AVGVSTINVS
SVESSANVS SVPER
POSTERIORA ARISTOTELIS

EVTYCHI AVGVSTINI
NIPHI MEDICES SVESSANI

Philosophi nostro æuo pene diuini in Libros
Posteriorum Aristo. Commentaria.

QVIBVS ACCESSERVNT EA
Indicis fragmenta, quibus hanc nostram
Gallica Impressio præcelluerat.

Venetijs Apud Octauianum Scotum D. Ama Dei.
M D L I I.

INDEX SEV TABVLA SVPER commentarius Augustini Niphi Medices suess. in libros posteriorum Analiticorum Aristotelis.

Ne quid hac in nostra æditione desyderes candide lector, visum est nobis ex Indicis fragmenta seorsum cudere, quibus Gallica impressio nostram excelluerat.

Indicis Additio.

FINIS.

AVGVSTINI NIPHI MEDICES IN LIBRIS POSTERIORUM, Commentariorum.

LIBER PRIMVS.

MNIS *doctrina, omnisque disciplina intellectiua ex antecedenti cognitione fieri solet.*

Omnis doctrina, & omnis disciplina discursiua ex praeexistenti fit cognitione.

Cõmen. 1. De ordine huius libri.

NTEQVAM ad textus expositionẽ veniã Primo de ordine huius libri ad caeteros agendũ nobis erit. Secũdo agẽdũ de demonstrationis, de q̃ liber iste agit: necessitate, qbus exploratis ad textum reuertemur. ❡ Quãtum ad primũ in cõmentarijs Philoponi videt̃ magna controuersia atq; inconstantia. Primo.n. asserit hunc librum esse finẽ totius logici negocij. Secũdo asserit hunc librũ esse ante Sophisticos, & Topica. Inq̃tũ.n. ait hunc librũ totius negocij logici esse finẽ, videt̃ eũ ponere vltimũ. Inquantũ uero eum ponit ante Sophisticos, & Topica, vr̃ eum nõ ponere vltimũ sed quartũ: qm̃ post librum priorũ. Ergo non est certũ quem locũ teneat liber iste.

Contradictio in dictis Philo.

Solutio cõtradictiõis.

❡ Dicendũ ergo hunc librum esse finẽ & vltimum ſm ordinẽ cãe finalis: vt exponit Philopo. qm̃ syllũs simplr̃ est grã syllogismi demonstratiui: & grã syllĩ demonstratiui sunt ꝓpõnes, & gratia propositionũ sunt decẽ simplr̃s uoces ergo liber p̃dicamentorũ est grã libri de interp̃tatione & lib. de interpretatione est grã lib. prior. q est de syllõ simplr̃, & liber prio. est grã huius libri, q ẽ de demr̃one. Praeterea syllũs dialecticus: de quo agit liber topic. est grã huius, qm̃ dialecticus syllũs est grã demr̃atiui, veluti probabilia sunt grã verorũ & necessariorum. Amplius sophisticorũ liber est grã huius libri: qm̃ obliquũ est gratia recti. Ergo ordine cãe finalis hic liber est finis totius negotij logici. Ordine vero doctrinę est q̃rtus. Primus.n. est de decẽ vocibus .s. li. p̃dicamẽtorũ. Secũdus est liber de propõnibus. qui est perhier. Tertius liber prio. q est de syllõ simplr̃. Quartus est lib. poste. q ẽ de syllõ demr̃atiuo: Quintus ẽ lib. topico. q est de syllõ dialectico. Vltimus est li. elencho. qui est de syllĩs sophisticis. Qd̃ aũt li. de syllõ demr̃atiuo p̃cedat librũ de syllõ dialectico: patet. qm̃ essentialius ipsũ syllõ ẽ demr̃atiuũ, q̃ probabile vt nũc supponat. Qd̃ ẽt li. topi. sit prior li. sophisticorũ, eo patet: qa rectũ ẽ prius obliquo.

Hic liber ordine cãe finalis est vltimus ordine aũt doctrinę est quartus. Ordo librorum dialectice.

Obiectio

❡ Sed occurres, liber topic. est de iuentione; liber poste. est de resolutione. Sed inuentio est prior resolutione. Ergo liber topic. est prior libro posteriorũ

Solutio.

❡ Dicendũ q̃ inuẽtio dialectica est prior resolutione dialectica: & inuentio demr̃atiua est prior resolutione demr̃atiua. At inuẽtio demr̃atiua est prior inuẽtione dialectica: & sic liber posteriorũ: qui est de inuentione & resolutione demonstratiuis, erit prior lib. topico. qui est de inuentione & resolutione dialecticis. Q̃ñ ergo dicunt inuentionẽ esse priorẽ resolutione, verũ est cõparando inuentionẽ ad eius resolutionẽ, q̃ attinet ad ipsam. Hacten⁹ de ordine.

De necessitate huius libri.

❡ Post haec de necessitate dicamus. Nam Philosophi egẽt demr̃one vt dirigant̃ ad partes ph̃ię speculatiuę & practicę. Vt.n. faber discernit lignũ rectũ a tortuoso rubrica vtens. Ita Philosophus ſm speculationẽ discernit uerũ a falso. Scd̃m praxim aũt bonũ a malo demõstratione. Quare demonstratione Philosophis opus est ad directionẽ vtriusq; ph̃ię partis, hęc de necessitate.

Dubiũ.

❡ Sed dubitabis nã resolõ esse non põt nisi p̃cedat inuentio; ergo liber iste est de inuentione & resolõne, nõ ergo bene inscribit̃ liber analyticorũ, hoc est resolutiuorũ.

Solutio. Quare dicatur liber analyticorum.

❡ Dicẽdũ a fine vnũquodq; denominari iustũ esse. Et quia in scientificis resolõ est finis inuentionis. In probabilibus & dialecticis inuentio est finis resolõnis. Iure hic liber cũ ad scientias ordinet̃, Analyticorũ inscribit̃. Liber vero topicorũ cũ ordinet̃ ad disputationes: vbi finis ẽ inuentio topicorũ inscribit̃: hoc est locorũ: qbus dialecticus vtit̃ ad disputandũ. Post haec ad textus expõnẽ venio, vbi Aristoteles hãc cõclusionẽ intendit. Omnis doctrina, & omnis disciplina discursiua fit ex p̃existenti cognitione.

Conclusio text. Expositio Philopo. T.§. huius

Vbi animaduertendũ (vt ex cõmentarijs Phi. colligit̃) q̃ Aristot. intendit declarare ex qbus est syllũs demr̃atiuus: vt parte illa patebit. (Si igit̃ est scire: ut posuimus) Intẽdẽs ergo hoc ꝓcedit ſm suũ ordinẽ ex magis vlibus ad minus vlia, & primo declarat q̃ demr̃atio fit ex qbusdam p̃cognitis, quo declarato, mox q̃ nã sint hęc, declarabit. Volẽs uero declarare q̃ demõstratio fit ex qbusdã p̃cognitis. Primo vlr̃ demonstrat, q̃ oĩs doctrina & oĩs disciplina discursiua fiat ex p̃exñti cognitione, & ita ex qbusdã p̃cognitis cui vult esse subintelligẽdã minorẽ, vt tota rõ sit haec. Oĩs doctrina, & disciplina discursiua ẽ ex qbusdã p̃cognitis subauditur. Sed demõstratio est doctrina uel disciplina discursiua. Ergo demõstratio fit ex qbusdã p̃cognitis. Ergo ordo ſm suum modũ est iste: vt primo habeat̃ q̃ oĩs doctrina: & omnis disciplina discursiua fiat ex qbusdã p̃cognitis, vt ex hac habeat̃, q̃ oĩs demõstratio fiat ex quibusdã praecognitis.

Sillũs text.

Postea declarat quotupliciter sint illa p̃cognita: & q̃lia sint, ut ex his habeat̃ ex quibus & q̃libus p̃cognitis sit demõstratio. Hęc de ordine ex cõmẽtarijs Philo. colligũt̃, & de sensu cõclõnis propositę.

Disputatio Ph cũ Alex. circa verba text. Quid alex. Discentia duplex.

❡ Sed quo ad verba attinet: disputat Philo. cum Alexãdro qd̃ Arist. per cognitionẽ intelligat, cũ asserit oẽm doctrinã: & omnẽ disciplinã discursiuã fieri ex p̃existenti cognitione. Alexã.n. per cognitionẽ inuentionẽ intelligit, Vbi animaduertendũ (vt Plato inquit) discentiã duplicem esse. Alterã: quę inuẽtio dicit̃: ut qñ per nosipsos sine libris & p̃ceptoribus aliqd discimus vt primi Ph̃ophãtes ex admiratiõe didicerũt. Alterã q̃ disciplĩa vl̃ doctrina dr̃: vt qñ discimus ab altero .s. vel libro vel p̃ceptore. Vult igr̃ Alex. q̃ omnis doctrina & oĩs disciplina discursiua fiat ex p̃exñti cognitione, hoc ẽ ex p̃existẽti inuẽtione.

Obiectiones Philopo. 1. obiectio. 2. obiectio.

❡ Obijcit aũt Philo. primo qa Arist. infra oñd t etiã inuẽtionẽ fieri ex p̃existẽti cognitione, & sic vult inuẽtionẽ sub doctrina & disciplina hr̃i. Scd̃o siue Aristo. dicat, siue non: verũ est q̃ inuẽtio q̃dã disciplina est, q̃ sit ex p̃existenti cognitione sensitiua: q̃re si omnis disciplina ex p̃existenti fit cognitione, erit ꝓcessus in infinitũ. si p cognitionẽ inuentionẽ intelligit.

Opio sua

Propterea Philop. vult Arist. p cognitionẽ intelligere simplr̃ cognitionẽ, q̃cũq; sit illa: satis.n. sibi ẽ, vt omnis discursiua doctrina vel di-

sciplina fiat ex aliqua quis p̄exīstēti cognitione, nā statī expō et speciatim,qdnā illa sit.❡ Siqs uellet posset Als. [Qualiter Alexan. defendi pōt.] defendere: ꝙ Alex loquutus ē de doctrina & disciplina q̄ in discipulo fit p auditū, & ab alio.tenēdo ergo sic,tūc verū ē qđ dicit, ꝙ oīs doctrina & oīs disciplina fit ex in uētione: qm̄ primi philosophātes ex inuentione cęperūt doctrinas ad vnū librū colligere.Philo.vero vlius intellexit p doctrinā & disciplinā discursiuā, oēm sciam siue ab alio, siue a se habitā & sic p cognitionē intelligit qđ [Quid doctrina & disciplina.] vlius q̄ sit inuētio,vt dictū ē.Pręterea doctrina & disciplina vt Phi.monet,subīcto qdē eadē sunt, dr̄nt āt solū habitudine,velut.n.via ab Athenis ad Thebas, & a Thebis ad Athenas habitudīe qdē differūt,subīcto vero eędē sunt,ita in d sciplina & doctrina,a pceptore.n.ī discipulū,q̄ vt actio itelligit,doctrina noīat a discipulo uero,ut qdā passio,q̄ in ipso existat,disciplina dicit.Dixit āt recte ꝙ oīs doctrina,et oīs disciplina fiat ex p̄exīnti cognitione et nō ex p̄exīnti disciplina,qm̄ in infinitū sermo p [Ad cuius differentiā ponat discursiua, Philopo.] grederet.❡ Pręterea.Recte addidit uerbū illud dianoetica,hoc est discursiua,nō vt Phi.ſm alterā expōnē dicit ad cōtradictionē sensitiuę cognitionis,q̄ non sp fit ex p̄exīstēti cognitione(qđ.n.nīx sit albior margarita, nō fit ex p̄exīnti cognitiōe,qm̄ sensus docet,dato ꝙ nulla pūs [Contra Philopo.] cognitio).Nā cognitio sensitiua nō ē doctrina nec disciplina.Mō nihil differt p aliqđ ab alio qđ nō ē i gñe.Quare cū sensitiua cognitio nō cōtineat sub doctrina,nō pōt pticula illa discursiua eē id p qđ differt a cognitiōe sensitiua ul facilius.Per dr̄iam gñi additā nō dr̄nt,nisi q̄ sub gñe sunt,& nō ea,q̄ sunt extra genus.At sensuaria noti- [Opinio propria.] tia,sub doctrinę gñe vl disciplinę nō cōtinet.❡ Alr dicēdū verbū illud eē additū,nō qdē dr̄ę cā sed vt vlius eēt qđ dicit,nā ē discursus multiplex ue enthymema. Exemplū,Inductio,& Syllis,ut cōplectet oēm discursum,dixit ꝙ oīs doctrina & oīs disciplina discursiua hoc ē q̄ ē aliqs discursus,ul sciētia habita p quē uis discursum,fiat ex p̄exīnti cognitiōe.Aut fortasse hoc dixit ad dīiā doctri- [Dubi.] nę definitiuę,de q̄ nō ē nūc sermo.❡ Sed qrit cur Arist. cępit ponere hāc cōclōnē simplr siue aliq̄ pticula denotātē,aut pricipiū,aut cōtinuationē ad p̄cedētē librū.‖ Prę- [Solu. Anonymi.] terea cur p̄termisit ,p̄emiū,cū sit puiatio ad sequētia tertio Rhetoricorū.Quidnā Anonym̄ gręcus Arif.iterps asserit codicē eē fragmentatū,& ita asserit eē credēdū in textu deficere ptculā executiuā q̄ ē igr̄,vel ergo , cuius cām affert,qm̄ in.1.prio.posuit ,p̄emiū,cū inqt, ,ppē pricipiū.(His vero determinatis.Dicēdū ē p quæ:& qn̄:& quo mō fit oīs syllis,postea vero dicemus de oī demōne.)Ecce ꝙ in lib prio.huius libri ,p̄emiū fecit. Quare cū p̄misit,p̄emiū nūc exeqr,& debet sic legi.Oīs igit doctrina & reliq.Hęc q̄ Anonymus Arif. interps fingit an [Qualis sit solutio.] verū sit dubito.nā alij gręci Arif.interpretes nihil dixe [Error aliquorum.] rūt,bn̄ āt arbitror cōsideratiōe eē dignū. Hinc patet eorū error,q dicūt Arif.p̄termittere qđ ipm̄ scire sit.Nā ipm̄ scire ē hc p̄cognitū,atq̄ cōcessū,ergo nō q̄situ̅,nō.n.fieri pōt vt idē sit nobis p̄cognitū,& q̄situ̅.Qđ vero scire sit nobis p̄cognitū hic,eo patet,qa scit demōne colligit,q̄ ē subiectū & cōcessū,& p̄cognitū in hoc lib. Decepit aūt [Cā erroris.] eos,qa Arif.ipm̄ scire nō ,pbat,sed defēdit solutis:Menonis cauillū,at defendere possimus aliqđ qđ nō ,pbabim̄.

Id si omnes quo fiunt pacto consideraebimus manifestum profecto fiet. Mathematicæ nanq; scientiæ illo comparantur modo, & queq; cæterarum artium.

Manifestum autem hoc speculantibus in omnibus. Mathematicæ n.scientiæ per hunc modum fiunt,& aliarū unaquæq; artiū.

Oēs asserūt Arif.nūc ,pbare eā cōclōnē,quā ,ppōsuit, qđ ēt Phil. Alex.& The. annuūt:sed de mō ,pbādi non oēs eodē mō sentiūt,vn̄ ve ad Iuniores descendā.❡ Egidius romanus bonus Arif.interps ait Arif.eā conclōnē sic inductione probare.Principiorū doctrina ac disciplina ex p̄exīnti fit cognitione:& cōclusionū doctrina vel disciplina fit ex p̄exīnti cognitione . Ergo oīs doctrina et oīs disciplina fit ex p̄exīnti cognitione,nā nulla alia est p̄ter has.❡ Sed Iuniorū nōnulli obijciūt.Primo ꝙ inductio nō iīe sufficiēs:nā cognitio rei singularis:q̄ p phātasma habet:& cuiusq; rei definitio doctrinæ & disciplinæ sunt:& tn̄ neutra ē aut principiorū,aut cōclōnū.Scđo falsum est qđ assumit,nā licet cognitio conclōnis ex p̄exīnti fiat cognitiōe,nō qlibet pricipiorū notitia fit ex p̄exīnti cognitione,qm̄ nō notitia primorū principiorū,nec q̄ doctoris traditiōe:nec ,pprijs iuētis fit.❡ Sed pace horū dixeri:hęc friuola sūt.primū qdē:qm̄ ea singularis notitia,q̄ p phātasma fit:nec doctrina:nec disciplina ē discursiua,de q̄ cōclō loquit.Scdm vero:qm̄ definitiua notitia nō discursiua ē,vel dato ꝙ eēt discursiua,de ea in II.a.dicet,& ē pricipiū:est.n.definitio oīs demōnis principiū. Tertiū iterū friuolū est,nā pricipia oia memoria:& ob seruationibus colligūt. Doctrina ēt q̄ a doctore,& inuētio q̄ est abs te vtraq; ex p̄exīnte cognitiōe fit uel in ipso doctore:vel in ipso inuētore.❡ Sed licet hęc expō a Iuniorū cauillis defendi posit,nō tn̄ ē ad Arif.mētē.Arif. n.de oī ea doctrina vl disciplina loqt,q̄ dianoetica:hoc ē discursiua vl argumētatiua ē:sub q̄ primorū principiorū nulla cōtinet.Pręterea.Arif.in eius iductione nec pricipiorū:nec cōclōnū meminit aliquō pacto.❡ Alij uero Iuniorū q his tpib' parū ante nos fuerūt. aliter dixerūt asserunt.n.Arist.eā probare tribus exēplis.‖ Qđ qdē mihi nō placet.Tū primo qa exēplū argm̄ rhetoricum est quo raro analyticus vtit.Tū scđo:qm̄ Arif.cōclō vlis & mō vlis ,ppō vl cōstruit,vel destruit:si destruit ualet exēplū qm̄ ad destruēdū sufficit vnū:vt.2.topi.lib.tradit:at si cōstruit:nō nisi p oia singularia cōstruet,& hoc p inductionē habet.Quia igit Arif.cōclō est ulis:& ab eo non destruit,sed construit:recte ergo Phi.& cæteri gręci p inductionē Arif.eā ,pbare asserunt.❡ Sed q̄ sit hęc inductio:R̄ndēt qdā fortasse.Themistij auctoritate freti.inductionē esse ī oibus sciētijs speculatiuis,& in oibus mechanicis artibus.❡ Sed hoc nō ur bn̄ dcm̄:qm̄ Ari.loqt de doctrina argumētatiua,cuius q̄tuor spēs sunt,syllis:inductio:enthymema:& exēplū. Ergo si debet iductio eē cōueniēs:oportet ut inducant oēs spēs doctrinę argumētatiuę.Et si repit oēm talē ex p̄exīnti cognitiōe fieri: tūc vlr oīs doctrina, & oīs disciplina argumētatiua fiet ex p̄exīnti cognitiōe. In hūc modū Arif. 6.ethi.,pbauit hāc & scdo retho.& Phi.ēt.Quare inductio est.Syllis fit ex p̄exīnti cognitione:& inductio & Enthymema, & Exēplū silr,et nulla alia p̄ter has ē argumētatiua doctrina.Ergo oīs argumētatiua doctrina fit ex p̄exīstēti cognitiōe.

❡ Tūc venio ad uerba.inqt.n.Manifestū āt hoc speculātibus ī oibus doctrinę ac disciplinę speciebus.Cui' cām affert,nā scientiæ hoc est doctrinæ & disciplinæ mathematicæ,hoc est logicę,& sciētificæ,sunt p hunc modum, & vnaq̄q; doctrina uel disciplina aliarū artiū mechanicarū ēt per hūc modū fit.Ergo omnis doctrina & omnis di-

[Right margin: Cōmēcātorum cōuenientia & discordia circa textum. Egidius de probatione propositi. Obiectiones Iuniorum & primo. Secundo. Defensio nes p Egid. Ad primū. Ad scdm. Ad tertiū. Quod exposo Egid. non sit ad mētē Arif. Alia opi. quorūdam de probatione Aristot. Cōfutatio. Cap.2. Propria opi. & etiā Philopo. Qualis sit inductio. Themi. Confutatio sententię Themisti. Capit.4. inductio secundum propriam mentem. Expositio verborum.]

nis disciplina argumẽtatiua ex pexñti fit cognitiõe.vbi (vt Philo.inqt)p mathematicas sciẽtias logicas itelligit nõ q̃ logicę partes sunt,sed q̃ logica vtunt:q̃les sunt sciæ speculatiuę,q̃ logica vtunt:& addit:& aliarũ vna queq; artiũ.s.mechanicarũ p hũc modũ.s.ex pexñti cognitiõe fiũt:& qm̃ Aris vr̃ descẽdere ad sciẽtias:& ad artes,qdã crediderũt inductionẽ Aris.esse ex sciẽtijs & artibus: nõ ãt ex doctrinis:qbus artes et sciẽtię vtunt,qd̃ falsum est, vt p sequẽtẽ textũ patebit. Vbi inducit i doctrinis argumẽtatiuis,qbus artes vtũt.Quo vero mõ artes doctria argumẽtatiua vtant,q̃ ex pexñti fiat cognitione,Them. perpulchre exponit.Nã(vt inqt)discimus ædificare,sed nõnunq̃ quid lapides,qd̃ irritũ,quid macera esset nosse mus,simili rõne & de sutoria,& de nauifactiua exponit.

Quid per math.Aris. itelligat se cõdo Phil.

Error quorundam.

Sane circa quoq; rationes cum per ratiocinationes aut inductionem proceditur idem seruari modus uidetur. In utriq; nanq; per antea nota doctrina nimirum fit.Quippe cum in altera tanquam à cognoscentibus propositiones accipiantur,in altera per singularia iam notum ipsum ostendatur uniuersale.

Similiter autẽ & circa orationes,& quæ per syllogismos,& quæ per inductionẽ.Vtraq;.n.per prius nota faciunt doctrinam, hæ quidem accipientes tanquam a notis.Ille uero demonstrantes uniuersale per id,quod manifestum est singulare.

Comm. 3. Quia induxit cõclonẽ ,ppositã i doctrinis argumẽtatiuis qbus artes & sciẽtię speculatiuę vtunt. Idẽ inducit in sermocinalibus artibus,q̃ vtunt,& Syllõ,& Inductione,& inqt.℄ Silr ãt & circa orõnes doctrinę argumẽtatiuę fiũt ex pexñti cognitione,Dico circa orõnes:et q̃ p syllõs,& q̃ per inductionẽ.Vtraq;.n.p prius nota faciũt doctrinã,nõ tñ eodẽ mõ,nã hæ qdã.s.syllogisticę accipiẽtes tãq̃ a notis.Illę vero.s.inductoriæ demr̃antes vlẽ p id,qd' manifestũ est singulare.Vñ(ut Philop.inquit).In syllis,necesse est q oẽs ,ppões pcognoscant,& simul concedant.Et postea ex illis pcognitis & cõcessis conclonẽ deducat.In inductionibus vero pcognita sunt singularia.verbi gratia.Si volumus scire q oẽ aial iferiorẽ mãdibulã mouet,deducã,qm̃ & hõ,& bos:& canis,& reliq̃ inferiorẽ mãdibulã mouent . Et sic pexñs cognitio erit cuiusq; particularium notitia, ex q̃ pexñte vlẽ deducimus.Ex his patet q cũ Aristoteles induxisset in demõsonibus,quibus vtũtur scientię,& artes,hic induxit in syllogismis,& inductionibus qbus utunt facultas rõnales, quæ sunt partes logicæ.℄ Quo uero ad verba attinet: p eas,q̃ sunt circa orõnes,itelligit oẽs logicę ptes,nã hæ possunt,& inductione,& syllõ vti.Dixit autẽ per syllõs in numero plurali,& per inductionẽ in numero singulari(vt puto)vt innuat ad idem fieri posse plures syllõs, nõ autẽ plures inductiones.Et licet in ipsa iductione plura singularia inducãt,tñ dixit per id quod manifestũ est singulare,dans intelligere omnia singularia vnus singularis medij vim habent. Addidit vero has quæ syllogismi fiũt fieri tãq̃ a notis,qa in syllõ ,ppões,vt notę & cõcessę sumũtur,vt ex sylli definitione patet. Quę vero in ductione perficiunt,dixit fieri p id qd̃ manifestũ est singulare,quia inducẽs vtit pacceptis singularibus vt vere notis sensu,aut obseruatione,per quæ dat intelligere tã syllogismos q̃ inductionẽ ex pexistenti cognitione.

Inductio

Expositio verborum.

In.1.prio.5

Simili profecto modo & oratoriæ rationes suadent. Aut enim exemplis quod est inductio , aut enthymematibus quod quidem est ratiocinatio,facultas ipsa solet oratoria suadere.

Similiter autẽ et rhetoricæ persuadẽt.aut.n.per exẽpla,quod est inductio,aut per enthymemata,quod quidem est syllogismus.

Postq̃ induxit in syllis,& inductione,nũc(vt Philo. placet).Inducit i exẽplis,& enthymematibus, qbus vtũtur rhetorici,& iqt. Silr ãt cũ Phorũ sylls,& rhetoricæ p suadẽt.s.ex pexñti cognitiõe.Nã & exẽplũ,& enthymema,quibus rhetor vtit,ex pexñti cognitione fiũt.Enthymema quidẽ,nã hoc ẽ enthymema, Socrates se pulchre ornat,atq; comat,ergo est adulter. Vbi patet hoc pcognosci,q pulchre se ornare,ac sese comare criminat,uitioq; dat.hoc.n.mẽti derelinquit ac pcognoscit.Exemplũ vero,nã hæc est exẽplũ, Pisistratus capiẽs custodes, Tyrãnidẽ exercuit,Ergo custodes nõ sunt dãdi Eschino. Vbi patet pcognosci cuicũq; custodes dãtur, Tyrãnidẽ exercere.Dicit igit Arist. Similiter ãt.s.ex pexistẽti cognitione & rethoricę persuadẽt:aut.n p exempla,quod subaudi persuadere per exẽpla est inductio:nõ qdẽ simpliciter,sed ad rhetorẽ cõparãdo.Habet.n.apud rhetorẽ tantã vim psuasio per exẽpla,quantã apud logicũ psuasio per inductionẽ.Aut persuadẽt per enthymemata,qd̃ quidẽ persuadere per enthymemata est sylls:q eadem vim habet ad rhetorẽ enthymematica pesuasio,'quã & syllogistica ad dialecticũ. Sic.n. Arist.in rhetoricis locũ istũ exposuit.Non.n.exẽplũ est simpliciter iductio: nec enthymema simplr sylls sed proportionabiliter: qm̃ vt Arist.inquit in rhetoricis.Exẽplũ apud rhetores tantam vim habet,quantã apud Phos inductio ipsa. Præterea & enthymema tm̃ valet apud rhetores,quãtũ apud Philosophos sylls.℄ Sed q̃res vtrũ tm̃ q̃tuor sint doctrinæ, & vr̃ q nõ:qm̃ cõpositio:& diuisio sunt doctrinæ, Ergo non tm quatuor.Amplius defintio est doctrina.℄ Dicẽdũ fm Boe.doctrinas dianoeticas,hoc est rõnales esse tm̃ q̃tuor,& primo quidẽ ex parte modi discurrẽdi, qm̃ vel demr̃atiue discurrimus:& sic habetur sylls: vel ,pbatiue:& sic habet ipsa inductio,vel psuasiue, & sic est enthymema,vel suasiue:& sic est exẽplũ. Aut discurrimus ex parte materię:qm̃ vel ab vlĩ,& si ab vlĩ perfecte : sic est sylls,vel ab vlĩ imperfecte,& sic ẽ enthymema, Vel discurrimus a particulari:& si perfecte,est inductio si autẽ imperfecte,est exẽplũ.Patet ergo q̃tuor esse dianoeticas doctrinas.Cõpositio vero & diuisio et definitio non sunt dianoeticę nec discursiuę.℄ Scdo q̃rit cur hæc conclusio ab Aristotele inductione ,pbet.℄ Dicendũ q cũ cõclusio ,pbata sit vlis,& inductiue,nõ potuit ,pbari enthymemate: qm̃ enthymema est ab vlĩ nõ simpliciter:ad particulaẽ. Etiã cũ ,pbet cõstructiue,nõ põt exẽplo ,pbari,quo vtimur ad destruendũ.Rursum cũ hęc cõclusio,vt supposito sumatur in hoc libro,syllogismo ,pbari non potest. Quare cũ nullus sit alius ,pbãdi modus licuit inductiõe ,pbari.℄ Quęrit tertio : qm̃ i hac ,pbatione vr̃ petitio principij.Per hãc.n.syllogizat oẽm demõstrationẽ fieri ex qbusdã precognitis,vt placuit Philopono. Et tñ ad probandũ oẽm dianoeticã doctrinã fieri ex qbusdam p cognitis,sumit in mathematicis,quę demr̃ones & syllogismo vtuntur:demr̃onẽ fieri ex pcognitis quibusdam. ℄ Dicẽdũ q doctrina demr̃atiua,ut vniuersaliter sumit probatur. Particulariter uero sumpta probat,& sic tollitur pricipij petitio.℄ Quarto q̃ritur,quia Aris.hic uelle vr̃ logicã et rhetoricã esse spẽs sermonis diuersas.At primo rhetoricor magnorũ asserit. Rhetoricam esse spẽm logicę.℄ Forte Aristoteles loquitur secũdum eorũ positionẽ,qui rhetoricã a logica diuiserunt, at libro rheto-

Comm. 4.

Enthymema.

Exẽplum.

Lib.ca. 4.

Q̃ õ si tãtũ quatuor sint doctrinæ.

Solut. Boe.

De modo probandi q̃õ seruãda. solutio.

Tertia q̃õ

Solutio.

Quarta quæstio.

Capit. pri. Solutio.

5. quæstio. rice loquitur ſm ueritatẽ,& propriam opinionẽ. ¶ Quæ
to quęrit quia non vr̃ ꝙ rhetorica debeat vti enthyme
mate, qm̃ enthymema eſt ſyllogiſmus ſm ſui naturam,
Nec vr̃ ꝙ logicus inductione vti debeat, qm̃ inductio
eſt argumẽtũ imbecille, quũ petat quaſi principiũ, vt. 2.
Cap. 10. topico. ¶ Dicendum ꝙ cũ logica ſit facultas ad rhetorĩ
Solutio. cam ſuperior, quocũq; rhetorica uti poteſt, & logica uti
poterit. Ergo cum rhetor enthymemate, & exẽplo vtĩ
Q. ſo logis poſsit, etiam logica eiſdem vti poterit. Tunc dico ꝙ lo
ca vtatur gica ſm rationem propriam, qua eſt efficax facultas, ſyl
ſyllogiſ logiſmo & inductione vtitur, quæ potiora argumenta
mo enthy ſunt. Qua vero ratione eſt facultas efficacíſsima ſyllo-
me. &c. giſmo ſolo vtitur. Qua ratione deniq; eſt communis fa
cultas, omnibus vti poteſt. Cur vero rhetorica vti poſ-
ſit enthymemate, licet ſit naturaliter ſyllogiſmus. In rhe
toricis Iudicris dictum eſt. Diximus enim enthymema
eſſe facile quo eſt curtum argumẽtum, quo vero ad ſyl-
Lib. 2. c. 2. logiſmum reducitur: eſſe difficile. ¶ Quæres vero obi-
Sexta qõ ter, vtrum, vt enthymema eſt ſyllogiſmus diminutus. ſic
Solutio. exemplum poſsit dici: enthymema inductionis. ¶ Dicẽ
dum ꝙ poteſt, quoniam vt enthymema reſpectu ſyllo
giſmi eſt argumentum ab vno, Sic exemplum reſpectu
inductionis eſt argumentum ab uno. Hęc de probatio-
ne Ariſ. ¶ Vbi animaduertendũ ꝙ Philopo. in ſequen
ti textu velle videtur ꝙ Ariſtoteles probauerit om-
nem doctrinam diſcurſiuam fieri ex præexiſtenti cogni
tione duplici inductione, Altera quidem ex ſcientijs, et
artibus, Altera vero ex ſpeciebus doctrinæ argumen-
tatiue, q̃ expõ non eſt ſpernenda. Verũ de his hactenus.

Dupliciter autẽ oportet præcognoſcere. Quædam.n.eſſe quæ
dam quid dictum ſignificent, quædam utroq; modo antea perci-
piamus oportet. Veluti de quouis quidem affirmationem aut ne-
gationem dici uerum eſſe, triangulum autem hoc ſignificare, Vni
tatem uero utroq; modo & quid ſignificet & etiam eſſe. Non.n.
unumquodq; iſtorum ſimili modo nobis eſt manifeſtum.

Dupliciter autem neceſſarium eſt præcognoſcere. Alia nanq;
quia ſunt, præaccipere neceſſarium eſt. Alia uero quid eſt, quod
dicitur intelligere oportet. Quædam autem utroq; modo. Vt quo
niam quidem omne aut affirmare, aut negare, uerum eſt, quia eſt.
Triangulum autem, quoniam hoc ſignificat. Sed unitatem, utro-
que modo, & quid ſignificat, & quia eſt. Non enim ſimiliter ho-
rum unumquodq; manifeſtum eſt nobis.

Sunt qui libros Ariſtotelis ꝑ cõcluſiones diſſecarũt,
Cõmen. 5. Contra ex poſitionẽ quorundã. ideo hic quartam concluſionẽ deſignarunt, qui videli-
cet tria ſunt præcognita, duæ pręcognitiones, atq; tres
ꝑcognoſcendi modi, quę vero ſint præcognita: quę etiã
præcognitiones, & qui pręcognoſcendi modi, licet ipſi
dicant, nos etiam poſtea dicemus, quę expoſitio nullate
Continuatio. Philopo. nus verbis Ariſtotelis accõmodari poteſt, vt ex his pa-
tet, quę gręci Ariſtotelis interpretes dixerunt. Propte-
rea cum Philopono mihi dicendum eſſe videtur, ꝙ cũ
dixiſſet omnem doctrinam, & omnem diſciplinã argu-
mentatiuam, & dianoeticam fieri ex pręexiſtenti cogni
tione, Vult nunc aſsignare, quę nam ſint præcognoſcen
Dubiũ. da ante demonſtratiuam doctrinã vel diſciplinã. ¶ Sed
dices cur non oſtendit, quæ nam ſint præcognoſcenda
autem vnamquanq; argumentatiuam doctrinam, cum
doctrina argumentatiua ſit quadruplex, ſed ſolum oſtẽ
dit quęnam ſint præcognoſcenda ante doctrinã demon
Solut. Phi. ſtratiuam. ¶ Innuit ſolutionem Philopo. quoniam non
de particularibus ſcientijs eſt nobis propoſitum, ſed ſim
pliciter de demonſtratiua methodo, & ideo non opor-
tuit declarare, quęnam ſint ſecundũ unamquanq; ſcien-
tiam præcognoſcenda, ſed ſolum quęnam pręcognoſcẽ
da ſint ante demonſtratiuam. Hæc de intẽtione genera-
tim, ſed quoniam (vt Philoponus inquit) quęnam præ-
cognoſcenda ſint, cognoſcere non poſſumus, niſi noueri
mus quot modis præcognoſcantur, quę præcognoſcun
tur. ideo ſpeciati exponit quot modis ſit præcognoſce-
re. Hæc ſpeciatim de intẽtione. Pro declaratione vero
intentionis, id apud omnes ſupponendum: ante demon
ſtrationem demonſtratiuamq; methodum tria eſſe ne-
Quæ pcognita ſm Linconiẽ. ceſſario præcognita, duas vero præcognitiones. ¶ Sed
quę ſint illa ꝑcognita: & cur tria: ſiẽq; quę pręcognitio
nes, & cur duę: non eadẽ rõnem exponũt omnes. ¶ Re-
centiores dixerunt pręcognita eſſe tria. videlicet ſubie-
ctũ, paſsionem, & eam propoſitionẽ: quã gręci axioma.
Dignitatẽ vero latini appellant. Subiectum quidem: de
quo quęrit: vt animus. Paſsionem vero: quę quęritur: vt
immortale. Dignitatem vero, quã cõiter omnes veram
eſſe ſupponunt, videlicet de quolibet dicitur eſſe vel nõ
Cauſa. eſſe: & de nullo ſimul. ¶ Huius rei cauſam tradunt: quia
cum demonſtratio ſit effectus quidã: eius quatuor erunt
cauſę, vt ages, vt finis: vt materia: vt forma. a parte, qdẽ
finis, quod eſt ipſum ſcire: nullum pręcognitum accipit:
qm̃ pręcognitum demõſtrationẽ pręcedit. At ipſum ſci
re: quod eſt finis: uult eſſe vltimũ. Materia autẽ eſt ſubie
ctũ: forma eſt paſsio ipſa: efficiens ꝓpoſitiones: a parte
ergo materię ſumit præcognitũ quod dicitur ſubiectũ:
a parte formę ſumitur aliud quod dicitur paſsio: a par-
te autẽ efficientis, ſumitur dignitas. Quare cum quatuor
ſint cauſæ: & a fine præcognitum nullũ ſumatur: tria re-
linquentur præcognita: Dignitas a parte efficientis, Sub
iectum a parte materię: Paſsio a parte formę, Pręcogni
tiones autem duas eſſe tradunt: videlicet quid nominis,
& quia eſt, aut qm̃ eſt: aut ꝙ ſit, Huius cauſam aſsignant
dignitatis pręcognitio eſt, quia vera eſt. quid vero ſit:
aut eius nomẽ ſignificat: haberi non poteſt. Eſt.n. quod-
dam complexum uerbo, cuius nulla præcognitio habe
tur. Paſsionis vero quid nominis, nam ipſam eſſe eſt ip-
ſam ineſſe, hoc autẽ quærit. Subiecti autem duæ ſunt, &
ꝙ ſit, et quid eius nomen ſit quomõ dicitur. Quare duę
ſunt præcognitiones, & qd nominis, & quia eſt. Hec ex
Refutatio expoſitionis, & ꝑs commẽtarijs Linconienſis Groſſateſtę colligunt. ¶ Sed
pace horum dixerim hæc multipliciter ambigua viden
tur. Primo quidẽ, quia aliqua eſt demonſtratio, cuius li-
cet unũ ꝑcognitorũ ſit dignitas, eius tñ nec ſubiectũ, nec
paſsio ſunt præcognita, vt huius oẽ coloratũ ẽ corpus,
oẽ albũ coloratũ. Igitur oẽ album eſt corpus. Huius.n.
albũ ipſum ſubiectum corporis non eſt, nec corpus albi

Secunda paſsio, vt ſuo loco dicitur. Scdo qa nõ vr̃ ſo tria eſſe ꝑ-
cognita: qa q̃tuor ſunt cãę, & a fine nõ poteſt accipi præ
cognitũ, qa finis vult eſſe vltimum, nam licet finis ſit vlti-
mus. tamen ſm intentionẽ artificis eſt primus, & ſic qua-
tenus primus põt hr̃e rõnẽ ꝑcogniti. Pręterea. a pte effi-
cientis

Tertio. no magis accipit φ dignitas sit p̄cognitū q̄ maior, vel
Quarto. minor ,ꝓpō,q̄m dignitas est agēs,& maior & minor ,ꝓ-
pō etiā agens est Præterea,pasśio nō pōt esse p̄cogniti,
qa est forma,qa nō demr̄ationis forma est,sed subti.De
monstrationis.n.forma cōclō est,vt Philop.inqt.1.prio.
Vltimo. Demū hęc expō licet declaret dignitatem nō posse p̄co
gnosci qd , & pasśionē nō posse p̄cognosci φ sit,ex hoc
Propria po- non video seq duas tm̄ esse p̄cognitiones. ℂ Melius er-
sitio & est go cū Philop.dicendū est,q ante oēm demr̄onē tria sint
Philopo. p̄cognita,duę vero p̄cognitiones.Præcognita qdē sunt
cōcessum,q̄situm, & dignitas.Est.n.concessum in plus q̄
subm,in demr̄one.n.q̄ diximus,Albū est cōcessum & nō
subiectum.Corpus vero est q̄situm de albo, & non albi
pasśio,dignitas etiā est ,ꝓpō vl'or & maiore & minore
ex qbus est demr̄o,q̄m eā qlibet docendus necessario p̄
habeat.Maiorem vero & minorē,ex qbus demr̄o con-
stat.non necessario qlibet docendus necessario p̄habet.
Causa. Quare vero tria sint dicamus,nā conclō demr̄onis in fi
nem conclō est,i principio vero qō.Quæstionis āt duo
sunt,qd q̄rit,& sic ante demr̄onē vnum p̄cognitū est q̄si
tum,& erit id de quo q̄rit,quod cōcessum dr̄ Quare ex
parte q̄onis duo p̄cognita erunt.Ex pte āt ,ꝓpōnū, ea ,ꝓ
positio q̄ simul cū conclōne cognita est, vt minor, p̄co-
gnita esse nō pōt. Maior vero licet ante conclōnem suā
p̄cognita sit,vt dicemus,non tñ ante oēm demr̄onē, er-
go p̄cognita ante oēm demr̄onē erit dignitas.Ante ve
ro particularē demr̄onem erit sua maior , sub q̄ accipit
minor , ergo ex parte ,ꝓpōnum tertiū cōe p̄cognitū est
dignitas,ea videlicet quā qlibet docēdus p̄haber debet,
ueluti quandam metam,ad quam ois demonstratiua de
ductio resoluit.Erunt ergo p̄cognita tria ex parte qui-
dem q̄stionis concessum,& quæsitum,ex parte vero ,ꝓ-
positionum,dignitas.Pręcognitiones vero duę,quia est,
quid nomē est quo dicit.Quæsitum p̄cognitio est quid
nominis,nam ipsum esse q̄rit.Dignitatis autem,quia ve
ra est:quid.n.nominis non dignitatis p̄cognitio est , sed
terminorum,ex quibus constat dignitas,sunt autem hę
duę.Primo,quia omne quo aliquid cognoscit,est aut es
se,aut nomen. Ab esse qdem, qa est p̄cognitio accipit.
A nomine āt,quid est quo dicit. Secundo,quia plures p̄
cognitiones superfluunt,pauciores non sufficiunt.Sic.n.
probat Aristo.sylĺm ex duabus ,ꝓpositionibus tm̄ con
stare,sic etiā tria esse rerū naturaliū principia, de conces
so uero p̄cognoscimus qa & qd est quo dr̄.Nā licet pos
sim ante demr̄onem p̄cognoscere quid non sit, vt φ nō
sit cælū non sit deus,tñ non necessario hęc p̄cognoscere
necesse est,sed solū qa est,& qd est,quo dr̄. Inquit.ℂ Du
pliciter āt necessariū est p̄cognoscere , alia nāq; qa sunt,
p̄cipere necesse est,alia vero quod est,quod dr̄,intellige
re oportet,quędā āt vtroq; modo,& dixit necessarium,
q̄m vtile est multa alia præcognoscere,vt quid non est,
& alia(vt diximus) . Deinde ponit exempla, & primo
eius,quod solum quia est,p̄cognoscit, & inquit, Vt q̄m
quidem omne aut affirmare,aut negare,verum est quia
est,hoc est dignitatis exemplum. Deindē ponit exem-
plum q̄siti:& inquit.Triāgulum āt p̄cognoscere opor-
tet,q̄m hoc significat , & istud q̄siū est ante demonstra-
tionem primo Euclidis.Deīde affert exempiū concesśi,
quod dupl̄r p̄cognoscit, & inquit. Sed unitatem vtroq;
mō:& qd significat, & quia est , & hoc .7.Euclidis ,ꝓpō-
ne.16.assignat autē cām,& inquit.Non.n.similr̄ horum

vnūquodq; manifestum est nobis.nā de triangulo q̄sito
qd est quod dr̄ de dignitate q̄ est q̄m omne aut affirma
re,aut negare verū est,qa vera est de concesso vero qd
est vnitas quid est quod dr̄,& quia est,per quæ Arist.de
dit intelligere hęc exēpla non esse respectu eiusdem de Error ali-
mr̄onis.vt nonnulli crediderunt. Sed(vt Philopo.autu quorum.
mat)hęc exempla sunt in diuersis demōstrationibus, in Subdu.
mathematicis diuersas conclōnes demōstrātibus. ℂ Du Solutio
bitat primo uerum de dignitate oporteat p̄cognoscere aliquorū.
quid nominis.ℂ Rn̄dent quidā simpliciter qd non, q̄m Cap.4.
est verbale cōplexū,q̄ responsio vr̄ contra Themist.qui Com.5.
dicit,p̄cognosci has necesse est,non soli vno mō quid i- Propria
dicent nomina,sed etiā ilio cognitione,uidelicet qd sint. solutio.
nā in hoc ueritas sita est. Idē Auer.in paraphrase.ℂ Ego 2.dubiū.
vero cum Philo dico dignitatis præcognosci quid no- Solutio.
minis terminorū,quibusconstat, non autem eius vt qd
complexum est. ℂ Dubitat secundo, vtrum duæ tm̄ sint
p̄cognitiones. ℂ Oēs dicunt tria esse p̄cognita,duas ve-
ro p̄cognitiones,tres deniq; modos p̄cognoscendi,sunt
tria præcognita,q̄m dignitas:concessum, & q̄situm.Duę
vero p̄cognitiones,q̄m quid nominis & quia est. Tres
deniq; p̄cognoscendi modi:q̄m duo simplices quia est
dignitatis,& quid nominis concesśi. Vnus āt cōpositus
subiecti:videlicet q̄m quia est:& quid dicitur.ℂ Tertio 3 dubiū.
dubitāt:vtrū inter p̄cognitiones sit ordo aliquis. ℂ Pōt Solutio.
dici quo ad nos. Primū præcognitum esse dignitatem,
quia est cōpositū ex primis conceptibus. Scdm esse q̄si-
tū:quia plerunq; accñs est:quod nobis notius est. Ter-
tiū vero est concessum,q̄m plerunq; substantia & subie
ctū est.Ordine vero naturæ:primū est subiectū:q̄siū se-
cundo dignitas:seu ,ꝓpositio tertium. ℂ Quarto dubi- 4.dubiū.
tant: quid velit Arist.per quia est:quo concessum præ-
cognoscit:& quid per quid: quo cognoscit q̄sitū.ℂ Rn̄- Rn̄. iunio.
dent recentiores φ p̄cognitio concesśi siue subiecti est Refutatio
ipsum esse tale:de quo aliquid est demōstrabile. ℂ Sed & primo.
hæc expositio videtur contra textū:nā Aristo.inqt:alia
nāq; præcognosci:q̄m sunt. Vbi Auerroes asserit subie
ctū præcognosci:quoniā est inuentū:propositionē autē:
quia uera. Idem Themisti. & Philopo.sentiunt. Præte- Secundo
rea.Subiectum & pasśio sunt relatiua:igitur si de subie-
cto oporter præcognoscere:quoniā est tale:de quo ali-
quid est demonstrabile:etiā de pasśione:vel q̄sito opor
tet p̄cognoscere ipsum esse tale:quod est de alio demō- Tertio.
strabile:& sic quæsiti erit p̄cognitio quia est. Propterea
græci oēs per quia est intelligunt ipsum subiectum de-
bere p̄cognosci:quoniā est ens:non quidem existens p
se,sed quod in virtutibus causarum cōtinetur. ℂ Sed di Obiectio
ces quia est hoc modo:e si quęsitum & quęstio secundo Cap.1.
huius. ℂ Dicendum per ie esse quæsitum. Respectu ve- Solutio.
ro subiecti uel pasśionis esse p̄cognitum. ℂ Animaduer Necessitas
te φ præcognoscere quid per nomen dicat,est necessa- quid nomi
rium. Primo quidē ob ignota nomina : quibus mathe- nis.
matici ipsi vtuntur:vt sunt.a.b.c.& id genus: quæ nomi 1.necessi
na cum sint quęsiti & concesśi: nisi intelligantur quid ip tas.
sa significent proculdubio demonstratiua methodus nō 2.necessi
intelligetur. Secūdo propter nomina nota apud Philo- tas.
sophos:nā licet termini:quibus Philosophi vtunt : ipsis
doctoribus noti sint:discipulis tamen sunt ignoti : qbus
nisi pateant:demonstratiua methodus ignorabunt. Præ
terea. Nomina semper non sunt eadē apud omnes,siqui 3.necessi
dem alia sint apud grecos: alia apud hebręos apud nos tas.

vero alia. Quare in oĩ doctrina argumentatiuam: i qua
quis ab alio discit traditione: opus est: vt nominũ signifi
Dubõ. cationes p̃cognoscat. ℂ Sed circa hęc adhuc dubitabis:
nã cũ dianoetica doctrina sit q̃druplex: Syllogismus, vi
delicet enthymema: inductio, & exẽplũ: pp quid Arist.
solũ de p̃cognitis in syllõ demr̃atiuo locutus est: & nõ ĩ
Solut. Phi. cæteris. ℂ Dicendũ (vt Philopono colligit.) Aristo. hic
non loqui de particularibus scientijs, sed de demonstra-
tiua methodo: ꝓpterea non debuit q̃rere q̃ ĩ vnaquaq;
alia dubõ scië̃tia p̃cognosci debeant: sed solũ ĩ demr̃atiua. ℂ Rur-
sus dubitabis, nã cũ q̃tuor sint q̃ões an res sit: q̃d res sit,
q̃lis res sit, & pp quid talis res sit, cur p̃cognita & præco
gnitiones solũ docuit in demr̃atiua doctrina: qua q̃stio
qualis res sit: & propter quid talis res sit: accipit & nõ in
Rñ. Them. cæteris. ℂ Rñdet Them. quia p hęc, quæ dicit in demon
stratiua: facile in alijs ĩtelligi põt. Nam in q̃õne illa q̃ quę
rit an vacuum sit, concessum est quid ipsum vacuum si-
gnificat: quæsitum vero est ipsum esse. In quæstione ve
ro quid deus sit, concessum est deum esse, & quid signifi
cat hoc nomẽ deus, quæsitũ autẽ est q̃d deus sit an ani-
mal sẽpiternũ a quo cœlũ et tota natura depẽdet. In do
ctrina uero demr̃atiua per quã demõstrat q̃lis res sit, uel
propter quid talis sit, p̃cognita sunt: concessum, quæsitũ
Alia solut. & dignitas. Patet ergo illa nõ ab rõne esse prætermissa.
Pręterea. Fortasse hic illa p̃termisit vsq; ad librum. xii.
3. dubõ. vbi de q̃stionibus illis plane repetit. ℂ Tertio adhuc q̃-
res. vtrũ ꝓpões videlicet maior, & minor sint p̃cogni-
Solutio. tę ℂ Dicendũ ꝙ si cõparent cõclusioni ex parte; ꝓposi
tionũ p̃cognita erunt omnia illa, quæ ante cõclusionem
saltẽ natura pręcognoscunt, & sic dignitates remotæ, &
propositiones pro syllogismi demonstrantis alteram ꝓ
positionũ, & propositiones ipse, quibus conficit demon
stratio dicunt p̃cognita. At si cõparent ipsi demonstrati
uę methodo, pręcognitum est id, quod grece dicit axio
Dignitas triplex. ma: latine dignitas, quæ triplex est. Alia quidẽ omnibus
scientijs cõis. alia cõis quibusdã. Alia propria vni scien-
tiæ, sed cõis omnibus cõclusionibus illius, vt suppositio
vel cõis animi conceptio. Alia proxima & propria vni
demõstrationi, vt ꝓpõ maior, & propositiones pro syl-
logizãtes, hęc quidẽ in oĩbus affirmatio vel negatio ve
ra est, in oĩbus scientijs locũ habet. Hæc vero quę uni &
idẽ sunt æqualia, & sibijnuicem sunt æq̃lia, & si ab ęqua-
libus ęqualia demas, cętera quæ remanent sunt ęqualia.
pluribus scientijs cões sunt, vt musicę, geometrię, & arith
meticę. Hęc autẽ quę sibi inuicem cõueniũt, sibijnuicem
Quõ minor non põt præcognosci. Prima cã. sunt ęqualia, soli perspectiuę est cõis. Minor aũt ꝓpõ re
spectu demr̃atiuę methodi nõ potest esse p̃cognita. Pri-
mo quidem quia minores sub eadẽ maiore possunt esse
Secunda. infinitæ. Secundo quoniam minor est cum conclusione
aliquando simul cognita: & sic non ante demonstratio
nem, sed quasi in ipsa demonstratione cognoscitur.

Fit autem ut cognoscamus quædam prius cognoscentes. Quo rundam etiam simul accipientes cognitionem, ueluti quæcunq; sunt sub uniuersali quorum habetur cognitio. Nam omnem triangulum tres angulos duobus rectis æquales habere antea sciuimus. At id quod est in semicirculo triangulum esse simul inducentes agnouimus. Hoc enim pacto nonnullas discimus rerum, & non per medium extremum cognoscimus, quæcunq; iam singulares sunt, & de nullo prædicantur subiecto.

Est autem cognoscere alia quidẽ prius cognoscentem, aliquorum autem & simul accipere notitiam, ut quæcunq; contingunt esse sub uniuersalibus, quorum habent cognitionem. Quod enim omnis triãgulus habeat tres angulos duobus rectis equales, presciuit. q̃ uero hic, qui est in semicirculo. Triangulus sit: simul inducens cognouit. Quorundã enim hoc modo disciplina est, & non Disciplina Notitia.
per medium, ultimum cognoscitur. Vt quæcunq; iam singularium contingunt esse, & non de subiecto aliquo.

Hic textus obscurus est, ideo recẽtiores dicunt Aris. Cõmen. 6.
nunc declarare quanã ratione propositiones, videlicet
maior & assumptio possunt esse pręcognitæ, & quo mõ
nõ. ℂ Vnde Linconien. Grossatesta ait. pręcognita ipsa Expõ. sue concesã.
esse duplicia. Alia quidẽ quę prius tẽpora ante cõclusio
nẽ præcognoscunt. Alia autẽ, quę simul tẽpore, quã dif-
ferentiã Aristotelẽ ait hic edocere. ℂ Themistius, quem Expositio Themist.
Auerroes imitatur, Aristotelẽ tradere differentiã inter
ipsum cognoscere, & discere asserit, & hoc: aut q̃a p eius
modi drĩam optimã partẽ Cauilli Menonis resoluet, aut
quia bona coniectura ex dictis sequit, vt quasi necessita
pte materię, hãc adeat drĩam. Ex hac quoq; drĩa pot erit
intelligi, quonã pacto conclõ ipsa ante demonstrationẽ,
tim sciri, partim nesciri poterit. Sed quæ inter ipsum co-
gnoscere, & ipsum discere differentia sit, nec Arist. satis
explicat nec Themist. edocẽdo verbis Aris. supplet. Ab
Arist. n. tria dũtaxat habemus. Primũ ꝙ nos cognosce
re, possumus aliqua, quæ prius cognouimus, & nec ex
ponit quo modo, sed solũ inquit. (Est autem cognosce-
re aliqua quidẽ prius cognoscẽtẽ). Ecce quo mõ solum
tradit nos posse aliqua cognoscer̃, q̃ quidẽ prius cogno
uimus. Secundũ quod habemus, est quædã posse nos si-
mul de nouo cognoscere & discere, & inquit, (Aliquo-
rũ ãt & simul accipere notitiã.) Intelligẽs & simul acci-
pere notitiã discẽdo, & illa cognoscẽdo: huius secũdi de
clarationẽ subscribit p exẽplũ, & inquit, subaudi eorum
simul notitiã & cognitionem nos habere contingit, vt
sunt ea quęcunq; sub ul̃ibus cõtingunt esse, quorũ vl̃ium
ipse cognoscens, vel discẽs habet cognitionem, q̃re si di
scẽs aliquorũ ul̃ium cognitionẽ p̃habuit, et obiter occur
rit aliquibus particularibus q̃ sub illis vl̃ibus p̃cognitis
sunt, hic particularia illa suo occursu simul et discit, & co
gnoscit. Hęc ãt q̃ simul cognoscit & discit, exponit exẽ-
plo ꝙ sint assumptiones, quas ꝓpões Aris. uocat mino
res, ea uero q̃ cognoscimus, & quę prius cognouimus, in
dicat esse ꝓpositiones, q̃ dignitates sunt, vel maiores, &
inquit. Nã ꝙ oĩs triangulus quidẽ habeat duobus rectis
ęquales p̃sciuit, & hæc est maior, quam cognoscimus, &
eã prius cognouimus. Quod autẽ hoc quod in semicir-
culo est. s. lineatũ & discriptũ, triãgulus sit, simul ĩducẽs,
hoc est discẽs cognouit, & sic assumptio in singularibus
ipsis est, quã simul cognoscit & discit, & sic hucusq; ha-
bemus nos posse cognoscere aliqua, quę prius cognoui
mus, ut sunt dignitates, siue maiores, & nos posse simul
cognoscere & discere aliqua, vt sunt assumptiones, siue
minores. Sed q̃m assumptiones sunt multiplices, expo-
nit, q̃ sunt, quas simul cognoscimus & discimus, & ĩquit.
Aliquorũ. n. hoc mõ disciplina ẽ, hoc modo dico, et disci
plina, & cognitio, & non p mediũ, sed sensu cognoscitur.
vltimũ. i. assumptio, q̃ dr̃ minor ꝓpositio, & q̃a dixit co
gnitionẽ simul & disciplinã aliquorũ h̃ri, exponit quorũ
& inquit. (Quęcũq; videlicet singularia esse cõtigunt, &
nõ de subõ aliquo.) Ecce q̃to ex verbis Arist. nihil plus
habemus, nisi tria, videlicet ꝙ sunt quædã, quæ cogno-
scimus, quæ prius cognouimus, ut dignitates siue ꝓpõ-
nes in

nes in maiores.q̃dam,q̃ simul cognoscimus & discimus,
scimus,vt assumptiones.& tertio ꝙ hæc q̃ simul cogno
scimus & discimus,sunt assumptiones,q̃ sensu sine me-
dio nobis obiter occurrunt, vt siugulares ꝓpõnes,q̃ ex
his sunt,quę sunt singularia,& nõ de subo aliquo p̄dica-
bilia.nec plura ab Aris.nacti sumus de drĩa inter cogno
scere & discere,q̃ gręci expositores Aris. velle tradere
Verborum expositio. affirmant.❡Quo ãt ad verba attinet: Aris. vocat singu
Obiectio text. laria ea q̃ sub vlibus cõtingunt esse , qđ nõ vr̃ verũ,nam
singularia necessario sunt sub vlibus, necessario. n. oẽ
Solutio. currens mouet,& oẽ albũ est coloratũ: & oĩs homo est
Alia solut. aial.❡Fortasse ad nos retulit Aris. nã singularia contin
gũt esse sub vlibus,occursu nr̃o , q̃a obiter illis occurri-
mus , & sensu sub vlibus ipsis contineri cognoscimus.
❡Vel dixit illa cõtigenter sub vlibus esse,q̃a contingũt
mutari vlibus,sp manẽtibus, nõ ꝙ dũ sint,possint nõ es-
se sub vlibus,dũ.n.sunt,necessario sunt sub ulibus,nã om
nis hõ est aial necessario dũ est hõ.siq̃dẽ oẽ quod est,ne-
Pri.perihe. Capit vlti. cesse est esse,dũ est,vt in lib. de interpretatione dr̃.❡As
Quare dixit & non de subto aliquo. sumptiones ẽt q̃s simul cognoscimus & discimus,ait es-
se eorũ,q̃ sunt singularia: & nõ de subto aliquo prędicata
qđ esse põt:q̃a singulare duplex est:quoddã de subo ali
quo:vt in accñtibus hoc album de sub:o aliquo corpo
re dr̃.Quoddã singulare:qđ non de subto aliquo dr̃ : vt
Respon. hic hõ.& singulare in substãtijs:& tũc vult ꝙ eas assum-
Singulare duplex. ptiões simul discimus & cognoscimus: q̃re subiecta sunt
Cõfutatio respon. singularia in gñe subę:qđ q̃dẽ mihi nõ placet. potest.n.
ꝓpria rñ. assumptio esse ex subo in gñe accñtium : vt hęc hoc al-
bũ est lignũ.Melius igit̃ Aristotelem adiecisse: & nõ de
subo aliquo:ꝓpter particularia:q̃ q̃dem singularia sunt
ĩ re:ut quidã hõ:& aliquis equus:sed de subiecto aliquo
nã Socrates est quidã hõ,& Plato est aliquis hõ assum-
ptiones,q̃s simul discimus: & cognoscimus ex singulari
bus sunt:q̃ non sunt particularia:sed de nullo subiecto di
cta,hęc sine medio sensu ipso discimus,et cognoscimus.
Particularia ãt cũ quodã mõ sint vlia sensum transcen-
Dubĩ. dunt.❡Sed occurres:quia doctrina & disciplina idem
est,eadẽ.n cognitio vt a doctore doctrina est,vt in disci
pulo disciplina:sed doctrina est propositionũ siue digni
Solutio. tatũ vlium & singulariũ:igit̃ & disciplina.❡Dici potest
ꝙ omnis doctrina est disciplina : nõ tñ oĩs disciplina est
doctrina. Inuentio.n.q̃ singulariũ,est disciplina, & nõ est
doctrina quare hic per disciplinã intelligit inuẽtionem:
inuentio.n.quędã disciplina est:quatenus ipse inueniens
discit:saltem a se:q̃a.n.discẽs vt discẽs: & a se : & ab alio
discere põt,ideo disciplina & de doctrina,& de inuẽtio
ne dr̃.Quare discere si cõiter sumat̃: erit vlium,& singu-
lariũ,sed si ꝓprie:vt hic loquit̃ Aristo.discere nõ nisi sin
Digressio gulariũ assumptionũ vel conclõnũ erit. ❡Sed tepura-
mus nũc drĩas inter discere,qđ hic ꝑ iuentione itelligit:
& cognoscere.sic.n.quę Arist.nobis reliquit , supplebi-
mus.Nã ab Aris.ipsius cognoscere duas habemus diffe
rẽtias tm̃,qm̃ dupr̃ cognoscimus.Alia q̃dẽ.q̃ prius noui
mus vt dignitates seu maiores ꝓpõnes. Alia vero,q̃ nõ
prius nouimus:sed simul discimus & cognoscimus:vt as
sumptiones:q̃ ꝓpõnes minores sunt:& ultimæ: quęque
Octo combinationes eorũ quæ discimus & cognoscimus. sensu apprehendũt,& non ꝑ mediũ: & q̃ singulares sunt.
❡Dicamus igit̃ octo esse eorũ:q̃ discimus & cognosci-
mus cõbinationes:quarũ septẽ veræ sunt & octaua fal-
sa.Nã q̃dam cognoscimus:quę prius cognouimus.Pri-
1. cõbina. mo vt si aliqua nudiustertius nouimus:heriq; obliti fui-
mus: & hodie reminiscimur.hęc enim quæ nunc remini
scimur:hodie cognoscimus:quę nudiustertius cognoui-
mus.Secũdo ut si nudiustertius actu cõsiderauimus: heri
somno sopiti nõ actu cognouimus:hodie exprecti rur-
sus actu cognoscimus.hæc profecto nũc cognoscimus,
q̃ prius cognouimus . Tertio vt particularia,quorũ vlia
p̄cognouimus:hęc.n.cognoscimus ĩ particulari , q̃ prius
cognouimus in vli:hæc quę cognoscimus: prius cogni-
ta:sunt dignitas:ꝓpõnes primæ:quæ maiores dicuntur:
ac vlẽs notiones a Themistio.❡Secunda cõbinatio est, 2.combinatio.
qm̃ q̃dã cognoscimus:q̃ prius nõ cognouimus:ut parti-
cularia:q̃ sit de nouo cognoscimus: & discimus.sunt aũt
hę assumptiones:q̃ minores:ac vltimę ꝓpõnes dicuntur.
❡Tertia est:qm̃ q̃dã cognoscimus:q̃ prius didicimus,ut 3. combinatio.
particularia:q̃ nudiustertius didicimus:heri ãt obliti.ho
die rursus reminiscimur:hæc nãq; cognoscimus:q̃ prius
didicimus.sunt ãt hę assumptiones.❡Quarta ẽ: qm̃ co- 4. combinatio.
gnoscimus q̃dã:q̃ prius nõ didicimus:ut vlia:quorũ heri
obliti vel in habitu posita hodie cognoscimus: hæ sunt
dignitates & vlẽs ꝓpõnes.❡Quita est: qm̃ discimus:q̃ 5. combinatio.
prius cognouimus: vt particularia: quæ nũc in particula
ri discimus: & in vli p̄cognouimus:& hæ sunt ipsę cõclõ
nes singulares ❡Sexta est:qm̃ discimus:q̃ prius non co 6.combinatio.
gnouimus:ut particularia:q̃ nec in particulari nec in vli.
p̄cognouimus.hę sunt assumptiones.❡Septima est:qm̃ 7. combinatio.
discimus.q̃ prius nõ discimus: vt particularia:q̃ nunc di-
scimus.Hæ sunt conclõnes & assumptiones. ❡Octaua 8. combinatio.
vero cõbinatio ẽ ĩposis:qm̃ ĩpoẽ ẽ nos discere: q̃ prius
didicimus. Nã discere ẽ singulariũ & particulariũ: q̃re si Corol. 1.
disceremus nũc:qđ prius didicimus:tũc idẽ sciremus,&
nesciremus in particulari.Ex his patẽt drĩę inter discere
& cognoscer̃. Nã cognoscere est de nouo: & non de no Drĩæ inter discere & cognoscer̃.
uo:vlia seu in vli: & particularia vel in particulari.ẽ etiã
aliter nr̃m cognoscer̃ reminisci. At discere est de nouo
tm̃ in particulari tm̃.& nullo mõ reminisci,qm̃ si esset re
minisci, tũc disceremus aliqua:q̃ prius didicimus. Patet 2.corol.
secundo ꝙ q̃cunq; discimus:cognoscimus:nõ ãt q̃cunq;
cognoscimus discimus . Tertio patet nos assumptiones 3. corolla.
& cõclõnes posse discere tm̃:q̃a solæ eę põt esse singula
res.Dignitates siue ꝓpõnes vlẽs:q̃ maiores sunt:non di
scere:sed cognoscere posse.Has drĩas Aris.& The.itel-
lexerunt:quas si uerbis Arist.supplebis: relinquit̃ expõ
Themi.❡Verũ Philo.hunc locũ facilius exponit.Ideo Expositio Philopo.
nõ p̄tereundo eius expõnem:aliter dicamus:ꝙ cum di-
xit oẽm doctrinã fieri: & oẽm disciplinã ex p̄existẽti co
gnitione,nunc de inuentione loquit̃: & ꝓponit oñdere
hãc etiã fieri ex p̄existenti cognitione.Quod vero hoc
rõnabiliter Aris.facere debeat:ꝓbat̃:quia cognitio dia
noetica,siue rõnalis dupr̃ nobis aduenit:aut per doctri
nã: & disciplinã,aut ꝑ inquisitionẽ:q̃ inuentio dicit̃.Con
stat aũt in vtroq; mõ ex p̄cognitis quibusdã fieri cogni
tionẽ:q̃re postq̃ oñdit alterũ modũ in doctrina vel di-
sciplina:reliquũ est vt alterũ in ipsa inquisitione vel iuẽ
tione aggrediat̃:vt manifesto liqueat oẽm rõnalẽ cogni
tionẽ ex p̄cognitis quibusdã accedere. Et ĩ exequendo
hęc anteq̃ de inuentione disputet: ꝓponit prius dicere
de eo quod est cognoscere , vtpote qđ vniuersalius est
ipso inuenire:immo vt genus illius: vt dicemus. Propo
nit igit̃ duos eẽ cognoscẽdi modos. Alterũ quidẽ qñ ali
qd ante cognitũ hñtes,rursus huic occurrimus obliuio-
ne non intercipiẽte. Sicut cũ aliquẽ vidimus primũ,d. i-

de eius memoriā tenētes, rursus hūc videamus, dicimus eum cognoscere. Quia si obliuio itercipiet, deiñ rursus pristinā eius cognitionē habemus, nō tā(vt inqt Philo.) hūc cognoscere dicimus, sed reminisci, & tu itellige Philop. hūc nō nos cognoscere tm̄, sed simul cognoscere et reminisci, sic igit vnus modus ē. Sed qres vtrū in hoc mō oportet si non itercipit obliuio, saltē intercipi habitus. Dicas φ oportet vt habitus intercipiat, & sic primus modus erit, quo aliquid nūc actu cognoscimus, qd prius actu cognouimus itercipiēte habitu. Secūdus āt, ut qñ vl'is notionē hñtes, alicui particulari occurrimus, qd nō prius vidimus, deiñ hoc adaptemus vl'i ipsi: cuius notionē tenemus. vt si qs videat magnetē lapidē ferrū trahet, siqdē nō p̄cognouerit prius φ oīs magnes trahit ferrū, talis hic nō dicet cognoscere φ magnes lapis ē, q hoc opaē, Sed primū discit, si doctorem habebit paratū q doceat φ magnes oīs ferrū trahat. Si vero hoc p̄cognouerit, occurrēs p̄ticulari lapidi stati cognoscit, qm̄ hic est, q sub illā vl'em reducit sp̄em. Igit cum duo hi sunt modi cognitionis. Scd̄o mō iqt Aris. inuētionē fieri qñ p̄ticularibus qbusdā Theorematibus nō ante a nobis cognitis primū icurrimus ab vl'ioribus qbusdā & nobis p̄cognitis ipsorū notionē tenētes. Ex hisce liquet scire q sit inuētio. Est. n. inuētio cognitio qdā alicuius cōclōnis singularis cuius vl'is notio qdā p̄fuit. Fit āt hæc hoc pacto, φ p̄cognita vl'i notione ut illa oīs magnes trahit ferrū, et occurrimus huic p̄ticulari lapidi, quē oculis cernimus esse magnetē. Mox damus hāc cōclōnē φ hic ferrū trahit, & hæc est iuentio & scd̄a sp̄s cognitionis est. n. iuenir̄ cognoscere aliq̄ notionē singularē mediāte aliquo nobis occurrente, q̄ notio singularis p̄cognita fuit in vl'i nobis prius cognito. Et tūc iuxta expōnē hāc oportet dicere φ discere nō ē iuenire. Sed discere ē vl'ium. nā si hic magnes occurrit nobis quē oculis cognoscamus eē magnetē, & antea nō cognoscebamus oēm magnetē ferrū trahere, sed a doctore parato cognoscimus, hoc dicimus discere, & ita discere ē cognoscere aliqd vl'e, qd prius non nouimus. Quare q̄tuor sunt, cognoscere, reminisci, discere, & inuenire s̄m Philo. est. n. discere de nouo solū vniuersaliū q̄ prius nō nouimus. Cognoscere ē vl'ium tā eorū q̄ prius nō nouimus q̄ eorū q̄ prius nouimus. Reminisci est cognoscere, q̄ prius nouimus intercipiēte obliuione. Inuenire ē singularium, & eorū quorū vl'ia p̄cognouimus. Quare cognoscere est ut genus ad hæc, pōt & his addi & sensus, q videlicet ē singulariū assumptionum q bus obiter iueniens occurrit, vt illius videlicet φ hic sit magnes. Quo uero ad uerba attinet Phil. uerba hęc textus aptat dupl'r. Primo vtrisq; cognoscēdi modis. Scd̄o aptat tm̄ scd̄o cognoscendi mō. Mihi āt vr̄ φ uerba hęc debēt aptari vtrisq; cognoscēdi modis hoc pacto. Est āt cognoscere aliq̄ qdem prius cognoscentem, hic est primus modus, quo videlicet aliqd cognoscimus, quod & prius nouimus. Aliquosq; āt & simul accipiētem notitiā. Hic est scd̄s modus, quo videlicet aliqd particularem notionē accipimus, cuius p̄cessit cognitio in vl'i, qd diximus esse inuentionē deinde ponit exempla secundi modi, & inqt. Vt q̄cunq; sub vl'ibus contingunt esse, hoc est ea di co scd̄o mō cognosci, q̄ sub ul'ibus sunt quorum iueniēs p̄habuit cognitionē, & adhuc clarius in terminis exponēs. Primo exponit qūo cognoscit assumpto, & inquit. Nam φ oīs triāgulus quidē habeat duobus rectis æqua les p̄sciuit, hoc. n. cognouit antea non de nouo a parato doctore. Qd̄ āt hoc, quod in semicirculo est, triangulus sit, simul inducens cognouit. Inducens hoc est illi occurrens, s̄m sensum agnouit. dixit āt notāter inducens, quia cognitio p particularia inductio dicit. At p sensum cognoscimus particularia, vnde siue p plura siue per vnū particulariū cognitio semp inductio dr̄, & p semicirculū intelligit in manu, q̄re triangulus q est in manu, vt triāgulus est per vl'e cognouit, vt talē āt triangulum per inductionem ac supraventionem nō ex qbusdam antepositis cognoscimus, est. n. oīs sensitiua notitia talis, quā non cognitionem sed simpl'r notitiā appellamus, hoc mō cognoscit assumptio, quæ est minor. at iuentio videlicet φ tres angulos habeat duobus rectis æq̄les sine inductione & supraventione cognouit, qa in seipso habuit p̄existentem rōnem vl'is illius, videlicet φ oīs triāgulus tres angulos duobus rectis habet ęq̄les. Igit simul & semel p sensum inducens nouit hoc qd est in manu esse triangulum, & stati ip̄m hr̄e angulos duobus rectis ęquales, qa dixit hoc qd in manu est, esse triāgulū, & per sensum deductum cognosci. Addit. Quorūdā. n. hoc mō disciplina est, qa assumptionū singulariū est disciplina hoc modo: vnde φ hic sit triāgulus: aut hic sit circulus, aut aliud qd cunq; nō nisi p sensum cognoscimus. Propterea subdit, & non per mediū cognoscit qd est postremum: assumptiones. n. singulares cognoscunt non per mediū: sed p deductionē ex sensu. Sed dices: dictū est disciplinā eē vl'ium at nunc ait disciplinā esse singularium. Dici pōt eū nō dixisse disciplinā esse singulariū absolute sed hoc mō hoc est quodāmō, & large accipiēdo ipsam disciplinā: & qa dixit aliquo modo singulariū esse disciplinā: q̄tenus singularia p sensum cognoscunt, declarat illa esse singularia, & inqt. Quęcunq; videlicet singularia esse cōtingit, & non de subiecto aliquo, & sic patet syllogismū inuentiuū fieri qñ nos prius nouimus vl'e: deinde qd' ē postremum siue minor, non p medium, sed p sensum cognoscimus, & ip̄m vl'i p̄cognito applicamus, tunc. n. per medium ex sensu deductum & sub vl'i applicatum concludimus inuentionem: vt φ oīs triangulus tres habeat angulos duobus rectis æquales p̄cognouimus, quod āt hoc quod est in manu, triangulus sit, & per sensum deducimus, & sub illo vniuersali applicamus: quare per hoc mediū concludimus, hoc quod in manu est: habere tres angulos duobus rectis ęquales. Hoc pacto inuenio sit: & ita ex præexistenti cognitione: cum sit in vniuersali præcognita. Vlterius patet (vt Philoponus inquit) in inuentionibus solum singularia cognosci: vl'ia vero minime, sed vel per doctrinam, uel disciplinā. Tertio patet inuentionem ipsam fieri in post assumendo, nam qui inuenit post assumit sub præcognitis vniuersalibus. Sed occurres & recte, quia multa vniuersalia per nos ipsos inuenimus, quæ non a doctoribus accipimus. Aristoteles. n. (ut puto) multas vl'es notiones adinuenit quas nec a Socrate, nec Platone doctoribus accepit. Igitur iuentio non est singularium dūtaxat. Aliqñ non diximus demonstratiuā inuentionem, de q̄ nunc loquit Aris. non esse nisi singularium tm̄, nam inuentio vt hic loquit, pa rit ex vna vl'i prius nota per doctrinā: vt disciplinā, & ex singulari deducta ex sensu, & sub vniuersali prius nota, accepta. At inuentio dialectica quæ est per probabilia & coniecturalia potest esse vl'ium: & singularium nam

Marginal notes: Dub. — Solutio. — Quid sit inuentio. — Quō fit inuentio. — Discere nō est inuenire. — Quatuor cognitiones & qd sint. — Expositio verborum secundum Philopo. — Subiectio. — Solutio. — Corol. 1a — Secundum. — Tertium. — Obiectio. — Solutio.

nã quę dialectice inuenimus vel cõiecturabilr,nõ ꝑ sen-
Exceptũ sum deducimus.¶ Ex his apparet demonstratiuã inuen
tionem solum fieri in naturalibus & mathematicis, qm̃
solũ in illis pñt vniuersalia prius cognosci,& sub vlibus
possumus per sensus assumi singularia,vt inde conclu da
mus inuentionẽ. In cæteris ãt sciẽtijs,in quibus sensibus
non vtimur,inuentio demõstratiua nõ est,sed dialectica
Dubõ. tm̃.¶ Sed occurrẽs nonne cãm per effectũ inuenimus,
Solutio. modo causa est vl̃r quoddã.¶ Iã diximus & dicemus i
naturalibus cãę inuentionẽ esse cõiecturalẽ,& per syllm
dialecticũ,& ppea in naturalibus iuentio demr̃atiua nõ
fit nisi per sensum in post assumendo,nã cũ cã ipsa inue-
Inuẽtio multiplex. nit,nõ nisi cõiecturabiliter iuenit. Vnde ipsa iuẽtio mul
tiplex est,est.n.iuẽtio artiũ,& iuẽtio syllogistica,& hæc
est aut dialectica,aut demr̃atiua.Arist.igit solũ de syllo
gistica loquit,& non de omni,sed de demr̃atiua,q̃ fit ab
una uli prius nota,& una sensuali occurrẽte,ut diximus,
huius voluit vnũ esse p̃cognitũ,& vnã p̃cognitionẽ,ẽ.n.
p̃cognitũ axioma siue maior,est ãt p̃cognitio,qa vera ẽ,
vel a doctore,vel a seipso ꝑ experientiã.Pulchrũ eẽt,ui
dere quo nã mõ inẽtiones artiũ rõnalũ vt logicę & rhe
toricę factę sint,nã de inuẽtione artiũ operatiuarũ Aris.
satis dixit in ꝓęmio metaphysicę.Sed quia hoc transcẽ
dit pñtem librum,ideo satis nobis sit locum monstrasse.

Antea uero quã sit inductio uel ratiocinatio facta partim for tasse dicendum est scire, partim nescire. Quod.n.nõ sciuit si sit simpliciter,id quoquo modo scit. Duobus rectis equales habere patet hoc pacto quidem scire,quia uniuersaliter scit, simpliciter uero nescire.

Aũt igit.
Antequam autẽ sit inducere,aut accipere syllogismum, quodã quidam modo fortasse dicendum est scire,modo autem alio non,
Sed igitur *quod.n.nesciuit si est simpliciter.Hoc quodã modo sciuit, q. duos rectos habet simpliciter.Sed manifestum est,q. sic quidem scitur, quoniam uniuersaliter scitur.Simpliciter autem non scitur.*

Cõm.7. Verbũ qd̃ facit in textu pñti difficultatẽ est particula
aũt quæ gręce est ουν,nã hęc particula est aduersatiua,&
ita videt quasi aliquid de nouo insinuare. Sed non ob-
stante hoc,videtur mihi Aris.ex dictis mõ vnũ quoddã
inferre,quo sophisma Menonis soluet.Et ita particula il
la fortasse græce legitur ουν, quæ latine sonat ergo vel
igit:dictum est enim doctrinam,& disciplinã fieri ex p̃-
existenti cognitione,& ultimo ꝙ etiã inuẽtio fit ex quo
dã vli præcognito,ideo ex his cõcludẽdo,inquit ¶ An
teq̃ igitur sit inducere hoc est inuenire,aut accipere syl
logismũ,hoc est doctrinã vel disciplinã sumere ꝑ syllo-
gismũ,quodam quidem modo supple ipsum discentem
uel inuenientem,fortasse dicendum est scire,modo autẽ
alio non,supple dicendum est eum scire. Et hoc decla-
rat solum in inuentione,& supple tu,vt Philopo.supple
uit,nam anteq̃ sensu ipso occurrimus occulto triãgulo,
inueniẽs nesciuit si est simpliciter supple hoc occultum,
triangulus,hoc ignorauit hoc absconsum esse triangulũ,
hoc quodã modo sciuit,videlicet ꝙ occultus triãgulus
duos rectos habeat simpliciter.igit tale absconsum par
tim scitur,partim nescitur.nescitur quidẽ an sit omnino
triangulus.scitur autẽ ꝙ duos rectos habeat. Ex his vl-
terius seipsum exponẽs concludit. Sed manifestum est
ꝙ sic quidem scitur,quoniã vniuersaliter scitur, sciebat
enim omnẽ triangulũ habere duos rectos ęquales, igit
quo ad hoc scitur tale absconsum. Simpliciter autẽ non
Verborum expositio. scitur:quia ignoratur absconsum esse triangulũ.¶ Quo
vero ad verba attinet,verbum sed illatiue itelligitur,vt
alibi Aris.sępe fecit. Potest & hæc lr̃a,vt Philopono uĩ, Expositio Philopo.
aliter intelligi,vt solũ de inuẽtione loquat,& sic erit sen
sus,anteq̃ igitur vt inducere supple per sensum, ꝙ hoc
absconsum sit triangulus.aut syllm per quẽ fit inuentio,
accipere,hoc est anteq̃ sit per syllm facta iuentio,est id
quod inuenitur syllõ,partim scitũ,partim ignoratũ.sciui
quidẽ vlr,ignoraui uero particulariter. Vnde hoc abscõ
sum habere tres,scitur in illo vli præcognito omnis triã
gulus habet tres,non scitur autẽ in se.qa nondum patet
esse triangulũ.Expõ hęc magis placet,quia per hæc quę
hic ait,soluet Menonis cauillus.¶ Sed dubitabis fortas- Dubõ.
se.qa sequit de scito omnis triãgulus habet tres. Abscõ-
sum in manu est triangulus. Igitur de scito absconsum i
manu habet tres. Sicut sequit de necessitate omne ani-
mal est substantia. Socrates est animal. Igitur de necessi
tate Socrates est substãtia.¶ Auer.in paraphrasi tenuit Opinio Auerro.
aliquam vlem posse esse notã vel scitã,qualibet singula
ri existente ignota,quia stat me scire omnẽ mulã esse ste
rilẽ,& ignorare hãc quæ in vtero est,esse sterilẽ.¶ Recẽ Rñ. iunl. In primo
tiores addiderũt posse ꝓpõnẽ vniuersalẽ aliquã esse ne-
cessariã,quẽlibet eius singulari existẽte cõtigente,nã hęc
vniuersalis omnis homo est animal est necessaria: & tñ
qualibet singularis huius est contingens:etiã põt aliqua
ꝓpõ vlis esse contingens:qualibet eius singulari existen
te impossibili,vt hæc est contingens oẽ animal exñs in
domo est leo,dato ꝙ hodie sint solũ homines,& cõplu
ra alia addũt:Ad regulã aũt Aris.dicũt ꝙ ex maiori de prioꝝ.
necessario in sensu diuiso,& minori de inesse,sequit con
clõ de necessario eodẽ sensu,qa qñ maior est in sensu di-
uiso,subiectũ eius suppõit cõfuse distributiue mobiliter,
& sic sub medio: qd̃ est subm maioris ꝓpõnis põt sub
accipi,at qñ maior est de sensu composito,& minor de
inesse,nõ sequitur cõclusio de necessario, qm̃ quãdo ma
ior est de sensu cõposito:subiectũ supponit cõfuse distri
butiue immobiliter,& sic,cũ nõ possit sub medio acci-
pi,syllõ non erit regulabilis per dictũ de omni.Eodẽ mõ
dicunt ex maiori de scito credito vel dubitato non se-
qui conclusionem de scito credito vel dubitat.cũ mino
ri absoluta: nisi qñ maior est in sensu diuiso: & hoc ꝑꝑ
eandẽ cãm.¶ Sed licet hęc refelli nõ possint,nõ sunt ne- Cõfutatio
cessaria:nec puto esse peripateticę, vt in libro priorũ di
ximus & libro elẽchorũ.¶ Propterea dicẽdũ ex maio ꝓpria rñ.
ri de scito credito vel dubitato,& minori absoluta, seq
cõclõnẽ de scito credito uel dubitatõ cõditionatam.Nã
vt maior intelligit.sic debet intelligi conclõ, cũ.n.dicit
de scito omnis mula est sterilis. Mula accipitur formali
ter vt mula,est.n.sensus de scito omnis mula est sterilis
in eo ꝙ mula tunc si addat:hæc q̃ in vtero est,est mula,
sequit de scito ꝙ sit sterilis:non simplr,sed in eo ꝙ mu-
la.sicut sequit necessario:oẽ currẽs mouet. Socrates cur
rit.Igitur necessario Socrates mouetur in eo ꝙ currit.
Sic.n.accipiebat maior de necessitate.n.omne currens
mouetur sumendo ipsum currẽs formaliter non pro su-
biecto currente:nam animal quod est subiectum cursus
contingenter mouet.Sed accipiendo ipsum currens for
maliter:sumitur in eo ꝙ currens, & sic sequitur Socra-
tem necessario moueri,vt currẽs est.hæc Alexã. & Phi
lo.& Auer.primo priorũ. Verũ hæc raptim sint dicta.

Quod nisi ita sit eueniet ea profecto que est in Menone dubitatio. Aut enim nihil quisquam discet,aut ea que scit.

Sinautem non, quae in Menone dubitatio est. Contingit. aut. n. nihil discet: aut quae nouit.

Comm. 8. Cauillus Menonis secundum quosdam.

Quidã recẽtiorũ cauillũ Menonis, quo ipsum scire, tã p doctrinã q̃ p disciplinã destruebat, sic cõposuerunt. Quod quis discit, vel prius sciuit, vel non si prius sciuit, igitur non discit, et ita qd quis discit, nõ discit. Sinautem nõ prius sciuit, tunc cũ ei occurret: nesciet an illud sit, vel ne. Cui expõni Auer. 9. metaphy. assentit.

Comm. 9. Expositio Philopo.

¶ Sed reuera (vt Philo. inquit) hic dissoluit ambiguitatẽ, quae est in eo lib. Platonis, qui Menõ inscribit. Ibi. n. Socrate proponente quoddã theorema, & iubente definire uirtutẽ illo aiẽt nequeũte, deinde Socrate inquiẽte, qd si quęrimus, omnino inueniemus, Menon huic sermoni addubitat, et ait q nulla sit inuẽtio, nã (vt inquit) quod q̃rit, accesse est aut p̃cognosci, aut minime. Si igit non sit quod quaerit pręcognitũ, neq; si illi occurremus cognoscere poterimus, q hoc sit id quod quaerimus. Si. n. Socratẽ nõ nouimus, neq; si ei occurremus, ipsum possumus cognoscere. Sinautẽ eũ ante nouerimus, neq; ipsum dicimur quęrere, neq; inuenire, qd iã sciuimus, q̃re neq; est ipsum q̃rere, nec inuenire ipsum. Ex his patet, qd Menon inuentionẽ cauillauit, & nõ ipsum scire, qd sit doctrina vel disciplina. Ad haec respondit Socrates, q inuentio sit ex q̃busdã ante cõcessis & assensis, & ita ex p̃cognitis q̃busdã & probauit hoc Socrates per Menonis famulũ, quẽ per interrogationẽ inuenire fecit theorema quoddã, qd nesciebat prius ex quibusdã ante cognitis ipsum ad q̃sitũ adducẽs. Ad formã autẽ r̃ndit Aris. ex his, q̃ Socrates dixit q nõ eadẽ necesse est noscere, & discere vestigantẽ & inuenientẽ, sed alia qdẽ quęrere, ex alijs vero pręassensis quaesitorũ adipisci inuentionẽ, & sic Menonis ambiguitas locũ nõ habet, inqt. ¶ Sinautẽ nõ, hoc est si nõ esset, vt diximus, quod contingit idẽ scire, & nescire. Scire qdẽ vl'iter, particulariter aũt ignorare, q̃ in Menone dubitatio est, cõtinget, & sic haberet locũ. Ecce q Arist. approbat solutionẽ Socratis, quia ait, si illa solutio non esset vera, Menonis cauillus relinquereẽ insolutus, quẽ breuibus repetit, & inquit. Aut enim nihil discet, supple si detur q ante inuentionem id quod inuenitur nõ fuit. p̃cognitũ. aut si detur ipsum esse p̃cognitũ, q inuenit, nõ nisi ea, q̃ nouit, discet.

Verborum expositio.

¶ Quo uero ad verba attinet: p discere Aris. hic intelligit ipsum inuenire, quia vt superius dixit, inuẽtio est disciplina q̃dã, saltẽ largo nomine, & ita per ipsum discere nõ itellexit disciplinã, quod est idẽ, quod doctrina.

Cauillus & sophisma in quo differant.

¶ Dubitatio graece est aporema, latine cauillus etiã, differt autẽ Cauillus, & Sophisma, sicut pblema & sylls dialecticus, & sicut qõ, & demr̃o, est. n. qõ: q̃ in fine est conclusio, Demr̃o autẽ sylls demonstratiuus, pblema ẽe qñ p vtraq; sui parte habet syllogismos at syllogismus dialecticus est, qui sumit Sophisma ergo est, quod habet pro vtraq; sui parte cauillos, qui graece paralogismi dicuntur. Fuit igitur Menonis dubitatio cauillus, & non sophisma, haec quo ad verba.

Non. n. ita dicendum est, ut quidam soluere enituntur, Scis ne oẽm dualitatẽ esse parem. Annuenti uero interrogato offerunt ei dualitatem quandam, quam quidem non putabat esse, quare nec. parem esse. Soluunt igitur non oẽm se scire dicentes esse parem dualitatem sed eam quã sciunt esse dualitatem. Et tamẽ sciunt quidem id cuius habent demonstrationem acceperunt. Acceperũt autem non omnis eius, quod sciunt esse triangulum, aut numerũ, sed simpliciter de omni numero atq; triangulo demõstrationem. Nulla enim huiuscemodi propositio sumitur, quẽ tu scis numerũ, aut quam scis rectarum linearum figurã, sed absolute de quolibet.

Non. n. utiq; (ut quidã conantur soluere) dicendum est, nunquid sciuisti oẽm dualitatẽ, quoniã parẽ, aut non? dicente autem attulerant aliquam dualitatẽ, quam non opinatus est esse, quare neq; parem. Soluunt. n. dicentes non cognoscere omnem dualitatem parẽ esse, sed quam sciunt q dualitas sit. Attamen sciunt quidem id, cuius demonstrationem quidem habent, & cuius acceperunt, acceperunt autẽ non de omni, de quo utiq; sciunt q triangulus aut q numerus sit, sed simpliciter de omni numero, & triãgulo. Neq; enim una propositio accipitur eiusmodi, q quem tu nosti numerum, aut quem tu nosti rectilineum, sed de omni.

Comm. 9.

Alij sophistae destruxerũt ipsum scire qd dr̃ doctrina vel disciplina, & vtebanẽ hoc cauillo: vt placet Philop. si aliquid cõtingat nos scirẽ, sit istud. Omnis dualitas est par. Sed hoc non scitur, igitur nihil cõtingit nos scire: q hoc non sciatur, probabant: & sic. Absconsum in manu triangulus, vel dualitas, uel numerus, uel aliquid ta le, sed sit gratia exẽpli dualitas.

Cauillus

¶ Et arguũt nos scimus omnẽ dualitatẽ q sit par. Hoc quod in manu est absconsum, ẽ dualitas. Igitur scimus hoc absconsum q sit par, concl'o est falsa, q3 hoc abscõsum non scitur esse dualitatẽ, & ita nõ põt sciri q sit par vel ipar, & non p minori: quia minor est uera p casum, posuimus. n. q absconsum sit dualitas, igiẽ p maiori: sed maior est q nos scimus oẽm dualitatẽ parẽ esse igitur cũ sit hoc falsum, non scimus omnẽ dualitatẽ esse parẽ, quod ponebatur: q̃re nihil nos cõtingit scire. Ex his patet q sophistae hoc cauillo distruxerũt ipsum scire, quod disciplina uel doctrina est, Dubitatio vero Menonis distruxit ipsum inuenire.

Solutio cauilli secundum antiquos.

¶ Soluunt qdã hunc cauillum, & cõcedunt nos scire oẽm dualitatẽ esse parẽ, vel oẽm triãgulũ hr̃e tres & cętera id genus: & tunc ad cauillũ dicũt, q cõclusio debet inferri nõ simpliciter hãc dualitatẽ nos scire esse parẽ, uel hũc triãgulum hr̃e tres, sed addito quodã, videlicet quã scimus eẽ dualitatẽ, vel quẽ scimus esse triãgulũ. Et sic cõcedũt nos scirẽ oẽm dualitatẽ esse parẽ: & q hoc abscõsum sit aliq̃ dualitas, vt ponebaẽ per casum, tñ ex his non sequiẽ nos scire hãc dualitatẽ esse parẽ, sed quã scimus esse dualitatẽ: & ita volũt ex maiori absoluta de scito. & minori absoluta sine scito, cõcl'onẽ seq nõ simpliciter de scito: sed f'm qd aliquo addito: vt visum est: inquit. ¶ Nõ. n. vtiq;, vt quidã conãtur soluere sup. aliũ cauillũ, quo sophiste destruũt ipsum scire: dicendũ est: & ponit breuiter cauillũ: & inqt. Nunquid sciuisti oẽm dualitatẽ. q sit par, supple si aliquid cõtingat nos scire: aut nõ: pbat q non cõtingit nos scire oẽm dualitatẽ esse parem: q3 si detur q non, iã relinquitur ppositũ: & inquit, dicente autẽ & affirmãte: attulerant aliquã dualitatem quã non opinatus est esse: quare neq; parem ipsam esse cõtingit nos scire: quia qd non scitur esse: non põt sciri aliquid esse: vt: a: vel: b: esse. Hic breuis erat cauillus: cui adducit solutioni sophistarũ, & inquit. Soluũt. n. dicentes per syllogismũ illum ex maiori de scito simpliciter & minori de esse absoluto: nos non cognoscere oẽm dualitatẽ parem esse, sed quã sciunt q dualitas sit. Et ita volũt sequi cõclusionẽ de scito cõditionato: vt q nos scimus hãc duitatẽ esse parem: quã scimus esse duitatẽ.

Obiectiones Aristo. contra antiquos. 1. obo.

¶ Huic Arist. obijcit dupl'r primo posterioristice sic. Eodẽ mõ sciẽ cõclusio, quo & ppõnes. Sed nos scimus simpliciter omnẽ dualitatem esse parem, & nõ oẽm quam scimus esse dualitatẽ, & simpl'r.

hæc dualitas abſcõſa ẽ dualitas. Igit cõclõnẽ cõtigit nos ſcire ſimplr,uidelicet ꝙ hæc dualitas ſit par,& nõ illo ad dito quã ſcimus eſſe dualitatẽ(inqt). Attamẽ ſciūt qd id cuius demrõnẽ qdẽ habẽt,& cuius acceperūt demrõnẽ, dixit habẽt,qa nos ſcimus q̃dã p̱ noſmetipſos, dixit acceperūt,qa diſcimus ex doctore. Verũ quouis mõ ſit ſcire eo mõ eſt,quo accepimus vel habemus demrõnem. Acceperunt ãt vel habuerūt non de oĩ,de quo vtiq; ſciūt ꝙ triãgulus,aut ꝙ nũerus ſit,ſed ſimpſr acceperūt de oĩ numero ſup.ꝙ ſit par uel impar,& de oĩ triãgulo ꝙ ſit habẽs tres,& ſup.tu.Minor etiã abſoluta fuit ꝙ hoc ſit triãgulus vel dualitas.Igr̃ cõclõ nõ debet eẽ de ſcito cõ ditionato:Hæc poſterioriſtice.

Secunda obiectio. Primo prio rum,17.&.29.

¶ Scdo obijcit huic opinioni priſtioriſtice,ẽ.n.dcm̃ in prioribus ꝙ cõclõ debet aſsimilari alicui ꝓpõni. Mõ nulla ꝓpõ aſſumpta ẽ talis q̃lis eſt conclõ.Conclõ.n.eſt de ſcito cõdõnato,& nulla ꝓpõnũ ſit accipiẽ(iqt). Neq;.n.vna ꝓpõ accipiẽ eiuſmodi,qa nec maior nec minor,ꝙ quẽ tu noſti numerũ,aut quẽ tu noſti rrectilineũ,ſed maior accipiẽ de oĩ ſimplr,& minor ẽt accipiẽ nullo addito,q̃re cõclõ debet accipi eõdẽ mõ nullo addito,& hęc expõ ẽ pulchra,quã Phil.nõ cõpleuit.Aĩaduerte ꝙ fortaſſe ſolõ horũ eſt data a ſophiſtis ad eundẽ Menonis cauillũ,quo iuẽtio deſtruebatur vt per textũ proximũ patet,& ſic græci intelligunt.

Sed nihil (ut arbitror) obſtat, ut id ſciat parti quis qd diſcit. Sed ſi hoc pacto uelut ea ratione qua diſcit eodem modo ſciret.

Sed nihil (ut opinor) prohibet, quod quis diſcit, ſit ut ſcire, ſit autem ut ignorare. Inconueniens.n.non eſt, ſi ſcit, quodam modo, quod diſcit. Sed ſi hoc modo, ut diſcit, ſic etiam ſciat.

Com .10.

Cũ icrepauiſſet hos:ipſe uerã ponit p̃dictorũ ſolutionẽ,volẽs nõ eſſe inconueniẽs idẽ ipſum partim qdẽ nos ſcire,partim ãt nos ignorare. Triangulũ quidẽ in manu abſcõditũ in vl̃i ꝙ duos rectos hẽat,ſciuimus. In particulari ãt diſcimus uel ſcimus de nouo. Cuius exemplũ ponit Phi.de hominibus,nã oẽs homines in ul̃i ſcimus,particulares vero, quos non vidimus,ignoramus(inquit.) ¶ Sed nihil(vt opinor)prohibet, qd̃ quis diſcit,ſic ſup. vno mõ,vt ſcire,alio ãt ſup.mõ, vt ignorare, cuius cãm ſubſcribit,& inqt. Incõueniens.n.nõ eſt,ſi ſcit qd̃ ammodo,qd̃ diſcit,vt ſi ſcit vl̃iter,& diſcit particularr̃. Sed abſurdum eſt ſup.ſic hoc mõ.vt diſcit,ſic ẽt ſciat. Sic.n.idẽ ſm̃ idem ſciret,& ignoraretur.

Verborum expoſitio.

¶ Quo vero ad verba attinet,verbũ ſciat,ſuppletũ eſt,quia Ariſt.plerunq; more attico p̃termittit verbũ.

Quæ iun.

¶ Iuniores dicunt pro regula ex maiori modali de ſcito credito uel dubitato,& minori de ineſſe nõ ſp̱ ſequi cõclõnẽ modalẽ de ſcito credito vel dubitato, qm̃ non qñ maior modalis eſt de ſenſu cõpoſito,nõ.n.valet,tu ſcis oẽm mulã eſſe ſterilẽ;hæc eſt mula.igiẽ ſcis hanc eſſe ſterilẽ.Nã ſenſus maioris eſt hęc propoſitio eſt ſcita a te,oĩs mula eſt ſterilis.Mõ ſub hac nõ põt accipi hęc minor,videlicet hæc mula eſt ſterilis, qm̃ maior nullius eſt q̃titatis.Quãdo uero maior eſt in ſenſu diuiſo,tũc ſyllogiſmus ẽ utilis,qa ſequiẽ oẽm mulã ſcis eſſe ſterilẽ,hęc eſt mula,igitur ſcis hãc eſſe ſterilẽ. Nã maiori illo mõ ſumpta põt ſub medio ſubaccipi minor.

Confutatio

¶ Sed certe hæc nõ cõueniũt Ariſt.verbis,nec aliorũ peripateticorũ,nã ſi ita eſſet.Ariſ.nõ debuiſſet tm̃ laborare in ſoluẽdo cauillũ ſophiſtarũ,potuiſſet.n. dicere maiorẽ eẽ verã de ſenſu cõpoſito,& ſic ſyllm̃ ex ea fieri nõ poſſe,attñ ipſe cõceſsit maiorẽ,et minorẽ,& dixit cõcluſionẽ valere pro tãto,qa tu ſcis hanc mulã abſcõſam eſſe ſterilẽ,& ignoras hãc eſſe ſterilẽ, ſcis hãc eſſe ſterilẽ ſcientia vl̃i,qua ſcis vl̃iter oẽm mulã eſſe ſterilẽ,in eo ꝙ mula,& ignoras hãc particulariter eſſe ſterilẽ, q̃tenus eſt hæc:& ita ſi eſſet:vt recẽtiores dicũt.ſolõ Ariſ.eſſet nulla. Vñ põt q̃ri cũ Ariſt.concedit maiorẽ illã:tu ſcis oẽm mulã eſſe ſterilẽ: vel cõcedit eã de ſenſu diuiſo:& ſic ſequtur hanc mulã te ſcire eſſe ſterilẽ ſcĩa particulari, & non tm̃ ſcĩa vl̃i. Sin autẽ cõcedit illã de ſenſu cõpoſito,cũ cõiugatio ſit inutilis:ex ea nec ſequitur te ſcire hanc mulã eſſe ſterilẽ ſcientia vl̃i.nec p̃ticulari cũ nihil ſequaẽ. Proeterea hęc q̃ iſti dicunt,ut mihi uẽ,nõ ſunt peripatetica.

Dubĩ. 1. Solutio.

¶ Queres fortaſſe vtrũ contra ſtet nos ſcire aliqd̃ ſcientia particulari:& neſciri ſciẽtia vl̃i. An ꝙ fieri põt:nã ſciri põt ¶ Aequicruri triãguli duo latera reliquo ſunt maiora,nequaq; trianguli oĩs. Et ſic particulare cognoſcit: ul̃e minime.

Scda dubĩ. Solutio.

¶ Quæres ſcdo: vtrũ ſicut cõtingit aliquid ſciri & ignorari ſm̃ diuerſos modos: contingat idẽ ſciri & neſciri ſm̃ eundẽ modũ cognitionis. ¶ An contingit qa idẽ põt ſciri demrõne directa & neſciri demrõne ducẽte ad impl̃e: & ecõuerſo. Nã oẽm Diametrũ cõmẽſurabilẽ eſſe coſtę demrõne ad impl̃e ſciri põt:recta ãt demõſtratione & oſtẽſiua nõdũ attẽtatũ eſt. Quare idem Theorema ſciẽ demr̃atiue,& neſcitur demr̃atiue:ſed ſecundũ diuerſam ſpẽm demrõnis. Præterea idẽ ſciẽ ſciẽtia an ſit:& neſciẽ ſcientia qd ſit,vt aliquis ſcit aſtra eſſe: quid ſint ignorat. Quo vero ad græca verba attinet,debes ſcire ꝙ in græcis codicibus ſic eſt. Abſurdum n.ſi quod nequaquam nouit:addiſcit. Sed ſi ita plane ſicut q̃tenus addiſcit & q̃ño. Quã literã Philopo.legit particula negatiua propoſita ad verbum illud abſurdum, hoc modo. Non abſurdum enim eſt:& hoc tranſtulimus.

Scire autẽ unamquãq; rẽ ſimpliciter, ſed nõ ut ſophiſtę p accidens arbitramur. Cum cãm ob quam res eſt, illius cãm eſſe, & fieri non poſſe, ut res aliter ſeſe habeat, cognoſcere arbitramur.

Scire autem opinamur unũquodq; ſimpliciter. Sed non ſophiſtico modo, quod eſt ſecundum accidens. Cum cauſam arbitramur cognoſcere, propter quam res eſt, quoniam illius eſt cauſa, & non eſt contingere aliter ſe habere.

Comm. 11. Cõtinuatio Scire a demonſtratione quomõ differat Prima diff. ſcientia Secunda. Tertia.

Cũ declaraſſet doctrinã ſiue diſciplinã et inuentionẽ fieri ex p̃exñti cognitiõe:& ſoluiſſet cauillos Menonis; & ſophiſtarũ nunc tranſit ad tractãdũ de demrõne ipſa: vt quid nã ſit demrõ:& ex quibus. Prius tñ definit ipſum ſcire,vbi primo animaduerſione dignũ ipſum ſcire ſiue ſciẽtiã multifariã ab ipſa demrõne differre. Peimo quia ipſum ſciẽ notius eſt,nã multi ſunt, qui ſcire ſe opinantur. Ignorãt autẽ quid ſit demonſtrare. Secundo ſcire eſt affectio quędam,quæ de rebus nobis accreſcit, demõſtratio autẽ via,qua hæc affectio de rebus accreſcit. Tertio ſcientia eſt vniuerſalior demonſtratione,nã demõſtratio oĩno eſt ſcientia,non autem omnino ſcientia demrõ eſt,nã cões notiones ſcientiæ ſunt quidẽ,demrõnes aũt minime quippe cũ cões notiones indemr̃abiles ſint ſcientię.

Opĩo Phil. Propria poſitio.

Secũdũ igiẽ Philoponũ hic ſumit ſcire pro demrõne,nã ſecũdũ ipſum idẽ eſt ſcire quod hic definitur, & demrõ. Ego vero bene volo ꝙ ipſum ſcire hic definitũ eſt demr̃atiuum, nõ tñ demonſtratio,quia ſcire eſt affectio,demõſtratio eſt via ad illã,vt ipſemet dicit. Definit igiẽ ipſum ſcire prius q̃ ipſum demonſtrari, qa notius eſt,nã multis vidrẽ aliquid ſcire,nõ ãt demonſtrare,quia ignorant,quid ſit demr̃atio(inquit) ¶ Scire autẽ ſimpliciter,ſed non ſophiſtico modo, quod eſt ſecundũ

accñs,opinamur vnũquodq; simpliciter.i.proprie,vnũquodq; idest q̃situ qd in fine erit conclusio,qñ dicat. Scire ãt simplr.i.pprie,qd scire proprie, nõ est scire sophistarũ more,qui sciunt ẽm accñs.Opinamur vnũquodq; q̃sitorũ scibilũ.Cũ cãm pp quã res est.i.cũ cãm, q̃ res.i. q̃situ est , arbitramur cognoscere,qm illius est cã, & pp quam sup.nõ est contingere aliter se habere,res illa siue quæsitũ illud.¶ Quo vero ad verba attinet, debes scire syllorũ esse triplicẽ differentiã,alij.n.sunt sciẽtifici, alij captiosi,alij ĩter hos medij de sciẽtificis nũc dicit, At medij sunt,vt qui ex verisimilibus astruũt,nec sciẽtifici,nec captiosi,vt ille vir cõptus adornatusq; est. Igit mechus. Preterea ille vir noctu uagat,igr fur est.Insup lac habet hæc mulier,igitur peperit.Hi n.syllogismi iudiciarij sunt ac ex uerisimilibus,non autem scientifici , quia possibile est aliquẽ cõptum esse , & non mechũ,& noctiuagũ,non ãt furem:& habere lac & nõ pepisse . Captiosi sũt dupl,ut qñ qd subẽ iensit putatur inesse accñti,vt si aial insit ipsi Cygno credatur inesse ipsi albo sic. Ois Cygnus animal,Omnis Cygnus albus.Igitur album animal . Vlterius albũ aial , oẽ albũ color, igitur color animal. Aut qñ cõtra credit quod accidenti inest, substantiæ inesse. Vt oẽ albũ color, albũ pomum, igitur pomum color. Itemq; motus est in mobili , Tempus est in motu.Igitur tẽpus est in mobili . Ex his patet captiosos syllogismos esse q ab accñte faciũt delusionẽ. Non autẽ ois sylls qui est ab accñte est sophisticus,nam si dixero fumus hic est,igitur ignis,ab accñte est, nõ tñ sophisticus,sed probabilis a uerisimili,sed qa tam captiosi q̃ pbabiles ab accñte proficiscunt ideo captiosi,qui paralogismi sunt,captiosi sunt. Alij vero sophistico more profiscentes,non tñ captiosi,de more qdẽ sophistico,quia ab accñte,non ãt captiosi,qa non deludũt, & qm sylli ab effectu sũt ãt ab accñte, ẽ.n. effectus velut accidẽs causę,vt cũ dixero hic fumus ẽ igit ignis. Iccirco ingt.¶ Scire simpliciter hoc est demonstratiuũ,

Tripex verborum differentia syllogismorum. syll̃i ex verisimilib⁹.

Captiosi syllogismi dupliciter.

Syllogismi ab effectu sunt ab accidente.

quod est scire proprie,non ab accñte vel effectu ipso, qd est sophistico mõ:licet non oẽ sophisticũ.q.d.scire ãt simplr.i.propriæ,sed non sophistico mõ,qd est ab accñte,nã scire ab effectu,& scire a uerisimilib. et scire sophisticũ.omne tale est scire more sophistico,quia ab accñte licet,non omne sit scire sophisticũ. Scire dico tale demonstratiuum:est quo nos arbitramur cognoscere unũ quodq; quęsitũ per causam,qua illud est,& qua illud est necessariũ,q illius q̃sitũ sit cã.Ex his patet q a definitione ipsius scire excludit scire per effectũ siue p signũ , qa oẽ tale est ab accñte,& de more sophistico, nõ tñ sophisticũ. Addit cũ cãm arbitramur cognoscere:pp quã res est. Qm cã duplex est , remota vt esse animal est causa respirãdi:& pinqua vt habere pulmonẽ,causa qdẽ remota nõ est,pp quã res est,non.n.equus respirat,qa animal est:sed qa pulmonẽ hẽt,verũ est tñ q si non est aial, non respirat. Addit q illius sit cã,qa proprie.i.scire, qñ videlicet per cãm pprĩa scimus ipsum q̃situ q illius q̃sti sit causa quia nisi cã ad q̃situm referatur:nunq; quispiã sciet. Et qm duplex est q̃situ vt quod est,et contingit aliter se habere,vt terra mouet , mouet.n.de inesse nũc & hinc ad horã cessante terre motu non mouebit. Aut qd est,& nõ cõtingit aliter se hẽre,vt triãgulus hẽt tres,ideo addit pp quã res ẽ,vt sunt q̃sita physica:& pp quã nõ cõtingit aliter se hẽre:vt sunt q̃sita mathematica. Scire igit est p cãm qua res est,ut in physicis,& qua res ipsa est necessaria,vt in mathematicis.¶ Dubitabis fortasse cũ triplex sit demõ:vt Auer.vbi sentit,videlicet qa,siue demõstratio signi,pp quid quęq; dr demõ cãæ,& demõ simplr,cuius mediũ est nobis & naturę primo notũ. etiã triplex erit scire,ideo q̃rit hic vtrũ vliter definiat ipsum scit.¶ Th.& Ph.hic autumãt Ari.hic definire scire ẽm simplr hoc ẽ pprie,& cũ dicit (sed non sophistico more)excludit solũ scire sophisticũ igit oẽ aliud describit. Dicas q excludit oẽ scire quod sit more sophistico, qd est ab accidenti,monstrat aliquid sciri more sophistico: & non esse scire sophisticũ. Scire igit quia est scire more sophistico,quia ab effectu,q videtur accedere causæ. Quare scire hic definitum est scirer quid , vel simpliciter cuius medium est nobis & naturæ primo notum.

Cã duplex remota & propinqua.

Duplex q̃situm.

Demõ triplex. Auerro. 2. cxli.3 5. & 1.physi. Quæstio pulchra. Rñ.The. & Philop.

Patet igitur ipsum scire tale quid esse. Nam & hi qui nesciunt,& hi qui sciunt,ita sese habere putant, quorum ipsi scientes & ita sese etiam habent.

Manifestum itaq; quod tale quid ipsum scire est & nanq; non scientes,& scientes opinantur ipsum sic se habere, Verum scientes habent quoq;.

Nũc dictã de ipso scire definitionẽ pbat eo iudicio quo significationes nominum probatur, qa vt secundo topicorum dicitur,Loquendũ vt plures,sentiẽdũ vt me dici & sapiẽtes , & ita probat per consensum omnium: tam eorũ qui arbitrantur se scire,& non sciunt,vt sophistę,q̃ eorũ:qui arbitrantur se scire , & sciunt,vt sapientes:& inquit.¶ Manifestũ itaq; q tale quid ipsum scire est,vt supple definiuimus:& nãq; non scientes vt sophistę:& sciẽtes,vt sapiẽtes opinãtur ipsum scire sic se hẽre. Verũ scientes habẽt quoq; sophistę autem arbitrantur habere,& nõ habẽt. Quare cõsensum scire erit (vt dictũ est)per causam propriã,qua res est cognoscere. Sophistarũ & non scientium duo sunt exempla : quęritur aliqñ cur plebs, quę gręce laos est,dicta est a græcis laos: causam huius arbitrantur assignare,quia post diluuium

Com. 14.

Deucalion

Deucalion Ioue imperãte ad homines regenerãdos retro post tergã iecerit lapides, qui græce laę dicunt: quare plebs dicit laos gręce, qa a lais genita fuit, hãc putãt cãm, verũ nõ ẽ hęc cã. Alij putãt terrã cõsistere ob rapidã cœli circũuolutionẽ, asserẽtes se scire ℂ Iuniores aũt ꝓbare enitũt hãc definitionẽ, quã Arist. dedit, esse de ipso scire definitionẽ quã Aris. dedit, eẽ de ipso scire definitionẽ. Primo, qa scire ipm est rerũ q̃ sunt. Oẽ aũt qd est, eo qdẽ mõ scit, quo mõ ẽ. Quare si sua ꝓpria cã est, sua ꝓpria cã sciet, q̃re ipsum scire erit per cãm cognoscere. Scdo, intellectus noster in sciẽdo causat a rebus res ipse aũt a ꝓprijs causis. Igitur intellectus in sciẽdo causabit a rerũ causis, nã qcquid est cã causæ, erit etiã causati cã. Tertio, veritas est æquatio q̃dã intellectus ad rẽ mõ itellectus nunq̃ ęquabit rei, nisi ipse ad eius rei pricipia ac cãs redeat. igit scire erit per cãm. ℂ Sed circa hęc occurres, qa vt dr̃ scdo huius, aliud est demr̃are rẽ esse ita, & aliud definitionẽ rei. Possum.n. demõstrare hoiẽm esse aial rõnale sine petitione principij, sed hoiem eẽ animal rõnale in eo quod qd est, nõ põt demr̃ari nisi petẽdo pricipiũ. Et ita licet fortasse uiri isti possent demr̃are ipsum scire eẽ p cãm cognoscere, nũq̃ habebũt, pp hoc ipsum quod dico cãm cognoscere, esse definitionẽ ipsius scire, nisi petãt qd est in principio, vt in principio scdi huius videbit. ℂ Præterea. Rõnes horũ petere videntur aliã ob cãm, quia cũ sumunt ipsum scire esse rerũ q̃ sunt, hoc petitur, quia aduersarius dicet cognitionẽ rerũ quę sunt, nõ esse nomine ipsius scire, sed noie opinionis dicendũ. ℂ Insuper cũ accipiũt intellectũ nostrũ i. sciẽdo causari a rebus, hoc est petere, aduersarius.n. dicet cãri itellectũ a rebus nõ esse scire siue nomine ipsius scire appellãdũ, sed alio noie uidelicet, opinionis uel cognitionis. ℂ Ad huc dato q veritas sit ęquatio intellectus ad res, nõ pp hoc patet hãc ęquationẽ dici noie ipsius sciẽtię: & sic recte Aris. cõsensu oium quasi iudicio ꝓbauit ipsum scire esse per cãm cognoscere, quia nõ aliter possunt nominũ significatiões ꝓbari. ℂ Vlterius q̃res cur addidit qm̃ illius est causa. Videtur.n. sufficiẽs dicere ipsum scire eẽ p cãm, q̃ res est, cognoscere. Nã sic sensus est, ipsum scire esse p cãm propriã, igit superfluit addere qm̃ illius ẽ cã. ℂ Nõnulli dixerũt posse fieri ut aliquis sciat causam pp quam res est, & nõ rẽ illam scire. Plurimi.n. sciunt radiũ solis, qua putrida aialia exoriuntur, & tñ ignorant quo modo animalia illa exoriantur, & huius causa est quia licet sciãt causam propter quam putrida animalia sunt, cum non sciant, quoniam ille radius est causa illorũ, nõ dicuntur scire. igitur requirit q cognoscamus cãm pp quam res est, quoniam illius est causa, ad hoc vt scientes dicamur. Quæ res profecto nobis non displicet.

Que Iuniores. Egi. R. I.
Secundo
Tertio
Confutatio & primo. Cap. 2.
Ad 1.
Ad 2.
Ad 3.
Cur dixit qm̃ illius est causa.
Rñsio quorundam.

Quare cuius simpliciter est sciẽtia id ut aliter sese habeat fieri omnino non potest.

Quare cuius simpliciter est scientia, hoc est impoßibile aliter se habere.

Comm. 13.

Descripsit ipsum scire, at nũc describit ipsum, scibile, qđ dicit etiã ante demr̃onem q̃stio siue quęsitũ, huius cã est, quia dixit scire antẽ opinamur vnũquodq; simpliciter, & reliqua, & p vnũquodq; intelligit scibile siue q̃situm scientificũ, hoc est id cuius est simpliciter & ꝓprie sciẽtia, ꝓpterea vt dicta definitio pateat: declarat nunc qd p vnũquodq;, hoc est qd p scibile itelligit, accidit ad hęc q scire ipsum est in anima, vt in subiecto, est in demõstratione, vt i cã est in ipso scibili siue q̃sito uel cõclõne, ut i signo: p̃termittit de aia dicere: tãq̃ de re huic libro aliena, spectat.n. de ipsa dicere in lib. de aia: ppea de ipso scibili: in quo ipsum scire est: vt i signo: & de ipsa demõstratione in qua ipsum scire, vt in cã est: ptractat: & i qt de ipso scibili primo. Quar̃ cuius simpl̃r id est ꝓprie est sciẽtia, hoc est impl̃e aliter se hr̃e: id est scibile ꝓprie dictũ est cõplexũ qd necessariũ: addidi cõplexũ: qa duplex ẽ necessariũ: incõplexũ, videlicet & cõplexũ, incõplexũ vt deus: eo qa est, & nõ põt nõ esse, & chimera est necessariũ nõ esse: qa nõ est et nõ põt eẽ: At necessariũ cõplexũ qđ dr̃ s̃m inhęrentiã est qõ vel quęsitũ in quo p̃dicatũ inest subiecto: & nõ cõtingit nõ inesse: vt ignis ẽ calidus: vel in quo prędicatũ nõ inest subiecto: nec contingit inesse: vt ignis nõ est frigidus: q̃re scibile ꝓprie dictũ erit quoddã cõplexũ necessariũ: qđ nõ põt aliter se hr̃e. ℂ Quo vero ad uerba attinet: Arist. apposuit q̃re q̃si illatiue: nõ vt quare esset nota illatiõis: sed cõtinuationis. Nã cũ dixisset de scire, opportunũ erat ei dicere de ipso scibili: Tũ primo: quia ipsum scibile ponebat i definitione ipsius scire: Tũ secundo: qa ipsum scire est i ipso scibili: vt in signo, & ita uerbũ q̃re cõtinuatiuũ est ℂ Vlterius impl̃e aliter se habere: potest dupliciter esse. Aut & hypothesi. vt terra tremit: hoc.n. impl̃e aliter se habere est dũ: ex exhalatio intra cauernas terræ mouet. Aut absolute, vt solẽ oriri, quia nõ põt esse quin sol oriatur. Aristo. igitur per impossibile aliter se habere intelligit necessariũ ex hypothesi, quod est necessariũ causis positis, & hoc mõ qnęlita physica sunt necessaria: non.n. possunt suis per se causis positis, nõ esse, cõtra autẽ ipsa contingẽtia, sunt.n. quę positis causis, possunt nõ esse, quoniã possunt ipediri ℂ Occurres fortasse ex eo, quia vr̃ definitio ẽ plus ipso definito quia multa nõ possunt aliter se habere: quę nõ sunt scibilia, vt prima principia, q̃ dignitates dicunt. ℂ Themistius & Philo. cõcedũt illa esse scibilia, qa vt dicetur eorũ est alius sciendi modus, de quo posterius dicet. Sed si ita esset, vt exponit Philopo. tũc hic nõ esset definitũ quęsitũ scibile, sed oẽ scibile. ℂ Propterea dicamus q definitio debet sic itelligi, scibile ꝓprie est qđ positis suis per se causis non cõtingit aliter se habere. Mõ licet dignitas nõ contingat aliter se hr̃e, tamen hoc non est alijs quibusdam positis, vt causis ꝓprijs & per se, & ita definitio est æqualis & optima.

duplex necessariũ
Verborum expositio.
impl̃e aliter se hr̃e dupliciter
Obiectio
Rñ. The. & Philop.
ꝓpria rñ.

Si igitur & alius sciendi sit modus, posterius explicabimus. Addidimus etiam per demonstrationem etiam scire.

Si quidem igitur & alius est sciendi modus posterius dicemus dicemus autem & per demonstrationem scire.

Cõm. 14. duplex sciẽtia est.

Duplex est sciẽtia, vt placet Philopo. & Themistio: altera quidẽ demonstratiua: quæ est per demõstrationẽ ipsam. Altera vero species est, quę demonstratiua non est, sed ex sese fidẽ habẽs etiã sine syllogismus, vt cognitio dignitatum, hęc.n. non per demonstrationem nobis accedit, sed ex seipsa fidẽ habet. Aristoteles igitur nunc limitãdo se ad dicẽda, & ad ea quę dixit, inquit. Siquidẽ igitur & alius est sciendi modus: hoc est, quia ita est q est alius modus siue spẽs scientię, posterius dicemus, aũt sed supple nũc. Et per demõstrationẽ scire dicimus. Sic igitur posterius de alia scientia specie dicemus, hunc de demonstratiua dixisse volumus. Bene igitur dictũ ẽ q nõ de vli sciẽtia loqtur Arist. dũ definit ipsum scire, sed de ea quę ęquipollet demr̃oni, hoc est de demõstratiua.

Verborum expositio.

¶ Quo vero ad uerba attinet, animaduersione dignũ. In nõnullis codicibus textũ sic haberi. Dicimus ãt & noscere per demrõnẽ, vbi Philopon. per noscere itelligit scire, quasi dicat, at nunc dicimus et definimus ipsum noscere p demrõnẽ, quod reuera est scire.

expõ aliquorum.

¶ Nõnulli Aris. aliter definire ipsum scire opinanẽ: quia in eorũ trãslationibus sic habebaiut, dicimus ãt & scire p demonstrationẽ intelligere. Tu vero hæc si placẽt, cõsidera.

Quid intelligat Arist. p aliũ sciẽdi modum fm quosdam. alia expõ.

¶ Nõ desunt, q velint Arist. per aliũ sciẽdi modũ, itelligere eũ modũ, quo mediate scitur. vt per demonstrationem ad impossibile, & p demonstrationẽ quia. ¶ Alij uero non ignari per aliũ sciẽdi modũ itelligũt, q est per definitionẽ, de quo i secũdo lib. disputabit. Sed de his hactenus.

Demonstrationem autem dico, ratiocinationem eam quæ scientiam efficit. Eam uero scientiam efficere dico, qua scimus eam ipsam habendo.

Demonstrationem autem dico syllogismum epistemonicon, id scientificum. Epistemonicon uero dico secundum quem (in habendo ipsum) scimus.

Cõm. 152

Hæc quæ hic inquit, cõtinuatione non indigẽt: nã cũ dixisset se esse locutũ de scire: quod est per demonstrationẽ, declarat quid ipse velit p demonstrationẽ.

Philopo.

¶ Philo. ait Aristotelẽ hoc facere: vt ostẽderet ipsum scire & demõstrationẽ idẽ esse. Vel accuratius (ut inquit) hoc facit: vt ostendat scientiã esse demrõnis finem: aut habitũ qui ex demonstratione aiç ipsi accrescit. Demõstrationẽ autẽ quæ sit ad scienniã ipsam syllogisticam vt via. ¶ Fortasse etiã Arist. trãsit ad declarandũ quid per demonstrationẽ velit, quia etiam de demonstratione est huius libri intentio, sed quia demonstratio potest dupliciter considerari, vno modo quo ad formã, hoc est vt syllogismus est, & quo ad materiã, idest quo ad ea, ex qbus, & de quibus est, & tractare de forma demonstrationis spectat magis ad librũ priorũ: qui ẽ de syllogismo: ideo raptim quasi hęc transies inquit.

Demrõ duplex considerari põt.

¶ Demonstrationẽ autẽ dico syllogismum epistemonicon, latine vero scientificum. dixit syllogismũ loco generis. addidit epistemonicon loco differentię, qm̃ captiosus syllogismus nõ epistemonicus est, nec dialecticus est epistemonicus, exponit quid velit ipse per epistemonicõ, & inquit. Epistemonicõ vero dico, secundũ quẽ (in habendo ipsum) scimus. Hoc autẽ dupliciter exposuit, Tum vt definitio demõstrationis pateret, in qua ponit illa differentia epistemonicon. Tũ etiã, qa sciẽtificũ est duplex, quod videlicet scientiam facit principaliter, vt itellectus ipse agẽs & quo sciẽtia ipsa fit vt instrumẽto, quia igitur dixerat demonstrationẽ esse syllogismum facientem scire, apposuit fm quem (in habendo ipsum) scimus, vt innueret demonstrationem: facere scientiam, vt instrumẽtum, & non vt principale mouens.

Scientificũ duplex.

Verborum expositio.

¶ Quo vero ad verba attinet, debes scire in nonnullis translationibus loco uerbi epistemonicon legi Apodicticon, qd vnde sit ignoro. Apodicticus enim græce, sonat latine demonstratiuus. modo dicere demonstrationem esse syllogismum apodicticon est dicere demonstrationem esse syllogismum demonstratiuum, & sic idem per idem definisset. Quare (vt puto) textus corruptus est.

Si igitur ipsum scire tale est quale posuimus necesse est et demonstratiuam scientiam, ex ueris & primis medioq; uacantibus & ex notioribus & prioribus ipsa conclusione causisq; eiusdem esse. Sic enim erunt & ipsa principia propria eius quod demonstratur. Nam ratiocinatio quidem sine his erit, demonstratio uero non erit, scientiam enim non faciet.

Si igitur ipsum scire est, ut posuimus, necesse est & demonstratiuam scientiam & ex ueris esse, & ex primis & immediatis, & notioribus, & prioribus & causis conclusionis, Sic enim erunt & principia propria eius, quod demonstratur. Nam syllogismus quidem erit et sine his. Demonstratio autem non erit non enim faciet scientiam.

Comm 16. Silii text.

Partim ex definitione ipsius scire, partim ex his, quæ de demrõne adncir, ex quibus qualibet uel sit ipsa demõstratina sciẽria, cõcludit, quasi sic syllogizãs, Scire est ex ueris, et ex primis, imediatisq; ex notioribus et ex prioribus causis conclusionis, est quidẽ ex veris, qa de veris cõclusionibus, quę demõstratiuę nõ nisi ex veris pficiscunẽ. Est. n. scire q̃n l quod est, & nõ põt aliter se hr̃e & ita de veris, & ex veris. Primis immediatis, qm̃ scire est p cãm, qm̃ illius est cã. Prioribus causis, qa est p eãm propter quã res est. Est deniq; ex notioribus, quia scire arbitramur cognoscere. Igitur scire est ex veris, primis imediatis, notioribus, prioribus causis conclusionis. Sed acceptũ est demrõnem esse scire, nam scire dicimus per demrõnẽ. Igitur demrõ siue demonstratiua scientia est ex veris, primis imediatis, notioribus, prioribus causis conclusionis.

Quæ Phil.

¶ Philopo. enim hęc reduxit ad quatuor, iuxta quatuor, quę ponebantur in definitionẽ ipsius scire. Nam ex illa particula q scire sit de re quæ est, & nõ potest aliter se hr̃e, habetur q ipsa demrãtio est ex veris, & de veris. Ex illa particula, q scire esse, quoniam illius est causa, habet q demonstratio sit ex primis immediatis. Ex illa particula q scire est propter causam, qua res est, habetur q demõstratio sit ex prioribus causis cõclusionis. Ex illa particula q scire est cognoscere, habet q demõstratio est ex notioribus. Recte igiẽ inqt. ¶ Si igitur ipsum scire est, vt posuimus: necesse ẽ & reliqua, quia syllogistice demonstratiuã scientiã esse ex his, facile deducitur. Vt vero intelligatur dr̃ia eorum ex qbus est demonstratio, ab his ex quibus est sylls, dicamus demõstrationẽ qdẽ nõ esse nisi de veris, & ex veris, nã syllogismus verus esse põt, qm̃ hõ est animal: & ex falsis ut si omnis lapis sit aial, & ois hõ sit lapis, relinquet syllogisticæ, q omnis hõ est animal, uerũ hic sylls erit, nõ ãt demõstratio. dixit ex primis imediatis q̃si sit vna particula, apposuit. n. verbo primis uerbũ immediatis, qa si sum psero q aĩa immortalis: & ex hoc syllogizauero q nõ nullę aię in inferno sint, ex primis qdẽ syllogizaui, nõ ãt ex immediatis, qa aiam eẽ immortalẽ indiget demrõne, & sic oportet demrõnẽ esse ex primis imediatis hoc ẽ in demrãbilibus, & p se creditis: aut oportet ire in infinitũ. Additũ pterea ẽ ad uerbũ imediatis, uerbũ primis, nã sũt q̃dã imediata nõ tñ prima: vt q hęc cerusa sit alba: hęc. n. immediata ẽ nullo termino idigẽs ad sui fidẽ. Silr hic Socrates ẽ & eiusmodi, ex his autẽ nõ fit demrõ sed ex primis. i. cõibus imediatis. Dixit & notioribus, oportet. n. nõ tm̃ q̃ assumunẽ in demrõne esse vera prima immediata, sed notiora, nã pñt dignitates aliqbus experiẽtię Inopia nota nõ esse, uelut q q̃ eidẽ ęqualia: & sibijnuicẽ sunt ęqualia, hoc. n. ex sese fidẽ hẽt, multis tñ non patet, ppea addit illa eẽ notiora. Dixit prioribus causis cõclusionis, & p priores cãs intelligit cãs cõtinuas, nõ lõgãquas: nã demrõ eẽ põt ex ueris, primis immediatis, notioribus, q̃ tñ non erit ex proximis causis. Vt si qs velit

Aliqua sunt immediata quæ non sunt prima.

demonstrare

demrare ꝙ aia immortalis, & sumat q̃ eidẽ sunt eq̃lia, & sinuicẽ sunt eq̃lia, accepit.n.vera, prima immediata, & notiora nõ ãt q̃ sint effectricia cõclõis, & ita p priores cãs cõclõis pximas cãs intelligit, & ita priores p pximis ac cõtinuis intelligit, q̃si innuẽs hæc duo facere vnã particulã, & qa p priores cãs, cõclõis intelligit pximas siue pprias cãs, iõ subscribit. Sic.n.erunt & principia ppria eius, qd demrat q̃re inter hæc nõ oportet adderẽ ex ppriis demrõnẽ cẽ, qa si ẽ ex prioribus cãis cõclõis, igr ex ppriis, & hæc patet nõ accipi p eodẽ primis, & prioribus, sed p diuersis, q̃ rõne alter͂ hor͂ nõ supfluit, q̃si igr recolligẽs dñia inter syllm, & demrõnẽ, inqt. & supple tu demrõ ex ueris et reliqs ẽ, nã et syllis qdẽ erit, et sine his, demrõ ãt nõ erit, qa nisi ex his sit demrõ, nõ faciet scientiã.

Expõ Auerro. in cap 5.

ℭ Aiaduersione dignũ ꝙ Auer. i paraphrasi ex definitiõe demrõnis pxime assignatę: vr syllogizarẽ definitionẽ pñtẽ.

Lincoln. Capit. alis quorum.

ℭ Qua rõne Grossatesta dixit Aris. definitionẽ materialẽ demrõnis demrar p formalẽ ℭ Nõ desũt q dicũt Aris. p verba illa. Sic.n. erũt & principia ppria eius qd demrat remouere qõnẽ, nã dixit demrõnẽ esse ex prioribus & immediatis, q̃ uidet repugnare; qa priora nõ sunt imediata, q̃si rñdens. Illa tria priora prima & imediata nõ aduersari: qa sic erũt ppria pricipia.

Expositio Themist. Capi 4. 1. huius.

ℭ Them. ãt (si recte intellexi) vult Aris. ponere dñã inter demonstrationẽ & syllm. In hoc ꝙ ppões demrõnis sunt cãe cõclõis in essendo, cognoscẽdo, & iferẽdo. syllogisticę ãt cõclõis tm in inferẽdo P inqt. Sic.n.erũt & pricipia ppria eius, qd demõstrat, hoc est in essendo nã syllis qdẽ erit & sine his, quibus (vt mihi videt) Auer. consentit.

Vera igitur esse oportet, quia fieri nequit ut id quod non est, sciatur, ueluti diametrum commensurabilem esse.

Vera quidem igitur oportet esse, quoniam quod non est, non est scire, Vt quoniam diameter commensurabilis.

Com 17.

Nũc singulas particulas acceptas ĩ definitiõe demonstratiuę scię exponit. iõ inqt, diximus oportere ex veris eẽ demrõnẽ, qm si ex veris nõ sit, neq; cõtingit fieri scientiã. & hoc ait. ℭ Vera qdẽ igr oportet esse. sup. ea, ex qbus ẽ demratio, qm qd nõ ẽ, nõ est scire. Vt qm diameter cõmẽsurabilis sit sup. costę. Hęc rõ põt ad Enthymema sic reduci, Qd nõ est, nõ ẽ scire, igr ea ex qbus ẽ demrõ oportet esse vera, & p qd nõ est, itelligit falsum, & ita Enthymema erit, Falsum nõ põt sciri, igr oportet pricipia ex qbus est demratio, esse vera.

Enthymema text.

Enthymema istud ẽ obscurũ, & vñ valeat, nõ facile patet, ideo vno mõ dici põt ꝙ tenet ex differẽtia inter syllm & demrõnẽ, qa falsum ex falsis syllogizari põt, verũ autem & ex veris, & ex falsis, at demõstrari minime põt nisi ex ueris.

1. huius, 17.

Aut forsasse seqr, qa dem est id cuius scia est, implr est alr se habere. igr uera oportet esse pricipia, qa der oppositũ, tũc cõclo põt eẽ falsa. ℭ Aut melius forasse nõ recedendo a uerbis Aris. sic arguat. Falsa nõ pñt sciri, igr principia demõstratiõis sunt vera necessario, qa si nõ sũt vera, sint igr falsa, igr ex illis pñt seq, & vera & falsa, qa ex falsis & verũ & falsum seqr, demõstret itaq; ex falsis falsum: igr falsum sciet, qa demõstratio est syllis epistemonicus, hoc ẽ faciẽs scire, q̃re si falsa nõ pñt sciri, oportet demonstrationis pricipia vera esse: aliter.n. vt pbauimus falsa demrari ac sciri pñt.

Obiectio Responsio Phi.opo.

ℭ Sed occurres; nõne nõ entis scientia ẽ: qm nõ est ens, & falsi, qm nõ ẽ verũ. ℭ Rñdet Phi. & recte: ꝙ nõ entis est scia: qm nõ est ens: & falsi qm nõ est verũ: sed Aris. hoc nõ dicit, sed vult ens nõ sciri tanq̃ ens nec falsum sciri tanq̃ verũ, & hoc ait ĩ exẽplo cũ iqt. Vt qm diameter sit costæ cõmẽsurabilis. Hoc.n. falsum ẽ: iõ sciri nõ põt ꝙ sit verũ.

Corol. contra modernos.

ℭ Ex his patet qões aliquorũ hic nõ moueri ad rẽ quũ q̃rũt vtrũ de non ente sit scia, nã (vt recte Philo. inquit) per non ens: falsum intelligit.

Ex primis autẽ & indemonstrabilibus esse, quia non sciet non habens demonstrationẽ ipsorũ. Scire.n. non per accñs ea quorũ est demonstratio, nihil aliud est sane, quã demonstrationẽ habere.

Ex primis autẽ indemonstrabilibus, quia non sciet, non habẽs demonstrationem ipsorum. Scire enim quorum demonstratio est non secundum accidens, est habere demonstrationem.

Com. 18.

Quod ex primis immediatis sit demonstratiua scia (qd erat scda particula) nũc exponit. & inqt. ℭ Ex primis ãt indemrabilibus: scia demratiua est, qm sup. si indemrabilia nõ sunt: sed demõstrabilia q̃ ad demonstrationẽ assumunt, non sciet. nõ hñs demõstrationẽ ipsorũ, nõ dico pblema siue q̃stiõẽ: qd ex demõstrabilibus syllogizat opus.n.ẽ si nõ firmiter nouit ppõnũ demõstrationes: q̃rere iterũ demrões: quo sit vt idem sit idemrabile, & imediatũ: qm vt diximus: ois demõstratio p quosdã medios terminos conficit ppea inqt. Diximus demõstratiuã sciam ex primis esse idemõstrabilibus: qm si demõstrabilia sunt, q̃ ad demõstrationẽ assumunt, nõ sit demõstratio, nisi ut illa antea fuerint demõstrata, atq; alias q̃ in illorũ demõstrationẽ assumunt, aut prima sunt: imediataq; aut demõstrabilia ac necesse ẽ: aut ad infinita pcedere: aut occurrere ĩ aliq prima imediata ex qbus syllis conficit sciẽtificus: nã (vt inqt) Scire ea quorũ demõstratio ẽ nõ p accñs, est demonstrationẽ habere

Verborum expositio.

ℭ Quo vero ad uerba attinet: dixit quorũ ẽ demonstratio: qm (vt diximus) scimus & notiones coẽs, sed nõ earũ habendo demonstrationẽ. habẽt.n.p seipsas fidẽ: nã earũ potior ẽ, scia q̃ p demõstrationẽ; addidit nõ p accñs, qm contigit scire nõ p se sed p accñs: quẽadmodũ supficies dicit visibilis eẽ: at non p se, sed q̃tenus ei color accidit: q p se visibilis est, & luna ꝙ sit sphęrica scire dicimus: sed nõ p se: sed q̃tenus accidit ipsi taliter illustrationes hr, unde tãq̃ a posterioribus et causatis ad prima atq; cãntia recurrimus, hę qdẽ ostensiones non sciẽtificę, sed ex accñtibus. ac nõ ex his q̃ p se insunt rebus sunt, oportet ãt demrões ex his, q̃ p se insunt rebus conflari.

Dubš. Que Phil.

ℭ Quęret qpiã syllis: ex veris & demõstrabilibus ẽ demõstratio aliquo pacto. ℭ Phi. videt: ꝙ sic: sed post demõstrationẽ eorũ q̃ assumunt, antea nõ erat demratio, sed syllis tm.

Dubš. contra Philopo.

ℭ Sed res hęc ẽ ambigua: qm q̃ro post demõstrationẽ illor͂ demonstrabiliũ, demonstrabilia illa reddunt indemonstrabilia, & ĩmediata, adhuc remanent mediata. Si remanẽt adhuc mediata: igr post demonstrationẽ illorũ demonstratio adhuc non erit. Si remanent immediata, igr post demonstrationẽ illorũ nõ erit mediũ aliqd, qd falsum est qa semp ante & post mediũ erit.

Propria solutio. Nota hac

ℭ Propterea alr diximus demõstrationẽ ex demõstrabilibus, nũq̃ fieri p demõstrationẽ simplr, qa nũq̃ illa efficiẽt qbus fit imediata, demõstrationẽ uero illor͂ demrabiliũ si p immediata fit, bñ ẽ prai demõstratio et simplr.

Defensio Philopo.

ℭ Quare, p Phi. dici põt demõstrationẽ q̃ fit ex demõstrabilibus post demõstrationẽ illor͂ eẽ demrõnẽ nõ simplr, sed sm qd, q̃tenus fit ex illis. q̃ carẽt demonstratione pro tunc videlicet qd demonstrata sunt, nõ aũt carẽt demonstratione simplr.

Causæ ẽt sint oportet & notiora ac priora, Causæ quia tũ scimus cũ cognoscimus causam. Priora siquidem & causæ sunt &

antea cognita, nõ illo modo solũ quid significẽt, sed altero ẽt mõ.

1\. *Et causas & notiora oportet esse, & priora, causas quidem quoniam tunc scimus, cum causam cognoscimus. & priora, siquidem causae sunt. Et notiora, non solum altero modo intelligendo, sed etiam in sciendo, quoniam sunt.*

Com. 19. At nũc dec arat cęteras particulas, & inqt. Et cãs & notiora oportet esse, & priora, cãs qdẽ, qm̃ tunc scimus, cũ cãm cognoscimus, q̃re oportet ea q̃ assumũt i demr̃a tione eẽ cãs cõclõnis, seu eius qd demr̃at, nec alio ꝓbat ita esse, nisi ꝑ definitionẽ ipsius scire. ℂ Sed q̃res quo ge nere cãę q̃ assumũt i demr̃one sunt cãę eius qd demr̃at. ℂ Rñdet qdã eẽ cãs i gñe efficiẽtis, nã ꝓpõnes sunt cãæ effectiuæ dignitates qdẽ remotę, ꝓpõnes aũt propinq.

ℂ Sed ambigua est hęc solõ, qa uel q̃ assumunt i demr̃a tiua sciã, cõparãt ad id qd demr̃at, uel ad demr̃onẽ, si ad demr̃onẽ, sic sunt ꝓpõnes, vt materia, cãæ sinautẽ cõpa rent ad id qd demõstrat: sic q̃ assumunt pñt illius cãæ eẽ se in quolibet gñe cãæ. nã aliqñ erũt eius qd demõstrat cãæ effectrices, aliqñ finales aliqñ materiales aliqñ for males, nã demõstrationes eẽ pñt ꝑ ea q̃ assumunt i quo libet gñe cãæ. quã sñiam Phi. ẽt hic approbat, q superio ri parte oñdit ea q̃ assumunt eius qd demõstrat, posse es se cãs & effectrices, et materiales. ℂ Quare si q̃ assumũt cõparent ad demõstrationẽ ipsam, erũt cãæ, vt materia; qa proponẽs sunt partes sylli, si ad id qd demõstrat, erũt cãę, vel pñt eẽ cãę in quolibet gñe cãę, si ad sciam cõpa rent, q̃ ex syllõ relinquit, erũt eo mõ cãæ, quo ipse syllõ illius sciç cã est, qñ ꝑtes rei sunt cã, vt illa res cã ẽ, cuius sunt partes, & sic erũt cãę istr̃alr̃ effectiuę, veluti & syllõ, patet igit ea q̃ assumunt i demr̃atiua scia, eẽ cãs. Qd ve ro sint priora, ꝓbat, & inqt, priora. sup. oportet esse, siq dẽ cãę sunt, nã ois cã vult esse prior, eius cuius est causa. ℂ Sed dices si dixit q̃ assumunt, oportere cãs eẽ, cur ad didit & priora, siqdẽ priora esse oportet, si sint cãę. ℂ Di ci p̃t, qa ꝑ cãs, intelligit ꝓximas, mõ ꝓximę cãæ videri possent alicui, nõ priores esse, ꝓpea addit priores. Dein de exponit ꝙ notiora oportet esse. & inqt. Et notiora sup. oportet esse q̃ assumunt, nõ solũ altero modo intelli gẽdo qd nois eorũ, sed ẽt in sciẽdo, qm̃ sunt, & sic q̃ assu munt principia oportet eẽ p̃cognita duplr̃, & qa vera sunt & qd nois eorũ. ℂ Sed occurres qm̃ prius dixit ꝓ põnes nõ p̃cognosci nisi qa verę sũt at nũc dixit vtroq; modo ℂ Soluit Philopo. ꝙ in principia tanq̃ confes sum ac firmũ hoc p̃termisit, qa nõ ẽ poẽ cognoscere ꝓ põnes: qa uere sunt, nec aliqd qm̃ ẽ: qn cognoscat qd si gnificat. Tu vero vide supra nã plura diximus i hac re.

Dubiũ. / Solutio aliquorum. / Dubiones contra res sponsionẽ. / Ad dubiũ. in responsione dictũ. / Obiectio. / Solutio. / alia obiectio. / Solutio Ph. / Cõ. 5. & 6.

Dupliciter aũt sunt priora notiorave. Nõ .n. idẽ est prius natura, & nostra ex parte prius. neq; notius, & nobis ẽt notius. Atq; ea quidã ad nos priora notiorave dico quæ propinquiora sensui sunt. Ea uero simpliciter priora notiorave, quæ a sensu lõgius di stãt. Sũt aũt remotissima qdẽ ea, quæ sũt uniuersalia maxime. Pro pinquissima uero singularia ipsa. Atq; hæc inter sese opponũtur:

Priora uero & notiora dupliciter sunt. Non enim idem est na tura prius, & ad nos prius, neq. notius, & nobis notius. Dico au tem ad nos quidem priora & notiora, propinquiora sensui. Sim pliciter autem priora & notiora, quæ longius sunt. Sunt autem longinquissima quidem, uniuersalia maxima. Proxima uero sin gularia, & opponuntur hæc adinuicem.

Cõm. 20. Accepit & declarauit ea, q̃ in demõstratiua scia assu munt esse priora & notiora: siue prius cognita, siue p̃co gnita nõ solũ altero mõ, sed qm̃ sũt. Nũc vero distiguit priora et notiora, ut sciat quo istorũ modo ũ, q̃ assumũt sint priora, quoq; mõ sint notiora. & inqt ℂ Priora ve ro & notiora duplr̃ sunt, vt sępe dictũ ẽ, & probat, & in qt, Nõ .n. idẽ ẽ natura prius: & ad nos prius: neq; notius sup. natura: & nobis notius: & ita bene dictũ est prius & notius nõ dici uno mõ. exponit hęc. & inqt. Dico aũt ad nos qdẽ priora & notiora propiquiora sẽsui. Simplr̃ aũt hoc ẽ natura priora & notiora dico q̃ lõgius sunt a sensi bus. & hęc rursus exponẽs iqt. Sũt aũt lõginquissima qdẽ a sensibus, ulia maxima: quęq; dicunt ṽlissima: proxima vero sensibus, sunt singularia, & opponunt (vt iquit) hęc adinuicẽ. q̃re bñ dcm̃ ẽ priora & notiora non dici vno mõ: opponit accepit pro eo, qa sunt hęc diuersa ℂ Phi lo. hic (ut mihi vr̃) voluit ea q̃ dixit Aris. referenda esse ad minorẽ ꝓpõne: ex q̃ cõstat demr̃atio, de minoribus .n. propõnibus: q̃ assumunt i demr̃one: voluit Aris. dixis se oportere eẽ veras: primas indemr̃abiles, notiores ac priores cã, cõnclõnis. at nũc uult hęc referẽda eẽ ad ma iores: q̃ ẽt in demõstratione assumunt. has .n. vult eẽ no tiores & priores simplr̃, siue s̃m naturã: q in cõparatiõe ipsarũ assumptionũ: q̃ minores sunt ipsa sunt ṽlissima, et simplr̃ priora. Si .n. cõficeret syllõ. Oẽ aial est substantia: ois hõ est aial: igit ois hõ est substãtia: cõstat maiorẽ fieri ex animali & subã q̃ sunt priora simplr̃ siue natura: & ꝑ hęc oñdit hõ ꝙ subã ẽ q̃ hõ est extremũ siue vltimũ, qd dr̃ extremũ minus. q̃re ꝑ ṽlia hic s̃m Phil ꝓpõnes maio res intelligit: q̃ sunt simplr̃ et natura priores, & notiores et ꝑ cõsequẽs oportet dicere (licet ipse non dicat) poste rius nota & nobis propinquiora eẽ minores: q̃ dicũtur assumptiones, hæ .n. sub ṽlibus assumunt: prius notis sim plr̃. ℂ Sed reuera in hac expõne ẽ cõfusio: nã Aris. locu tus est de principijs q̃ assumunt in demr̃one: de his .n. di xit. vera oportere eẽ, & prima idemõstrabilia: & notio ra, & cãs priores cõclõnis, vbi nõ oportet. Accedit, ꝙ lo cutus sit copulatiuę, mõ copulatio refert oia ad eadem. ℂ Propterea (vt mihi vr̃) The. retulit hęc ad verba pro xima, videlicet priores cãs & notiores dũ dixit opor tet eẽ: ut q̃si uelit cãs assumptas i demr̃one eẽ priores et notiores simplr̃ siue natura. Singularia vero intellexit effectus, nõ .n. ẽ causa q̃ nõ sit plurium eiusdem rõnis effe ctuũ cãtiua, & sic cã ẽ ṽle qddã & effectus pticulare: quã expõnem Auer. in sua paraphrasi assignauit. ℂ Qua rõ ne tollit cõtradictio. nã hic ait ṽlia esse nobis posterius nota in lib. physi. ait esse illa nobis prius nota. hic .n. per ṽlia intelligit cãs ṽles, & ꝑ singularia intelligit effectus, mõ hoc nõ aduersat eis, q̃ illic dixit, nã s̃m Auer. Them. cãæ sunt simplr̃ & natura prius notæ, effectus nobis, & effectus ṽles prius nobis noti effectibus minus ṽlibus. ℂ Sed adhuc res hęc nõ caret qõne, nã si ꝑ ṽlia intelligit hic cãs ṽles tũc in demr̃one nõ procederet ex notiori bus nobis, sed ex notioribus simplr̃, q̃ non essent nobis prius & notiora his, q̃ demr̃ant, cuius cõtrariũ diximus. ℂ An ꝙ i demr̃ando aliqñ ꝓcedimus a causis nõ iuẽtis sed primo nobis occurrẽtibus, vel mathematicis, & tũc eędẽ cãę sunt nobis & simplr̃ primo notę: aliqñ procedi mus ex causis q̃s iuenimus ꝑ effectus vt in natuealibus. ℂ In naturalibus .n. triplex ẽ notitia in demr̃atiua scia. Prima est, quia est effectus q̃ est ꝑ sensum inuẽtio. Secũ da ẽ inuẽtio cãę ab effectu ꝑ sensum inuẽtio, q̃ qdẽ in uẽtio ẽ ipsum: qs ẽ cã: vel qa verę sunt ꝓpõnes, vt dixit Arist nõ solũ altero mõ, sed qm̃ sunt. sup. verę ꝓpõnes.

Quæ Phil. / Qualis exꝑositio. / Quæ The. / Comm. 5. solutio contradictionis. 1. ph. / Dubitatio pulchra. / Solutio. / In naturalibus triplex notitia in scia demr̃atiua. / Prima. / Secunda. / Tertia. / Differẽtia.

Tertia

Tertia est, pp quid effectus p quia est ipsarũ cãrũ iã inuẽtũ, q̃ notitia tertia differt a prima ipsius effectus. Prima siqdẽ erat p sensus: secũda vero p cãm q̃ ideo dicet vnã met notitiã esse inuentionem alicuius, & alterius pp qd vt ipsum qa est cã, est cãç ipsius inuentio, est pp qd effectus. Dicendũ igit cãm esse nobis & simplr priorẽ & notiorẽ effectu, priorẽ qdẽ natura, qa cã est, notiorẽ uero effectu, non qdẽ quo ad primã effectus notitiã, q̃ erat illius inuentio p sensus. sed quo ad secũdã q̃ est pp qd eius effectus, q iuentus erat.

Optima replicatio Solutio.

❡ Et si dices nõ põt dici notius aliqd aliq̃ notitia, nisi illa ipsum cognoscat, mõ cã non cognoscit gñe notitiç pp qd Igit nõ põt dici cã notior hoc gñe notitiæ ipso effectu ❡ Et solõ est qdẽ, q non dr cã notior gñe notitiç pp qd: q ipsa illa notitia cognoscatur, sed dr notior illo gñe notitiç, qa effectus nõ põt notitia pp quid cognosci, nisi cã p̃cognoscat inuentiua notitia, & hoc dixit Aristo. non solũ altero modo, sed qm̃ sunt vera: videlicet. Hæc sunt quæ mihi occurrunt: quæ si non satisfaciunt: monstrasse locum sit nobis satis.

Ex primis ãt esse nihil aliud ẽ quã ex proprijs principijs pẽ. Idẽ n. primũ atq; principiũ dico. Est ãt demonstrationis principiũ ppõ medio uocãs. Ea uero medio uocat q̃ nulla ẽ alia prior.

Ex primis autem, quod ex proprijs principijs est. idem n. dico primum & principium. Principium uero demõstrationis, est propositio immediata. Immediata autẽ est, qua non est altera prior.

Comm. Ita Qua Phi.

Dixerat prius se intelligere p primũ & pricipiũ idẽ, at nũc idẽ resumit. sed cur hoc rursus resumat, Phil. reddit cãm, qa in medio interruptionẽ fecit. & qa vult apertius illud narrare.

Propria ex põ inteu sionis.

❡ Ego vero dico q Arist. vult narrare qũo ex primis est demrõ & q̃ nã hæc prima sunt, pterea vult declarare principia demrõnis, quorũ prius nullã fecerat mentionẽ, ne igt videret res hæc extra ppositũ inqt. Ex primis ãt est: qd ex pprijs pricipijs est: idẽ n. dico primũ & principiũ pp qd si q̃ sit principia demrõnis definierimus, non ab re erit. p pea inqt. hęc quia principiũ erit primũ eius: cuius esse principiũ. Quę vero sint principia demrãtiua adiecit: & inquit. Est autem principiũ demrõnis propositio imediata, accipit ppositio loco gñis. oĩs. n. syllĩ principiũ ppõ est. nã ppõ est conclõnis cã, hæc. n. rõne conclõ ad propõnes reduci tãquã ad principia dr. Verũ aliorũ syllorũ ppões aliç sunt.

Diuersorũ syllogismorum diuersæ propositiones.

Dialectici qdem. n. sylli propositiones, probabiles sunt. Sophistici ãt falsæ cõiter & ex æquocatione; ut plurimũ deceptionẽ habentes. Demrõnis vero, immediatæ. Patet igt cuiuslibet sylli principiũ propõnẽ esse, non tñ eodẽ mõ.

Ordo Arist.

Seruat aũt Arist. hũc ordinem, nã primõ ppõnẽ immediatã exponit scdo propõnem, non seruãs ordinem. cũ propõ sit genus de qua prius erat dicendũ, qd ideo fecit: quia non refert: est p̃terea pro parte in libr. priorũ hoc expositũ.

Pño priorũ primo.

Quid sit itaq; immediata propõ dicit. Immediata ãt est, qua non est altera prior, nã per seipsum fidem habet: & nullo alio medio termino indiget ad demrõnem q prędicatũ subco insit ppea ait; qua non est altera prior, nã syllogistica cõmonstratio omnis fit medio quodã assumpto termino; & per seipsum extrema copulante: ad demrõnem ãt assumptas propositiones supremas esse oportet, & non per alia demõstratas, hac rõne immediatas appellat, hoc est indemrãbiles: qualia sunt pronũciata cõia q̃ græce dicuntur axiomã, ad quorum probationem non indigemus medio termino aliquo per se connectente ulteri particularius, cũ nihil sit antiqus ac vetustius ipsis. vt si uellemus ostẽdere q animus in sui suba inaugmẽtabilis est, vtar medio termino quodã extrema p se colligãt, cũ neq; prima: neq; immediata: sit eiusmodi enũtiatio, ponã igit mediũ illud hoc qd est immortale. nã animus est immortalis, immortale in sui suba inaugmẽtabile. igit aĩus in sui substãtia inaugmentabilis rursus assumpta ppõ non est seipsa fidẽ habens, ideo adhuc assumã aliud medium hoc qd est semp mouens: nã qd semper mouet, immortale, animus semper mouet igit aĩus immortalis. & quia rursus ppõ assumpta seipsa fidẽ non habet assumã aliud, videlicet per seipsum animũ moueri: tũc. n. aĩus p seipsum mouet. qd p seipsum mouetur, immortale. animus igitur immortalis. faciã ãt hoc. donec occurrero in ppões indemrãbiles atq; immediatas: q̃ seipsis fidẽ habent, nullo egentes medio termino extrema cõnectẽre. Silr si demrãre uoluero q hõ est suba, vtar medio termino aĩali ipso: qm̃ aĩal suba ẽ, hõ aĩal est: hõ suba erit, at si assumpta ppõ immediata nõ est ad huius fidẽ vtar rursus termino medio q aĩal per se subsistit, nam quod per se subsistit, suba est: Aĩal p se subsistit. Animal igẽ substãtia est, & sic colligo q hõ sit substãtia. Hæc ãt ppõ, quod p se subsistit. suba est, prima est et immediata Occurrit. n. ĩ ipsam substãtię definitionem: id. n. suba est, qd per se subsistit: hoc est ut si in alio non eget. Quare si neq; in ipsas definitiones: neq; in ipsa cõia proloquia occurrerimus rõcinãdo, vlterius semp oportet progredi. Nihil. n. est aut definitionibus antiqs: aut cõibus pronuntiatis, ex qbus demrãtio est oĩs. Hęc ex Philo.

❡ Sed dubitabis qa si oportet occurrere ad prima immediataq;, tunc aut demonstratio fiet ex multo pluribus duabus ppõnibus, aut fieri põt proxime ex mediatis.

Dubitationes & pri.

❡ Ad hęc tũc demrõ cõstabit ex dignitatibus.

Secunda Tertia.

Pręterea demrõ ex posterioribus ad priora, q̃ dicit demrõ, qa, demõstratio est, & tñ hęc non fit ex primis, ac immediatis.

Solutio. Ad primũ.

❡ Ad primã vr̃ mihi dicendũ demonstrationẽ esse: vel q̃ constat formalr proximeq; ex imediatis, vel reductiue. Hæc. n. est demrõ, Oĩs hõ aĩal, oẽ aĩal suba, omnis hõ suba: nã licet propõnes ex qbus proxime ac formaliter hic sylls est, non sint immediate p seipsas fidẽ habẽtes, resolutorie immediatas reducũt: & sic sunt immediate reductiue, & hoc satis est

Ad secũdã

❡ Ad secũdã non est dubium q demrõ debet constare ex dignitatibus vel formaliter proxime, vel reductiue, qa cõstare oportet, ex primis ac imediatis, hæ sunt dignitates non qdẽ vles, cões tot scientiæ, sed demonstratiuæ sciç, q̃ ex ipsis fit. Has. n. particulares dignitates oportet eẽ ptes demrõnis pximas: aut ad has reduci q̃ demrõnis pximę partes sunt

Obiectio

❡ Occurres huic nunqd dignitas negatiua: ut nulla ps ẽ suo toto maior, sit prima ac imediata ppõ seipsa fidẽ habẽs. Vr̃. n. q nõ, qa hac est sua affirmatiua prior

Solutio.

❡ Est dicendũ affirmationẽ esse priorẽ negatione nõ ĩ scia, ac in fide, qm̃ vtraq; seipsa fidẽ habet: & nullũ est medium reperibile extrema connectens, ut Auerr. inquit in huius loci paraphrasi. Si ãt est prior affirmatio negatiõe, est aut dignitate, aut alia rõne.

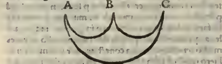
Ad tertiã Duplex demõstratio.

❡ Ad tertiã respondet Philo. & recte: q duplex est demõstratio, altera q̃ ex primis imediatis ac notioribus posteriora cõfirmat, & hęc est demrõ simplr, ac pp qd, & absoluta: in hãc. n. id qd primũ ac natura notũ est, concurrit vt et nobis sit notius, huius gñis sunt oẽs demrõnes mathematicę, & nonnullę physicę. Altera vero, demonstratio

est quæ ex posterioribus nobisq; notioribus,nãq; ignotioribus priora confirmat,& hęc demõstratio. coniecturalis ac insoluta dicitur apud Philopo. Meruit.n.nomẽ demõnis coniecturalis:non demõnis simplr,qa coniecturę cõnectuntur indissoluunturq; a suis causis:vt si demonstrare uelles Lunã esse globbosam,ex variatione illuminationũ,quibus fit nũc cornicularis,nunc dimidiata nunc gibborasa,nũc plena,hæc.n.demonstratio cõiecturalis est: & a posterioribus quia ipsam esse globbosam

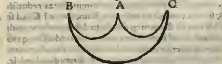
Demõ qa dr cõiecturalis expõ.

globbosum variabile lumine luna

causa est variationis luminũ:variatio ãt luminũ est effectus:sed nobis notior. Sit globbosum in quo. A. sit uariabile lumine in quo. B. luna in quo. C. Patet variabile lumine eẽ effectũ,ac qd posterius ipso. A. in quo est globbosum esse:qa.n.globbosum esse est primũ & cã nobis incerta. Illuminationes vero manifeste, vtimur scdo ac posteriori ad ꝓbationẽ prioris ac cãæ. Quare vero cõiecturę eiusmodi cũ suis causis indisiunctæ sunt, Iccirco ex his ꝓbationes appellare solemus demõnes,& cõiecturales,vt Philo.inqt,& rectę. Nam per has non cõcludimus simplr inuentionẽ cãrũ,sed q̃si coniecturabiliter. Qua rõne euenit q̃ si a cã ipsa inuenta ad illuminationes retrocedamus,demõ non erit simplr , sed bene ꝑꝑ quid,simpliciter qdẽ non, quia cãæ inuentio non nobis simpliciter patet,sed coniecturabiliter, ut dicit Philop. Propterea retrocessus ẽ demõ ex hypotesi, si illa ẽ cã, qa non simplr patet illã esse cãm. Hãc rẽ Arist.in primo metheoro.ca.de comẽtis.inqt. Satis.n.dicẽs putabimus sufficienter causas assignare,si ad pñs reduxerimus. Vbi Alexã.per possibile exponit cõiecturabiliter. In demõ

variabilis lumine globbosum luna

stratione igitur ꝑꝑ quid sit in quo. B. variabile lumine, sit. A. globbosum,qm̃ cõuertit oẽ globbosum variabile lumine. Sit ĩ quo. C. luna, erit igitur luna variabile lumine. Hæc demõstratio ꝓpter qd est, non aũt simpliciter: quia nõ nobis patet simpliciter lunam globbosam esse.

Propositio altera enuntiationis est pars unum de uno complectentes. Differendi quidem quæ utramuis accipit. Demonstrandi uero quæ definite alterum quod est uerũ. Enuntiatio est cõtradictionis utraq; pars. Contradictio est oppositio cuius nullum per medium est. Contradictionis partium, ea quidem qua quidpiam cuipiam adiungitur, affirmatio dicitur. Ea uero qua quidpiam & quopiam se mouetur negatio nuncupatur.

Propositio autẽ, est enũtiationis altera particula, vnũ de uno. Dialectica quidem, quæ pariter utramlibet sumit. Demõstratiua uero, quæ determinate alteram, quia uera est. Enuntiatio autem contradictionis utramuis particulam. At contradictio oppositio est, cuius non est medium se.

Quid demõstratiuũ sit pricipiũ dixit vt q̃ sit immediata propositio: exposuit qd ipse uelit p immediatũ: at nunc qd ꝓpõ sit q̃ erat genus ipsius demõratiui principii, adiungit, reducẽs etiã nobis ĩ memoriã significata ꝓpõnis,& inqt. ❡ Propõ ãt, est enũtiationis altera particula vnũ de vno: aut affirmãs, aut negãs. Et ita est altera pticula, qa aut affirmatiua aut negatiua. Dixit aũt vnũ de vno: quis in lib.de ĩterpretatione dictũ ẽ, q̃ ad demõnẽ assumũt ꝓpositiones, oportet æquiuocos terminos nõ hẽre. quod ẽ qdẽ sophistarũ peculiare, sed significatione vna subri ac ꝑdicari, vel negare, uel affirmare. ❡ Sed q̃reret qspiã quid p enuntiationẽ velit. Auer.in lib.de interpretatione p enũtiationẽ. cuius propõ est particula, ĩtelligit syllm. Nã ꝓpõ ẽ sylli altera pticula maior, aut minor: Qua rõne p particulã Aris.intelligit integralẽ ptẽ. ❡ Alij p enuntiationẽ intellexerunt orõnẽ cõtradictiuã videlicet q̃ est vna disiũctiua facta ex partibus cõtradictorijs.ut hoc oĩs hõ disputat, uel nõ oĩs homo disputat. Huius disiũctiuę altera particula ꝓpõ est,& ita vt prius per particulã partẽ intelligit integralẽ. ❡ Philop.(vt mihi vr̃) per enũtiationẽ intelligit genus ꝓpõnis,& p particulã intelligit spẽm. Nã vt recte dicit enũtiatio: ꝓpõ, & ꝓblema, siue qõ vel cõclo subro qdẽ eadẽ sunt, drñt aũt habitu ac rõne, nã enũtiatio cũ facta fuerit pars sylli maior vel minor, ꝓpõ nũcupat, cũ q̃rit vel dubitat qõ vel problema cũ demõrata fuerit vel syllogizata erit cõclo. Quare enũtiatio vl'ior erit ꝓpõne, problemate, qõne,& cõclone. Recte igr̃ demũ ẽ propõnẽ eẽ particulã siue spęciẽ enũtiationis. Deide submemorat significata propõnis, quorũ alibi meminit,& iqt. Dialectica qdẽ, q̃ pariter utrãlibet sumit. Nã dialectica vtrãq; interrogat. An ne hõ aial ẽ, vel nõ ẽ aial. Ergo sumit vtrãq; sub iterrogatione, vt eligat cõsensum rñdet, quo sumpto mox syllogizat ꝓpositũ. Demõratiua uero nihil interrogat, sed sumit alterã determinate, q̃ vera ẽ. Demõratiuus lIqdẽ, nõ silr sumit vtrãlibet particulã enũtiationis, sed sm eã ; q̃ uera ẽ, ẽt si nulli uideat, neq; ꝓbabil' sit. Dialecticus ãt enũtiationibus vtrãuis ptẽ sumit, ẽt vera si nõ sit, sed ꝓbabil' ac soli rñdẽti videat. Propterea inqt, de dialectico vtrãlibet ꝑt sumer̃ de demõratiuo, alterã, q̃ fuerit uera. ❡ Sed q̃ret q̃ dr̃ia sit iter ꝓblema dialecticũ & ꝓpõnẽ, nã ẽt problema vtrãlibet sumit. ❡ Dicemus q̃ hęc ẽ dr̃ia, qa in ꝓblemate iterrogat opponẽs vtrãlibet: vt cõtra eã q̃ rñdẽti ur̃ obijciat. In ꝓpõne q̃rit utrãlibet, ut sumat cõsensum q̃ assumpto, ptẽ quã accepit, sylli dialectici cõstituit maiorẽ vel minorẽ. Deide qd sit enũtiatio, q̃ ꝓpõnis ẽ genus, assumit,& iqt. Enũtiatio ãt cõtradictiõnis assumit utrãuis pticulã assumit dico vtrãq; pticulã sub se, tãq; eius spẽm ut affirmatiuã & negatiuã. Vtraq;.n.ẽ nũtiatio. Nã i lib. de interpr̃atiõe enũtiationẽ tãq; genus in spẽs dissecauit affirmationẽ & negationẽ. Sunt siqdẽ generũ spẽs q̃ꝰ ꝑtes. Demũ qd cõtradictio sit subscribit. & inqt. At cõtradictio oppõ est, cuius nõ ẽ mediũ p se, ponit oppõ loco gñis. Nã opposita q̃drifariã opponũt, aut ꝑuatiue, vt vidẽs,& cęcũ, cõtrarie: vt albũ & nigrũ: relatiue, ut dextrũ & sinistrũ. Cõtradictorie, ut eẽ albũ et nõ ẽ albũ. Inter opposita cõtrarie ẽ mediũ, nã iter albũ & nigrũ mediũ ẽ fuscũ Inter dextrũ & sinistrũ mediũ ẽ, aũ vl' retro. Inter vidẽs & cęcũ, mediũ ẽ catul', q̃ nõdũ visũ suscepit. Sola ãt ea op-

Cõm.22

Quid per enunciatione. Auerro.

1.pihier.4. Aliorũ expositio.

Quæ Phil. Enuntiatio propõ & pblema, siue qõ & conclo, sint idẽ sed differunt rõne. 1.prior. 1. 1.topi.c.3. & 8. & 8. top.c.7 & 1.elẽc.c.4.

Dubia.

Solutio problema ppẽ dialectica.

1.pier.c.4.

Opposita quatuor.

ea oppō q̄ cōtradictio ē.immediata ē in oibus q̄ sunt & q̄ nō sūt veritatē discidēs & filiatē. ¶ Dixit āt fm se,qm̄ iter cętera opposita q̄tenus reducunt ad cōtradictionē mediū nō ē.Inter albū.n.& nigrū mediū nō ē,vt nigrū ū ē albū,iter dextrū & sinistrū minime mediū ē,vt sinistrū nō ē dextrū.Igit q̄ cętera opposita ad cōtradictionē reducūt carēt medio,sola vero cōtradictio caret medio p̄ se,& nō vt ad alterā oppōnis spēm reducit ¶ Aiaduerte q̄ cōtradictiōis partes nō sunt termini sed ,ppōnes,dixit.n.Aris.q̄ enūciatio sit altera cōtradictiōis pticula affirmatiua vel negatiua inuēs nō posse cōtradictionē nisi iter affirmationē & negationē cōpositas.Pręterea inter terminos cōtradictorios mediū dari p̄t,nā iter hoiem,et nō hoiem antichrs nec ē hō,nec ē nō hō,qa sī antichrs esset:vt arguit Ari.i.ŋ.lib.de interp̄.& in fine libri.1.prio. Pręterea Aris.uult ex affirmatiua de p̄dicato ifinite seq negatiuā de p̄dicato finito:qa seqt ē nō iustū:igit nō ē iustū.Cōtra uero minime,nō.n.seqt nō est iustū, igr̄ est nō iustū:ut ipē igt.Hoc āt nō eēt nisi qa vlior ē negatiua q̄ sit affirmatiua de p̄dicato infinito.Quare ois contradictio vertit inter affirmationē & negationē ē, nō āt inter terminos. ¶ Quo fit:ut hic Iuniores nō recte speculent, q volūt cōtradictionē eē inter terminos ēt.Et cum hæc sint:patet q̄ Aris.ex pticulariorib⁹ ad vliora,pgressus ē resolutiue.qa ex pricipio demr̄atiuo ,pcessit ad propōnē:a propōne ad enūtiationē ab enūtiatione ad cōtradictionē,& ita resolutiue incessit, vt recte aiaduertit.Phil.

Quæ fm se dixit.

Inter quæ contradictio.

Cap.14 cap.vlti. 2.perihe.1.

Contra modernos.

modus procedendi Aris.

Principiorum autem ratiocinandi uacantium medio, id quidē quod fieri nequit ut demonstretur,quodq; non necesse est eum habere qui discendo quaduis est percepturus positio nominatur. Quod uero necesse est habere docēdū quemlibet,dignitas appellatur.Sunt.n.talia quædam quæ sese offerunt hisce qui discūt ad unamquamq; scientiam per discendam.Atque talibus hoc potissimum nomen tribuere consueuimus.

Immediati autē principij syllogistici, pōnē quidē dico, quā nō est demōstrare,neque necesse est habere discentē aliquid. Quam autem necesse est habere quēlibet discentē dignitatem. Sunt āt aliqua eiusmodi,hoc enim nomen in huiusmodi dicere consueuimus.

Sillogistici demonstratiui. Positio, Thesis. Dignitas, Axioma.

Phi.vult q̄ Aris.diuidat ,ppōnē immediatā, mihi tū vr̄ q̄ diuidat syllogisticū hoc est demr̄atiuū principiū immediatū. Nā cū declarasset principiū demr̄onis esse propōnē immediatā nūc demonstratiuū principiū subdiuidit. Verū qa principiū demonstratiuū est propō immediata diuisio principij demōstratiui est diuisio propōnis immediatę:ad rē hæc nō referūt. ¶ Principiū igr̄ demōstratiuū,qd̄ est propō immediata duplex est;pō:& dignitas:hæ cōueniunt:qa utraq̄ indemr̄abilis est propō. Differūt āt,qa dignitatē necesse ē hr̄e quēlibet q uult discere. Positionē vero nō necesse ē hr̄e oēm q vult aliqd discer̄. ¶ Et hoc inqt,īmediati āt principij demr̄atiui,pōnē qdē dico,quā nō est demōstrare, qa est indemr̄abilis propō.Neq: necesse ē hr̄e sup.oēm q vult aliqd discere, qm̄ non est vlis dignitas toti sciæ,sed particularis.Quā āt necesse est habere quēliber discentē aliqd in scia,hanc sup dicimus dignitatem.Addit esse aliqs tales,in quibus consueuimus,illas dicere noie dignitatis.Nec aliter probat illas sic dici:nisi consuetudine dicentiū. Hæc exemplis maxime patere possunt,nā in physica doctrina dignitas est motus est : hęc ideo dignitas est quia quilibet volens discere aliquid in physica scia,debet hāc supponere verā esse.Nā hac negata, nihil in naturali scia discere poterit.Pō aūt est verbi cā aius p seipsum mouet: nā hāc nō necesse est hr̄e quēlibet q vult aliquid discere in pħia naturali,sed solū eū hāc necesse ē hr̄e,qui vult discere aium inaugmentabilē esse. Nā si ,pcedā imortale in sui suba inaugmentabile aius immortalis.Aius in sui suba inaugmētabilis,qa non patet aium esse immortalē, rursus sumā animū sp moueri,& qd̄ sp mouet immortale.Rursus adhuc nō cōstat animū sp moueri:iō assumam aium p se ipsum moueri,et qd̄ p seipsum mouet,imortale.aius igit est immortalis,& qd̄ immortale, inaugmētabile ē aius igit inaugmētabilis est.Propō illa aius p seipsum mouet,pō ē,qa ē indemr̄abilis ,ppō,& eā nō est necesse hr̄e quēlibet q vult in physicis aliqd discere,sed solū eū q vult discere aium inaugmētabilē eē. ¶ Qua rōne pōt dici particularis dignitas,q̄ talis ē in hac pticulari doctrina dignitas est. In metaphysica cōis notio ac vlis dignitas ē.Nō pōt idē sīl eē & nō esse,qm̄ hāc hr̄e necesse ē oēm q vult aliqd in metaphysica discere. Pō ē oē p se subsistēs suba ē.Nō necesse ē hr̄e hāc oēm q uult i Metaph.aliquid discere, sed solū q vult discere hoiem esse subam.Quia aial est suba,hō animal ē,hō suba est. Quo hō sit aial,patet definitione hois.at q̄ aial suba sit rursus ,pbat,qa corpus est suba animal corpus, animal ē suba. Rursus q̄ corpus sit suba,,pbat,qa qd̄ p se subsistit,substātia est,hęc.n.indemr̄abilis est quia definitio est subæ. Corpus p se subsistit,q̄re corpus suba ē. Quare animal suba est cū sit corpus.& ita hō suba erit cū sit aial. Volēti igit discere hoiem subam esse,necesse est hr̄e q̄ id qd̄ p se subsistit,suba sit.nec hoc demr̄abile est,sed ex definitione subę patet. ¶ Ex his patet,vt recte Phil.inquit. Dignitatē trifariā esse,aut vlēm omnibus q uolūt discere geq̄,ut impl̄e est idem simul esse,& nō esse,uel non est idē affirmare & negare.Particularē,vt quā hr̄e necesse ē nō oēm,sed q vult discere pticulare ,pblema. Et q̄ si mediā,vt hæc,motus est,& id genus, qa hāc & si non oēm discentē haber̄ necesse est,tū oēm q in naturali pħia aliqd discit,necesse est habere. ¶ Philo.hic notat inter pōnē & dignitatē alias differentias. Prima: qa pō non est p se credita discēti,sed ex docēte aduenit. Dignitas vero & docēti & discēti p se credita est. Scda pō & si indemr̄abilis est,indiget tū nutu:& adminiculo breui,sicut q̄cunq: a centro ad circūferentiā ęq̄les sūt inuicē sunt.Adminiculū est exēplū, Inductio,Analogia,& id genus. Dignitates āt nequaquā. Nā id bis duo sunt q̄tuor,nō opus est. ¶ Quo uero ad uerba attinet.thesis gręce apud oēs pō est latine,qm̄ discipulus a p̄ceptore eā ponit.uel quia illam præceptor discipulo ponit.Sed cur axioma dicatur dignitas non clarū est.Alij enim axioma dicūt proloquium.Alij pronuntiatum.Alij communem notionē. Dignitatem quidem,quia seipsa digna fide cōem notionem autē, quia discipulo & præceptori communis aut communiter credita. Sed quouis nomine dicatur Aristoteles causa sic dici,retulit ad cōsuetudinem dicentiū.

Com.23.

Propō immediata duplex.

Pōt particularis dignitas dici potest.

Dignitas triplex.

Quę Phi. de differentia iter pōne & dignitatem.

Expositio verborum

Rursus ea quidem positionum quæ utramuis enūtiationis accipit partem esse inquam quidpiam aut non esse,suppositio dicitur. Ea uero quæ est sine hoc ipso,diffinitio est. Diffinitio nanque positio quidem est. Ponit.n, arithmeticus unitatem quantitatem indiuisibilem esse. Sed suppositio sane non est. Nam quid est unitas.et unitatem esse non eadem sunt.

Pōnis āt q̄ qdē utrāuis partiū enūtiationis accipit,ut dico eē aliquid,uel nō esse aliqd.suppō ē, Quæ uero sine hoc definitio ē.

Definitio.n.positio quidē est,ponit.n. arithmeticus unitatem quidem indiuisibile esse secundum quantum. Suppositio autem non est. Nam quid unitas est, & esse unitatem non idem est.

Com 14. Nūc spēs pōnis enumerat:cuius vult eē duas.f.suppō nē:& definitionē. Vñ igr. ❡ Pōnis āt,sup.duę sunt spēs: q̄ qdē vtrāuis partiū enūtiatiōis accipit vt dico eē aliqd vel dico nō eē aliqd,suppō ē.Quæ vero sine hoc,hoc ē siue eē: & siue nō eē est definitio ē. Deide ,pbat φ definitio sit pō,qa ponit,& igr: definitio.n.pō qdē ē,ponit.n. arithmeticus vnitatē qdē idiuisibile eē ẽm q̄ tū. igr definitio est pō. Quia vero nō sit suppō: et īnqt,suppō āt nō est,nā qd vnitas est,& eē vnitatē nō ē idē,& ita licet de finitio dicat qd ē res nō dicit esse vel nō esse,qđ ē ,ppriū Dubi. Themi. suppōnis,& ita nō est suppō. ❡ Sed circa hęc dubitat,nā definitio est pō:qm̄ est eius spēs. Pō est ,ppō:qa est ime diata ,ppō,q̄ nō est altera prior. ,ppō dicit esse uel nō eē, qa est enūtiatiōis altera ps vnū de vno,vel vnū ab vno enūtiās. Igit definitio est ,ppō dicens esse vel nō esse. ex alio i textu Aris.vult φ definitio non dicat esse uel non esse,qa hoc differt a suppōne.& ita seqt φ nō sit ,ppō di Quæ the. de dubio Solutio. Auer. cens esse uel non esse. Hæc qōnē. The.isoluta reliqt asserēs sat sibi fuisse locū mōstrasse. ❡ Auer.(vt mihi vr̄)ait definitionē nō dicere esse existere subiecti, cū definitiōis ab exn̄tia abstrahāt. Suppōnem uero dicere esse exn̄tiæ Confutatio subti. ❡ Quę solū nō placet,qa q̄ rōne definitiões abstra hūt ab exn̄a subti definiti eadē rōe subm suppōis abstra hit,quū suppōnes vt sint rerū v̄lū,q̄ ut sit exn̄tia nō concer Alia solutio nostra Refutatio tertia solutionis nostræ. nūt. ❡ Aī̄. dicebamus definitionē accipi posse,vt alterā syll̄i ptē,& sic dicit esse vel nō esse.& vt syll̄i terminū, & sic nec dicit esse,nec nō eē. ❡ Qđ nōbis nunc nō placet: qa Aris.ut nūc loqt,ē ,ppō qa ē spēs pōnis,mō pō ē,ppō, & sic definitio ,ppō erit,& ita dicēs esse v̄l nō esse. ❡ Di cebamus etiā φ pōnis duę sunt ptes,suppō:& ē ps subiectiua:siue spēs pōnis.& definitio,q̄ nō spēs est pōnis, sed ps integralis,qa suppō q̄ est pō nihil aliud vr̄, ē definitiua ,ppō dicēs esse vel nō esse', cuius pōnis ps integralis est definitio q̄ i illa est pdicatū.qre ps subitellecta in textu Refutatio analogice itelligit. ❡ Sed nec hęc solū placet. Primo φ Aris.enumerauit spēs pōnis ẽm grecos , videlicet The. et Phi.& non ptes analogice sumpta. Esset.n. extraneū ī paucis uerbis ita de ptibus differēter dixisse. Pręterea pōnes non sunt solū:ubi definitio pdicat de definito, nā hęc est pō. Seipsum mouēs īmortale est, vbi definito nō pdicat de definitio,nec definitum de definitione,& aliæ Solutio Philopo. multę eiusmodi,q̄ ponūt mathematici. ❡ Phi.āt cōfuse loqt,& ut mihi vr̄,ipse sic hūc locū intelligit,φ definitio non dicit esse vel nō esse pdicādo de definito,qa reuera definitio non pdicat,qa sp pdicatū vult esse diuersum a subto,n.n.idē de ipso pdicat,qm̄ null' dicit φ hō ē hō.Et qa definitio nō est alia definito, nam hoc videlicet aial rōnale mortale,nihil aliud ē φ hō est,expō.n.est hois, et tāq explicatio,hoc uidelicet aial rōnale mortale.nō igr de definitis pdicāt definitiões:sed qd ē ipm definitū:de termināt. Gn̄a uero & dr̄æ de spēbus eo φ diuersa sūt pdicāt.nō.n.idem est alal dicere,& hoiem:aut hoiem et Duæ petitionis spēs secundum Philopo. rōnale. Nā cū dixerimus φ hō aial ē aut rōnalis, hęc tāq diuersa ab hoie:de hoie pdicamus. Sic igr uelle ut duas esse petitionis spēs:alterā i q̄ diuersum pdicatū a subto pdicat:vt velle genus de spē,vel dr̄a de spē, vel accn̄s de subto:& hoc dicit esse v̄l nō esse hoc ē diuersum esse. v̄l diuersum nō esse pdicati a subto. Alterā q̄ qdē ,ppō est:in q̄ definitio explicat de definito,& hæc nō dicit esse vel nō esse.i.diuersum pdicādo.& sic tollit qō Them. Qualis ist Philopo. ❡ Hęc moderatio ,pfecto igeniosa ē:& acuta : verū nō caret qōne,nā,vt dr̄ in topicis,q̄tuor sunt pdicata,quorū 1. Topic. Cap.4. vnū est definitio. Quare vr̄ φ definitio pdicet de definito,& sic nō cōuēit hęc solū. ❡ Tādē vr̄ mihi φ duplex Pōsitio ppria Positio duplex. sit pō,altera in q̄ pdicatū pdicat de subto, qa ei dr̄ i esse: vel nō in esse. Vt i illo ,pcessū quo probat aium ẽm substātiā inaugmētabilē esse,hæc est pō, mouēs seipm imortale est , vt supius fuit enumeratū.imortale.n. pdicat de mouēte seipm qa illi inest, vt accn̄s,vel vt affectio. Hęc est pō paralellę nō concurrūt,ubi pdicatū dr̄ de subo:qa inest illi,Et hęc pōnis spēs dr̄ suppō. Alia uero ē,in q̄ pdicatū pdicat de subto,& nō illi inest:vel non inest: vt qū definitio pdicat de definito,uel contra aut genus de spē v̄l dr̄a de spē.his.n.nō cōpetit esse in,sed dici de,ppea pdicant sine esse vel nō esse, hoc est sine affirmatione de inesse: & sine negatione de non inesse. Et hæc spēs pōnis ē definitiua ,ppō,vt in q̄ aut definitio de definito,vel ps definitionis de definito, aut cōtra pdicat. Quare ad formā qōnis dicerē φ esse vel non esse pōt sumi ,p cōpōne Esse & non esse potest duplex. vel diuisione,quā verbū sigñat,q̄ ñ pōt sine extremis in telligi,& sic suppō & definitiua ,ppō dicit esse. Alio mō Cap.1.poste.cap.4. pt capi psius,p inesse vel nō inesse hoc est ,p affirmatio ne de inesse:vel negatione de non inesse,& sic suppō di cit esse v̄l nō inesse,i ea siqdē pdicat accn̄s cui cōpetit esse in definito vero ē sine hoc qa in ea pdicatū tale predicat,cui cōpetit dici.d. P.subdit Ari.definitio.n.pō qdē ē, ponit.n.arithmeticus unitatē indiuisibile esse ẽm q̄tū,& sic hoc ,ppolitio definitiua: vnitas est indiuisibilis ẽm q̄ tū,est pō,qa hæc ponit,& hæc ē indemr̄abilis ,ppō:Sup positio āt nō est,nā qd vnitas est,qđ ē pdicatū de vnitate nō illi inexn̄s,sed de illa dictū,& esse vnitatē.i.& in esse vnitati non idē est.nā definitio est pdicatū de vnitate dictū:nō āt vnitati inexn̄s.qre patet harū specierū dr̄a. ❡ Addit Philo. duas esse spēs suppositionis,alterā q̄ dr̄ De suppōsitionis spēb'. noie gn̄is suppositio,alterā q̄ noie speciei dr̄ petitio , & vtraq hæc a naturali notione non depēdet, sed a doctore ponit. Suppōnes sunt hę:motū esse in rebus,a puncto oi ad pūctū oē rectā lineā agere:oī centro & interuallo circulū describi. Hę suppōnes sunt. Quæ vero ñ manifeste,sed egēt inuentione aliq:a doctore vero idemr̄abilē ponūt,hę appellant petiones,vt hęc q̄ a minoribus duabus rectis extrahunt,lineas concidere. Hæc qdē accipit a Geometra absq demōstratione:sed astructione egent de qua Pto'emæus libellum confecit: in huius cōmonstrationē. Quare suppositionis hæ sunt species. Sunt igit positionis duę species: suppositio & definitio: & suppositionis duę rursus:suppositio tm̄, & petitio,hęc de positiōibus.

positionis
suppositio — definitio

suppositio tm̄ — petitio

Cum autem credere scireq; rē oporteat talem ratiocinationē habendo,quā demōstrationem uocamus,hæc uero fit quia sunt ea ex quibus extruitur rōcinatio,necesse est non solū ante prima ipsa uel oīa,uel aliqua cognoscatur,sed etiā magis noscātur. Semp n.illud est tale magis,ob quod unumquodq; est tale. Veluti id est dilectum,atq; amatum,ob quod amamus atq; diligimus. Quare si ob prima scimus ac credimus, & illa sane scimus ac credimus magis,quoniam ob illa & ipsa scimus posteriora.

❡ Quoniam

Quoniam autem oportet & credere, & scire rem, in habendo huiusmodi syllogismum quem vocamus demōstrationem. (Est autem hic, eo q; hæc sunt, ex quibus est syllogismus) necesse est non solum præcognoscere prima, aut omnia, aut quædam, sed & magis. Semper n. propter quod unumquodq; est, illud magis est, ut propter quod amamus, illud magis amicum est. Quare siquidem scimus propter prima, & credimus, illa & scimus, & credimus magis, quoniam propter illa, & posteriora.

Com 25. Themist.

Sumpsit ea q̃ i demrõne assumunt, & notiora esse: & priora cõclõne: hoc nũc vult ꝓbare ℭ Vñ (vt The. placet) ꝑticulas demrõnes examinare uꝛ & prio ꝙ pricipia notiora sint, ꝓbat aũt: qa credere & scire oportet cõclõnẽ cũ hñdo syllim: quẽ demrõnẽ appellamus: is ãt est sciẽdo ea ex qbus cõficit. Cõficit ãt ex principijs q̃re principia illa nõ mõ p̃cognoscitur, sed & magis credũt: & sequunt. Nã sᵢ ꝓp qd vnũqdq; talẽ ẽ, & ipm quoq; ꝓp qd ẽ, magis tale ẽ: vt id ꝓp qd amamus: magis amicum vel amatũ ẽ. Propterea epilogans inqt. Quare siqdẽ scimus ꝓp prima: & credim⁹ sup cõclõnẽ; illa, & scimus & credimus magis, qm ꝓp illa prima: & posteriora sup. & credimus, & scimus.

Dubi. Phi opo.

ℭ Mouet hic Phi. dubõnẽ, qa hoi inest ebrietas ꝓp vinũ, nõ tñ vino magis ebrietas inest. Etiam ꝓp ensẽ hõ morit, nõ tñ ipm mori inest ensi magis. Præterea ob motũ illud qd mouet, calidũ ẽ, motus tñ caliditas nõ inest

Solutio.

ℭ Rñdet Phi. & (vt mihi uꝛ) sumit a Them. ꝙ Arist. dctũ intelligi debet qd qñ duobus qbusdã idẽ inẽ. Inest ãt alteri horũ ꝓp alterũ, multo sane prius & magis illi hoc inerit: vt aliqb⁹ inest caliditas ꝓp ignẽ, ignis magis calidus ẽ. Et si corpori ꝓp niuẽ frigiditas inest, nix magis frigida ẽ. Vñ & ipse hoc inuẽs dixit ꝙ illud magis est, tanq̃ oporteat illi primo hoc tale inesse. At nec vino primo ebrietas: nec ensi prio mori: nec motui primo caliditas inest.

Obiectio.

ℭ Sed obijcit cõtra hoc adhuc Phil. qa tũc Aris. supponeret principia cognosci ex qbus demrõ ẽ, & solũ ꝓbaret illa magis; & prius cognosci. Mõ hoc ẽ falsum: qa Aris. vtrũq; ꝓbare vr: ꝓbat. n. nõ solũ illa p̃cognosci, sed & magis sciri & credi. Igr aut petit pricipiũ, aut solõ nulla ẽ.

Solutio.

ℭ Vr mihi ꝙ Arist. vtrũq; ꝓbat: ꝙ. n. p̃cognosci oportet pricipia, ꝓbat eo ꝙ nõ scimus nisi habẽdo eiusmodi syllim, quẽ demrõnẽ dicimus. Ois ãt syllᵉ ex ꝓpõnibus est. Quare si scimus cõclõnem ob syllim: oportet p̃cognosceꝛ prima illa: ex qbus ẽ syllᵉ: & sic ꝓbat prima illa p̃cognosci. Qd uero magis. Eo probat: qa ꝓp illa posteriora sciũt. Quare vtrũq; Arist. paucis verbis ꝓbat, vel forsasse i ꝓximo textu ꝓbat illud qd hic supponit. s. pricipia cognosci.

2. dubi.

ℭ Sed adhuc dubitabis: qa pricipia nõ sciunt, sed intelligũt, igr nõ pñt magis sciri & credi.

Solutio.

ℭ The. & Phi. pariter tenẽt pricipia & cõclõnes sciri & ꝓpria scia vniuoce dicta; verũ pricipia sciũt seipsis, qa seipsis fidẽ habẽt. Cõclõnes aũt sciuntur nõ seipsis, sed alijs prioribus. Tñ sciri p seipsum, et sciri p aliud prius, vtrũq; ẽ sciꝛ ꝓprie: & vniuoce dictũ, p aliud n. & p se nõ variãt rõnẽ sciendi.

3. dubi. quo ad verba.

ℭ Queres vt Phil. q̃rit cur dixit, aut oia, aut q̃dã: qppe cũ necesse sit propõnes oẽs p̃cognosci & credibilitatẽ hr̃e. Nã si in una qs ambigat, nec cõclõ firma erit

Solutio.

ℭ Rñdet ꝙ Arist. nõ ait ꝓpõnes aliq̃s oporteꝛ ignotas eẽ, sed ꝙ vel oẽs p se creditas eẽ, vel q̃dã. Reliq̃s vero fidẽ hr̃e p demrõnẽ, sicut Aia fm subam impatibilis. Impatibile scdm subam immortale, igitur aia immortalis. Huius maior p se credita est. vt indemrãbilis ꝙ impatibile scdm subam est immortale. Minor ãt eget demõstratione hac ꝙ Anima simplex fm substantiã est. Simplex aũt fm substantiã impatibile, & sic maior per se nota est. Minor vero demõstrata.

Fieri autem non potest ut ea magis quisquam quæ nescit, & circa quæ non melius dispositus est, quam si sciret, quã ea quæ cognoscit credat atq; assentitur. At euenit id profecto, si non prius cognouerit principia quispiam quam ea quæ per demonstrationem creduntur. Magis enim principijs aut omnibus aut quibusdam credere quàm conclusioni necesse est.

Esse contingeret.

Nõ potest autem credere magis ea, quibus quispiam scit, quæ non contingunt, neq; sciens, neq; melius dispositus quàm si esset, sciens. Accidet autem hoc, nisi per demonstrationem credentium quis præcognouerit. Magis. necesse est credere principijs aut omnibus aut quibusdam quàm conclusioni.

Com. 26. Expositio aliquorum. τυγχάνω.

Hic locus est obscurus; & qdã sic legũt. ℭ Nõ põt ãt credeꝛ magis, q̃ scit, q̃ nõ ẽ sciẽs, neq; melius dispositus q̃ si eẽt sciẽs. Nã verbũ qbus trãstulerũt q̃ scit, verbũ cõtingũt trãstulerũt est, Tynchano. n. aliqñ pro sum, aliqñ pro contingo aliqñ pro sequor: accipit Arist. & nũc est sensus ꝙ nemo põt credere cõclõnibus magis q̃ principijs: eã si eẽt illa sciẽs, q̃; si esset melius dispositus q̃ sciens illa.

Qualis expositio.

ℭ Quæ expõ cũ difficultate legitur in verbis his, ut intelligẽti patet.

Propria expositio.

ℭ Ego vero sic intelligo vt velit dicere ꝙ nisi principia eẽt p̃cognita vt assumpsit: neq; sciẽs: neq; melius dispositus q̃; si esset sciẽs, posset cognoscere ea qbus ipse scit, q̃ nõ cõtigũt. i. prima pricipia, qbus scit cõclõnes, & q̃ nõ cõtigũt. i. nõ sequũt ex alijs principijs syllogistice: Vñ inqt. ℭ Nõ põt credere magis ea sup quibus qspiã sup. scit ipsas cõclõnes, q̃ nõ contingũt syllogistice ex alijs. i. nõ põt qspiã magis credere primis principijs qbus aliqs scit cõclõnes, & q̃ nõ cõtigunt ex alijs syllogistice, neq; ꝓ siue sciens, neq; pro siue melius dispositus q̃ sciẽs si eẽt. Supfluit. n. negatio more græco, dico neminẽ pricipijs ipsis credeꝛ magis nõ posse sup. nisi illa essent p̃cognita. Quæ iõ docet ꝙ Aris. velit ꝓbare ꝙ pricipia sint præcognita, postq̃; ꝓbauit illa esse magis scita hoc pacto, qa nisi eẽnt p̃cognita nõ eẽnt magis credibilia ipis cõclõnibus. P. subscribit, accidet ãt hoc. s. ipa nõ magis credi nisi p demrõnẽ credẽtiũ qs sup. illa p̃cognouerit, q̃re q̃si sic arguit. Si principia añ demrõnẽ nõ eẽnt p̃cognita, illa nõ eẽnt magis credibilia cõclõnib⁹. Et hoc refellit. d. magis. n. necesse credeꝛ pricipijs aut oibus aut qbusdã, q̃ cõclõni.

Expositio verborum secundum Philop.

ℭ Quo uero ad uerba attinet Phi. (ut mihi uꝛ) p eũ q ẽ melius dispositus q̃; sciẽs, intelligit eũ q p̃stãtius excellẽtiusq; ipas cognoscit q̃; fm demrõnẽ, & ita p sciẽtẽ itelligere vr eũ q scit p demrõnẽ, & p melius dispositũ q̃; sit sciẽs itelligit eũ, q scit sine demrõne solũ p terminos.

Propria verborum expositio.

ℭ Mihi vr ꝙ fmo Aris. sit hypothetic⁹ nihil ponẽs inesse, hoc pacto ꝙ nemo posset credeꝛ primis ipsis pricipijs magis nisi illa ante demrõnẽ essent p̃cognita nemo. s. neq; sciẽs, neq; aliqs alius plusq̃; sciẽs, si eẽt repetibilis. Et sic cũ hypoterice loqt, neminẽ vult eẽ melius affectũ q̃; sciẽs sit, addidit. n. si eẽt.

Expositio Alex.

ℭ Verbũ ãt credentiũ Alex. exposuit creditorũ. s. cõclõnũ creditarũ, vt sit sensus: accideret ãt hoc. s. prima non magis credi nisi p demõstrationẽ conclusionũ creditarũ sup. sciendo illa quis p̃cognouerit.

Philopo.

ℭ Philo. vero construit sic, nisi qs de numero hoium credentium per demrõnem quasi dicat acciderit hoc. s. illa non posse prius credi, nisi quis de numero hominũ qui credunt per demonstrationem, illa prius nouerit, quæ expositio (vt mihi videt) clarior est.

Sinautem non, quæ in Menone dubitatio eſt. Contingit. aut. n. nihil diſcet: aut quæ nouit.

Comm. 8. Cauillus Menonis ſecundum quoſdam.

Quidā recētiorū cauillū Menonis, quo ipſum ſcire, tā ꝑ doctrinā q̃ꝫ ꝑ diſciplinā deſtruebat, ſic cōpoſuerunt: Quod quis diſcit, vel prius ſciuit, vel non ſi prius ſciuit, igitur non diſcit, et ita q̄d quis diſcit, nō diſcit. Sinautem nō prius ſciuit, tunc cū ei occurret: neſciet an illud ſit, vel ne. Cui expōni Auer. 9. metaphy. aſſentit. ℂ Sed reuera (vt Philo. inquit) hic diſſoluit ambiguitatē, quæ eſt in eo lib. Platonis, qui Menō inſcribit. Ibi. n. Socrate proponente quoddā theorema, & iubente definire uirtutē illo aūt nequeūte, deinde Socrate inquiēte, q̄d ſi quęrimus, omnino inueniemus, Menon huic ſermoni addubitat, et ait ꝙ nulla ſit inuētio, nā (vt inquit) quod q̃rit, acceſſe eſt aut ꝑcognoſci, aut minime. Si igit non ſit quod quærit prçcognitū, neqꝫ ſi illi occurremus cognoſcere poterimus, ꝙ hoc ſit id quod quærimus. Si. n. Socratē nō nouimus, neqꝫ ſi ei occurremus, ipſum poſſumus cognoſcere. Sinautē eū ante nouerimus, neqꝫ ipſum dicimur quęrere, neqꝫ inuenire, q̄d iā ſciuimus, q̄re neqꝫ eſt ipſum q̄rere, nec inuenire ipſum. Ex his patet, qd Menon inuentionē cauillauit, & nō ipſum ſcire, q̄d ſit doctrina vel diſciplina: Ad hæc reſpondit Socrates, ꝙ inuentio ſit ex q̄buſdā ante cōceſsis & aſſenſis, & ita ex ꝑcognitis q̄buſdā, & probauit hoc Socrates per Menonis famulū, quē per interrogationē inuenire fecit theorema quoddā, q̄d neſciebat prius ex quibuſdā ante cognitis ipſum ad q̄ſitū adducēs. Ad formā autē r̄ndit Ariſ. ex his, q̄ Socrates dixit ꝙ nō eadē neceſſe eſt noſcere, & diſcere veſtigantē & inuenientē, ſed alia qdē quęrere, ex alijs vero prçaſſenſis quæſitorū adipiſci inuentionē, & ſic Menonis ambiguitas locū nō habet, inq̄t. ℂ Sinautē nō, hoc eſt ſi nō eſſet, vt diximus, quod contingit idē ſcire, & neſcire. Scire qdē v̄liter, particulariter aūt ignorare, q̄ in Menone dubitatio eſt, cōtinget, & ſic haberet locū. Ecce ꝙ Ariſt. approbat ſolutionē Socratis, quia ait, ſi illa ſolutio non eſſet vera, Menonis cauillus relinqueret inſolutus, quē breuibus repetit, & inquit. Aut enim nihil diſcet, ſupple ſi detur ꝙ ante inuentionem id quod inuenitur nō fuit ꝑcognitū aut ſi detur ipſum eſſe ꝑcognitū, q̄ inuenit, nō niſi ea, q̄ nouit, diſcet. ℂ Quo uero ad verba attinet: ꝑ diſcere Ariſ. hic intelligit ipſum inuenire, quia vt ſuperius dixit, inuētio eſt diſciplina q̄dā, ſaltē largo nomine, & ita per ipſum diſcere nō itellexit diſciplinā, quod eſt idē, quod doctrina. ℂ Dubitatio græce eſt aporema, latine cauillus etiā, differt autē Cauillus, & Sophiſma, ſicut ꝓblema & ſylls dialecticus, & ſicut q̄ō, & demr̄o, eſt. n. q̄ō: q̄ in fine eſt concluſio, Demr̄o autē ſylls demonſtratiuus, ꝓblema eſt q̄n ꝓ vtraqꝫ ſui parte habet ſyllogiſmos at ſyllogiſmus dialecticus eſt, qui ſumit Sophiſma ergo eſt, quod habet pro vtraqꝫ ſui parte cauillos, qui græce paralogiſmi dicuntur. Fuit igitur Menonis dubitatio cauillus, & non ſophiſma, hæc quo ad verba.

Comm. 9. Expoſitio Philopo.

Verborum expoſitio.

Cauillus & ſophiſma in quo differant.

Non. n. ita dicendum eſt, ut quidam ſoluere enituntur, Scis ne oēm dualitatē eſſe parem. Annuenti uero interrogato offerunt ei dualitatem quandam, quam quidem non putabat eſſe, quare nec parem eſſe. Soluunt igitur non oēm ſe ſcire direntes eſſe parem dualitatem ſed eam quā ſciunt eſſe dualitatem. Et tamē ſciunt quidem id cuius habent demonſtrationem acceperunt. Arreperūt autem non omnis eius, quod ſciunt eſſe triangulum, aut numerū, ſed ſimpliciter de omni numero atqꝫ triangulo demōſtrationem. Nulla enim huiuſcemodi propoſitio ſumitur, quē tu ſcis numerū, aut quam ſcis rectarum linearum figurā, ſed abſolute de quolibet.

Non. n. utiqꝫ (ut quidā conantur ſoluere) dicendum eſt, nunquid ſciuiſti oēm dualitatē, quoniā parē, aut non? dicente autem attulerant aliquam dualitatē, quam non opinatus eſt eſſe, quare neqꝫ parem. Soluunt. n. dicentes non cognoſcere omnem dualitatem parē eſſe, ſed quam ſciunt ꝙ dualitas ſit. Attamen ſciunt quidem id, cuius demonſtrationem quidem habent, & cuius acceperunt, acceperunt autē non de omni, de quo utiqꝫ ſciunt ꝙ triangulus aut ꝙ numerus ſit, ſed ſimpliciter de omni numero, & triāgulo. Neqꝫ enim una propoſitio accipitur eiuſmodi, ꝙ quem tu noſti numerum, aut quem tu noſti rectilineum, ſed de omni.

Comm. 9.

Alij ſophiſtæ deſtruxerūt ipſum ſcire qd d̄r doctrina vel diſciplina, & vtebant̄ hoc cauillo: vt placet Philop. ſi aliquid cōtingat nos ſcirē, ſit iſtud. Omnis dualitas eſt par. Sed hoc non ſcitur, igitur nihil cōtingit nos ſcire: ꝙ hoc non ſciatur, probabant: & ſic. Abſconſum in manu triangulus, vel dualitas, uel numerus, uel aliquid tale, ſed ſit gratia exēpli dualitas. ℂ Et arguūt nos ſcimus omnē dualitatē ꝙ ſit par. Hoc quod in manu eſt abſconſum, ē dualitas. Igitur ſcimus hoc abſconſum ꝙ ſit par, conclō eſt falſa, q̄a hoc abſcōſum non ſcitur eſſe dualitatē, & ita nō pōt ſciri ꝙ ſit par vel ipar, & non ꝓ minori: quia minor eſt uera ꝑ caſum, poſuimus. n. ꝙ abſconſum ſit dualitas, igit̄ ꝓ maiori: ſed maior eſt ꝙ nos ſcimus oēm dualitatē parē eſſe igitur cū ſit hoc falſum, non ſcimus omnē dualitatē eſſe parē, quod ponebatur: q̄re nihil nos cōtingit ſcire. Ex his patet ꝙ ſophiſtæ hoc cauillo diſtruxerūt ipſum ſcire, quod diciplina uel doctrina eſt, Dubitatio vero Menonis diſtruxit ipſum inuenire. ℂ Soluunt qdā hunc cauillum, & cōcedunt nos ſcire oēm dualitatē eſſe parē, vel oēm triāgulū h̄re tres & cętera id genus: & tunc ad cauillū dicūt, ꝙ cōcluſio debet inferri nō ſimpliciter hāc dualitatē nos ſcire eſſe parē, uel hūc triāgulum h̄re tres, ſed addito quodā, videlicet quā ſcimus eē dualitatē, vel quē ſcimus eſſe triāgulū. Et ſic cōcedūt nos ſcirē oēm dualitatē eſſe parē: & ꝙ hoc abſcōſum ſit aliq̄ dualitas, vt ponebat̄ per caſum, tn̄ ex his non ſequit̄ nos ſcire hāc dualitatē eſſe parē, ſed quā ſcimus eſſe dualitatē: & ita volūt ex maiori abſoluta de ſcito: & minori abſoluta ſine ſcito, cōclōnē ſeq nō ſimpliciter de ſcito: ſed ſ̄m qd aliquo addito: vt viſum eſt: inquit. ℂ Nō. n. vtiqꝫ, vt quidā conātur ſoluere ſup. aliū cauillū, quo ſophiſte deſtruūt ipſum ſcire: dicendū eſt: & ponit breuiter cauillū: & inq̄t. Nunquid ſciuiſti oēm dualitatē. ꝙ ſit par, ſupple ſi aliquid cōtingat nos ſcire: aut nō: ꝓbat ꝙ non cōtingit nos ſcire oēm dualitatē eſſe parem: q̄a ſi detur ꝙ non, iā relinquitur ꝓpoſitū: & inquit, dicente autē & affirmāte: attulerant aliquā dualitatem quā non opinatus eſt eſſe: quare neqꝫ parem ipſam eſſe cōtingit nos ſcire: quia q̄d non ſcitur eſſe: non pōt ſciri aliquid eſſe: vt: a: vel: b: eſſe. Hic breuis erat cauillus: cui adducit ſolutioni ſophiſtarū, & inquit. Soluūt. n. dicentes per ſyllogiſmū illum ex maiori de ſcito ſimpliciter & minori de eſſe abſoluto, nos non cognoſcere oēm dualitatē parem eſſe, ſed quā ſciunt ꝙ dualitas ſit. Et ita volūt ſequi cōcluſionē de ſcito cōditionato: vt ꝙ nos ſcimus hāc duitatē eſſe parem, quā ſcimus eſſe duitatē. ℂ Huic Ariſt. obijcit dupl̄r primo poſterioriſtice ſic. Eodē mō ſcit̄ cōcluſio, quo & ꝓpōnes. Sed nos ſcimus ſimpliciter omnē dualitatem eſſe parem, & nō oēm quam ſcimus eſſe dualitatē, & ſimpl̄r

Cauillus

Solutio cauilli ſecundum antiquos.

Obiectiones Ariſto. contra antiquos. 1. obo.

haec

hæc dualitas abſcõſa ẽ dualitas. Igiẽ cõclonẽ cõrigit nos ſcire ſimplr, uidelicet ꝙ hæc dualitas ſit par, & nõ illo addito quã ſcimus eſſe dualitatẽ (inqt). Attamẽ ſciũt qd id cuius demſonẽ qdẽ habẽt, & cuius acceperũt demſonẽ, dixit habẽt, qa nos ſcimus q̃d ã p noſmetipſos, dixit acceperũt, qa diſcimus ex doctore. Vere quouis mõ ſit ſcire eo mõ eſt, quo accepimus vel habemus demſonem. Acceperunt ãt vel habuerũt non de oi, de quo vtrũq; ſciũt ꝙ triãgulus, aut ꝙ nũerus ſit, ſed ſimplr acceperũt de oi numero ſup. ꝙ ſit par uel impar, & de oi triãgulo ꝙ ſit habẽs tres, & ſup. tu. Minor etiã abſoluta fuit ꝙ hoc ſit triãgulus vel dualitas. Igẽ cõclo nõ debet eẽ de ſcito cõditionato. Hæc poſterioriſtice.

Secunda obiectio. Primo priorum, 17. & 29. ℂ Scdo obijcit huic opinioni priſtioriſtice, ẽ. n. dcm̃ in prioribus ꝙ cõclo debet aſſimilari alicui ꝓpõni. Mõ nulla ꝓpõ aſſumpta ẽ talis q̃lis eſt conclo. Conclo. n. eſt de ſcito cõdõnato, & nulla ꝓpõnũ ſit accipiẽ (iqt). Neq;. n. vna ꝓpõ accipit eiuſmodi, qa nec maior nec minor, ꝙ quẽ tu noſti numerũ, aut quẽ tu noſti rectilineũ, ſed maior accipiẽ de oi ſimplr, & minor ẽt accipiẽ nullo addito, q̃re cõclo debet accipi eodẽ mõ nullo addito, & hęc expõ ẽ pulchra, quã Phil. nõ cõpleuit. Aiaduerte ꝙ fortaſſe ſolo horũ eſt data a ſophiſtis ad eundẽ Menonis cauillũ, quo iuẽtio deſtruebatur vt per textũ proximũ patet, & ſic græci intelligunt.

Sed nihil (ut arbitror) obſtat, ut id ſciat parti quis qd diſcit. Sed ſi hoc pacto uelut ea ratione qua diſcit eodem modo ſciret.

Sed nihil (ut opinor) prohibet, quod quis diſcit, ſit ut ſcire, ſit autem ut ignorare. Inconueniens. n. non eſt, ſi ſcit, quodam modo, quod diſcit. Sed ſi hoc modo, ut diſcit, ſic etiam ſciat.

Com. 10. Cũ icrepauiſſet hos: ipſe uerã ponit p̃dictorũ ſolutionẽ, volẽs nõ eſſe inconueniẽs idẽ ipſum partim qdẽ nos ſcire, partim ãt nos ignorare. Triangulũ quidẽ in manu abſcõditũ in vľi ꝙ duos rectos hẽat, ſciuimus. In particulari ãt diſcimus uel ſcimus de nouo. Cuius exemplũ ponit Phi. de hominibus, nã oẽs homines in uľi ſcimus, particulares vero, quos non vidimus, ignoramus (inquit.) ℂ Sed nihil (vt opinor) prohibet, qd quis diſcit, ſic ſup. vno mõ, vt ſcire, alio ãt ſup. mõ, vt ignorare, cuius cãm ſubſcribit, & inqt. Incõueniens. n. nõ eſt, ſi ſcit qd ammodo, qd diſcit, vt ſi ſcit vľiter, & diſcit particulaťr. Sed abſurdum eſt ſup. ſic hoc mõ. vt diſcit, ſic ẽt ſciat. Sic. n. idẽ ſm idem ſciretẽ, & ignoraretur.

Verborum expoſitio. ℂ Quo vero ad verba attinet, verbũ ſciat, suppletũ eſt, quia Ariſt. plerunq; more attico p̃termittit verbũ.

Que iun. ℂ Iuniores dicunt pro regula ex maiori modali de ſcito credito uel dubitato, & minori de ineſſe nõ ſp ſequi cõclonẽ modalẽ de ſcito credito vel dubitato, qm̃ non qñ maior modalis eſt de ſenſu cõpoſito, nõ. n. valet, tu ſcis oẽm mulã eſſe ſterilẽ, hæc eſt mula, igiẽ ſcis hanc eſſe ſterilẽ. Nã ſenſus maioris eſt hęc propoſitio eſt ſcita a te, oĩs mula eſt ſterilis. Mõ ſub hac nõ põt accipi hęc minor, videlicet hæc mula eſt ſterilis, qm̃ maior nullius eſt q̃titatis. Quãdo uero maior eſt in ſenſu diuiſo, tũc ſyllogiſmus ẽ utilis, qa ſequiẽ oẽm mulã ſcis eſſe ſterilẽ, hęc eſt mula, igitur ſcis hãc eſſe ſterilẽ. Nã maiori illo mõ ſumpta põt ſub medio ſubaccipi minor.

Confutatio ℂ Sed certe hæc nõ cõueniũt Ariſt. verbis, nec aliorũ peripateticorũ, nã ſi ita eſſet. Ariſ. nõ debuiſſet tm̃ laborare in ſoluẽdo cauillũ ſophiſtarũ, potuiſſet. n. dicere maiorẽ eẽ verã de ſenſu cõpoſito, & ſic ſyllm ex ea fieri nõ poſſe, attñ ipſe cõceſſit maiorẽ, et minorẽ, & dixit cõcluſionẽ valere pro tãto, qa tu ſcis hanc mulã abſcõſam eſſe ſterilẽ, & ignoras hãc eſſe ſterilẽ, ſcis hãc eſſe ſterilẽ ſcientia vľi, qua ſcis vľiter oẽm mulã eſſe ſterilẽ, in eo ꝙ mula, & ignoras hãc particulariter eſſe ſterilẽ, q̃tenus eſt hæc: & ita ſi eſſet: vt recẽtiores dicũt. ſolo Ariſt. eſſet nulla. Vñ põt q̃ri cũ Ariſt. concedit maiorẽ illã: tu ſcis oẽm mulã eſſe ſterilẽ: vel cõcedit eã de ſenſu diuiſo: & ſic ſequitur hanc mulã te ſcire eſſe ſterilẽ ſcia particulari, & non tm̃ ſcia vľi. Sinautẽ cõcedit illã de ſenſu cõpoſito, cũ cõiugatio ſit inutilis: ex ea nec ſequitur te ſcire hanc mulã eſſe ſterilẽ ſcientia vľi. nec p̃ticulari cũ nihil ſequaẽ. Propterea hęc q̃ iſti dicunt, ut mihi uř, nõ ſunt peripatetica.

Dubĩ. 1. ℂ Queres fortaſſe vtrũ contra ſtet nos ſcire aliqd ſcientia particulari: & neſciri ſciẽtia vľi. An ꝙ fieri põt: nã ſciri põt

Solutio. ℂ Aequicruri triãguli duo latera reliquo ſunt maiora, nequaq; trianguli oĩs. Et ſic particulare cognoſcit: uľe minime.

Scda dubĩ. ℂ Quæres ſcdo: vtrũ ſicut cõtingit aliquid ſciri & ignorari ſm diuerſos modos: contingat idẽ ſciri & neſciri ſm eundũ modũ cognitionis.

Solutio. ℂ An contingit qa idẽ põt ſciri demſone directa & neſciri demſone ducẽte ad impłe: & ecõuerſo. Nã oẽm Diametrũ cõmẽſurabilẽ eſſe coſtę demſone ad impłe ſciri põt: recta ãt demõſtratione & oſtẽſiua nõdũ attẽtatũ eſt. Quare idem Theorema ſciẽ demſatiue, & neſcitur demſatiue: ſed ſecundũ diuerſam ſpẽm demſonis. Præterea idẽ ſciẽ ſciẽtia an ſit: & neſciẽ ſcientia qd ſit, vt aliquis ſcit aſtra eſſe: quid ſint ignorat. Quo vero ad græca verba attinet, debes ſcire ꝙ in græcis codicibus ſic eſt. Abſurdum n. ſi quod nequaquam nouit: addiſcit. Sed ſi ita plane ſicut q̃ſenus addiſcit & quõ. Quã literã Philopo. legit particula negatiua propoſita ad verbum illud abſurdum, hoc modo. Non abſurdum enim eſt: & hoc tranſtulimus.

Scire autẽ unamquãq; rẽ ſimpliciter, ſed nõ ut ſophiſte p accident arbitramur. Cum cãm ob quam res eſt, illius cãm eſſe, & fieri non poſſe, ut res aliter ſeſe habeat, cognoſcere arbitramur.

Scire autem opinamur unũquodq; ſimpliciter. Sed non ſophiſtico modo, quod eſt ſecundum accidens. Cum cauſam arbitramur cognoſcere, propter quam res eſt, quoniam illius eſt cauſa, & non eſt contingere aliter ſe habere.

Comm. 11. Cõtinuatio Cũ declaraſſet doctrinã ſiue diſciplinã et inuentionẽ fieri ex p̃exñti cognitiõe: & ſoluiſſet cauillos Menonis; & ſophiſtarũ nunc tranſit ad tractãdũ de demſone ipſa: vt quid nã ſit demſo: & ex quibus. Prius tñ definit ipſum ſcire, vbi primo animaduerſione dignũ ipſum ſcire ſiue ſciẽtiã multifariã ab ipſa demſone differre.

Scire a demonſtratione quomõ differat. Prima differentia. ℂ Primo quia ipſum ſciř notius eſt, nã multi ſunt, qui ſcire ſe opinantur. Ignorãt autẽ quid ſit demonſtrare.

Secunda. Secundo ſcire eſt affectio quędam, quæ de rebus nobis accreſcit, demõſtratio autẽ via, qua hæc affectio de rebus accreſcit.

Tertia. Tertio ſcientia eſt vniuerſalior demonſtratione, nã demõſtratio oĩno eſt ſcientia, non autem omnino ſcientia demſo eſt, nã cões notiones ſcientiæ ſunt quidẽ, demſones aũt minime quippe cũ cões notiones indemſabiles ſint ſcientię.

Opio Phil. Propria poſitio. Secũdũ igiẽ Philoponũ hic ſumit ſcire pro demſone, nã ſecũdũ ipſum idẽ eſt ſcire quod hic definitur, & demſo. Ego vero bene volo ꝙ ipſum ſcire hic definitũ eſt demſatiuum, nõ tñ demonſtratio, quia ſcire eſt affectio, demõſtratio eſt via ad illã, vt ipſemet dicit. Definit igiẽ ipſum ſcire prius q̃ ipſum demonſtrari, qa notius eſt, nã multis videẽ aliquid ſcire, nõ ãt demonſtrare, quia ignorant, quid ſit demſatio (inquit) ℂ Scire autẽ ſimpliciter, ſed non ſophiſtico modo, quod eſt ſecundũ

accñs, opinamur vnũquodq; simpliciter.i.proprie, vnũquodq; idest q̃sitũ, qd̃ in fine erit conclusio, q̃li dicat. Scire ãt simplr.i.,pprie, qd̃ scire proprie, nõ est scire sophistarũ more, qui sciunt f̃m accñs. Opinamur vnũquodq; q̃sitorũ scibiliũ. Cũ cãm pp quã res est.i.cũ cãm, q̃ res.i. q̃sitũ est, arbitramur cognoscere, qm̃ illius est cã, & pp quam sup. nõ est contingere aliter se habere, res illa siue quæsitũ illud. ¶ Quo vero ad verba attinet, debes scire syll'orũ esse triplicẽ differentiã, alij.n. sunt sciẽtifici, alij captiosi, alij iter hos medij de sciẽtificis nũc dicit, At medij sunt, vt qui ex verisimilibus astruũt, nec sciẽtifici, nec captiosi, vt ille vir cõptus adornatusq; est. Igit̃ mechus. Preterea ille vir noctu uagat̃, igr̃ fur est. Insup lac habet hæc mulier, igitur peperit. Hi n. syllogismi iudiciarij sunt ac ex uerisimilibus, non autem scientifici, quia possibile est aliquẽ cõptum esse, & non mechũ, & noctiuagũ, non ãt furem: & habere lac & nõ pepisse. Captiosi sũt dupl', ut qñ qd̃ subiẽ lenst putatur inesse accñti, vt si aĩal insit ipsi Cygno credatur inesse ipsi albo sic. Ois Cygnus animal, Omnis Cygnus albus. Igitur album animal. Vlterius albũ aĩal, oẽ albũ color, igitur color animal. Aut qñ cõtra credit̃ quod accidenti inest, substantiæ inesse. Vt oẽ albũ color, albũ pomum, igitur pomum color. Itemq; motus est in mobili, Tempus est in motu. Igitur tẽpus est in mobili. Ex his patet captiosos syllogismos esse q ab accñte faciũt delusionẽ. Non autẽ ois syll's qui est ab accñte est sophisticus, nam si dixero fumus hic est, igitur ignis, ab accñte est, nõ tñ sophisticus, sed probabilis a uerisimili, sed qa tam captiosi q̃ ,pbabiles ab accñte proficiscunt̃ ideo captiosi, qui paralogismi sunt, captiosi sunt. Alij vero sophistico more proficiscentes, non tñ captiosi, de more qdẽ sophistico, quia ab accñte, non ãt captiosi, qa non deludũt, & qm̃ sylli ab effectu sũt ẽt ab accñte, ẽ.n. effectus velut accidẽs causę, vt cũ dixero hic fumus ẽ igit̃ ignis. Iccirco inqt. ¶ Scire simpliciter hoc est demonstratiuũ,

Expositio verborum Triplex dña syllogismorum. Sylli ex verisimilib°.

mechus cõptus ille vir.

fur noctiuagus ille vir.

peperit lac hñs hæc mulier.

o

animal album

cygnus

animal color

album

color pomum

album

Captiosi syllogismi dupliciter.

Syllogismi ab effectu sunt ab accidente.

quod est scire proprie, non ab accñte vel effectu ipso, qd̃ est sophistico mõ: licet non oẽ sophisticũ. q.d. scire ãt simplr.i. propriæ, sed non sophistico mõ, qd̃ est ab accñte, nã scire ab effectu, & scire a uerisimilib. et scire sophisticũ. omne tale est scire more sophistico, quia ab accñte licet, non omne sit scire sophisticũ. Scire dico tale demonstratiuum: est quo nos arbitramur cognoscere unũquodq; quęsitũ per causam, qua illud est, & qua illud est necessariũ, q illius q̃siti sit cã. Ex his patet q a definitione ipsius scire excludit scire per effectũ siue p signũ, qa oẽ tale est ab accñte, & de more sophistico, nõ tñ sophisticũ. Addit cũ cãm arbitramur cognoscere: pp quã res est. Qm̃ cã duplex est, remota vt esse animal est causa respirãdi: & ,ppinqua vt habere pulmonẽ, causa qdẽ remota nõ est, pp quã res est, non.n. equus respirat, qa animal est: sed qa pulmonẽ hẽt, verũ est tñ q si non est aĩal, non respirat. Addit q illius sit cã, qa proprie.i. scire, qñ videlicet per cãm ,ppriã scimus ipsum q̃sitũ q illius q̃siti sit causa quia nisi cã ad q̃situm referatur: nunq̃ quispiã sciet. Et qm̃ duplex est q̃sitũ vt quod est, et contingit aliter se habere, vt terra mouet̃, mouet̃.n. de inesse nũc & hinc ad horã cessante terrę motu non mouebit̃. Aut qd̃ est, & nõ cõtingit aliter se hr̃e, vt triãgulus hẽt tres, ideo addit pp quã res ẽ, vt sunt q̃sita physica: & pp quã nõ cõtingit aliter se hr̃e: vt sunt q̃sita mathematica. Scire igit̃ est p cãm qua res est, ut in physicis, & qua res ipsa est necessaria, vt in mathematicis. ¶ Dubitabis fortasse cũ triplex sit demr̃o: vt Auer. vbi sentit, videlicet qa, siue demõstratio signi, pp quid quęq; dr̃ demr̃o cãæ, & demr̃o simplr̃, cuius mediũ est nobis & naturę primo notũ. etiã triplex erit scire, ideo q̃rit̃ hic vtrũ vl'iter definiat̃ ipsum scirẽ. ¶ Th. & Ph. hic autumãt Ari. hic definire scire ip̃m simplr̃ hoc ẽ ,pprie, & cũ dicit̃ (sed non sophistico more) excludit solũ scire sophisticũ igit̃ oẽ aliud describit. Dicas q excludit oẽ scire quod sit more sophistico, qd̃ est ab accidenti, monstrat aliquid sciri more sophistico: & non esse scire sophisticũ. Scire igit̃ quia est scire more sophistico, quia ab effectu: q videtur accidere causæ. Quare scire hic definitum est scire p̃ quid, vel simpliciter cuius medium est nobis & naturæ primo notum.

Cã duplex remota & propinqua.

Duplex q̃situm.

Demr̃o triplex.

Auerro. 2. celi. 35. & 1. physi.

Quæstio pulchra.

Rñ. The. & Philope.

Patet igitur ipsum scire tale quid esse. Nam & hi qui nesciunt, & hi qui sciunt, ita sese habere putant, quorum ipsi scientes & ita sese etiam habent.

Manifestum itaq; quod tale quid ipsum scire est & nanq; non scientes, & scientes opinantur ipsum sic se habere, Verum scientes habent quoq;.

Nũc dictã de ipso scire definitionẽ ,pbat eo iudicio quo significationes nominum probatur, qa vt secundo topicorum dicitur, Loquendũ vt plures, sentiẽdũ vt medici & sapiẽtes, & ita probat per consensum omnium tam eorũ qui arbitrantur se scire, & non sciunt, vt sophistę, q̃ eorũ: qui arbitrantur se scire, & sciunt, vt sapientes: & inquit. ¶ Manifestũ itaq; q tale quid ipsum scire est, vt supple definiuimus: & nãq; non scientes vt sophistę: & sciẽtes, vt sapiẽtes opinãtur ipsum scire sic se hr̃e. Verũ scientes habẽt quoq; sophistę autem arbitrantur habere, & nõ habẽt. Quare cõsensum scire erit (vt dictũ est) per causam propriã, qua res est cognoscere. Sophistarũ & non scientium duo sunt exempla: quęritur aliqñ cur plebs, quę gręce laos est, dicta est a græcis laos: causam huius arbitrantur assignare, quia post diluuium

Com. 18.

Deucalion

Deucalion Ioue imperãte ad homines regenerãdos retro post terga iecerit lapides, qui græce laę dicunt: quare plebs dicit laos gręce, qa a lais genita fuit, hãc putãt cãm, verũ nõ ẽ hęc cã. Alij putãt terrã cõsistere ob rapidã cœli circũuolutionẽ, asserẽtes se scire

Quæ iuniores. Egi. &c. I.

℄ Iuniores aũt ꝓbare enitũt hãc definitionẽ, quã Arist. dedit, esse de ipso scire definitionẽ quã Aris. dedit, eẽ de ipso scire definitionẽ. Primo, qa scire ipm est rerũ q̃ sunt. Oẽ ãt qd est, eo qdẽ mõ scit, quo mõ ẽ. Quare si sua ꝓpria cã est, sua ꝓpria cã sciet, q̃re ipsum scire erit per cãm cognoscere.

Secundo

Scdo, intellectus noster in sciẽdo causat a rebus res ipse ãt a ꝓprijs causis. Igitur intellectus in sciẽdo causabit a rerũ causis, nã qcquid est cã causæ, erit etiã causati cã.

Tertio

Tertio, veritas est æquatio q̃dã intellectus ad rẽ mõ intellectus nunq̃ ęquabit rei, nisi ipse ad eius rei pricipia ac cãs redeat. igit scire erit per cãm.

Confutatio & primo. Cap. 2.

℄ Sed circa hęc occurres, qa vt dr̃ scdo huius, aliud est demr̃are rẽ esse ita, & aliud definitionẽ rei. Possum. n. demõstrare hoiẽm esse aial rõnale sine petitione principij, sed hoiem eẽ animal rõnale in eo quod qd est, nõ põt demr̃ari nisi petẽdo principiũ. Et ita licet fortasse uiri isti possent demr̃are ipsum scire eẽ p cãm cognoscere, nũq̃ habebũt, pp hoc ipsum quod dico cãm cognoscere, esse definitionẽ ipsius scire, nisi petãt qd est in principio, vt in principio scdi huius videbit.

Ad. 1.

℄ Præterea. Rõnes horũ petere videntur aliã ob cãm, quia cũ sumunt ipsum scire esse rerũ q̃ sunt, hoc petitur, quia aduersarius dicet cognitionẽ rerũ quę sunt, nõ esse nomine ipsius scire, sed noie opinionis dicendũ.

Ad. 2.

℄ Insuper cũ accipiũt intellectũ nostrũ i. sciẽdo causari a rebus, hoc est petere, aduersarius. n. dicet cãri intellectũ a rebus nõ esse scire siue nomine ipsius scire appellãdũ, sed alio noie uidelicet, opinionis uel cognitionis.

Ad. 3.

℄ Ad huc dato q veritas sit ęquatio intellectus ad res, nõ pp hoc patet hãc ęquationẽ dici noie ipsius sciẽtię: & sic recte Aris. cõsensu oium quasi iudicio ꝓbauit ipsum scire esse per cãm cognoscere, quia nõ aliter possunt nominũ significatiões ꝓbari.

Cur dixit qm̃ illius est causa.

℄ Vlterius q̃res cur addidit qm̃ illius est causa. Videtur. n. sufficiẽs dicere ipsum scire eẽ p cãm, q̃ res est, cognoscere. Nã sic sensus est, ipsum scire esse p cãm propriã, igit superfluit addere qm̃ illius ẽ cã.

Rñsio quorundam.

℄ Nõnulli dixerũt posse fieri ut aliquis sciat causam pp quam res est, & nõ rẽ illam scire. Plurimi. n. sciunt radiũ solis, qua putrida aialia exoriuntur, & tñ ignorant quo modo animal a illa exoriantur, & huius causa est quia licet sciãt causam propter quam putrida animalia sunt, cum non sciant, quoniam ille radius est causa illorũ, nõ dicuntur scire. igitur requirit q cognoscamus cãm pp quam res est, quoniam illius est causa, ad hoc vt scientes dicamur. Quæ res profecto nobis non displicet.

Quare cuius simpliciter est sciẽtia id ut aliter sese habeat fieri omnino non potest.

Quare cuius simpliciter est scientia, hoc est impoßibile aliter se habere.

Comm. 13.

Descripsit ipsum scire, at nũc describit ipsum scibile, qd dicit etiã ante demr̃onem q̃stio siue quęsitũ, huius cã est, quia dixit. scire autẽ opinamur vnũquodq; simpliciter, & reliqua, & p vnũquodq; intelligit scibile siue q̃situm scientificũ, hoc est id cuius est simpliciter & ꝓprie sciẽtia, ꝓpterea vt dicta definitio pateat: declarat nunc qd p vnũquodq;, hoc est qd p scibile ĩtelligit, accidit ad hęc q scire ipsum est in anima, vt in subiecto, est in demõstratione, vt ĩ cã, est in ipso scibili siue q̃sito uel cõclõne, ut ĩ signo: ꝑtermittit de aia dicere: tãq; de re huic libro aliena, spectat. n. de ipsa dicere in lib. de aia: ppea de ipso scibili: in quo ipsum scire est: vt ĩ signo: & de ipsa demõstratione in qua ipsum scire, vt in cã est: pertractat: & ĩ qt de ipso scibili primo. Quarẽ cuius simpl'r id est ꝓprie est sciẽtia, hoc est impl'r aliter se hr̃e: id est scibile ꝓprie dictũ est cõplexũ qd necessariũ: addidi cõplexũ: qa duplex ẽ necessariũ: incõplexũ, videlicet & cõplexũ, incõplexũ vt deus: eo qa est, & nõ põt nõ esse, & chimera est necessariũ nõ esse: qa nõ est et nõ põt eẽ: At necessariũ cõplexũ qd' dr̃ s'm inhęrentiã est qõ vel quęsitũ in quo p̃dicatũ inest subiecto: & nõ cõtingit nõ inesse: vt ignis ẽ calidus: vel in quo prędicatũ nõ inest subiecto: nec contingit inesse: vt ignis nõ est frigidus: q̃re scibile ꝓprie dictũ erit quoddã cõplexũ necessariũ: qd nõ põt aliter se hr̃e.

duplex necessariũ

Verborum expositio.

℄ Quo vero ad uerba attinet: Arist. apposuit q̃re q̃si illatiue: nõ vt quare esset nota illatiõis: sed cõtinuationis. Nã cũ dixisset de scire, opportunũ erat ei dicere de ipso scibili: Tũ primo: quia ipsum scibile ponebat ĩ definitione ipsius scire: Tũ secundo: qa ipsum scire est ĩ ipso scibili: vt in signo, & ita uerbũ q̃re cõtinuatiuũ est

impl'r aliter se hr̃e dupliciter

℄ Vlterius impl'r aliter se habere: potest dupliciter esse. Aut & hypothesi. vt terra tremit: hoc. n. impl'r aliter se habere est dũ: ex exhalatio intra cauernas terræ mouet. Aut absolute, vt solẽ oriri, quia nõ põt esse quin sol oriatur. Aristo. igitur per impossibile aliter se habere intelligit necessariũ ex hypothesi, quod est necessariũ causis positis, & hoc mõ qnęlita physica sunt necessaria: non. n. possunt suis per se causis positis, nõ esse, cõtra autẽ ipsa contingẽtia, sunt. n. quę positis causis, possunt nõ esse, quoniã possunt ipediri

Obiectio

℄ Occurres fortasse ex eo, quia vr̃ definitio ĩ plus ipso definito quia multa nõ possunt aliter se habere: quę nõ sunt scibilia, vt prima principia, q̃ dignitates dicunt.

Rñ. The. & Philop.

℄ Themistius & Philo. cõcedũt illa esse scibilia, qa vt dicetur eorũ est alius sciendi modus, de quo posterius dicet. Sed si ita esset, vt exponit Philopo. tũc hic nõ esset definitũ quęsitũ scibile, sed oẽ scibile.

ꝓpria rñ.

℄ Propterea dicamus q definitio debet sic intelligi, scibile ꝓprie est qd' positis suis per se causis non cõtingit aliter se habere. Mõ licet dignitas nõ contingat aliter se hr̃e, tamen hoc non est alijs quibusdam positis, vt causis ꝓprijs & per se, & ita definitio est æqualis & optima.

Si igitur & alius sciendi sit modus, posterius explicabimus. Addidimus etiam per demonstrationem etiam scire.

Si quidem igitur & alius est sciendi modus posterius dicemus dicimus autem & per demonstrationem scire.

Cõm. 14. duplex sciẽtia est.

Duplex est sciẽtia, vt placet Philopo. & Themistio: altera quidẽ demonstratiua: quæ est per demõstrationẽ ipsam. Altera vero species est, quę demonstratiua non est, sed ex sese fidẽ habẽs etiã sine syllogismus, vt cognitio dignitatum, hęc. n. non per demonstrationem nobis accedit, sed ex seipsa fidẽ habet. Aristoteles igitur nunc limitãdo se ad dicẽda, & ad ea quę dixit, inquit. Siquidẽ igitur & alius est sciendi modus: hoc est, quia ita est q est alius modus siue spẽs scientię, posterius dicemus, ãt sed supple nũc. Et per demõstrationẽ scire dicimus. Sic igitur posterius de alia scientia specie dicemus, hunc de demonstratiua dixisse volumus: Bene igitur dictũ ẽ q nõ de vlĩ sciẽtia loqtur Arist. dũ definit ipsum scire, sed de ea quę ęquipollet demr̃oni, hoc est de demõstratiua.

Verborum expoſitio. ¶ Quo vero ad uerba attinet,animaduerſione dignū.
In nōnullis codicibus textū ſic haberi.Dicimus āt & no
ſcere per demrōnē,vbi Philopon.per noſcere itelligit
ſcire,quaſi dicat,at nunc dicimus et definimus ipſum no
Expō aliquorum. ſcere p demrōnē,quod reuera eſt ſcire. ¶ Nōnulli Ariſ.
aliter definire ipſum ſcire opinant:quia in eorū trāſla-
tionibus ſic habebatur,dicimus āt & ſcire p demonſtra
Quid intelligat Ariſt. p aliū ſciēdi modum ſm quoſdam. alia expō. tionē intelligere. Tu vero hæc ſi placēt,cōſidera. ¶ Nō
deſunt,q velint Ariſt.per aliū ſciēdi modū, itelligere eū
modū,quo mediate ſcitur.vt per demonſtrationem ad
impoſſibile,& p demonſtrationē quia. ¶ Alij uero non
ignari per aliū ſciēdi modū itelligūt,q eſt per definitio-
nē,de quo i ſecūdo lib.diſputabit. Sed de his hactenus.

Demonſtrationem autem dico,ratiocinationem eam quæ ſcientiam efficit. Eam uero ſcientiam efficere dico,qua ſcimus eam ipſam habendo.

Demonſtrationem autem dico,ſyllogiſmum epiſtemonicon, id ſcientificum. Epiſtemonicon uero dico ſecundum quem (in habendo ipſum) ſcimus.

Cōm.15: Hæc quæ hic inquit,cōtinuatione non indigēt:nā cū
dixiſſet ſe eſſe locutū de ſcire:quod eſt per demonſtra-
Philopo. tionē,declarat quid ipſe velit p demonſtrationē. ¶ Phi
lo.ait Ariſtotelē hoc facere:vt oſtēderet ipſum ſcire &
demōſtrationē idē eſſe. Vel accuratius(ut inquit)hoc fa
cit:vt oſtendat ſcientiā eſſe demrōnis finem:aut habitū:
qui ex demonſtratione aię ipſi accreſcit. Demōſtratio-
nē autē quæ ſit ad ſcientiā ipſam ſyllogiſticam vt via.
¶ Fortaſſe etiā Ariſt.trāſit ad declarandū quid per de
monſtrationē velit,quia etiam de demonſtratione eſt
Demrō duplex conſiderari pōt. huius libri intentio,ſed quia demonſtratio poteſt dupli
citer conſiderari ,vno modo quo ad formā,hoc eſt vt
ſyllogiſmus eſt,& quo ad materiā,ideſt quo ad ea,ex q
bus,& de quibus eſt,& tractare de forma demonſtratio
nis ſpectat magis ad librū priorū : qui ē de ſyllogiſmo:
ideo raptim quaſi hęc tranſies inquit. ¶ Demonſtratio
nē autē dico ſyllogiſmum epiſtemonicon , latine vero
ſcientificum.dixit ſyllogiſmū loco generis.addidit epi-
ſtemonicon loco differentię,qm̄ captioſus ſyllogiſmus
nō epiſtemonicus eſt,nec dialecticus eſt epiſtemonicus,
exponit quid velit ipſe per epiſtemonicō,& inquit.Epi
ſtemonicō vero dico,ſecundū quē (in habendo ipſum)
ſcimus. Hoc autē dupliciter expoſuit,Tum vt definitio
demōſtrationis pateret,in qua ponit illa differentia epi
Scientificū duplex. ſtemonicon. Tū etiā,qa ſciētificū eſt duplex,quod vide
licet ſcientiam facit principaliter, vt itellectus ipſe agēs
& quo ſciētia ipſa fit vt inſtrumēto, quia igitur dixerat
demonſtrationē eſſe ſyllogiſmum facientem ſcire,appo
ſuit ſm quem (in habendo ipſum) ſcimus , vt innueret
demonſtrationem facere ſcientiam,vt inſtrumētum, &
Verborum expoſitio. non vt principale mouens. ¶ Quo vero ad verba atti
net,debes ſcire in nonnullis tranſlationibus loco uerbi
epiſtemonicon legi Apodicticon , qđ vnde ſit ignoro.
Apodicticus enim græce,ſonat latine demonſtratiuus.
modo dicere demonſtrationem eſſe ſyllogiſmum apo
dicticon eſt dicere demonſtrationem eſſe ſyllogiſmum
demonſtratiuum,& ſic idem per idem definiſſet. Quare
(vt puto)textus corruptus eſt.

Si igitur ipſum ſcire tale eſt quale poſuimus neceſſe eſt et demonſtratiuam ſcientiam,ex ueris & primis medioq; uacantibus & ex notioribus & prioribus ipſa concluſione cauſiſq; eiuſdem eſſe. Sic enim erunt & ipſa principia propria eius quod demonſtratur. Nam ratiocinatio quidem ſine his erit,demonſtratio uero non erit, ſcientiam enim non faciet.

Si igitur ipſum ſcire eſt, ut poſuimus,neceſſe eſt & demonſtratiuam ſcientiam & ex ueris eſſe , & ex primis & immediatis,& notioribus,& prioribus & cauſis concluſionis, Sic enim erunt & principia propria eius,quod demonſtratur. Nam ſyllogiſmus quidem erit et ſine his. Demonſtratio autem non erit non enim faciet ſcientiam.

Partim ex definitione ipſius ſcire,partim ex his,quæ Comm 16. ſillis text.
de demrōne adijcit,ex quibus qualibetue ſit ipſa demō
ſtratiua ſciētia,cōcludit,quaſi ſic ſyllogizās,Scire eſt ex
ueris,et ex primis,imediatiſq;:ex notioribus et ex prio
ribus cauſis concluſionis,eſt quidē ex veris , qa de ve-
ris cōcluſionibus,quę demōſtratiuę nō niſi ex veris ,pſi
ciſcunt.Eſt.n.ſcire q̄ſiti quod eſt , & nō pōt aliter ſe hrē
& ita de veris,& ex veris. Primis immediatis, qm̄ ſcire
eſt p cām,qm̄ illius eſt cā. Prioribus cauſis, qa eſt p cām
propter quā res eſt.Eſt deniq; ex notioribus, quia ſcire
arbitramur cognoſcere. Igitur ſcire eſt ex veris, primis
imediatis,notioribus,prioribus cauſis concluſionis. Sed
acceptū eſt demrōnem eſſe ſcire,nam ſcire dicimus per
demrōnē. Igitur demrō ſiue demonſtratiua ſcientia eſt
ex veris,primis imediatis, notioribus, prioribus cauſis
concluſionis. ¶ Philopo.enim hęc reduxit ad quatuor, Quæ Phi.
iuxta quatuor,quę ponebantur in definitionē ipſius ſci
re. Nam ex illa particula q̄ ſcire ſit de re quæ eſt, & nō
poteſt aliter ſe hrē,habetur q̄ ipſa demrātio eſt ex ve-
ris,& de veris. Ex illa particula,q̄ ſcire eſſe,quoniam il
lius eſt cauſa,habet q̄ demonſtratio ſit ex primis imme
diatis. Ex illa particula q̄ ſcire eſt propter cauſam, qua
rēs eſt,habetur q̄ demōſtratio ſit ex prioribus cauſis cō
cluſionis. Ex illa particula q̄ ſcire eſt cognoſcere,habet
q̄ demōſtratio eſt ex notioribus. Recte igit inq̄t . ¶ Si
igitur ipſum ſcire eſt, vt poſuimus:neceſſe ē & reliqua,
quia ſyllogiſtice demonſtratiuā ſcientiā eſſe ex his , faci
le deducitur. Vt vero intelligatur dr̄ia eorum ex qbus
eſt demonſtratio,ab iis ex quibus eſt ſylls,dicamus de
mōſtrationē qdē nō eſſe niſi de veris,& ex veris,nā ſyl
logiſmus verus eſſe pōt,qm̄ hō eſt animal: & ex falſis ut
ſi omnis lapis ſit aīal,& oīs hō ſit lapis,relinquet ſyllogi
ſticæ,q̄ omnis hō eſt animal,uerū hic ſylls erit, nō āt de
mōſtratio.dixit ex primis imediatis q̄ſi ſit vna particu-
la,appoſuit.n.verbo primis uerbū immediatis,qa ſi ſum
pſero q̄ aīa immortalis: & ex hoc ſyllogizauero q̄ nō
nullę aīę in inferno ſint,ex primis qdē ſyllogizaui,nō āt
ex immediatis,qa aīam eē immortalē indiget demrōne,
& ſic oportet demrōnē eſſe ex primis imediatis hoc ē
in demrābilibus,& p ſe creditis: aut oportet ire in infini
tū. Additū pterea ē ad uerbū imediatis,uerbū primis,nā Aliqua ſunt immediata quæ non ſunt prima.
ſūt q̄dā imediata nō tn̄ prima: vt q̄ hęc ceruſa ſit alba:
hęc.n.immediata ē nullo termino idigēs ad ſui fidē. Siſr
hic Socrates ē & eiuſmodi,ex his autē nō ſit demrō ſed
ex primis.i.cōibus imediatis. Dixit & notioribus,opor
tet.n.nō tm̄ q̄ aſſumunt in demrōne eſſe vera prima im
mediata,ſed notioea,nā pn̄t dignitates aliqbus experiē
tię inopia nota nō eſſe,uelut q̄ q̄ eidē ęqualia: & ſibijnui
cē ſunt ęqualia,hoc.n.ex ſeſe fidē hēt,multis eñ non pa
tet,ppea addit illa eē notiora. Dixit prioribus cauſis cō
cluſionis,& p priores cās intelligit cās cōtinuas, nō lōgī
quas:nā demrō eē pōt ex ueris,primis immediatis,no
tioribus,q̄ tn̄ non erit ex proximis cauſis. Vt ſi q̄s velit

demr̄are ꝙ aia immortalis, & sumat q̄ eidē sunt ęq̄lia, & si inuicē sunt ęq̄lia, accepit. n. vera, prima immediata, & notiora nō ãt q̄ sint effectricia cōclōnis, & ita p priores cās cōclōnis ꝓximas cās intelligit, & ita priores ꝓ ꝓximis ac cōtinuis intelligit, q̄si innuēs haec duo facere vnã particulã, & qa p priores cās, cōclōnis intelligit ꝓximas siue ꝓprias cās, iō subscribit. Sic. n. erunt & principia ꝓpria eius, qđ demr̄al q̄re inter hæc nō oportet adderē ex ꝓpriis demr̄onē eē, qa si ē ex prioribus cāis cōclōnis, igr̄ ex ꝓpriis, & hæc patet nō accipi ꝓ eodē primis, & prioribus, sed ꝓ diuersis, q̄ rōne alteꝝ hoꝝ nō supfluit, q̄ii igē recolligēs dr̄ia inter syllm, & demr̄onē, inqt. & supple tu demr̄o ex ueris et reliqs ē, nã ex sylls qdē erit, et sine his, demr̄o ãt nō erit, qa nisi ex his sit demr̄o, nō faciet scientiã.

Expō Auerro. in cap 5.

❡ Aiaduersione dignū ꝙ Auer. i paraphrasi ex definitiōe demr̄onis ꝓxime assignatę: vr̄ syllogizarĕ definitionē pn̄tē.

Lincoln. Capit. aliquorum.

❡ Qua rōne Grossatesta dixit Aris. definitionē materialē demr̄onis demr̄ar̄ p formalē ❡ Nō desūt q dicūt Aris. p verba illa. Sic. n. erūt & principia ꝓpria: eius qđ demr̄al remouere qōnē, nã dixit demr̄onē esse ex prioribus & immediatis, q̄ uidēl repugnare, qa priora nō sunt imediata, q̄si rn̄dens. Illa tria priora prima & imediata nō aduersari: qa sic erūt ꝓpria pricipia.

Expositio Themist. Capi 4. 1. huius.

❡ Them. ãt (si recte intellexi) vult Aris. ponere dr̄iã inter demonstrationē & syllm. In hoc ꝙ ꝓpōnes demr̄onis sunt cāę cōclōnis in essendo, cognoscēdo, & iferēdo syllogisticæ ãt cōclōnis, tm̄ in inferēdo H. inqt. Sic. n. erūt & pricipia ꝓpria eius, qđ demōstral, hoc est in essendo nã sylls qdē erit & sine his, quibus (vt mihi videl) Auer. consentit.

Vera igitur esse oportet, quia fieri nequit ut id quod non est, sciatur, veluti diametrum commensurabilem esse.

Vera quidem igitur oportet esse, quoniam quod non est, non est scire, Vt quoniam diameter commensurabilis.

Com 17.

Nūc singulas particulas acceptas ī definitiōe demonstratiuę scię exponit. iō inqt, diximus oportere ex veris eē demr̄onē, qm̄ si ex veris nō sit, neq; cōtingit fieri scientiã. & hoc ait. ❡ Vera qdē igil oportet esse. sup. ea, ex q bus ē demr̄atio, qm̄ qđ nō ē, nō est scire. Vt qm̄ diameter cōmēsurabilis sit sup. costę. Hęc rō pōt ad Enthymema sic reduci, Qđ nō est, nō ē scire igil ea ex qbus ē demr̄o oportet esse vera, & p qđ nō est, itelligit falsum, & ita Enthymema erit, Falsum nō pōt sciri, igr̄ oportet pricipia ex qbus est demr̄atio, esse vera.

Enthymema tcat.

Enthymema istud ē obscurū, & vn̄ valeat, nō facile patet, ideo vno mō dici pōt ꝙ tenet ex differētia inter syllm & demr̄onē, qa falsum ex falsis syllogizari pōt, verū autem & ex veris, & ex falsis, at demōstrari minime pōt nisi ex ueris.

1. huius. 17.

Aut forte sequl. qa dcm̄ est id cuius scia est, impl'e est alr̄ se habere. igil uera oportet esse pricipia, qa del oppositū, tm̄ cōclō pōt eē falsa. ❡ Aut melius forte nō recedendo a uerbis Aris. sic arguat. Falsa nō pn̄t sciri. igil principia demōstratiōis sunt vera necessario, qa si nō sūt vera, sint igil falsa, igil ex illis pn̄t seq, & vera & falsa, qa ex falsis & verū & falsum seqt. demōstrel itaq; ex falsis falsum: igil falsum sciel, qa demōstratio est syll's epistemonicus, hoc ē faciēs scire, q̄re si falsa nō pn̄t sciri, oportet demonstrationis pricipia vera esse: aliter. n. vt ꝓbauimus falsa demr̄ari ac sciri pn̄t.

Obiectio Responsio Philopo.

❡ Sed occurres: rōne nō entis scientia ē: qm̄ nō est ens, & falsi, qm̄ nō ē verū. ❡ Rn̄det Phi, & recte: ꝙ nō entis est scia: qm̄ nō est ens: & falsi qm̄ nō est veꝝ: sed Aris. hoc nō dicit, sed vult ens nō sciri tanq; ens nec falsum sciri tanq; verū, & hoc ait ī exēplo cū iqt. Vt qm̄ diameter sit costæ cōmēsurabilis. Hoc. n falsum ē: iō sciri nō pōt ꝙ sit verū.

Corol. contra modernos.

❡ Ex his patet qōnes aliquorū hic nō moueri ad rē quū q̄rūt utrū de non ente sit scia, nã (vt recte Philo. inquit) per non ens: falsum intelligit.

Ex primis autē & indemonstrabilibus esse, quia non sciet non habens demonstrationē ipsorū. Scire. n. non per accis ea quorū est demonstratio, nihil aliud est sane, quã demonstrationē habere.

Ex primis autē indemonstrabilibus, quia non sciet, non habēs demonstrationem ipsorum. Scire enim quorum demonstratio est non secundum accidens, est habere demonstrationem.

Com. 18.

Quod ex primis immediatis sit demonstratiua scia (qđ erat scđa particula) nūc exponit. & inqt. ❡ Ex primis ãt indemr̄abilibus: scia demr̄atiua est, qm̄ sup. si indemr̄abilia nō sunt: sed demōstrabilia q̄ ad demonstrationē assumunl, non sciet. nō hn̄s demōstrationē ipsorū; nō dico ꝓblema siue q̄siū: qđ ex demōstrabilibus syllogizat opus. n. ē si nō firmiter nouit ꝓpōnū demōstrationes: q̄rere iterū demr̄ones: quo fit vt idem sit idemr̄abile, & imediatū: qm̄ vt diximus: ois demōstratio p quosdã medios terminos conficil ꝓpea inqt. Diximus demōstratiuã sciam ex primis esse idemōstrabilibus: qm̄ si demōstrabilia sunt, q̄ ad demōstrationē assumunl, nō fit demōstratio, nisi ut illa antea fuerint demōstrata, atq; alias, q̄ in illorū demōstrationē assumunl, aut prima sunt: imediataq;: aut demōstrabilia ac necesse ē: aut ad infinita ꝓcederē: aut occurrere ī aliq̄ prima imediata ex qbus sylls conficil sciēficus: nã (vt inqt) Scire ea quorū demōstratio ē nō p accn̄s, est demonstrationē habere

Verborum expositio.

❡ Quo vero ad uerba attinet: dixit quorū ē demonstratio: qm̄ (vt diximus) scimus & notiones coēs, sed nō earū habendo demonstrationē, habēt. n. p seipsas fidē: nã earū potior ē, scia q̄ p demōstrationē; addidit nō p accn̄s, qm̄ contigit scire nō p se sed p accn̄s: quēadmodū supficies dicil visibilis eē: at non p se, sed q̄tenus ei color accidit: q p se uisibilis est, & luna ꝙ sit sphęrica scire dicimus: sed nō p se: sed q̄tenus accidit ipsi tal ter illustrationes hr̄, unde tanq̄ a posterioribus et causatis ad prima atq; cāntia recurrimus, hę qdē ostensiones non sciētificę, sed ex accn̄tibus. ac nō ex his q̄ p se insunt rebus sunt, oportet ãt demr̄ones ex his, q̄ p se insunt rebus conflari.

Dubi. Que Phil.

❡ Quęret qlpiã sylls ex veris & demōstrabilibus ē demōstratio aliquo pacto. ❡ Phi. videl: ꝙ sic: sed post demōstrationē eorū q̄ assumunl, antea nō erat demr̄atio, sed sylls tm̄.

Dubi. contra Philopo.

❡ Sed res hęc ē ambigua: qm̄ q̄ro post demōstrationē illoꝝ demonstrabiliū, demonstrabilia illa reddunl indemonstrabilia, & imediata, adhuc remanent mediata. Si remanēt adhuc mediata: igil post demonstrationē illorū demonstratio adhuc non erit. Si remanent immediata, igil post demonstrationē illorū nō erit mediū aliqđ, qđ falsum est qa semp ante & post mediū erit.

Propria solutio. Nota hæc

❡ Propterea alr̄ diximus demōstrationē ex demōstrabilibus, nūq̄ fieri p demōstrationē simplr̄, qa nūq̄ illa efficiēl qbus fit imediata, demōstrationē uero illoꝝ demr̄abiliū si p immediata fit, hn̄ ē prai demōstratio et simplr̄.

Defensio Philopo.

❡ Quare ꝓ Phi. dici pōt demōstrationē q̄ fit ex demōstrabilibus post demōstrationē illoꝝ eē demr̄onē nō simplr̄, sed ẞm qđ, q̄tenus fit ex illis. q̄ carēt demonstratione pro tunc videlicet qđ demonstrata sunt, nō aūt carēt demonstratione simplr̄.

Causæ et sint oportet & notiora ac priora, Causæ quia tū scimus cū cognoscimus causam. Priora siquidem & causæ sunt &

antes cognita, nõ illo modo solũ quid significẽt, sed altero ẽt mõ.

Et causas & notiora oportet esse, & priora, causas quidem quoniam tunc scimus, cum causam cognoscimus. & priora, siquidem causæ sunt. Et notiora, non solum altero modo intelligendo, sed etiam in sciendo, quoniam sunt.

Com. 15.

At nũc dec arat cęteras particulas, & inqt. Et cãs & notiora oportet esse, & priora, cãs qdẽ, qm̃ tunc scimus, cũ cãm cognoscimus, q̃re oportet ea q̃ assumũt i demr̃atione eẽ cãs cõclõnis, seu eius qd demr̃at, nec alio ,pbat ita esse, nisi p definitionẽ ipsius scire. ℭ Sed q̃res quo genere cãę q̃ assumũt i demr̃one sunt cãę eius qd demr̃at. ℭ Rñdet qdã eẽ cãs i gñe efficiẽtis, nã ,ppõnes sunt cãæ effectiuæ dignitates qdẽ remotę, ,ppõnes aũt propinquę. ℭ Sed ambigua est hęc solõ, qa uel q̃ assumunt i demr̃atiua scia, cõparãt ad id qd demr̃at, uel ad demr̃onẽ, si ad demr̃onẽ, sic sunt ,ppõnes, vt materia, cãæ sinautẽ cõparent ad id qd demõstrat: sic q̃ assumunt pñt illius cãæ esse in quolibet gñe cãæ. nã aliqñ erũt eius qd demõstrat cãæ effectrices, aliqñ finales aliqñ materiales aliqñ formales, nã demõstrationes eẽ pñt p ea q̃ assumunt i quolibet gñe cãæ. quã sniam Phi. ẽt hic approbat, q superiori parte oñdit ea q̃ assumunt eius qd demõstrat, posse esse cãs & effectrices, et materiales. ℭ Quare si q̃ assumũt cõparent ad demõstrationẽ ipsam, erũt cãæ, vt materia; qa proponẽs sunt partes sylli, si ad id qd demõstrat, erũt cãę, vel pñt eẽ cãę in quolibet gñe cãę, si ad sciam cõparent, q̃ ex syllõ relinquit, erũt eo mõ cãæ; quo ipse syllõ illius sciẽ cã est, qm̃ ptes rei sunt cã, vt illa res cã ẽ, cuius sunt partes, & sic erũt cãę istr̃alr effectiuę, veluti & sylls, patet igit ea q̃ assumunt i demr̃atiua scia, eẽ cãs. Qd vero sint priora, ,pbat, & inqt, priora. sup. oportet esse, siqdẽ cãę sunt, nã ois cã vult esse prior, eius cuius est causa. ℭ Sed dices si dixit q̃ assumunt, oportere cãs eẽ, cur addidit & priora, siqdẽ priora esse oportet, si sint cãę. ℭ Dici p̃t, qa p cãs, intelligit ,pximas, mõ ,pximę cãæ videri possent alicui, nõ priores esse, ppea addit priores. Deinde exponit q notiora oportet esse. & inqt. Et notiora sup. oportet esse q̃ assumunt, nõ solũ altero modo intelligẽdo qd nois eorũ, sed ẽt in sciẽdo, qm̃ sunt, & sic q̃ assumunt principia oportet eẽ p̃cognita duplr, & qa vera; sunt & qd nois eorũ. ℭ Sed occurres qm̃ prius dixit ,ppõnes nõ p̃cognosci nisi qa verę sũt at nũc dixit vtroq; modo ℭ Soluit Philopo. q in principia tanq̃ confessum ac firmũ hoc p̃termisit, qa nõ ẽ poẽ cognoscere ,ppõnes: qa uere sunt, nec aliqd qm̃ ẽ, qn cognoscat qd significat. Tu vero vide supra nã plura diximus i hac re.

Dubõ.
Solutio aliquorum.
Dubõnes contra responsionẽ.
Ad dubõnẽ respondetur.
Obiectio.
Solutio.
alia dubio.
Solutio Ph.
Cõ.5. & 6.

Dupliciter aũt sunt priora notioraue. Nõ n. idẽ est prius natura, & nostra ex parte prius. neq; notius, & nobis ẽt notius. Atq; ea quidã ad nos priora notioraue dico quæ propinquiora sensui sunt. Ea uero simpliciter priora notioraue, quæ a sensu lõgius distãt. Sũt aũt remotissima qdẽ ea, quæ sũt uniuersalia maxime. Propinquissima uero singularia ipsa. Atq; hæc inter sese opponũtur:

Priora uero & notiora dupliciter sunt. Non enim idem est natura prius, & ad nos prius, neq, notius, & nobis notius. Dico autem ad nos quidem priora & notiora, propinquiora sensui. Simpliciter autem priora & notiora, quæ longius sunt. Sunt autem longinquissima quidem, uniuersalia maxima. Proxima uero singularia, & opponuntur hæc adinuicem.

Cõm. 20.

Accepit & declarauit ea, q̃ in demõstratiua scia assumunt esse priora & notiora: siue prius cognita, siue p̃cognita nõ solũ altero mõ, sed qm̃ sũt. Nũc vero distiguit priora et notiora, ut sciat quo istorũ modo ea, q̃ assumũt, sint priora, quoq; mõ sint notiora. & inqt ℭ Priora vero & notiora duplr sunt, vt sępe dictũ ẽ, & probat, & inqt, Nõ n. idẽ ẽ natura prius: & ad nos prius: neq; notius, sup. natura: & nobis notius: & ita bene dictũ est prius & notius nõ dici uno mõ. exponit hęc. & inqt. Dico aũt ad nos qdẽ priora & notiora propĩquiora sẽsui. Simplr aũt hoc ẽ natura priora & notiora dico q̃ lõgius sunt a sensibus. & hęc rursus exponẽs iqt. Sũt aũt lõginquissima qdẽ a sensibus, ulia maxima: quęq; dicunt vlissima: proxima vero sensibus, sunt singularia, & opponunt (vt iquit) hęc adinuicẽ. q̃re bñ dcm̃ ẽ priora & notiora non dici vno mõ: opponũt accepit pro eo, qa sunt hęc diuersa ℭ Philo. hic (ut mihi vr̃) voluit ea q̃ dixit Aris. referenda esse ad minorẽ ,ppõnẽ ex q̃ cõstat demr̃atio, de minoribus n. propõnibus: q̃ assumunt i demr̃one: voluit Aris. dixisse oportere eẽ veras: primas indemr̃abiles, notiores ac priores cã, cõclõnis. at nũc uult hęc referẽda eẽ ad maiores: q̃ ẽt in demõstratione assumunt. has n. vult eẽ notiores & priores simplr, siue f̃m naturã: q̃ n cõparatiõe ipsarũ assumptionũ: q̃ minores sunt ipsa sunt vlissima, et simplr priora. Si n. cõficeret sylls. Oẽ aial est substantia: ois hõ est aial: igit ois hõ est substãtia: cõstat maiorẽ fieri ex animali & suba q̃ sunt priora simplr siue natura: & p hęc oñdit hõ q suba ẽ q hõ est extremũ siue vltimũ, qd dr̃ extremũ minus. q̃re p vlia hic f̃m Phil. ,ppõnes maiores intelligit: q̃ sunt simplr et natura priores, & notiores et p cõseqũẽs oportet dicere (licet ipse non dicat) posteriu nota & nobis propinquiora eẽ minores: q̃ dicũtur assumptiones, hæ n. sub ulibus assumunt: prius notis simplr. ℭ Sed reuera in hac expõne ẽ cõfusio: nã Aris. locutus est de principijs q̃ assumunt in demr̃one: de his n. dixit. vera oportere eẽ, & prima idemõstrabilia: & notiora, & cãs priores cõclõnis, vbi nõ oportet. Accedit, q locutus sit copulatiuę, mõ copulatio refert oia ad eadem. ℭ Propterea (vt mihi vr̃) The. retulit hęc ad verba proxima, videlicet priores cãs & notiores dũ dixit oportet eẽ: ut q̃si uelit cãs assumptas i demr̃one eẽ priores et notiores simplr siue natura. Singularia vero intellexit effectus, nõ n. ẽ causa q̃ nõ sit plurium eiusdem rõnis effectuũ cãtiua, & sic cã ẽ vlẽ qddã & effectus p̃ticulare: quã expõnem Auer. in sua paraphrasi assignauit. ℭ Qua rõne tollit cõtradictio. nã hic ait vlia esse nobis posterius nota in lib. physi. ait esse illa nobis prius nota. hic n. per vlia intelligit cãs vlẽs, & p singularia intelligit effectus, mõ hoc nõ aduersat eis, q̃ illic dixit, nã f̃m Auer. Themi. cãæ sunt simplr & natura prius notæ, effectus nobis, & effectus vlẽs prius nobis noti effectibus minus vlibus. ℭ Sed adhuc res hęc nõ caret q̃õne, nã si p vlia intelligit hic cãs vlẽs tũc in demr̃one nõ procederet ex notioribus nobis, sed ex notioribus simplr; q̃ non essent nobis prius & notiora his, q̃ demr̃ant, cuius cõtrariũ diximus. ℭ An q i demr̃ando aliqñ ,pcedimus a causis nõ iuẽtis sed primo nobis occurrẽtibus, vt i mathematicis, & tũc eędẽ cãę sunt nobis & simplr primo notę: aliqñ procedimus ex causis q̃s iuenimus p effectus vt in naturalibus. ℭ In naturalibus n. triplex ẽ notitia in demr̃atiua scia: Prima est, quia est effectus q̃ est p sensum inuẽtio. Secũda ẽst inuẽtio cãę ab effectu, p sensum inuẽtio, q̃ qdẽ inuẽtio ẽ ipsum: qa ẽ cã: vel qa verę sunt ,ppõnes, vt dixit Arist. nõ solũ altero mõ, sed qm̃ sunt. sup. verę ,ppõnes.

Quæ Phil.
Expositio Theme.
Quæ The.
Comm. 5. solutio contradictionis. 1. ph.
Qualis expositione.
Dubitatio pulchra.
Solutio.
In naturalibus triplex notitia in scia demõstratiua. Prima. Secunda. Tertia. Discretũa.

Tertia est, pp quid effectus p quia est ipsarū cāuū iā inuētū, q̄ notitia tertia differt a prima ipsius effectus. Prima siqdē erat p sensus: secūda vero p cām, q̄ ideo dicet vnā met notitiā esse inuentionem alicuius, & alterius pp qd vt ipsum qa est cā, est cāç ipsius inuentio, est pp qd effectus. Dicendū igit cām esse nobis & simplr priorē & notiorē effectu, priorē qdē natura, qa cā est, notiorē uero effectu, non qdē quo ad primā effectus notitiā, q̄ erat illius inuentio p sensus. sed quo ad secūdā q̄ est pp qd eius effectus, q inuentus erat. ¶ Et si dices nō pōt dici notius aliqd aliq̄ notitia, nisi illa ipsum cognoscat, mō cā non cognoscit gn̄e notitię pp qd Igit nō pōt dici cā notior hoc gn̄e notitiæ ipso effectu ¶ Et solū est qdē, φ non dr cā notior gn̄e notitię pp qd: φ ipsa illa notitia cognoscatur, sed dr notior illo gn̄e notitię, qa effectus nō pōt notitia pp quid cognosci, nisi cā p̄cognoscat inuentiua notitia, & hoc dixit Aristo. non solū altero modo, sed qm̄ sunt vera: videlicet. Hæc sunt quæ mihi occurrunt: quæ si non satisfaciunt: monstrasse locum sit nobis satis.

Optima replicatio Solutio.

Ex primis āt esse nihil aliud ē quā ex proprijs principijs pē. Idē n. primū atq; principiū dico. Est āt demonstrationis principiū ppō medio uocās. Ea uero medio uocat q̄ nulla ē alia prior.

Ex primis autem, quod ex proprijs principijs est. idem. n. dico primum & principium. Principium uero demōstrationis, est propositio immediata. Immediata autē est, qua non est altera prior.

Comm. 15 Que Phi.

Dixerat prius se intelligere p primū & pricipiū idē, at nūc idē resumit. sed cur hoc rursus resumat, Phil. reddit cām, qa in medio interruptionē fecit: & qr vult apertius illud narrare. ¶ Ego vero dico φ Arist. vult narrare qūo ex primis est demr̄o & q̄ nā hæc prima sunt, ppterea vult declarare principia demr̄onis, quorū prius nullā fecerat mentionē, ne igr̄ videret res hæc extra ppositū inqt. Ex primis āt est: qd ex pprijs pricipijs est: idē. n. dico primū & principiū pp qd si q̄ sit principia demr̄onis definierimus, non ab re erit. ppea inqt. hęc quia principiū erit primū eius: cuius esse principiū. Quę vero sint principia demr̄atiua adiecit: & inquit. Est autem principiū demr̄onis propositio imediata, accipit ppositio loco gn̄is. oīs. n. sylli principiū ppō est. nā ppō est conclōnis cā, hac. n. rōne conclō ad propōnes reduci tāquā ad principia dr̄. Verū aliorū syllorū ppōnes alię sunt: Dialectici qdem. n. sylli propositiones, probabiles sunt. Sophistici āt falsæ cōiter & ex ęquocatione; ut plurimū deceptionē habentes. Demr̄onis vero, immediatę, Patet igr̄ cuiuslibet sylli principiū propōnē esse, non tn̄ eodē mō. Seruat āūt Arist. hūc ordinem, nā primo ppōnē immediatā exponit scdo propōnem, non seruās ordinem. cū propō sit genus de qua prius erat dicendū, qd ideo fecit: quia non refert: est p̄terea pro parte in libr. priorū hoc expositū. Quid sit itaq; immediata propō dicit. Immediata āt est, qua non est altera prior, nā per seipsum fidem habet: & nullo alio medio termino indiget ad demr̄onem φ prędicatū subiecto insit ppea ait, qua non est altera prior, nā syllogistica cōmonstratio omnis fit medio quodā assumpto termino, & per seipsum extrema copulante: ad demr̄onem āt assumptas propositiones supremas esse oportet, & non per alia demōstratas, hac rōne immediatas appellat, hoc est indemr̄abiles: qualia sunt pronūciata cōia q̄ græce dicuntur axiomata, ad quorum probationem non indigemus medio termino aliquo per se connectente ulteriori particularius, cū nihil sit antiqus ac vetustius ipsis. vt si uellemus ostēdere φ animus in sui suba inaugmētabilis est, vtar medio termino quodā extrema p se colligāt, cū neq; prima: neq; immediata: sit eiusmodi enūtiatio, ponā igit mediū illud hoc qd est immortale. nā animus est immortalis, immortale in sui suba inaugmētabile. igit aius in sui substāria inaugmentabilis rursus assumpta ppō non est seipsa fidē habens, ideo adhuc assumā aliud medium hoc qd est semp mouens: nā qd semper mouet, immortale, animus semper mouet igit aius immortalis. & quia rursus ppō assumpta seipsa fidē non habet assumā aliud, videlicet per seipsum animū moueri: tūc. n. aius p seipsum mouet. qd p seipsum mouetur, immortale. animus igitur immortalis. faciā āt hoc. donec occurrero in ppōnes indemr̄abiles atq; immediatas: q̄ seipsis fidē habent, nullo egentes medio termino extrema cōnectēte. Silr si demr̄are uoluero φ hō est suba, vtar medio termino aīali ipso: qm̄ aīal suba ē, hō aīal est: hō suba erit, at si assumpta ppō immediata nō est ad huius fidē vtar rursus termino medio φ aīal per se subsistit, nam quod per se subsistit, suba est: Aīal p se subsistit. Animal igr̄ substātia est, & sic colligo φ hō sit substātia. Hæc āt ppō, quod p se subsistit. suba est, prima est et immediata Occurrit. n. i ipsam substātię definitionem: id. n. suba est, qd per se subsistit: hoc. est ut si in alio non eget. Quare si neq; in ipsas definitiones: neq; in ipsa cōia proloquia occurrerimus rōcinādo, vlterius semp oportet progredi. Nihil. n. est aut definitionibus antiqs: aut cōibus pronuntiatis, ex qbus demr̄atio est oīs. Hęc ex Philo. ¶ Sed dubitabis qa si oportet occurrere ad prima immediataq;, tunc aut demonstratio fiet ex multo pluribus duabus ppōnibus, aut fieri pōt proxime ex mediatis. ¶ Ad hęc tūc demr̄o cōstabit ex dignitatibus. Pręterea demr̄o ex posterioribus ad priora, q̄ dicit demr̄o, qa demōstratio est, & tn̄ hęc non fit ex primis, ac immediatis. ¶ Ad primā vr̄ mihi dicendū demonstrationē esse: vel q̄ constat formalr proximeq; ex imediatis, vel reductiue. Hæc. n. est demr̄o, Oīs hō aīal, oē aīal suba, omnis hō suba: nā licet propōnes ex qbus proxime ac formaliter hic sylli est, non sint immediate p seipsas fidē habētes, resolutorie immediatas reducūt: & sic sunt immediate reductiue, & hoc satis est ¶ Ad secūdā non est dubium φ demr̄atio debet constare ex dignitatibus vel formaliter proxime, vel reductiue, qa cōstare oportet, ex primis ac imediatis, hæ sunt dignitates non qdē vl̄es, cōes tot scientiæ, sed demonstratiuæ scię, q̄ ex ipsis fit. Has. n. particulares dignitates oportet eē ptes demr̄onis pximas: aut ad has reduci q̄ demr̄onis pximę partes sunt ¶ Occurres huic nunqd dignitas negatiua: ut nulla ps ē suo toto maior, sit prima ac imediata ppō seipsa fidē habēs. Vr̄. n. φ nō, qa hac est sua affirmatiua prior ¶ Est dicendū affirmationē esse priorē negatione nō ī scia, ac in fide, qm̄ vtraq; seipsa fidē habet: & nullū est medium reperibile extrema connectens, ut Auerr. inquit in huius loci paraphrasi. Si āt est prior affirmatio negatiōe, est aut dignitate, aut alia rōne. ¶ Ad tertiā respondet Philo. & recte: φ duplex est demōstratio, altera q̄ ex primis imediatis ac notioribus posteriora cōfirmat, & hęc est demr̄o simplr, ac pp qd, & absoluta: in hac. n. id qd primū ac natura notū est, concurrit vt et nobis sit notius, huius gn̄is sunt oēs demr̄ones mathematicę, & nonnullę physicę. Altera vero demonstratio

Diuersorū syllogismorum diuersę propositiones.

Ordo Arist.

pro priorū primo.

Dubitationes & pri.

Secunda Tertia.

Solutio. Ad primā.

Ad secūdā

Obiectio

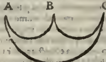
Solutio.

Ad tertiā Duplex demr̄atio.

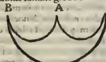
est quæ ex posterioribus nobisq; notioribus,nãq; igno tioribus priora confirmat,& hęc demõstratio. coniectu

Demõ quã dr cõiectu ralis capõ.

ralis ac insoluta dicitur apud Philopo. Meruit.n.nomẽ demõnis coniecturalis:non demõnis simplr,qa conie cturę cõnectuntur indissoluunturq; a suis causis:vt si de- monstrare uelles Lunã esse globbosam,ex variatione il luminationũ,quibus fit nũc cornicularis,nunc dimidia: nunc gibborasa,nũc plena,hæc.n.demonstratio cõiectu ralis est: & a posterioribus quia ipsam esse globbosam

causa est variationis luminũ:variatio ãt luminũ est effe ctus: sed nobis notior. Sit globbosum in quo. A. sit uaria bile lumine in quo. B. luna in quo. C. Patet variabile lu mine eẽ effectũ,ac qd posterius ipso. A. in quo est glob- bosum esse:qa.n.globbosum esse est primũ & cã nobis incerta. Illuminationes vero manifestę,vtimur sc̃do ac posteriori ad ꝓbationẽ prioris ac cãæ. Quare vero cõ iecturę eiusmodi cũ suis causis indissiunctæ sunt, Iccirco ex his ꝓbationes appellare solemus demõnes,& cõie cturales,vt Philo.inqt,& rectę. Nam per has non cõclu dimus simplr inuentionẽ cãrũ,sed q̃si coniecturabiliter. Qua rõne euenit ꝙ si a cã ipsa inuenta ad illuminatio- nes retrocedamus,demõ non erit simplr, sed bene pp quid,simpliciter qdẽ non, quia cãæ inuentio non nobis simpliciter patet,sed coniecturabiliter, ut dicit Philop. Propterea retrocessus ẽ demõ ex hypotesi, si illa ẽ cã, qa non simplr patet illã esse cãm. Hãc rẽ Arist.in primo metheoro.ca.de comẽtis.inqt. Satis.n.dicẽs putabimus sufficienter causas assignare,si ad plẽ reduxerimus. Vbi Alexã.per possibile exponit cõiecturabiliter. In demõ

stratione igitur pp quid sit in quo. B. variabile lumine, sit. A. globbosum,qm̃ cõuertit oẽ globbosum variabile lumine. Sit i quo. C. luna, erit igitur luna variabile lumi- ne. Hæc demõstratio ꝓpter qd est, non aũt simpliciter: quia nõ nobis patet simpliciter lunam globbosam esse.

Propositio altera enuntiationis est pars unum de uno comple ctentes. Differendi quidem quæ utramuis accipit. Demonstrandi uero quæ definite alterum quod est uerũ. Enuntiatio est cõtradi ctionis utraq; pars. Contradictio est oppositio cuius nullum per medium est. Contradictionis partium, ea quidem qua quidpiam cuipiam adiungitur, affirmatio dicitur. Ea uero qua quidpiam cr quopiam se mouetur negatio nuncupatur.

Propositio autẽ, est enũtiationis altera particula,unũ de uno. Dialectica quidem, quæ pariter utramlibet sumit. Demõstratiua uero, quæ determinate alteram, quia uera est. Enuntiatio autem contradictionis utramuis particulam. At contradictio oppositio est, cuius non est medium se.

Quid demõstratiuũ sit pricipiũ dixit vt ꝙ sit imme- diata propositio: exposuit qd ipse uelit p immediatũ: at nunc qd ꝓpõ sit q̃ erat genus ipsius demr̃atiui principij, adiungit, reducẽs etiã nobis ĩ memoriã significata ꝓpõ nis,& inqt. ¶ Propõ ãt, est enũtiationis altera particula vnũ de vno: aut affirmãs, aut negãs. Et ita est altera ptĩ cula, qa aut affirmatiua aut negatiua. Dixit aũt vnũ de vno: quia in lib. de iterpretatione dictũ ẽ, q̃ ad demr̃onẽ assumũt ꝓpositiones, oportet æquiuocos terminos nõ hẽre. quod ẽ qdẽ sophistarũ peculiare, sed significatione vna subti ac p̃dicati, vel negare, uel affirmare. ¶ Sed q̃ ret qspiã quid p enuntiationẽ velit. Auer. in lib. de inter pretatione p enũtiationẽ. cuius propõ est particula, itel- ligit syllm̃. Nã ꝓpõ ẽ sylli altera pticula maior, aut mi- nor. Qua rõne p particulã Aris. intelligit integralẽ ptẽ. ¶ Alij p enuntiationẽ intellexerunt orõnẽ cõtradictiuã videlicet q̃ est vna disiũctiua facta ex partibus cõtradi- ctorijs. ut hoc ois hõ disputat, uel nõ ois homo disputat. Huius disiũctiuę altera particula ꝓpõ est, & ita vt prius per particulã partẽ intelligit integralẽ. ¶ Philop. (vt mi hi vr̃) per enũtiationẽ intelligit genus ꝓpõnis, & p parti culã intelligit spẽm. Nã vt recte dicit enũtiatio: ꝓpõ, & ꝓblema, siue qõ vel cõclõ subto qdẽ eadẽ sunt, drñt aũt habitu ac rõne, nã enũtiatio cũ facta fuerit pars sylli ma ior vel minor, ꝓpõ nũcupat, cũ q̃rit vel dubitat qõ vel problema cũ demr̃ata fuerit vel syllogizata erit cõclõ. Quare enũtiatio vl'ior erit ꝓpõne, problemate, qõne, & cõclone. Recte igr̃ dem̃ ẽ propõnẽ eẽ particulã siue spẽ ciẽ enũtiationis. Deide submemorat significata propõ- nis, quorũ alibi meminit. & iqt. Dialectica qdẽ, q̃ pariter utrãlibet sumit. Nã dialectica vtrãq; interrogat. An ne hõ aial ẽ, vel nõ ẽ aial. Ergo sumit vtrãq; sub iterrogatio ne, vt eligat cõsensum rñdet, quo sumpto mox syllogi- zat ꝓpositũ. Demr̃atiua uero nihil interrogat, sed sumit alterã determinate, q̃ vera ẽ. Demr̃atiuus siqdẽ nõ sit su mit vtrãliber particulã enũtiationis, sed tñ eã, q̃ uera ẽ, et si nulli uideat, neq; ꝓbabil' sit. Dialecticus ãt enũtiatio nibus vtrãuis ptẽ sumit, et vera si nõ sit, sed ꝓbabil' ac so li rñdẽti videat. Propterea inqt, de dialectico vtrãlibet p̃t sumer̃ de demr̃atiuo, alterã, q̃ fuerit uera. ¶ Sed q̃res q̃ drĩa sit iter ꝓblema dialecticũ & ꝓpõnẽ, nã ẽt proble ma vtrãlibet sumit. ¶ Dicemus ꝙ hęc ẽ drĩa, qa in ꝓble mate iterrogat opponẽs vtrãlibet: vt cõtra eã q̃ rñdẽti ur̃, obijciat. In ꝓpõne q̃rit utrãlibet, ut sumat cõsensum q̃ assumpto, ptẽ quã accepit, sylli dialectici cõstituit maio- rẽ vel minorẽ. Deide qd sit enũtiatio, q̃ ꝓpõnis ẽ genus, assumit, & iqt. Enũtiatio ãt cõtradictiõnis assumit utrãuis pticulã assumit dico vtrãq; pticulã sub se, tãq; eius spẽm ut affirmatiuã & negatiuã. Vtraq;.n.ẽ nũtiatio. Nã ĩ lib. de interp̃tatiõe enũtiationẽ tãq; genus in spẽs dissecauit affirmationẽ & negationẽ. Sunt siqdẽ generũ spẽs q̃ũ p res. Demũ qd cõtradictio sit subscribit. & inqt. At cõtra dictio oppõ est, cuius nõ ẽ mediũ p se, ponit oppõ loco gñis. Nã opposita q̃drifariã opponũt, aut p̃uatiue, vt vi dẽs, & cęcũ, cõtrarie: vt albũ & nigrũ relatiue, ut dextrũ & sinistrũ. Cõtradictorie, ut eẽ albũ et nõ ẽ albũ. Inter op posita cõtrarie ẽ mediũ, nã iter albũ & nigrũ mediũ ẽ fu scũ Inter dextrũ & sinistrũ mediũ ẽ, an̄ vl' retro. Inter vi dẽs & cęcũ, mediũ ẽ catul', q nõdũ visũ suscepit. Sola ãt

ea op-

Cõm.121

Quid per enunciatio nem.

Auerro.

1.pihier.4. Aliorũ ex positio.

Quæ Phil. enuntiatio propõ & p blema, siue qõ & con clo, sũt idẽ sed differunt rõne.

1.prior. & 2.post.c.3 & 8. & 8. top.c.7 & 1.elẽc.c.8.

Dubi.

Solutio. problema ppõ dialectica.

1.pier.c.4.

Opposita quatuor.

ea oppō q̄ cōtradictio ē immediata ē in oībus q̄ sunt &
Quare sim se dixit. q̄ nō sūt veritatē discidēs & filiatē. ❡ Dixit āt s'm se, qm̄
iter cętera opposita q̄tenus reducunt ad cōtradictionē
mediū nō ē. Inter albū.n. & nigrū mediū nō ē, vt nigrū ñ
ē albū, iter dextrū & sinistrū minime mediū ē, vt sinistrū
nō ē dextrū. Igit q̄ cętera opposita ad cōtradictionē re-
ducūt carēt medio, sola vero cōtradictio caret medio p̄
Inter quę contradictio. se, & nō vt ad alterā oppōnis spēm reducit ❡ Aiaduer-
te q̄ cōtradictiōis partes nō sunt termini sed ,ppōnes, di
xit.n. Aris. q̄ enūciatio sit altera cōtradictiōis p̄ticula af
firmatiua vel negatiua inuēs nō posse cōtradictionē nisi
iter affirmationē & negationē cōpositas. Pręterea inter
terminos cōtradictorios mediū dari p̄t, nā iter hoiem, et
nō hoiem antichrs nec ē hō, nec ē nō hō, qa si antichrs es
Cap. 14. cap. viii. 2. perihe. t. set: vt arguit Ari. i. ii. lib. de interp̄. & in fine libri. 1. prio.
Pręterea Aris. uult ex affirmatiua de p̄dicato ifinite seq
negatiuā de p̄dicato finito: qa seqt ē nō iustū: igit nō ē iu
stū. Cōtra uero minime, nō.n. seqt nō est iustū, igr est nō
iustū: ut ipe igt. Hoc āt nō eēt nisi qa vl'ior ē negatiua q̄
sit affirmatiua de p̄dicato infinito. Quare ois contradi-
ctio vertit inter affirmationē & negationē ē, nō āt inter
Contra modernos. terminos. ❡ Quo fit: ut hic Iuniores nō recte speculent,
q volūt cōtradictionē eē inter terminos &c. Et cum hæc
mod' procedendi Aris. sint: patet q̄ Aris. ex p̄ticulariorib' ad vl'iora ,pgressus ē
resolutiue. qa ex pricipio demr̄atiuo ,pcessit ad propō-
nē: a propōne ad enūciationē ab enūciatione ad cōtradi
ctionē, & ita resolutiue incessit, vt recte aiaduertit. Phil.

Principiorum autem ratiocinandi uacantium medio, id quidē quod fieri nequit ut demonstretur, quodq; non necesse est eum habere qui discendo quiduis est percepturus positio nominatur. Quod uero necesse est habere docēdū quemlibet dignitas appellatur. Sunt.n. talia quædam quæ sese offerunt hisce qui discūt ad unamquamq; scientiam perdiscendam. Atque talibus hoc potissimum nomen tribuere consueuimus.

Sillogistici demōstratiui. Positio. Thesis. Dignitas. Axioma. *Immediati autē principij syllogistici, pōnē quidē dico, quā nō est demōstrare, neque necesse est habere discentē aliquid. Quam autem necesse est habere quēlibet discentē dignitatem. Sunt āt. aliqua eiusmodi, hoc enim nomen in huiusmodi dicere consueuimus.*

Phi. vult q̄ Aris. diuidat ,ppōnē immediatā, mihi tū̄
vr̄ q̄ diuidat syllogisticū hoc est demr̄atiuū principiū
immediatū. Nā cū declarasset principiū demr̄onis esse
Com. 23. propōnē immediatā nūc demonstratiuū principiū sub-
diuidit. Verū qa principiū demonstratiuū est propō im
mediata diuisio principij demōstratiui est diuisio propō
Propō immediata duplex. nis immediatę: ad rē hæc nō referūt. ❡ Principiū igr̄ de
mōstratiuū, qd est propō immediata duplex est: pō: & di
gnitas: hæ cōueniunt: qa utraq; indemr̄abilis est propō.
Differūt āt, qa dignitatē necesse ē hr̄e quēlibet q uult di
scere. Positionē vero nō necesse ē hr̄e oēm q vult aliqd
discer̄. ❡ Et hoc inqt, imediati āt principij demr̄atiui, pō
nē qdē dico, quā nō est demōstrare, qa est indemr̄abilis
propō. Neq; necesse ē hr̄e sup. oēm q vult aliqd discere,
qm̄ non est vl'is dignitas toti sciæ, sed particularis. Quā
āt necesse est habere quēlibet discentē aliqd in scia, hanc
sup dicimus dignitatem. Addit esse aliq̄s tales, in quibus
consueuimus, illas dicere noie dignitatis. Nec aliter pro
bat illas sic dici: nisi consuetudine dicentiū. Hæc exem
plis maxime patere possunt, nā in physica doctrina di-
gnitas est motus est: hęc ideo dignitas est quia quilibet
volens discere aliquid in physica scia, debet hāc suppo
nere verā esse. Nā hac negata, nihil in naturali scia di-
scere poterit. Pō aūt est verbi cā aius p̄ seipsum mouet:
nā hāc nō necesse est hr̄e quēlibet q vult aliquid discere
in p̄hia naturali, sed solū eū hāc necesse ē hr̄e, qui vult di
scere aium inaugmentabilē esse. Nā si ,pcedā imortale
in sui suba inaugmentabile aius immortalis. Aius in sui
suba inaugmētabilis, qa non patet aium esse immortalē,
rursus sumā animū sp̄ moueri, & qd sp̄ mouet: immorta
le. Rursus adhuc nō cōstat animū sp̄ moueri: iō assumam
aium p̄ se ipsum moueri, et qd p̄ seipsum mouet, imorta
le. aius igit est immortalis, & qd immortale, inaugmēta
bile ē aius igit inaugmētabilis est. Propō illa aius p̄ seip
sum mouet, pō ē, qa ē indemr̄abilis ,ppō, & eā nō est ne-
cesse hr̄e quēlibet q vult in physicis aliqd discere, sed so
lū eū q vult discere aium inaugmētabilē eē. ❡ Qua rō Pōt particularis dici nullas dici potest.
ne pōt dici particularis dignitas, q̄ salte in hac p̄ticulari
doctrina dignitas est. In metaphysica cōis notio ac vl'is
dignitas ē. Nō pōt idē sil' eē & nō esse, qm̄ hāc hr̄e neces-
se ē oēm q vult aliqd in metaphysica discere. Pō ē oē p̄
se subsistēs suba ē. Nō necesse ē hr̄e hāc oēm q uult i Me
taph. aliquid discere, sed solū q vult discere hoiem esse
subam. Quia aial est suba, hō animal ē, hō suba est. Quo
hō sit aial, patet definitione hois. at q̄ aial suba sit rursus
,pbat, qa corpus est suba animal corpus, animal ē suba.
Rursus q̄ corpus sit suba, ,pbat, qa qd p̄ se subsistit, sub-
stātia est, hęc.n. indemr̄abilis est quia definitio est subæ.
Corpus p̄ se subsistit, q̄re corpus suba ē. Quare animal
suba est cū sit corpus. & ita hō suba erit cū sit aial. Volē
ti igit discere hoiem subam esse, necesse est hr̄e q̄ id qd
p̄ se subsistit, suba sit. nec hoc demr̄abile est, sed ex defini
nitione subę patet. ❡ Ex his patet, vt recte Phil. inquit.
Dignitatē trifariā esse, aut vl'em omnibus q uolūt disce- Dignitas triplex.
re qcq̄, ut impl'e est idem simul esse, & nō esse, uel non est
idē affirmare & negare. Particularē, vt quā hr̄e necesse ē
nō oēm, sed q vult discere p̄ticulare ,pblema. Et q̄ si me
diā, vt hæc, motus est, & id genus, qa hāc. & si non oēm
discentē habēr necesse est, tū oēm q in naturali p̄hia ali-
qd discit, necesse est habere. ❡ Philo. hic notat inter pō Quę Phil. de differentia iter pōne & dignitatem.
nē & dignitatē alias differentias. Prima: qa pō non est
p̄ se credita discēti, sed ex docēte aduenit. Dignitas ve-
ro & docēti & discēti p̄ se credita est. Scda pō & si in de
mr̄abilis est, indiget tū nutu: & adminiculo breui, sicut q̄
cunq; a centro ad circūferentiā ęq̄les sut inuicē sunt. Ad
miniculū est exēplū, Inductio, Analogia, & id genus. Di
gnitates āt nequaquā. Nā id bis duo sunt q̄tuor, nō opus
est. ❡ Quo uero ad uerba attinet. thesis gręce apud oēs Expositio verborum
pō est latine, qm̄ discipulus a p̄ceptore eā ponit. uel quia
illam præceptor discipulo ponit. Sed cur axioma dica-
tur dignitas non clarū est. Alij enim axioma dicūt pro-
loquium. Alij pronuntiatum. Alij communem notionē.
Dignitatem quidem, quia seipsa digna fide cōem notio
nem autē, quia discipulo & præceptori communis aut
communiter credita. Sed quouis nomine dicatur Ari-
stoteles causa sic dici, retulit ad cōsuetudinem dicentiū.

Rursus ea quidem positionum quæ utranuis enūciationis accipit partem esse inquam quidpiam aut non esse, suppositio dicitur. Ea uero quæ est sine hoc ipso, diffinitio est. Diffinitio nanque positio quidem est. Ponit.n. arithmeticus unitatem quantitatem indiuisibilem esse. Sed suppositio sane non est. Nam quid est unitas, et unitatem esse non eadem sunt.

Pōnis āt q̄ qdē utrāuis partiū enūtiationis accipit, ut dico eē aliquid, uel nō esse aliqd, suppō ē, Quę uero sine hoc definitio ē.

Definitio.n.positio quidē est,ponit.n.arithmeticus unitatem quidem indiuisibile esse secundum quantum. Suppositio autem non est. Non quid unitas est, & esse unitatem non idem est.

Com 24. Nūc spēs pōnis enumerat:cuius vult eē duas.s.suppō nē:& definitionē. Vñ igr. ¶ Pōnis āt,sup.duę sunt spēs: q̄ qdē vtrāuis partiū enūtiatiōis accipit vt dico eē aliqd vel dico nō eē aliqd,suppō ē. Quæ vero sine hoc,hoc ē siue eē: & siue nō esse est definitio ē. Deīde ,pbat φ defi nitio sit pō,ga ponit,& igr:definitio.n.pō qdē ē,ponit.n. arithmeticus vnitatē qdē īdiuisibile eē fm q̄tū. igr̄ defi nitio est pō. Quia vero nō sit suppō:et ingr,suppō āt nō est,nā qd vnitas est,& esse vnitatē nō ē idē,& ita licet de finitio dicat qd ē res nō dicit esse vel nō esse,qđ ē ,pprīū

Dub3. Themi. suppōnis,& ita nō est suppō. ¶ Sed circa hęc dubitat,nā definitio est pō:qm̄ est eius spēs. Pō est ,ppō:qa est īme diata ,ppō,q̄ nō est altera prior. ,ppō dicit esse uel nō eē, qa est enūtiatiōis altera ps vnū de vno,vel vnū ab vno enūtiās. Igit definitio est ,ppō dicens esse vel nō esse. ex alio ē textu Aris.vult φ definitio non dicat esse uel non esse,qa hoc differt a suppōne.& ita seqt φ nō sit ,ppō di

Quæ the. de dubio Solutio Auerro. cens esse uel non esse. Hāc q̄one. The.āsolutā reliqt asserēs sat sibi fuisse locū mōstrasse. ¶ Auer.(vt mihi vr̄)ait definitionē nō dicere esse existere subiecti, cū definitiōis ab exnīa abstrahāt. Supponem uero dicere esse exn̄tiæ

Confutatio subti. ¶ Quę solo nō placet,qa q̄ rōne definitiōes abstra hūt ab exn̄a subti definiti eadē rōe subm suppōis abstra hit,quū suppōnes esse rerū vl'ū,q̄ ut sit exn̄tiā nō concer

Alia solutio nostra Refutatio tertia solutio nostra. nīt. ¶ Aū dicebamus definitionē accipi posse,vt alterā syllī ptē,& sic dicit esse vel nō esse.& vt sylli terminū,& sic nec dicit esse,nec nō eē. ¶ Qđ nobis nunc nō placet: qa Aris.ut nūc loqt,ē ,ppō qa ē spēs pōnis,mō pō ē,ppō, & sic definitio ,ppō erit,& ita dicēs esse vl'nō esse. ¶ Di cebamus etiā φ pōnis duę sunt ptes,suppō:& ē ps subiti ua:siue spēs pōnis.& definitio,q̄ nō spēs est pōnis,sed ps integralis,qa suppō q̄ est pō nihil aliud vr̄ ,φ definitiua ,ppō dicēs esse vel non esse', cuius pōnis ps integralis est definitio q̄ ī illa est pdicatū.q̄re ps subitellecta in textu

Refutatio analogice itelligit ¶ Sed nec hęc solo placet. Primo φ Aris.enumerauit spēs pōnis fm grecos , videlicet The. et Phi.& non ptes analogice sumpta. Esset.n. extraneū ī paucis uerbis ita de ptibus differēter dixisse. Prętereа pōnes non sunt solū:ubi definitio pdicat de definito, nā hęc est pō. Seipsum moues imortale est, vbi definito nō pdicat de definitio,nec definitum de definitione,& aliæ

Solutio Philopo. multę eiusmodi,q̄s ponūt mathematici. ¶ Phi.āt cōfuse loqt,& ut mihi vr̄,ipse sic hūc locū intelligit,φ definitio non dicit esse vel nō esse pdicādo de definito,qa reuera definitio non pdicat,qa sp pdicatū vult esse diuersum a subto,ñ.n.idē de ipso pdicat,qm̄ null'dicit φ hō ē hō. Et qa definitio nō est alia definito , nam hoc videlicet aīal rōnale mortale,nihil aliud ē φ̄ hō est,expō.n.est hoīs, et tāφ explicātio,hoc uidelicet aīal rōnale mortale.nō igr̄ de definitis pdicat definitiōes:sed qd ē ipm definitū:determināt. Gña uero & drīæ de spēbus eo φ diuersa sūt pdicāt.nō.n.idem est aīal dicere,& hoīem:aut hoīem et

Duæ petitionis spēs secundum Philopo. rōnale. Nā cū dixerimus φ hō aīal ē aut rōnalis, hęc tāφ diuersa ab hoīe:de hoīe pdicamus. Sic igr̄ uelle uī duas esse petitionis spēs:alterā ī q̄ diuersum pdicatū a subto pdicat:vt velle genus de spē,vel drīa de spē, vel accñs de subto:& hoc dicit esse vl'nō esse hoc ē diuersum esse. vl'diuersum nō esse pdicati a subto. Alterā q̄ qdē ,ppō est:ī q̄ definitio explicat de definito,& hæc nō dicit esse vel nō esse.s.diuersum pdicādo.& sic tollit qō Them.

Quasi 18. Philopo. ¶ Hęc moderatio ,pfecto igeniosa ē:& acuta : verū nō

1. Topic. Cap.4. caret q̄one,nā,vt dr̄ in topicis,q̄tuor sunt pdicata,quorū

Iolo ppria Positio duplex. vnū est definitio. Quare vr̄ φ definitio pdicet de definito,& sic nō cōuēit hęc solo. ¶ Tādē vt mihi φ duplex sit pō,altera in q̄ pdicatū pdicat de subto, qa ei dr̄ i esse: vel nō in esse. Vt ī illo ,pcessu quo probat aīum fm substantiā inaugmērabilē esse,hæc est pō, moues seipsm imortale est, vt supius fuit enumeratū.imortale.n.pdicat de mouēte seipm qa illi inest,vt accñs,vel vt affectio. Hęc est pō paralellę nō concurrūt,ubi pdicatū dr̄ de subto:qa inest illi, Et hęc pōnis spēs dr̄ suppō. Alia uero ē,in q̄ pdicatū pdicat de subto,& nō illi inest:vel non inest:vt qū definitio pdicat de definito,uel contra aut genus de spē vl'drīa de spē.his.n.nō cōpetit esse in,sed dici de,ppea pdicant sine esse vel nō esse ,hoc est sine affirmatione de inesse:& sine negatione de non inesse. Et hæc spēs pōnis ē definitiua ,ppō,vt in q̄ aut definitio de definito,vel ps definitionis de definito, aut cōtra pdicat. Quare ad for

Esse & non esse potest duplra. Cap.1.post hoc.cap.1. mā q̄onis dicerē φ esse vel non esse pōt sumi ,p cōpōne vel diuisione,quā verbū sigñat,q̄ ñ pōt sine extremis in telligi,& sic suppō & definitiua ,ppō dicit esse. Alio mō pt capi ,p̄sius ,p inesse vel nō inesse hoc est ,p affirmatione de inesse:vel negatione de non inesse,& sic suppō dicit esse vl'nō inesse,ī ea sigdē pdicat accñs cui cōpetit esse In definitio vero ē sine hoc qa in ea pdicatū tale prędicat,cui cōperit dici.d. P. subdit Ari.definitio.n.pō qdē ē, ponit.n.arithmeticus unitatē indiuisibile esse fm q̄tū,& sic hoc ,ppositio definitiua: vnitas est indiuisibilis fm q̄tū,est pō,qa hæc ponit,& hæc ē indemrābilis ,ppō: Suppositio āt nō est,nā qd vnitas est,qđ ē pdicatū de vnitate nō illi inexñs,sed de illa dictū,& esse vnitatē.i.& in esse vnitati non idē est.nā definitio est pdicatū de vnitate

De suppōtis spēb. dictū:nō āt vnitati inexñs.q̄re patet harū specierū drīa. ¶ Addit Philo. duas esse spēs suppositionis,alterā q̄ dē noīe gñis suppositio,alterā q̄ noīe speciei dr̄ petitio , & vtraq; hęc a naturali notione non depēdet, sed a doctore ponit. Suppōnes sunt hę:motū esse irrebus,a puncto oī ad pūctū oē rectā lineā agere:oī centro & interuallo circulū describi. Hę suppōnes sunt. Quæ vero ñ manifestę,sed egēt inuentione aliq̄:a doctore vero idemrābilē ponūt,hę appellant petiones,vt hęc q̄ a minoribus duabus rectis extrahunt,lineas concidere. Hæc qdē accipit a Geometra absq; demōstratione:sed astructione egent

positionis

suppositio — definitio

suppositio — petitio

de qua Pto'emæus libellum confecit: in huius cōmonstrationē. Quare suppositionis hæ sunt species. Sunt igit positionis duę species: suppositio & definitio: & suppositionis duę rursus:suppositio tm̄, & petitio,hęc de posititiōibus.

Cum autem credere scireq; rē oporteat talem ratiocinationē habendo,quā demōstrationem uocamus,hæc uero sit quia sunt ea ex quibus extruitur rōcinatio,necesse est non solū ante prima ip sa uel oīa uel aliqua cognoscētur,sed etiā magis noscētur. Semp n.illud est tale magis,ob quod unumquodq; est tale. Veluti id est dilectum,atq; amatum,ob quod amamus atq; diligimus. Quare si ob prima scimus ac credimus, & illa sane scimus ac credimus magis,quoniam ob illa & ipsa scimus posteriora.

¶ Quoniam

Quoniam autem oportet & credere, & scire rem, in habendo huiusmodi syllogismum, quem vocamus demõstrationem. (Est autem hic, eo q hæc sunt, ex quibus est syllogismus) necesse est non solum præcognoscere prima, aut omnia, aut quædam, sed & magis. Semper.n. propter quod unumquodq; est, illud magis est, ut propter quod amamus, illud magis amicum est. Quare siquidem scimus propter prima, & credimus, illa & scimus, & credimus magis, quoniam propter illa, & posteriora.

Com 25. Themist. Sumpsit ea q̃ ĩ demrõne assumunt, & notiora esse: & priora cõclone: hoc nũc vult ꝓbare ¶ Vñ (vt The. placet) ꝑticulas demrõnes examinare uĩ & prio ꝙ pricipia notiora sint, ꝓbat aĩt: qa credere & scire oportet cõclonẽ eũ hñdo syllm: quẽ demrõnẽ appellamus: is ãt est sciẽdo ea ex qbus cõficit. Cõficit ãt ex principijs q̃re principia illa nõ mõ ꝑcognoscitur, sed & magis credũt: & sequunt. Nã sp ꝑp qd vniq̃q; tale ẽ, & ipm quoq; ꝑp qd ẽ, magis tale ẽ: vt id ꝑp qd amamus: magis amicum vel amatũ ẽ. Propterea epilogans inqr. Quare siqdẽ scimus ꝑp prima: & credimus sup cõclonẽ; illa & scimus & credimus magis, qñ ꝑp illa prima: & posteriora sup. & credimus, & scimus.

Dubiũ. Phi opo. ¶ Mouet hic Phi. dubiũ, qa hoi inest ebrietas ꝑp vinũ, nõ tñ vino magis ebrietas inest. Etiam ꝑp ensẽ hõ morit, nõ tñ ipm mori inest ensi magis. Præterea oĩa mouẽt illud qd mouet, calidũ ẽ, motui tñ caliditas nõ inest.

Solutio. ¶ Rñdet Phi. & (vt mihi uĩ) sumit a Them. ꝙ Arist. dcm intelligi debet qd qñ duobus qbusdã idẽ ĩsit. Insit ãt alteri horũ ꝑp alterũ, multo sane prius & magis illi hoc inerit: vt aliqb' inest caliditas ꝑp ignẽ, ignis magis calidus ẽ. Et si corpori ꝑp niuẽ frigiditas inest, nix magis frigida ẽ. Vñ & ipse hoc inuẽs dixit ꝙ illud magis est, tanq̃ oporteat illi primo hoc tale inesse. At nec vino primo ebrietas: nec ensi prio mori: nec motui primo caliditas inest.

Obiectio. ¶ Sed obijcit cõtra hoc adhuc Phil. qa tũc Aris. supponeret principia cognosci ex qbus demrõ ẽ, & solũ ꝓbaret illa magis, & prius cognosci. Mõ hoc ẽ falsum: qa Aris. vtrũq; ꝓbare vr: ꝓbat.n. nõ solũ illa ꝑcognosci, sed & magis sciri & credi. Igr aut petit principiũ, aut solõ nulla ẽ.

Solutio. ¶ Vr mihi ꝙ Arist. vtrũq; ꝓbat: ꝙ.n ꝑcognosci oporteat pricipia, ꝓbat eo ꝙ nõ scimus nisi habẽdo eiusmodi syllm, quẽ demrõnẽ dicimus: Ois ãt syllus ex ꝓpõnibus est. Quare si scimus cõclonem ob syllm: oportet ꝑcognoscer prima illa: ex qbus ẽ syllus: & sic ꝓbat prima illa ꝑcognosci. Qd uero magis. Eo probat: qa ꝑp illa posteriora sciũt. Quare utrũq; Arist. paucis verbis ꝓbat, vel fortasse ĩ ꝓximo textu ꝓbat illud qd hic supponit. s. pricipia cognosci.

2. dubiũ. ¶ Sed adhuc dubitabis: qa pricipia nõ sciunt, sed intelligũt, igr nõ pñt magis sciri & credi.

Solutio. ¶ The. & Phi. pariter tenẽt pricipia & cõclones sciri & ꝓpria scia vniuoce dicta; verũ pricipia sciũt seipsis, qa seipsis fidẽ habẽt. Cõclones aũt sciuntur nõ seipsis, sed alijs prioribus. Tñ sciri ꝑ seipsum, et sciri ꝑ aliud prius, vtrũq; ẽ scir ꝓprie: & uniuoce dictũ, ꝑ aliud n. & ꝑ se nõ variãt rõnẽ scientię.

3. dubiũ. quo ad verba. ¶ Quęres vt Phil. q̃rit cur dixit, aut oĩa, aut q̃dã: qppe cũ necesse sit propõnes oẽs ꝑcognosci & credibilitatẽ hr̃e. Nã si in una qs ambigat, nec cõclo firma erit

Solutio. ¶ Rñdet ꝙ Arist. nõ ait ꝓpõnes aliq̃s oporter ignotas eẽ, sed ꝙ vel oẽs ꝑ se creditas eẽ, vel q̃dã. Reliq̃s vero fidẽ hr̃e ꝑ demrõnẽ, sicut Aia ẽm subam impatibilis. Impatibile scdm subam immortale, igitur aĩa immortalis. Huius maior ꝑ se credita est. vt iodemrãbilis ꝙ impatibile scdm subam est immortale. Minor ãt eget demõstratione hac ꝙ Anima simplex ẽm substantiã est. Simplex aũt ẽm substantiã impatibile, & sic maior per se nota est. Minor vero demõstrata.

Fieri autem non potest ut ea magis quisquam quæ nescit, & circa quæ non melius dispositus est, quam si sciterit, quã ea quæ cognoscit credat atq; assentitur. At euenit id profecto, si non prius cognouerit principia quispiam quam ea quæ per demonstrationem creduntur. Magis enim principijs aut omnibus aut quibusdam credere quam conclusioni necesse est. Esse contingent.

Nõ potest autem credere magis ea, quibus quispiam scit, quæ non contingunt, neq; sciens, neq; melius dispositus quam si esset, sciens. Accidet autem hoc, nisi per demonstrationem credentium quis præcognouerit. Magis. necesse est credere principijs aut omnibus aut quibusdam quam conclusioni.

Com. 26. Hic locus est obscurus; & qdã sic legũt. ¶ Nõ põt ãt credere magis, q̃ scit, q̃ nõ ẽ sciẽs, neq; melius dispositus q̃ si eẽt sciẽs. Expositio aliquorum. τυγχάνω. Nã verbũ qbus, trãstulerũt q̃ scit, verbũ cõtingũt trãstulerũt est, Tynchano.n. aliqñ pro sum, aliqñ pro contingo aliqñ pro sequor: accipit Arist. & tũc est sensus ꝙ nemo põt credere cõclonibus magis q̃ principijs: etiã si eẽt illa sciẽs, q̃; si esset melius dispositus q̃ sciens illa.

Qualis expositio ¶ Quæ expõ cũ difficultate legitur in verbis his, ut intelligẽti patet.

Propria expositio. ¶ Ego vero sic intelligo vt velit dicere ꝙ nisi principia eẽt ꝑcognita vt assumpsit: neq; sciẽs: neq; melius dispositus q̃ si esset sciẽs, posset cognoscere ea qbus ipse scit, q̃ nõ cõtigũt. i. prima pricipia, qbus scit cõclones, & q̃ nõ cõtigũt. i. nõ sequũt ex alijs principijs syllogistice: Vñ inqt. ¶ Nõ põt credere magis ea sup. quibus qspiã sup. scit ipsas cõclones, q̃ nõ contingũt syllogistice ex alijs. i. nõ põt qspiã magis credere primis principijs qbus aliqs scit cõclones, & q̃ nõ cõtigunt ex alijs syllogistice, neq; ꝑ siue sciens, neq; pro siue melius dispositus q̃ sciẽs si eẽt. Supfluit.n. negatio more greco, dico neminẽ pricipijs ipsis credere magis nõ posse sup. nisi illa essent ꝑcognita. Quę lõ docet ꝙ Aris. velit ꝓbare ꝙ pricipia sint prẹcognita, postq̃; ꝓbauit illa esse magis scita hoc pacto, qa nisi eẽnt ꝑcognita nõ eẽnt magis credibilia ipis cõclonibus. P. subscribit, accidet ãt hoc. s. ipa nõ magis credi nisi ꝑ demrõnẽ credẽtiũ qs sup. illa ꝑcognouerit, q̃re q̃si sic arguit. Si principia añ demrõnẽ nõ eẽnt ꝑcognita, illa nõ eẽnt magis credibilia cõclonib'. Et hoc refellit. d. magis.n. necesse credere pricipijs aut oibus aut qbusdã, q̃ cõcloni.

Expositio verborum secundum Philop. ¶ Quo uero ad uerba attinet Phi. (ut mihi uĩ) ꝑ eũ q ẽ melius dispositus q̃; sciẽs, intelligit eũ q ꝑstãtius excellẽtiusq; ipas cognoscit q̃; ẽm demrõnẽ, & ita ꝑ sciẽtẽ itelligere vr eũ q scit ꝑ demrõnẽ, & ꝑ melius dispositũ q̃; sit sciẽs itelligit eũ, q scit sine demrõne solũ ꝑ terminos.

Propria verborum expositio. ¶ Mihi vr ꝙ ẽmo Aris. sit hypothetic' nihil ponẽs inesse, hoc pacto ꝙ nemo posset credere primis ipsis pricipijs magis nisi illa ante demrõnẽ essent ꝑcognita nemo. s. neq; sciẽs, neq; aliqs alius plusq̃; sciẽs, si eẽt repertibilis. Et sic cũ hypotetice loqt, neminẽ vult eẽ melius affectũ q̃; sciẽs sit, addidit.n. si eẽt.

Expositio Alex. ¶ Verbũ ãt credentiũ Alex. exposuit creditorũ. s. cõclonũ creditarũ, vt sit sensus: accideret ãt hoc. s. prima non magis credi nisi ꝑ demõstrationẽ conclusionũ creditarũ sup. sciendo illa quis ꝑcognouerit.

Philopo. ¶ Philo. vero construit sic, nisi qs de numero hoium credentium per demrõnem quasi dicat acciderit hoc. s. illa non posse prius credi, nisi quis de numero hominũ qui credunt per demonstrationem, illa prius nouerit, quæ expositio (vt mihi videt) clarior est.

Ei qui per demonstrationem scientiam est habiturus. Nō solū autem ipsa principia magis nota, magisque credita sint, quam id q ex ipsis ostendit, sed etiam, nihil prorsus eorum quæ principijs opponuntur ex quibus erit ratiocinatio falsa, uereq; contraria, credibile sit aut notius principijs ipsis oportet. Quippe cum eū qui simpliciter est scientiam consecutus, nunquam ab ea persuasione dimoueri oporteat.

Immutabilem. a metaph. Inmutabilem. Indimoutbilem ab opinionē.

Debentem autem habere scientiam, quæ per demonstrationē est, non solum oportet principia magis cognoscere, magisq; eisdē credere, q̄ ei, quod demonstratur. Sed neq; ipsis credibilius, neq; notius esse aliud ex contrarijs primis principijs, ex quibus fit syllogismus contrariæ deceptionis. Siquidem oportet simpliciter scientiam, immutabilem esse.

Cōm 27. Continuatio secūdum aliquos. Cōfutatio. Intelligens per syllm duplex.

Sunt quidā q asserūt Arist. hactenus ꝓbasse ꝓpōnes siue principia ipsa, ex quibus fit demōstratio, esse notiora ac credibiliora cōclōnibus, at nūc eū ꝓbar̄ dicūt nihil eorū oppositis in falsitatē esse credibilius. ℂ Q̄d vnde sic dixerūt, ignoro. Nā si cōstat nihil ipsis eē credibilius in veritate: cōstabit nihil esse eorū oppositis credibilius in falsitate. ℂ Propterea aīaduersione dignū ē q ꝑ syllogismū intelligit aliqd, esse duplicē. Alter. n. est qui ꝑ dialecticū opinat̄ aliquid esse vel nō esse, vt mundū eē genitū vel nō genitū. Alter qui per demōstrationē scit aīum esse immortalē. Mūdū nō esse genitū Aristo. opinat̄, qa ex nihilo nihil generat̄. Plato mūdū eē genitū, qa a deo ex nihilo genitum, putat. n. qd' a deo fit, ex nihilo fieri. Aīum esse immortalē scimus, qa seipsum mouet, nā. Oē ꝑ se seipsum mouēs imortale. Aīus ꝑ se seipsum mouet. Aīus imortalis est. Inter opinātē & scientē hęc est dr̄ia. Nā eū q ꝑ aliqua ꝓbabilia principia aliqd esse vel non esse opinat̄, cōtingit mutari in opinionibus, q̄s habet de cōclōnibus, nā in diuersis tp̄ibus possunt sibi pricipia, & eorū opposita esse credibilia, vt tp̄e Platonis credibile erat ex nihilo fieri posse aliqd a deo, vt est nūc rei veritas apud nos, q̄re tūc opinio erat ꝙ mūdus erat factus. Succedēte Aris. oppositū illius pricipij erat creditū. s. ꝙ ex nihilo nihil fieret, & sic successit alia opinio, ꝙ mundus nō erat factus. Quare opinātē i suis opinionibus cōtigit mutari, qa vno tp̄e sūt sibi credibilia pricipia. Alio tēpore eorū opposita. Nunc tēpore nostro ſm veritatē credibile est, & verū, mūdū esse factū, qa tenemus, & ita est, ꝙ deus ex nihilo facere pōt oē pole. At sciēs imutabilis est, qa (vt supra dicebamus) cuius simplr̄ est sciētia: hoc impole est alr̄ se habere. Ex hoc sequit̄ sciētia ꝑ demōstrationē habiturū, nō mō debere credeř ꝓpōnes & principia demr̄onis esse credibiliora cōclōnibus, q̄ demōstrant̄, sed nullū ex eorū oppositis eē sibi credibile ꝓ aliquo tp̄e, nā aliter sciēs esset mutabilis, qa cū oppositū aliqd' fieret sibi credibile, mutaret̄ ad oppositū eius qd sciebat, inqt. ℂ Debētē autē habere sciētiā q̄ ꝑ demr̄atio nē est, nō solū oportet principia magis cognoscere, magisq; eisdē credere, q̄ ei ꝙ demr̄at̄; vt ꝓximo textu cōclusit, sed ipsis pricipijs neq; credibilius neq; ipsis notius eē aliud vllū, ex cōtrarijs primis principijs, ex q̄bus contrarijs fit syllis contrarię deceptionis, siue sylls falsi, credere debet. Sciturus igit̄ ꝑ demr̄onem debet credere primis ꝓpōnibus, ꝑ q̄s sciet, nullatenusq; oppositis illarū.

Opinio Arist. de mundo habetur primo cœli. Com. 102. Differentia inter opinantem & scientem. 1. phy. 34.

Cuius cām subscribit. Siqdē oportet simplr̄ scientē immutabilē eē. dixit simplr̄ scientē, qa sciētē ſm quid, vt opinātē cōtingit mutari, quatenus mutatur opinio de propositionibus, vel simpliciter hoc est vere, & nō ſm accidēs.

Verborum expō.

ℂ Quo vero ad verba attinet, sylls cōtrarię deceptionis dr̄ apud Philop. sylls falsi, hoc est sylls ignorātię, & hic fit ex cōtrarijs primiorū principiorū, ex q̄bus fiebat sylls scię. Verbū imutabilē græce est ametaptotō, qd nō nulli habent non incredibilē. Quod nescio quō sit factum. Illud. n. nec in textu est, nec esse potest ad propositum, nec ipsum habet aliquis expositor græcorum.

Sunt āt quibus non uidetur esse sciētia ꝑpea q ipsa prima sciātur oportet. Sunt etiā quibus esse quidē uidetur demonstrationes tamē omniū esse. Quorum neutrū sane uerū aut necessarium est. Text. 6.

Quibusdam quidem igitur propterea q oportet prima scire, non uidetur esse scientia. Quibusdam uero esse quidē oīum tamē demōstrationes esse, quorū neutrū neq; uerū, neq; necessariū est.

Oportebat (vt Philo. inquit de demōstratione nō tm̄ q̄cūq; ad eius speculationē cōducūt, tradere, sed & dicta atq; rōnes cōtraria cōstituētiū redarguere. Idcirco in his Aris. postq; dixit qdnā eēt demr̄o, nūc ꝓponit eos: q cōtraria definitioni demr̄onis statuunt̄ redarguere ℂ Sūt āt de demr̄one ipsa tres pōnes, duæ qdē cōtrariæ, & tertia Aris. in subcontrarijs constituta. Nā alij demr̄onē penitus abnegarūt, dicētes nullorū penitus demr̄onē esse. Alij demr̄onem penitus affirmarūt, asserētes oium penitus demōstrationē esse, Aris. in ꝑte concedit demr̄onem eē, qa aliquorū vult eē demr̄onē. In ꝑte negat qa aliorū nō uult demr̄onē esse. Vn̄ inqt. ℂ Quibusdā qdem igit̄, ꝑpea ꝙ oportet prima scir̄, nō vr̄ esse scia. s. demr̄atiua: & sic uolūt nō esse penitus demr̄onem. Quibusdā etiā q dē: oium tm̄ demr̄ones esse: & sic dicūt oium esse demōstrationē. Quorū neutrū neq; verū est, neq; est necessariū, sed i parte utrūq; est verū ℂ Sed circa hæc ambigit Philo. cur a pricipio hoc nō q̄siuit, nā si in qōnibus prius est, si est q; qd est: oportebat prius de ipso si ē facere demōstrationē, deide qd est tradere, ad primū tradito ipso qd ē: ad ipsum si est, trāsiit. Auget vero q̄stionē, qa prius Menonis: & Sophistarū cauillos de inuentione, atq; ipso scire ꝑtractauit q̄re, & hęc i illo loco debuit interserere. ℂ Quo argumēta Grossatesta p̄sens capsm ait non esse de suba libri, Sed de cōplemēto bonitatis, eo qa purgat errorē ꝓximū, scię acq̄sitę. ℂ Rn̄det Phi. ꝙ qn̄ definitio quid nominis est obscura tūc p̄missa nominis significatione, statim si illa res sit q̄rit̄. Vbi tm̄ nominis significatio patuerit, primū de si est occurrit: vt de vacuo seruauit Aris. nā cū qd vacuū significet, fuerit obscurū, prius qd vacuū significat p̄misit: deinde an vacuū sit, q̄siuit, eodem mō hic qa quid demr̄atio significat, erat obscurū p̄missō quid nominis demr̄onis, vt ꝙ sit sylls talis q̄rit an demr̄atio sit. ℂ Sed pace tāti viri dixerim. Tunc solum Arist. accepisse definitionē qd nominis ipsius demonstrationis, & non quid rei. Q̄d nō credo uerū esse, cū nullibi illā alr̄ definit. ℂ Melius igit̄ dicerē: ꝙ iō qōnes hasce hic ꝑtractauit, qa remouent̄ ex his q̄ dixit de demōstratione definitionis. Et sic licet ꝑ se ordine doctrinæ, q̄stio si ē p̄cedat q̄stionē, qd ē, tm̄ ꝑ accn̄s pōt esse contrariū: vt in ꝓposito, qa eiusmodi q̄stiones remouentur ex his: q̄ dixit circa definitionē demōstrationis, nā de natura bonarū definitionū est ꝑ illas remoueri oēm dubitationē accn̄tē circa rē definitā. ℂ Quo vero ad positiōes ipsas attinet: debes scire ꝙ oēs dictę tres positiones cutebant̄ hac cōmuni hypothetica, videlicet si demōstratio est: necesse est prima pręcognosci: hi. n. qui dicūt omniū demonstrationē esse: & hi qui dicūt nullorum demon-

Cōm 18. Cōfutatio. De demonstratione triplex opinio. Dubiū a huius primo. Quæ Lini couen. Solutio Philop. 4. phy. 18. Quæ tenē pō Philo. Propria solutio. 4. phy. 38.

strationem esse: & Aristo. qui dicit aliquorũ esse demõstrationẽ, & aliquorũ nõ esse demrõnẽ & hãc concedit, quia declarauit demõstrationẽ esse ex primis, & notiori bus. Verũ qui oĩum demonstrationẽ esse dicũt, et q nullorũ, addũt cõsequẽti hoc, videlicet p demrõnẽ hoc pacto. Si est demõstratio, necesse est prima scire p demrõnẽ. Ab hac itaq; additione emerserũt errores: nã q negabãt demrõnẽ, sic hypothetice syllogizabãt ex hac hypothetica. Si demrõ est, necesse est prima scire p demõstrationẽ. Sed prima non sciunt per demõstrationẽ. Sed contingit prima scire per demonstrationẽ, vt statim pbabit. Igitur demonstratio non est. Qui vero demõstrationẽ esse aiunt: sic syllogizabant ex illa. Si demonstratio est, contingit prima scire per demonstrationem, vt dicetur. Igitur demrõ erit. Ambę igitur hę põnes vtuntur hypothetica hac cõiter tãq; maiore. Verũ prima assumit oppositũ cõsequentis, & infert oppositũ antecedẽtis videlicet demonstrationẽ nõ esse, & sic seruat formã syllogismi, sed peccat in materia, qa hypothetica assumpta non valet ut dicemus. Secunda ãt assumit cõsequẽs, & infert positionẽ antecedentis: & sic peccat in materia, & forma. In materia quidem, quia hypothetica falsa est. In forma uero: quia expositione consequẽtis nõ syllogistice sequit positio antecedẽtis. ¶ Propterea Arist. inquit, quorum neutrũ .i. neutra põ, neq; verũ, neq; necessariũ est: dixit .n. neq; verũ quo ad ipsas põnes: qa utraque falsa est. Dixit neq; necessariũ: quo ad rõnes positionum: quia nulla est nęcessaria. hęc quo ad positiones.

Qui nanq; scientiam non esse omnino ponunt. hi censent abeundum esse in infinitum propterea q, posteriora non sciuntur ob ea priora quorum prima non sunt, recte quidem dicentes. Fieri enim non potest ut infinita quisquam pertrãseat. Quia si statur, ac principia sunt, hęc incognita dicuntur esse, cum ipsorum non sit demonstratio, quod quidem solum inquiunt esse scire. Quod si fieri non potest ut prima sciantur, neq; fieri posse dicunt ut ea quę proficiscuntur ex illis sciantur simpliciter proprieue sed ex suppositione duntaxat si illa sint.

Ponentes quidem .n. non esse omnino scire, hi ad infinitum. uolunt reduci tanq .i. nõ sint utiq; scientes posteriora propter priora, quorum non sunt prima, recte dicentes. Impossibile enim est infinita pertransire. Sinautem stant, & sint principia, hęc ignota esse, cum demonstr atio non sit ipsorum quod quidem dicũt esse scire solum. Quod si nõ est prima scire, neq; quę ex his sunt, erit scire neq; simpliciter, neq; propria, sed ex conditione, si illa sint.

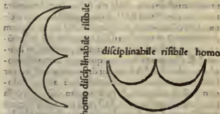
Cõmẽ. 19. Caddus. Qui negãt simpliciter, & omnino demonstrationẽ, hoc pacto ex illa cõi hypothetica syllogizant. ¶ Si demõstratio est. Prima per demonstrationẽ sciuntur. Sed prima non sciuntur per demonstrationẽ. Igitur demonstratio non est. Maior est hypothetica cõmunis, quam ambę positiones sppponunt. At nunc probat Aristot. de eorũ mente minorem: quę destructio cõsequẽtis est: quia si prima sciũtur, vel per alia priora, & illa per alia; & sic in infinitum, vel oportet stare ad ipsa prima, ita ut non per alia sciantur. Non per alia & sic in infinitũ, quia tunc essent ignota, cum infinita sint ignota nec oportet stare ad ea. quia tũc illa non scient p demõstrationem, & ita penitus non sciuntur. Et per cõsequens ex his posteriora minime scientur, inquit. ¶ Ponentes quidem .n. non esse omnino scire, & dicentes demonstrationẽ penitus nullam esse. Hi ad infinitum uolunt reduci, tãq; nõ sint vtiq; posteriora scientes propter priora, quorũ nõ sunt prima, & sic primum est vt prima illa per alia priora: & illa per alia, & sic in infinitũ: recte (vt Aristot. inquit). Dicentes: quia non pręcognitis primis neq; secũda cognosci poterunt. Hoc .n. recte dixerunt. & ipse posuit in definitione demonstrationis. Obijcit tamen contra hanc partem in eo q uolũt reduci ad infinitũ: nam tunc hęc essent ignota. Impossibile enim (vt ait) est infinita pertransire. Deinde destruit secũdũ membrum: & inquit. Sinautem stant, & sunt principia, hęc supple oporter ignota esse, quia per demonstrationẽ non sciuntur: cum ipsorum demonstratio non sit, quod quidẽ dicunt esse scire solum. Demum epilogat rationem, & inquit. Quia si non est prima scire neq; quę ex his sunt, erit scire aliquo pacto, qa neq; simpliciter neq; pprie: sed ex cõditione sine suppositione si illa sunt. Nam suppositio ponit quoddã de quodã, & cogit credere ita esse. Simpliciter .n. demonstratio non est per pręducta: ex suppositione autẽ aliquid possibile est probare, quod non est proprie demõstratio, sicut si duo sunt quinq;, & quinq; erunt duo, & si terra est pennata: & pennas nimirum habebit. Et sic equus volat, equus nimirum habebit alas.

¶ Animaduertendum hosce seruasse formam syllogismi: quia ab opposito consequentis, licet deducere oppositum antecedentis, sed peccabant in materia: quia illa communis hypothetica est falsa, ut dictum est. Prima enim sciuntur, sed non per demonstrationem: sunt .n. scita per se ipsa fidem habentia, vt etiam dicemus. Solutio cauilli huius pẽtus.

At secundi de modo quidem sciendi consentiunt, per demõstrationem .n. solum esse scientiam dicunt. Verum omnium demonstrationem esse nihil inquiunt prohibere. Fieri enim potest ut demonstratio circuli modo versetur, omniaq; mutuo demonstretur.

Alij de ipso scire quidem fatentur per demonstrationem utiq; esse solum. Sed omnium esse demonstrationem nihil prohibet. Cõtingit .n. circulo fieri demõstrationẽ, et ex his quę adinuicẽ sunt. Vid. 1.

Qui omnium demonstrationẽ esse affirmant, hoc pacto ex illa hypothetica cõi syllogizant. ¶ Si demrõ est, prima principia sciuntur per demonstrationẽ. Sed prima sciuntur per demrõnẽ. Igitur demõstratio est. Minorẽ probat eo q contingit circulo demõstrari. Vbi priora per posteriora demõstrantur. Quia uero circulo fieri possit demrõ: ab vna particulari deducit, qa videlicet incõuertibilibus priora demõstrãt posteriora, & ecõtrario posteriora demonstrant priora, termini conuertibiles sunt disciplinabile, risibile, homo, qm̃ sequit. Omne risibile disciplinabile. Omnis hõ risibilis. Igitur oĩs hõ disciplinabilis, & per cõuersionẽ maioris in terminis cũ Com. 20. Cauillum.

conclõne, sequitur. Oẽ disciplinabile risibile oĩs homo disciplinabilis, igit oĩs homo risibilis. Vbi minor syllogizatur ex conclõne cũ maiori cõuersa. Igit circulo fieri potest demonstratio, inquit. Alij uero de ipso scire q-

dē confitentur ipsum videlicet esse per demonstrationē solū. Verbū vtiq; graece est gar, latine enim. Sed q̄a nō tenet pro reditiuo causę, ideo trāsferri pōt pro cōfirmatiuo videlicet vel vtiq;. Sed omniū, vt inquit, esse demōstrationē nihil ꝓhibet, & hoc ꝓbat ex vna particulari, & inqt. Contingit.n. circulo fieri demōstrationē, ex his quæ adinuicem cōuertibilia sunt. Igitur supple in oibus priora per posteriora circulo demrāri pōt. ¶ Animaduersione dignū rōnē hanc tripl'r peccare. Primo qdē in forma, q̄a arguit a positione cōsequētis ad positionē antecedētis. Secundo in materia, quia (vt dicet) hypothetica communis est falsa. Tertio quia ab vna singulari deducit vniuersalem, nō.n. si in conuertibilibus licet circulo retrocedere, in omnibus sequitur idem fieri posse.

Refutatio cauilli.

Nos autem dicimus nec omnem scientiam esse demonstratiuā, sed eorum quæ medijs uacant indemonstrabilem esse.

Nos uero dicimus non omnem scientiam demonstratiuam esse, sed immediatorum indemonstrabilem.

Comm. 31.

Rn̄det Aristoteles, & huius rei veritatē subiungit, in nuitq; simul & veritatē q̄liti, & solutionē ad eorū rōnē. Veritas itaq; est in subcōtrarijs constituta. Nam vtraq; contraria falsa est. Illa.n. falsa est, oīs scientia est demonstratiua, & illa etiā, nulla scientia est demōstratiua. Quare vtraq; harū vera erit, aliqua sciētia ē demōstratiua, vt mediatorū. Et aliqua sciētia nō est demōstratiua, vt immediatorū. Ex hoc patet hypotheticā illā esse falsam, q̄a licet si demonstratio sit, prima scire sit necesse, nam notiora & scibiliora oportet prima esse, p quę posteriora sciūtur, non tñ ipsa scire necesse est per demonstrationē. nā immediatorū scientia quidē est, sed non per demonstrationē, quia per seipsa fidē habent, inquit, Nos vero dicimus non oēm scientiā demōstratiuā esse, quia aliquam demōstratiuā, vt mediatorū, sed immediatorū indemōstrabilē. & sic simul veritatē tangit, & paralogismi solutionē ¶ Philopo. reducit eos qui negāt demonstrationē, concedere illā. Nā si negant demonstrationē, aut per syllogismū hoc probant demōstratiuū, aut per syllogismū nō ex necessarijs. Si ex syllogismo nō ex necessarijs, nīc nihil certi haberēt. At si ratio per quā syllogizāt demōstrationē nō esse, est demōstratiua, nīc negādo demonstrationem esse, ponūt demōstrationē esse, veluti q negant loquelam esse ore, ponunt loquelā esse. ¶ Quare Arist. sapide ab vtraq; positione sumit demonstrationē esse, & ab illa positione, q̄ negat demōstrationē esse:

Quæ Phil.

& ab illa positione, quę ponit demonstrationem esse.

Quod quidem necessarium esse patet. Nam si necessarium quidem est ut priora sciantur & ea ex quibus conficitur demonstratio, statur autem tandem in hisce quæ uacant medijs hæc indemōstrabilia necesse est esse.

Et q̃ hoc necessarium sit, manifestum est. Si enim necesse est scire quidem priora, & ex quibus est demonstratio, stant autem aliquando immediata. Hæc indemonstrabilia necesse est esse.

Probat nūc id quod sumpsit. Sumpsit enim q̄ sint q̄dam quæ sciuntur immediata ac indemōstrabilia, & sumit ad huius rei demonstrationē. Primo q̄ prima ex q̄bus est demōstratio sciuntur. Secundo sumit q̄ scibilia aliquando stant immediata ita, vt per seipsa sciantur, & nō per alia priora. Aliter esset processus in infinitū. Ex his simul sumptis concludit prima p quæ scimus mediata, esse indemōstrabilia: & sic habetur aliq̄ esse sciam indemonstrabilem, vt immediatorū, inquit. Et q̄ hoc necessarium sit, videlicet q̄ sint aliqua indemonstrabiliter scita, manifestū est. Deinde probat hoc, vt dixi, sumens duo, & inquit. Si enim necesse est scire quidem priora: & pro idest ex quibus est supple cōnstitutiue demonstratio, quod dicit ad differentiam priorum, ex quibus non est demonstratio nisi potestate, hoc est primum, sumit secundum, & inquit. Stant autē aliquādo immediata: hoc est: secundum: quod eo patet: quia non licet ꝓcedere in infinitū. Ex his concludit propositum, & inquit. Hęc indemōstrabilia necesse est esse, & sic aliqua sciētia erit indemonstrabilis, vt accepit. ¶ Ex hoc Philopon. infert bene esse dictum in principio differre scientiam a demonstratione, eo q̄ scientia sit amplior, & in plus. Est enim scientia tam mediatorum: q̄ immediatorum. At demonstratio non nisi ipsorum mediatorum.

Comm. 32.

Supra com men. 2. Quæ Phi.

Hoc igitur ita sese habere dicimus, ut non solum scientiam, sed & principium scientiæ quoddam esse asserimus, quo terminos ipsos cognoscimus.

Hæc igitur ita dicimus, & non tantum scientiā, sed & principium scientiæ esse quoddā dicimus quo terminos cognoscimus. quo

Hæc igitur ita dicimus: hoc est hęc esse imediata ita dicimus, & non tātum supple dicimus scientiā ipsorum indemonstrabilē esse: sed & dicimus esse quoddam scītrix eorū principium quorum terminos cognoscimus. ¶ Vbi debes scire q̄ Aristo. per hæc voluit habere esse statum in demonstrabilibus ad indemonstrab.lia. Et ideo hęc, quæ dicit dupl'r exponi possunt vno modo, vt Philoponus inquit, intelligendo per principiū quo terminos noscimus intellectum diuinum: nam rerum resolutio hæc est, q̄ sensibilia resoluuntur ad cœlestia. Cœlestia ad eorū formas: q̄ sunt substātię simplices. Has nos cognoscimus diuino intellectu illustrati. Et sic (vt ait) p terminos, intelligit formas cœlestium corporū, ad quæ resoluuntur hęc mortalia. Per principiū igitur quo terminos cognoscimus: intelligit intellectum diuinum: quo illustrati cognoscimus substātias simplices, quę sunt formę siue termini cœlestium, ad quæ omnia hæc resoluuntur. Et ita patet esse statum in rebus. ¶ Hęc expositio, (vt mihi videt) ꝓpositum trāscendit. ¶ Propterea melius Themistius & magis naturaliter, & ad literā plus cōueniens: inquit Aristotelem per principium quo terminos cognoscimus intelligere intellectum nr̃m, & p terminos: subiectū & p̄dicatū, ad quæ immediata resoluuntur. Est igitur hęc resolutio, q̄ mediata & demōstrabilia resoluuntur

Comm. 33.

Duplex expositio verborum. Arist. Philopo.

Quæ expō Philopo. the. expō.

Resolutio quo fiat.

resoluuntur ad immediata,& per illa sciunt. Immediata vero resoluuntur in eorum terminos,subiectum & prędicatum,& per illa sciuntur. Termini vero intellectus lumine cognoscuntur. Vt enim sensibilia per se sensu ipso ac lumine sensitiuo cognoscuntur, & nulla alia rõne sic prima simplicia intellectus lumine, & nulla alia rõne cognoscimus. Intellectus igit simplicibus apprehensionibus terminos apprehendit,indemonstrabiliter eorum capiens naturam,ex quibus dignitates connectit,quare non necesse est res i infinitum ꝓcedere,sed est & quoddã demonstrationis principium intellectus,qui res comprehendit & non indiget demonstratione ipse, cum sit

Verborum expõ. principium. ℂ Quo vero ad verba attinet, verbum illud quo grece est,& licet multa apud gręcos significet, nam, nam significat idem quod inquantũ. Hic(vt mihi videtur)est relatiuũ,& datiui casus, refertur@ ad archẽ, id est principium,quod gręce est fęminini generis,Et sic cum Aristoteles dixisset immediata esse quædam ad quę stamus indemonstrabiliter,statim subiungit esse principium quoddam, quo terminos principiorum noscimus,hęc de verbis. Ex re vero ipsa patet immediata sci

Ca.7.& 2. huius ultimo. ri,& non tantum intelligi. Quia licet.6.ethicorum dicat Philosophus eorum esse intellectum, tamẽ eorum non tantum intellectus est,sed & scientia etiam.non quidem demonstrabilis, sed indemonstrabilis,vt diximus.

Et etiam patere dicimus fieri non posse ut circuli modo demõstratio simpliciter conuertatur si demonstrationem ex prioribus oportet ac notioribus esse. Fieri enim nequit ut eisdem eadem simul priora sint atq; posteriora,nisi altero modo, ueluti si alia nostra ex parte, alia simpliciter dicantur, quo quidem modo facit inductio notum. Quia si ita sit,non bene est diffinitum ipsum simpliciter scire,sed est sane duplex. An altera demonstratio quæ sit ex hisce quæ nobis sunt notiora,non est simpliciter demõstratio.

Circulo autem ꝙ impossibile sit demonstrare simpliciter, manifestum est. Siquidem ex prioribus oportet demonstrationem esse,& notioribus, Impossibile enim est eadem, sibi inuicem simul priora,et posteriora esse nisi altero modo ut hæc quidẽ ad nos. Illa uero simpliciter, quo quidem modo inductio facit notum. Si autem sic est, non utiq; erit simpliciter scire bene definitum, sed dupliciter. Aut non simpliciter altera demonstratio sit ex nobis notioribus.

Com.34. Erat secunda positio ꝙ demõstratiua scientia sit,quoniam omnium est demonstratio.ꝙ vero omnium sit demõstratio,probabat, quoniam circulo demonstrationẽ esse necesse est. Quod vero circulo demonstratio sit. Iterum probabat,quoniam conuertibilia contingit circulo demonstrari. Aristoteles ergo nunc ostendit: nihil circulo posse demonstrari,quinimo nec conuertibilia,qua ratione & via vult Aristo.habere, ꝙ secunda positio peccet & in forma argumentandi: q̃tenus ex vna singulari vniuersalem argumentatẽ.& in materia,q̃tenus singula-

Duplex expositio Philopo. ris illa etiam falsa est. ℂ Quo vero modo illa singularis falsa sit, Philopo.dupliciter declarat,verba Aristo.duo

Prima expositio. bus modis exponens. Primo modo sic,Si circularis ostẽsio in demonstrationibus est,nõ nisi pro tãto,quia ex posterioribus posset demõstrari prius,& si sic,non recte es-

2.expõ. set simplr definitũ ipsum scire,sed dupliciter. ℂ Secũdo mõ Philop.exponit sic,Si demõstratio circularis sit possibilis,tũc ex posterioribus posset demõstrari prius. Qd vero ex posterioribus prius demõstrari non possit, pro batur,qm dictum est demonstrationẽ fieri ex primis na

tura. At circularis demõstratio prima ex posterioribus demonstrat. Ergo demõstratio nõ fit circulo,nisi dentur demonstrationis duo modi,& qui ex prioribus natura, & qui ex posterioribus,& sic demõstratio nõ esset simpliciter,sed dupliciter definienda. ℂ Differt hæc secũda Dfia expositionum. expõ a prima, qa hęc ducit ad illud qd demonstratio nõ simpliciter,sed dupliciter esset definita. Prima vero ducit ad hoc,ꝙ scire nõ simpliciter,sed dupliciter esset definitum.vnde inquit. ℂ Circulo autẽ ꝙ impossibile sit demonstrare simpliciter,manifestum est. Siquidẽ oportet ex prioribus & notioribus demonstrationem esse.Si.n. ex prioribus natura sit demõstratio,non potest circulo aliquid demõstrari,quoniam non nisi ex posterioribus fieri potest, nõ enim eadẽ eisdem priora & posteriora sibi iuicẽ esse possunt simul, nisi altero modo vt vel hęc quidem ad nos,vel illa simpliciter. Simul autẽ eadem esse priora & posteriora est ipossibile, voco priora ad nos,quæ nobis patent, quo quidẽ modo inductio ex prioribus ad nos vniuersale notũ facit. Ergo vis rationis hæc est. Si demõstratio circularis esset possibilis. Aliqua demõstratio esset ex prioribus ad nos. Tũc destruit Rñ.text. consequens,& inquit. Si autem sic est.s.ꝙ aliqua demõstratio si ex prioribus ad nos:nõ utiq; erit simpliciter scire bene definitũ. Et ꝑ simpliciter scire,intelligit aut simpliciter demonstrationẽ,ut expositio secunda dicit, aut simpliciter scire,hoc est scientiã simpliciter bene definitam. Sed erit dupliciter definienda, Vel erit dicẽdum ꝙ altera demõstratio quæ est ex prioribus ad nos, non sit simpliciter demõstratio. Sed æquiuoce,& per quandã similitudinem. Sic igitur non est circulo demõstrare, quoniam ex prioribus ad nos esset demonstrare,non.n. eadem eisdẽ sunt nobis priora & posteriora simul, sed altero modo,aut ad nos,aut natura. Modo nõ est demõstrare ex prioribus ad nos,quoniã demonstratio non esset vno modo,sed duplex,vel saltẽ demõstratio: quæ est ex prioribus ad nos:non erit demonstratio nisi ęquiuoce. ℂ Sed contra obijcit Philopon. quoniam hæc de Obiectio Philopo. mõstratio est: Cinis est hic,ergo ignis aliquãdo fuit ibi. Amplius & hæc.luna taliter illuminatur:ergo est sphęrica. ℂ Iuniores propter hęc dixerunt duplicem esse de- Rñ Iuniorum. mõstrationẽ,quia & propter quid:hoc est ex prioribus ad nos:ex prioribus natura. ℂ Auerroes uero addit tertiã quã appellat demõstrationem simpliciter: quę est ex simpliciter nobis & naturę notis. ℂ Themistius vero & Qua Themistius. Alexander:& Philoponus eum syllogismum qui est: Alexan & Philopo. ex simpliciter prioribus:solum demonstrationẽ esse autumant:eum vero: qui est ex prioribus nobis,cõiecturã vel syllogismum esse tantum tradunt. Et si demõstratio dicitur:non nisi ęquiuoce appellatur. Tũc patet:ꝙ rationes illæ:q̃ in dubitatione inductę sunt:non sunt demonstrationes:sed(vt Philoponus inquit). Coniecturæ qua- Coniectu e te sunt duplices. rum aliæ sunt necessariæ:vt illæ: q̃ tactæ sunt: Aliæ non necessarię:sed solum rhetoricæ:vt illa: hęc mulier pallida est:ergo peperit:& ista:hic de nocte vagat.ergo est fur:& ista:hęc se ornat:ergo mechus:verũ de his postea. Vide sup com.12.

Euenit autem hisce qui dicunt demonstrationem uersari non solum id quod nunc est dictum,sed etiam nil aliud dicere,quã hoc est,si hoc est. Hoc uero pacto facile est omnia demonstrare. Atq; patet idipsum accidere tribus positis terminis. Siue enim ꝑ multos siue per paucos redire dicatur nihil profecto refert,atq; per paucos etiam duos. Nam quando cum.a.sit, est necessario.b. Et

hoc cum sit ex necessario.c. Tum cum.a.sit necessario.c.ipsum erit. Si igitur cum.a.sit.necesse est.b.esse,& cum.b.sit necesse est esse.a.hoc enim erat circuli modo uersari. ponatur.a.eo in loco quo ipsum est.c. Dicere igitur cũ.b.sit.a.ipsum esse, nil aliud est quã dicere, cum.b.sit.c.ipsum esse. Id autẽ nil aliud est quã dicere, cum.a.sit.c.ipsum esse. At idem est.c. &.a. quare fit ut hi qui censent orbis modo demonstrationem uersari, nihil aliud dicant quã cũ.a.sit.a.ipsum esse.hoc uero pacto facile ẽ oĩa demõstrare.

Accidit uero dicentibus circulum demonstrationem esse, nõ solum quod nunc dictum est. Sed nihil aliud dicere quam quoniam hoc est.si hoc est. Sic autem facile est demonstrare omnia. Manifestum autem est ꝗ hoc accidat, tribus terminis positis, per plures.n.aut pauciores reflexionem dicere, differt nihil. Per paucos uero quam per duos. quando enim.a.existente, ex necessitate erit.b. Hoc autem existente, erit.c.ipso.a.existente erit.c. Si igitur.a.existente, necesse est.b.esse. Hoc autem existente, ipsum.a.(hoc enim erat circulo demonstrare) ponatur.a.in quo.c.igitur.b.existente.a.esse dicere, est.c.esse dicere. Hoc autem, quoniam.a.existente.c.est.c.uero ipsi.a.idem est, quare contingit circulo dicentes esse demonstrationem nihil aliud dicere quam quoniam.a.est a.est. Sic autem omnia demonstrare facile est.

Com.:5. Cum induxisset vnum absurdũ contra eos, qui concedebant omnia esse demonstrabilia: & demonstrationẽ circularẽ, videlicet ꝙ ex posterioribus priora, & ex particularibus vniuersalia demonstrent, nũc trãsit ad aliud absurdũ. & prima facie sic videtur ꝓcedere. Si demonstratio circularis esset: ita vt oĩa demonstrabilia sint: tũc ꝑ illam nihil aliud demonstraret ꝗꝫ si.a.esset.a.esset. Vltra si per illam nihil aliud demonstraretur ꝗꝫ si.a.esset.a.esset tunc facile esset oĩa demonstrare. Prima consequẽtia prima facie declarat supponendo ꝙ tunc est demonstratio circularis, cũ in eadẽ syllogismi specie conuersio fit. Nã (vt diximus) si ab effectu causa demonstraret, & deinde a causa effectus: hæc conuersio non esset in demõstrationibus, qm̃ ꝓcessus ab effectu causam non ẽ demonstratio: sed syllogismus rm̃: vel coniectura necessaria, vt Philop. inquit. Quare si.a.demonstrat.b.a.est causa simpliciter prior ipso.b.& contra.b.demonstrat.a.&.b.erit causa simpliciter prior ipso.a. Hoc enim pacto secũdũ Aris. erit circulo demonstrare. Tunc ex his patet.a.esse causam simpliciter sui ipsius, qm̃ quicquid est causa causę est etiã causa causati. Igit si.a.est causa simpliciter ipsius.b.& cõtra.b.causa simpliciter ipsius.a.vtiqꝫ.a.erit suimet simplr causa. Quare si demonstratio circularis est: Idem simplr erit sui ipsius causa. Et sic per illã demonstrationẽ non plus habebit ꝗꝫ si hoc est, hoc est. Sic autẽ erit facile oĩs demonstrare: quia cũ ipsam solã rem haberemus: vt Eclypsim: mox demonstrationẽ haberemus qm̃ eclypsis esset ꝑꝑ eclypsim. Haberemus.n.simul causam & effectũ: & ita demonstrationem totam.

Contra opinionẽ aliquorum. ¶ Ex his patet ꝙ dicentes circularẽ demonstrationẽ: in diuersis generibus demonstrationis: aut in diuersis generibus causarum, non possint Arist. rationẽ efficacẽ reddere. vt considerãti patet. Hanc rõnẽ Aris. ponit in terminis, et sumit tres terminos, et illos quidẽ eo mõ: quo sumpsit scd̃o priorũ.

Cap.:. Et qm̃ syllogistica cõuersio multiplex est: ne confusio accidat: sic illos tres terminos disponit, vt ambę ꝓpositiones ĩ prima demõstratione vocent.a. Excusat autem se dicens, per plures enim aut pauciores reflexionẽ dicere refert nihil. nec refert si eã dixerimus ꝑ paucos aut duos. Et ꝓpterea nõ est curãdũ si duę ꝓpõnes vno termino dicant, videlicet ipso.a. Et sic totũ antecedens vocet.a. conclusio vero ad illud sit.b. At cõclusionis cõclusio sit.c. terminis dispositis deducit cõsequẽtiã sic: si.a.est. Et intelligo ꝑ.a. aggregatũ ex maiore, & minore: & ꝑ.b. conclõnem. Vltra: si.b.est.c.est.&.ꝑ.c. intelligo conclusionem conclusionis, q̃ est terminus totius demõstrationis circularis: & ita itelligere oportet illud met aggregatũ: qd̾ intelligebat ꝑ.a. Aliter non esset circulo demonstrare. Et licet ex.b. non sequat unica demõstratione totũ illud aggregatũ: tñ diuersis demonstrationibus sequit. Nã ex.b.cũ altera ꝓpositionum. sequitur nunc vna: & cũ altera sequit nunc altera secundo priorum. Accipit tñ gratia breuitatis ex.b. sequi totum illud aggregatũ simul. Igitur si.a.est.c.est a primo ad vltimũ medijs non variatis: sed.c.idem est quod.a. (vt dictum est.) Igitur si.a.est.a.est. Et ita si omnium esset circularis demonstratio: non plus ꝑ illã demonstraret, ꝗꝫ si.a.est.a.est. qua ratione omnia esset facile demonstrare. Cap.

¶ Animaduerte: vt ex his: quę Philop. inquit colligitur. In uerbis Aristo. est multiplex obscuritas. Prima quidem, quo elementa pro terminis accepit. Secunda vero: quo terminos pro propositionibus. Tertia deniqꝫ, quo non explicauit quid per.a.& quid per.b. & quid ꝑ.c. intelligat. Que obscuritas verborum Aristo. Prima Secunda Tertia.

¶ Attamen (vt Philoponus perpulchre exponit) ipso.a. utitur pro duabus propositionibus syllogismi: Aut ꝓ minore: derelinquens maiorẽ in mẽte: & est melius: Vtitur enim.a. pro hac minore: homo risibile. Ipso autẽ.b. vtitur pro conclusione, videlicet pro illa: homo est disciplinę capax. Sequitur.n. homo est risibilis. Ergo homo est disciplinę capax: quia in mẽte seruatur ꝙ omne Expõ Philopo.

risibile conclusio ectu clusionis c.

risibile est disciplinę capax. Quare hac in mente seruata, sequit. homo est risibilis. ergo homo est disciplinę capax. Et qm̃ circularis ostensio cõclusionẽ capit, vt minorem propositionẽ alterã inferẽdo, Rursus ipso.b. vtitur vt minore propositione inferẽdo propositionẽ q̃ fuit a principio: hoc modo, homo est disciplinæ capax. Ergo hõ est risibilis. Sequitur.n. seruata in mẽte hac, omne disciplinæ capax est risibile hæc.n. est conuertens maioris primę demonstrationis, quę fuit in mente seruata. Quare patet: ꝙ si homo est risibilis, hõ est disciplinę capax. Et conuertit, homo est disciplinæ capax. Ergo homo est risibilis. ergo a primo ad vltimum. si homo est risibilis, homo est risibilis. Et sic oĩa esset facile demonstrare. Qm̃ quantum est ex demonstratione: quę fit per elemẽta: nullum videtur absurdum conclusum esse, siquidem per.a. ostensum est.b. per.b. vero.c. resumit sermonem, & addit ponatur.a. in quo.c. hoc est ponatur idem.a. cũ c. Et sic concluditur.a. existente.c. esse. Quare si.a. quidẽ existente.b.est.b. vero existente.c.est. Idem autẽ erat.a. cum.c. Concludetur igitur ꝙ.a. existente.c.est: & cum.c.&.a. idem sit, concludit.a. existente esse.a. hoc pacto Philopo. exposuit ¶ Tunc venio ad verba. Dicit enim sic. Accidit vero dicẽtibus circulo demonstrationẽ esse, nõ

solum

solum quod nūc dictū est: hoc est ex posterioribus priorem, & ex particularibus vniuersalia demonstrari. Sed nihil aliud dicere q̄ qm̄ hoc est: si hoc est: idest eadem eisdem & priora & posteriora esse: & notiora & ignotiora, quod quidem absurdum est: quoniam sic facile esset demonstrare omnia. Quod uero accidat dicentibus circularem demōstrationem esse: qm̄ hoc est: si hoc est: proponit probare: & inquit. Manifestum aūt est q̄ hoc accidat tribus terminis positis: & hoc merito: ut Philopo subaudit, qm̄ & demōstratio ad minimum est ex tribus terminis. hoc autem ideo: quia omnis syllogismus est ex tribus terminis: quare circularis ostensio ad minimum quidē est ex tribus terminis. Propositionibus uero duabus. Exponit autem hoc: & inquit. Per plures.n. aut pauciores reflexionē dicere differt nihil: p paucos autē q̄ per duos. Possibile.n.ē cōposito syllogismo utētes per plures terminos syllogizant: & reflectere circulari ostensione: atq; nihil refert siue plures sint termini: siue pauciores. Per paucos autē hoc est per pauciores propositiones: q̄ per duas differt: qm̄ impossibile est reflexionem fieri per pauciores tribus terminis: duabus vero propositionibus: qm̄ neq; syllogismum contingit per pauciora fieri. Deinde ordinat discursum circularē: et inquit. Qñ enim.a.existente: hoc est aut minore ꝓpositione: aut vtrisq;(ut diximus) ex necessitate erit.b.hæc est conclusio. Hoc autem existente uidelicet.b.quod: vt conclusio ab initio acceptum est: nunc autem: vt propositio, erit.c.scilicet vltima cōclusio. ipso.a.existēte.erit.c. quare.a.existente ex necessitate.c.est. Sed.c.assumit idē cum.a.ergo.a.existente est.a. Tunc resumit rationem: et inquit. Si igitur.a.existente, necesse est.b.esse: hoc existēte.s.b.necesse est esse.a.(hoc enim erat circulo demonstrari) ponatur.a.in quo.c.ponitur: & sequitur (vt īquit) igitur.b.existēte.a.esse dicere: est.c.esse dicere: qm̄ idem ponitur. Hoc autem.s.sequitur: qm̄.a.existente.c. est: vt a primo ad vltimū patet.c.vero ipsi.a.idē est: quare (vt inquit) contingit circulo dicentes esse demōstrationē nihil aliud dicere q̄ qm̄.a.est.a.est. Sic autē oia demōstrare facile est. Nā.b.per.a.demonstratur.c.vero p.b.sed.c. est idem cū.a.quare concluditur nihil aliud q̄ q̄.a. existente: necesse.c.esse: hoc est.a.existente.a.esse, hęc est ex
Verborum expō. positio Philo. ℂ Quo vero ad verba attinet, Aris. sumpsit.c.idem quod.b.qm̄ in circulo idē est principium & finis, sed quia differunt ratione, ideo quasi altero nomine vocauit.
Dubitatio ℂ Sed dubitares, qm̄ per hāc rōnē non solū vī destrui circulus in demonstrationibus: sed in syllogismis. Qm̄ si ī sylli̇s esset circulus faciam Aris. rōnē.s.q.a. syllogizabit.b.&.b.syllogizabit.c. ergo.a.syllogizabit. c.sed.c.est idē ipsi.a.ergo.a.syllogizabit.a. & sic oia erit facile syllogizare. Quare p rationē Arist. non solum in demonstrationibus: sed in syllogismis circulis delebit.
Solutio. ℂ Dicendū q̄ Aris. supponit demonstrationem circularē esse quoties prima demōstratio & secunda sunt eiusdem speciei. Nā tunc sequit.a demonstrat.b.demonstratione simpliciter: & a priori: &.b.demonstrat.c.ēt demōstratiōe simpliciter & a priori. ergo.a.demōstrat.c.demōstratione simpliciter & a priori. Sed.c.est idē ipsi.a.ergo demonstratione simpliciter & a priori.a.demonstrat.a. Non autem de syllo sic est, qm̄ licet.a. syllogizet.b. b. nō syllogizat.c.eadē specie sylli: & propterea nō sequit: ut.a.syllogizet.a.quoniā syllogismi sunt spē differentes.

At uero nec idipsum fieri potest, nisi in hisce quæ mutuo se sequuntur quemadmodum ipsa propria.

At uero neque hoc est possibile, nisi in his, quæ se inuicem consequuntur sicut sunt propria.

Vna expositio nostra est, q̄ nunc velit Aris. ostēdere eorum errorē in forma argumenti, qui concesserunt circularem ostensionem in demonstrationibus. Argumētabantur enim ex vna singulari vniuersalē hoc pacto. Cōuertibilia possunt circulo demōstrari. Igitur omnia possunt circulo demonstrari. Obijcit ergo nunc contra formam huius argumēti, & inquit. ℂ At vero neq; hoc est possibile vniuersaliter in oībus. Sed solum in his: quę se inuicem consequunt: qualia sunt propria. Quare ex illa singulari non sequitur vniuersalis ℂ Philo.(vt mihi videt) sic exponit. At uero neq; hoc est possibile.s.eadem per idem demonstrari. Sed solū cum tres termini capiūtur ita se habentes adinuicem: vt vnusquisq; ad cæteros conuertatur: hoc est, vt ipsi æquiualeant. Hoc autē est dicere quoniā oportet ꝓpositiones ex proprijs componi: vtputa: homo: risibile, mentis, & scientiæ capax. Vnūquodq;.n.horum ad cętera conuertitur. Si enim non ita essent positi termini: neq; omnino circulari ostensione vti possibile erit. nō enim possibile esset: vt propositiones conuertantur. Siquidem vniuersalia affirmatiua nō ad seipsam cōuertit: sed ad particularem affirmatiuam. Per quę Philo. dat intelligere Ari. locum esse hypotheticę: quoniam non vult in cōuertibilibus circularem demonstrationem fieri, quoniam probauit uniuersaliter in nullis fieri posse. Sed vult q̄ si circularis demonstratio sit possibilis, non fit nisi in conuertibilibus. Pręterea innuit esse intelligendum per propria propositiones, quę componuntur ex proprijs. Nam tunc propositiones possunt vniuersaliter conuerti: vt Auer. dicit. sunt autem propria subiectum: proprium, & definitio.

Demōstratum est igitur prius uno quidem posito nunquam necessario aliquid aliud esse, uno inquam aut termino aut positione. Ex duabus autē positionibus primis ac minimis fieri posse, siquidem & ratiocinari contingit.

Vno quidem igitur posito, ostensum est, q̄ nequaquam necesse aliquod esse alterum. Dico autem uno, quoniā neque termino uno, neq; positione una posita. Ex duabus autem positionibus primis, & minimis. Siquidem contingit & syllogizare.

Cū dixisset supius illud accidere tribus terminis positis & q̄ per pauciores illud non cōtingat, nunc ī hoc loco (vt Philopo. inquit) illud resumit, & subaudiendū est: quoniā a nobis secundo priorū ostēsum est, q̄ vno termino posito, aut vna propositione posita syllogismū fieri impossibile est. Igitur vno posito ostēsum est: q̄ nequā necesse est demonstratiue aliquod alterū esse. Exponit se, & inquit ℂ Dico autem vno, quoniā neq; termino vno: neq; positione vna posita. Vocauit autem pro positionem: positionem (vt Philopon. inquit) quoniam diuisit immediatas propositiones ī Axioma: & Positionem, Positionē iterum in petitiones, & definitiones, & sic cōmuniter omnem propositionem vocauit positionē: vel dixit hoc: quoniā præmissæ in syllogismo generali nomine propositiones dicuntur. In demōstratione vero speciali nomine positiones. Addit. Sed demōstratio fit ex duabus positiōibus primis & minimis. Primis quidem: quoniam simplicissimis. Syllogismus enim ex pluribus propositionibus compositus nō ex primis cō-

Com. 36. — Phil. expō. — Lepto. 19. — 1. huius com. 6. — Com. 37. — Com. 19.

ponitur: sed ex pro syllogismis comprobatur. Minimis vero quoniam non ex vna fit. Assignat causam, & inquit. Siquidem contingit & syllogizare. hoc est: quoniam vniuersaliter syllogismus ad minus ex duabus propositionibus cōponitur. ¶ Animaduerte vt Philopon. inquit. C.5.&.29. primo priorum: ex vno vel termino vel propositione bene posse aliquid sequi illatiue. nō autem syllogistice.

Si igitur. a. & b. & b mutuo se sequatur, sic tātum fieri potest ut ostendantur ex sese mutuo cuncta quae postulata sunt in prima ratiocinationis figura, ut in libro priorum ostendimus. Quo loco etiam patebit caeteris in figuris, aut non fieri ratiocinationem, aut non ex hisce fieri quae sunt sumpta.

Si igitur. a. quidem ad b. & ad. c. sequatur, & haec adinuicem, & ad ipsum a. sic quidem contingit ex inuicem demonstrare omnia quaesita in prima figura, ut dictum est in his, quae de syllogismo. Vbi etiam ostensum est quoniam in alijs figuris, aut non fit syllogismus aut non de acceptis.

Com.38. Obiter nunc ostēdit in qua figura syllogistica cōuersio fit: & probat quod in prima solum, & vti videtur ea probatione, qua exclusiuae propositiones probantur hoc modo. In prima figura conuersio syllogistica fit & in nulla non prima figura fit. ergo tantum in prima figura syllogistica cōuersio fit. Praiacentem exclusiue resolutorie hoc modo probat. In conuertibilibus fit syllogismus cōuersiuus. Hęc sunt in prima figura. igitur in prima figura syllogistica conuersio fit. vnde inquit. ¶ Si igitur. a. ad. b. & ad. c. sequatur: & hęc adiuicem, & ad ipsum. a. hoc est, si igitur tres termini sint: vt & omnes cōuertantur ad omnes, sic quidem contingit ex inuicem demonstrare oia C.5.6.et.7 quaesita in prima figura vt secundo priorum dictū est: hoc pacto vt conuertentes maiorem propositionem: & eam componentes cum conclusione, alteram demōstremus, Vel conuertentes minorem: & cum illa componentes conclusionem maiorem demonstremus. Sic igitur patet in prima figura fieri conuersionem: quando propositiones sunt conuertibiles. Et subdit quod in secundo Cap.5. priorum etiam est demonstratum in alijs figuris aut non fieri syllogisticam conuersionem: aut non de acceptis. Et dixit aut non de acceptis: quoniam forte potest secunda figura reduci ad primam per cōuersionem vniuersalis negatiuae: quo casu posset in figura illa fieri ad alteram propositionem tantum: verum conuersio illa nō esset de acceptis: sed ex extrinsecus assumptis. ¶ Philoponus longa expositione declarat quomodo alijs figuris non fit conuersio: aut non de acceptis, sed quia secundo priorum hęc diligenter exposita sunt, satis sit haec rapti tetigisse. ¶ Animad Ordinatio text. uerte quod textus iste potest sic ad ordinem reduci, vt dicamus quod Arist. velit assignare errorem eorū in forma: qui omnia circulo demonstrabilia esse asserebant ex eo quia conuertibilia circulo ostēdi possunt. Et sumit duo, quorum alterum est quod cōuertibilia possunt in prima figura solum demonstrari: & in nulla alia. Et hoc exponit in hoc textu. Alterū quod non conuertibilia nō possunt circulo demonstrari, & hoc secundum sumit. & non probat: sed velut manifestum ex secundo priorum accipit. Ex his duobus remouet errorem in forma eorum: quia circulo omnia demonstrabilia esse dixerunt: vt textu sequenti declarabitur. Hęc de ordine.

Ea uero quae praedicationem non suscipiunt mutuam, fieri nō potest mutuo demonstrentur. Quare cum in demonstrationibus pauca talia sint, constat uanum esse ac impossibile demonstrationem ipsam mutuam esse censere, atque ob idipsum posse demonstrationem omnium esse.

Quae uero non mutuo praedicatur, nequaquam est demonstrare circulo. Quare cum pauca haec in demonstrationibus sint, manifestum est quod & uanum, & impossibile sit ex his, quae sunt adinuicem, esse demonstrationem. atque propter hoc contingere omnium demonstrationem esse.

Cum caepisset refellere errorem in forma eorū: qui Com.39. circulo omnia demonstrabilia esse dicebant, et cū accepisset alterum necessarium ad hunc errorem manifestandum, videlicet quod conuertibilia non nisi in prima figura demonstrari possint: nunc accipit alterum. & dicit. Quę vero non mutuo praedicantur: nequaquam est demōstrare circulo. quoniam nec in prima, nec in alijs figuris. Ex his duobus concludit errores eorum, qui circulo omnia demonstrabilia esse dixerūt: & primus error eorū est. quo ad materiam, & inquit. Quare cum pauca hæc in demōstrationibus sint: pauca dico: quoniam nō nisi in prima figura: & solum in affirmatiuis: & non nisi in primo primae: manifestum est quod & vanū: & impossibile sit ex his, quae sunt ad inuicem esse demōstrationem subaudi in omnibus: hic est error quo ad materiam. Atque propter hoc contingere omnium demonstrationem esse: hic esse error in forma: dato enim quod inconuertibilibus sit: non propter hoc in omnibus est circularis demonstratio. & dixit vanum: quoniam eorum ratio non cogit. Dixit impossibile quoniam in nullis demonstratio circularis fieri potest, nisi idem per idem demonstretur ¶ Quaerunt vtrum demōstratio circularis fieri possit. Pro declaratione vero titu- Quod de circulari demonstratione. li animaduerte: quod demōstratione circulari fiūt duo processus. Primus qui dicitur cōuersus: siue cōuertendus. Secundus vero: qui conuertens: vel in quē couertitur: nuncupatur. Et hic est duplex: quatenus potest cōclusio nūc cū conuersione maioris syllogizare minorem: nunc cū conuersione minoris syllogizare maiorem: vt secundo priorum dictum est. Est ergo quaestio utrum vterque syllogismus sit demōstratiuus ¶ Et prima facie uidetur verū Argumēta pro parte affirmati. que demonstrationem esse: Nam Aristoteles secundo libro huius clarissime demonstrationem conuersiuam po- Primum Cap.16. nit. Preterea: ut in natura est motus ac circularis opatio Secundum sic in anima erit demonstratio circularis. Insuper quod Tertium. generi competit, speciei nō repugnat. At syllogismo, quod demōstrationis genus est: competit circularis ostensio. Non ergo demonstrationi repugnat, quę species est. Iu- Quae tres notet. niores propter has rationes fortasse quatuor modis in demonstrationibus cōuersionem fieri posse asserūt. Primo quidem in diuersis generibus scientiae. Secūdo in diuersis generibus causarum: In eodem tamen sciēdi genere. Tertio in eodem genere sciētię: eodemque causarum genere. Sed in diuersis indiuiduis atque suppositis. Quarto denique in eodem scientię genere: eodē genere causę: atque eodē supposito: sed secundum diuersum modū. ¶ Sed quam aliē- Confutatio & primo. nissima sic haec a Peripateticorū scholis: ex eo primo patet, quoniam Arist. generatim in demonstrationibus circularem ostensionem exprobrauit: vt Alexander, Themistius, et Philoponus testes sunt. Secundo etiam, quia pri- Secundo mum membrum cum secundo concidit. Nam dum altera causarum per alteram demonstratur, altera (vt effectus) altera (quam demonstrat) vt causa se habet. Tertio: quo- Tertio. niam tertium membrum impossibile videtur: nam cū alterum indiuiduū alterum demonstrat: idem specie erit

notius

notius atq; prius:ignotius atq; poſterius: & quidem ad
nos:ſiquidẽ ſingularia nobis primo nota ſint. Quare cũ
indiuidua illa eiuſdem ſpeciei ſint: fit vt idem ſpecie ad
Quarto. nos ſit prius & poſterius notum. Quarto etiam: quoniã
quodam quod in quarto membro addit, friuolum eſt.
Quippe cum de ſingularibus non ſit ſcientia: nec eadẽ
nec diuerſa & ſic quod non faciat ad ſcire: nec ad ſciẽdi
differentiam facere videtur. Cum igitur indiuiduæ con
ditiones ad ſcire non faciant: nec ad ſciendi differentias
facere debent. Et ita vapor: vt denſus non eſt diuerſum
ſcibile a ſeipſo. vt eſt rarus. Igitur non plus demonſtra-
tur per ſeipſum rarũ ad ſeipſum (vt denſum) q̃ hoc eſt:
Themiſtius ſi hoc eſt. ¶ Themiſtius vero aſſerit in conuerſione de-
monſtratiua. Primum proceſſum: qui ab effectu in cau-
ſam eſt: eſſe ſyllogiſmũ tantum. Secũdum vero qui eſt a
cauſa ad effectũ: eſſe proprie demonſtrationẽ ꝓp quid:
vt ſecundo huius aſſerit: & in hoc primo: & in. 1. phyſicę
auſcultationis, & ſic in demonſtrationibus circularẽ oſtẽ
Cap. 30. ſionem negat: in ſyllogiſmis uero concedit. Quam poſi
Cap. 46. tionem Alexander, & Philoponus apertiſsime hic fatẽ
Capi XI. tur. ¶ Sed dubitares fortaſſe: quoniam ab effectu in cau
Dubiũ. ſam ſyllogiſmus eſt, & cum non dialecticus: non. n. gene
rat opinionem: neq; ſophiſticus, non enim generat igno
Solutio rantiam: ergo demonſtratiuus. ¶ Philopo. reſpõdet q̧
Philopo. eſt ſyllogiſmus coniecturalis, & quidẽ neceſſarius, velut
ille, hæc mulier lac habet in mamillis: ergo fuit pręgnãs:
hic enim ſyllogiſmus Signũ, quod Ariſtot. in rhetoricis
tecmerium: hoc eſt inſolubile appellat. non tamen eſt
demonſtratio, nec dialecticus ſyllogiſmus, nec ſophiſti-
cus: ſed demonſtratiua coniectura: per quę Philoponus
Syllogiſmo ſũ quatuor innuit ſyllogiſmi quatuor ſpecies eſſe: demonſtrationẽ:
ſpẽs ſcd̃m dialecticum ſophiſticum: & ſignũ: ſiue coniecturã neceſ
Philopo. ſariã. Secundo dubitares quo modo proceſſus a cauſa
2. dubiũ. Reſponſio: in effectum ſit demõſtratio. ¶ Dicendũ q̧ per effectum
demonſtrat̃ cauſa non ſimpliciter: ſed ex conditione. vi
delicet ſi ille effectus in aliam cauſam reduci nõ poſsit.
A cauſa vero in effectum demõſtratio eſt ꝓp quid: & p
notiora naturę, nobis vero inuenta per effectum, vt in
Cap. 7. & metheorologicis diximus. ¶ Animaduerte tñ q̧ The-
cap. 28. miſtio primo huius videtur aſſerere duplicem demon-
ſtrationẽ & propter quid: & qm̄: quibus Auerroes ter-
tium genus. videlicet demonſtrationem ſimpliciter ad-
dit: ꝑ quę oportet concedere conuerſionẽ ſaltem diffor
mẽ in demonſtrationibus. Verũ de his hactenus. ¶ Per
Ad argu. principalia hęc delentur rationes. Prima quidem: qm̄ Ariſt. non de
Ad primã. demonſtratione: ſed de ſcientia loquit̃: vt poſtea dice-
Ad ſecũdã mus. ſecũda vero: qm̄ ſimilitudo claudicat. In arte enim
Ad tertiã. multi circuli dantur: non tamen in demonſtrationibus.
Deletur tertia: qm̄ concedam circularem oſtenſionẽ in
demonſtrationibus: ut demonſtratio ſyllogiſmus eſt. nõ
Solutio cõtradictiõis tamen: vt demonſtratio. ¶ Ad cõtradictionem Themi
Themi. ſtij: pro p̃ſenti doctrina dicerẽ: q̧ ſicut ſyllogiſmus qm̄
eſt ſyllogiſmus abſolute: licet dicat̃ ſyllogiſmus quoniã:
ſecũdo priorũ: & hoc, quia eſt ſylls ẜm materiam, ſic de
monſtratio, quia non eſt abſolute demonſtratio, ſed de
monſtratio qm̄, ſiquidem ſecundũ materiam demõſtra-
tio eſt: cũ ſit ex neceſſarijs. Ad hoc. n. vt aliquid dicatur
abſolute ac ſimplr̃ tale, debet eſſe tale ẜm formã. Qua
rõne cõcedi poſſet ſyllm̃ ab effectu i cãm eſſe demõſtra
tionẽ quia, non tñ abſolute demonſtrationem. Quia li-
cet ex neceſſarijs ſit, non tñ ẜm formam demonſtratio-
nis, q̃a nõ ex primis, notioribus, cauſis, & cęteris cõſiat.
¶ Quare demoſtratio q̃a abſolute ſylls eſt tm̄, qm̄ ẜm Demſo qa abſolute &
formã eſt ſylls. Non tñ dicitur ſimplr̃ demonſtratio, ſed ſyllo. tm̄.
ſecundum materiam: quia ex neceſſarijs, veluti nec ho-
mo albus ſecundum dentes: dicitur abſolute albus.

*Cum autẽ fieri nequeat ut id aliter ſeſe habeat cuius eſt abſo-
lute ſcientia, id neceſſariũ eſt profecto qđ demõſtratiua ſciri ſciẽ
tia poteſt, atq; ea eſt demõſtratiua ſciẽtia quã habemus demõſtra
tionẽ habendo. Eſt ergo demõſtratio ex neceſſarijs ratiocinatio.*

Quoniã autẽ ĩpoſsibile eſt aliter ſe habere id, cuius eſt ſciẽtia Text. 7.
*ſimpliciter neceſſariũ utiq; erit ſcibile, id quod ſecũdũ demõſtra-
tiuã ſcientiã eſt. Demonſtratiua autẽ eſt, quã habemus in habẽdo
demõſtrationẽ. Ex neceſſarijs itaq; ſyllogiſmus eſt demonſtratio.*

Cum redarguiſſet eos, qui nullius demonſtrationẽ di Comẽ. 40.
cebant, & eos, qui oĩa demonſtrabilia eſſe ſupponebãt, Cõtinuatio
nunc conſequenter, & ordinatim (vt Philopon. expo-
nit) redit in id: qđ ab initio incepit. videlicet quid nã ſit
demonſtratiua ſcientia. Sed quoniã hoc ſcire non poſſu
mus, niſi ſciuerimus, quorũ eſt demonſtratio, & ex q̃bus
eſt demonſtratio: ideo reſumit de his ſermonẽ: & decla Proceſſus
rat ſubiectã materiam demonſtrationi, & ſecundũ Phi- Auctoris.
lopo. procedit a primo ad vltimũ ſic, Id, cuius eſt demõ
ſtratio: impoſsibile eſt aliter ſe habere, ergo demonſtra
tio eſt quid neceſſariũ. Demõſtratio eſt quid neceſſariũ.
ergo demõſtratio eſt ex ꝓpoſitionibus neceſſarijs. Nõ
n. neceſſarium ex non neceſſarijs demonſtrari põt. Et ſic
nõ ſolũ ſimpliciter verorũ eſt demõſtratio. ſed ẽt neceſ-
ſariorũ, & ex neceſſarijs ꝓpoſitionibus, Sic Philopon.
ordinauit: & ſic legitur ẜm ipſum. ¶ Quoniam autem
impoſsibile eſt aliter ſe habere, id cuius eſt ſcientia ſim-
pliciter: id eſt, qm̄ ſcibile impoſsibile eſt aliter ſe habe-
re, id quod ẜm demonſtratiuam ſcientiã eſt ſcibile, erit
neceſſariũ: hoc eſt demonſtratio erit q̃d neceſſariũ. Nã ſi
ſcibile: hoc eſt ꝓblema demõſtratiuũ impoſsibile eſt ali
ter ſe habere: demonſtratio erit quid neceſſariũ: & pro-
blema demonſtratiuũ ẽt erit ſimpliciter neceſſariũ. Deĩ
de argumentat̃ vlterius, demonſtratiua autẽ eſt, quã ha-
bemus in habẽdo demõſtrationẽ, hoc eſt demonſtratio
eſt quid neceſſariũ, cuius concluſionẽ habemus in habẽ
do demonſtrationẽ, itaq; hoc eſt demõſtratio eſt ſyllo-
giſmus ex ꝓpoſitionibus neceſſarijs ¶ Põt & aliter le-
gi textus intelligẽdo ꝑ ſcibile, cuius eſt ſcientia ſimplici
ter: vel quod eſt ẜm demonſtratiuã ſcientiã, cõcluſionẽ,
quę in principio eſt quęſtio ſcientifica: in fine eſt conclu
ſio demõſtrata. Et tunc lege ſic, quoniã autem in cuius
eſt ſcientia ſimpliciter, hoc eſt ipſum ſimpliciter ſcibile
eſt impoſsibile aliter ſe habere, ipſum ſcibile, qđ ẜm de
monſtratiuam ſcientiam eſt, neceſſarium eſt. Eſt. n. defini
tio neceſſarij. quod ſit id, quod impoſsibile eſt aliter ſe
habere, locus. n. eſt a definitione ad definitũ, q̃ locus eſt
neceſſarius, & optimus, hoc eſt primũ Enthymema. Deĩ
de facit ẜm Enthymema, & ĩtelligitur (vt prius) hoc mo
do, demonſtratiua autẽ eſt quam habemus in habendo
demonſtrationem, id eſt demonſtratio eſt quid neceſſa-
rium, cuius concluſionẽ habemus in habendo demõſtra
tionẽ, tunc dat cõcluſionẽ: q̃ intẽdit, & inquit. Ex neceſſa
rijs ita ſyllogiſmus eſt demonſtratio. ¶ Quo vero ad Verborum
verba attinet, Animaduerte q̧ duplex eſt neceſſari: vt expoſitio
Philop. aſſerit. Alterũ ex ſuppoſitione, vt neceſſariũ eſt Neceſſaria
infirmũ flebothomari, nõ. n. ſimpliciter neceſſarium eſt, duplex.
ſed ſi debet ſanari. Alterũ ſimpliciter qđ uidelicet im-

posſibile eſt aliter ſe habere, vt ſolē oriri, cū ergo ait id:
quod impoſsibile eſt aliter ſe hr̄e eſſe neceſſariū ſimplr
Dubitatio neceſſariū itellexit. ℭ Dubitāt contra id qđ Ariſ. ſuppo
nit. ſ. neceſſariū nō niſi ex nō neceſſarijs demōſtrari. Qm̄
ex cōtigentibus aliqn̄ neceſſariū ſyllogizat: Nā ſequit,
contingit oē currens eſſe aial: contingit oēm hoiem cur
Reſpon. Iuniorum rere. Ergo neceſſario omnis homo eſt aial. ℭ Iuniores
dixerūt neceſſariū ex non neceſſarijs ſyllogizari poſſe:
Vide in c. 37. huius non āt demrāri ℭ Sed contra ad huc dubitat. Primo q-
Obiectiones. dē quia primo priorū dicit, ꝙ concluſio debet eſſe ſimi-
lis alicui ꝓpoſitionum. ergo non pōt concluſio eſſe ne-
Cap 17. & 29. ceſſaria: qn altera ꝓpoſitionum ſit neceſſaria. Secundo
Prima. maior dicit ſyllogiſmi non videt contingēs, qn̄ impoſ-
Secunda. ſibile eſt aliter ſe habere. ℭ Quicquid ſit, dicendū ex cō
Quid dicēdum. tingentibus, ſequi neceſſarium: nō quidem pp̄ quid, ſed
qm̄: ut ſecundo priorū dicitur ex falſis ſyllogizari verū.

Sumendum eſt igitur ex quibus qualibuſue demonſtrationis conficiuntur, Atque primo determinemus, quid de omni, quid per ſe, quid uniuerſaliter dicimus.

Text. 8. *Accipiendum ergo eſt ex quibus, & qualibus demonſtrationes ſunt, Sed primo determinabimus quid dicimus de omni, & quid per ſe, & quid uniuerſaliter.*

Com. 41. Continuatio. Cum reſumpſiſſet ꝙ demonſtratio ſit ex neceſſarijs
ꝓpoſitionibus, & hoc quia eſt de neceſſarijs problema-
tibus: nunc ordinat ſe ad ea: quę dicturus eſt poſt hæc, &
dicit. ℭ Accipiendū ergo eſt ex quibus ꝓpoſitionibus
neceſſarijs & de qualibus problematibus neceſſarijs de
Philopon. monſtrationes ſunt ℭ Philo. p verbū qbus intelligit ex
qbus propoſitionibus, per verbū qualibus intelligit. ſ. p
blematibus: vt ſit ſenſus: cum demonſtartiones ſint ex
propoſitionibus neceſſarijs: & de problematibus neceſ-
ſarijs. Ergo poſt hæc accipiendum eſt ex quibus propo
ſitionibus neceſſarijs, et de qualibus ꝓblematibus neceſ
ſarijs ſunt demonſtrationes ipſe. Nam dicemus demon-
ſtrationes eſſe ex propoſitionibus neceſſarijs. & de ꝓ-
blematibus neceſſarijs: in quibus prædicatū dicitur de
omni ſubiecto, & per ſe, & vniuerſaliter. Affert tn̄ ordi-
nem. & inquit. Sed primo determinabimus quid dici-
mus de omni ſubiecto prędicari: & quid per ſe de ſubie
cto prædicari: & quid etiā vniuerſaliter de ſubiecto prę
Quę cāe intentionis ſecundum Themiſt. Prima. dicari. ℭ Huius intentionis (vt ex verbis Themiſtij col
ligi pōt) duę cauſę uidentur, prima quidē: ut abundemus
propoſitionibus, his. n. tribus cognitis & idonei: & abun
di erimus propoſitionibus, quibus & de quibus ſunt de
monſtrationes. Et quidem facile, propoſitiones poteri-
mus inuenire ad demonſtrandum omne problema de-
2. cauſa. monſtratiuum. Secunda vero qm̄ cū demonſtrationes,
ſint ex neceſſarijs propoſitionibus & de neceſſaris pro-
blematibus, & neceſſariū ipſum multiplex ſit niſi ipſum
diſtinxerimus, non poterimus ſcire ex quibus propoſi-
tionibus, & de qlibus ꝓblematibus demonſtrationes
Cauſa ordinis. ſunt ℭ Ordinis vero cauſa eſt: qm̄ vniuerſaliter prædi-
cari intelligi non poteſt ſine prędicari per ſe. Prædicari
vero per ſe, minime ſine p̄dicari de omni: ergo prius ac
cipiendū eſt quod ſit p̄dicatum dici de oī vel de aliquo
ſubto: ſcđo quid ſit dici per ſe vel per accn̄s de ſubo. Et
Verborum expoſitio. tertio qui ſit ſic vl̄r vel nō vl̄r de ſubiecto dici. ℭ Quo
vero ad uerba attinet, Ariſ. dicit eſſe accipiendum ex q
bus & qualibus demonſtrationes ſunt, non aūt dixit ex
quot qn neceſſarium non eſt ſm numerum prędicato-
rum, ideo non oportet ꝑquirere ex quot neceſſarijs de-
monſtrationes ſint. At quia problema eſt ſm numerum
prędicatorum, ideo. 1. topico. Ariſt. proponit dicere ex
quibus & qualibus, & quod ſit dialecticus ſyllogiſmus.

Id itaq; de omni dicimus quod nō cuidam ineſt, cuidā nō ineſt, nec interdum competit, interdum non competit, nam ſi animal omni de homine dicitur, ſi uerum eſt hunc dicere hominem, uerū eſt eum & animal dicere. At ſi nūc uerum eſt & alterū dicere, uerū eſt et alterum dicere. Et ſi in omni linea punctum ineſt, ſimiliter.

Et de omni quidem hoc dico, quod utiq; eſt nō in quodam quidem, in quodam autem non. Neq; quod aliquando quidem, aliquādo uero non. Vt ſi de omni homine animal, ſi uerum eſt quidem hunc dicere hominem uerum eſt etiam dicere animal. Et ſi nunc alterum, & alterum. Et ſi in omni linea punctum ſimiliter.

Cum ꝓpoſuiſſet ſe velle dicere, quid ſit de oī ſubie- Com. 42.
cto p̄dicari, & quid per ſe de omni ſubiecto prædicari,
& quid vniuerſaliter de oī ſubiecto p ſe prędicari, nunc
hæc ꝓſequit, & primo exponit quid ſit de omni prędi-
cari ℭ Themi. diſtinguit duplex de omni: Alterū quod Themiſ.
in libro de ſyllō eſt definitū, qđ Iuniores prioriſticū ap Dictum de oī duplex
pellant, Alterū qđ hic definit. quod poſterioriſticū vo 1. priorum primo.
cāt, & innuit inter hæc hanc dr̄iam, ꝙ de omni prioriſti Differētia.
cū ſit contractū ad materiam de ineſſe, qm̄ de oī priori-
ſticum eſt, quod non ſemp, ſed aliqn̄ oībus ineſſe dicit,
& ſic de omni prioriſticū eſt, qn̄ prædicatum de ineſſe
aliqn̄ ineſt omni ſubiecto. De omni uero poſterioriſticū
eſt contractū ad materiā neceſſariā, & hoc ſuper addit il
li vniuerſalitatem tēporis. Qm̄ non aliqn̄ prædicatum
ineſt omni ſubiecto, ſed ſemper ℭ Quā differentiā Phi
lo. etiam aſsignauit, cū dixit, nā ibi quidē de oī dicebat, Philopo.
quod oī ineſſe, & ſi non ſemper dicat. Cuius cauſam aſ-
ſignat Philo. ex eo, quia ibi non indigebat ipſo verbo
ſemper, qm̄ non faciebat ſermonē demonſtratiuo ſyllo
giſmo, ſed ſimplr̄ de ſyllō, in quo huius ſolius indigen-
tia eſt, videlicet ꝙ omnibus ſubiectis inſit prædicatum.
Hoc tn̄ in loco, & verbo omni, & ſemper indiget, quo-
niā loquitur de demōſtratiuo ſyllō. Et ſic Philo. cū The
miſtio eadē differentiam inter hæc aſsignauit. ℭ Adde-
bamus in inuenia ꝙ ſit etiā de oī dialecticū: ſiue topicū, De omni topicum.
vtpute qđ ad materiā ꝓpabilē contrahit, & hæc requi
rit vniuerſalitatē temporis, atq; ſubiecti, non quidē ſim-
pliciter, ſed ſm opinionem. Amplius quod ſit de oī ſo- De oī ſophiſticum.
phiſiſticū, utputa quod contrahitur ad materiā impoſsi-
bilē, & hoc requirit vniuerſalitatē tēporis, atq; ſubiecti, Refutatio expōnis Themiſt. & Philopo.
non vere, aut ſm opinionem ſed apparenter. Nunc ve-
ro ſalua pace Themiſtij, & Philo, vr̄ mihi eſſe dicēdū ꝙ
nō itellexerunt differētiā iter hęc. Prętereea dicēdum de
oī poſterioriſticum eſſe, cum prædicatum ineſt oī ſubie
cto ſm rem, ſiue conſenſu ſumat omni ſubiecto ineſſe, ſi
ue non ſumat. Vt homo eſt aial. Nā animal ſm rē ineſt Ꝑpa pōs
oī homini, vl̄iter, & ſemper, ſiue cōſenſu ineſſe ſumatur,
ſiue non ſumatur. De omni vero prioriſticū eſt, poſitio-
ne ac conſenſu prædicatum ſumitur oī ſubiecto ineſſe,
ſiue inſit ſimplr̄, ſiue non inſit, modo. n. ſumatur, ut poſitū Cauſa.
omni ineſſe, dicit de oī prioriſticum. Cauſa āt qm̄ ſyllōs
non eſt ſemper ex veris, ſed ex quibuſdā poſitis, vt ve-
ris. Demonſtratio autē ex veris & neceſſarijs, quę ſunt p
ſe vera, & neceſſaria. De omni autē dialecticum eſt, qn̄ p̄
dicatum ſm opinionem ineſt oī & ſemper. At de omni
ſophiſticum eſt, qn̄ p̄dicatū ineſe oī ſubiecto & ſemper
apparēter. Ex quo patet ipſum de oī prioriſticum non
eſſe contractum ad aliquā materiā. vt Themi. & Philo.

dicere

dicere videntur:sed ē cōe ad oēm materiā:veluti syllō simpliciter est cōis omni syllō. ℂ Describit ergo Aristo.de omni positeriorisitice:& inquit,& de omni quidem hoc dico:qd vtriq; sit pdicatū non in quodā quidē: in quodā autem non. Per quæ dat intelligere vniuersalitatē subiecti:neq; quod aliqñ quidē,aliqñ vero nō:p quę dat intelligere vlitatē tēporis,& ponit exemplū:& inquit. Vt si de omni homine animal prædicetur. nam tunc animal de omni homine dr̄:cuius cām assignat: & subaudi qm̄ si verum est dicere hunc,esse hoiem:verum est etiam dicere esse animal: & hoc quo ad vniuersalitatē subiecti. & si nunc alterum ve ū est dicere,& alterū etiā verū est dicere.& sic innuit vlitatē tēporis. Q m̄ hō non interdum quidē est animal:interdū vero nō est aial:sed semper & hō est et aial. In dormiēdo vero non ita est,qm̄ hoiem q dem existentem:aliqñ qdē contingit dormire: aliqñ nō: animal autē aut mortale: vliter & semper. Et si in omni linea punctum silr hoc est non interdum quidē inest lineę punctus:interdum āt non inest,sed vliter & semper.

Dubōnes prima. ℂ Sed circa hæc dubitant. Primo quidē cur reticuit prędicari de nullo:& esse in toto ℂ Amplius dubitāt:qa nō Secunda. bene definit. Aristo.prędicari de omni per duplicē negationem:qm̄ p puras negationes,nihil definitur ℂ Prę Tertia. terea dubitant pmermisit loci vlitatem, cum vlitas loci necessaria sit ipsi pdicari de omni non minus q̄ vniuersalitas tēporis ℂ Insuper vr̄ q̄ vniuersaliter pdicari, & Quarta de oi prędicari idem sit:ergo alterū superfluit ℂ Demū Quinta qrunt quę dřia sit inter pdicari de oi:& vniuersalem ppositionē.Cū vlis ppositio sit, qn̄ nihil est sumere subie Ad.1. Solutio. cti, de quo non dicat pdicatū. ℂ Delentur dubōnes & prima quidē:qm̄ pp duas cās pmermisit prædicari de nullo,primo quidē:quia satis eius definitio colligit ex definitione eius: quod est pdicari de omni. Secundo vero, qm̄ solius demonstrationis,potissime conditiones inquirit:modo ois talis est affirmatiua. Omisit et esse in toto. Primo quidē,qm̄ concidit cum prædicari de oi.Secundo vero,qa hęc sciētia est resolutoria:& resolutio a prædicatio incipit. Preterea quæcunq; de illo dixit. Primo Cap: pri. Ad.2. priorū fuerūt sufficiēter dicta. ℂ Delet etiā.Secūda: qm̄ nihil phibet descriptionē p negationes assignari. Secus est de definitione. Est āt assignata hęc descriptio p negationes:quoniam per affirmationes esset falsa:nam sic daretur,pdicatū de oi est qm̄ inest in quolibet subiecto, & semp. Mō hoc significaret, q̄ semp subiectū hēret plura sub se,& sic lucidum non diceretur de oi sole,& propterea bene dixit,quod non in quodam sit: & in quodam nō sit,neq; aliqñ q em:aliquando non. Nā si animal prędicaretur de homine ante mundi creationē, prædicaret Ad.3. de oi,& non semp,cum nō esset tp̄s. ℂ Tertia quoq; deleret:q̄ locus sit magis de condicione indiuidui,q̄ de cōditione vlis. Satis.n.fit,vt prædicatum insit omni subie- Ad.4. cto,& hoc potius ſm tēpus est,q̄ ſm locum. ℂ Quarta deletur:qm̄ vr̄ prædicari est de oi prædicari,& per se,et primo:at de oi prædicari,non est nisi cū prædicatū insit Ad.5. omni subiecto.& semper. Dřia vero inter ppositionē vlem:& dictum de omni non est ſm rem: quoniam idē sunt. Differunt autē eo solum,q̄ dictum de omni det intelligere extremitatē minorem sub maiori extremitate. accipi,q̄ acceptionē non denotat ppositio vniuersalis.

Atq; huius signum est id quod facimus. Hoc enim pacto solemus inficiationes afferre cum interrogamur de omni,si de aliquo, non dicatur,aut sit interdum non insit.

Signum autem est, nanq; instantias sic ferimus. Vt de omni interrogati, aut si in quodam non,aut si aliquando non.

Cum accepisset in descriptione eius quod est dici de Com.43. oi demonstratiuum vniuersalitatem subiectorum, & tēporis,pbat nunc ex instantijs q̄ feruntur contra demonstratiuas ppositiones.Qui.n.stant contra aliquā ppositionē demonstratiuā,non solum putant redarguere ipsam si ostendunt non omni subiecto inesse predicatum, aut non inesse:sed etiā si semp insit,aut non insit. Vnde (vt Themi.inqt)qui reprehendere hoc genus volunt,so Themi. lent alterū pbare,aut q̄ alicui uni non isit,aut q̄ aliqñ non insit.Instamus.n.contra hāc,ois hō disputat, vel qa mutus hō non disputat,vel quia dū dormit, non disputat.Sed quot modis aliqd destruit, tot modis construit, Igitur si pp temporis particularitatem dictum de omni destruitur,propter temporis vniuersalitatem construit. Similiter si subiecti particularitatem destruitur,propter subiecti vniuersalitatem construitur. Igitur vtraq; vniuersalitas necessaria est. ℂ Aiaduerte q̄ ipsi dicto de oi Dicto de oi duplex cōtradictio rio datur. datur duplex contradictoria,aut vna contradictoria habens duas causas veritatis:videlicet hæc,non omnis homo disputat,quæ vera est. Siquidam hō non disputat vt mutus. Si.n aliqs hō non disputat:sequit q̄ nō ois hō disputet.Amplius vera est,si aliqñ non ois hō disputat, vt puta dū dormit. Sequitur.n.dū dormit,non ois hō disputat. Ergo non omnis homo disputat. Quare si duabus causis veritatis vera est contradictoria.dictum de oi cōstruetur duplici vniuersalitate:inquit. ℂ Signū autē est: nanq; instantias sic ferimus, vt de oi interrogati:aut si i quodam non,aut si aliquando non. In dicto de oi prioristico instamus solum vno modo,uidelicet si in quodā non.dicto vero de nullo instamus:si in quodā sic: nulla habita ratione ad tēpus. ℂ Vnde Philop.inquit.Quod Philopon. ipsum de omni in tale,velut diximus superius. Signum est,q̄ iterrogati cōcedere, demōstratiuis ppositiōibus: videlicet si omnis homo est animal:omnis hō differit:instantias proferunt: non solum quærentes si oi subiecto insit pdicatū,sed si etiā oi quidem,sed non semper. Erit enim manifestum q̄ non insit omni: nisi semper de oi erit subiecto pdicatum.hęc de dicto de omni sufficiant.

Per se autem dicimus ea quæ sunt in ratione quid est dicente, aut triangulo linea, & linea punctum inest. Ex his enim ipsorum substantia constat,& hæc insunt in ratione quid est dicente.

Per se autem sunt, quæcunque sunt in eo quod quid est. Vt Text. 9. *triangulo linea, & lineæ punctum. Substantia enim ipsorum ex his est,& in ratione dicenti quid est,insunt.*

Cum determinasset quid sit de omni, descēdit ad ip Com.44. sum per se. Et secūdum Philoponum quatuor assignat ipsius per se significata. Verū aliter Philoponus: aliter Themistius. Primum significatum ipsius per se intellige re uidetur. ℂ Philop.n.simpliciter Asserit. Primū ipsius Phi. de. 1. significato Themi. p se significatum,quodcunq; de aliquo pdicatur in ipso quid est.quod qdem in definitione illius assumit. ℂ At Themistius inquit. Primū ipsius p se significatū esse eorum,quæ cum de omni dicantur:in eo qd sit rei esse de subiecto dicuntur:p quę dat intelligere ipsum de omni esse ueluti genus ipsius primi significati per se,quoniam non omne quod prædicat de omni, prædicat p se,nam de omni Cigno cādidum predicatur,qa & semp,& omni Cigno cādor inest,nō tn̄ in eo,qd sit Cigno esse. Vn

dicit. ¶ Per se āt sunt.s.p̄dicata:q̄cunq; cum dñr de om-
ni,sunt in eo,qđ qđ est.Cuius exēpla ponit,& inquit: vt
triāgulo linea Est.n.triangulus figura plana tribus lineis
contenta & lineæ punctū Nā linea est longitudo, cuius
extrema sunt duo pūcta.Horū exēplorū cām assignat,
& inqt.Substātia.n.ipsorū.s.triāguli,& lineæ ex his est.s.
trianguli ex lineis,& lineę ex punctis: & in rōne dicente
quid est triangulus: & quid est linea,insunt hæc p̄dicata.
Quæ Phil. de definitiōe lineæ. ¶ Philopo.de definitione lineę dicit,q̄ illa definitio nō
sit propria, qm̄ in linea nō est punctus vt pars. Prope-
rea ait lineę definitionē esse,q̄ sit magnitudo in vnū di-
uisibilis.Pōt tñ dici q̄ licet pūcta non sint partes consti-
tuitæ lineæ:sunt partes definitiuę,per quas linea definit,
Dub. iuniorum. veluti triangulus definitur p̄ lineas. ¶ Dubitant iunio-
res,nā in hac propositione,animal est hō:& in illa: Ani-
mal rationale est homo:hō prædicat de aiali, vel de aia
li rōnali: ideo q̄rit qualia p̄dicata sint . Præterea in hac,
hō est equus,equus p̄dicat de hoie,ideo q̄rit quale præ-
Respō. aliquorum. dicatū sit. ¶ Quidā dixerūt , oēs has prædicationes esse
per se primo mō reductiue. ¶ Sed hoc vr̄ difficile,qm̄
oē quod ad aliud reducit.depēdet ab eo,in quod redu-
Quæ resp. cit,vt secūdo Phisicæ auscultationis colligit. Modo nec
conuersa a conuertēte.nec contra conuertēs a cōuersa
Propria resp. dependet. ¶ Propterea vel dicēdū in nulla illarū duarū
hoiem esse naturale prædicatū de animali,sed potius cō
tra vel dicēdo q̄libet illarum duarū esse per se secundo
modo,qm̄ subiectū est aut prędicati definitio, aut defini
Alia dub. tionis prædicati pars. ¶ Quęrunt rursus quot sunt spēs
Responsio. prędicatorum p̄ se f̄m hunc primū modū. ¶ Quidā iu-
niorū in hoc primo mō esse q̄tuor spēs,siue gradus . Nā
in primo gradu reponūt vniuersam definitionē.In secun
do vero p̄tē definitionis genus vel speciē.In tertio repo
nūt oē magis cōe respectu minus cōis : quo gradu ens p̄
se primo mō asserūt p̄dicari de quolibet. In quarto gra-
du idē asserunt esse prędicatū de seipso:vt hō de homi-
Cōfutatio. ne. ¶ Sed hęc nō sunt p̄ipatetice dicta qm̄ Arist.vt The
mi.& Philopo.exposuerunt ea p̄dicatorū de omni per
se primo significato esse asserit:q̄cunq; in ratione dicēte
qđ est ipsius subiecti insunt . Modo nec hō inest in rōne
sui ipsius:nec in ens in rōne alicuius entis. Pręterea ens
Capit. 4. nō est p̄dicatū:vt in.1.topic.constat,quia nec genus nec
definitio:nec accñs nec p̄priū Iterū nec hō est prædica
tū de seipso. Primo:qa hō sub nulla ratione p̄dicati ipsi
homini cōpetit.Secundo qa(vt Philopo.inquit.)Prædi
catū semp̄ vult esse aliq̄ ex parte diuersum a subiecto.
Propria resp. ¶ Quare dicēdū: q̄ in primo significato verbi p̄ se sola
ea intelligunt:q̄ cū p̄dicent de oī:insunt in ratione defi-
nitiua subti,dico in rōne definitiua : qa si inessent in rōne
descriptiua subiecti.nō ob id eēnt p̄ se p̄dicata ī primo si
gñato,& sic definitio,& definitiōis p̄tes sola p̄dicta sunt
p̄ se hoc mō. Hactenus de primo significato verbi p̄ se.

Et item ea quorum in ratione quæ quid est patefacit , ea ipsa sunt quibus insunt.

Et quibuscunq; eorum , quæ insunt ipsis, ea in ratione insunt, quid est declarante.

Com. 45. Expositio Themist. Cū accepisset primū sigñatum verbi p̄ se:hic assignat
f̄m. Et vult(vt Themist.exponit)q̄ ea accidētia in quo
rum ratione quid est declarante subiecta insunt,hęc p̄ se
his subiectis inesse dicunt . Per quę dat intelligere accñ
tia de proprijs subiectis p̄ quæ definiuntur : p̄ se p̄dicari
secūdo mō uerbi per se: Albū.n.hac significati rōne p̄ se
de homine nō p̄d cat.qm̄ hō non collocat in ratione di
cente quid est albū . Simitudo vero hic significati rōne
p̄ se naso inest,quia definitio simitudinis nasi cauitas est. Philoponus
¶ Sciendū vero(vt Philop.animaduertit)verba Arist.
hr̄e quandam obscuritatē p̄p verbū illud ipsis. Tamen
inquit. ¶ Et quibuscunq; eorū:quæ per accidens aliqui
bus insunt:ea in ratione insunt qđ est declarāte : hoc est
ea subta,qbus insunt accidentia:in ratione assumunt ac-
cidentiū declarante qđ est:ut totū sit tale:& hæc dico p̄
se:q̄ habēt suū esse in alijs,quorū in definitionibus subta
ipsorum assumunt.Et dixit. In rōne insunt, quid ē decla
rāte:qa si ponerētur in descriptione ex accñtibus colle-
cta,quę non declarat quid est:non inessent p̄ se hoc mō.

Quo pacto lineæ quidem rectum & curuum inest,numero uero par atq; impar,primum atq; compositum, figura denique laterum æqualium ac altera parte lōgior. Atq; in horum quidem definitione numerus,in illorum autem linea inest. Quæ igitur aut illo,aut hoc insunt modo,per se cuiq; competere dico.

Veluti rectum et curuum insunt lineæ.& par impar numero. Et primū & cōpositū. Et Isopleurū,et altera parte longius,et oībus his insunt in rōne qđ est dicēte. Illinc quidē linea,hīc uero numerus. Similiter āt et in alijs huiusmodi unicuiq; per se esse dico.

Quę dixerat de secundo significato verbi per se:nūc Com. 46.
quatuor exemplis exponit Prima duo apud Exposito
res gręcos non sunt difficilia,quoniā illa cōcorditer ex
ponunt . Vnde dicit. ¶ Veluti rectum: & curuum in-
sunt lineę:subaudi hoc secundo modo per se : quoniam
in definitione recti linea ponitur:est enim rectum linea:
cuius medium non discrepat ab extremis. In definitio-
ne etiam curui linea collocatur : est enim curuum linea,
cuius medium discrepat ab extremis. Et par & Impar
hoc modo per se insunt numero:quoniam numerus po
nitur in definitione eorum . Nam impar est numerus in
partes inęquales diductus. Par vero numerus in partes
æquales diductus . Hæc ergo duo exempla perspicua
sunt affert tertium : & inquit. Et primum & cōpositum
subaudi eodem modo per se numero insunt : quoniam
in definitione cuiusq; horum numerus ponitur. ¶ Intel- Expositio Alexād.
ligit autem Alexander per primum numerum,non pri-
mum secūdum se:sed primum ad aliud:utputa,qui a so-
la vnitate mensuratur:vt quinarius : septenarius.xi.17.
Neq;.n.a duitate:neq; ab vllo alio modo hi mensuran
tur. Sed a sola vnitate ipsa.Compositos vero eos esse
asserit,qui ex vnitate & alio quodam numero : aut nu-
meris mensurantur. Vt senarius:etenim a duitate:& tri
nitate,& vnitate:mensuratur.9.etiam vnitate , & terna-
rio.12.vero vnitate: binarijs: ternarijs , & quaternarijs.
Quare per primum numerum Alexāder Intelligit qui
sola vnitate mensurari potest. Per compositum vero,
qui vnitate & alio vel alijs numeris. ¶ Sed contra Ale Phi. contra Alexād.
xandrum obijcit Philoponus quoniam Arist. non plu-
raliter dixit primos numeros: sed singulariter primū &
compositum.Et sic per primum intelligit Philo.primū
simpliciter:per compositum vero eū:qui ex primo sim
pliciter componit. ¶ Potest āt Alexander defendi: qm̄ Defensio p̄ Alexād.
primū accipit indefinite:& sic pluraliter itelligi potest.
vt hō currit: est vera si plures homines currunt. Hæc de
tertio exemplo,deinde affert quartū: & inquit. Et Iso-
pleurum:hoc est æquilaterum : & altera parte longius:
hoc est gradatū. ¶ Et Alexander intelligit in figuris. Est Alexan. de 4 exemplo
enim figura triangula quædam æquilatera.quædā gra- Quæ Phil.
data

data, cuius altera pars longior est. ¶ Quę expositio (vt Philopon. inquit) videtur verisimilis, tñ aliter exponit: & vult Aris. hęc in numeris intelligere, est. n. æquilaterus numerus. vt. 9. q̃n ex ternario in seipso ducto factus est. Altera uero parte longiores dicimus eos, qui ex inęqualibus numeris multiplicatis resultant: vt puta. 15. nã componit ex quinario ducto in ternariũ. Quod ãt non in figuris hæc: sed in numeris accepit: declarauit ex his: quæ subscribit: & inquit. Et pro nam, quasi dicat, nã omnibus ipsis insunt ĩ rõne quid est declarante: hinc quidẽ linea, hinc uero punctus. Hoc est in definitione oium eo rũ: quæ dicta sunt, insunt subiecta ipsis, hic qdẽ linea hoc est ĩ recto et curuo linea. In alijs vero numerus. & sic ęq laterũ, & altera parte longius nõ in figuris, sed in numeris accepit. Hæc Philop. ¶ Si quis autẽ vellet, posset de fendere Alexãdrũ: & dicere, q̃ in definitione oium eo rũ, quæ dicta sunt ponitur aut linea, aut numerus. Linea quidẽ ĩ definitione curui & recti. Isopleuri & altera par te longi oris. Est. n. Isopleurus triãgulus ęqualibus lineis contentus. Altera parte longior est triangulus altera linea inęquali. Et sic in definitione curui & recti linea ponit, vt genus, in definitione Isopleuri & altera parte lon gioris linea ponitur, vt differentia. In definitione vero paris & imparis primi & cõpositi ponitur numerus. Ad dit & non solum hæc quæ insunt numero & lineæ sunt prædicata per se secundo mõ, sed siſr in alijs huiusmodi p se esse dico vnicuiq; subiecto, quod ponit in eorũ defi nitionibus. Et sic potest Alexander defendi. ¶ Quęrũt quot sunt gradus: siue species huius secundi modi ¶ Respondent Iuniores q̃ aliqua prędicata reponunt in hoc modo directe, aliqua per reductione, quæ directe reponunt, sunt vel quæ fluũt ex principijs speciei: vt risibile & disciplinabile ex principijs hominis, vel quæ fluunt, ex principijs indiuidui, vt Simũ ex principijs huius vel illius hominis. Per reductionum vero asserunt quatuor reponi in hoc secundo modo. ¶ Sed videtur q̃ p reductionem nihil reponatur in hoc modo, q̃n nihil reducit ad aliud. quod non dependet ab illo: vt superius dictũ est. ¶ Propterea dicendum, q̃ prædicata secundi modi quædam sunt naturalia. In quorum definitionibus ponũtur subiecta vt homo est risibilis, vel nasus est simus: quædam sunt prædicata non naturalia. In quorum defi nitionibus ponũtur subiecta: vt animal est homo, et substãtia est animal. Homo. n. de animali, & animal de substantia innaturaliter prædicantur. & subiecta ponuntur in definitionibus prędicatorum ¶ Ex his sequitur q̃ nõ oporter prædicata secundum hunc modum esse de om ni vt ex verbis Themistij colligit. satis enim ẽ: vt subiectum ponatur in definitione prædicati, nec aliud requiritur secundum Themistium, & Philoponum.

Q. ho posset defendi Alex. — Dubitatio Respon. Iuniorum. — Refutatio supra com. 44. — Propria respon. — Corollarium.

Quæ uero neutro modo competunt accidentia quemadmodum competit animali musicum aut album.

Quæcunq; uero neutro modo insunt, accidentia sunt. Vt musicum aut album animali.

Com. 47. Expositio Themist. Themistius videtur verba hæc referre ad tertiũ mo dũ siue significatum verbi per se. Dicit. n. tertia forma eorũ quæ per se adsunt, pertinet ad accñtia, quæ ita subiectis suis insunt, vt non alijs prius. q̃io superficiei color & musicũ aiali. Propterea concludit Themistius, ea igitur q̃ tribus his modis de aliquo afferunt per se affer ri dñr. Hęc Themistius. per quæ dat intelligere Aristot. hic attulisse tertiam formã prædicatorũ per se: & nõ (vt alij dixerunt) p̃dicatorũ per accidens. Præterea dat itel ligere hãc formã esse, q̃n aliq̃d accidẽs inest alicui subiecto: nõ mediãte aliquo subito priori. Hac rõne color sup ficiei p se inest: q̃m primo & immediate ei inest. Conso nanş huic expositioni: q̃ Aris. inqt. 5. metaphy. & Auer. ibidem. Vnde Aristo. inquit, & alio modo illud, in quo est aliquid primo naturaliter, vt color in supficie. Auer. vero inquit, & dicit per se etiã de prędicabilibus de subiecto, ppter naturã subiecti sine aliquo mediante, sicut dicimus q̃ superficies est alba per se, idest primo: & sine medio. Corpus. n. nõ est album. nisi per superficiem. Quod ãt textui nõ dissonet, patet si sic legatur ¶ Quæ cunq; vero neutro modo insunt, hoc est nec primo, nec secundo modo, & subaudi immediate, accñtia sunt per se prędicata: vt musicũ & albũ animali. Musicũ. n. imme diate aiali inest s̃m animã. Albũ vero immediate s̃m su perficiẽ. ¶ Et si dices Themist. velle oẽ per se esse de oi. ¶ Dicẽdũ illud solũ esse verũ de primo significato ver bi per se. ¶ Philo. vero hæc accidentia esse asserit cuius expositioni hęrent Auer. & alij Iuniores, hæc. n. expõ fa cilius. Arist. verbis accõmodat, ẽ enim illa Themistij pa rũ violenta, vt patet legenti ¶ Quærit Philopo. & qui dẽ non iniuria, nunquid ea accidentia, quæ non separan tur, per se inesse dicant, his subiectis. e quibus nõ separãtur. Vt nigrũ coruo ¶ Respondet, & q̃dem satis admo dũ pbe, q̃ nullo pacto, quoniã Aristo. determinauit ea accidentia p se esse in subiectis in quorũ definitionibus subiecta ponũt, siue sint separabilia, siue non. ¶ Vlterius quærit nunquid sit aliqua regula eorũ accidẽtiũ inseparabiliũ q̃ per se insunt: ¶ Iterũ respondet q̃ sic: nã ea accidentia recipiũt subiecta in eorum definitionibus, q̃ illis inesse per eorũ naturã determinantur. Vt simũ & risibile. Simũ. n. in naso natura determinat. risibile vero in hoie: quæ vero in subiecto natura non determinant, ut calidũ in Cigno: licet esse inseparabile, subiectum tñ non recipit. ¶ Sed quęres vtrũ omne prædicatũ per se, insit subiecto necessario. ¶ Tenẽt Gręci Aristotelis iter pretes q̃ non omne. Nam simum per se naso inest, nec tamen necessario, nec de omni naso prædicatur. Hęc de accidentibus. ¶ Animaduerte tñ, Themistium voluisse primum significatum verbi per se esse eorũ quæ per se prædicantur: secundum vero, & tertium esse eorum, per se subiectis insunt ¶ At Philopon. asserit primum significatum verbi per se esse eorum quę per se de subiectis prædicantur. Secundum vero eorum, quę per se subiectis insunt. At tertium nec eorum quæ per se prędicant, nec per se insunt, sed eorum quę accidunt.

Error aliquorum. — Com. 13 — Obiectio. Solutio. Expõ. Philopo. — Prima dubitatio. Philopo. — Respon. — 2. dubi. — Respon. — Alia dub. Respon. — Notabile.

Præterea id per se dicimus quod non de subiecto alio dicitur ullo. Ambulans enim aliquid aliud est, quod ambulans est atq; album. At substantia & quæcunq; hoc aliquid significant. Non sunt aliud quam id quod sunt.

Amplius q̃ non de subiecto dicitur alio quodam. Vt ambulare, alterum quid existens ambulãs est, et album. Substantia autem & quæcunq; hoc aliquid significant, non alterum quid existentia sunt, quod quidem sunt.

Com. 48. Expositio Themi. Secũdũ. Themistiũ hic ponitur quartũ significatũ vbi p se: & est s̃m Themi. non in his q̃ de alio prædicant vt fuerũt prædicata primi modi: neq; in his q̃ alteri p se in sunt vt fuerunt accidentia per se, quę insunt subiectis se cũdo: & tertio modo. sed (vt Themistius inquit). In his

sunt:quę neq; per aliud sunt:vt secundę substantiæ,quæ sunt per primas:neq; in alio cōtinent:vt sunt accidētia: quæ in alio continent. Et hoc pacto sola indiuidua substantię per se sunt ſm hunc modum:vt Callias:& Socrates:per quę Themistius dat intelligere primum modū esse eorū:q̄ per se prædicantur:ſm vero & tertium esse eorum:quæ per se insunt. Hunc autem quartum esse eorum:q̄ per se subījciūtur. Quare ſm Themistium per se subiectum est:qn nec de subiecto alio dicit:nec in subiecto alio est:vt primæ ipsæ substantię. ℂ At(vt ex Philoponi verbis excipitur tertiū significatum est eorum: q̄ per se subsistunt:aut existunt. vt primę substantiæ: q̄ nec ꝑ subiecta subsistunt:nec in subiectis existunt. Et sic nec secundę substātię,nec accn̄tia per se sunt hoc pacto. Nā secundæ substantię per primas subsistunt:destructis enim primis substantijs,secundę etiam tolluntur. Accidētia vero in subiectis sunt. In construendo vero verba

Philopo.

In prædicamentis de substantia.

Aris. Philopon.innuit aliam expositionem: nā velle vē hoc significatū uerbi per esse eorū q̄ nō in subiecto sunt. Et sic tam primæ q̄ secundæ subę erunt per se hoc modo. Sola.n.accidentia,q̄ subiectis insunt,excludunt. Vnde sic legit. ℂ Amplius quod non de subiecto dicit alio quodā. Hoc est ea voco per se tertio, quæ non in subiectis insunt alijs quibusdā. Vt.n. Philopo.exponit Aris. ꝑ non de subiecto dici,intelligit nō in subiecto esse, cuius exemplum affert,ut ambulare,quod in subiecto est, nō per se dico. Cuius causam affert,& inquit,nam subaudi. Alterum quid existens:videlicet Callias existens alterum quid,qm̄ non in alio,ambulans est,& album. Et sic ambulare et album nō per se hoc modo sunt,qm̄ in alio sunt. At substantia.s.secunda ut homo vel animal,& substantiæ primę quęcunq; hoc aliquid significant,non alterum quid existentia,hoc est per subiecta in quibus sunt, quod quidē sunt.s.per se. Ergo ſm hanc expositionem tam secūdæ quàm primę substantiæ sunt per se hoc modo. Et sic Philoponus duas expositiones innuit.

Ea igitur quæ de subiecto non dicuntur per se,ea uero quæ de subiecto dicuntur,accidentia dico.

Quæ quidem igitur non de subiecto, per se dico, quæ uero de subiecto,accidentia.

Com.49. Epilogat hūc modum,& quia quod est per se, habet suum per accidens sibi correspondens, ideo epilogando addit quid dicatur per accn̄s ſm hunc modū. Et ſm

Expositio Philopon.

Philoponum lege sic. ℂ Quę quidē igitur non de subiecto dicuntur. Hoc est quæ quidem igitur non in subiecto sunt,per se dico tertio modo. Sūpsit.n.dici de subiecto pro esse in subiecto, vt Philoponus exponit. Hæc quo ad epilogum. Deinde exponit,q̄ per accn̄s dicant, & inquit. Quę vero de subiecto,hoc est q̄ vero in subiecto sunt,dico supple accidentia ſm hunc modum. Secū-

Themi.

dum uero expositionem Themistij aliter legenda sunt verba Dicit.n.q̄ quidem igitur non de subiecto subaudi nec in subiecto sunt per se dico hoc tertio modo, quę vero de subiecto vel in subiecto, accn̄tia dico ſm

Dubium. Solutio. Philopo. & Auer.

hūc modū. Hęc ſm Themistiū ℂ Quęrunt Iuniores an modus iste sit ꝑdicatorū: Sed ego qōnē hanc admiror, nullus.n.vterū qōnē hanc olfecit,nec Aristot.somniauit. ℂ Vnde Themi.hoc significatū verbi per se:subiectum per se velle vē. ℂ Philopo.vero & Auer. existens per

Verborum expō.

se ℂ Quo vero ad verba attinet,dixit. Substantia āt & quęcunq; hoc aliquid significant. Secundum alterā Philoponi expōnem:intelligens per substantiā,secundā substantiam:per quęcunq; hoc aliquid significat, substātias primas,nā vtraq; substātia per se hoc modo dicitur. Secundum vero Themist.intelligitur sic:substantia autē.s. quęcunq; hoc aliquid significant:per se sunt hoc pacto: ita vt secundum sit expositio primi. quia ſm Themist. solę primę substantiæ sunt per se hoc modo.

Insuper alio modo id quidem per se dicimus quod unicuiq; competit ob ipsum.id autem quod hanc conditionem egreditur, accidens. Veluti si ambulante quopiam corruscauerit, id accidēs dicimus, Non enim ob idipsum corruscauerit quia ambulauerit, sed id dicimus accidisse. At cum iugularetur quispiam mortem obierit iugulationeue,id per se dicimus,Ob idipsum enim quia iugulabatur mortuus est,sed nō accidit eum cum iugularetur mortem oppetijsse. Adhuc aūt alio modo,quod quidem propter ipsum inest unicuiq;,per se dico,quod autem non propter ipsum,accidens. Vt si ambulante corruscauit. Accidens est,non.n.propter ambulationem corruscauit,sed accidens dicimus hoc. Si uero propter ipsum,per se. Vt si aliquid interfectum interijt & secundum interfectionem, quoniam propter id quod interfectum est interijt. Sed non q; accidat interfectum interire.

Com.50. Expō modernorum.

Recētiores hoc ultimum significatum uerbi per se ēē prædicatorum esse aiunt. Dicunt.n.q; quando prædicatum de eo subiecto prędicatur, In quo eius per se causa continetur, per se prędicatum hoc quarto modo dicat. Vt ædificator ædificat. Iugulatus moritur. In subiectis enim prædicatorum causæ habentur. ℂ Themistius,vero,Philopo.& alij non ad prædicata. Sed ad causa,hoc significatum referendum esse arbitrantur. ℂ Pręterea illud prædicatum,ædificat,per se prædicatur de ædificatore secundo modo per se.nā cum subiectum sit per se causa prędicati,est pars definitionis illius. Propterea dicamus q; triplex causa sit,q̄dam mere per accidens. Veluti illa,q̄ sui natura nullius est causa,vt musica per accidens dicitur ædificationis. Quędā vero causa per accidens dicit,q; præter intentionem causa sit,vt fodiens in uentionis Thesauri,& ambulans corruscationis, nec.n. fodiens Thesaurum inuenire intendebat, nec ambulans corruscationem,sed præter intentionem casu aut fortuna hæc accidunt. Quædam deniq; causa per se est,quæ, nec ex accidenti,nec fortuna causa est(vt Themistius inquit)vt iugulatio per se causa,qua Socrates mortur,esse videtur,non.n.ob iugulationem id casu euenisse dicimus,sed quia iugulatio illa ꝑ se causa interitus est. cum neq; ex accidēti:neq; fortuna causa iteritus sit. ℂ Auer. autem uelle videt significatum hoc referendum esse ad euentum per se,& ita non causæ,sed effectus per se hoc significatum esse censet:ita:vt illud per se euenire dicatur: q; nec fortunæ sine casu, nec ex accidenti eueniat. Cuius expositioni Grossatesta assentit,nec videtur hæc expositio verbis Aristote.dissona, nam qui per se causam definit, effectum ac euentum per se,etiam definire videtur. ℂ Ex his apparet modum hunc non esse prædicatorum vt Iuniores putantur. Nec argumentum,eorum valet:dum argumentātur hunc esse modum inhærendi: & inhęrentia notat habitudinem prædicati ad subiectum.quoniā falsum est quod sumunt. non enim hic modus inhęrendi est:sed modus vel causę vel euenti,aut effectus, qui euenit a causa. Vnde Aristo.inquit. ℂ Adhuc āt alio modo: quod quidē ꝑpter ipsum inest unicuiq; ꝑ se dico:hoc est neq; ex accidenti:neq; fortuna quod

Expositio Themi. & Philopon.

Causa triplex.

Expositio Auer.

Lincolnien. Cōtra expositionem Moder.

na.qđ autem nō ꝑꝑ ipſum:ſubaudi dico accidēs:hoc eſt, cauſam ꝑ accñs.& ponit exēpla:& inquit. Vt ſi ambulante corruſcauit: accidens eſt. Hoc eſt ambulatio ipſa cā per accidēs eſt. Vel ſm expoſitionē Auer.corruſcatio ipſa accñs eſt,hęc eſt euentus ꝑ accidens:cām affert: & inquit.Dico ſubaudi ambulationē eſſe cām per accidens:quia non ꝑꝑ ambulationē corruſcauit: ſed ambulationē dicimus accidēs hoc eſt accidentalē cām eſſe corruſcationis:& pōt referri ad effectum. Et tūc lege ſic. Subaudi dico corruſcationē eſſe ꝑ accñs euentū: qa nō ꝑꝑ ambulationē corruſcauit:ſed hoc.ſ.corruſcare accñs dicimus hoc eſt euenīrē per accñs.Hæc de cā:uel effectu ꝑ accñs.Deinde quid intelligat per cām per ſe,exponit:& inquit.Sinautē ꝑꝑ ipſum ſubaudi eſſe dicit: per ſe.ſ.cām dico:vel per ſe euentū dico:vtroq̃.n.modo legi poteſt textus. Vt ſi aliquid interfectū interijt:& ſm interfectionē:interfectio ſubaudi ꝑ ſe cauſa eſt interitus, qm̄ ꝑꝑ id quod interfectū eſt:interijt,ſed non ꝙ accidat interfectū

Verborum expō.

interire. ℭ Quo vero ad verba attinet,dicit & ſm interfectionē(vt Philopo.animaduertit)qm̄ contingit nō iugulatū interire,& iugulatū interire. Et intelligo ꝙ cōringat ſubiectū iugulationis interire ꝑꝑ iugulationē & non ꝑꝑ iugulationē: qm̄ ſubiectū iugulationis contingit interire caſu vel fortuna:& ſic non ꝑꝑ iugulationē, & cōtingit īterire ꝑꝑ iugulationē.Ariſ.ergo animaduertens ad ſubiectum iugulationis:ꝙ poteſt iugulatione & non iugulatione interire: adiecit propter iugulationem ſine

Dubiū. 1. Comē.24. Quæ ſur motæ.

interfectionem vel(vt Philopon. inquit)iugulatio non ſemꝑ cauſa mortis eſt niſi ſit letalis. Poteſt.n.iugulatio eſſe cauſa mortis,cū eſt completa.cum vero eſt imperfecta,non eſt letalis.Propterea addit & ꝑꝑ interfectionem:ſcilicet cōpletam. ℭ Quærunt vtrum numerus ſignificatorum verbi ꝑ ſe.ſit pro numero cauſarū.Et prima facie apparet ita eſſe. Vt Ariſ.& Auer.5.metaph.dicentes per ſe eſſe æquale cauſæ ℭ Quā partē Iuniores affirmant aſſerentes. Primū ſignificanū explicare formalem cauſam. Secundū cauſam materialē. Tertium expli

Themiſt.et Auer.

care cauſam agentem.Quartū finalē cauſam ℭ Themi. vero Alexander: Philopo.& Auer.dixerunt, Primum ſignificatum verbi per ſe:eſſe prædicatorū. Secundū accidentiū,quę per ſe inſunt. Tertiū eorū, quæ exiſtūt,vel ſubijciuntur.Quartū deniq̃ cauſæ, & qm̄ quatuor ſunt cauſæ,ideo quartū ſignificatum quatuor habet ſpecies

2.dubium. Solutio aliquorū. Cōfutatio & primo.

pro numero, uidelicet cauſarum. ℭ Secundo quærunt vtrum tātū quatuor ſint ſignificata verbi per ſe. ℭ Quidam arbitrantur eſſe tantum quatuor,quoniam Ariſto. quatuor tantum verbi per ſe ſignificata enumerauit, & non plura.Sed hæc poſitio ſtare non poteſt . Primo qa

Secundo. Capit.viii. Tertio. Quarto. text.cō.23. Alia ſolō. Cōfutatio

Themiſtius enumerauit quinq̃.Secundo qm̄ Ariſ.ſecūdo libro de interpretatione aſſerit bonū eſſe per ſe bonum. Vbi patet bonū non eſſe per ſe bonū aliquorū horum modorum.Inſuper Ariſto.infra aſſerit lignum eſſe per ſe album. Contra vero album ꝑ accidēs eſſe lignū. Præterea.5.metaph.Ariſ.adhuc plura ſignificata verbi ꝑ ſe addit ℭ Alij dixerunt eſſe differentiā inter per ſe,& ſm ſe.Nā lignū ſecundum ſe eſt album,& bonum ſm ſe

Propria ſolutio.

eſt bonū.At per ſe non niſi quatuor modis dicit.Secundū ſe vero:pluribus ℭ Quæ expoſitio imperita eſt.qm̄ apud Ariſto.idē eſt per ſe:& ſm ſe. Græce.n. Cathauta dicuntur,modo latine eſt & per ſe, & ſm ſe. ℭ Quare credendum eſt non tm̄ quatuor,vel quinq̃ eſſe ſignificata verbi per ſe. Sed longe plura , enumerauit autem hæc quatuor,vel quinq̃,vt exempla,nec pro neceſsitate,quoniā duo tantū ſunt neceſſaria vt poſtea dicemus.

Quæ igitur in hiſce quæ ſub ſcientiam ſimpliciter cadunt per ſe dicuntur,uel eo pacto ut ſint in prædicatis ſubiectis,uel eo rurſus ut ipſa ſint in ſubiectis ea ob ipſa & neceſſario ſunt. Nam fieri non poteſt ut non competat aut ſimpliciter, aut oppoſita,ueluti lineæ rectum aut obliquum , & numero par aut impar. Eſt.n. contrarium,aut priuatio,aut contradictio , genere in eodem, ceu par eſt id quod eſt non impar in numeris ubi ſequitur. Quare ſi neceſſe eſt affirmare aut negare , neceſſe eſt & ea quæ per ſe inſunt competere. Id igitur quod de omni & id quod ꝑ ſe dicimus hoc ſit modo determinatum. Text.10. *Quæ igitur dicuntur in ſimpliciter ſcibilibus ſic ut inſunt prædicatis. Aut prædicata ipſis inſint , & propter ipſa inſunt , & ex neceßitate , non enim contingunt non ineſſe aut ſimpliciter aut oppoſita. Vt lineæ rectum,aut obliquū. Et numero par aut impar,eſt.n.contrarium aut priuatio,aut contradictio in eodem genere.ut par non impar in numeris eſt quatenus ſequitur.Quare ſi neceſſe eſt affirmare,aut negare,neceſſe eſt & quæ ſunt per ſe,ineſſe.De omni quidem,& per ſe determinatum ſit hoc modo.*

Cum enumeraſſet quatuor ipſius ꝑ ſe ſignificata, nūc vult oſtendere ꝙ duo priora ſignificata ipſius per ſe vtilia ſunt nobis ad demonſtratiuas methodos. ℭ Cur vero cętera enumerauit,cum ſint inutilia demōſtratiue methodo: Themi.cauſam affert: ꝙ ea enumerauit amplificandi exornādiq̃ cauſa. ℭ Philopo.vero ait ea enumerata eſſe plenioris diuiſionis gratia. Probat autē Philopo.ꝙ tertius modus demonſtratiue methodo nō ſit neceſſarius ex eo quia tertius modus circa ſola indiuidua potiſsimum verſatur quæ de nullo prædicanī: ſed hoc aliquid ſignificant. Præterea indiuiduorū demonſtratio nō eſt. ℭ Rurſus probat ꝙ nec quartus modus vtilis ſit.

Cōmē. 51. Cōtinuatio Cur. Ariſt. enumera uit tertium & quartū prædicatū per ſe. Themiſt. Philopo. Quod tertius mod⁹ non ſit neceſſario demonſtratio ni.

Primo quidē quia non ſemper cauſa eſt ſui effectus cauſa,non.n.ſemper iugulatio cauſa mortis eſt, niſi ſit letalis,& perſecta.At demonſtratio vult habere ipſum ſemper.Secundo quia quartus modus non eſt eorum : quæ prędicanī:neq̃ eorum q̃ inſunt:& dato ꝙ cauſa de cāto prædicet:& quidē de neceſsitate:non ad ꝓpōnes demōſtrationis tale cōfert: ſed ad totius ſyllogiſmi generationē vtpura:quia luna deficit ꝓpter terrę iterpoſitionē:& ſic non ad ꝓpōnes confert:ſed potius ad ſyllogiſmi generationē,qm̄ in medij termini loco aſſumitur,exempli gratia,vt in ſyllogiſmo tali Luna occidit a terra.Quod occidit a terra deficit.Luna igitur deficit. Vbi patet terræ interpoſitionē non eſſe aſſumptam in propoſitione: ſed in medij termini loco. ℭ Quod uero duo prima ſint vtilia demōſtratiue methodo:patet qm̄ aſſumunī in ꝓpoſitionibus,& ſunt neceſſaria:& per ſe.Quod primum ſignificatum ipſius per ſe ſit neceſſariū , tāq̃ per ſe notū derelinquit:ſiquidem quę in definitionibus alicuius aſſumunī,oportet ineſſe illis ex neceſsitate. Quod vero ſecundū ſignificatum ex neceſsitate inſit : non clarum eſt: qm̄ non ſemper prędicatum ineſt oī ſubiecto,neq̃.n.oī numero impar,neq̃ par oī numero ineſt. Oſtendit autē hæc ex neceſsitate ineſſe:qa horū oppō eſt īmediata:& ęquiualēs contradictioni. Cōtradictoriū.n.alterū neceſſario ineſt,& oī,& ſemper.Ergo ſm ſignatum eſt neceſſariū:qm̄ eſt eorū,q̃ ipſa vel eorū oppoſita neceſſario inſunt.Sic igiī ꝑſpicuū duo prima eē vtilia. Cætera vero eē addita ad plēiorē diuiſionē.Ariſ.ergo prio accipit ꝙ

Quod nec quarto ſit vtile,1. Secundo.

Quod duo primo ſint vtilia.

duo prima significata sint vtilia demõstrationi: & inqt.
¶ Quę igitur dicũtur in simplr scibilibus sic subaudi di
cunt vt insint prædicatis: & hoc quo ad fm significatũ:
quod eorũ est: quę definiuntur per subiecta. Aut prędi-
cata ipsis subiectis insint, & hoc: ꝙ ad primum modum:
qui eorum est: quę in subiectorũ definitionibus collocã-
tur. Secundo accipit qualia sint hęc significata & inquit.
Et propter ipsa isint quia de omni: & ex necesitate qa
semper. Ergo duo accipit: quorũ primum: ꝙ dua prima
significata vtilia sint demõstratiõibus. Secũdum ꝙ hæc
sint de oi: & necessaria. Sumit ãt primũ tanq̃ per se no-
tũ. Scd̃m vero sumit: vt ostẽdat tertium & q̃rtũ non vti
lia esse: cũ nec sint eorũ q̃ p̃dicant necessario: nec eorum
quę insunt necessario. Et intelligit p simplr scibilia ea q̃
ꝓprie: & p se sciunt: & non per accñs: vt ꝓpositiones q̃
in demõstratione assumunt: vt exponit Philopo. Nam
si mediũ est subiecti hoc est minoris definitio: maior ꝓ-
positio est eius prædicati: quod per secũdo modo p̃di-
cat: vt hæc: Oẽ animal rõnale est disciplinæ capax. Mi-
nor vero est eius p̃dicari: quod p se primo mõ p̃dicat:
vt hęc, Ois hõ est animal rationale. Sinautẽ medium est
definitio quæsiti: hoc est maioris: tã maior q̃ minor ꝓ-
positio eorũ est: q̃ prędicant secũdo modo: vt Oẽ aptũ
ad scientiã: est disciplinæ capax. omnis homo aptus ad
scientiam: ergo ois hõ disciplinæ capax. Subiectũ.n.pri
mę, & subiectũ secundę in definitione prædicari ponit:
vel poni põt. Quarę hęc duo significata vtilia sunt ꝓpo
sitionibus demõstrationibus. Qm̃ interdũ utroq̃ iterdũ
Quæ rectẽ tiores. alterũ i ꝓpõnibus assumit. ¶ Recẽtiores ãt hęc oia signi
ficata esse vtilia demõstratiuemethodo arbitrant: ex eo
potissimũ: quia Aristo. non cõsueuit ponere in libro nisi
ea tm̃: q̃ sibi cõferunt in doctrina. ¶ Quæ expõ Græcis
expositoribus minime conuenit, asserunt.n. duo prima
significata simul aliqñ, aliqñ vero alterũ in ꝓpõnibus as
sumi. Quartũ vero assumi in loco termini medij. At ter
tiũ qd̃ est indiuiduũ subæ: licet nec in ꝓpõnibus: nec in
loco termini medij assumat. In Syllogismo tñ exposito
rio: vt mediũ assumi põt. Deinde ꝓbat illud secũdo lo-
co assumptũ.s. ꝙ p̃dicata primi & secũdi modi vtraq̃.s.
necessario insint: & inqt. Nõ.n. cõtingunt non inesse aut
simplr: vt p̃dicata primi modi inesse dicunt. Nõ.n. posi
bile est (vt Philo. inqt.) q̃ in alicuius definitione assumũt,
non & oi & semp ex necessitate subo inesse. aut opposi
ta: vt p̃dicata secũdi modi: etenim (vt Philopo. inquit)
necesse est nõ sp ipsa p̃dicata scd̃i modi: sed totã oppõnẽ
ex necessitate inesse. Oĩa.n. numerus aut par: aut impar:
& ois linea aut curua aut recta. Aliter exponi põt: vt
dicamus ꝙ Arist. ꝓbat ꝙ p̃dicata scd̃i modi necessario
insit subiectis, supponẽs tanq̃ per se notũ p̃dicata primi
necessario absolute inesse, & inqt. Non.n. p̃dicata secũdi
modi contingunt nõ inesse aut simplr: hoc est absolute:
ut disciplinę capax homini, & sensitiuum aiali: aut oppo
sita: hoc est aut totã oppõnem: etenim oi subiecto neces
se est totã oppõnẽ inesse. Omnis.n. numerus aut par: aut
impar, & omnis linea aut recta: aut tortuosa: & oẽ cor-
pus gñabile: aut graue: aut leue: & hoc inquit. Vt lineæ
Obiectio. rectũ aut obliquũ, & numero par: aut ipar. ¶ Sed dices:
in qbusdam p se accñtibus inuenit medietas. non.n. ois
Rñ. Phil. nasus est simus aut aqlinus, sed aliqs ẽ rectus. ¶ Rñdet
Philop. ꝙ etiã in his sit immediatã oppõnem accipere.
Si ita dicimus oẽm nasum: aut rectũ, aut tortuosum esse:
nã tortuosum si fuerit gibbosum in naso, erit aqlinus. Si
fuerit cauũ, erit simus. ¶ Alr rñdet Philo. ꝙ nõ in oibus Alia Phil. Respon.
accñtis oppõ necessario inest, sed in his, q̃ sunt simplr sci
bilia, mõ simitas & aqlinitas nasi simplr scibilia nõ sunt,
& qa accepit p̃dicata secũdi modi inesse ex necessitate,
aut simplr, aut opposita, hoc ꝓbat, & inqt Est.n. cõtrariũ
subaudi cũ suo contrario, aut priuatio cũ suo habitu aut
cõtradictio, hoc ẽ alterũ cõtradictorũ cũ altero in eodẽ
genere subaudi susceptiui. Et iõ necessario oppõ inest si
ue sit cõtraria, siue priuatiua, siue cõtradictoria. In susce-
ptiuis.n. et visus & cęcitatis necesse ẽ alterũ oppositorũ
inesse. Et in cõtradictione necesse ẽ alterã particulã oino
in esse, & i cõtrarijs.s. imediatis necesse ẽ alterũ contrario
rũ inesse susceptiuis cõtrariorũ, vt numero par aut ipar,
hoi, vitã, aut mortẽ, & corporibus gñalibus graue, aut le
ue, & aialibus sanũ: aut ęgrũ. Vel alr põt exponi vt dica
mus ꝙ velit ꝓbare ꝙ alterũ contrariorũ imediatorum
necessario insit, & lege sic, dico alterũ cõtrariorũ ex ne-
cessitate inesse. Nã ipm cõtrariũ ẽ aut priuatio, aut cõtra
dictio. Et qm̃ (ut Phil. inqt.) credi posset in oibus alterũ
cõtrariorũ eẽ ut priuationẽ vl cõtradictionẽ, addit in eo
dẽ gñe hoc ẽ i ꝓprio susceptiuo, nõ.n. Hircoceruus est
par, aut ipar. Sed nũerus. nec lapis ẽ Cęcus aut uidẽs, sed
aial, q̃ sunt ꝓpria illorũ susceptiua. Et hoc subscribit, vt
par est nõ ipar i nũeris. In alienis aũt susceptiuis cõtraria
nõ ita se hñt. Addit q̃tenus cõseqt. Nã par qdẽ (ut Philo.
iqt) affirmatio est, nõ ipar uero negatio, sed hoc mo dico
par nõ ipar eẽ q̃tenus seqt i talibus ad affirmationẽ nega
tio. Seqt.n. ad par nõ ipar, & ad rectũ nõ tortuosum pp i
mediatã cõtrariorũ oppõnẽ. Tũc affert cõclõnẽ, & vi rõ
nis, & iqt. Quare si necesse est aut affirmare, aut negare
necesse ẽ ea q̃ p se isunt. Hoc est si i oi aut affirmatio, aut
negatio est, i immediatis ãt cõtradictio ęqualet cõtrarijs.
Ex necessitate igit in talibus immediatis cõtraria subtis
inerũt. ¶ Auer. vero dicit ꝙ aliqd̃ accñs spẽi simplr cõ- Auerro.
petit, vt risibile hoi gñi vero sub oppõne, ut aiali qm̃ oẽ
animal aut risibile, aut non risibile. Demũ epilogat, & in
quit. De omni quidẽ & per se determinatũ sit hoc mõ.

Vniuersaliter autem id competere dico, quod de omni dicitur. Text.11.
& per se, atq; hoc plane quo ipsum est.

Vle ãt dico, qd̃ utiq; et de oi est, et per se, & secũdũ qd̃ ipsum.

Cũ enumerasset significata uerbi p se, et demõstrasset, Com. 52. Confutatio
q̃ demonstratiue. Methodo vtilia sint, nũc trãsit ad decla
rãdũ qd sit vle, qd̃ tertio loco ꝓposuit declarare. ¶ In-
nuit ãt (vt Philo. inqt). Vle trifariã dici. Primũ qdẽ est p̃ Vniuersale trifariã di citur.
dicatũ, qd̃ omni subto simplr inest, licet non p se insit, vt
nigrũ, quod oi Ethiopi inest & cãdidũ omni Cigno. Se
cundũ vero, qd̃ oi inest & p se: vt hre tres angulos duo
bus rectis æq̃les omni Isocheli & p se inest. Et sensitiuũ
oi homini & per se etiã inest, licet non primo. Tertiũ de
niq; est quod & oi, & p se, & primo inest. Vt hre tres an
gulos eq̃les duobus rectis omni, & p se, & primo trian-
gulo inest. Vñ inqt. ¶ Vniuersale aũt dico, qd̃ vtiq; & 32. Eucli.
de omni est, & hoc quo ad vle primo mõ dictũ. & p se,
& hoc quo ad vle secundo modo acceptũ. Et fm quod
ipsum, hoc est primo, & hoc quod ad vle tertio assigna-
tũ vel melius & fm quod ipsum ꝓ p se sumplit, vt po- Dña inter uniuersale.
stea dicet. Et nõ tria, sed duo signata ipsius vlis accepit. hic diffinie
Nã verbũ fm quod ipsum ꝓ per se accepit, vt alterũ al tũ. & i per
terius sit expositiuũ. ¶ Differt autẽ uniuersale quod ac- hiber.
cepit i primo perihermenias ab uniuersale qd̃ hic i de- capi. 5.
monstratiuis

monstratiuis accipit. Ibi enim vt cõe quinque vniuersa libus, de quibus Porphirius. Hic uero ad demõstratiua contractum acceepit: causa autẽ, quia liber ille omnibus libris logicę fere cõmunis est, hic vero nulli alteri, nisi si bi. Ob hanc causam ibi vniuersale lõge communius ac cepit q̃ hic. ¶ Quo vero ad verba attinet, Vniuersale grçce Catholu, dicitur, latine rum vniuersale, rum vl'iter prędicatum, verius autem Catholu prædicatum secundum totum dicitur: præsertim si scriberetur per: T. Nã si scribitur per Th, sonat veluti totum. Est.n. vniuersale prædicatum vt totum: licet non sit proprie totum.

Verborum expositio

Patet igitur ea necessario rebus inesse, quæ ipsis uniuersaliter competunt.

Manifestum est, q̃ quæcunq; sunt uniuersalia, ex necessitate insunt rebus.

Com. 53. Cum descripsisset vniuersale: nũc ex illius descriptio ne infert q̃si Corollarie oẽ vniuersale necessario inesse rebus: quibus vniuersaliter inest, & inquit. ¶ Manifestũ igitur est, q̃ quæcunq; sunt vniuersalia, ex necessitate in sunt rebus. Et põt intelligi oia vl'ia: hoc est omnia significata vniuersalis, Vtputa tã q̃d inest omni, q̃ quod inest omni: & p se, etiã & quod inest primo. Non enim videt aliquid uniuersale inesse omni, quin insit necessario. Cõ sonat ãt huic expõ. Verbũ plurale quæcunq; vniuersa lia, per quod omnia ipsius vniuersalis significata innue re videt, q̃ expõ habet locũ. Si tria significata ulis acce pit i textu, ꝓximo: & põt intelligi de vl'ibus demõratiuis: quæ isunt rebus primo. q. d. quæcũq; sunt vl'ia. s. primo. rebus inexistũt: ex necessitate insunt rebus. Non.n. oẽ vl'e inest necessario: licet insit oi: nã omni hoi ambulare aliqñ cõtingit inesse, & tñ nũq̃ necessario inerit. ¶ Vel forte per quæcunq; vl'ia intelligit, & q̃ primo: & q̃ scdo modo dicunt: nã quę tertio mõ dicunt, nondũ exposuit.

Atq; per se & hoc quo ipsum est, eadem esse dico ueluti lineæ per se punctũ inest, rectitũue, ea nãq; ratione qua linea est. Et triã gulo, hoc tres anguli cõpetunt duobus rectis æquales quo triãgu lus est. Per se.n. triãgulus duobus rectis æquales angulos habet.

Per se autẽ, et secundum quod ipsum idem est. Vt per se lineæ inest punctum et rectitudo. Etenim secundum q̃ linea est. Et triã gulo secundum quod triangulus est, insunt duo recti. Etenim per se triangulus duobus rectis æqualis est.

Com 54. Quia dixit vl'e prędicatũ inesse rebus secundũ quod ipsum, exponit per se, & ẽm quod ipsum idẽ esse, & inquit. Per se ãt, & ẽm quod ipsum idẽ est, & hoc probat exẽplis, & inqr. Vt p se lineę inest punctũ, & rectitudo, subaudi & ẽm quod ipsum. Etenim secundum quod li nea est hęc lineæ insunt. Assignat ẽm exẽplũ: & inquit. Et triangulo ẽm quod triangulus est insunt duo recti: & sic secundum quod ipsum, etiam & per se cuius causam affert: & inquit. Etenim per se triangulus duobus rectis æqualis est. ¶ Theophrasti sectatores (vt Philop. refert) differre hęc aiũt. Nam asserunt verbum per se vl'ius esse q̃ secundum quod ipsum. Q.m si quid est secũdũ quod ipsum, id et p se est, non tñ contra. Nã Isocheli p se inest hẽre tres angulos æquales duobus rectis. Non tñ ẽm q̃d Isocheles. Si.n. secundum quod Isocheles: non vtiq; æq latero, aut Scaleno inerit. Hæc Theophrasti sectatores. ¶ Sed Arist. põt defendi, Nã (vt Philop. innuit) Aristo. non dicit hoc idẽ esse in omnibus. Sed asserit hęc in qui busdam cõcurrere, vt in exẽplis, q̃ induxit. Etiam in ho mine, mẽtis & sciẽtię capax p se est, & secundũ quod ip sum: non.n. ẽm quod animal est mentis & sciẽtiæ capax est: sed secũdum quod homo. Videtur.n. hoc solum ex animalibus esse mentis & sciẽtię capax, atq; impari nu mero inest non inęqualia diuidi per se, & secundum q̃d ipsum. Sic igitur Aris. ea idem esse non nisi in quibusdã asserit, non tñ vl'r, & sic quæ Theophrasti sectatores di xerunt non procedunt contra Aristo.

Theoph. sectatores cõtra Arist.

Defensio Aristo.

Tunc autem quidpiã uniuersaliter inest, cum de quouis & pri mo ostenditur, Velut æquales duobus rectis habere, non uniuer saliter inest figuræ & tamen de figura duorum rectorum angu lorum æqualitatem licet ostendere. Sed non de quauis figura, nec ostendens figura quauis utitur. Quadratum enim est quidẽ figura, non tamẽ habet tres angulos duobus rectis æquales. His etiã triãgulus qui duorũ est æqualiũ laterũ, habet quidẽ quauis duobus rectis æquales, sed non primus, sed triangulus prior.

Vniuersale autem est tunc, cum in quolibet, & primo demon stratur. Vt duos rectos habere neq; figuræ inest uniuersaliter. Et tamen est demonstrare de figura q̃ duos rectos habeat, sed nõ de figura qualibet. Neq; utitur qualibet figura demonstrans. Quadrangulus enim figura quidem est, non habet autem duobus rectis æquales, Sed Isocheles habet quidem quilibet duobus re ctis æquales, non tamen primo. Sed triangulus prius.

Com. 55. Expõ Philopo. Secundum Philopo. Hęc est tertia ipsius vniuersalis determinatio. Nã ẽm ipsum textu illo (Vniuersale autẽ dico) duo rãtũ significata accepit. Quoniam per se & se cundũ quod ipsum pro eodẽ sumpsit. & inquit. ¶ Vni uersale autẽ. s. tertio modo: quod demonstratiuum est: Tunc est cũ in quolibet, & primo demõstrat, cũ in quoli bet. hoc est cũ euius eorum quę sub prędicato sunt prę dicatũ insit. Vtputa cuius triangulo. hẽre tres angulos ęquales duobus rectis. Et primo demõratur: nã duos re ctos habere, vt inquit. Neq; figurę inest vniuersaliter li cet si demõstrare de figura q̃ duos rectos habeat. Sed pro nam: quoniã non de figura qualibet demonstrat, & sic deficit una conditionũ. Neq; vtitur qualibet figura demonstrans, cuius cãm affert, & inquit. Quadrangulus enim figura quidẽ est, non habet ãt duobus rectis ęqles, & sic nõ primo figuræ inest. Neq; Isocheli inest primo: nã Isocheles habet quidẽ quilibet duobus rectis æqles: non tñ primo, Sed triangulus prius: Ex quibus vult ha bere tertiã ipsius uniuersalis significationẽ ut illud sit q̃d primo inest. ¶ Quibus patet ea, quæ de nullo p̃dicatur non esse vniuersalia. Nam oẽ uniuersale prędicatur per se, nullũ ãt per se est negatiuũ. Insuper patet nullũ (quod in pluribus prædicatur) esse vniuersale nisi forte diale cticũ vniuersale dicatur. Siquidem vniuersale oẽ de oi sit. Rursus pater nullũ prędicatũ mediatũ esse vniuersa le: vt habere duos rectos respectu ęquipedali. Igr vni uersale est de omni, p se, & primo. De oi quidẽ ad d̃riã vniuersalis dialectici. Per se uero: ad differentiã vn uer salis negatiui. Primo deniq; ad differẽt ã uniuersalis me diati. ¶ Animaduerte q̃ subiectum de quo prędicatum vniuersaliter prædicatur trifariã considerari potest aut respectu suæ substãtię, aut respectu suæ essentiæ, aut re spectu suorum suppositorũ. Respectu quidẽ substantiæ: prędicatum, quod de eo dicitur: per se dicitur. Respe ctu suæ essentiæ, quod de illo prædicatur, dicitur primo. Respectu suorum suppositorum, quod de eo prædica tur, dicitur vniuersale. ¶ Disputat hic Philopon. an om ne demonstratiuum conuertatur ad prędicatum. ¶ Res pondet q̃ omne prædicatum uniuersaliter, quod de ali

Corolla. 1.

Secundum

Tertium.

Subiectum de quo prædicatũ unit uersaliter p̃ dicatur tri fariam põt cõsiderari

Dubium Philopo. Respon.

quo subiecto demonstratur:conuertatur cũ suo primo
Quæ Them. subiecto. ¶ Per quæ Themist. ve le uidetur solas defini tiones,& propria,quæ conuertunt̃ cũ subiectis:esse p̃di cata:q̃ vl̃ter de subiectis demõstrabilia sunt.Genera ve ro & d̃riç quæ oĩ & per se insint : non tamẽ demr̃atiua sunt.q̃m nõ conuertunt̃.Quare si recte verba Themistij intellexi,oportet dicere solas definitiones & ,ppria es se vl̃ia demonstratiua : q̃m sola primo:& conuertibiliter insunt.At ĩ fine capitis sentire vr̃ q̃ genera ipsa vl̃ter de differẽtijs prædicantur:vt aĩal de rõnalĩ:& differẽ tię de sp̃ebus vt rõnale de hoĩe.Alioquin(ut inquit)cogetur demr̃õnẽ ad solas definitiones, & ,ppria p̃tinere.
Opinio aliquorum. Et si Themi.non sibi constat. ¶ Propterea alij(vt Phil. narrat)dixerunt non omnia demr̃atiua debere conuerti,sed ea sola,quæ assumunt in potissima demõstratio
Auerro. ne. ¶ Hinc Auer.velle vr̃ q̃ tã p̃dicata primi modi,q̃ p̃dicata secundi modi vniuersalia sint:modo de oĩ p se: & primo p̃dicent̃. Faciunt ad hæc exẽpla Arist.q̃ partim in prædicatis primi modi:partim in p̃dicatis secũdi
Dubiũ. modi cõsistũt. ¶ Quærũt Iuniores cũ vniuersale habeat tres conditiones,et ex parte predicati,& ex parte subiecti:e qua parte p̃cipue vl̃is rõnẽ sortiatur. ¶ Nonnulli dixerunt vniuersale rõnẽ suã e subiecti ipsius parte sortiri,ratione videlicet habita ad illius subiecti supposita:
Alia solu. ¶ Alij dixerunt vniuersale sortiri rõnem suã ab ea particula,q̃d est primo,hoc est non per medium.Et hac rõne Arist.vtitur ipso vniuersali in hoc libro. Fauet huic q̃m ab vltima differẽtia vnumquodq; suã rõnẽ sortitur modo vltima differentia est verbum primo. ¶ Alij & nos diximus . Vniuersale sortiri suã rõnẽ ab ilis tribus s.de omni per se & primo,quę assumũtur in vniuersalis definitione loco vltimę differentiæ,quæ ignota est.

Quę igitur demonstratur primus duobus rectis æquales habere,uel quoduis aliud,ei primo uniuersaliter competit. Et demõstratio per se eius uniuersaliter est cæterorum uero,quodam modo non per se, nec eius uniuersaliter est qui duorum est æqualium laterum,sed superat et ad plura sese extendit.

Quodcunq; igitur primum demonstratur duos rectos habere,aut quodcunq; aliud, huic primo inest uniuersale. Et demonstratio per se huius uniuersalis est. Aliorum autẽ quodam modo, non per se,neq; Isocheles est uniuersaliter. Sed est in plus.

Com.56. Cũ declarasset q̃d sit vniuersale prædicatũ,hic exponit duo:& quid sit vniuersale subiectũ: & cuius primo sit demonstratio.Addẽs quorũ demonstratio sit p accidens, & inquit. ¶ Quodcunq; ig̃r primũ subiectum demonstrat̃ duos rectos h̃re:aut habere quodcunq; aliud, hoc subaudi est subiectum primũ vniuersale, cui primo inest vl̃e.Hęc de vniuersali subiecto.Deide addit cuius sit primo demonstratio:& inquit.Et demonstratio p se huius vl̃is subiecti est.Addit tertio quorũ demõstratio sit per accidẽs,hoc est non primo,& inquit,Aliorũ ãt.s. subiectorũ quę sub illo primo,vel supra illo primo cõtinent̃ demonstratio est quoddã modo nõ p se, sed quasi per accidẽs.Et p hoc asserit cuius non sit vniuersaliter: & inq̃t.Neq; Isocheles est vniuersaliter, sed eius cuius ẽ p se primo demonstratio,est in plus:q̃m est ipsius trianguli primo. ¶ Animaduerte q̃ demr̃atio est conclusio
Notabile. nis per se,vt totius demr̃õnis formæ. Est propõnum vt materię,q̃m ,ppositiones sunt potentia conclusio.Est subiectũ vt eius de quo q̃rit̃ demr̃at̃. Est prædicari vt eius quod quærit,& demr̃atur.Horũ ãt subm & p̃dicatũ cũ

primo talia sunt.vl̃ia ab Aristo dicuntur,propositiones vero.& conclusio ex vniuersalibus constant.

Oportet autem non latere errorem persæpe fieri , & non esse id quod ostenditur primum uniuersale quemadmodum esse uidetur. Decipimur autem hac deceptione,cum aut præter singulare uel singularia nihil est quod accipiatur superius.

Oportet autem non latere,quoniam multoties contingit peccare,& non esse quod demonstratur. Primum uniuersale. Secundum quod uidetur demonstrari uniuersale primum. Oberramus autem hac deceptione,cum aut aliud nihil sit accipere a superiori præter singulare, aut singularia. Tex.12.

Cũ docuisset vl̃e,nũc vult assignare causas deceptionis s̃m quas contingit sępe numero errare circa uniuersale. ¶ Verũ Themist.& Auerroes velle videntur Aristo.exponere primo c̃am cur cũ nos aliq̃n de monstremus vniuersale,non credamus ipsum esse vl̃e: Et asserit c̃am huius esse,q̃ sub vna sp̃e sit vnũ t̃m singulare. Verbi c̃a,Vt si de terra q̃ in meditullio orbis sit locata:demonstremus,tũc id quod uniuersale est uniuersaliter demonstrasse non videmur,& tamen re reuera vl̃e demõstramus.Q̃m nõ de terra quo terra vna est, sed quo terra id demõstramus.Et sic c̃a erroris est:q̃ vnũ sit indiuiduũ numero sub specie. ¶ Melius autẽ & magis verbis Aris.consentanee Philopo hunc errorẽ exponit. Vult enim q̃ Aris.assignet causam:cur aliquando nos nõ demonstrantes vl̃e:putemus vl̃r id demõstrare. Et hoc ,ponit Aris.& inquit. ¶ Oportet ãt nõ latere:q̃m multoties circa acceptionẽ vl̃is:contingit peccare:& non esse quod demonstrat̃.Primũ vl̃e:Secũdũ q̃d videtur vniuersale primũ demõstrari.Ecce errorẽ,vt non sit vniuersale:quod putauimus vl̃r id demonstrare. Assignat autẽ vnã c̃am,vtputa q̃n singulare aliquid fuerit indiuiduũ sub sp̃e de quo facimus demonstrationẽ. Vt q̃ terra in medio vniuersi sita sit.aut q̃ mundus sphæricus. In his putamus vl̃es demr̃õnes facere: quoniam per se insunt:quæ demonstrantur,& nulli alteri præter illa,nõ tñ non sunt hæc vl̃ia.Q̃m si plures essent mundi aut terræ plures, talia vtiq; in illis quadrarent. Veluti si in mũdo esset vnus solus hõ,vt tẽpore Deucalionis & demõstraret de illo q̃ esset disciplinę capax,vtiq; putaremus vniuersale esse quod demõstratur de Deucalione cum illi,& nulli alteri præter illud competeret,& tñ non esset vl̃e,q̃m non s̃m quod Deucalion demonstraretur illud , sed s̃m quod homo. Nã si plures essent,adhuc illis cõpeteret,vnde iquit.Oberramus ãt hac deceptione.s. qua putamus vniuersale demõstrasse cũ non sit uniuersale,Cũ ãt aliud nihil a superiori accipere sit præter singulare:aut singularia. Nã tunc putaremus vl̃e esse, cum non sit vniuersale id, q̃d demonstratur de Deucalione putaremus dico esse vniuersale: q̃m ei competeret : q̃d demonstratur:& nulli alteri.Est autẽ error,q̃m non de illo singulari demõstratur inquantũ illud , sed per rõnem superioris.Addit ãt ait singularia, si demõstrationes fierent plures diuersarũ rerũ vt de sole,de mũdo,de terra, quorũ singularia plura sunt in diuersis speciebus . Sed vt c̃a: sit causa quia decipimur prima est)quia ĩ specie vnum numero est indiuiduum Ideo creditur omne de illo indiuiduo demonstratum esse ul̃ter demõstratum: creditur autem:quia illi:& nulli alteri competit. ¶ Quidam Iuniorum quærunt cur potius allucinationes quæ contingunt circa conclusionem pertractat non ãt quæ
Cõme. 57. Cõtinuatio Expõ Themist & Auerro. Expositio Philopo. Dubiũ Iuniorum.

contingunt

Prima. contingunt circa ꝓpositiones. ℭ Præterea cū rectū iudex sit sui, & obliqui, cur ꝑ declarauit qđ cōclō sit, &
Secunda. postea errores, q contingunt in illa. ℭ Insuper cū cōclō sit:
Tertia. tū per se:tū de oī, cur potius errores circa illā exposuit inquantū est vlis, & non q̄tenus p se, & de omni. ℭ Hęc
Solutiones Ad 1. Iuniores, q̄ nō ab re admiror, cū supponāt falsum: Nō.n. Aristoteles errores aut qui circa ꝓpōnes, aut q circa cō clusiones accidunt exponit, sed errores q̄ emergūt circa vniuersale: quod est prędicatum per se, de omni, & primo de eo, de quo vniuersaliter assignatur. Et sic falsum est Aristo. errores exponere, qui circa conclōnes emergunt. Præterea dato q errores exponat: q circa cōclōnē accidūt, tacuit errores q circa ꝓpōnes emergūt, qm̄ posterius declarabit errores, qui accidūt circa mediū, q
Ad 2. ad ꝓpōnes attinēt. ℭ Prętcrea. Rectitudo ipsius conclōnis prçostensa est, qm̄ declaratū est, q vle debeat esse de
Ad 3. oī, p se, & primo ℭ Cur vero tacuit errores, q accidunt circa de omni & per se, vna cā est, qa ptinēt ad librū topicorū: alia & qdē verior est, quia tales allucinationes: quales circa uniuersale accidūt: nō cōtingūt circa de oī:
Dubium. & p se. ℭ Sed circa ea, quę hic dicit Aris. est quęstio nō parua. Nā singularitas, vt singularitas: scientiā nō impedit, vt Auicen. asserit, Sed materia, quæ p se ignota est. Ergo propter ipsam singularitatē; qua iste sol est vnus
Solutio. numero i sua spē, nō uidet error oriri circa sciētiā. ℭ Et dicendū q licet singularitas nō impediat scienciā qa pōt sciētia haberi de æternis singularibus, singularitas tñ impedit aliqđ sciri primo, vt expositū est. ℭ Cur vero in aliqua spē nō sit nisi vnū numero singulare, in aliq̄ plura
Quæ Iuniores. eiusdē spēi, qō metaphysica est. ℭ Animaduerte tñ Iuniorum nonnullos dixisse errorē hunc procedere circa
Refutatio conclusionē, quo ad illius subm. ℭ Et (vt mihi videtur) errāt: siquidem hic error contingit circa vle, At vle prędicatū est. Propterea dico hunc errorem oriri circa prędicatum, accidere tamen ratione subiecti, vt patet.

Aut est quidem, sed nomine caret in diuersis specie rebus.

Aut sit quidē, sed innominatum sit in differentibus spē rebus.

Cōmē. 58. Expositio Themi. Secūdū Themistij paraphrasem, cū Arist. assignasset cām cur vniuersale demonstremus, & nō credamus vniuersale demōstrasse, nūc assignat cām, cur credamus uniuersale demrasse & tñ non est vniuersale: qđ credebamus vle demstrasse. Et cām affert ex eo; qa cōis natura, cui primo et uniuersaliter affectio competit noīe caret. Ideo creditur q sit vniuersalis & primo competens oībus illis, q̄ continētur sub illa natura, quę nomine caret. ℭ Vbi animaduersione dignū esse quasdā rerū species, quæ inter se differunt: ratione tamen vna cōueniunt. verum id in quo conueniunt nomine caret. Veluti numerus, magnitudo, & tempus, quę specie differunt; sed cōueniunt in quadā cōmuni natura: quę est innominata. Si ergo de numero demonstretur cōmutata ꝓportio: aut de tēpore, aut de magnitudine, cū illa de quibus demōstratur, non habeant commune nominatū: credimus illud demonstratum de tēpore esse vniuersale, vel si de numero: idem credimus, erramus autē quoniam nulli illorum prędicatum illud primo competit, Sed communi inno
Expositio Philopo. minato. ℭ Philopon. vero vult, q hic assignetur causa deceptionis propositę, qua credimus vniuersale demōstrasse; & non vniuersaliter demōstramus. Credimus.n. de numeris primo & vniuersaliter demonstrasse ꝓportionem commutatam vt. 7 libro Euclidis patet, non tñ demōstramus, causa uero cur illud credatur, est quia cōmune temporibus, numeris: & magnitudinibus, cui vniuersaliter, & primo competit, est innominatum, & propterea cum demonstramus proportionem commutatā de numeris: credimus illud esse primo & vniuersaliter demonstratū: qa carentia nominis eius, cui uniuersaliter cōpetit, credimus vniuersale esse. Verbi causa in 7. libr: elementorū Euclidis: sit hæc demonstratio, vt se habet. 32. ad. 16. ita octo ad quatuor, quare ꝑmutatim se habebunt. 32. ad octo & 16. ad quatuor. Idem demōstrat. 5. libro elemētorum eiusdem de magnitudinibus. Potest et & de tēporibus idē demōstrari. Creditur ergo quod demonstratur vniuersale esse de quolibet illorū, nō existente nominata aliqua ratione cōmuni, de qua primo & uniuersaliter demonstret: & hoc inquit. ℭ Aut sit quidē subaudi aliquod cōe, cui vniuersaliter cōpetit, sed innominatū sit i diuersis spē rebus: nā tūc crederemus qđ de vnoquoq; sub illo contento demonstrat, esse vle, cū reuera non sit. Hæc est Philoponi expositio.

Aut est ut pars totum id de quo demōstratur. Parti nāq; accōmodabitur quidē demonstratio, & de qualibet erit. Aut tamē non erit huius primi demonstratio. Atq; huiusce primi: uniuersaliter ut hoc est demonstrationem dico, cum est primi uniuersaliter.

Aut contingat esse, sicut in parte, totum. In quo demōstratur. His n. quæ sunt i parte, inest quidē demōstratio. Et erit de oī. Sed tamen nō huius erit primi uniuersalis demōstratio. Dico āt huius primi secundū q huius, demōstrationē, cum sit primi uniuersalis.

Hic secūdum Themistiū tertia erroris causa assigna- Cōmē. 59. Expositio The. Philo. tur. Et est cum quis aliquid inesse omni demonstrat, credit id vniuersaliter demōstrasse. ℭ Philoponus vero in idem concidit, dicit enim hūc esse tertiū erroris modū. Innominatū quidē est cōmune, non sit autē in illo demōstratio: sed in vnaquaq; specierū seorsum. Proficiscitur hic error, propterea quia omni tali inest. Cum.n. omni tali insit: vt omni Isocheli habere tres angulos æquales duobus rectis credit vniuersaliter ei inesse, & nō est ita, qm̄ oportet vt insit oī, per se: & primo. Legit autē Philopon. verba Aris. dupliciter: primo sic. ℭ Aut contingat esse, hoc est, aut sit totum: in quo demōstratur. s. triāgulus, Sicut in parte, hoc est contractū ad eius speciem: vtputa ad Isochelem: hoc est aut sit id de quo demonstratio sit: nō ipsum cōmune. s. triāguli, sed eius species. Dicit. n. species pars: & genus totum: s. vniuersale. Legit aliter: et inquit ℭ Aut contingat esse, hoc est aut sit totū in quo demonstratur existens sub aliquo: vt in eius parte: Veluti Isocheles in triangulo. Species: n. totū est definitiuū: triangulus vero ps definitiua, & sic species est in genere vt in parte totum. q. d. aut sit illud de quo demōstratio sit: species quæ est quoddam totum existens in genere, vt parte eius; nam tunc est tertia erroris causa, q̄ credimus aliquid uniuersaliter de eo demonstrare, cū nō sit uniuersale. Placet autem Philop. magis prima expositio ꝓpter verba quę subscribuntur. Dicit enim, eis enim quę in parte, inerit quidē demratio, & erit de omni, ecce quo modo in pte speciē vocat non genus, est. n. Isocheles pars trianguli. Et sic prima expositio cōsona est magis. ℭ Facilius tñ legi pōt: aut contingat esse totū in quo demonstrat sicut in parte, hoc est sicut particulare; & per totum intelligit subiectū distributum de quo demonstratio sit. Cum enim tale subiectū vniuersaliter distributum cōtingat esse veluti quoddam particulare

sub aliquo vniuersali, vt Isocheles sub triangulo. Tunc est tertia erroris causa, qua decipimur credētes esse vniuersale q̄d de illo demonstratur, cum non sit vniuersale. Sed ne qs credat de particularibus speciebus nullo pacto demonstrationem esse, subscribit. His.n.quę sunt in parte hoc est his quę sunt particulares species sub genere, inest quidem demonstratio: & erit subaudi quod demonstratur, de omni. Sed tamen demonstratio non erit huius vniuersalis primi.s. Isochelis. Exponit vero quid intelligit per illud verbum huius primi, & inquit. Dico aūt demonstrationem esse huius primi, quatenus huius: hoc est vniuersaliter. Sumpsit enim (vt Philoponus inquit). Quatenus huius pro vniuersali. Vsus est.n. hoc verbo quatenus pro eo quod est esse vniuersalē demonstrationē, nam de omni Isochele demonstraī ꝙ habeat tres angulos ęquales duobus rectis, sed nō primo. sed de triangulo prius. Et huius primi demonstratio est. Idem enim est dicere homo inquātū homo est risibilis, & dicere homo primo & vniuersaliter est risibilis. Siliī hominis est demonstratū risibile vt hominis: & primo ac vlr hominis. Quare licet de oī Isochele sit demōstratū habere tres, non tñ de Isocheli, vt Isocheles, & sic nō primo. Patet igitur tertia decipiendi causa, cum de omni demōstratū credimus primo & vniuersaliter esse demonstratum. Quod falsum est, vt expositum est satis.

Si igitur quispiam ostenderit rectas duas lineas nō concurrere inter quas eadem in parte sunt anguli recti, recta ex linea secante, illas oborti huius ex eo demonstratio proprie uidebitur esse, quia sic est in omnibus angulis rectis. Verum non est quippe cum id fiat non ex eo quia sic sint illi anguli duobus rectis, aequales, sed ex eo quia quouis modo duobus aequales sint rectis. Et si nullus alius esset triangulus quā hisce qui duorum est aequalium laterum huic ut duorum est aequalium laterum angulos aequales duobus rectis habere competere uidetur. Et similitudo rationum mutato ordine numeris, ut numeri sunt lineis, ut lineae. solidis ut solida. temporibus deniq; ut tempora uidetur competere, quemadmodum seorsum olim ostendebatur. Quod tamen una demonstratione de omnibus demonstrari potest. Sed quia non sunt quippiam unum haec oīa nomine uocitatū, numeri inquā longitudines, tpa, solidaq;, atq; differūt inter se specie, ideo sumebātur seorsum.

Exemplum 3. causae. *Si igitur aliquis demonstrabit ꝙ rectae non concurrant, Videbitur utiq; huius esse demonstratio. Propterea quia in omnibus rectis est, sed non est, nisi quidem ꝙ sic aequales sint, fiat hoc. Sed uel quomodolibet aequales.*

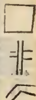
Exemplum primae cāe. Tex 13. Exemplum scdae cāe. *Et si triangulus non sit alius quā Isocheles. Isocheles utiq; uidebitur esse. Et proportionale ꝙ commutabiliter sit, quo numeri sunt, & quo lineae, & quo solida, & quo tempora, quemadmodum demonstratum est aliquando seorsum, contingens est de omnibus una demonstratione demonstrari. Sed propterea quia non est nominatum id, in quo haec omnia unum sunt numeri, longitudines, tempora, Solida, & specie differunt adinuicem, seorsum accipiantur. Nunc uero uniuersaliter demonstratur, non enim inquantum lineae, aut numeri sunt, inerat, Sed in eo ꝙ hoc est, quod uniuersale supponunt esse.*

Com. 60. Cū dixisset errorē trifariā fieri, subsequēter trium errorū exēpla exponit: sed nō vtiī ordine exēplorum eo mō, quo ordine modorū. Nā primo accipit exemplū erroris tertij modi, & inquit. ¶ Si igiī aliquis demonstrabit, ꝙ recte non concurrant. Videbiī vtiq; huius.s.conclōnis esse demrō, subaudi prędicati vlr. Propterea ꝙ in omnibus rectis sit. Sed non est hęc demonstratio prę	dicati vniuersaliter. non.n. valet, competit omnibus rectis, ergo est vniuersale prędicatū, nisi fiat hoc, hoc ē hęc demonstratio ꝙ sic æquales sint.s.sm rectū, vel si nō secundū rectū, saltem quolibet æquales. ¶ Animaduerte (vt exponit Philoponus) ꝙ lineę rectę bifariā sunt: aut simpliciter rectæ, & hæ sunt, supra quas cadens linea recta rectū vtrinq; angulū facit, simplr vero dicunī rectę ꝙ secundū nullā partē sint tortuosæ, Aut sunt sm quid rectę, vtputa quę sm aliquid sui sunt rectę. Secundū vero aliquid tortuosę, semper tamen æquidistantes. Vult ergo Aristo. dicere, ꝙ demonstratio qua demonstratur ꝙ rectę lineæ non concurrant, licet prædicatū sit de omni subiecto, non tamen demonstratio est prædicati vniuersaliter: nisi sic, hoc est inquantum æquales, & æqdistantes fiat demonstratio, vel quomodolibet rectæ, hoc est aut simpliciter aut secundū partē. Prædicatum ergo est uniuersaliter dictū de oībus nō quo rectę sunt: sed quo æquidistantes, sunt rectæ siue giratiuæ sint. Dein de ponit exemplū primi modi, et inquit. Et si triangulus nō sit alius q̄ Isocheles: isocheles vtiq; videbiī esse hoc s. habere tres angulos ęquales duobus rectis secundū ꝙ Isocheles, & illud videreī esse vniuersale, nūc vero non est, non enim secundum ꝙ Isocheles id inest: sed sm ꝙ triangulus. quare non est vlis demonstratio, q̄ est in Isochelē: sed quæ in triangulo Deinde ponit exēplum secundi modi, & inquit. Et proportionale ꝙ commutabiliter fit, hoc est posse cōmutatim proportionari demonstratur de numeris, quo numeri sunt, & de lineis, quo lineę sunt, et de corporibus, quo corpora siue solida sunt. & de temporibus, quo tempora sunt, ita ut quemadmodum est demonstratum aliquando seorsum. Illud prędicatū de singulis, ita cōtingēs est de omnibus vna demōstratione demōstrari cōi videlicet omnibus illis. Verbū aliquando (vt Philoponus notat) non tēporaliter accipiī: quia tunc esset sensus ꝙ aliquando fuisset illa demōstrationū disseminatio: & nō semper: deinde exponit erroris cām, & inquit. Sed ꝑpterea quia non est nominatū id, in quo hęc omnia vnum sunt vnum, videlicet longitudines tempora solida: & specie differūt adinuicem propterea aliquādo seorsum accipiantur: & hęc est causa errandi. Addit non propterea esse ita, & inquit. Nunc autem vniuersaliter demonstratur demonstratione cōmuni omnibus: & verbum nunc non temporaliter accipitur, quoniā esset sensus nunc: & non prius: & assignat causam, & inquit. Non enim inquantum lineę, aut numeri sunt. Illud prædicatum inerat, sed in eo ꝙ hoc est.s. quoddam commune, quod vniuersale supponunt esse. Hæc sunt exempla dictorum modorum.

Nunc autem uniuersaliter demonstratur. Non.n. hisce competit, ut lineae sunt, ueluti numeri. sed ut hoc, quod quidem uniuersaliter his inesse cunctis supponitur. Quocirca siquis unumquenq; triangulum, eum inquā qui ex aequalibus lateribus omnibus, & eum qui ex uniuersis inaequalibus constat, & item eum qui duorum est aequalium laterum, aut una, aut alia seorsum demonstratione tres aequales duobus rectis ostenderit, nondum his profecto triangulum scit duobus rectis aequales habere, nisi eo sciendi modo quem ipsi suo more profitentur sophistae. Neq; de triangulo uniuersaliter id percipit, & si nullus alius praeter istos triangulus est. Non.n. id istis ut trianguli sunt, nec omni triangulo ratione formae, sed numeri inesse cognouit, tam & si nullus triangulus est, quem ipse & non scit aequales duobus rectis habere.

Philopo. Lineae rectae bifariā sunt.

¶ Propter

Propter hoc nec si aliquis demonstret. Vnũquemq; triangulũ demonstratione, aut una, aut altera, q; duos rectos habeat unuſquiſq; Iſopleuron ſeorſum, & Scalenon, & Iſocheles nondum cognouit triãgulum q; duobus rectis ſit æqualis, niſi ſophiſtico modo, neq; uniuerſaliter triangulum, ne quidem ſi nullus eſt præter hæc triangulus aliter. Non n. ſecundum quod eſt, cognouit, neq; omnem triangulum, ſed uel ſecundum numerum. Secundum ſpeciem autem non omnem, & ſi nullus eſt, quem non nouit.

Comm. 61. Non ſunt hæc verba valde obſcura, tamen verborũ contextus non eſt facilis, ideo in aliis noſtris commẽtariis, quæ in iuuenta confecimus, dicebamus: q; Ariſt. hic quaſi ex dictis ſoluit Sophiſticum quẽdam ſyllogiſmũ quo veteres circa acceptionem vniuerſalis capiebãtur. Arbitrabãtur enim eſſe optimum ſyllogiſmũ. Scio ſcalarium, & æquipedum: & æquilaterum habere tres æquales duobus rectis. Omnis triãgulus eſt ſcalarius æquipedus, & æquilaterus. Igitur ſcio omnem triangulum habere tres æquales duobus rectis. Modo hic ſyllogiſmus non valet, non. n. ex maiore de ſcito: & minore de ineſſe concluſio ſequitur neceſſario & per ſe, niſi ſophiſtico modo, hoc eſt per accidens. Nã licet ex maiore de neceſſario & minore de ineſſe, concluſio de neceſſario ſequatur: non propter hoc ſequitur ex maiore de ſcito, & minore de ineſſe, niſi ſophiſtico modo, & accidentaliter.

Expoſitio Philopo. ¶ Phil. autem facilius vult q; Ariſt. ex dictis velit oſtẽdere: q; dato q; quis oſtendat vnãquamq; ſpecierũ earum, quæ ſub vniuerſali ſeorſum, & nullam derelinquat ſpeciem, non propter hoc hæc oſtenſio eſt demonſtratio: quoniã non vniuerſaliter demonſtrauit non. n. ãt ãli quo communi, cui primo prædicatum ineſt, demonſtrauit. Sed hæc oſtenſio videtur ſophiſtica, cum ſit ex particularibus de vniuerſalibus ſyllogiſmus, & quaſi ex accidentibus faciens comprobationem. Nam ſi omnes ſpecies diſtinxerit (vt dixi) quæ ſunt ſub triangulo: non ſecundũ q; triangulus nouit: q; habeat tres angulos æquales duobus rectis, ſed vnũquodq; ipſorum particularium: quoniam licet nullum particularium ignoret. Secũdum tamẽ cõmunem ipſorum ſpeciẽ non nouit. Sic igitur vult Philoponus q; Ariſt. declarauerit oſtẽſionem vniuerſalem de ſingulis ſpeciebus: quæ ſub vno genere continẽtur, non ſit demonſtratio, qm̃ non demonſtratur per illũ accidens de ſubiecto. Cui primo & vniuerſaliter ineſt, hoc eſt de communi eius ſubiecto. Sed hæc oſtenſio eſt de illo communi modo ſophiſtico, quatenus non eſt prima oſtenſio; ſed a poſteriori ex particularibus. Bene Ariſto. inquit. ¶ Propter hoc ſubaudi quod in dictis exẽplis expoſuimus. Nec ſi aliquis demonſtret vnumquodq; triangulum demonſtratione: aut vna, aut altera; hoc eſt diuerſa cuiq; accommodata, q; duos rectos habeat vnuſquiſq;: Iſopleurõ ſeorſum, & Scalenon ſeorſum, et Iſocheles ſeorſum, nõdũ cognouit. i. demõſtratiue triãgulum q; duos rectos habeat, niſi ſophiſtico modo: qm̃ ſubaudi, neq; vniuerſaliter triangulum cognouit, etiã ſi nullus ſit præter hæc triãgulus alter, aſſignat cauſam q̃re ſophiſtico modo. & inquit. Nõ enim ſecundum q; triangulus eſt: cognouit: neq; cognouit omnẽ triangulum ſecundum q; triangulus, ſed ſecundum numerũ. Secũdum ſpeciẽ autẽ nõ omnem, & ſi nullus eſt quem non nouit; qua hæc oſtenſio cũ ſit p particularia de vniuerſalibus: & a poſteriori, nõ erit demõſtratio; ſed erit ſyllogiſmus ex accidentibus modo ſophiſtico; nõ q; ſit ſophiſticus, ſed modo ſophiſtico, quatenus a poſterioribus & particularibus ſit, non autẽ demonſtrat accidens de proprio ſubiecto per eius verã cauſam: vt ſuperius diximus. per quæ dat intelligere cum ſyllogiſmum eẽ demonſtratio nem, per quem aliquod accidens oſtenditur de aliquo ſubiecto: cui primo ineſt, & per veram illius cauſam.

Quando igitur non ſcit uniuerſaliter, & quando ſimpliciter ſcit manifeſtum eſt. Enimuero ſi eadem eſſet trianguli ratio, & duorum æqualium laterum trianguli cæterorumq; triãgulorum demonſtratio, aut cuiq; aut omnibus, æque ſine ullo diſcrimine accõmodantur ut patet, Cum uero nõ ſit eadẽ, ſed diuerſa, trium q; anguli duobus rectis æquales hoc cuiq; cõpetunt, quo quiſq; triãgulus eſt, non ſcit hiſce ſimpliciter, qui dicto modo demonſtrat.

Quando ergo non nouit uniuerſaliter, & quando nouit ſimpliciter, Manifeſtum eſt utiq;, quoniam ſi idem erit triangulo eſſe, & Iſopleuro, aut unicuiq;, aut omnibus. Si uero non idem ſed alterum, eſt autem ſecundum quod eſt triangulus, non nouit. Tex 14.

Com. 62. Commune Themiſ. Secundum Themiſtiũ, cum Ariſ. dixiſſet ad ſcire ſpeciem non ſequi ſcire genus, etiam ſi nihil aliud ſi præter generis ſpecies, quas qui ſciuit, qua non eſt idem ſcire de omni: & ſcire vniuerſaliter: nam poſſum ſcire vnumquemq; habere tres, & non ſcire vniuerſaliter triangulum habere tres, & hoc quia ſcire de omni eſt aliud a ſcire vniuerſaliter: quærit nunc quando non differt ſcire vniuerſaliter: & ſcire de omni ¶ Philoponus uero quaſi idem concedens, dicit q; quærat duo: alterum, quando non nouit vniuerſaliter ſubaudi ſi nouit de omni, Alterum vero, & quando nouit vniuerſaliter, ſi ſubaudi nouit de omni. Vnde dato q; quis nouerit de omni ſcalario q; habeant tres, quæritur, quando de omni ſcalario ſcire q; habeat tres, ſit ſcire vniuerſaliter, & quando non vniuerſaliter. Hæc ergo duo ſecundum Philo. ſoluit Ariſt. continuetur ergo textus hoc pacto, cum dixiſſet Ariſto. q; non ſemper ſcire de omni ſit ſcire vniuerſaliter, ideo quærit quando ſcire de omni ſit vniuerſaliter ſcire, & quando non vniuerſaliter, & hoc inquit. ¶ Quñ ergo ſubaudi q; nouit de omni, non nouit vniuerſaliter, hoc eſt primum quærit ſecundum, & inquit. Et quando nouit ſimpliciter hoc eſt, quando qui nouit de omni, nouit vniuerſaliter: Reſpondet & primo ad ſm membrum, & inquit. Manifeſtum eſt vtiq;, quoniam ſi idem erit triangulo eſſe, & Iſopleuro, aut vnicuiq;, aut omnibus, dico vnicuiq;. Si vna tãtum ſpecies ſit ſub genere, dixit aut omnibus ſi plures ſpecies ſunt ſub genere, nam ſi vna ſpecies ſit ſub triangulo, vt ſcalarius, ſiue plures, quando eadem ratio eſt trianguli & ſcalarii, ita vt ſolo nomine differant, vt tunica & veſtis, tũc ſubaudi idem eſt ſcire de omni ſcalario q; habeat tres, & vniuerſaliter de triangulo, quoniam non ratione, ſed nomine differunt. Deinde reſpondet ad primum ad primum membrum, & inquit. Sinautem eſſe hoc eſt ratio non ſit idem triangulo & ſcalario, Sed alterum vt homini & animali eſſe alterum eſt, veluti Philopo. exponit, & hoc (vt inquit) ſi eſſe trianguli ſecundum quod triangulus, non ſit idem cum eſſe ſcalarii ſecundum q; ſcalarius, tũc non nouit ſubaudi de ſcalario vniuerſaliter q; habeat tres, licet cognouiſſet de omni. Et ſic patet ad primum membrum. Hæc eſt expoſitio Themi. & Philoponi, licet in verbis ſit aliqua differentia. Philopo.

Patet autem utrum id illi cõpetat ut triangulus eſt, an ut duorum æqualium laterum, & quando per hunc competit primum,

& cuius est uniuersaliter demonstratio. Nã ei cõpetit ut tale est, cui cæteris sablatis competit primo ueluti laterũ, daorũ æqualiũ æneo triangalo, competẽt anguli duobus rectis æqasies. At ære sublato ut non sit æneus etiã cõpetent. Et idem laterũ æqaalitate duorum sublata, ut noa sit daorum æqaalium laterũ. At nõ cõpetent sublata figura uel termino sed nõ primis ipsis sablatis. Quo igitur primo sublato non competent, Quia si triangulo per hunc, & cæteris competunt, & huias est uniuersaliter demonstratio.

Vtrum autem secundum quod est triãgulas aut secandũ qaod est Isocheles insit. Et quando secundum ipsum inest primam, & cuias uniuersaliter est demonstratio. Manifestum est q quando rebus remotis, insit primum, ut Isocheli æneo triangulo, insunt duo recti. Sed, & æneũ esse remoto, & Isochele sed non figura, aut termino, Sed nõ primis. Quo igitur primo, Si itaq; triãgulo: & secundũ hoc inest alijs, et baias aniuersalis est demonstratio.

Sed vi delis cet. Non An. Com. 63.

Cũ dixisset q non semp qui nouit aliquod p̃dicatũ i esse oĩ, nouit illud vniuersaliter inesse: nunc (ut Philo. innuit) affert regulam per quã poterimus discernere: qñ illud quod inest omni, vniuersaliter inest, & qñ non vniuersaliter inest. ¶ Et ponit hanc regulã. Quo primo destructo: simul destruitur & accñs: huius demõstratio vniuersalis fit. Verbi cã habere tres angulos ęq̃les duobus rectis inest triangulo: & ęneo, & Isocheli, & figuræ, & ei. quod est finibus claudi. Sed qm̃ nec ęneo ablato: nec Isochele ablato aufertur hoc accidens: quod est habere tres triangulo uero ablato: aufert triangulo inest primo & vniuersaliter. Nam licet ablata figura, uel ablato eo quod est finibus claudi: auferatur hoc quod est habere tres: tñ non primis his ablatis, sed triãgulo primo: possibile. n. est & aliquam figuram esse: & hoc: quod est finibus claudi esse: vtputa si qua fuerit quadrilatera: tres ãt angulos nõ habere duobus rectis ęquales: sed quatuor, ob id autẽ q & triangulus in figura cõtineatur: accidit ablata figura simul auferri & illud. ¶ Animaduerte tñ circa hæc q Iuniorum Alij sunt: qui arbitrantur Arist: velle assignare regulã: p quã vniuersale prędicatum cognoscat. Alij vero: p quã vlẽ subm. ¶ Sed qm̃ non põt sciri vniuersale subiectũ: quin vlẽ prædicatũ cognoscatur, nec cõtra sciri potest vlẽ p̃dicatũ, quin vlẽ subiectũ intelligat: vr mihi ex Aristotelis regula vtrumq; haberi. Pro intellectu ergo regulæ proponit q̃õnem trimẽbrem: & inquit. ¶ Vtrũ autem s̃m quod est triangulus: aut s̃m quod est Isocheles, hoc subaudi quod est habere tres insit: Hęc est prima q̃õnis pars: deinde subscribit secundã, & inquit. Et qñ primum subaudi hoc quod est habere tres inest; vtrũ semper; an seruatis quibusdam. Deinde subscribit tertiũ, & inquit, & cuius vniuersaliter est demonstratio ¶ Quo uero ad verba attinet. Aiaduerte q tria requiruntur ad hoc (vt aliquod prædicatũ alicui subiecto vniuersaliter insit). Primũ quidẽ, vt ipso remoto, remoueatur, & propterea quęrit Primo vtrum autẽ s̃m quod est triangulus, aut s̃m quod est Isocheles insit: nam si s̃m quod tale inest, ipso remoto non inerit. Secundo requiritur, vt ipso posito ponatur, & propterea secundo loco quærit, & qñ primũ s̃m quod ipsum inest. Nã si primo s̃m quod ipsum inest, ipso posito tale prædicatum inest, Tertio requiritur, vt ipso posito & remoto immediate illud ponatur, & remoueatur. Et propterea tertio loco quęrit, & cuius vniuersaliter est demõ. Si. n. alicuius vniuersaliter est demonstratio: illud erit quo posito & remoto immediate prędicatum ponitur, & remoueatur. Per quas conditiones: hoc quod est habere tres vniuersaliter inest triangulo, Primo quia triangulo remoto nulli eius speciei competit. Secundo, quia eo posito: ponetur: & p hoc differt a figura. Tertio, quia licet remota figura, remoueatur: & positis omnibus speciebus ponatur, hoc nõ est immediate: quia positis speciebus: ponit illud, sed non primo. sed pro quanto ad illas seqtur triangulũ esse. Similr negata figura, non erit illud: sed nõ primo: qa oportet ut neget triangulus. ergo vlẽ p̃dicatũ est qñ illo remoto remouet: & eo opposito ponitur: & ipso siue proposito siue remoto immediate ponitur vel remouetur: hac ratione trimembrem, q̃õnem proposuit. Deinde soluit q̃õnem: & primo respondet ad s̃m membrũ, & inquit. Dico subaudi q inest alicui s̃m q ipsum primum, quãdo remotis inest primo: hoc ẽ qñ remotis speciebus, quod inest omni. Primo inest. Vt ablatis Isocheles & ęneo: triangulo isunt duo recti. Quare triangulo primo inest, inest dico primo ipsi triangulo. Sed ipso æneũ eẽ remoto: & ipso Isochele remoto. Deinde quærit tertiũ mẽbrũ. An videlicet ipso posito & remoto immediate, remoueat vel ponatur, & lege non interrogatiue pro ne, vel an, hoc modo. Sed an figura: aut ipso termino vel terminis claudi remoto, remoueatur ipsum habere tres, innuit solutionẽ quasi dicẽs, dico q remota figura: illud remouetur, non tñ illis primis, & immediate remotis: Nã (vt Themi. suppleuit) si possibile esset illis ablatis, remanere triangulum: adhuc remaneret ipso hr̃e tres: Nam ablatis illis, pro tanto aufertur hr̃e tres pro quanto aufertur triangulus, deinde iterũ quęrit primum membrũ; & dicit. Quo igitur primo. s. affectio illa aufertur: non r̃ndet: sed vult solutionẽ eẽ subaudiẽdã, videlicet q triãgulo ablato, primo affectio illa auferatur. Concludit tñ ex solutione subaudita solutionẽ totius q̃õnis: & iquit. Si itaq; triangulo ablato affectio illa auferatur. Tunc sequitur q illa affectio & s̃m hoc. s. hunc triangulum inest alijs, & huius trianguli vniuersalis erit demonstratio. ¶ Ex his patet quid sit subiectum vniuersale: & quod prædicatũ vlẽ, est. n. subm vniuersale, quo posito ponitur, & quo remoto remouet primo & immediate. Dico quo posito ponitur, pp genus: nõ. n. figura est primũ subiectum: qm̃ non ea posita ponitur affectio illa Dico & quo remoto remouetur, qm̃ species trianguli nõ est subm primũ, nõ. n. specie remota: passio illa remouetur. Dico primo & immediate: qm̃ nec oẽs species simul iũctę sunt subiectũ primũ nõ. n. ipsis positis affectio illa immediate ponitur, sed pro quanto ad eas positas sequitur triangulum esse, & eis remotis remouetur triãgulus. ¶ Sed dices fortasse, si ita esset (vt Arist. inqt.) Tunc vniuersale non esset nisi prędicatũ secũdi modi. Affectio. n. vlis nõ prędicatur nisi de suo subiecto secundo mõ per se. Et sic hæc non essent vlia, videlicet aĩal, animal rõnale, & oĩno neq; genus de spẽ, neq; differentia de specie; nec definitio de definito. ¶ The. (vt superius diximus) concedit totũ, asserit. n. vlẽ prędicatũ esse solũ illud, qđ secũdo mõ p̃dicatur, & sic nec genus, nec dr̃ia, nec definitio de specie p̃dicat vlr̃. ¶ Auer. vero distinguit duplex p̃dicatũ vlẽ. Alterũ quod p̃dicatur tñ, & non inhęret subiecto. Et sic prædicata primi modi p̃nt dici vlia; modo immediate prædicentur: vt animal de homine; quia p se prædicatur, & non p medium. Alterum quod

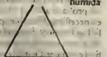
Qua Iuniores. — Regula. — Verborum expositio. Ad hoc q aliqd p̃dicatũ alicui subiecto vniuersaliter insit tria requiruntur. — Dubiũ — Responsio Themi. — Auerro. — Duplex p̃dicatum.

prædicatur & inhęret, hoc est prædicatum secundi modi, & de hoc posuit Arist. regulā. Et hoc appellat Philo. Simptoma. Quare dicere possumus Aristo descripsisse affectionem, quę vniuersaliter inhęret. Superius autem, prædicatum: quod vniuersaliter prædicatur, & sic concedo nullum prædicatum primi modi esse uniuersalem affectionem, vt Arist hic loquitur, licet posit dici vniuersale prædicatum. Hæc de vniuersali.

Si igitur demonstratiua scientia, ex principijs est necessarijs. Quod n. quispiā scit id fieri nequit, ut aliter sese habeat. Ea uero quæ per se rebus insunt, necessario cōpetunt. Nā quędā insunt in eorū, quibus cōpetit rōne, quædam in sua res eas habent, de quibus dicitur quorū alterū oppositorū insit necesse est, patet ex talibus quibusdā ratiocinationē constare, Oē nāq; qd inest, aut hoc pacto aut p accidens cōpetit, accidentia uero nō sunt necessaria.

Tex. 5. *Si igitur est demonstratiua scientia ex necessarijs principijs, quod n. scitur impoßibile est aliter se habere. quæ autē p se sunt, necessario insunt rebus. Hæc n. insunt in eo quod quid est, quibusdā hæc insunt in eo quod quid est prædicantibus de ipsis, quorum alterū oppositorū necesse ē inesse. Manifestū igitur q. ex talibus quibusdā utiq; fit demonstratiuus syllogismus. Oē n. aut sic inest, aut secundum accidens. Accidentia autem necessaria non sunt.*

Com. 64. Continuatio. Cum declarasset quid vniuersale sit, & quid per se, & quid de omni: Nunc (vt Philopon. inquit) descendit ad docendū, quę nā sint necessariæ ꝓpositiones: ex quibus demonstratiua problema syllogizabamus. Et ponit fm Philop. hanc cōclōnē demonstrationes sunt ex his; q̄ sunt per se. Verū circa modū procedendi Aristot. aliter Philo: Aliter Themi. exponit. Themi. Syll's text. ¶ Themi n. syllm textus Categorice componit hoc pacto. Demonstratiua scientia ex principijs necessarijs, & quæ non pñt aliter esse, ē. Quę sunt per se, necessaria sunt. Igitur ex his quę sunt p se demōstratiua sciā est inquit. ¶ Si igitur est demōstratiua scientia ex necessarijs principijs, quę impōle est aliter se hre; hęc est minor: Quæ vero per se sunt necessario insunt rebus. Aliqua quidem. n. i ipso qd quid est insunt, vt pdicata primi alia in ipso qd qdē insunt pdicātibus de ipsis: vt prædicata secūdi modi quorū alterū aut oppositū necesse ē inesse, ut diximus supra. Hæc ē minor. dat cōclōne dicens. Manifestū q ex his quibusdam vtiq; erit demōratiuus syllō. Cauillus cōtra Arist. ¶ Hāc rationē aliqui cauillant, & cōparant huic, si aialium corpora ex siccis & humidis cōstant, Cibus & potus siccū & humidū ē. Ergo ex cibo & potu corpora aialium cōstāt. Hanc qōnem cōtra Aristo. The. facit hic. Cap. 14. ¶ Respondet ipse dicens. Sed uir sapiētissime nō probasti sola cibum & potum esse humida siccaue: Aristo. uero sola ea esse necessaria primum ostendit, & sic vult Themistius syllogizari posse in secunda figura ex duabus affirmatiuis, quando maior est exclusiua. Solutio Themi sti. Verbi causa. Tm̄ animal est risibile. Oīs homo est risibilis. Igitur omnis homo est animal. Et sic arguit Aristo: sola per se sunt necessaria. Omnis demōstratio est ex necessarijs. Igit omnis demonstratio est ex per se. Instantia non est ad propositū, vbi n. esset ad propositum, deberet esse hęc tantū cibus & potus sunt humidi & sicci, quæ falsa est. Huius Themistij præcepti causa est, quia exclusiua conuertitur

ad vniuersalem de terminis transpositis. Hæc enim tm̄ animal est risibile conuertitur in hanc, omne risibile est animal, cui addo omnis homo est risibilis. Igitur omnis homo est animal. Nam facta hac conuersione fit prima figura: & sic in syllogismo Arist. fieri potest. ¶ Sed dices hæc exclusiua est falsa, videlicet sola per se sunt necessaria, cum multa per accidens sint necessaria. Obiectio ¶ Ideo probat illam exclusiuam sic. omne necessariū aut p se, aut p accidens, sed accidentia nō sunt necessaria. Igitur sola per se sunt necessaria, iquit. Solutio. Omne. n. subaudi necessarium vel sic inest hoc ē p se, aut fm accidens, sed accidentia non necessaria sunt. Igitur subaudi sola p se erūt necessaria. ¶ Sed contra ambiges vt contra formam, & contra materiam, formam quidem; nam omne animal aut rationale, aut irrationale. Dub. 1. Sed animal nō est irrationale. Igitur solum rationale est animal. ¶ Secundo albedo niui & Cygno, nigredo Ethiopi necessario īsunt. Secunda. Et tm̄ accidentia sunt. ¶ Ad hæc dici potest ad primum syllogismum illum Arist. esse hypotheticū diuisiuū vbi arguitur a destructione totali alterius partis ad exclusiuā alterius, vnde sic valeret, oē animal est rationale: vel irrationale. Solutio. Ad. 1. Sed nullū animal est irrationale. Igitur solū rationale est animal. Et hæc regula nullam patitur instātiam, & hoc modo Aristo. arguit, omne necessarium aut p se, aut p accidens, sed nulla accidentia necessaria sunt. Igit sola per se sunt necessaria: & hæc erat maior syllogismi Arist. ¶ Ad secunda Themi. (vt mihi videtur) talem innuit distinctionē q videlicet: necessariū duplex est, vt simpliciter, & est quoties respectu omniū, quibus competit necessario competit per illius naturā vt risibile, quibuscunq; n. cōpetit semper necessario competit, & de hoc Aris. loquitur, vt q sola per se sunt necessaria videlicet, simpliciter. Ad. 2. Necessariā duplex. Alterum est necessarium fm qd; vt albedo niui necessario inest, non tm̄ respectu omniū, quibus inest, qa nō respectu parietis, & sic pōt necessariū esse accñs; & sic Arist. vult nullū accñs esse necessariū simplr videlicet respectu oīum eorū, qbus cōpetit, ut patet. ¶ Nō esset alienū dicere, q nec albedo niui nec nigredo coruo necessario insunt. Sed bene coruus nigredini necessario subest, & nix albedini, qm̄ qdē hæc necessitas nō ex pte accñtis ē, sed subiecti, qd necessario illi subest. Bene igit Aristo accepit nullū accñs esse necessariū, qm̄ quidē necessariū est ex parte subiecti, non sui, at quæ p se insunt, necessario insunt ex parte eorū, vt patuit ī capitulo eorum quæ per se. Hæc ex Themistij paraphrase. ¶ Philoponus vero vult q Ari. conclusionē propositā ꝓbet hypothetico syllogismo hoc pacto. Quo Phil. Si demōstrationes ex necessarijs, necessaria vero sola quę p se. Ergo demonstratio est ex his quę sunt per se. Qd demonstrationes sint ex necessarijs probauit qm̄ qd scitur, impoßibile est aliter se hre: & ita oportet vt demōstret ex his, quæ non possunt aliter se habere, qualia sunt necessaria. Quod vero sola per se sint necessaria, iterū probat, qm̄ eorū q̄ per se insunt, hæc insunt in eo quod quid est, vt prædicata primi modi, quibusdam vero insunt in eo quod quid est prædicantibus de ipsis, vt prędicata secundi modi, quorum subaudi aut ipsum aut alterum oppositorū necesse est in esse, vt superius diximus. Diximus n. prædicatum secūdi modi esse necessarium, vel quia ipsum necessario inest, vel quia disiuncto oppositorū necessario inest, vt par vel impar: ex his dat cōclusionē, &

dicit ꝙ manifestum sit ex talibus qbusdam fieri demonstratiuum syllogismũ. Et quia quis posset dicere non sola ea, quæ per se sunt, esse necessaria, qm̃ multa accñtiũ p se sunt, ostendit, ꝙ sola quę per se sunt necessaria sint, & dicit, ꝙ omne predicatum aut sic. s. per se inest, aut secundum accidens inest. Accñtia ãt subaudi nulla necessario insunt, nisi ẜm quid ratione subiecti: quod alicui eorum necessario subijcitur. Quo ad syllogismi formã, Philop. dicit. ꝙ in tali hypothetico syllogismo duo quędã antecedentia assumpsit Aris. quorũ alterũ est ꝙ demonstratio sit ex necessarijs. Alterum vero ꝙ sola ea quę per se sunt: necessaria sint ex quibus simul copulatis, conclusio ea sequitur, quę est, ꝙ ex his: quę per se sunt, sint demonstrationes. Nec alienum est (vt Philop. inquit). In aliquibus syllogismis duo assumere antecedẽtia copulata, & hoc quando ex vno solo conclusio non sufficienter sequit. Fit autem syllogismus ex duplici antecedente potissimum qñ est hypotheticus, vt alibi dictum est. Et (vt Philoponus inquit) Arist. probauit vtrunq; antecedẽs. Primũ qdem ꝙ ex necessarijs demonstratio fit. Et hoc statim positũ probat: & inquit: quod. n. scitur: impossibile est aliter se habere. Nam (vt Philopon. inquit) scimus non solum conclõnes, sed etiam ꝑpositiones: per quas conclusionem cognoscimus. Si. n. non haberemus scientiã ꝑpositionũ, neq; conclusionis scientiã habere poterimus. Quare si conclõ est necessaria, ꝑpositiones sunt necessarię, aliter necessariũ ex non necessarijs demõstraret. Secundũ vero antecedens erat, quæ vero per se insunt, necessario insunt rebus, et iterum hoc statim positũ probat, & inquit. Hæc. n. in ipso quid est, insunt. Scilicet vt prędicata primi modi: qbusdã hęc insunt in eo quod quid est prædicantibus, ut p̃dicata secundi modi, modo ita est, quod tam p̃dicata primi modi, q̃; prædicata secũdi modi necessario insunt rebus quarum sunt prædicata, Quod quidem prædicata primi modi necessario insint rebus: patet: qm̃ tã definitio q̃; definitionis pars necessario inest rei, cuius est. Quod vero prædicata secundi modi necessario insint rebus, probat ex eo: qm̃ vel ipsa: vel eorũ opposita necessario insunt: uel (vt Philop, inquit) probat hoc modo, omne. n. inquit aut ita inest. s. per se ẜm priores modos per se: aut per accidens, quod autem non per accidens inest, ex necessitate inest: quod vero p se inest non p accidens inest, Igit quę ex necessitate insunt: p se insunt. Et dicit Philopo. ꝙ syllogismus potest fieri Categoricus hoc modo. Omnis demonstratio ex necessarijs, necessaria sunt p se. Igit oĩs demõstratio est ex his, q̃ sunt per se. Verũ Arist. Categoricũ non fecit qm̃ tũc esset ex duabus affirmatiuis in secunda figura, & sic faceret figurã insyllogizabilẽ. Et propterea Philoponus voluit ꝙ syllogismus sit hypoteticus ex duobus antecedẽtibus: & vno cõsequẽte. Et sic hoc pacto componet. Si demonstratiua scientia est ex necessarijs principijs: necessaria vero sola quę per se rebus insunt. Demonstratio ergo ex his, quę sunt per se. Modo syllogismus hypotheticus potest esse necessarius; & in nulla figura, vt opinatur Philopo. Sunt. n. multæ consequentię necessariæ ex vno, & pluribus antecedentibus, q̃ non sunt in aliqua syllogistica figura. Vnde vis totius syllogismi hæc est. Si datũ sit ꝙ ex necessarijs principijs sit demonstratio, & datũ sit ꝙ sola ea quæ sunt p se, sint necessaria: datũ erit demonstrationes esse ex his, q̃ sunt per se. Nã idẽ erit dicere demonstrationes esse ex necessarijs, & ex his quæ p se. Siqdẽ sola necessaria p se sunt: & quę per se sunt necessaria sunt. Hęc Phil. ℭ Per q̃ patet differentia inter expositionẽ The. & suã. Nã Themi. uelle uidet syllogismũ posse eẽ Categoricũ, sed eo modo, vt dixit: ex maiore exclusiua, Philopo. vero (vt mihi videtur) melius asserit syllogismum esse hypoteticũ & non ad Categoricum reducibilẽ, qm̃ est consequẽtia necessaria ex duplici antecedente. Et tu nota de mente Philoponi non omnem hypotheticum syllogismũ esse reducibilem ad aliquam trium figurarum: licet Boetius dixerit totum oppositum, de quo in libro priorum.

Dña expõnis Themi. Philopo.

Non oĩs hypotheticus syl'̃s potest reduci in figuram.

Aut igitur ita dicatur, aut hoc principium supponatur demõstrationem necessariam esse. Et si demonstratum sit quidpiam fieri non posse, ut illud sese habeat secus. Ex necessarijs ergo constare demonstratiuam ratiocinationem oportet.

Text. 16.

Aut igitur sic dicendum est, aut principium ponentibus q. demonstratio necessaria sit, & si demonstretur, non aliter se habere potest, ex necessarijs igitur oportet esse syllogismum.

Com. 65. Expositio aliquorum Refutatio. expõ Phil.

Videt qbusdã ꝙ Arist. velit ꝑbare secũda ratione: ꝙ demõstratio constet ex his: quę p se sunt. ℭ Quæ expõ neq; verbis conuenit: neq; conclõni: quã infert, q̃ est, ꝙ demõstratio sit ex necessarijs. ℭ Melius ergo cum Phil. dicamus ꝙ cũ ꝑbasset demonstrationẽ eẽ ex his, q̃ sunt p se: nũc ꝑbat demrõnẽ esse ex necessarijs. Et tunc lege verba sic. ℭ Aut igit sic dicendũ est, uidelicet ꝙ demrõ necessaria sit nulla rõne assignata, sed solũ qa ita ab omnibus concedat. Aut sic dicẽdũ est ꝙ videlicet demonstratio sit ex necessarijs, nobis principiũ ponẽtibus, qd̃ pricipiũ est, hoc videlicet qd̃ demonstrat, non põt aliter se habere. Hoc. n. principio nobis posito, seqt ꝙ demõstratio sit ex necessarijs principijs. Non. n. põt necessariũ ꝑblema, vel necessaria conclõ ex non necessarijs demõstrari. Qd̃ Auer. ꝑbat p illud Axioma pp qd̃ vnũquodque tale. & illud magis, q̃re cũ cõclõ necessaria sit pp. ꝑpõnes, ꝑpõnes sunt magis necessariæ. ℭ Preterea demõstrationẽ constare ex ꝑpõnibus necessarijs dupl'r ꝑbari põt aut definitiõe ipsius scire: aut necessitate cõclõnis, q̃ demonstrat. Et vtraq; ꝑbatio est a fine. Est. n. finis duplex intrinsecus eueniẽs, & extrinsecus accedẽs, ipsum scire qdẽ demõstrationis finis est extrinsecus accedẽs, conclõ vero intrinsecus eueniẽs. Et ideo Aris. ꝑbauit prius demrõnẽ eẽ ex necessarijs fine eo, qd̃ est ipsum scire, nũc aũt probauit a fine, q est cõclõ ℭ Quod ãt demrãtio sit ex necessarijs, Philop. exponit, ex differentia, q̃ est inter syllogismum & demonstrationem. Nam ex veris quidẽ, & non necessarijs propositionibus syllogismũ verũ fieri contingit. Demõstratiuũ vero ipossibile est. Vtputa Socrates ambulat. quod ambulat p crura mouet. Socrates igitur per crura mouet. Hic syllogismus est, & quidẽ ex veris, non tamen demonstratio est; quoniam conclusio neq; necessaria est: neq; ex necessarijs ꝑpositionibus. Præterea etiã si necessaria sit conclusio, & propositiones non necessarię, demõstratio est. Vtputa Socrates p crura mouetur. quod per crura mouetur animal est, Socrates igit animal est. Non. n. hoc pacto est scire, sed opinari ex contingentibus propositionibus necessariã aliquam conclusionem concludere. Insuper neq; ex accidentibus inseparabilibus: quę non vni, & soli contingunt demonstratiuus syllogismum fit. Vtputa Cygnus candidus quod candidũ est, Visus est disgregatiuũ: Cygnum

Auerro.

Qd̃ demrõ ex necessarijs sit dupl'r probari põt Finis duplex.

Quæ Phil.

gnus igitur visus est disgregariuus. quoniam licet propositiones: & conclusio sint necessariæ: non tamen accidentia vni & soli cõpetunt. Verborum expositio ¶ Quo vero ad uerba attinet, Aristo. cum dicit. Aut igitur sic dicendum: non accipit verbum igitur illatiue, sed veluti aduersatiue: vt sit sensus. Sed aut sic dicendum q demonstratio sit necessaria, nulla subaudi ratione cogente. Aut sic dicendum nouo principio assumpto: videlicet quia conclusio: quę demonstratur, necessaria sit: & cum dicit: q demonstratio necessaria sit, per demonstrationem esse necessariã: intelligit eam esse ex necessarijs propositionibus necessariam conclusionem demonstrantibus.

Etenim fit ut & demonstrans ratiocinetur ex ueris, at non fit ut ex necessarijs quisquam nisi demonstrans ratiocinationem conficiat. Id enim ipsum iam demonstrationis proprium est.

Nam ex ueris quidem est, & non demonstrantem syllogizare, ex necessarijs autem, non est. Sed aut demonstrantem.

sed aut nisi Cõmẽ. 66. Cũ cõclusisset q ex necessarijs sit demõstratio, & qm̃ aliqua vera sunt necessaria: ergo posset credere ex veris esse demonstrationem. ¶ Respondet q̃si concedens q ex veris sit demõstratio: non tñ ex solis ueris: nisi sint necessaria, & huius tacitę solutionis causam assignãs: inquit. ¶ Nã ex veris quidem est: demonstrãtem & non demonstrantem syllogizare, ex necessarijs autem: nõ nisi demonstrantẽ est syllogizare: ergo solutio est: concedendo q ex veris sit demonstratio: non tamen absolute: quoniã non ex veris contingentibus. Sed ex his veris: quæ sunt necessaria. Verborum expositio ¶ Quo vero ad verba attinet. Animaduerte q Aristo. supponit tacitã quęstionẽ, quę est an ex solis veris sit demonstratio, & supponit tacitã solutionem: videlicet ex veris sit demonstratio: non tñ absolute, hæc supponens assignat causam tacitę solutionis: & inquit. ¶ Nam ex veris quidem est, & non demõstrantem syllogizare, & supple etiam demonstrantem. Ex necessarijs autem: quæ vera sunt: non est syllogizare: nisi demonstrantem: hæc est ratio tacitæ solutionis.

Signo etiam illo patet demonstrationem e necessarijs esse, nam inficiationes aduersus eos qui demonstrare putant, negatione necessitatis inferre nos consueuimus, aut putantes omnino fieri posse quo res aliter sese habeat, aut disputationis causa contẽdẽtes.

Signum autem q demonstratio ex necessarijs sit est, quoniam & instantias sic ferimus ad opinantes demonstrare, quòd non necesse utique sit opinamur, aut omnino contingere aliter, aut gratia sermonis.

Cõmẽ. 67. Expositio Philopo. Secundum Philoponum hoc est tertium argumentũ q demonstratio sit ex necessarijs: qm̃ siquis proposuerit nobis q hęc: vel illa sit demõstratiua propositio: redarguere ipsam putamus per hoc quia prædicatũ nõ ex necessitate subiecto inest. Et hoc inquit. ¶ Signũ autem q demonstratio ex necessarijs sit, est, quoniã & instantias sic ferimus ad opinantes demonstrare: ferimus dico instantiã, quia opinamur eã q nõ necesse vtiq3 sit. Aut omnino opinemur eã contingere aliter se habere, quod idem est. Addit, aut gratia sermonis & (vt Philoponus exponit) vult dicere q non solum qui ad veritatem respiciunt: contradicunt propositionibus, in quibus non est ex necessitate inesse prædicatum subiecto. Verũ & qui litigiosus contentionis gratia contradicũt. sæpe enim & necessaria existẽte propositione impedimẽtum prębere volentes: asserunt nõ ex necessitate inesse: Et sic per sermonem contentionem intelligit: quasi dicat q non solum gratia scientiæ sic instamus: sed gratia sermonis hoc est contentionis.

Ex quibus etiã patet stultos eos esse profecto, qui pricipia bene sumere putant, si propositio probabilis sit atq3 uera uti sophistæ, scire esse dicentes scientiam habere. Non enim ideo propositio principium est, quia probabilis, aut nõ probabilis est. sed quia primum est ipsius generis, circa q̃ sit demonstratio, & uerum non omne proprium est.

Manifestum autem ex his est, & quoniam stulti sunt, qui opinantur accipere bene principia si probabilis sit propositio & uera, ut sophistæ. quoniam scire est scientiam habere, Non. n. quod probabile est aut non, principium est. Sed primum in genere, circa quod demonstratur. Et uerum non omne proprium est.

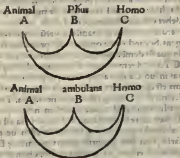
Ex dictis refellit errorẽ Protagorę: qui putabat principia esse demonstratiua: modo sint propositiones probabiles & ueræ. Protagoras enim refellens scientiã syllogizando supponit principium demonstratiuũ esse, si sit propositio probabilis & vera. Et tunc probauit q geometra non scit hoc pacto (vt Philo. exponit). Scire est scientiam habere, habere scientiam est scientiam noscere. Qui vero noscit scientiã: noscit quid ipsa sit. Igitur qui scit noscit quid scit scietia, geometra non noscit qd sit scientia, geometra igitur non scit. Hoc pacto refellit sñiam Protagora. Hunc errorem ergo refellit Arist. & inquit. ¶ Manifestũ autem ex his est: & quoniam stulti sunt: qui opinãtur accipere bene principia. Si principiũ sit probabilis propositio & uera, vt Sophistę autumant scilicet Protagoras, qui destruit sciẽtiam per hoc q scire sit scientiam habere. ¶ Et tu Animaduerte q nõ totũ cauillũ expressit, Sed quæ de illo omisit: quasi manifesta reliquit. ¶ Quod vero errauit, probat, & inquit. Nõ enim quod probabile est, vel non est probabile principium est demõstratiuum. Sed adhuc requiritur q sit uerum in genere eo scientię: circa quod demonstrat. Modo non omne verum est proprium: & contractũ ad illud genus: in quo sit demonstratio. Aliquando enim uerum est extraneum, & pluribus sciẽtijs cõmune. ¶ Et sic dupliciter errauit Protagoras. Primo quia principium debet esse necessarium, & nõ sufficit, vt sit probabile & verum: quoniam probabile & verũ potest esse contingens. Secundo quia oportet esse proprium ei scientiæ, in qua sit demõstratio, & non commune vel extraneũ. ¶ Tunc ad rem veniens Philoponus dixit q Protagoras in suo Cauillo accepit tres propositiones veras. Prima est q geometra scit. Secunda vero q qui scit, habet sciẽtiã: & hęc vtraq3 est vera, & necessaria. Tertia est q qui habet aliquid vtpura scientiam, noscit quod habet. Et hæc non est necessaria: nec semper vera, est tamẽ probabilis. Amplius dato q hæ omnes essent uerę, & necessariæ, non sunt propriæ generi geometrię. Et sic Cauillus est etiam per extranea. Philoponus approbat hanc Cauilli expositionem. Verum affert aliam, quæ mihi etiam non placet.

Cõmẽ. 68. Cauillus Protagoræ Error protagor. Quæ Phil. de cauillo.

Atq3 demonstratiuam ratiocinationẽ ex necessarijs esse oportere, ex hisce patet. Nam si non est iste sciens, qui non habet eius rationem propter quid est, cuius est demõstratio: atq3 fieri põt ut a. quidem ipsi. c. necessario cõpetat. Medium autem. b. per quod illud est demonstratum non sit necessario, his plane qui talem ratiocinationem extruit, non scit propter quid est, quippe cum non sit illud ob ipsum medium. Nam ipsum quidem fieri potest ut non sit, conclusio autem est necessaria.

Tex. 17. *Quod autem ex necessarijs oporteat esse syllogismum. Manifestum et ex his est. Si n. non est habens rationem ipsius propter quid, existente demonstratione, non sciet. Scit autem utiq;, ut. A. in. C. ex necessitate insit. B. autem medium per quod demonstratum est non ex necessitate, non sciet propter quid, non enim est hoc per medium. Nam hoc quidem contingit non inesse, conclusio autem necessaria est.*

Com. 69. Expositio Philopo. Secundum Philoponū hoc est tertium argumētū, φ demōstratio sit ex necessarijs. Et hoc ꝓponit, & inquit. Quod āt ex necessarijs oporteat esse syllogismū. Manifestū ex his est: quę nūc subscribunt, hoc est via & rōne sumpta ex parte necessitatis conclusionis. Probat āt deductione ad oppositū. Nam si cōclusio quidē necessaria est, propositiones vero cōtingētes, cōtingēs āt ēst: quod potest non inesse. Patet igitur φ conclusionem quidem sciet ex necessitate esse, rationē vero eius: & causam nō sciet. Siquidem propositiones, per quas demonstrantur omnes: vel alteram contingat non esse. Modo hoc est impossibile, qm̄ qui ignorat rationē, non sciet. Non igitur contingit demonstrationē ex propositionibus contingentibus esse, quare ex necessarijs esse omnino necessitas est. Vnde inquit. Si. n. non est, subaudi demonstratio est ex necessarijs propositionibus: habens rationem ipsius, ꝓpter quid: existente demonstratione non sciet: subaudi quod quidē est impossibile. Addit āt existē demonstratione, qm̄ (vt Philo. inquit) aliquorum scientia esse potest, non existente demonstratione: vt dignitatū: quarū scientia esse potest, non existente demōstratione. Sed φ demonstratio sit: & non sit scientia, hoc est absurdū. Deducit autē quod dixit: exemplo: & inquit. Sit autem vtiq; vt. A. in. C. ex necessitate isit. B. vero mediū, per quod demonstratū est illud quod concluditur, & ꝑ quod propositiones generant: si non ex necessitate nō sciet pp quid. Vt verbi gratia, si quis putaret hominem ex necessitate esse aial pp hanc causam ꝗa putat hominē ambulare, aut philosophari: & syllogizet hoc pacto:

homo Philosophatur, quod Philosophatur animal est. Homo igitur animal. Quoniam medium terminum cō tingentem accipit, contingens vero, potest. & non inesse. Si igitur hoc supponatur non inesse sciet quidem φ homo ex necessitate sit aial, rationē tn̄ pp quam est animal: non sciet medio termino ablato, & sic idem et idem & sciet, & non sciet, sciet quidem per suppositionem, nō sciet autem propterea φ cōtingens acceperit ꝓpositiones, & hoc subscribit, & inquit. Non n. est hoc per medium, nam hoc quidem contingit non inesse. Est. n. contingens, quod potest non inesse. Conclusio autem necessaria est. ℂ Vnde Themistius. Siquis in homine propterea cōtineri animal credat, quia deambulat, rem quidem necessariam cognoscet: hoc est in homine contineri animal sed rationem φ animal in homine contineat, ignorat. ℂ Sed dubitabis. Primo quia propositionibus positis in figura, necesse est aliud euenire per ea, quę posita sunt, primo priorum. Igitur positis. A. de. B. & B. de C. necesse est poni. A. de. C. Igitur quouis modo sit medium, seruata figura semper conclusio erit: necessario sequens. ℂ Dici potest, φ ex contingentibus cōclusio aliqua necessario sequit̄ qm̄, nō āt pp quid necessitate simpliciter, Vt dato φ omne volans sit animal, & φ equus volet, sequit̄ necessario ex suppositione qm̄ ois equus est animal. Sed nō pp quid quia siue mediū sit, siue non, semper omnis equus est aial. ℂ Secundo quærūt Vtrū aliquo pacto contingens esse possit cā necessarij, & qua re non pp quid. ℂ Auer. sol. innuit, asserens semper ipsum pp quid esse, quo posito ponitur id cuius est. Et φ non contingit aliter se habere: & qm̄ illius est cā. Modo hęc contingenti rei non cōpetunt. Bene tn̄ cōtingens esse pōt rei necessarię causa per accidens, vt albū causa, qua homo risibilis est, valde per accidens. ℂ Tertio dubitabis: nam uulnus est cā mortis equi. constat hanc esse rem perpetuā: cū equus perpetuo remanebit mortuus. ℂ Quidam dixerunt vulnus esse causam per accidens transmutationis, quæ per se est causa perpetuę mortis. ℂ Sed hæc solutio stare non potest, qm̄ quęritur de trāsmutatione ipsa, qm̄ vel transmutatio ipsa erit cōtingēs, & tunc vt prius, res contingens cā erit rei necessarię. Sin autē est necessaria, tunc vulnus res cōtingens causa erit transmutationis, quæ est res necessaria, & sic idem quod prius. ℂ Propter hęc alij fingunt φ transmutatio sit causa necessaria, licet sit res contingens. Est. n. necessaria causa, quia ea posita ponitur mors. ℂ Et nec istud videt̄ bene dictū: quoniam si ideo transmutatio dicitur necessaria cā hypothetice, ꝗa ea posita, ponit̄ mors, etiam vulnus dicetur causa necessaria hypothetice, qm̄ eo posito: ponetur & mors, quod ipsi negant. Præterea nec videt̄ transmutatio alia a morte. Q m̄ vel mors est ipsa, priuatio: vel aliqs habitus. Si priuatio, nullā habet cām. Sin autē habitus, tunc non differt a transmutatione. ℂ Dici potest vno modo φ mors sit priuatio: & sic non habet causam nisi per absentiā: vt dicit primo physicorum, & hoc pacto Egidius respōdere videtur. ℂ Aut dici potest, vt Auerroes dixit, contingens esse causam rei necessarię per accidens. non autem propter quid, & per se.

Thems.

Dubitatio primo. c. L.

Solutio.

2. dubō.

Solutio Aueroij

3. dubiū.

Solutio aliquorū.

Cōfutatio

Alia solo.

Confutatio

Solutio Egidij.

Aue.

Præterea si quis nunc nescit, rationem habens, & saluus est re salua, neq; oblitus his, neq; prius sciebat.

Amplius si aliquis nescit, nunc habens rationem, & saluus, salua re, nec oblitus, neq; prius sciuit. Corrumpatur autem utiq; medium si non sit necessarium, quare habebit quidem rationem, saluus salua re, nescit autem. Ergo nec prius sciuit.

Com. 70. Expositio Philopo. Secundū Philo. hoc est qrtū argumentū φ demō sit ex necessarijs. Et Philo. magis ad sensum ꝙ ad verba, cō ponit rationem hoc mō, si demō sit ex contingentibus qm̄ demō nō pōt afr se hr̄e, contingens vero pōt & nō esse, si supponamus qd est cōtingēs, nō esse, accidit prius scientem neq; corruptū, neq; oblitū, neq; re ablata, non esse scientem, quod est ridiculum. Vnde dicit. ℂ Amplius

plius si aliqd nescit nūc.s. postq̃ facta est medij ablatio sequitur subaudi q̄ habēs rationē hoc est cōclusionē & saluus: salua re.s.conclusione: nec prius q̃ mediū delere tur: scierit. Vis ergo rōnis est. si medio deleto: aliqs nescit, sequit, eo: & re salua: & nō oblito, nec prius sciuisse, dicebat prius scire, ergo idēmet dicet sciēs, & nō sciens.

Verborum expositio

¶ Quo vero ad verba attinet. Tria sunt (vt Philopo. inqt) cognoscēns cognitio: & quod cognoscitur. Modo cognitio deletur: aut ipso cognoscente deleto: aut ipso cognito deleto: propterea absurdū est rōnē atq; cognitionē deleri: nec cognoscente ipso: nec re cognita delera: Quod vero id quod Arist. intulit: sequatur: Philop. ostēdit exēplo, Vtputa, Siquis syllogizaret hoc modo; hō geometrizat: quod geometrizat animal est: hō igitur aial est. Si ita syllogizans putaret demonstrationē hře: q̄ hō sit animal p hoc mediū, quod ē geometrizare, qm̄ geometrizare ex contingentibus esse supposuimus, cōtingens aūt pōt: & nō esse destruatur geometrizare, contingens.n.est quo non existente necessario: posito autē nullum sequitur impossibile. Si igitur geometrizare destruatur, accidet salua re, scilicet hoiem esse aial, & cognoscente, & nō oblito q̄ homo animal sit, non vlterius demonstratiuē scire q̄ homo aial sit. Propterea concludit. Corrūpatur autē mediū. Si fm te non sit necessariū: quare habebit quidē rationē hoc est cōclusionē q̄ hō sit aial Saluus, re quā scit: salua: nescit aūt: qm̄ causa & mediū ablatū est. Propterea sequit: q̄ nec prius sciuit. Hæc (vt mihi videtur) est Philoponi expō

1. prior. 18. et. 7. phy. 9.

Alia expō

¶ Fortasse tamē Arist. refellit vnā tacitā solutionē. Dicebat.n.quidā q̄ p mediū contingens conclusio necessaria sciri possit: vt p geometrizare: q̄ homo sit aial. Et ad rationē Aristo. q̃ prius attulit, dicebant q̄ tā diu scimus, q̃ diu medium illud sit positū inesse. cū vero deleretur: nō scimus. Cōtra ergo hanc tacitā solutionē obijcit Aristoteles: hoc mō Si nescimus ipso deleto; nec prius ipso stāte sciebamus. Vnde inquit. Siquis nūc habens rationē: & ipso medio subaudi: deleto: nescierit, sitq; saluus: salua re: nec oblitus, nec prius hoc est anteq̃ medium deleretur, sciebat. Et hoc particularius resumens, inquit. Corrumpatur autem vtiq; medium si non sit necessarium. Si.n.est necessarium: corrumpi non potest. Quare habebit quidem rationem.s.conclusionē, saluus, saluare: nesciet autem. Ergo nec prius sciuit. Hæc est secunda expositio. Tu vero melius considerabis. Nam verba hęc obscurissima sunt.

Quod si medium non est corruptum fieri uero potest ut corrumpatur, id quod accidit, erit poßibile atq; contingens, sed ut his sciat, qui sic se habet, fieri minime potest.

Si uero non corruptum est, contingit autem corrumpi, quod accidit utique erit poßibile, & contingens. Sed est impoßibile sic se habentem scire.

Com. 72. Expositio Philopo.

Hic secundū Philoponū refellit tacitā respōsionē ad argumentū proximū. dicere.n.posset q̄s demōstrationē ex cōtingentibus esse. Supponendo tn̄ saluari cōtingēs & nō destrui: modo nihil prohibet ex his, quę sunt, fieri demōstrationē. Ad hoc obuiās dicit q̄ & si nūc non dū destruat. Attn̄ cōtingit destrui eo q̄ talis sit cōtingentis natura. Et ita si nō nunc primo id acciderit absurdū: qđ qdē diximus: videlicet sciētē saluatū, et re saluata, et obliuione, nō supueniēte nō vlterius eē sciētē. ppea q̄ saluet cōtingēs: attn̄ pośe est hoc accidere post hęc: & si supponamus nūc cōtingēs nō destrui. Si igit destructo cōtigēti accidat absurdū, id inq̃: nō scit, saluata et re, & cognoscēte, & cognitiōe, neq; igit anteq̃ corrūperet cōtigēs, sciebat. Impolē.n.ē ex scire trāsmutari nō vno triū corrupto depdito q; aut cognoscēte, aut eo qđ cognoscit: aut cognitiōe. vñ igt. ¶ Si vero mediū p qđ sciebamus contīgēs exñs nō corruptū ē cōtingit āt corrūpi, ut est contingētis natura. Qđ accidit vtiq; videlicet absurdū i dictis suppōnibus, qđ qdē est scire aliqđ mox trāsmutari in nō scire neq; corrupto cognoscēte, neq; eo qđ cognoscit: neq; cognitione, erit polē & cōtingēs. Sed est implē sic se habētē scire. Ergo est implē id p qđ sciebamus eē cōtingēs. ¶ Animaduerte q̄ terminū mediū corrūpi pōt intelligi secūdū formā tm̄, hoc est fm significationē, & secundū formā & materiā, hoc est scdm sigñationē formalē & materialē (vt Sorticolę dicunt.) Verbi cā demon-

Mediū corrumpi pōt intelligi dupliciter.

Animal deambulans homo
A B C

stret animal de hoīe p illū terminū mediū qđ est deambulans dico qđ est ille terminus. B.s.deābulās corrūpit fm formā & materiā: si penitus auferat, & eius loco ponat ille terminus Phs. Nā terminus oino eēt corruptus & quo ad materiā ipsam hoc est terminū ipm, & quo ad formā, hoc est significationē. Sin āt desinat ipsum deambulās quo ad p̄sentaneā sigñationē. ita vt qđ ponebatur deābulat, nō deābulet: tūc terminus erit destructus quo ad formā: & nō quo ad materiā. Propterea Ari. obijcit: si vero nō corrūpit: sed cōtingat corrūpi ita: vt desinat esse quo ad p̄ntaneā sigñationē, absurdū qđ accidit ex dictis suppōnibus: erit polē & cōtingēs. Mō hoc ē ipolē, qm̄ ē ipolē sic se hñtē scire. ¶ Sed dubitāt. qm̄ fieri pōt: vt vna cōclo pluribus medijs demret: & ita vno illorū penitus corrupto, pōt sciri adhuc. ¶ Egidius fugiēs asserit demrōnē patissimā de q̄ loqt Arist. sumere pro medio oīa gña cāṛ ¶ Cōtra cuius solōnē Neoterici obijciūt, qa vt dr secūdo huius: p vnūqđq; genus cāę seorsū cōtingit demrari, & qdē pp qd: q̄ demrō fm Themi.ē pp qd. ¶ Propterea fingūt tot demratiuas scias fieri: quot media eē pñt & q̄ quoties mediū delet toties sciētia: q̄ ex illo medio emergebat deleret ¶ Ego vero dicerem cōclonē posse demrari medio de spē: i spēm euariato seruata tn̄ vnitate gñis: nō aūt de gñe i genus euariato, Veluti variaret de eē p̄santaneo ad eē i potētia: de cōtigēti ad necessariū: aut de necessario ad cōtigēs: & qm̄ plura illa media oīa sunt eiusdē gñis: qm̄ necessaria: & de ineē; & pp qd: iō pōt oib⁹ illis cōclo demrari. Quia vo mediū qđ erat de ineē, variat gñe a seipso, cū accipit de poli: iō cōclo illa eadē ipso deleto fm ineē nō pōt remanere. Tu vero si melius habes melius dicas. ¶ Philo. vero breuibus alr pbat demrōnē eē ex necessarijs. Nā si scire solū mō ē, qñ rē cognoscimus: & cām ipsius: & q̄ nō cōtingat alr se hře. Causę vo cōclonis ppōes sunt. Impolē igit ē ipsas alr se hře: qđ aūt ipossibile ē aliter se hře: necesse ē ita se hře: necessarias igit oportet eē syllogismi ppōnes. Verū hęc pbatio non ad verba est, vt intelligēti paret.

Dubiū

Solutio Egidij

Neoterici contra Egidiū ca. 25.

Propria solutio

Cū igitur cōclusio necessaria ē nihil phibet mediū necessariū esse, per quod fuit probata. Fieri nāque potest ut necessarium ex

non necessarijs etiam concludatur. Et perinde atq; fit ut uerũ cõcludatur ex falsis. At cũ mediũ est necessariũ cõclusio quoq; necessaria est, quẽadmodũ & ex ueris infertur semp cõclusio uera.

Cum igitur conclusio quidem ex necessitate est, nihil prohibet medium non esse necessarium per quod demonstrata. Est.n.necessariũ & ex non necessarijs syllogizare, sicut & uerum ex non ueris. Cum autem medium ex necessitate est, & conclusio est ex necessitate, sicut ex ueris uerum ex necessitate est semper.

Cõm.72.

Cum ostendisset nihil posse demonstrari nisi ex necessarijs, nunc vult ostendere q̄ nõ ita sit asserendum de syllogismo, nam potest ex non necessarijs necessariũ syllogizari, ex necessarijs autẽ non contingẽs, sed non nisi necessariũ syllogizari potest. Ostẽdit autem hæc de syllogismo quoniam quis posset credere (vt Philopo. inquit) Aristotelem superflue ostendisse, quæ dixit de ipsa demonstratione. Non.n. alicui dubiũ videri potest si conclusio demonstrationis sit necessaria, quin propõnes q̄ hanc concludunt, necessariæ sint. Iccirco vult nunc ostendere q̄ nõ supflue illa explanata sunt. Nam q̄ demonstratiua conclusiõ necessariã sit, omnibus patet, q̄ vero necessaria non nisi ex necessarijs demonstretur, nõ facile patet. Possibile.n. est ex nõ necessarijs necessariũ cõcludere, & quia ita est de syllogismo; ideo posset credi q̄ de demonstratione ita sit, hac de cã declarat de syllogismo non esse ita sicut de demõstratione: & assignat duas conclusiones, quarum primam ponit dicẽs. ¶ Cũ igitur conclusio ex necessitate est, nihil prohibet medium non esse necessarium, per quod demõstrata est: & accepit verbum demonstrata pro verbo syllogicata. Quod patet per hæc quæ subscribit. Est.n. necessariũ & ex non necessarijs syllogizare: Sicut & verum ex non veris est syllogizare ecce quomodo demonstrare: pro syllogizare accepit, Hęc est prima conclusio, Quod aũt ita sit: Philopo. etiam exemplo ostendit: nam si hodie pluuia est: pluuia existente. Cœlum mouetur: hodie igitur cœlum mouetur: sic syllogizando, cõcluditur necessaria conclusio, nõ tñ ex necessarijs propositionibus. q̄ etiã ex non veris: verum concludatur, patet hoc exemplo, quia sequitur. Hõ lapis, lapis subã, hõ igitur substantia. Hæc de prima conclusione. Deinde ponit secundã, & inquit. Cũ autẽ medium ex necessitate est, ita vt propositiones sint necessariæ, & conclusio est ex necessitate, quod probat argumento accepto ab ipso vero, & inqt. Sicut verũ ex veris ex necessitate ẽ semper. Quare sicut ex veris non nisi verũ: ita ex necessarijs, non nisi necessariũ. ¶ Ex his Philo. infert, q̄ qñ verũ ex non veris & necessariũ ex non necessarijs concluditur, non pp̄ propõnem naturã conclusionẽ concludi asserimus, sed pp̄ talẽ extremorum inter se habitudinem. Non.n. quia nũc pluit, cœlum mouetur. Nec quia homo est lapis est substantia: sed hęc accidunt pp̄ figurã. At vbi propõnes necessariæ sunt, conclusio erit necessaria, & pp̄ propositiones, & pp̄ figurã. Si.n homo ex necessitate animal ẽ; & animal ex necessitate substãtia, necesse profecto est: & hominẽ substantiã esse. Hinc fit, vt ex necessarijs non nisi necessariũ sequatur. Qm̃ & pp̄ figuram, & propter propõnes necessariũ sequit̃. Infert secundo q̄ contigẽs cõtrario mõ se hẽt cũ necessario. Nã propõnibus cõtigẽtibus exñtibus: põt conclõ cõtingens: & non contingẽs seq̃, at propõnibus exñtibus necessarijs: cõclõ solũ necessaria erit ¶ Mouet Philo. hic dubõnẽ, qm̃ ex definitione syllĩ sequit̃ q̄ omnis conclõ necessaria sit. Est.n. syllĩ oẽo, in qua q̄busdã positis, alterum quid a positis necessario accidit: & sic velle videtur q̄ ois conclusio sit necessaria. Ex his vero, quæ hic dicit, velle videtur q̄ conclusiones aliquę sint contingentes. ¶ Respõdet Phi. esse, differentiam inter ex necessitate aliquid accidere, & conclõnẽ esse necessariã. Dicitur.n. conclõ necessaria, q̄ s̃m sui naturã semper eodẽ mõ se habet. Conclusio vero necessario accidit: quo aliquo vel aliq̄bus suppositis, ex necessitate sequitur. Et sic ad formã dicendũ oẽm cõclusionẽ esse necessariã necessitate suppositionis, hoc est q̄busdam positis, non autẽ simpliciter, hoc est s̃m sui naturã. ¶ Dubitant Iuniores, qm̃ conclusio debet esse similis alicui propositionũ: vt in prioribus: modo ubi cõclusio sit necessaria, & propositiones non necessariæ, nulli illarum erit similis. ¶ Quidam dixerunt uerbum Philosophi verum esse in prima figura tantum, & in illa solum quo ad qualitatem: & quãtitatẽ. ¶ Sed ambigua videtur hæc solutio. Nam quantitas semper sequitur minorem extremitatem: qualitas vero maiorem. Præterea Ari. & Auer. vtuntur illa. 1. priorum. In mistione necessarij & inesse. Volentes q̄ ex maiore necessaria, minore vero de inesse conclusio sit necessaria, qm̃ debet alteri propositionũ assimilari. Igitur est vera in omnibus. ¶ Quare dicendum regulã esse veram in omnibus figuris, & in omnibus syllogismis: modo Syllogismi cõclusio non necessario sequatur propter figurã tantum, Sed etiam propter propositiones. Sicut non est in proposito. Nã ex non necessarijs sequitur necessarium pp̄ figuram tantum, & non propter ꝑpositiones: & ex falsis verum iterum necessario sequitur, non propter propositiones, sed propter figuram tantum, ideo conclusio non debet esse similis alicui propositionum in talibus.

Expositio Philopo.

Corolla 1. Philopo.

Secundũ.

Dubõ Philopo.

1. priorũ. 1. Respon.

Differentia inter ex necessitate aliquid accidere et conclusionem necessariã.

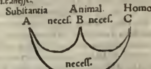
Dubitatio Iuniorum 1. prior. 17. & 29. Solutio aliquorum.

Qualis solutio. Cap 15.

Propria solutio.

Nam tam.a.ipsi.b.quam.b.ipsi.c.necessario competat. Igitur & .a.necesse est ipsi competere.c.

Sit enim.a.de.b.ex necessitate. Et hoc de.c.necessarium igitur & .a.ipsi.c.inesse.

Com. 73.

Cũ accepisset sc̃dam cõclõnẽ: videlicet q̄ ex necessarijs nõ nisi necessariũ syllogizet̃, nũc eã ꝓbat p̄ dictum de oi: cũ.n. dici de oi sit, quãdo nihil ẽ sumere sub subiecto, de quo nõ p̄dicet̃ p̄dicatũ, sequitur q̄ si. A. de. B. omni ex necessitate prædicetur: & iterũ. B. de. C. ex necessitate necessarium erit & A. ipsi. c. ex necessitate inesse. ¶ Alij probarunt per illam dignitatem, quando ad antecedens esse sequitur consequens esse, idem cõsequens sequitur ad idem antecedens eadem conditione addita vtrique nec diminuente, nec distrahente. Vt si ad. A.B. & .B.C. necessario sequitur. A.C. ipso necessario addito vtriq; idem sequetur. Hæc de secunda conclusione.

Alia probatio.

Verum fieri nequit ut cum conclusio non est necessaria, medium necessarij subeat rationẽ. Insit enim .a non necessario ipsi.c. Si igitur .a.ipsi.b.b.ipsi.c.competere necessario dixeris, & .a.profecto ipsi.c.competere necessario concedas oportet. At ipsi competere non eo pacto supponebatur.

¶ Sed

A necef. B necef. C

Sed cum non ex necessitate fit conclusio,neq; medium necessarium esse possibile est. Sit enim. A.in.C.non ex necessitate inesse. In.B.autem.A.& hoc in.C.necessitate,& .A ergo in.C.ex necessitate erit. Sed non esse supponebatur.

Com.74. Cum demonstrasset q̄ si propositiones sint necessariæ conclusio debeat esse necessaria:nūc q̄si couertit sermonem,& demōstrat q̄ si conclusio non sit necessaria, neq; medium necessariū esse posit.& hoc proponit, & inquit. ¶ Sed cum non ex necessitate fit conclusio neq; medium necessarium esse possibile est. Non enim esse potest contingens conclusio: & propositiones necessariæ,& hoc iterum probat p principium regulatiuū, qd est dici de omni,& inquit. Sit.A.in.C.non ex necessitate inesse,hoc est sit hoc conclusio cōtingit oē.C.esse.A. in.B.autem insit.A. & hoc scilicet.B. iterum in.C. insit ex necessitate:ergo subaudi per dici de omni in.C.erit ex necessitate.A.si enim.A necessario ipsi.B.inest,& ipsum.B.necessario ipsi.C.etiam. A.inerit necessario ipsi.

I prior.6.1. C.Est enim de omni dici quando nihil est sub subiecto sumere,de quo non prædicetur prædicatum eadem cōditione addita vtrique nec diminuēte,nec distrahente. Sed non esse necessarium. A.in.C.supponebatur. Ergo deductione ad oppositum patet non esse cōclusionem non necessariam,& propositiones necessarias.

Cum igitur id quod demonstratiue quispiam scit necessarium oportet esse,constat per medium quoque necessarium demonstrationem eius illum habere oportere, uel nescit illud profecto, aut propter quid est necessario,aut esse, sed aut arbitrabitur se scire nesciens,si putauerit ut necessarium,id quod non est necessarium; aut nec arbitratur æquo discrimine sane, siue esse per media, siue propter quid est,& per medijs uscantia sciuerit.

Tex.18. *Quoniā igitur si scit demōstratiue,oportet ex necessitate inesse patet,q; & per mediū necessarium oportet habere demonstrationem. Aut non sciet, neq; propter quid,neq; quia necesse sit illud esse. Sed aut opinabitur non sciens si assumat,ut necessarium, non necessariū. Aut neq; opinabitur eodem modo:siue ipsum quia sciuerit per media,siue ipsum propter quid,et per immediata.*

Comt. 75. Philopo. Hic(vt Philopon. placet(Arist. epilogat:Sed in epilogādo addit quasdam disiunctiones non inutiles. Epilogando autem inquit. ¶ Quoniā igitur si scit demōstratiue subaudi aliquā conclusionē oportet ex necessitate inesse.s.prædicatum eius in illius subiecto:patet q̄ & p medium necessariū:& propositiones necessarias oportet habere demonstrationē. Quoniam(vt diximus)necessarium nō demonstratur,nisi ex necessarijs. Hæc de epilogo,postea subscribit vnā disiunctiuā & dicit: Aut subaudi, si propositiones cōtingentes fuerint,& syllogizator scierit esse contingentes,nō sciet dicere que propter quid,neq; quia necesse sit illud eē:neq; subaudi opinabitur se scire.Deide addit & aliā disiunctiuā: & inquit: Sed aut subaudi si assumat mediū vt necessarium:quod reuera nō est necessarium,& propositiones vt necessarias eē putat quæ reuera sunt cōtigentes:opinabitur se scire syllogizator.quia vel propter quid: nō sciens reuera. ¶ Et dixit neq; ,ppter qd neq; qa:vt Philoponus & Themistius adnotarūt: quia syllogismorum alij ipsum quia syllogizant,alij ipsum,propter quid. Et eorum:qui ipsum quia syllogizant, alij quidem sunt ex immediatis propositiōibus,alij uero:ex mediatis. Simili ratione,& eorum: qui ipsum propter quid syllogizant, alij ex immediatis propositionibus,alij uero ex mediatis probant. Exempla ponit Philopo. Nam hic syllogismus per mediata quia probat,Luna umbram non facit: vmbram non faciens deficit. Luna igitur deficit. Hic uero per immediata, Luna existēs in plenilunio vmbram non facit. Vmbrā nō faciens in plenilunio deficit: Luna igit deficit. Sillogismus vero propter quid immediata est,luna per diametrū ē soli. Per diametrū vero existēs deficit,luna igitur deficit. Hic p immediata. Luna p diametrum soli existens superatur a terra. Quod superat a terra deficit,luna igitur deficit. Dixit ergo neq; propter quid neq; quia:quī duplex sylls est:vt patet. Subscribit tertiā disiunctiuā:& intellige sic, Aut si propōnes sint cōtingentes:& ipse syllogizator scierit esse contingentes: neq; opinabit eodem mō neq; subaudi sciet. Dico neq; scierit,siue ipsum qa scierit per media:siue ipsum pp qd syllogizet & p immediata. Et accepit(vt mihi vr) sciuerit,pro syllogizauerit,vt sit sensus: siue ipsum qa sciuerit:hoc ē syllogizauerit p media, hoc ē ,ppōnes mediatas,siue subaudi imediatas: siue subaudi syllogizauerit ipsum pp quid & p immediata: siue p mediata, vtroq; modo,neq; scit,neq; opinat se scire,& hoc qa p contingentes propositiones syllogizat, quas contingētes esse nouit. Cōcidit āt hæc tertia disiunctiua cum prima. Nā licet aliquo modo verbis differat:tñ in substantia concidit cū prima. Vnde diuisio est:q syllogizat necessariū p propositiones cōtingentes:aut nouit q̄ propōnes sint contingentes: & sic neq; scit:neq; opinatur se scire. Aut non nouit eas esse contingentes, sed putat esse necessarias,& sic non scit,opinatur tamen se scire,hæc de epilogo,& de disiunctiuis additis,quæ additæ sunt ad uberiorem doctrinam:non autem ad necessitatem.

Accidentium autem non per se eo modo quo determinata sunt ea quæ per se competunt,non est demonstratiua scientia Non.n. fit ut necessario conclusio demonstretur, Fit enim ut accidens ipsum non insit, de tali nanq; accidente loquor.

Accidentium vero non per se quo modo determinata sunt ea quæ sunt per se,non est scientia demōstratiua. Non enim est ex necessitate demonstrare conclusionem. Accidens enim contingit nō esse. De tali enim dico accidente.

Cum declarasset q̄ demonstratio & necessaria sit, & ex necessarijs propōnibus:& ex his:quę sunt per se,quoniam secundus modus eorū,quę sunt per se(ut Philop. inquit.)Ad inseparabilia accidentia reducebatur, ne qs ex hoc putaret vniuersaliter inseparabile accidens demonstrationē habere,nunc determinat id ipsum,& ostē dit q̄ non est simpliciter omnium accidentiū inseparabilium demōstratio,licet semper subiecto insit, sed solū quæ per se subiectis insunt. & hoc proponit, & inquit. ¶ Accidentiū autem non per se,quomodo determinata sunt ea quę sunt p se:hoc est. accidentium āt non per se:quæ cōtra distinguuntur accidētibus per se dico quo modo determinata sunt ea,quæ sunt p se: qm̄ pluribus modis q̄ dictū sit:per se accipit. Sed in ,ppolito loquor

Quare dixit neque ppt qd neque quia Themi. & Philopo.

Comt.76. Continuatio

de accidente, quod non est per se, modo quo accepimus ipsum per se. Horũ inq̃ accidentiũ nõ per se: nõ est sciẽtia demõstratiua, nec de his ẽ demõ̃atio. Sed solũ illorũ, quæ subiectis insunt per se. Probat hoc, & inqr. Non.n. est ex necessitate demonstrare conclõnẽ hoc est. Dicõ illorũ non esse demonstrationẽ: qm̃ conclusio: quę ex illis cõficeretur, nõ esset necessaria, nec ex ꝓpositionibus necessarijs demõstrabilis: & causam assignat: & dicit. Accidens.n. ex quo subaudi conclusio cõstaret. Contingit non esse in subiecto subaudi, cui iseparabiliter inest. Nã (vt inquit) de tali subiecto dico quod est iseparabiliter subiecto existens: & contingit illi non inesse. Et ita conclusio quę ex illo constaret, nequaq̃ necessaria erit: nec ex necessarijs demõstrabilis. ❡ Sed dubitares, nã si accidẽs huiusmodi iseparabiliter subiecto inest, semp inest. Q̃d semp inest: nõ põt non inesse, q̃d non põt nõ inesse, necessario inest. Quare si iseparabiliter inest, necessario inest. Et ita talis cõclusio cũ sit necessaria: erit demõstrabilis. ❡ Philopo. dicit: ꝙ licet hæc accidẽtia re ab eorũ subiectis substantijs separari non possint: intentione ac itellectu separari possunt, qm̃ et coruus, et ęthiops põt albus intelligi: eorũ substantia non læsa: sed permanente. Et hoc ideo, quia nõ determinatę et uni naturę inest. Nã nigredo põt & coruis, & equis idifferẽter inesse. ❡ Et aliter respondet Philo. & inquit. Et si æthiopi & coruo inseparabiliter nigredo isit: attamẽ alijs inesse & abesse p naturã apta est: & qa horũ natura cõtingẽs ẽ & nõ p se rebus iexistens, demonstratio taliũ nõ est: qm̃ nõ est possibile demr̃are ex necessitate, & p se p̃dicatũ accñs inesse subiecto substantiæ. ❡ Vnde The. innuit duplicia esse accidentia. Alia quidẽ separabilia. Alia uero inseparabilia. Et inseparabiliũ alia asserit subiectis p se inesse: quæcunq̃ ẽm eorũ naturã subiectũ determinatũ sibi limitãt, vt risibile hominẽ, & nihil aliud, & rudibile asinũ: & nulli aliũ. Aliã ãt p accñs, quę licet aliquibus insit inseparabiliter, non tñ ẽm ipsorum accidentiũ naturã illis insunt, nec oĩbus quibus insunt necessario insunt. Sed potius secũdũ naturã eorũ, qbus isunt: inesse necessario vident.

Dubiũ.

Solutio Philopo.

Alia solu. Philopo.

Quæ the. 1. huius. Cap. 15. Accñs sũt duplicia.

Quanquam fortasse quispiam dubitabit cuius nam gratia de his hæc interrogare oportet, si non necesse est cõclusionẽ esse. Nihil n. refert si quispiã quæuis interrogãs, dicat deinde cõclusionẽ.

Et tamen ambiget utiq; quis fortasse. Cuius causa hæc oportet interrogare de his, Si non necesse est conclusionem esse. Nihil enim differt siquis interrogatus contingentia, postea dicat conclusionem.

Cõmẽ. 77. Dictũ est ex contingentibus nõ posse fieri demõstrationẽ, quia ex non necessarijs non concluditur necessarium, Propterea quærit: qua de causa de contingẽtibus interrogatio dialectica fit. Frustra enim videtur fieri, nõ enim interrogatio fieri videt, nisi vt ex illius altera parte præconcessa opponens syllogizet cõclusionẽ necessariã. At cum ex contingentibus cõclusio necessaria non deducat. Ergo frustra de contingentibus interrogatio fieri videt. Vnde dicit. ❡ Licet ex contingentibus non demr̃etur conclusio necessaria. Ambiget tñ & vtiq; q̃spiam fortasse, cuius causa hæc. s. cõtigẽtes propositiones oportet interrogare de his, hoc est de cõclusionibus necessarijs, Si nõ necesse est ex illis conclusionem esse. Frustra enim videtur interrogare, cuius causam assignat, & inquit. Nihil. n. differt siquis contingentia interrogatus, postea dicat conclusionẽ, qm̃ siue interrogatus, siue nõ, nunq̃ cõsensu dato: cõclusio erit necessaria. Ergo frustra interrogatio fit. ❡ Quo vero ad uerba attinet. Animaduerte, ꝙ interrogatio dialectica, fit proprie de probabilibus. Probabile ãt est aliqñ necessariũ, aliqñ contingens, aliqñ verũ, aliqñ falsum. Multa enim falsa veris, & multa cõtingentia, n ecessarijs ꝓbabiliora sunt, vt dicit in topicis. Ideo interrogatio fieri põt & de cõtigẽtibus, & de necessarijs, & de alijs, mõ sint ꝓbabilia. Propterea uis rõnis Aristotelis est, ꝙ si ex cõtingentibus non concludit necessaria conclusio, frustra de cõtingẽtibus fierẽt interrogationes dialecticę. ❡ Philoponus vero aliter textũ inducit, dicit. n. qm̃ dixit accñtium non esse demr̃onem: nec ut ex quibus, nec vt de quibus, cũ accidẽtia cõtingẽtia sint, quęrit si non contingit accidentiũ demonstrationẽ fieri. Propterea quia ex his, quæ aliter se habere possunt, non ex necessitate sequit cõclusio. Cur ꝓducimus ꝓpões ab accñtibus, & syllogizamus, & asserimus ex talibus ꝓpõnibus necessario cõclusiones seq: cũ sit ostẽsum ex non necessarijs non sequi necessariũ. Et tũc Philoponus interrogare pro producere intellexit. q. d. cum ex accidentibus, q̃ eadẽ contingentia sunt non sequatur necessaria conclusio: Cur hæc. s. ꝓpões oportet interrogare, hoc est ꝓducere de his: hoc est ex his contingẽtibus, vt necessarias cõclusiones inferamus. ❡ Melius ãt expositũ est: vt diximus. Nã subscribens inquit. Nihil. n. differt siquis cõtingentia interrogatus, posi ea dicat conclusionẽ, qm̃ quauis parte consensu dato, nunq̃ necessaria dabitur cõclusio, & hoc si ex non necessarijs necessarium nõ deducatur. Nam quiuis consensus contingens est. Ecce quo mõ per interrogare nõ ꝓducere intellexit, sed iterrogare, ut verbũ iacet. Hæc de dubõne.

Verborum expositio

Expositio Philopo.

At enim interrogare oportet non ut per interrogata necessarium quicquã sequatur, sed quia dicere necesse est et qui illa dicit & uere dicere si competant uere.

Oportet autem interrogare, non ut necessarium sit propter interrogata, Sed quod dicere necessarium sit, illa dicenti. & uere dicere, si uere sint quæ insunt.

Rñdet Aris. ad dubõnẽ, & asserit interrogationẽ non fieri frustra in cõtingẽtibus propõnibus, qm̃ interrogatio non fit: vt ex consensu dato deducat cõclusio necessario necessitate cõsequentis: Sed necessitate cõsequentiæ, q̃ est necessitas suppõnis: Vnde iquit. ❡ Oportet ãt interrogare. s. in propõnibus contingẽtibus, & accipere rñdẽtis consensum, Nõ (vt necessariũ sit) q̃d infert ex cõsensu dato pp interrogata hoc est, vt conclusio necessario deducat necessitate cõsequẽtis: quę ẽ necessitas simpliciter. Sed interrogare oportet eo ꝙ dicere hoc deducare necessariũ sit illa interrogata dicẽti: hoc est illis interrogatis cõcessis, & vere dicere hoc ẽ & vere deducere. Si vere sunt, q̃ insunt: hoc est, & vere deducere: Si vera sunt, q̃ concedunt. Si igitur interrogatio non est frustra, qm̃ licet non fiat, vt conclusio necessario sequat necessitate simpliciter: quę est necessitas cõsequẽtis, facta pp propositionũ necessitatem: fit tamen, vt conclusio sequatur necessario necessitate consequentiæ, q̃ est necessitas suppõnis. ❡ Sed videt ꝙ in demõstratiuis fiant interrogationes: nã (vt in Elẽchis dicit) disputatio quadruplex est doctrinalis, quo demonstratiua est, Dialectica: Tentatiua: & Sophistica, Omnis autem disputatio per interrogationẽ perficitur. ergo in demonstratiuis erunt interrogationes. ❡ Dicẽdũ interrogationẽ fieri aliquãdo ad

Cõmẽ. 78.

Dubitatio 2. elẽc. c. 2.

Solutio

Interrogatio fit dupliciter.

do,ad accipiendũ respondentis cõsensum, Aliqñ ad intelligendũ terminos,vt ex illis propõ intelligatur. Primo mõ fit in Dialecticis:nõ autẽ in demonstratiuis:nam propositiones demr̃atiuę sunt(vt Them.inquit) Suapte natura verę,& necessarię,ac per se cõcessę. Scdo modo fieri põt in oibus,nam demr̃onũ ꝓpositiones sunt principia. Principia vero intelligunt̃ ex terminorũ intellectu,& sic fieri põt in ipsis interrogatio,vt termini intelligantur quibus intellectis etiam principia intelliguntur.

Cum igitur ea quæ per se insunt necessario circa unũquodq; competant genus,& ut tale est quodq;. patet demonstrationes ipsas scientiarum effectrices, de his esse quæ per se competunt, & ex talibus extrui atq; constare.

Tex.19.

Quoniã autẽ ex necessitate sunt circa unũquodq; genus,quæ cũq; p se sunt,et quatenus unũquodq;. Manifestũ ẽ quoniã de his, quæ sunt p se scientificæ demonstrationes sunt,et ex talibus sunt.

Cõmẽ.79. Causa cur Aris.repetat idem. Lmeonien. Cõfutatio;

Videt̃ hoc in loco eadẽ dicere Phs,q̃ sup us dixit,nã dicit ꝙ nõ cõtingat demõstrationẽ ex ꝓpõnibus contingẽtibus esse,& vtit̃ eisdẽ rõnibus. Cur vero hoc faciat. ¶ Grossate.cãm asignãs,asserit hoc factũ esse: vt oñdat primũ medio. Mediũ ãt postremo ſm ipm iesse. ¶ Quę cã non vr̃ bene asignata, Nã apud Aris.p se: & ſm qd ipsum idẽ. Et sic non potest per id qd est per se, demonstrari id quod est ſm quod ipsum, nisi idem in sui ipsius

Quid neoterici.

demr̃atione sumeretur. ¶ Neoterici declarãt repetitionem non esse inutilẽ,ex eo quia primo probauit demõstrationẽ esse ex his,& de his q̃ sunt p se ex medio qd ẽ necessariũ. Hic ꝓbat ex medio quod est necessariũ ad genus ꝓblematis cõtractũ. Et sic idẽ probat diuersis rõnibus,quare non incassa est repetitio. ¶ Sed licet declarẽt

Refutatio.

nõ inutilẽ esse repetitionẽ, non sufficienter repetitionis

Philopo.

cãm asignãt. ¶ Philo.autẽ non incassum hoc repetere Arist.asignat,qm̃ Arist.vult hinc nos docere ꝙ oporteat demr̃ationis ꝓpõnes ex his ꝓprijs sumere, q̃ scdm vnumquodq; genus sunt, circa qd est problema,& non demr̃are aliquod Geometricũ Theorema ex Arithmeticis ꝓpõnibus,ecce cãm repetitionis, quã Phil.pulchre asignauit. Scdm ergo Philop.Aris.iterũ declarat ꝙ demonstrationes sint ex his,quæ sunt p se,& ex his q̃ sunt necessaria nõ simpliciter,sed ex his, quę sunt necessaria circa vnũquodq; genus, quatenus genus illud tale est: et hoc inquit. ¶ Qm̃ ãt quæcunq; p se sunt,ex necessitate sunt circa vnũquodq; genus,& q̃tenus vnũquodq;.s. genus tale est,& subaudi & quęcunq; necessaria sunt circa vnũquodq; genus p se sunt:eadẽ.n.sunt & q̃ p se,& q̃ necessaria ad genus cõtracta. Ex his infert qd intẽdit, & inq̃t. Manifestũ ẽ,qm̃ de his,quę sunt p se,& de talibus,q̃ sunt p se sciẽtificę demr̃ones sunt. ¶ Est ergo Enthyme

Enthymema text.

ma,q̃ p se sunt,& q̃ necessaria ad genus cõtracta, eadem omnino sunt,ergo demr̃o est ex his,& de his, q̃ sunt p se,& necessaria ad genus cõtracta,ex his dico:ut ex propõnibus,de his vero,vt de cõcl̃onibus. Siquis aũt vult: põt syllm̃ sic cõficere. Ex necessarijs ad genus contractis demr̃ationes sunt,q̃ per se sunt,necessaria sunt ad genus contractã. Ex his ergo,quæ p se sunt, demonstrationes

Verborum expositio.

sunt. ¶ Quo vero ad uerba attinet Aristoteles hic p genus non prædicamentariũ genus intelligit. Sed genus scientiæ veluti mathematicum vel physicũ: & non qdẽ genus sciæ absolutę,sed vt tale,vtputa mathematicum, quod est geometricũ vel arithmeticũ. Non.n.conclusio geometrica satis est,ut demonstretur ex ꝓpositionibus mathematicis,sed oportet vt demonstretur ex his propositionibus mathematicis,quæ contracta sunt ad geometricũ genus. Propterea dixit quæ per se sunt esse necessaria circa vnũquodq; genus,& quatenus tale, cuius & qualis est Theorema,quod ex illis demonstratur.

Accidentia namq; non sunt necessaria. Quare non fit ut necessario sciatur conclusio propter quid est.

Accidentia enim non necessaria sunt. Quare non necesse est conclusionem scire propter quid sit.

Conclusio ꝙ demonstratio fit ex his:quę sunt p se:& hoc,quia necessaria ad genus contracta:& quę p se sunt eadem sunt. At nũc idem probat ex eo quod est oppositum ad p se:hoc pacto ex accñtibus nõ est necesse scire ꝓp quid ergo demr̃atio nõ est ex accñtibus,cũ igitur nõ fit ex his,quæ per accñs:sunt ergo demr̃o est ex his, quæ per se sunt. Et tunc verbum enim potius confirmatiuum est:vt legatur.n.pro præterea hoc modo. ¶ Præterea Accidentia nõ necessaria sunt. Nã (vt Philpo.inquit) quæ per accñs insunt:contingunt non inesse. Quare:vt inquit, Non necesse est scire ex his cõclusionẽ ꝓpter quid. Et ita ex his:quæ sunt per accidens, demonstratio non constat: ꝙ si ex his, quæ per accidens sunt, demonstratio non constat, constabit profecto ex his, quę per se sunt:quod est intentum. Cõmẽ. 80.

Neq; si sit semper, non autẽ sit per se. Quod ita esse declarant hæ ratiocinationum quæ per signa conficiuntur. Id enim quod est per se,non per se quisquam sciet,neq; propter quid est. Scire autem propter quid est,nihil aliud est quam per causam scire.

Neq; si semper sint,non per se autem. Vt sunt per signa syllogismi: Hoc enim per se est:non per se sciet. Neq; propter quid. Nam propter quid scire: est per causam scire.

Ampliat quod dixit, Dixit.n.ex his, q̃ per accidens sunt:nos nihil posse scire, Ampliat ergo nunc hoc,& inquit. ¶ Neq; si semper sint accidẽtia ipsa, non per se ãt ex his fieri potest demonstratio. Huius autẽ exemplum ponit:& inquit, Vt sunt per signa syllogismi, qui quidẽ causas ex causatis syllogizant:vtputa. Luna diuersimode illuminatur. Quod diuersimode illuminatur est sphęricum. Luna igitur est sphærica. Diuersimode illuminari effectus est,causa vero eius est sphæricũ esse. Vult igitur ꝙ nec accidentia,quę semper insunt subiectis, faciãt per se scire. Cuius rationem affert,& inquit. Hoc enim per se est,utputa Luna est sphærica, non tamen qui hoc syllogizat ex diuersis illuminationibus Lunę,p se sciet; Neq; propter quid quod idem est. Cuius cãm affert:& dicit. Nam propter quid scire,& per se scire,est per causam scire,vt superius dictum est. Modo diuersimode illuminari est accidens,ac Lunæ sphærice effectus. Vnde fit(vt sit scire per accidens) vt superius dictum est. Cõmẽ. 81. Supra comment. 21.

Per se ergo tertio medium: & medio primo esse oportet.

Per ipsũ igitur oportet & mediũ tertio:et primũ medio iesse.

Ex his omnibus quę dicta sunt: cõcludit Aristoteles ꝙ oporteat medium tertio per se inesse,& primũ et medio. Si.n.primum tertio ex necessitate inest, inest aũt p medium,oportet igitur mediũ tertio quidẽ per se inesse:primo vero subijci,ut ita per ipsum etiam primũ demonstretur per se inesse tertio. ¶ Quo vero ad verba attinet:p primũ extremitatem maiorem,& per tertium minorem intelligit,& proprie in prima figura. Quia in alijs figuris, aut non fit demonstratio: aut non propter quid. Per ipsum vero,p se itelligit,vt sit sensus ex his, q̃ Cõmẽ. 82. Verborum expositio.

dicta sunt, sequi primũ inesse medio p se : & mediũ p se tertio. Tu vero nõ eodẽ mõ per se, semper intelligas. vt
Corolla 1. superius pulchre ẽ dilucidatũ. ❡ Ex his q̃ dicta sunt: patet primo ꝙ nullũ causatũ facit scire cãm p se: qm̃ oẽ causatũ est accidẽs suæ cãę, mõ per id qd̃ est accidẽs, nihil p
2. Corolla. Tex. 5. se scitur. ❡ Accedit ꝙ scire per se, & scire propter quid idem est. Dixit. n. Arist. superius ꝙ scire per accidẽs est scire sophistico modo, asserens per se scire & pp qd scire idẽ esse. ❡ Prętera. Scd̃m The. & Philo. scire per se: et scire pp quid, & scire simpliciter idẽ est. ❡ Auer. tñ asserit scire simpliciter esse quoties p mediũ scimus, qd̃ est nobis, & naturæ notũ, vt i Mathematicis. Scire vero pp quid est scire per cãm, q̃ est nota naturę: nobis uero iuenta ex effectu, qui per ipsam demonstratur.
Dubõ. ❡ Sed q̃res
Rñ. Them. et Philopo. vtrũ aliquod accidens posit esse necessariũ. ❡ Themi. & Philopo. superius non semel dixerunt aliquod accidens posse esse necessariũ: & sempiternũ, nõ tamẽ simplr necessariũ, aut simplr sempiternũ, Sed s̃m quid vt candidũ accidens est necessariũ ad hęc, vtputa ad cygnum, niuẽ, & id genus. non ãt simpliciter ad omnia. Præterea. Albũ ad niuẽ. est sempiternum, non tñ ad omnia, cũ sit
Alia dubõ parieti cõtingens. ❡ Sed tunc dubitant an oẽ accidens ꝓpriũ subiectũ habeat? Hoc est vtrum aliquod accidẽs posit esse proprium uni subiecto: & cõe alteri subiecto.
Solutio Recentiorum. ❡ Recẽtiores de Auer. decreto affirmant oẽ accidẽs esse ꝓpriũ alicui. veluti albũ, parieti quidẽ cõe ẽ Diaphano autẽ terminato proprium est. Cui opinioni id consonum esse videtur, quod Aristo. in physicis asserit. ꝙ omne per accidens ad per se reducat. Præterea. omne accidens quod per se cãm in subiecto habet, est illi propriũ: At nullũ est accidens, quin habeat propriã causam in su
Opini. aliquorum. biecto. ❡ Alij tenẽt oppositũ: asserunt. n. accidentia alia esse per se, quę propria esse affirmant. Alia per accidẽs: quæ cõmunia: & quidẽ pluribus rõnibus: Prima quidẽ:
1. rõ sua. qm̃ contingens respectu vnius non potest esse necessariũ respectu alterius, vt. 1. physicæ auscultationis, inquit
Cõmẽ. 48. 2. ratio. Auer. ❡ Secunda vero: qm̃ hoc concesso, semper ad alicuius accidentis corruptionẽ, aliqua substantia corrumperetur. Cuius contrariũ uidetur asserere Arist. eo libel
3. ratio. lo, quẽ de longitudine, & breuitate vitę inscripsit ❡ Prętera. & tertia rõne idẽ ꝓbant. ꝙ nullũ oppositũ de suo opposito pręedicabit. Accidẽs autẽ p accidens est oppositũ accidenti per se, Igitur nõ põt respectu alicuius esse
4. ratio. per se. ❡ Quarta deniq; ratione, qm̃ omne accidẽs propriũ est per se : omne per se simplr necessariũ (vt Themi. placet): & sic omne accidẽs per accidẽs esset simpli
Nota hæc citer necessariũ. ❡ Animaduerte ꝓ dilucidatione, ꝙ res & cã sic cõbinãtur: nã aliqua est res necessaria, & cã contingens, vt cœlestis calor res quidẽ necessaria est: aialiũ ãt & stirpiũ, causa per accidẽs. Aliqua est res necessaria: & cã necessaria, vt cœlestis densitudo res quidẽ necessaria est, causa etiã necessaria lucis. Aliqua est cõtingẽs, & cã contingens: vt cursus, qui res cõtingẽns est: & sanitatis causa contingens. Aliqua vero contingẽs, & cã necessaria. vt distẽperantia humorũ res quidẽ contingens est, mortis vero cã necessaria. ❡ Præterea. Aiaduerte ꝙ subiectũ aliqñ apud Philosophos pro materia, cui accidẽs inhæret, accipitur. Et sic substantia accidentiũ subiectũ dicit. Aliquãdo ꝓ. causa, & hoc pacto phãtasma Auer. 3. lib. de anima subiectum intellectionis vocat, nã phan
Cõmẽ. 5. tasma cã est intellectionis. ❡ Tũc dicẽdũ has opiniones conciliando: ꝙ non sit aliquod subiectũ in rerũ natura: quin habeat propriũ subm̃, accipiẽdo subiectũ ꝓ causa, quę sit illius necessaria cã aliquo mõ dictorũ. Et sic forrasse primi intellexerunt. At si subiectũ intelligat ꝓ materia, cui accñs inhæret. Sic non oẽ accidens proprium subiectũ habet, vt rationes concludunt. Et sic fortasse secũdi intellexerũt, tu vero si melius habes melius dicas. Conciliatio primæ opinionis cũ secunda.

Non igitur fieri potest ut ex alio genere quisquam in aliud transiens quicquam demonstret, ueluti conclusionem geometricam, arithmetica demonstratione.

Non igitur est ex alio genere transeuntem, demonstrare, utputa geometricum, arithmetica. Text. 20.

Iuniores asserũt nunc Arist. velle demr̃are: ꝙ demonstratio non ex extraneis, sed ex proprijs constet. Philopo. vero sic textũ introducit: ꝙ cũ Aris. demõstrasset ꝙ demr̃atio & necessaria sit, & ex necessarijs, & ꝙ sola q̃ per se sunt, necessaria sint, nunc corollariũ concludit. Et corollarium s̃m eũ est hoc: ꝙ non contingit demonstrationes, quę alteri cuipiã scientię conueniunt, cõuenire in alia, hoc est (vt exponit) ꝙ nõ possibile est demr̃onẽ, q̃ demõstrauimus geometricum aliquod theorema: ea ipsa Arithmeticũ demõstrare. Clarius autẽ corollariũ est hoc, quod non sit possibile vt conclusio sit vnius generis: & propositiones alterius: utputa cõclusio sit geometrica, & propõnes, ex quibus demonstratio constat, quę illã demonstrat, sint arithmeticæ. Et hoc inquit. Non igr̃ est ex alio genere transeuntem: demõstrare, vtputa, geometricũ. Theorema arithmetica demõstratione. Com. 83. Intentio Aristot. s̃m Iuniores. Introductio Philo.

❡ Vnde vero corollariũ illud inferatur, placet Themistio ꝙ hoc inferatur ex proximo dicto, hoc modo: si necesse ẽ medium infimo, & primum medio p se inesse, manifestum est demõstrationes de genere vno in aliud migrare aut conferri non posse. Verbi causa : ut geometricæ propositiones arithmeticis conclusionibus congruant. Vñ inferat̃ corol. text. Themist.

❡ Philoponus deducit & ex eo ꝙ demonstratio sit necessaria ex necessarijs, & ex eo ꝙ sola ea q̃ per se sunt: sint necessaria ad genus contracta. Ex his enim cõcludit: non posse cõclusionẽ esse in vno genere, & propositiones in alio. Philopo.

❡ Quo vero ad verba attinet, verbum transeuntem in antiquis translationibus legitur descendentem, graece tamen Metaranta legitur, hoc est transeuntem. Nam descendere est a superiore: quod Aristo. cõcedet, Ideo melius transeuntem legendum est. Verborum expositio.

Tria nãq; sunt quæ in demonstrationibus insunt. Vnum id qd demõstratur inesse. Hoc autem est id qd alicui per se generi cõpetit. Aliud dignitates. Dignitates aut ẽ ea sunt, ex quibus fit demonstratio. Tertium est genus ipsum subiectum, cuius affectus accidentiaq; per se demonstratio patefacit.

Tria enim sunt in demonstrationibus, Vnum quidem, quæ demonstratur conclusio. Hoc autem est, quod inest alicui generi per se. Vnum autem, dignitates. Dignitates autem sunt, ex quibus est demonstratio. Tertium autem genus, subiectum, cuius passiones, & per se accidentia ostendit demonstratio.

Cõmẽ. 84. Cũ dedisset corollarium: nunc vult illud altius, ac facilius dilucidare, & vt hoc faciat, prius diuisionẽ fecit (vt Philop. inquit) eorum. quę in demonstrationibus assumunt, quam quidem diuisionẽ ab initio fecit eo textu, qui est. Dupliciter autẽ necessariũ est pręcognoscere. ❡ Verum Recentiores asserunt Arist. facere hanc diuisionem, quod tria sint in demonstrationibus, cõclusio videlicet dignitates, & subiectũ. ❡ Quę diuisio satis vi- Sup. tex. 2. Quæ Recentiores de diuisione. Qualis diuisio.

detur

dei verbis Aristo. cōsonare. Nō tñ reuera cōsonat, qm conclusio non est demōnis pars: sed aliud quippiā eueniens de necessitate. ¶ Propterea Themistius & Philopo. aliter diuisionem, quam Arist. præmittit intelligunt. Et asserunt tria esse quę in demonstrationibus assumuntur, & ea, ex quibus demonstratur conclusio, quę græce Axiomata dicunt, latine Dignitates. Et cōclusionis subiectus terminus. & eiusdem quęsitus de subiecto prædicatus. Vnde Arist. inquit. ¶ Tria. n. sunt: quę in demōstrationibus assumunt, Vnū quidē, quæ demonstrat, cōclusio, hoc est prędicatus in cōclusione terminus, quem demonstratio aut inesse subiecto, aut non inesse ostendit. Exponit ăt cui hic prędicatus terminus insit, & dicit, Hoc ăt est, quod inest alicui generi per se, id ē hic prædicatus terminus est, qui inest alicui subiecto alicuius conclusionis p se. Sumpsit. n. genus pro subiō conclōnis (vt Philopon. exponit) vt etiā multis in locis dicere cōsueuit Aristo. Appellauit autē Philop. textu illo (Duplicitet autē necessarium est prœgnoscere) pdicatū cōclonis: quæsitū: hic vero Arist. quę demonstrat. conclōnē vocauit. Deinde exponit fm & inquit. Vnū autē dignitates hoc est fm eorū: quæ in demonstrationibus assumunt, sunt dignitates, quas exponit, & inquit. Dignitates autē sunt: propōnes, ex quibus est demonstratio, Exponit tertio & tertiū & iqt. Tertiū ăt genus subiectū hoc est subiectus in conclusione terminus, quod Philopo. textu quo supra: appellauit datū, vel cōcessum, cuius (vt iqt) passiones, et per se acciñtia ostendit demōnstratio. dixit passiones, & per se accidentia, vt alterū alterius sit expositiuū. q. d. cuius passiones: hoc est per se accidentia ostēdit demōnstratio. ¶ Sic igit vult tria esse, q̄ assumunt in demōnstrationibus. prędicatum & subiectum conclōnis, & dignitates, vel sub aliis verbis concessum, & quęsitum, & principia, quę in ipsa inuentione, Maiores propositiones sunt, sub quibus minores ex inuētione accipiuntur. In ipsa vero doctrina vel disciplina, quæ ab alio habetur, sunt prima principia, quę possunt esse cōia pluribus scientijs, & propria vni demonstrationi, vt dicemus. Tacuit autem medium, quia pars est Axiomatū Mediū. n. multiplicatū propositiones generat: ex quibus demonstratio est.

Fieri igitur potest ut ea quidem sint eadem e quibus fit demōstratio. At quarū genus diuersum est, ut arithmeticæ geometriæ que in bisce fieri nequit ut ad ea quæ magnitudinibus accidunt accommodetur arithmetica demonstratio, nisi sint ipsæ magnitudines numeri. Hoc autem ut in quibusdam fieri potest, posterius explicabitur. Arithmetica uero demonstratio semper in se genus id habet, circa quod ipsa uersatur cæteræq; similiter.

Ex quibus igitur demonstratio fit, contingit eadem esse. Quorum autem genus alterum est, sicut arithmeticæ & geometriæ, non est arithmeticam demonstrationē accidentibus conueniare, quæ in magnitudinibus sunt. Nisi magnitudines numeri sint. Hoc autem quo modo contingat in quibusdam: posterius dicetur. Arithmetica uero demonstratio semper habet genus circa quod demonstratio fit, & aliæ similiter.

Verbū igitur (ut Philopo. sentit) Aduersarius legendum est, hoc modo, vt velit Arist. ponere differentiā inter ea tria: quę in demōstrationibus assumunt quatenus Axiomata cōia esse possunt diuersis sciētijs, subiectū & pdicatū non, Sed cuiq; sciētię ppria. Vnde inqt. ¶ Sed ex quibus demōnstratio fit, cōtingit eadē esse, hoc est. Axiomata: q̄ maiores propositiones sunt in syllogismis. Nā hoc Axioma, quę eidē sunt ęqlia: & iter se sunt æqualia geometrię: & arithmeticæ cōe est. Exponit deinde φ subiecta & prędicata nō possunt esse eadē, & dicit. Quorū ăt genus. i. subiectū est alterū, hoc est, quarū autem scientiarū subiectū est diuersum. In his subaudi nō contingit eisdē ppositionibus minoribus inq̄ vti (vt Philopon. exponit) Sicut Arithmeticę, & geometriæ, q̄tenus arithmeticę numeri geometriæ magnitudines subiecta sunt. Et pp hăc inquit differentiā subiectorū non est arithmeticā demonstrationē accidentibus cōuenire, q̄ in magnitudinibus sunt. Nisi magnitudines numeri sint (vt Pithagoriei dixerūt) quod falsum est. Cām affert Philop. qm̄ diuersis existētibus subiectis generibus, neq; pdicatum accidens idē est, non. n. possibile est idem prędicatū accidens de vnoquoq; diuersorū generū vl̄r & per se prędicari, vt prius dixit. Sed qm̄ in scientijs subalternis hoc fieri pōt, ideo dicit: Hoc ăt quō cōtingat in quibusdam posterius dicetur. Q m̄ in subalternis scientijs pōt demōstratio altioris scientię conuenire accidentibus inferioris sciētiæ. Deinde (vt sentit Phi.) causam assignat eius, quod dixerat. Dixerat. n. φ non cōtingat eas, quę in alia scientia assumptę sunt minores propositiones, In alia cōuenire, nūc hoc cōprobat (vt Philopo. inquit) & legendū est autē nō aduersatiue, sed causalr, hoc pacto, nā sciētia arithmetica semper habet genus ppriū: circa quod demonstratio fit: & aliæ scientiæ sim liter habent genus proprium, circa quod versant oēs demōnes. Ergo propositiones minores non possunt esse cōes vtrisq; scientijs nisi illæ subalternæ essent. Abiunctis. n. & penitus diuersis nequaq̄ cōmunes esse possunt, Et accepit semper pro uniuersaliter. Vniuersaliter. n. in omni arithmetica demōne idem genus assumitur. ¶ Ex his ratio potest hoc pacto cōponi. Subiecta & prædicata propria sunt, Demonstratio constat ex subiecto & prædicato. Igitur demōstratio est ex pprijs. Pōt tñ fm qd ex cōibus constare, & sic patet: corollariū videlicet φ nō cōtingat trāsire de genere in genus. ¶ Animaduertendum fm Philopo. φ diuersæ scientiæ genere: & omnino abiunctę, ut sunt geometria & arithmetica vti possunt eisdē propositionibus. s. maioribus, vt est illa q̄ eidem sunt æqualia, inter se sunt ęqualia. Eisdē uero propōnibus minoribus nequaq̄. Cuius causa est, qm̄ subiecta sunt diuersa, & ac eidentia prædicata diuersa. Et sic minores non possunt eædem esse vtrisq; nisi scientiæ subalternæ essent, Vt posterius dicemus. Et tunc legendus est textus hoc mō. ¶ Ex quibus autem demōstratio fit. s. maiores propositiones, contingit eadem esse & cōmunia diuersis generibus scientiæ. Et licet maiores possunt esse eædē quorū tamen, hoc est quarum tamen scientiarum subiectū genus est alterum, minores non possunt esse eędē & communes, sicut dicemus: nisi essent subalternæ. quarū diuersarū sciarū minores eędē ee pñt: minores vero minime.

Quare si transire migrareq; debeat demonstratio, aut idem genus simpliciter, aut aliqua ex parte, necesse est.

Quare aut simpliciter necesse est idem esse genus, aut aliquo modo. Si debeat demonstratio descendere.

Cū cōpleuit rōnē, per quā corollariū pbauit: nūc ostēdit, quō licet descēdere de genere in genus. & deducit, qd hic dixit: ex dictis. Et ppea vtit verbo quare, & inquit. ¶ Quare (si debeat demōstratio descendere) ita vt eisdē demonstrationibus in diuersis sciētijs vtamur: ne-

Themist. & Philopo.

Sup. tex. 7. Comm. 5.

Text. ... Com. 85. Expositio Philopo.

Syllo. text.

Notabile.

Descēdere Migrare. Com. 86.

esse est idem esse genus earũ scientiarũ aut simpliciter: Vtputa in eadẽ scia, vt in geometria: vbi(vt Philoponus inquit) semper priora Theoremata fiunt principia, & propositiones posteriorũ. Quod n. in priore Theoremate demonstratum est, id ad demonstrationẽ posterioris assumptũ est: & ita in oibus. Aut aliquo mõ, hoc est, aut necesse est vt genus earũ idẽ sit aliquo mõ, ueluti est in subalternis sciẽtijs, q̃ sunt eiusdẽ generis nõ simplr sed aliquo mõ, q̃ genus genus vnius sub genere alterius continetur: patet igitur quo modo licet descendere.

Aliter uero patet fieri non posse Quare aut simpliciter necesse est genus idem esse, aut sic, si debet demonstratio descendere, aliter autem impossibile esse manifestum est. Ex eodem n. genere, ipsa extrema & media necesse est esse. Nam si non sint per se accidentia erunt profecto.

Aliter uero quoniam impossibile manifestum est, ex eodem enim genere, necesse est ultima, & media esse. Si enim non sunt per se, accidentia sunt.

Com. 87. Nũc ostẽdit φ impl̃e sit ẽm aliũ modũ demr̃ones migrare ab alijs in alias scientias, quasi rediẽs ad id: quod prius dixerat, dixit. n. φ non possunt ,ppõnes esse vnius sciæ, & cõclõnes alterius, vt geometriç propõnes: Arithmeticç uero cõclõnes, nisi (ut dictũ est) sciẽtiç sint aliquo mõ eiusdẽ generis hoc ẽ subalternæ. Probat ãt hoc; vt

Philopo. Philopo. pulchre exponit, terminis in demr̃one tribus assumptis, duobus quidẽ extremis. Vno aũt medio. At hos oẽs necesse ẽ assumi ex eodẽ genere, utputa, in arithmetica quidẽ ex numeris, In geometria uero ex magnitudinibus, & in alijs eodẽ mõ. Assumptũ etiã est: φ p se oportet & extremos terminos adinuicẽ p̃dicari: et mediũ huic q̃dẽ subijci, de illo ãt p̃dicari q̃re si non ex eodẽ genere assumpta hęc fuerint, nõ erunt p se adinuicẽ: sed p accidens. Nõ. n. extremitas maior de medio, nec mediũ de minore p se prędicabitur: Sed extranee, atq; per accñs. Vnde inq̃t. Aliter vero, φ impl̃e sit, Manifestum est, hoc est. Impl̃e est ẽm alium modũ demr̃ones migrare ab alijs, in alias scientias: sed solũ: (vt dictũ est) quãdo sunt subalternę. Probat & inq̃t. Ex eodem. n. genere necesse est vltima, & media esse. Non. n. possunt extrema esse de genere magnitudinum, Media vero de genere numerorũ, alioquin nõ per se maior extremitas de medio, nec mediũ de minori extremitate per se prędicaretur. Hoc destruit, & inquit. Si n. non per se subaudi inuicem prędicarentur essent subaudi inuicẽ accidentia. q̃m de medio maior, & de minori mediũ per accidens prædicaretur, & sic demonstrationes non ex his, quæ per se fuint: fierent, Sed ex his, quæ sunt per accidens: Contra ea: quę diximus. Quare impossibile, vt migratio fiat de vna scientia in alteram penitus ac simpliciter diuersam.

Quocirca fieri non potest, quo geometria contrariorum unã scientiam esse, uel duos cubos cubum esse demõstret, aut alia quaeus scientia, id quod ad aliam pertinet, nisi in hisce quæ sic inter sese habent ut altera sub altera collocetur, quo pacto ad arithmeticã musica, ad geometriam perspectiua se habet.

Propter hoc geometriæ non est demonstrare φ contrariorũ una sit scientia. Sed neq; φ duo cubi sit unus cubus, neq; alterius scientiæ quod alterius est, Sed aut quęcunq; sic se habent adinuicem, ut φ alterum sit sub altero, ut perspectiua ad geometriam, & musica ad arithmeticam.

Cõmẽ. 88. In specie quasi exemplo exponit q̃d dixerat, & inq̃t. ¶ Propter hoc geometrię nõ est demonstrare φ cõtrariorũ vna sit scientia. Demr̃are. n. φ contrariorũ vna sit scientia, non est proprium geometriæ, q̃m nõ ex subiectis geometriæ assumpti sunt termini. Potius ãt (vt Philopo. inquit.) Dialecticæ est illud demonstrare, quę quidẽ primã imitans philosophiã: oia demonstrare tẽtat, tãquã omnia ipsi subiecta sint. Est. n. dialectica de cõibus quibusdã oibus scientijs. Assignat ẽm exẽplũ, & inquit, Sed neq; φ duo cubi sit vnus cubus geometriæ, videlicet est demr̃are: sed potius stereometriæ. Nam geometria quidẽ circa superficies speculationẽ habet. Stereometria vero circa solida ac corpa. Cubus. n. subiectũ est stereometrię ¶ Quo vero ad verba attinet. cũ dicit: φ duo cubi sit vnus cubus: intelligit cubũ duplare, & iterũ remanere cubi figurã, vt Philopon. exponit. Vr̃ autem per hoc (vt Philopo. exponit) Diuulgatam obscure loqui historiã. Delns. n. peste laborantibus Oraculo respõdit Apollo: liberari a peste, si altare duplabũt cubicã habens figurã, Illi vero erexerunt: addẽtes priori altari, alterũ cubũ æquale, Sed duorũ cuborũ cõpõ cubi figurã alterauit. Facta enim est pro cubo trabs, Peste vero nõ cessante, respõsum dedit deus. Ipsos nõ fecisse quod imperatũ fuit, Nã ipse quidẽ præcepit duplare cubũ hoc ẽ altare emoliri cubicũ prioris duplũ, Illi vero cubũ supra cubũ posuere. Venerũt igit ad Platonẽ q̃rẽtes methodũ: quo pacto vtiq; cubum duplaturi eẽnt, ille uero ad eos inq̃t. Vr̃. n. vobis ,pbro dare deus, Vtpote negligẽtibus geometriã. Duplatio. n. cubi iuenieẽ inq̃t si duarũ rectarũ linearũ duę mediæ ,pportionales inuenient. Et hoc ,pblema discipul' proposuit, q q̃dẽ de hoc scripsęrũt vnusquisq; pro viribus, quorũ nec q̃cq; hucusq; sal- uat. Non. n. geometra de hoc notauit, Sed stereometra, q̃d qũo demõstretur, Philop. longo sermone exponit: nobis ãt illud sit satis: φ huius demr̃o stereomerica ẽ nõ ãt geometrica. Demũ amplificat q̃d dixit: et inq̃t. Neq; alterius sciẽtię est demõstrare quod est alterius, Sed aut solũ hoc facere p̃nt subalternæ, quæcunq; sic se habent adinuicẽ: vt φ alterũ subalterũ, vt p̃spectiua ad geometriã, & musica ad arithmeticam ¶ Vbi aiaduersione dignũ tria requiri ad sciẽtiarũ subalternationẽ. primo quidẽ φ subm̃ sit sub subo. Et hoc pacto geometria arithmeticę nõ subijcit, q̃m altera de nũero altera de magnitudine agit. 2. loco φ subtũ inferioris superaddat subiecto superioris differentiã accidentalẽ, hac rõne scia, q̃ est de specie sciẽtiæ quę de genere est nõ subalternatur. tertio deniq; φ conclusiones scientiæ superioris sint principia conclusionũ sciẽtię inferioris. Et hac ratione nec physica nec mathematica subalternatur metaphysicæ.

Verborum expositio.

Historia de apollinis hara.

Ad sciarũ subalternationẽ tria requirunt.

Neq; si quid lineis inest, non ut lineæ sunt propriorumq; ratione principiorum geometria demonstrat. Veluti si pulcherrima linearum sit linea recta, aut si sese habet ad circũferentiam contrario modo. Non. n. hæc ratione proprij generis ipsarum, sed cuiusdam communis competunt.

Neq; si aliquid inest lineis non secundũ q̃ lineæ sunt, neq; inquantum ex proprijs principijs. Vt si pulcherrima linearũ recta est. aut si contrario modo se habet circulari. Non. n. secundum q̃ proprium ipsarum genus est. Sed inquãtum cõmune quoddã est.

Sed quæret fortasse vtrũ oia quę lineis isunt: geometrę sit demr̃are. Rñdet φ nõ, q̃m non ea demr̃at q̃ lineis insunt p accñs, & non inquãtũ lineæ sunt. Vnde inquit. ¶ Neq; si aliq̃d inest lineis nõ ẽm φ lineę sunt, neq; iq̃tũ ex proprijs principijs linearũ fluit, est subaudi geometræ Cõmẽ. 89.

metrę demr̃are. Vt si pulcherrima linearũ recta est, hoc
nõ ẽ geometrę demr̃are. Q̃m pulchritudo nõ q̃tenus li-
Verborum expositio. nea ẽ, inest, multis ẽt aliis inest. ¶ Quo uero ad uerba at
tinet. Dixit rectã eẽ pulcherrimã: cũ circularis pulchrior
sit: q̃m similaris ẽ, & q̃libet pars ipsius circularis cuilibet
parti correspõdet, & ita dixit rectã esse pulcherrimã p mo
dũ q̃siti, nõ p modũ determinationis. Tãgit ſm & inq̃t.
Aut si cõtrario mõ se hẽt circulari hoc ẽ nec geometrę
ẽ demr̃are ꝙ linea recta sit cõtraria circulari. Nõ.n ſm
ꝙ ꝓpriũ ipsarũ genus ẽ. s. linea, hoc est, nõ.n. lineis ſm ꝙ
lineę sunt. Inest cõtrarietas, aut pulchritudo. Sed inest li
neis. Inquantũ illis cõe quoddã est, Nam aliis etiã multis
hæc insunt. Quare geometrica scientia nõ considerabit
talia, non.n. sunt ꝓpria neq; prima subiecti gñis. Ea n. isunt
quæsitũ. 1 lineis per quandã rõnem cõmunem aliis multis ¶ Quæ
runt q̃ scientia demõstret illas, linea recta est pulcherri-
ma: & linea recta, & circularis sunt cõtrarię. ¶ Recẽtio-
Rñ. Iunio. res dicunt primã a metaphysico demr̃ari hoc pacto: qđ
mundũ mensurat, est pulcherrimũ. Linea recta mensu-
rat mundũ. Ergo linea recta est pulcherrima. Constat ãt
hãc demr̃onẽ esse metaphysicã. Scdam vero ꝓbat phy
sicus & metaphysicus. Metaphysicus qdẽ hoc mõ. Dis-
crepans ab extremis: & ęquũ cũ extremis sunt cõtraria.
Recta linea est ęqua cũ extremis: & circularis discrepat
ab extremis. Ergo recta & circularis sunt cõtrarię. Phy
sicus vero sic: lineę supra quas motus cõtrarii fiunt sunt
contrarię. Linea recta, et linea circularis sunt lineę supra
propria rñ. q̃s cõtrarii motus fiunt. Ergo sunt cõtrarię. ¶ Ego vero
dicerẽ oẽs has rõnes esse probabiles: & oẽs ptinere ad
physicũ potius q̃ ad metaphysicũ. Prima.n. pertinet ad
physicũ: quia de mundo, & mũdi mensura ad physicũ p
tinet. Secunda etiã, quia physicus cõsiderat extrema &
media, ut primo de generatione patet. Terria etiã, quia
motus, Physicus considerat. Secũdo dicerẽ ꝙ Arist. (vt
Philop. inquit) non dicit rectã esse pulchriorẽ circulari.
Sed id, quod dixit: ꝓblematice: atq; exẽplariter dixit.
2. quæsitũ. ¶ Scdo quęrit. Verũ metaphysica, et dialectica possint
descendere in scientias speciales, vt in physicam & ma
Rñ Recen. thematicã ¶ Recentiores dicunt duo, quorũ primũ est,
ꝙ metaphysica bene põt in illas descendere. Secundum
uero est: ꝙ dialectica non possit. Primũ probãt. Primo
quidẽ qa subiecto metaphysicæ subiecta omniũ scientiarũ
subiiciunt. Secundo loco quia metaphysica regulat oẽs
alias sciẽtias, vt proœmio metaphysicę dicit Arist. Ter-
tio loco, q̃m metaphysica probat principia scientię na-
turalis contra Parmenidẽ, & Melissum. Postremo Ala
cen libro secundo suæ perspectiuæ: probat omne totũ
maius esse sua parte rõne metaphysica. Secũdũ vero ꝓ
bant, qa subiectũ dialecticę est syllogismus, sub quo cæ-
terarũ scientiarũ subiecta non continentur. ¶ Sed hæc
Confutatio non videntur bene dicta. Q̃m uel loquuntur de descen
su subalternatiuo, quo subalternans in subalternatã sciẽ
tiam descendit. Vel de descẽsu disputatiuo, quo sciẽtia
cõis in speciales scientias descẽdit. Primo modo qdẽ, fal
sum est quod dicunt. Nã nulla scientia genere ab aliis di
uersa, in illas descẽdit. Ad metaphysica genere differt a
cęteris, vt. 6. metaphy c. dicit, igitur in illas nõ descendit.
T. c. 2. & 3. Secundo etiã mõ falsum est, q̃m etiã dialectica viã ha-
bet disputandi contra negantes principia oium scientia
Capit. 2. rum, vt dicit primo topicorũ lib ¶ Quare dicendũ est
propria rñ. descensu disputatiuo, tam dialecticam, q̃ metaphysicã
descendere posse in omnes. Sunt enim sciẽtię cõmunes
metaphysica qdẽ qa eius subiectũ de oibus p̃dicat. Dia
lectica vero, quia eius subm omnibus applicari potest.

Patet autem si propositiones sint uniuersales ex quibus fit ra
tiocinatio necessario conclusionem quoq; perpetuam esse demon
strationis talis, & demonstrationis omnino.

Manifestum autẽ est, et si sint propositiones uniuersales, ex qui Tex. 21.
bus est syllogismus, q̃ necesse est & conclusionem perpetuam es-
se huiusmodi demonstrationis, & simpliciter, ut est dicere, de-
monstrationis.

Philopo. asserit Aristo. velle ex his: q̃ dixit demõstra Comẽ. 90.
re ꝙ nullius corruptibiliũ contingat demõstrationẽ eẽ. Expositio
Demõstrat ãt hoc p tale Enthymema, demonstrationes Philopo.
sunt ex his, quę p se, & ex his quę necessario insunt. Er-
go nõ potẽ ẽ aliquid corruptibiliũ demõstrare. Nã (vt
Philoponus subaudit) corruptibilia nõ sunt ex his: q̃ ex
necessitate insunt. Sed ex his, quę quandoq; qdẽ insunt,
quandoq; vero minime. Vnde inquit. ¶ Manifestũ aũt
est, & si sint ꝓpositiones vl̃es hoc est necessarię p se: &
vl̃es, ex q̃bus est syllogismus hoc est demõstratio: ꝙ ne
cesse est & conclusionem perpetuã esse: talis demonstra
tionis subaudi, quę est ex vl̃ibus per se & necessariis ꝓ-
positionibus. Et ne quis dicat solũ cõclusionẽ necessariã
esse eius demõstrationis, q̃ est ex vniuersalibus, subscri-
bit, & simpliciter demõstrationis, vt est dicere, quasi di-
cat necesse est non solũ demõstrationis quæ est ex vni-
uersalibus: conclusionem esse perpetuã. sed etiam sim-
pliciter cuiuslibet demõstrationis vt est dicere. Est ergo
Enthymema. Si propositiones demõstrationis sunt vni Enthymema hat.
uersales, hoc est per se & necessariæ, & ſm ꝙ ipse: con-
clusio demonstrationis est perpetua. Sed propositio-
nes demonstrationis sunt necessarię per se, & secundum
ꝙ ipse, vt probatum est. Ergo conclusio demonstratio
nis est perpetua. Et sic a positione antecedentis ad posi
tionem consequentis habetur intentum.

Non est igitur eorum quæ intereunt demonstratio, neq; scien
tia simpliciter, sed tanquam per accidens. Quia non est ipsius uni
uersaliter, sed aliquo in tempore, & quodam etiam modo. atque
cum est, necesse est alterã propositionem non uniuersalem esse, at
que caducam. caducam, quoniam & ipsa conclusio talis cum illa
est. Non uniuersalem, quoniam quoddam non erit eorum, quæ
subiecti subeunt rationem. Quare fieri nequit uniuersaliter ra-
tiocinatio, sed hoc in tempore tantum.

Non est ergo demonstratio corruptibiliũ, neq; sciẽtia simplici
ter. Sed sic est sicut secundum accidens, quoniam non uniuersalis
ipsius est, sed aliquando & sic, Cum autem ita sit, necesse est alte-
ram non uniuersalem esse propositionem, & corruptibilẽ. Cor- Alias vtr.
ruptibilem quidẽ, quoniam & conclusio est, Non uniuersalẽ autẽ,
quoniam hoc quidem erit, hoc autem non erit, in quibus est, qua-
re non est syllogizare uniuersaliter: sed quoniam nunc est

Cũ cõclusit ꝙ nullius corruptibiliũ sit demr̃o: & pos Cõmẽ. 91.
set quis quærere. Vtrum aliquo pacto rei corruptibi-
lis sit demonstratio. Ideo respondens inquit ¶ Nõ est
ergo demõstratio corruptibiliũ, neq; sciẽtia simpliciter.
Et hoc fuit conclusum, tunc quasi respondens ad id, qđ
quis quærere posset, inquit. Sed rei vel cõclusionis cor-
ruptibilis sic est demõstratio: vel scientia simpliciter. Si-
cut secundũ accidens, & sic cõclusionis corruptibilis de
monstratio non est per se. Sed solũ per accidẽs. dixit nõ
est demonstratio, neq; sciẽtia simpliciter. Vt alterũ alte
rius sic expositiuũ. Idem.n. ẽ demr̃o, & scĩa simpliciter:

vel dixit hoc qm̄ demr̄o est uia, sciētia uero est effectus demr̄onis. Amplius recte nō dixit per accn̄s: sed velut p accn̄s. (vt Philop. aiaduertit) qm̄ huius conclōnis Socrates est aial: demr̄o quidē nō erit, qm̄ Socrates corruptibilis est: & sic nullo mō illius demr̄o ē, mō autē qdā demōstratio est illius p accn̄s, q̄tenus huius ē demr̄o oē animatū sensitiuū est animal: nam aiatum sensitiuū p se & primo est animal. Sed qm̄ Socrates interdū ē aial: & nō semp, mō quodā per accn̄s est animal, & ita dixit veluti p accn̄s: q̄tenus mō quodā p accn̄s est aial: est. n. p accn̄s animal: qa nō primo, mō vero quoddā, qa non semper, sed interdū. Deinde ꝓbat hoc, hoc mō: si ita ꝙ demonstratio sit cōclusionis corruptibilis per se, et proprie.

Cap. 7.

Cū ita sit: necesse ē alterā ꝓpōnē. s. minorē nō vlēm esse ꝓpōnē & corruptibilē, vt. 1. prio. declaratū ē. Ibi. n. dictū est: ꝙ conclōne exn̄te particulari in prima figura, minor sit particularis. Et si cōclusio sit corruptibilis: etiā minor erit talis. Exponit utrūq: et inquit. Corruptibilē, quidē: qm̄ & conclō est subaudi corruptibilis, nō vlēm āt qm̄ subm cōclōnis hoc qdē erit, hoc āt non erit. In q-bus est, cū. n. subiectū particulariter accipitur. Aliqua eorū, de qbus p̄dicat: erunt, aliqua non erunt. Hinc concludit ex opposito oppositū: & inquit. Quare nō est syllogizare ulr. Sed qm̄ nūc est: hoc est sed particulariter: dū illud est: nō. n. Socrates est animal per accn̄s semp: sed dū ē

Ratio i xt

❡ Est ergo vis rōnis. Si demr̄o ē cōclōnis corruptibilis, demr̄o nō erit ex minore vniuersali, & incorruptibili: vt deductū est: & si demr̄o non erit ex minore vl̄i, & incorruptibili: demr̄o nō erit syllogizans vlr: sed qm̄ nūc ē: & ita demr̄o nō erit demr̄o.

Verborum expositio.

❡ Quo vero ad verba attinet. Aiaduerte ꝙ inuenitur (vt Phil. inqt) duplex scriptura. Altera est: qm̄ nō vl̄is ipsius est. Altera, qm̄ nō vl̄iter ipsius est: & vtraq; stare potest. Nā cū dixisset, demōstrationē esse corruptibiliū sic vt s̄m accidens. Assignat cām, q̄re est corruptibiliū sicut s̄m accn̄s & nō s̄m accidens & inquit. Qm̄ non vlr ipsius rei corruptibilis prædicatū est sed aliqn̄ & sic. Socrates. n. animal nō vlr est, sed aliqn̄ & sic. Vtputa solū dum Socrates est. Ergo nō semper per accn̄s Socrates est animal: sed aliqn̄. Recte ergo dicēdū est, sicut s̄m accidēs. Qm̄ nec Socrates simpliciter s̄m accidens aial est: sed solū dum est: Vel aliter: dico demōstrationem esse rei corruptibilis sicut secundū accidens: qm̄ conclusio ipsius Socratis nō vl̄is est, sed aliquando, & sic hoc est solum dū est. Et ita sicut secundum accidens est animal, & non semper secūdum accidens est animal.

Socrates ē aial per accidens.

❡ Animaduerte ꝙ Socrates est aial per accn̄s, qa non primo, est. n. animal, qa ratione q̄ animanū sensitiuū est aial est: est autē sicut per accidens: qm̄ non semper ratione qua aiatum sensitiuum est, animal est, sed solū dū est. Quare demonstratio esse potest rerū corruptibiliū sicut per accn̄s, qm̄ non primo, neq; semper. Qui enim demonstrat oē animatū sensitiuum est animal, demōstrat: ꝙ Socrates sit animal, non tamen prima, neq; semper. Et ideo sicut per accidēs.

Dubium.

❡ Quærunt hic quo modo vniuersalia sint æterna, cum singularia i quibus sunt: sint corruptibilia.

Solutio Linconiensis.

❡ Linconiēsis Grossatesta asserit vniuersalia esse per accidēs corruptibilia: quatenus esse habēt & extra animam: & extra suas causas. Sunt autē æterna vel quo habent esse in causis: vel quo habent esse intentionale, in intellectu nostro: vel diuino. Sed quoniam res hæc logicam facultatem transcendit. Ideo bona fronte omittatur.

Similiter res sese habet & in diffinitionibus ipsis. quippe cum diffinitio principium sit demōstrationis, aut demonstratio positione differens, aut quædam demonstrationis conclusio.

Similiter autē se habet et de defintione, quoniam definitio est aut principium demonstrationis, aut demonstratio positione differens, aut conclusio quædam demonstrationis. Tex. 22.

Cum declarasset ꝙ demonstratio non sit corruptibiliū, nunc via similitudinis, & q̄si eadē ratione declarat ꝙ nec definitio sit corruptibilium, & sic probat (vt Philopo. exponit) vt corruptibiliū non est demonstratio, ita nec definitiones corruptibiliū esse possunt. Et hoc proponit, & inquit. Similiter āt se habet: & de definitione: sicut se habuit & de demonstratione, probat ratione, & inqt. Qm̄ omnis definitio est aut principium demōstrationis: aut demonstratio positione differens, aut conclusio q̄dā demonstrationis. Ergo sicut demr̄o non est corruptibiliū. Ita nec definitio, q̄ est vel demonstratio, vel demr̄onis principiū, vel demonstrationis cōclō, erit corruptibiliū. Cōmē. 92. Cōtinuatio

❡ Quo vero ad uerba attinet. Quidā nō philosophiç ignari per definitionē, quç est demr̄onis cōclō, exposuerūt eā: quç datur per quoduis genus causç p̄ter eā, q̄ datur per finē. Per eā vero: quç est demr̄onis principiū: eā exposuerunt, q̄ dat̄ p finē. Per eā āt, q̄ demr̄o ē, exposuerūt eā, quç ex vtraq; cōstat. Verborum expositio s̄m aliquos

❡ Auer. āt libro de aīa secūdo, per definitionē, quç est demr̄onis cōclō intelligit, eā, quç est definitio passionis, q̄ quærit. Hæc. n. qa concludi demr̄one pōt, demonstrationis conclō dicit. Per eā uero, q̄ est demr̄onis principiū, intelligit eā, q̄ subiecti definitio est, hçc. n. quia pōt esse mediū, p quod prima demr̄at demr̄onis pricipiū dicitur. Per definitionē vero, q̄ est demr̄o, aggregatum ex vtraq; intelligit. Auerroi Cōmē. 12.

❡ Verū Philopo. & Themistius clarius exposuerūt: & quidē ad mentē Arist. in libro de anima. Ibi. n. dictū est ꝙ tres sunt sp̄ēs definitionis, nā aliæ quidem ex materia sunt. Aliç vero ex forma. Aliæ ex vtroq; simul. Vtputa q irā definiet ex materia: dicet feruorē esse sanguinis circa cor. Ex forma vero, appetitū vīdictç. Ex vtroq; simul, feruorē sanguinis circa cor pp appetitū vindictæ. Themist. & Phi. primo de aia tex. cōmē. 18. Sp̄ēs diffinitionis sunt tres.

Per definitionē ergo: quç est demr̄onis principiū: intellexit eā, quç ex forma est. Demonstrationes. n. ex causis causata syllogizāt. Forma vero est causa materiæ, nam pp talē formā, talis materia est. Vnde demōstratio erit hoc pacto. Ille appetit vlcisci, eius quæ appetit vlcisci, feruet sanguis circa cor, feruet igit̄ illius sanguis circa cor. Vbi patet definitionē, q est a forma, esset vt demr̄ationis principium. Per definitionē uero, quæ est conclusio, intellexit definitionē, quæ est a materia. Hæc igit̄ in prçcedenti demonstratione conclusa est. At per definitionē, quæ est demonstratio: intellexit definitionē quæ est ex vtraq; simul, quæ sola positione differt, quoniam (vt Philoponus inquit.) In definiendo quidē: a materia incipientes definimus in formā. Dicimus. n. iram esse feruorem sanguinis circa cor ob appetitum vindictæ. In demonstratione vero viceuersa vtimur. Incipimus. n. a forma & definimus in materiam. Alij vero positione differre asserunt: talis definitio non sit in aliqua trium figurarum syllogisticarum. At demōstratio est in aliqua figurarum, quare positione differt.

Patet ēt demonstrationes atq; scientias corū quæ sæpe fiunt, ut lunæ defectiones & huiuscemodi rerū, quo quidem sunt tales

hoc

hoc esse semper, quo uero non sunt semper hoc esse particulares.

Eorum autem, quæ sæpe fiunt demõstrationes, et sciẽtiæ sunt, ut lunæ defectus. Manifestum est, quoniam secundum q. huiusmodi sunt semper sunt. Inquantum autem non semper, secundum partem sunt. Sicut autem defectus est similiter & in alijs.

Com. 93. Expositio Philopo. & Themi.

Philoponus & Themistius pariter volunt, ꝙ Aristo. remoueat dubiũ. Nam cum dixisset corruptibiliũ non esse demonstrationem quęrit de his quę sæpe fiunt, quę non continuo. Sed temporis interuallis discutiũtur. Vt puta de lunari eclipsi. Si.n. vnaquæq; eclipsis corruptibilis est, deficiens.n. luna rursus illuminatur, quõo in his dicimus demonstrationẽ esse. Respondet ergo & inquit. Eorum autẽ quę sæpe fiunt, demonstrationes & sciẽtiæ sunt, vt ipsius defectus Lunæ. Exponit autem quomodo talium sit scientia: & dicit. Manifestum est, qm̃ secundum ꝙ hmõi sunt, hoc est ſm ꝙ sunt vl̃es, scientiæ & demonstrationes sunt. Et ut sic sunt semper. Inquantum autem non semper sunt ſm partẽ sunt, hoc est particulares, & sic de talibus non sunt scientię, cum sint corruptibiles.

Quæ sæpe fiunt bifariam.

Est ergo solutio quę sępe fiunt: bifariam considerari possunt, vt vniuersalia, & sic de eis est scia, quia, vt sic semper sunt. Vt particularia, & sic de eis non est sciẽtia, q̃a non sunt semper. Vnde (vt Philopo. inquit) vnusquisq; particulariũ defectuũ, non demonstrabilis est: qm̃ est generabilis: & corruptibilis. Nõ.n. demonstratio est in hac eclipsi, quæ ſm hoc tempus fit: sed ſm communẽ spẽm defectuum. Non.n. huiusce eclipsis est demonstratio, sed simpliciter eclipsis, de ipsa tñ eclipsi, quę ſm hoc tempus fit, non est demõstratio, nisi eo modo, vt in alijs & corruptibilibus demr̃onẽ esse diximus. Addit Arist. ita esse intelligendũ in similibus (vt dictũ est de eclipsi) Vt puta de tonitruo: terręmotu, & id genus. Et hoc inquit. Sicut ãt defectus est demr̃abilis, non vt particularis, sed vt vl̃is. Silr̃ est intelligendũ, & in alijs, quæ etiã sæpe fiunt.

Dubium.

¶ Sed cõtra hęc adhuc dubitaſ, qm̃ eclipsis ul̃r non semper est. Cum.n. nullũ ipsius eclipsis singulare cõtingat esse: etiã vl̃r eclipsis aliqñ non erit, ergo & vl̃r: & particulariter eclipsis est corruptibilis.

Solutio. Quæ sæpe fiũt pñt cõsiderari vt i actu & vt in potẽtia.

¶ Vno modo dici põt, ꝙ hęc q̃ sępe fiũt: possunt cõsiderari, vt in actu: & sic sunt particularia, & corruptibilia, & vt sic de eis non est scia, & pñt considerari vt in aptitudine & potẽtia: & vt sic sunt vl̃ia: & semp, & sic de eis ẽ scia.

Alia solut. Themist. & Philopo.

¶ Vel melius, ut The. & Phi. inquit. dicamus ꝙ eclipsis: & similia vniuersaliter accepta pñt referri ad singularia, & sic nõ semp sunt, sicut neq; singularia: & pñt referri ad suas cãs, & sic sp̃ sunt, qm̃ causis p se positis ipsius eclipsis, ip̃ eclipsis ẽ, & sic de eclipsi, & talibus est demr̃o & sciẽtia. Nã, vt sic sunt vl̃ia, q̃ relata ad suas p se cãs, semp sunt.

Cum autem pateat fieri non posse ut demonstretur quodq; nisi ex cuiusq; principijs: si id quod demonstratur rei competit: ut est illa, non sane quidpiam scitur si ex ueris & indemonstrabilibus, medijsq; uacantibus ostendatur. Fit enim ut quidpiam perinde ostendatur atq; Bryson quadrationẽ ostendit. Huiusce modi namq; rationes per commune quoddam ostendunt quod et alij competet. Quapropter & ad alias res non propinquas ipsæ rationes accommodantur.

Tex. 23.

Quoniam autem manifestum est q. demonstrare unũquodq; non est, nisi ex unoquoq; principiorũ, si id quod demonstratur sit secundum quod est illud, non est scire hoc, si ex ueris, & indemonstrabilibus demonstretur, & immediatis. Est enim sic demonstrare, sicut Bryson tetragonismon. Secundum commune enim demonstrat rationes huiusmodi, quod & alteri inest. Vnde & in alijs conueniunt hæ rationes non congeneis.

Cõm. 94. Cõtinuatio ſm Them.

Iuxta Themistij paraphrasem. Videẽ ꝙ Aristo. uelit oñdere, ꝙ demr̃ones non fiãt ex cõibus. Nã cũ ostendit demr̃ones ex ꝓprijs cõstare: hic oñdit, ꝙ non ex cõibus constant. Et hoc quidẽ nõ iniuria oñdit, nã cũ oñdit demõstrationes fieri ex dignitatibus: q̃ tões ꝓpõnes sunt neqs credat ꝓpter hoc demõstrationes ex cõibus fieri, ex eo q̃a ex dignitatibus fiant. Ideo ostendit demr̃ones non fieri ex cõibus.

Quæ Phil.

¶ Philop. vero ait Aris. his: quæ de scientia oñsa sunt, hic addere, ꝙ nõ sufficiat facere demõstrationes ex ueris, & immediatis propõnibus, sed oportet vt sint ex ꝓprijs subiectis, de quo demr̃ones fiunt. Cuius cãm Phi. explicat. Nã siquidẽ (inquit) dixero omnis lapis coloratus est, omne quod coloratũ est, corpus est. Ois igiſ lapis corpus est. Accepi qdẽ ꝓpõnes veras: & imediatas. Nullo.n. indigeo termino ad demr̃andũ ꝙ lapis coloratus sit, aut ꝙ oẽ coloratũ corpus sit. Non tñ medius terminus.s. coloratũ esse, est ꝓprius subõ. Coloratũ.n. eẽ multis & alijs inest, oportet ãt (vt sępe demr̃ est) demr̃ones fieri ex ꝓprijs vniuscuiusq; subi principijs: hoc ẽ ut medius terminus ꝓprius sit extremis. & nulli alteri cõis. Vnde iqt. ¶ Qm̃ ãt manifestũ ẽ: ꝙ demr̃are vnũqdq;.s. q̃situ de cõcesso vel subõ, nõ ẽ, hoc est non cõtingit: nisi ex vnoquoq; principiorũ.s. ꝓprio termino vtriq; extremo, & nõ cõi, & hoc si id qd demr̃aſ, hoc est: si q̃situ sit ſm ꝙ est illud, hoc ẽ. si q̃situ insit p se subõ, de quo demr̃aſ, Totũ hoc accepit veluti añcedẽs, & ꝓbatũ ab ipso tũc dat cõsequẽs, qd nũc ꝓbare ꝓposuit, & inqt. Nõ ẽ scire hoc.s. q̃situ, si ex veris, & idemr̃abilibus: & imediatis demõstreſ de suo subõ. Dixit imediatis, vt alterũ alterius sit expositiuũ. vt placet Philopono. Vel dixit. Et immediatis, qm̃ aliq̃ propõ est indemr̃abilis, q̃ nõ est immediata: vt hæc Nix est alba. Indemr̃abilis.n. est, q̃a sensu patet, immediata vero nõ ẽ, q̃a habet cãm. Qd ãt demr̃o sit ex indemr̃abilibus, & nõ ꝓprijs, oñdit p demr̃onẽ Bryssonis, q̃ ꝓbat q̃drationẽ circuli.

Quadratio circuli ſm Brissonem.

¶ Quę vt Them. & Alexander: & Philop. exposuerũt, ẽ hæc. Illa inter se paria sunt: q̃ eisdẽ maiora minoraq; hñt. Hęc n. est cõmunis dignitas: in qbus maius reperiſ, & minus in his & æquale dabitur. Sed datur quadrangulus maior circulo vt quadrãgulus. A.B.C.D. & quadrãgulus minor circulo. vt. I.K.L.M. ergo dabitur quadrangulus ęqualis circulo. Hæc ratio ex cõmunibus est, qm̃ (vt inquit.) secundũ cõmune demonstrãt rationes huiusmodi: quod cõmune & alteri inest, cuius causam affert, & in-

Quadrangulus maior.

A B

E F

I K

Quadrangulus minor.

M L

H G

D C

quit. Vnde hoc est propterea quia hæ rationes & in alijs conueniunt non congeneis hoc est non eiusdem generis. Maior.n.nō modo in magnitudinibus vera est, sed etiā in numeris,& tēporibus,& alijs.ecce quō Brysſonis demonstratio est indemonstrabilibus, est non tamen ex proprijs. Cū terminus medius: videlicet maius & minus cōmunis sit multis diuersorum generū. ¶ Vnde Philoponus inquit. Illud enim ex intermedio maioris & minoris: vt Brisson videbatur quadrare circulū: non proprium est geometriæ: sed est commune etiam plurimis alijs,& potius(vt inquit.)Dialecticę competēs est q̄ geometriæ. Quoniam non ex proprijs principijs, quod propositum est, demonstrat.

Igitur res non ut illa est, sed per accidens scitur. Non.n.& ad aliud genus demonstratio accommodaretur, Tunc autem unū quodq; non per accidens scimus, cum per id cognitionem consequimur per id quod competit, ex principijs illius qua ratione est illud, ueluti cum duobus rectis æquales habere rerum ei scimus competere cui per se competit id ipsum ex principijs huius.

Ergo non quatenus illud est, scit, sed per accidens. Non.n.correspondebat demonstratio, & ad aliud genus est. Vnūquodq; aūt scimus non per accidens, cum per illud cognoscimus, per quod est ex principijs illius, inquantum illud est. Vt duobus rectis æquales habere, cui inest per se quod dictum est, ex principijs illius.

Cōm. 95. Cum declarauit q̄ demōstratio debeat esse ex proprijs & hoc p exemplū acceptum a demonstrationibus Brysſonis. Nunc ostēdit ex quibus deōmstrabat Bryſſon q̄drationem: & vult q̄ non ex his, quę per se sunt: sed ex his quæ per accidens(vt Philoponus inquit)demonstrabat. Et inquit. ¶ Ergo non quatenus illud est hoc est per se scit Brisson per suas demonstrationes: sed per accidens. Qui de homine scit esse discipinę capax, p animal: scit per accidens, quoniam non per medium. quod homini proprie competit: sed per medium: quod homini: & alijs competit. Duę enim sunt causæ: quibus de aliquo subiecto aliquid scitur per accidens, vt de homine esse disciplinæ capax. Prima quidem: qm̄ per extraneū mediū sciretur, vt si de homine sciretur esse disciplinę capax, propter esse album. Secunda uero, quādo per cōia; vt si de homine illud sciremus propter esse animal. Has duas causas ergo assignat, q̄ demōstratio Brissonis sit faciens scire p accidēs,& inquit. Nō.n.correspōdebat demonstratio: qua videlicet Bryſſon probauit quadrationem, quoniam medium per quod illam probauit, erat extraneum,& non proprium quadrato. Hæc est prima causa, assignat secundam, & inquit. Et ad aliud genus est, quoniam est commune, quod non tantum quadrato & circulo inest, sed numeris: & temporibus. Et sic Brissonis demonstratio fecit scire per accidens. Deinde exponit quid sit scire per se,& hoc nescit de nomine contentio,& inquit. Vnumquodq; autē scimus per se,& nō per accidens: cū per illud cognoscimus subaudi quęsitū de subiecto per quod est ex principijs illius, inquantum illud est. Cuius rei exemplum affert: & inquit. Vt duobus rectis æquales habere scimus competere illi subiecto, cui competit per se illud quod dictum est, ex principijs illius. Hoc est per medium proprium, vt longa oratione Philoponus exponit, per quam dat intelligere q̄ duo sunt de ratione eius quæsiti, quod p se scitur de aliquo,& quod per se cōpetat ei subiecto: de quo quærebat. Et hac rōne cādidum de Cigno nō p se scitur. Et q̄

Duæ sunt cāe quibus aliquid scitur per accidens.

sciatur per id, quod ex principijs subiecti conficit, quod est definitio subiecti: ex qua re definitionē minoris hoc est subiecti esse demōstrationis medium patet. Verum de hoc in secundo. ¶ Animaduerte tn̄ q̄ quæsitum est illud, quod scitur, vt secundo huius dicetur. Et quoniam subiectum est concessum, ideo subiectū in fine demonstrationis, non est illud, qd̄ scitur. Et qm̄ passio: vel aliqd passioni simile quæritur. Ideo passio scitur, & qm̄ non per medium extraneum, nec per mediū cōmune, igitur per illud mediū scitur, quod ex principijs rei exit. Hæc Aristoteles tetigit hic in summa ¶ Quærunt Iuniores: vtrū cōe possit extraneū dici. ¶ Rn̄det quod cōmune extraneum dici pōt: q̄tenus descendit ad aliud genus. ¶ Verū hæc responsio ambigua est, nā superius est de rōne inferioris, ergo nō pōt dici extraneum si in illud descendat. ¶ Et sic dicerē nullū cōe. extraneū esse suæ speciei, cū sit de eius rōne. Sed bene ei: cuius nō est genus: & hoc pacto sapor dulci extraneus non est, sed albo. Bryſſonis vero ratio peccabat dupliciter. Tum quia p communia, tum etiā quia per extranea demonstrabat.

Dubium. Respon. Quæ rō. propria rō.

Quare si illud competit ei per se: cui competit: medium necesse est in eadem esse propinquitate. Quare & si per illud inest, cui inest, necesse est medium in eadem cognitione esse.

Hoc quod Aristo. infert hic: potest referri ad exēplū proximum quod textu proximo attulit, vt Philopon. retulit. Dixit.n.q̄ demonstratio qua demōstratur q̄ anguli trianguli sunt æquales duobus rectis, non fit p medIū extraneū, sed p mediū: qd̄ p se cōpetit subiecto. Et hoc infert. ¶ Quare & si p se illud inest, cui inest, hoc ē quare si mediū p se inest subō. s. minori extremitati, cui inest, in ea subaudi demonstratione, q̄ probat q̄ anguli triāguli duobus rectis sunt æquales, necesse est medium subaudi in tali demōne, in eadē cognatione esse cū extremis, hoc est necesse est, vt mediū sit eiusdē geneis cū extremis illius demōnis, ita, vt nō sit mediū in gn̄e geometrico,& extrema in genere arithmetico. Nā q̄ rōne mediū p se inest minori extremitati eadem rōne maior extremitas p se inest medio. Quare mediū in tali demōstratione erit eiusdē gn̄is cū extremis ¶ Vel pōt intelligi q̄ Arist. hoc inferat nō in tali demōne tm̄: sed vlr in omni demōne, vt sit dicere, q̄ ex dictis pateat vlr ī omni demōne mediū eē eiusdē gn̄is cū extremis, qm̄ pbatum est mediū per se inesse subiecto: & eadē ratione q̄ maior extremitas insit per se medio, ergo oportet mediū esse eiusdē generis cū extremis, alioquin non p se: sed extranee inesset mediū subiecto: & primū medio. Et vtroq; modo hoc quod Arist. infert bene intelligit.

Cōm. 96. Alia expō

Quod si non sit ita, at perinde erit, atq; cum musica per arithmeticam demonstratur. Atq; talia demonstrantur quidem similiter, differentia tantum est. Nam ipsum quidem esse, ad aliam scientiam attinet, Subiectum enim genus diuersum est. Ipsum autē pp. quid, superioris nimirū est cuius per se sunt ipsi affectus. Quare patet ex hisce fieri non posse, quo demonstretur quodque simpliciter nisi ex principijs uniuscuiusq;, sed horū principia habent cōe.

Si autem nō sit. Sed sicut harmonica per arithmeticam, huiusmodi autem demonstrantur quidem similiter, sed differunt: nam ipsum quidem quia, alterius scientiæ est. Subiectum.n.genus alterum est. Ipsum uero propter quid, superioris, cuius per se passiones sunt. Quare & ex his est manifestum, q. non sit demonstrare unumquodque simpliciter, aliter quam ex proprijs uniuscuiusque principijs. Sed horum principia habent commune.

¶ Hic

Cōm. 97. ¶ Hic locus dupliciter legi poteſt, vno modo vt dicamus: q̄ cum Ariſtot. declarauit q̄ medium debeat eſſe eiuſdem generis cū extremis nunc velit exponere, quã

Duplex identitas.

(vt ita dicã) Identitate: an ſimpliciter, an ſm quid. Eſt. n. duplex identitas: vt ita loquar ſimpliciter quidem qua videlicet homo & equus eadem genere ſunt, quoniam ex equo ſub animali continentur. Et ſecundū quid: quæ ſubalternationis identitas eſt. Veluti equus & animal, quę ideo dicuntur eiuſdem generis, quia alterum ſub altero continetur. Ergo exponit nūc quomodo medium & extrema eiuſdem generis eſſe debeãt, an ſimpliciter: vt homo & equus ſub animali: an ſecūdū quid ſubalternatione, vt equus & animal. Et tunc lege verba hoc pacto. ¶ Sinautē nō ſit ſubaudi medium eiuſdem generis cum extremis ſimpliciter. Sed ſicut Harmonica Theoremata demr̄antur per muſicã ſciam. Vbi extrema & medium ſunt eiuſdem generis ſecundum quid, ſcilicet ſubalternatione, q̄ſi dicat, ſinautē mediū non eſt eiuſdē generis ſimpliciter cum extremis, ſed ſecundum quid ſcilicet ſubalternatione, ſubaudit Philopon. neceſſe eſt demr̄onem etiam fieri ex eiſdem principijs ꝓprijs, talem ſecundum quid, & ſubalternatione. Sunt enim verba diminuta more attico: vt videntur. ¶ Philoponus vero verba hæc aliter exponit: vt referantur ad proxime dicta hoc modo. Sinaūt nō ſubaudi ex proprijs principijs ſubiecti demōſtratio fiat. Sed ex principijs eius ſciētiæ quæ proxime continet prædictam ſcientiam: ſicut harmonica per arithmeticam, ſubaudi tu (ut Philoponus inquit) neceſſe eſt demonſtrationem ex eiſdem fieri, & hoc ſi vere demonſtratio eſt ex eiſdem dico. Veluti harmonica demonſtramus per principia arithmeticæ. In talibus. n. demonſtrationibus medium extremis eiuſdem generis eſt ſubalternatione, & non ſimpliciter: Et hoc exponit, & inquit: Huiuſmodi autem demonſtrantur quidem ſimiliter, ſed differunt. Hoc eſt quę per principia generalioris ſcientiæ demonſtrantur. Simili quidem modo demonſtrantur, quō & illa, quæ ex proprijs principijs demonſtrantur hoc eſt quia ſciētifica eſt horum demonſtratio, veluti & illorum, quæ ex proprijs principijs demonſtrātur. Sed differunt. Quoniam in illis quidem, & ipſum quia, & ipſum propter quid ex eadem eſt ſcientia. In alijs uero, quæ ſubalternatione eadem ſunt. Ipſum quidem quia alterius ſcientiæ eſt, quia eſt ſcientiæ ſubalternatæ. Subiectum. n. ſcientię ſubalternatæ alterum eſt a ſubiecto ſciētię ſubalternantis. Eſt. n. alterū: q̄ñ ſubalternum. Ipſum vero pp̄ quid eſt ſcientiæ ſuperioris. ſ. ſubalternãtis, cuius per ſe & primo paſſiones ſunt. Eſt. n. ipſum quia muſicę, ipſum vero pp̄ qd arithmeticæ. Ex his iterum cōcludit illud qđ ſuperius ꝓbauit, & inquit. Quare & ex his eſt manifeſtum q̄ non ſit demōſtrare vnūquodq; ſimpliciter hoc eſt proprie, & non ſophiſticō mō qđ eſt p accn̄s, aliter q̄ ex ꝓprijs vniuſcuiuſq; principijs, qm̄ qui demr̄at in eadem ſcia, & per ea, quæ ſunt eiuſdem ſcientiæ, & per ea quæ ſunt ſuperioris ſcientiæ, ſemper ex proprijs demōſtrat.

Dubium.

¶ Sed dices: verum principia ſcientiæ inferioris, & principia ſcientię ſuperioris habeãt commune: per quod poſsint

Solutio

demr̄ari adhuc. ¶ Quaſi reſpondet, & inquit. Sed horū principia habēt cōe. Hoc eſt, tã pricipia inferioris q̄ principia ſuperioris habēt cōmune, hoc eſt primã philoſophiã (vt exponit Philopo.) Hæc. n. (vt inquit) principia cuiuſlibet ſcientiæ, & inuenit, & demonſtrat: ex quo artiū ars, & ſcientiarū ſcientia dicta eſt. Et tu intellige hoc quod Philoponus iquit. Quod prima Philoſophia demonſtret principia omnium non ſimpliciter. quoniã ſic ſubalternaret ſibi omnes alias ſcientias, ſed neganti. vt primo phyſicorum expoſuit Simplicius. Aliter ēt verbum iſtud intelligi poſſet, ſed non curo. ¶ Ex his patet. Primo q̄ eadē demōſtratio eſt ex hypotheſi, & pp̄ qd. Vt demōſtratio muſica ratione habita ad muſicum ex hyppotheſi eſt: ratione vero habita ad arithmeticū eſt propter quid. Eædem. n. propoſitiones muſico quidem ſuppoſitiones ſunt. Arithmetico vero cōcluſiones: quæ propter quid ab eo demonſtrantur. Secūdo patet, q̄ licet metaphyſica ſit communis ſcientia, quę demonſtrat principia ſubalternatæ, & ſubalternantis ſcientię: non tamen ſubalternat ſibi illas, quoniã tales propoſitiones nō probantur propter quid in metaphyſica. Sed tantū probantur neganti, et quidem ex conceſsis ab eis, hoc autē non eſt probare pp̄ quid, ſed potius dialecticæ. Verborum expoſitio ¶ Quo vero ad verba attinet. Animaduerte q̄ ſubiectū ſubalternatæ alterum eſt a ſubiecto ſubalternantis, quatenus ſubiectum ſubalternatę ſuperaddit ſubiecto ſubalternãtis accidentalem differentiã: vt numerus ſonorus: quod eſt muſicę ſubiectum, numero addit ſonoritatem, quæ eſt differentia accidentalis. Numerus vero ſubiectum eſt arithmeticę. Hac ratione Phyſica metaphyſicæ non ſubalternatur. quoniam ens mobile quod eſt phyſicæ ſubiectum, enti: quod eſt metaphyſicæ ſubiectum, addit mobilitatem, quæ enti accidens non eſt.

Quod ſi id conſtat, patet fieri non poſſe quo quiſquam propriorum principiorum exhibeat demonſtrationem. Erunt enim illa omnium principia, & ipſorum ſcientia domina omnium erit. Etenim is ſcit magis, qui ſuperioribus ex cauſis ſcit. Scit enim tum ex prioribus, cum ea ex cauſis ſcit, quæ non effectus ſubeunt rationem. Quare ſi magis ſcit & maxime, & ſi eſt illa ſcientia, magis profecto, maximeq; ſcientia eſt. Demonſtratio uero non ad aliud genus accommodatur niſi eo modo quo tam ad demonſtrationem facultatis machinarum extruendarum uel ad perſpectiuas geometricæ, quam ad muſicam arithmeticæ demonſtrationes accommodantur ut diximus.

Si autem manifeſtum eſt hoc, manifeſtum & quoniam non eſt uniuſcuiuſq; propria principia demonſtrare. Erunt. n. illa omniū principia, & ſcientia eorum domina omnium. Et. n. ſcit magis ex ſuperioribus cauſis ſciens. Ex proprijs. n. ſcit, cum non ex cauſatis ſciat cauſis. Quare ſi magis ſcit, & maxime, & ſcientia illa erit & magis, & maxime. Sed demonſtratio non cōuenit in aliud genus aliter quam ut dictum eſt. Geometricæ in perſpectiuas, & mechanicas, & arithmeticæ in harmonicas. Aliter Si āt ē ſcia q̄ principia vniuſcuiuſ que demr̄aret erit illa omnium principium & domina.

Com 98. 1. Corolla. Vt Philopo. placet. Ariſt. hic quoddam corollarium concludit ex prędictis, & forte duo ex dictis corollaria deducit. Primū quidem dicens. ¶ Si autē manifeſtū eſt hoc, videlicet q̄ non contingat demonſtrare aliqd, niſi ex proprijs illius principijs: manifeſtum eſt, & quoniam non eſt vniuſcuiuſq; propria principia demōſtrare hoc manifeſtum eſt, q̄ non contingat aliquam ſcientiã propria principia demonſtrare. Nã (vt Philo. inquit) Demōſtrationē ex ꝓprijs oportet fieri principijs. At principiorū non eſt poſsibile eſſe principia. Hoc (ut mihi videtur) eſt primū Corollariū. Deinde aſsignat ſecūdū Corollariū ex dictis, & ſm vnã ſcripturã: inquit. Si āt eſt ſcientia, quę principia vniuſcuiuſq; ſciētiæ demōſtret; erit illa 2. Corolla.

ſcientia,quæ principia oīum demōſtrat,omniū ſcientiarum principium & domina : quaſi omnes ſubalternans. Et ꝙ ſit cęterarū principium & domina;probat:& inqt. Et.n ſcit magis ex ſuperioribus cauſis ſciens.Dicitur.n. primo metaphyſicę, ꝙ metaphyſica ſcit per altiſsimas cauſas. Exponit autē,qui artifex ſcit ex proprijs : & inquit.Ex proprijs.n.artifex aliquis ſcit,cū ſit ex cauſis nō cauſaris,quia vero metaphyſica ſcit ex cōibus & altiſsimis cauſis:ideo concludit,quare ſi magis ſcit : & maxime.ſ.per maiores & maximas cās,& ſcientia illa erit & magis.ſ.ſcientia : & maxime ſcientia ſubaudi talis eſſet metaphyſica,ſi ipſa ſciret principia omnium,quare metaphyſica eſſet ſubalternans oēs,& Regina ſcientiarum atqꝫ ars artiū . Reperit qūo licet migrare de genere in genus:& inquit.Sed demonſtratio non cōuenit in aliud genus aliter ꝙꝫ ut dictū ē,quaſi dicat , licet ita ſit:ꝙ metaphyſica ſit Regina & domina , tñ demonſtratio non conuenit in aliud genus:aliter ꝙꝫ vt dictū eſt. Videlicet p ſubalternationē:vt demonſtratio geometriæ conuenit migrare in perſpectiuas:& mechanicas,& demōſtratio Arithmeticę cōuenit migrare i harmonicas.Hæc.n. (vt exponit Philopo.) migratio eſt per ſubalternationē.Hęc de Corollarijs,& de modo : quo altera ſcientia in alterā migrat.

(In proclogo)

Dubiū contra ſecūdū Coroll ar. — Solutio.

☙ Sed dubitares contra ſecūdum Corollariū,qm̄ tunc metaphyſica ſubalternaret ſibi omnes ſcientias,cū ſit Regina & dña aliarū. ☙ Dicendū ꝙ Metaphyſica ſubalternat ſibi oēs p recurſum,qm̄ vbi principia cæterarū ſcientiarū negarentur , tandē per recurſum ſyllogiſmis redargutiuis ex datis ab aduerſario:illa probabit cęterarū ſciētiarū principia. Non tñ pp hoc ſubalternat ſibi cæteras ſimplr.Non.n.probat cæterarū principia propter quid.

Dubiū contra primū. 2 phyſ. 22. — Solutio

☙ Secundo dubitaē contra primū Corollarium:nā ſecundum Auer. ſcientia ſpecialis pōt probare ſua pricipia ſaltē demōſtratione ſigni. ☙ Dicendū,ꝙ Auer.loquitur de principijs ſubiecti conſtitutiuis,non autē de principijs cognoſcēdi:quæ Axiomata dicuntur.Hæc.n.vel ſunt per ſe nota ſenſu vel in ſuperiori ſcientia probata.

Alia dubiū — Solutio.

☙ Rurſus dubitatur cōtra modum,quo altera ſcientia in alterā migrat.Primo quidē, qm̄ medium non videtur eiuſdem generis cum extremis. ☙ Dicendū ꝙ licet nō ſit eiuſdē generis cum extremis loquendo de genere prędicamenti:eſt tamē eiuſdē generis cū extremis loquendo de genere ſubiecti ſcientifici.Continentur.n.in eodē ſubiecto ſcientiæ.

Verborum expoſitio.

☙ Quo vero ad verba attinet. Animaduerte , ꝙ vna ſcriptura legit hoc pacto.Si autē eſt ſcientia:quæ principia vniuſcuiuſqꝫ demonſtret, erit illa omniū principium & domina:& hoc modo expoſita eſt,& tūc per principiū intelligit principē,& per dominā intellig̃t Reginā.Nā licet ſophiſtica,dialectica,& metaphyſica ſint de oībus:nō tamen eodem modo.Nam metaphyſica eſt de omnibus ſcientifice.Dialectica probabiliter: ſophiſtica apparenter.Et quia metaphyſica eſt de omnibus ſciētifice , ideo eſt Regina & vere domina.Cæterę vero non . Eſt vna alia ſcriptura,de q̄ in textu ſic habetur.Erunt.n.illa omnium principia,& ſcientia eorum domina omnium . Et tunc intellige ꝙ ſit unum corollarium tantum hoc mō: ꝙ ſi quæ dicta ſunt vera ſint.Manifeſtum eſt, ꝙ non eſt vniuſcuiuſqꝫ ſcientiæ ſpecialis propria principia demōſtrare:ſed demōſtrare ꝓpria cuiuſqꝫ ſciētię pricipia erit ſcientię cōis ſaltē(vt dictū eſt) per recurſum.Cuius cām affert & inquit.Erūt.n.illa principia , de quibus ſcientia cōmunis agit,omnium ſcientiarum principia ſaltem per recurſum . Et ſcientia eorum principiorum domina & Regina omnium ſciētiarum:& ars artium,ut metaphyſica . Et ꝙ ſit domina & Regina omnium ſcientiarum: probat:& quę dicit,ex dictis perſpicua ſunt.

At uero difficile admodum eſt ſeſe percipere quempiam ſi ſciat nec ne? Eſt.n.difficile cognoſcere ſi ex principijs uniuſcuiuſqꝫ ſcimus nec ne.Quod quidem eſt ſcire . Putamus autem ſæpenumero ſcire , ſi ex ueris quibuſdam primiſue ratiocinationem habemus. Id uero non eſt ita,ſed oportet ipſis primis eſſe propinqua. Ea autem in quocunqꝫ genere principia dico,quæ fieri nequit , ut demonſtrentur eſſe.

Text. 14.

Difficile autem eſt cognoſcere,ſi ſciuit an non,difficile enim eſt noſcere,ſi ex principijs uniuſcuiuſque ſcimus, an non , quod quidē eſt ſcire. Opinamur enim(ſi habeamus ex ueris quibuſdam ſyllogiſmum,& primis)ſcire.Hoc autem non eſt:Sed cōgenea oportet eſſe primis , Dico autem principia in uno quoqꝫ genere illa: quæ quoniam ſint:non contingit demonſtrare.

Cōmē. 99. — Cōtinuatio

Cum expoſuiſſet:quid proprie ſit ſcire:& demōſtraſſet:ꝙ ſcire ſit ex proprijs cuiuſqꝫ principijs:nunc oſtendit ꝙ difficile ſit cognoſcere , ſi demonſtrator ſciat:aut nō,& dicit ☙ Difficile āt ē cognoſcere ſubaudi ſi demōſtrator ſciuit ex proprijs cuiuſqꝫ principijs:an non? hoc eſt cognoſcere (ut Philoponus exponit)ſi demonſtratiue proceſsit ſyllogiſmus aut nō?difficile eſt. Huius rei cām aſsignat,& iquit. Putamus enim ſcire, ſi habeamus ex veris quibuſdam:& primis ſyllogiſmum . Putamus enim ſi veras capimus propoſitiones,& immediatas:ꝙ etiam demonſtratiue cęperimus. Hoc autem vt inquit, Non eſt,ſed ea principia,quæ accipimus congenea atque proxima oportet eſſe primis. Siquidem(vt Philoponus ſuppleuit) demonſtratum eſt , non ſolum veras oportere eſſe propoſitiones,ſed etiā ex proprijs & ꝓximis principijs aſſumptas . Hinc Philoponus deducit, ꝙ primum Theorema:& ſecundū geometriæ propriæ demonſtratum eſt.Reliqua autem, quæ deinceps ſunt, vere quidem ſyllogizata ſunt:non tamen demonſtratiue.Non enim ex proprijs propoſitionibus vnūquodqꝫ demonſtratum eſt,neque immediatis:quoniam ſemper poſteriora demonſtrantur:per ea quæ iam demonſtrata ſunt.

Dubiū. — Solutio Philopo.

☙ Sed dices utrum ſyllogiſmus quo demonſtrātur poſteriora:qui conſtat ex iam demonſtratis: ſit ſyllogiſmus demonſtratiuus. ☙ Reſpondet ad hoc Philoponus: & nos reſpondimus ſuperius: quòd ſyllogiſmus huiuſmodi ualde abuſiue demonſtratio eſt , & non niſi quis propoſitiones:ex quibus cōſtat talis ſyllogiſmus: demonſtratiuas dicat:quod quidem abuſiue , & non ꝓprie verum eſt. ☙ Epilogādo ergo paret: ꝙ cum difficile ſit ſcire naturā rerum,& ea,quæ per ſe vnicuiqꝫ naturę inſunt. Iccirco difficile eſt,& ſcire, vtrum demonſtratiuus ſit ſyllogiſmus aut non.Et ne ſit de nomine contētio exponit,quid p principia ipſe intelligat, eſt.n.principium multipliciter dictum,& inquit.Dico autem principia in vnoquoque genere: hoc eſt in vnaquaque ſcientia.Illa:quę quoniam ſunt vera ,non contingit demonſtrare. Sed ſunt confeſſa:atque in illa ſcientia, cuius ſunt per ſe nota ſunt. Vtputa geometrię principia ſunt,punctum impartibile eſt , linea eſt quæ in unum dimenſi is eſt. Hæc enim aſſumit , & non demonſtrat geometria, ſed vt exiſtentia ſupponit , hoc pacto in cæteris ſcientijs principia

tijs principia

tus principia prima & indemonstrabilia sunt. Quærunt Iuniores quam ob causam Axiomata hoc est dignitates non faciant scire. Respondent per simile de solis virtute: hoc est, quia sunt vniuersales causę. Sed sic dicentes, si velint ꝙ Axiomata nullatenus faciat scire: errant: quoniam causa vniuersalis (vt Aristo. inquit) magis & maximę facit scire. Sinautem velint ꝙ non faciant scire specificum in certo sciendi genere: Verum dicunt. Nam cum sint communia: & trascendentia: ad determinatum genus non sufficiunt, nisi proximis causis additis, quę principia in genere propria vocat.

Dubiũ. Responsio. Q̃ŏ intelligi debet responsio.

Sumitur igitur quidnã ipsa prima & quæ ex hisce proficiscũtur significant. At principia sumere, esse cætera demõstrare necesse est. Ceu quid est unitas, aut rectũ, aut triãgulus sumere. Esse uero unitatem ac magnitudinem, cætera autem demonstrare.

Quoniam quidem igitur significẽt & prima, & quæ ex his, assumitur. Quod autem sint, principia quidem est accipere. Alia uero demonstrare, ut quid unitas, aut quid rectum, & quid triangulus. Esse autem, unitatem quidem est accipere, & magnitudinem, Altera uero demonstrare.

Cõm. 100. Sup text. secundo cõmenta. 5. Expositio Philopo.

His declaratis: Aristo. nunc declarat: quę in demõstrationibus assumpta necessariũ sit demonstrare: ꝙ sint, q̃ vero: non sit necesse. Et vt Philoponus inquit: Eadẽ dicit: quę in proęmijs ænigmaticæ dixit. Sed vnde ad hoc deuentum sit: Philoponus exponit, & dicit Aristotelẽ ad hoc deuenisse: quoniam dixit ea esse pricipia in vno quoque genere: quæ ꝙ sint: non contingit demõstrare: Hinc motus: docet Philosophus, q̃ i demõstrationibus assumpta sit necessariũ demõstrare: ꝙ sint, & quæ non sit necesse demonstrare. Pro declaratione vero eorũ q̃ hic Aristo. repetit: Philoponus pręmittit: ꝙ omnia quę in demonstratione assumunt: ad minus duo sunt, propositiones videlicet & conclusio. Cõclusio vero: duos habet terminos, & prædicatum, & subiectum: quorum subiectum quidem concessum siue datũ Philoponus vocat. Prædicatum vero: quia quęritur: vocat quæsitum. Quare quę in demostrationibus assumuntur in tria tandem multiplicantur, In propositiones, & in concessum, & quęsitum. Et (vt Philoponus inquit) per propositiones intelligit Axiomata, quę maioris locum tenet. Propositiones vero: quę minoris locum occupant: Arist. p̃termittit propter causam assignatam in proęmijs. His stãtibus primo accipit conuenientiã, deinde differentiã. Et inquit. Quoniam quidẽ igitur significẽt & prima: & etiã ea quę ex his sunt, videlicet cõclusiones: assumitur: & tanq̃ cõmuniter illis cõpetẽtes accipitur. Hęc est conuenientia. Quo vero ab verba attinet: per quoniam, quod gręce est ὅτι, intelligit q̃d, remota litera omicron: hoc est dẽta litera o: vt sit sensus quid quidẽ igitur significẽt & prima hoc est Axiomata: quę maioris locũ occupant, & quid significent ea: quę sunt ex primis hoc est conclusiones, assumitur: & supponitur. Deinde exponit differentiam: et inquit. Quod autem sint. s. uera: pricipia quidẽ: quę locum maioris occupant, est accipere, ac supponere. Alia vero. s. conclusiones est demonstrare.

Verborum expositio.

Quo vero ad rẽ attinet. Animaduerte ꝙ ꝓpositiões & conclusiones quid significent. Assumit, quoniam clarum est: nã & ꝓpositiones & cõclusio p̃cognoscunt noticia quid nominis saltẽ ratione terminorũ, ex q̃bus cõstant. Deinde exẽplificant, & inquit. Vt quid vnitas: aut quid rectum: aut quid triãgulus. Vnitatem quidem sumit in exemplum eorũ quæ dant, ac concedũtur: in quibus & quid significent: & ꝙ sint p̃sumpta esse opus est. Rectum vero & triangulum in exemplum eorum, quæ quærunt. In his. n. oportet communiter quid sit horum vnũquodque assumere, hoc est definitiones eorũ pręexponi. Et cũ declarasset ꝙ in omnibus assumatur quid significat, demonstrat postea p̃ exempla ꝙ in quibusdã quidem ipsum ꝙ sit: demonstrat. In quibusdam vero: ꝙ sumat: & inquit. Esse autem: vnitatem quidẽ est accipere: & magnitudinẽ. Altera vero demõstrare. Alex. p̃ magnitudinẽ ꝓ recto audit. Et q̃dẽ non bene q̃m vnitatem & magnitudinem in exemplum eorũ: quę dantur, ac conceduntur: accepit quoniã & in his ipsum quia est præcognoscitur. Altera vero vt rectũ & triangulũ, quę quęruntur, est demonstrare. Et hoc pacto Philoponus intellexit: & quidem probe, ac dilucide. Quare ex his patet, tria esse pręcognita: duasq; pręcognitiones: vt in proæmijs expositum est.

Quid Alex. Refutatio.

Eorum autem quibus in demonstratiuis utuntur scientijs, alia cuiusq; scientiæ propria, alia cõmunia sunt, communia tamen similitudine rationis quippe cum usus eorum tantum sese extendat in quacunq; sciẽtia quantum cuiusq; subiecto generi congruit. Propria sunt, ut lineam esse talem rectumue. Cõmunia, ut si ab æqualibus æqualia demas, ea quæ restant æqualia sunt. Atq; horũ unũquodq; cuiq; satisfaciat ad cuiusq; genus accõmodatũ. Idem. n. hoc faciet, & si nõ de omnibus ipsum accipiet geometra, sed de magnitudinibus tantum, & arithmeticus de numeris solum,

Sunt autem quibus utuntur in demonstratiuis sciẽtijs, alia quidem propria uniuscuiusq; scientiæ, alia uero communia. Communia autem secundũ analogiam, qui utile est quãtum est in eo, quod est sub scientia, genere. Propria quidem, ut lineam esse, talẽ, & rectum. Cõmunia uero, ut æqualia ab æqualibus si demas, q. æqualia reliqua sunt. Sufficiẽs autem, unumquodq; horum. quantum in genere est, idem cui faciet, si non de omnibus accipiet. Sed in magnitudinibus solum arithmetico, in numeris.

Cũ dixisset prius ꝙ possibile est eisdẽ Axiomatibus vti in diuersis scientijs: vt illo: quę eidem sunt ęqualia, inter se sunt æqualia: quo vti potest geometra: & arithmeticus, nunc exquisitius hoc exponit: & vult diuersas sciẽtias eisdem Axiomatibus non vti: nisi secundum modũ ęquiuocum. Geometra. n hoc Axiomate in magnitudinibus vtit. vt in ꝓprijs subiectis. Arithmeticus vero in numeris: naturalia aũt Philosophus ĩ t̃pibus et motibus, q̃ sibi sola subiecta sunt. Vnde inq̃t. Sunt aũt: quibus vtunt in demonstratiuis scientijs. Alia quidẽ ꝓpria vniuscuiusque scientię, Alia vero communia. Propria quidẽ Axiomata sunt: vt in geometria, quę magnitudines ęq̃les eidem sunt, ęquales sunt inter se. In arithmetica: qui numeri ęquales eidem sunt ęquales sunt iter se: in naturali philosophia: quę tempota eidẽ tẽpori æqualia sunt, inter se ęqualia sunt. Cõmunia vero sunt, quę oibus vel pluribus cõmunia sunt: vt quę eidem ęqualia inter se ęq̃lia sunt. Exponit autẽ quo mõ cõia: & inquit. Cõmunia autẽ subaudi dico secundum analogiam. & non ꝓprie. Assignat autẽ causam, & inquit, quoniam vtile est in eo genere: toto: & in omnibus cõclusionibus illius generis, quod est sub scientia. Aut saltem (vt Philo. inquit) extẽdit ad plures cõclusiões illius generis: q̃d est sub sciẽtia. Nõ tñ ad oẽs illas se extendit sciẽtias: quæ sunt diuersorum generũ: nisi secundũ analogiã, Q̃m quemadmodũ in magnitudinibus est verus ille sermo. Quæ sunt eidẽ

Cõm. 101.

æqualia,sunt inter se æqualia:ita etiam in numeris:& sic non secundum subiectum:communitas est: sed secundū proportionis rationem. Horum exempla exponit & īquit. Propria quidē:vt lineam esse talē uidelicet fluxum inter duo puncta:& rectū esse tale.s.quod non discrepat ab extremis,quæ ꝓpria sunt geometrię,cōmunia vero vt ęqualia ab ęqualibus si demas:ꝙ ęqualia reliqua sūt, exponit postea:quomodo vnūquodq; horū est cōmune,& quomodo propriū. Hoc.n.principiū,Si æqualia ab ęqualibus demas,cętera sunt ęq̄lia:si in magnitudinibus accipitur,propriū est geometrię,& cōmune omnibus cō clusionibus geometriæ. Si uero in numeris, cōmune est oībus cōclusionibus arithmeticę,& sic est propriū: & cō mune:ꝓpriū quidē generi:sciētię,cōe vero , oibus conclusionibus illius generis,& inquit. Sufficiens aūt vnum quodq; horum Axiomanī. ad id oē:quānī i genere est. Et sic est cōmune:& quod sufficiēs sit ad id oē,quātū i gene re est:probat:& inquit. Idē.n.faciet: si nō de omnibus ip se geometra illud Axioma accipiet: sed solū in magnitudinibus. Arithmeticus autē in numeris:faciet dico idē secūdū ꝓportionis rationem,qm̄ vt in magnitudinibus verū est illud Axioma:ita in numeris:& sic est propriū, vt.n.cōtrahitur ad magnitudines proprium est:ut vero cōmune ē omnibus magnitudinibus:cōmune. Patet ergo in diuersis scientijs eadē Axiomata cōmunia esse:nō proprie:ac simpliciter: sed secūdū ꝓportionis rationē. Eidē vero scientiæ esse ,ꝓpria:& cōmunia,etiā secūdum

Nota hæc. eandē rationē proportionis. Hæc Aristo. Quo tamē ad rem attinet. Animaduerte:ꝙ si Axioma illud : si ab æqualibus ęqualia demas,cętera æqualia sunt. Sumatur in sua maxima communitate term norum,nulli scientię proprium est: & vt sic sub nullius vsu cadit. Sinautem i specie accipiatur, Vtputa: si ab æqualibus magnitudini bus,æquales magnitudines demas : cæteræ magnitudi nes sunt ęquales: est vnū,Axioma geometrię ,ꝓpriū:cui si hęc minor addat: Anguli recti sunt magnitudines. Da bitur hęc conclusio:ꝙ cęteri ęquales erunt: Quare hæc cōclusio anguli incisionis sunt ęquales:nō probatur per illam formaliter si ab ęqualibus ęqualia demas:sed ab il la specificata, si ab æqualibus magnitudinibus. Bene ergo dictum est, ꝙ tātum Axioma se extendat:quantum subiectum eius, hoc est quātum se extēdit ille terminus æquale:quod est illius Axiomatis subiectum:at quia se extēdit ad magnitudines:numeros:& tempora: nō proprie quidem,sed secūdum rationis proportionem: Ideo Axioma ad omnes sciētias extēdetur: quæ de illo sunt.

Sunt etiam & ea propria circa quæ se scientia considerat , ea quæ per se illis insunt. Atq; hæc & esse & quid sunt scientiæ sumunt. Vt unitates arithmetica,pūcta,linea,geometria. At horum per se affectuum quid , quidem quisq; significat sumunt. Vt arith metica quid par,quid impar:quid quadratū, quid quodq; cubus. Geometria,quid expers rationis, quid frangi, quid cōcurrere & huiusmodi cætera. Demonstrant autem ipsos esse , & per communia & per ea quæ demonstrata sunt. Eadem & astrologia facere solet. Omnis namq; demonstratiua scientia circa tria uersatur sunt enim ea quæ ponit esse. Hæc autem sunt,genus cuius per se affectuum est contemplatrix , & ea quæ communes dignitates dicuntur ex quibus primis demonstrat, et tertium affectus quorum quid quisq; significat sumit.

Text. 25. *Sunt autem propria quidem,et quæ accipiūtur esse,circa quæ scientia speculatur quæ per se insunt. Vt unitates arithmetica, Geometria autem signa,& lineas. Hæc enim assumūt esse,& hoc esse. Horum uero quæ passiones sunt per se, quid significat unaquæq; assumunt. Vt arithmetica quidem,quid par aut impar,aut quadratus,aut cubus. Geometria uero quid irrationale,aut quid inflecti,aut cōcurrere. Quod autem sint,demonstrant & per communia,& ex his:quæ demonstrātur, & Astrologia similiter. Omnis enim demōstratiua scientia circa tria est,& quæcūque esse ponūtur,hæc autē sunt genus,cuius per se passionū speculatiua est, et quæ cōmunes dicūtur dignitates,ex quibus primis demōstrāt. Et tertium passiones,quarū quid significat unaqueque assumit.*

Cōm. 101. Cōtinuatio. Cum exposuisset Axiomata:quæ communia,& quę propria:nunc exponit terminos conclusionis:quæ sunt illius partes. Et primo exponit:quę sint subiecta ꝓpria: & quomodo præcognoscantur. Deinde exponit quæ sint passiones proprię,& etiam quomodo pręcognoscā tur:& quomodo demonstrentur. Dicuntur autem subiecta a Philopono concessa vel data: Passiones autem dicuntur quæsita. Dicit ergo. Sunt autem propria quidem duplicia:& quę accipiūtur esse:hoc est data:siue cō cessa,quoniam pręcognoscuntur quia sunt. Exponit autem adhuc magis hęc:& inquit,Sunt autem hęc subaudi subiecta,circa quę scientia speculatur passiones:quę per se isunt illis. Hęc vero,quę per se insunt, vt Philoponus exponit:dicūtur quęsita:quę de illis quęruntur: & sic demonstratiuę sciētię duo sunt subiecta,quę esse pręcognoscuntur:& passiones:quę quęrūtur. Hoc quod dixit. exponit per exempla, & iquit. Vt vnitates arithmetica: vt data ac concessa, & vt subiecta assumit esse, Geometria autem assumit esse,vt subiecta cōcessa & data, Lineas:& signa:hoc est puncta. Subaudiendum vero huic: vt Philoponus subaudit:quę vero per se his accidūt, quęrunt. Et sic duo sunt concessa, siue data: & quęsita: Tum inter hęc dat differentiam , innuens quandam cōuenientiam: est enim conuenientia:ꝙ hæc ambo aliqua ratione pręcognoscuntur ante demonstratiuam scientiam præcognoscūtur. Differentiam vero subscribit:& inquit. Hęc enim uidelicet data,& cōcessa:ac subiecta geometra & arithmetica assumunt esse,& hoc esse: hoc est pręcognoscunt,quia sunt:& quid significat vnumquodque horū. Horū vero: quæ passiones sunt p se,quid significat vnaquæq; assumunt . Sic igitur de subiecto: & esse , & quid significat:præcognoscitur: De passione vero: solū quid significat. Huius differentiæ exempla affert:& inquit . Vt arithmetica quidem: quid par:aut impar: aut quadratus: aut cubus. Geometria vero quid irrationale:aut quid inflecti, aut concurrere: Hæc sunt exempla passionum: ꝙ vnaquęq; quid significat:præcognoscatur. Quo quidem ad verba attinet,quid sit numerus quadratus,quidue cubus: superius exposuimus:nō opus est repetere. Per irrationale vera:magnitudinem intelligit(vt Philoponus inquit)quę in commensurabilem & non communem:habet mensuram ad alteram: Vtputa in diametro quadranguli & costę. Non est autem idem inflecti, & cōcurrere. Nam(vt etiā Philoponus inquit) inflecti est in vna linea:cuius non sunt omnes particulæ in rectitudine adinuicem: Sed(vt sors tulit) Cōcurrere vero dicuntur rectę lineę:quæ quidem productę secūdū unum punctum concidūt:quemadmodum diameter ad latus. Hęc quantum ad præcognitionem. Quo vero ad demōstrationem:inquit. Quod autem sint subaudi hæc: quæ diximus:demōstrant & per communia: & ex his, Verborum expositio. Com. 88.

quæ

quę demõstrata sunt. Non enim (vt Philoponus inquit) omnia demonstrat per eadē communia Axiomata: nam sm per primum: & tertium per secundum demonstrat: & sic deinceps. Addit, ꝙ vt dictū n est de arithmetica: & geometria: & astrologia similiter. In hac.n. alia quidē sm solum ipsum quid significat: capiuntur. Alia vero: ꝙ sint quęruntur. Deinde eorum, quæ dixit causam affert. & inquit. Omnis enim demonstratiua scientia: hoc est omnis demonstratio circa tria est: quorum prima sunt, & quęcunque esse ponuntur vt subiecta: & hoc exponit: & inquit. Hæc autem sunt genus. s. subiectum: quod dici tur datum, vel concessum a Philopo. Cuius per se passionum speculatiua est. Affert secūdū & inquit. Et dignitates, quę communes dicuntur: ex quibus primis demõstrant: & sic deinceps ex illis demõstratis demonstrant secūda: & deinde tertia. Affert tertium: & inquit. Et tertium sunt passiones, quarum quid significat vnaquæque: assumit. Hęc enim (vt Philoponus inquit) sunt quæ quęruntur: quæ per se accidunt subiectis, quæ solum, quid significat vnūquodque sumitur. Ex his patet hæc quæ Aristoti. dixit non esse intelligenda de scientia totali: & de subiecto totius scientiæ: sed de demonstratione: quam Aristot. ubique demonstratiuam scientiam vocant.

Nihil tamen prohibet scientiarū nonnullas, horum præterire nonnulla, ueluti genus non supponere esse, si pateat esse. Non enim æque patet numerum esse, & frigidum, atque calidum, & affectus non sumere quid significant si sint clari sicut nec dignitates, ut quid significat æqualia ab æqualibus auferre, quia est notum, sed nihilominus hæc tria necessaria sunt. Id inquam circa quod sciētia demõstrāt, et ea quæ demonstrat, atque ea ex quibus demõstrat.

Quasdam tamen scientias nihil prohibet quædam horum despicere, ut genus non supponere esse, si sit manifestum. quoniā est. Non enim manifestum est similiter, quoniam numerus est, & quoniam calidum & frigidum. Et passiones non sumere quid significant, si sint manifestæ. Sicut neque cõmunia assumit quid significāt, quod est æqualia ab æqualibus demere, quoniam notum est. Sed nihil minus natura tria hæc sunt & circa quod demonstrant, & quæ demonstrant, & ex quibus.

Com. 103 Vna expositio est, quod cum Aristo. demõstrasset, ꝙ tria sint præcognita ante oēm demonstrationē: hic ostēdat ꝙ licet tria sint præcognita ante oēm demonstratio nem natura: non tñ tria sunt præcognita doctrina. Doctrina quidem non tria sunt pręcognita semper: nam cū subiectum esse per sensus constet: & quid significat passio: & dignitas, per doctrinam hæc præcognoscenda nō sunt verum licet hæc tria per doctrinam præcognita non sint, natura tamen ante demonstrationem præcognita sunt: quatenus semper ante demonstrationē assumuntur. Hęc est vna expositio. Philoponus vero sic exponit, nam cum dixisset ꝙ tria sint ex quibus est omnis demõstratio: & ꝙ subiectum esse præcognoscatur, & quid significat passiones et dignitates: hic demõstrat: ꝙ non semper hęc præcognoscantur: & inquit. Quasdam tamē scientias nihil prohibet quædam horum despicere: exponit autē quod dixerat: & inquit vt genus: hoc est subiectum, quod & datum, vel concessum dicit non supponere esse subaudi tanquam probatum ex sub alternāte scientia. Et hoc vt inquit, si sit manifestum: quoniam est. Huius generis est metaphysica (vt Philopon. inquit) cuius subiectum. s. ens ex sensibus patet qm̄ est, & non probatur in altiori scientia. Aristo. tamen exponit

Expositio Philopo.

exemplis, & inquit. Non enim manifestum est similiter, quoniam numerus est, & quoniam calidum & frigidum sunt. Quoniā numerum esse sumit arithmeticus a Physico: e quo sumit continuum esse diuisibile in semper diuisibilia. Calidum vero: & frigidū esse physicus a nulla superiori scientia sumit, sed a sensu: vt per se notum. Hęc de subiecto. De passionibus vero inquit. Et passiones nō sumere quid significant subaudi quasdam scientias nihil prohibet, & hoc: si sint manifestę: atque ex sensibus notę. sicut neque cõia sup. arithmeticus, vel geometricus assumit quid significat: vt puta illud: quod est æqualia ab æqualibus demere: quoniam per se notū est: & non probatum in sciētia superiori. Alexander Aphrodisius asserit & physicum, & arithmeticū suas passiones definire: Physicus. n. definit calidum & frigidum: Arithmeticus numerū. Verum arithmeticus definit magis quam physicus. Cōtra obiicit Philoponus quoniam calidum & frigidum apertissima sunt, & nota sensibus. Et ita nō definit illa physicus. Dicendum cum Alexādro, nam licet apertissima sensibus sint: quantum ad quia est, quantum vero ad quid nominis: nō sunt apertissima. Vnde Aristot. secundo de generatione illa definit definitione quid nominis. Demū Aris. Addit, ꝙ licet quędam despiciantur, ꝓpter euidentiā, nihil minus tria sunt in omni sciētia, natura hac ratione naturali cõstituta. videlicet: & id circa quod demõstrāt: subiectū. videlicet & concessum vel datum, & quod demonstrant. videlicet passiones: quæ quęrunt. Et dignitates ex quibus demonstrant. Hę. n. tria necessariū est assumere ante omnem demonstrationem, non tñ semper eodem modo: vt dictum est. Sed quærunt hic cur repetat præcognita: cum satis de his dixit in procemio. Dicēdū ꝙ de pręcognitis in procemio per accñs dixit, vt declararet. videlicet oēm doctrinam fieri ex præexistenti cognitione: hic autē per se. Vt puta, tanquā demonstrationis principia. Secundo dubitant quia non tantum dignitates sunt pręcognita: sed suppositio: petitio, & medium. Et dicēdum suppositionem & petitionem enumerari inter ea pręcognita, quę dignitates dicuntur. Medium uero pretermissum esse: quoniam cum utroque termino cõpositum facit dignitates, ex quibus demonstratio constat.

Quæ alex.

Phil. contra Alex. Defensio.

Text. 8.

Dubiū primum. Sup. t. 2.

Cōment. 5. Solutio.

Secunda dubitatio.

Tertio dubitant: quoniam numerus videtur etiā ex sensibus euidens, cum sit sensibile commune. Dicendū ꝙ licet sit sensibile cõe, tñ nō sentit, nisi mediantibus sensibilibus ꝓprijs. At calidū & frigidum propria sensibilia sunt quę nullis alijs sensibilibus mediantibus sentiuntur.

Solutio. Tertia dubitatio. Solutio.

Non est autem id suppositio neque postulatio sane quod necesse est esse per seipsum atque uideri. Demonstratio nanque non in oratione quæ est extra, sed in oratione quæ est in mente cõsistit. Quādoquidem neque ratiocinatio uidetur in illa consistere. Etenim sit ut semper aduersus externam rationem per infitiationem obstetur. At non semper aduersus eam qua est in mente.

Non est autem suppositio, neque petitio, quod necesse est per se esse, aut uideri necesse. Non enim ad exterius orationem demonstratio est, sed ad eam, quæ est in anima, quoniā neque syllogismus. Semper enim est instare ad exterius orationem, sed ad interius orationem non semper.

Cū loquutus esset de pcognitis, & meminerit Axiomatis, nunc (vt placet Philo.) vult eius ꝓprietatē nobis assignare, & discernere ipsum: nñ ab his: quę vocant suppositiones, tum ēt a petitionibus: & adhuc ēt hæc tum ab inuicem, tum etiā a definitionibus. Iam quidē. n. & in Com. 104.

Sup. text. cōmen. 24. Diuisio ∫a pōnis latius dictarum.

principio assignata est horum dr̄ia: sed qm̄ nūc ēt horū meminerit rōnabile ē: vt iterum diuisionē. q̄ supius asseruit, afferamus. Et dicamus cum Philo. ꝙ immediatarū ꝓpositionum. Aliꝗ q̄dē per se oibus creditę sunt: & oibus hoībus cōiter cōnaturatę. Aliꝗ vero nō oibus. Quae quidē igit oibus cōiter cōnaturatae sunt: eo ꝙ e domo, hoc est ex terminis fidē habeāt vocant Axiomata, atq; cōes notiones. Quę vero nō oibus cōnaturatę sunt: sed quibusdā vocant positiones. Et positionū, hę quidē quid sit vnūquodq; dicunt, q̄ uocant definitiones. Illę vero: aliud de alio ꝑdicāt q̄ cōi noīe vocant suppositiones. Et suppositionū, Aliꝗ q̄dē verę sunt: & apparēter capiunt discēti a sciēte: & hęc noīe gnīs suppōnes dicūt. Aliꝗ aūt nō apparētes discēti a sciēte capiunt: & hę petitiones nūcupant. ¶ Hę differunt iter se, Axiomata quidē a suppōnibus: q̄ s̄m naturā sunt qm̄ Axiomata qdem: suapte natura insunt oibus, & e domo vnusquisq; hn̄s ipsa: nō inquirit an vera sit, licet nec doctor dixerit: Suppōnes vero: licet q̄dā ob claritatē ꝑ se creditę sint: vt Axiomata, tn̄ vnusquisq; nō pōt e domo ꝑ manibus hr̄e, sed opus est aliquis audire de ipsis a ꝑceptore. A petitionibus āt differūt Axiomata & suppōnes quidē. qm̄ apparentes sumunt discēti: cū petitiones nō oino appareāt, sed petātur cōcedi a ꝑceptore, verbi cā, vt si quis dicat cōcedat mihi hoc. s. ab oī puncto in oēm punctū rectā lineā ducere, ab vtrisq; etiā differūt petitiones: qm̄ suppositiones & Axiomata credibilitatē habēt. Petitiōes vero: breui: vel plurima indigēt ꝓbatione. Patet igit, ꝙ Petitiones a suppōnibus differūt: eo ꝙ suppōnes appareāt discenti. Petitiones uero nō apparēt: sed cōcedunt: Axiomata āt ab utrisq; eo ꝙ hęc quidē cōiter: & oibus eē appareant, & e domo fidē habeāt: suppōnes āt nō oibus apparēt: nec etiā petitiones, A definitionibus uero oīa differunt: ꝙ ea quidē ꝓpositiones sint: aliud de alio ꝑdicantes: aīr: aut pticulariter: ac ēt aut affirmatiue, aut negatiue diffōnes uero: nec aliter: nec pticulariter, nec affirmatiue, nec negat ue aliud de alio ꝑdicāt, sed solūmō declarāt qd sit esse unicuiq;. Aris. ergo quo differāt Axiomata a suppōnibus & petitionibus dicit: & inqt. Nō est āt suppō, neq; petitio, qd necesse est ꝑ se aut ꝓ & uideri necesse eē: hoc est Axioma: qd necesse est ꝑ se esse verū: & videri necesse esse uerū. Nō est suppō: nec petitio: nec subaudi definitio: sed ab his oibus differt. A suppōne qdē, ꝙ oibus cōiter appareat esse verū. A petitione aūt: ꝙ sit verū: & nō solū cōcessum. A definitiōe deniq;: ꝙ dicat eē vel nō eē: definitio āt nequaq;. ¶ Deide vt Philo. exponit remouet quoddā dubiū: Nā cū dixisset: Axioma ipsum: et eē necesse: et videri ex necessitate: cū q̄spiā posiit obijci: ꝙ nec oiuo videat Axioma ex necessitate esse: qm̄ aliqs posset nō cōcedere ꝙ i oi: aut affirmatio: aut negatio verū dicit ¶ Ad hoc obuiās respōdet, ꝙ demōstrationes vel oppōnes non ad exterius orōnē extendunt: hoc est i orōnis prolatione: sed ad ipsam rerū naturā: et ad internā orōnē. Vn̄ inqt. Licet contra Axioma instari posit: nō tn̄ cōtra Axioma mētale: Nō. n. vt inqt. At exterius orōnē demōstrario est: nec oppositio, sed ad eā, q̄ est i aīa. Et huius rei cām affert: & inqt, qm̄ neq; syllis est ad exterius orōnē. Sēp. n. est instare ad exterius orōnē: hoc est ad Axioma exterius, sed ad iterius orōnem hoc ē Axioma, nō semp. Est ergo solutio: ꝙ licet obijci possit contra Axioma in voce. nō sequit: ꝙ Axioma nō sit necesse esse: & oibus euidens, qm̄ ad Axioma iterius nō est instare. Et hoc asserit Aris. Vbi: ꝙ Axiomatibus licet posiit cōtradici verbis, non tn̄ corde Et pp hāc causam Axiomata sunt necesse esse: & apparent necesse esse. ¶ Quo vero ad verba attinet, Animaduerte ꝙ graeci aliquando sunt in verbis inopes (vt Boetius inquit in prędicamentis,) Veluti circa illa verba, oratio: & ratio, quod. n. gręci dicunt exologō, nos vnico verbo oratio nē dicimus: quę est exterior ratio: quod uero dicunt eso logen, nos rationē dicimus, quę proprie mētalis est, qua ratione fit, vt in hoc lingua nostra gręcam excedat.

Verborum expositio.

Quod igitur demonstrari quidem potest, non demonstratum autem a se quispiam sumit, id aut supponit si ita esse discenti uidetur, atq; non absolute quidem, sed ad illum tantum id est suppositio, aut postulat, si nulla prorsus discenti de hoc opinio, uel etiam contraria insit. Atq; hoc interest inter suppositionem postulationem ue. Etenim id est postulatio quod est contrarium opinioni discentis, uel quod est quidem demonstrabile, sumit autem quispiam illud atq; utitur non demonstrato.

Quaecunq; quidem igitur demonstrabilia existentia accipit ipse non demonstrans, haec siquidem, quae uidentur, accipiat discenti suppositio, & non est simpliciter suppositio, sed ad illum solum. Si uero aut non eisdem sit opinionis, aut cōtrariae sit, accipiat, hoc petit. Et hoc differunt suppositio, & petitio. Et enim petitio in cōtrarium opinioni discentis, aut quodcunq; aliquis demonstrabile, cum sit accipiat, & utatur non demonstrans.

Cum attulisset differentia inter Axiomata ex una: & suppōnes: & petitiones ex alia: nunc affert differentiā inter suppōnes & petitiones inter se, q̄ differentia prius assignata est, ꝓpterea solū verba legāt. Vnde iqt. ¶ Quaecunq; quidē igit principia demonstrationū demonstrabilia existētia: accipit ipse demonstrator: nō demōstrās: hęc bifariā sunt, Nā siquidem haec accipiat quę vident, hoc pricipia suppō sunt ipsi discēti a ꝑceptore: dico ipsi discenti: qm̄ non est simpliciter & suppō, sed ad illū. Per quę dat intelligere: ꝙ suppō sit propō euidēs discipulo, demonstrabilis, non tn̄ a pręceptore demōstrata. Deinde affert aliud mēbrū, & inquit. Si vero demonstrabilis ꝓpositio: nō demōstrata, sic ꝙ discipulus uel non sit eiusdē opinionis cū ꝑceptore: aut cōtrariae opinionibus sit, hoc petit. Ergo petitio est ꝓpositio non euidens, demōstrabilis non demonstrata: sed concessa a discipulo: ut uideat: quidnā ex ea sequat. Vtraq; itaq; propositio est: vtraq; demonstrabilis, vtraq; nō demonstrata, vtraq; a discipulo concessa. Verū suppositio concedit a discipulo propter eius euidentiam, petitio autē cōcedit, ut videat quid ex ea sequat. Repetit ergo differētiā: & inqt. Et hoc differūt suppositio & petitio. Est. n. petitio in cōtrarium opinioni discentis, & sic non concessa pp eius euidētiā. Aut saltē petitio est quodcunq; aliquid demōstrabile cū sit, accipiat subaudi non pp illius euidētiam: sed vt videatur quid ex ea infertur, & vtatur non demonstrans: per quę dat intelligere, ꝙ petitio & suppositio differant solum in vno: ꝙ suppositio accipiatur a discipulo propter eis euidentiam, petitio autem: vt videatur quidnam ex ea sequitur. ¶ Philoponus autem asserit, falsam ꝓpositionem posse esse petitionem, modo cōcedat. At suppositionem esse nō posse: nisi sit vera. Ego tamen hęc non dicerem: quonia m & suppositionem, & petitionem Aris. demonstrabilem asserit, modo demōstratio non est nisi verorū. ¶ Ex his patet veterem trāslationem,

Alia littera quęstio.

Com. 1054

Quae Phil.

lationem, quę loco petitionis habet quęstionem, nō esse rectam. Nam αἴτημα, æterna græce, sonat latine petitionem, vel postulationem. Præterea. Aristot. de quęstione ipsa nullam mentionem fecit.

Diffinitiones igitur, cum affirmationes, aut negationes non sint, suppositiones non esse patet, quas quidem ut genus complectitur propositio.

Termini quidem igitur non sunt suppositiones. Neq; n. esse, aut non esse dicunt. Se in propositionibus sunt suppositiones.

Com. 106. Hoc in loco (vt Philopo. inquit) Discernit terminos, hoc ē definitiones a suppōnibus, qm suppositiones qdē aliud de alio prædicant, aut negant, termini uero nihil, neq; affirmant de aliquo, neq; negant, sed solum qd sit quod ꝑponit, dicūt. Quare suppōnes quidē, omnino in propōnibus sunt, veluti in genere. Termini uero non in ꝑpositionibus, iquit ℭ Termini qdē igitur nō sunt suppōnes, hoc est ꝑterea definitiones nō sunt suppōnes. Accipit. n. verbū quidē igitur ꝑ preterea. q. d. preterea definitiones non sunt suppōnes, & assignat causam: & inquit. neq; n. esse: aut non esse dicunt, sed suppōnes in ꝑpositionibus sunt, tanq̄ in genere. Termini vero nō in ꝑpositio

Verborum expositio. nibus, hęc ē prima dr̄ia ℭ Quo vero ad uerba attinet, Animaduerte q̄ multifariā aliquid dr̄ esse ī aliquo. Verum hic intelligit suppōnes esse in propositionibus: ueluti species continetur in genere, vt homo in animali.

Diffinitiones præterea pcipiantur solum oportet. at id nō est suppositio, nisi quispiam & audire suppositionē dixerit esse. Sed ea sunt suppositiones; quæ cum sint, hoc ipso quod sunt emergit ipsa conclusio.

Autē præterea. *Terminus aūt intelligere oportet. Hoc autem non est suppositio, nisi & audire aliquis suppositionem esse dicat. Sed quibuscunque existentibus in eo q̄ in illa sunt, fit conclusio.*

Com. 107. Assignat & secūdam dr̄iam inter diffinitiones, et suppositiones, q̄ per definitiones res ipsę intelligūtur. Per suppositiones vero cōclusiones inferantur, & tunc verbum autē pro preterea legendū est. Hoc pacto. ℭ Præterea Terminis intelligere oportet. s. res, quæ sint. Hoc autē. s. intelligere res, quę sint, non est suppō, nisi & audire, hoc est itelligere qd res sit, aliquis suppōnē esse dicat, quod falsum est, & improprie dictūm. Assignat ꝑm mēbrum differentiæ, & inquit. Sed subaudi suppositiones sunt propositiones, quibuscunq; existentibus: in eo q̄ illa sunt, fit conclusio subaudi hæc sunt suppositiones. Ergo termini sunt: quibus res quæ sint intelligunt: suppositiones vero sunt, quibus conclusio infertur. ℭ Aliter se-

Phil. expō. cundum Philoponum legendus est textus: vt puta autē aduersatiue hoc modo: suppositiones ī ꝑpositionibus sunt, termini vero in vocibus, vel vocibus vel dictionibus similes, quid est id, quod dicitur intelligere preberes. Et hoc inquit. ℭ Terminis autē veluti dictionibus intelligere oportet res ipsas: q̄ vocibus significant. Hoc autem non est suppositio: nisi & audire aliquis suppositionem esse dicat. Hoc est: dicere definitionē esse suppositionē, simile est velut siquis dicat: & uocē simpliciter audire & intelligere quod a voce significat: suppositionem esse, vtpura: homo, canis, & similia. Id enim dixit audire (vt Philoponus inquit) Sed suppositio, vt exponit Philoponus: ob hoc ipsum dicitur suppositio eo q̄ supponatur aliud alij intellē, vtpura: animam immortalem esse aut mortalem. Mundum generabilē esse, aut perpetuū Non enim simpliciter sine verbo est: dicere animam immortalem, aut mundum generabilem, hoc suppositio est. sequeretur enim (vt dixit) q̄ omnis dictio sit suppositio. Non igitur definitiones sunt suppositiones. Exponit autem quid suppositio sit, et inquit. Sed propositiones quibuscunq; existentibus in eo q̄ illæ sunt, conclusio sit: hę sunt suppositiones. Per quę dat intelligere quōd non omnis propositio suppositio sit, non enim esse hominem animal suppositio est, Sed quæ ita se habens, aliud infert: suppositio est, Ergo suppositio proprie est propositio demonstratiua: qua concessa aliud necessario sequitur.

Neq; geometra falsa supponit quēadmodū nonnulli putarūt, qui quidē inquiunt demonstrantē falsis uti suppōnibus nō oportere, geometrā uero falsa supponere designatā lineam, nūc pedalē, nunc rectam esse dicentē, quæ quidē non recta est non pedalibus. Nam geometra cum non sit ea linea quam designauit aut protulit ore concludere solet, sed cum ea sint quæ per illam significantur, ac indicantur, quæ designauit ac protulit ipse.

Neq; geometra falsa supponit, sicut quidam affirmabant dicentes q̄ non oportet falso uti. Geometrā autē mētiri, dicentem lineam esse unius pedis, quæ non est unius pedis. Aut rectā lineam, quæ non est recta. Sed geometra nihil secundum hanc lineam cōcludit, quam ipse posuit, sed quæ per hæc ostenduntur. Sed qñ.

Secūdum Philoponum hic remouetur dubium. Nā quidā credentes q̄ demonstrationes ad orationē: quæ exterius est: extendantur, putarunt geometrā falsa supponere: & non vera demonstrare. Ex falsis. n. suppositionibus non possunt uera demōstrari. Sumit. n. geometra in exteriori oratione: hunc esse circulum: qui nō est circulus: aut hanc esse rectā lineam: quæ non est recta linea: & ex his falsis assumptis: quę deinceps sunt cōcludit. ℭ Respondet ergo: q̄ cum non ad exterius orationem sit obuiatio: sed ad eam: quæ in anima. Icerco geometra non ad quam sumit rectam lineam, facit demonstrationes, sed secundum eius ipsius intentionē, secundū quam accipit etiam lineā, & hoc modo in oībus. Vnde inquit. ℭ Neq; geometra falsa supponit: cū demōstrat: Sicut quidā affirmabant dicentes: q̄ non oportet falso vti in demonstrationibus. Et dicentes geometrā mentiri: qui dicit, lineam esse vnius pedis: quæ non est vnius pedis. Aut rectā lineam esse: quę non est recta. ℭ Quō vero ad verba attinet, Cum inquit. Geometrā autem mentiri. uerbum autem non aduersatiue, sed copulatiue legendum est, hoc pacto: & affirmantes geometram mētiri, Huius, qd̄ dixerat: assignat causam, & legat. Sed ꝑ quoniam: vt sæpius notauit Philopo. in his commentarijs, quę ipse scripsit in libris de generatione, hoc modo, quoniam geometra nihil secundum hanc lineam concludit, quam ipse posuit in oratione exteriori; Sed concludit quę per hęc quę sunt in exteriori oratione: ostenduntur, hoc est: per mentales lineas, quę in oratione mētali sunt. Ex his enim demonstrationes, & ad has obiectiones sunt. Hæc est Philoponi expositio, quę pulchra est, & uerbis consona. ℭ Aliter tamē exponi potest. Nā cum dixisset q̄ suppositiones sint propositiones veræ: petitiones autem aliquando falsæ, posset obijci contra: quoniam geometra sumit falsas suppositiones. Nā accipit lineam esse circularem, quę in puluere est, quæ non est circularis, & rectam quæ non est recta: & sic vtitur falsis. ℭ Respondet Aris. q̄ hęc quæ in puluere, vel in materia sensibili scribit, non sumit pro illis sed pro his,

Com. 108. Expositio Philopo. (margin note beside "Secūdum Philoponum hic remouetur dubium")

Verborum expositio. (margin note beside "Aut rectā lineam esse")

Alia expō. (margin note beside "est, & uerbis consona")

Te.cõ. 18. quæ abstrahunt a materia sensibili. In talibus.n.non est mendacium,vt secundo physi.habetur,& sic non menti tur geometra. Quæ expositio consona est verbis: & his,quę alibi Aristotelis dixit.

Insuper omnis postulatio suppositioq; aut uniuersalis est, aut particularis. At neutrum istorum diffinitionibus competit quare diffinitiones suppositiones, postulationes non sunt.

Amplius petitio,& suppositio omnis,aut sicut totum,aut sicut in parte est. Termini uero neutrum horum.

Com.109. Expositio Philopo. Secunda dñia(vt Philopo.inquit) Inter terminos ex vna,& suppõnes,atq; petitiones ex altera,est hęc:φ suppõnes: & petitiones,aut dicunt sicut in parte, aut de omni.Q m̃ & omnis ꝓpositio aut vl'is est, aut particularis. Definitiones autẽ nihil,neq; de omni,neq; de aliquo dici pñt.Nõ.n.dicimus(vt Philopo.inquit)hoĩ inesse, hoc s.animal rõnale:mortale,mẽtis atq; scientię susceptiuũ, sed hoc ipsum hominẽ esse.s.animal rõnale mortale mẽtis ac sciẽtię susceptiuum. Vñ iquit.¶ Amplius petitio: & suppositio omnis,aut sicut totũ:hoc est vl'is est,Aut sicut in parte ẽ,hoc est particularis.Tacuit aũt indefinitã: qa reducit: aut ad particularẽ,aut ad vl'em. Termini aũt: neutrũ horũ sunt.Definitiones.n.neq; vniuersales, neq; particulares sunt.licet vniuersaliter infint definitis.

Formas igitur aut unum quid præter ipsa multa non necesse est esse si demonstratio est tamẽ uerum est dicere necessario, unũ esse de pluribus prædicandum. Nam si id non sit, uniuersale sane non erit,at si uniuersale non sit,non erit medium ipsum, quare nec demonstratio. Esse igitur unum quid oportet idemq; de pluribus non solum communi nomine prædicandum.

Spẽs quidẽ igitur esse,aut unũ aliquid extra multa,nõ necesse est esse,si demõstratio erit. Esse tñ unũ de multis, uerũ dicere necesse est. Non.n.erit uniuersale,nisi hoc sit. Si uero uniuersale non sit medium non erit.Quare neq; demonstratio. Oportet itaq; aliquod unum,& idem de pluribus esse,non æquiuocum.

Com. 110. Introductio text. secundum Philopo. Philoponus sic textũ hunc inducit:φ cum sępius dixisset oportere demõstratiuas propõnes vniuersales esse.Arbitrari quis posset pp hoc,φ ideę introducerẽtur: si quidẽ illę ualde,Primæ sunt secundum eos.qui supponunt ipsas,Iccirco hanc destruens opinionẽ:hæc ponit, quod.s.non sequatur demõstrationem:ideas introduci. Nam ideę quidem abstractę a multis existentes.nec de omni,nec de aliquo dici vtiq; pñt. Demõstratio autem id primũ de omni supponit. Et id esse vl'e dicit. Quare non ideas introducit demõstratio. ¶ Aliter põt textus

Alia introductio. induci vt dicamus,φ Plato introducit ideas ꝓpter demõstrationem,hoc modo argumentando demõstratio est:Ergo aut ideę sunt,aut ẽ aliquod vnum præter multa.Sic.n.Plato respõdit ad Herculeorum rationem,qua negabant scientiam demonstratiuã. Argumentabantur enim si scientia demõstratiua est ergo oportet vt sit,aut de corruptibilibus:aut de æternis. Respondet Plato φ est de ideis,q̃ sunt species ꝑter singularia. Arist.ergo refutat hæc quæ Plato asserit ad argumentum Herculeorum,& inquit.¶ Species quidem igit esse aut vnũ aliquid extra multa hoc est:extra singularia,non necesse ẽ esse,si demonstratio erit:qm̃ non valet argumentum,demonstratio est ergo species sunt: aut est vnum aliquid

Verborum expositio. extra multa ¶ Quo vero ad verba attinet. Animaduerte φ Plato de ideis loquẽs in Parmenide:asseruit ideas esse vniuersalia ac species præter singularia secundũ essentiã separatas.In Simposio vero & i Timęo,ideas asserit esse notiones in mente Dei cõstitutas, q̃ nihil aliud sunt:nisi ipse Deus multipliciter res cõcipiens, quas producturus est,Propterea inquit. Species quidẽ igit esse: extra multa,vt in Parmenide.Aut vnum aliquid præter multa:vt Deum,Sicut in Timęo & in Simposio, nõ necesse est esse,si demõstratio est. Et si vsus est distinctione propter Platonis varietatem de ideis.Vnde horum verborum intellectus est(vt Philopo.inquit) φ non necesse sit in prædictis de demonstratione sermonibus simul introduci ideas.Nam si dicimus oportere esse uniuersale in demonstrationibus,nõ tamen dicimus esse tale ipsum,vt dicimus speciem fere esse multorum animalium.Deinde exponit quid dicere oporteat eũ: qui demonstrationem asserit, & inquit. Esse tamen vnum de multis,verum dicere necesse est,quasi dicat,demonstratio est,ideas necesse est non esse:vnum tamen de multis necesse est.Q uoniã:si(vt diximus)necesse esse est in demonstrationibus vniuersale assumi.vniuersale autẽ omni subiecto inest quoniã & semper, & primo, & per se, necesse est his,quibus demonstratio inest, esse unum qd de multis existens,Hoc enim non existẽte,nec demõstratio erit.Et hoc inquit.Si vero vniuersale non sit, mediũ nõ erit: q̃re nec demonstratio erit.Declaratur prima cõsequentia(vt Philopo. inquit)hoc pacto,nam si vniuersale non sit,maior extremitas nec primo,nec secundum φ ipsum:inest medio,& sic medium nõ erit proprie mediũ.Sed indigebit adhuc altero medio,termino: cui primum insit maior.Ex hoc sequitur secũda cõsequentia. uidelicet φ nec demonstratio erit. Q m̃ demonstratio ꝑ immediatas propositiones est. Quare si nõ est medius terminus ꝓprie medius,neq; ꝓpositio erit immediata, hac ãt nõ existente,neq; demonstratio erit. Ex his concludit intentũ de vniuersale,& inquit. Oportet itaq; aliquod vnum & idem de pluribus esse.s.vl'e,non quidem secundum essentiam separatũ, si demonstratio erit, non est æquiuocum: Sed vniuocũ his omnibus, de quibus ꝑ dicatur. Recte autem (vt Philopo.inquit) Additum est verbum illud, non æquiuocum. Etenim cancer nomen unum de pluribus dicitur: sed æquiuoce: Vtputa de stella,& de animali,& de instrumento. Et canis etiam parimodo,& de stella,& de animali,tũ terrestri, tũ marino, & de quibusdã Philosophis sectę Diogenis. Equiuocis autem nec dialectica ipsa indeterminate vtetur,nec demonstratiua.¶ Sed circa hęc,quę diximus,emergũt dubitationes nõ paruę. Prima quidẽ qa videtur φ Axioma non sit per se necessarium, quoniam habet causam. Nam(ut Plato inquit)nihil est ante quod non præcessit legitima causa. Et ita ante Axioma præcessit causa. Quare per se nõ est necessaria. Præterea, Si axioma sit per se necessarium:idem erit sui ipsius causa.Diende argumento:φ Axioma per se euidens non sit,quoniam esset semper euidens:& sic semper intellectui ꝑspicua: φ est contra experientiam.¶ Iuniores dixerunt φ Axioma sit per se necessariũ:& per se euidẽs:quoniam fit ex transcendentibus,quibus nec est causa prior,nec est aliquid notius. Transcendentia enim sunt & prima,& primo cognita.¶ Quod non placet. Nam hæc propositio ens est vnum:& hęc ens est res,esset Axioma,quod Aristote.non diceret. Præterea. Aristoteles dicit hanc propositionẽ,si ab æqualibus æqualia demas esse Axioma: quę tñ ex transcendentibus non fit. ¶ Dicamus igit aliquid

Dubitationes & prima.

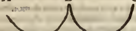
Solutio iuniorum.

Refutatio

quid esse per se tale bifariam cõtingere: aut primatiua:
Propria so lutio. hoc est non par aliud: aut positiue qñ idem esset sui ipsius causa. Et primatiue, bifariam: aut simpliciter: aut se
Aliquid esse per se tale bifariam. cũdum quid. Axioma ergo est per se necessarium: quo niam caret causa suæ necessitatis: non quidẽ simpliciter. Sed exteriori. Habet enim terminos: quorum habitudine sortitur necessitatẽ. Est ergo axioma per se necessarium, hoc est non externa causa: sed terminorũ habitudine. Est etiã per se euidens quoniam caret propositione priori, ex qua euidẽs fiat. etiam caret medio, quo demonstretur. Ex his sequitur, ꝙ non semper sit. Est enim per se euidens non quidem ꝙ semper pateat nobis.
2.dubi. Sed quoniam per nihil prius euidens sit. ¶ Secundo quærunt, Vtrum sit differentia inter demonstrationem,
Respon. & instantiam. Et videtur ꝙ non, quoniam utraq; est ad verba, ꝙ utraq; ad rationem. ¶ Dicerẽ esse differentiã: quatenus demonstratio est per se ad rationem: per accidens vero ad orationem, ut rationi subordinatur. Instare vero per se est ad verba: per accidens autem ad ra-
3.dubi. tionem, ut per verba ipsa significatur. ¶ Tertio uidetur inter ea: quæ Aristo. dixit. contradictio. Nam Aristo. in principio libri voluit suppositionem esse principium, principium autem propositionem immediatam, & hic
Respon. vult illam esse demonstrabilem. ¶ Aristo. respondet: ꝙ suppositio sit indemonstrabilis, non simpliciter, sed ad illum. Hinc fit: vt duplex sit suppositio: simpliciter, & in
Suppō Duplex est genere. Simpliciter quidẽ, est immediata ꝓpositio simpliciter. In genere vero: est immediata in genere.

Nulla autem demonstratio sumit fieri non posse ut simul idem affirmetur atq; negetur, nisi fuerit opus, ut hoc etiam pacto conclusio demonstretur. Quod quidem fuerit, si sumpserimus affirmare quidẽ primũ de medio esse uerũ, negare autẽ uerũ nõ esse.

Tex.26. *Non contingere autem. Idem simul affirmare, & negare nulla accipit demonstratio, nisi opus sit demonstrare conclusionem sic. Ostenditur autem accipientibus primum de medio ꝙ uerum, negare autem non uerum.*

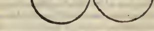

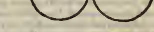

Com. III. Contineo tio. Cum dixisset: quę dria sit inter oĩa principia demonstratiua. Hic docet quomodo demrõ vtatur axiomate contradictionis. Et primo hoc ostendit in recta demonstratione, deinde in demõstratione ducente ad impossibile.
Axioma secunda. ¶ Verum animaduerte ꝙ axioma duplex est: alterũ contradictionis, & hoc (vt Philoponus inquit) est, qđ diuidit uerum & falsum in omnibus entibus. Alterũ est axioma simplex, vt quæ sunt ęqualia vni tertio, sunt ęqualia inter se. Docet ergo Aristote. quomodo axioma contradictionis ponatur in demonstratione. Nam cum sit principium demonstrationis: videtur ꝙ debeãt ex eo constare demonstrationes. Propterea cogit ostẽdere: quomodo posit poni in demonstratione. De illo principio simplici non est dubiũ, quoniam recta ostẽsione ingreditur demonstrationem hoc modo, quæ eidem ęqualia: & inter se sunt ęqualia. A. B. ipsi. C. sunt æqualia. Igit. A. &. B. inter se sunt: æqualia. Ergo dubitatio

erit solum de axiomate contradictionis. ¶ Aristoteles ergo respondens duo dicit. Primum ꝙ demonstratio tũc accipit axioma contradictionis: qñ conclusio accipit illud. Secundum, ꝙ tale principium in maiori termino accipiendum est, & non ad medium, nec ad tertium. Vnde inquit. ¶ Non contingere autẽ, idem simul affirmare, & negare, quod est axioma cõtradictionis, nulla accipit demonstratio: nisi opus sit demõstrare cõclusionem sic, est cum axiomate contradictionis. Hoc est primum, Deinde exponit secundum, & inquit. Ostenditur autẽ accipientibus primũ de medio, ꝙ uerũ, negare aũt non verum. Hoc est secundum. Et sic vult ꝙ demõstratio tunc accipiat axioma contradictionis, cum cõclusio accipit illud. Amplius ꝙ debeat addi ad maiorem propositionem, & ad illius prædicatũ. Hęc sunt quæ proposuit. Dixit autem, cum primum de medio est uerum, negare autem, non uerum. Quoniam (vt Philopo. exponit) de quibusdam secundum quid affirmatio & negatio vera est, vt de anima immortale: & nõ imortale uera sunt, saltem secundum quid. Anima enim substantia immortalis est, operationibus nõ immortalis, ut de elementis, ingenerabilia, & non ingenerabilia. Quoniam secundum totalitatem quidem ingenerabilia sunt. Secũdum partes vero: non ingenerabilia. Vt de cęlo, moueri, & non moueri. Non enim secũdum totum mouetur. Mouetur autem secundum partes. Ergo tunc demõstratio accipit axioma cõtradictionis, cum simpliciter affirmare est verum: negare autem non verum de medio ipso. Hæc sunt: quæ Aristoteles intelligit.

Nihil autem refert medium esse atq; non esse sumere, & tertium pari modo. Nam si datum est id de quo hominem dicere uerum est, dabitur & id ei quo non hominem dicere uerum est. Sed si tantum hoc totum sumatur, hominem inquam animal, nõ autem non animal esse. Erit etiam uerum Calliam dicere & non Calliam animal, non autem non animal.

Medium autem nihil differt esse et non esse accipere similiter autem & tertium. Si enim assignetur de aliquo homine: uerum est dicere: & si non hominem: uerum, nisi solum homo animal sit, non animal autem non. Erit enim uerum dicere Calliam sine non Calliam, similiter animal non animal autem, non.

Queret qspiã. Vtrũ contradictio posit addi ad mediũ. Dictũ ẽ.n. ꝙ addit ad maiorẽ. Ideo qrit vtrũ posit addi ad mediũ. Et vr ꝙ sic, qm hic est bonus syllogismus. Oĩs hõ, & qđ non est hõ, est aial, & nõ, non aial Callias ẽ hõ, & nõ, nõ homo: Ergo Callias est animal, & nõ, non animal. ¶ Iterum quæritur: vtrum posit addi ad Cõm. 112.

minorē,& videtur φ sic. Hic.n.est bonus syllogismus. Ois hō & qd nō est hō,ē aial,& non,nō animal. Callias, & nō Callias ē hō.& nō nō hō.Ergo Callias,& non Callias est aial,& nō,nō aial.℄ Rñdet Arist.ad hæc,& primo ad primū,φ licet an mediū posit addi:tñ nō est necessa riū addi,qm cū illa additione,& sine illa semp conclusio sequit,vt prius,videlicet φ Callias sit aial,& nō,nō aial. ℄Ad scdm iterū cōcedit φ ad minorē addi possit con tradictio:sed ad cōcludēdū conclusionē pdictā nulla vr̄ necessitas.Qm tā cū illa additione,φ sine,sp sequit φ Callias sit aial,& nō,nō aial.Nā si seqt φ Callias: & qd nō est Callias sit aial,& nō,nō aial, Sequit φ Callia sit aial,& nō,nō aial. Vnde inquit.℄ Mediū āt nihil differt esse:& nō esse accipere q̄tū ad illā cōditionem. Qm tm̄ illa additione:φ sine sequit φ Callias sit aial,& nō, non aial,hęc ad primā dubitationē.Deinde soluit secundā,et inqt. Similiter āt & certū subaudi nihil differt esse, & nō eē sumere quo ad cōditionē inferēdā(vt Alexāder exposuit)exponit primā solū:& iqt. Nā si cōtradictio acci pit de aliquo hoium,hoc est si cōtradictio addat ad me diū.Verū ē dicere videlicet φ Callias sit aial,& nō,non aial.Et si nō hoiem assignet ita,vt sine cōtradictione sumat mediū,ēt verū est φ Callias sit aial,& non, nō aial. Quar siue addat siue nō addat ad mediū cōtradictio,ni hil refert ad cōditionē. Nisi(vt iqt)Solū hō aial sit, non aial āt nō. Tūc.n.qa termini cōuertūt,nō pōt pdicatū de medio pdicari cū cōtradictione:vt dato φ nihil sit aial, nisi hō,hęc erit falsa ois hō,& nō hō est aial, qa tm̄ hō est aial. Deinde exponit solōnē scdam,& lege sic. Silr̄ autē & tertiū nō differt esse:& nō eē sumere, q̄tū ad cōditionē syllogismi,vt exponit Alexander.Qm̄ erit verū di cere Calliā:siue nō Calliā eē aial:non aial āt,nō. Et si sic, tūc verū erit dicere Calliā esse aial,& non aial.Si.n.Cal lias & non Callias est aial:& non,nō aial . Ergo Callias est animal,& non,non aial.Quare (vt Alexander inqt) frustra additur hęc contradictio ad tertium terminum.

Causa autem est quia primum non solum de medio, sed etiam de alio dicitur,propterea q. ad plura sese extendit. Quare nihil ad conclusionem refert, & si medium & ipsum est.

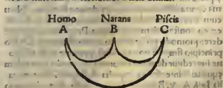
Causa autē,quoniā primū non solum de medio dicitur,sed etiā de alio.Propter id quod est in pluribus.Quare si medium & ipsum est,& non ipsum,ad conclusionem nihil differt.

Cōm 113. Cum accepisset,φ addere contradictionē ad mediū, nihil referat ad syllogismum inferentem dictam cōclu sionē.Hic assignat causam,& inquit.℄ Causa āt subaudi cum additio contradictionis ad medium nihil refert. est.Quoniam primum non solum de medio dicitur,sed etiam de alio a medio. Propter id quod primum est in pluribus,quam sit medium,& ideo animal dicitur, tam de homine,quā de non homine,Quare:ut inquit.Si me dium,& ipsum est & non ipsum,hoc est,quare si mediū sumatur cum contradictione,ad conclusionem syllogis mi nihil differt,quoniam etiam sine illa sequitur φ Cal lias sit animal,& non,non animal . Hęc eadem eam esse potest,φ nec ad minorem addi debeat.℄Ex his patet, φ in demonstratione recta axioma cōtradictionis addi pōt,qñ cōclusio accipitur cum illo.Non tñ in omni pro positione,sed solum in maiori ppositione:ex parte pdi cati,vt exposuerunt Alexander,& Philopon ℄ Quę- Dubiū primum. runt,vtrū semper pdicato maioris debeat addi cōtradi Rñ.Egidij. ctio.℄ Egidius asserit φ solum tunc contradictio debet addi prædicato maioris,cum primum sit in plus quam medium,& medium in plus quam tertium.℄ Iuniores Iuniores cōtra Egidium.solo propria est Egidio &c. contra obijciunt. Primo quoniam posito φ Callias sit omne animal,tunc antecedens est verum,& consequēs falsum.Secundo,qm dato φ tm̄ Callias sit animal. Adhuc animal esset quid communius Callia:veluti cōmunius est instans : quā hoc instans:& fenix quā hęc fenix. ℄ Sed nos dicimus cum Alexādro,Philopono,& Egidio,φ tunc contradictio prędicato maioris addēda est: cum primum,medium:& tertium non fuerint conuerti bilia.Medio.n.frustra adderetur , quoniam nec mediū: nec aliquid , quod cum medio se tenet, conclusionē ingreditur.Iterum tertio frustra additur,quoniā cum sit in minus quam primum.Primum de ipso prædicabitur tā absolute:quā cū contradictione ipsi tertio addita. Qua re solum pdicato maioris , qd est primum,vr̄ addenda est.℄ Quæ vero Iuniores obijciunt,non cogunt , qm si Ad argumentum Iuniorum. Callias sit omne animal,termini nō essent subordinati. Præterea dato φ Callias sit tm̄ animal,rōne animal esset cōmunis:non autē re:quinimmo re conuerterentur. ℄ Secūdo dubitant,quia frustra vr̄ axioma cōtradictio Dubium secundum. nis debere addi in aliqua demonstratione,qm̄ si habet φ Callias sit animal,habebitur,φ Callias sit animal: & non animal. ℄ Dicendū tales demōstrationes inuentas Solutio. esse propter veterū ignorantiam,qui cōtradictoria con cedebant. Plures.n.veterū asserebant mundū esse finitū, & non finitū. Propterea contra hos argumentamur.De nullo corpore sit finitudo pōt affirmari,& negari. Mun dus est corpus.Igit est finitus,& nō,non finitus. Quę igi tur fuerit necessaria taliū demōstrationū:ex hisce patet.

Hoc autem omne inquam affirmandum aut negādū esse ea de monstratio sumit,qua deducitur ad id quod fieri nequit , nec tamen semper uniuersaliter , sed quod satis est generi , circa quod genus demonstrationes afferuntur sicut & prius est dictum.

Omne autem affirmare,aut negare,demonstratio, quæ est ad impossibile accipit. Et hæc non semper uniuersaliter , sed quantum sufficiens est. Sufficiens autem est in genere. Dico autem in genere. Vt circa quod genus demonstrationes fert , sicut dictum est prius Autē præs terea.

Cū dixisset quo pacto in recta demonstratione,atq; Com.114. ostensiua utimur axiomate contradictionis,& quando. Nunc dicit φ etiam in demonstratione ducente ad impossibile vtimur illo. Et hoc proponit,et inquit.℄ Om ne autem affirmare,aut negare,demōstratio,quæ est ad impossibile accipit.Quo uero ad uerba attinet.Verbū Verborum expositio. illud autem non aduersatiue,sed coniunctiue tenet. Pro pterea,quasi dicat. Præterea demonstratio,quę est ad impossibile,sumit illud axioma,quod est omne: aut est affirmare, aut negare . Sed quomodo illud sumat , nec Alexander,nec Philoponus exponit. ℄ Quare Animaduertendum φ demonstratio,quæ ducit ad impossi Demonstratio ad impossibile tres habet processus. bile : est tres processus, Verbi causa: sit demonstratio hoc.Omne natans est homo. Piscis omnis.

natat. Piscis omnis est hō. Hic est primus processus, & syllogisticus. Secundus vero: hoc pacto. Conclusio hęc: uidelicet omnis piscis est homo, est impossibilis: & non per suam naturam. Erga propter propositiones non ꝑpter minorem: sed pp maiorem. Ergo maior est impossibilis. Hic est secūdus ꝓcessus. Tertius vero erit, maior est falsa. Igit suā contradictoria est vera: quia duorū cōtradictoriorum si vnum est verum: alterum est falsum. Ecce quo modo demonstratio hęc sumit Axioma contradictionis in tertio processu. ¶ Verū uero demonstratio ducēs ad impossibile sit duo syllogismi: an tres in se-
Cap. II. cundo priorum visum est. Et cum dixisset, ꝙ demonstratio ad ipossibile axioma contradictionis accipiat, exponit quomodo ipsum accipiat: & inquit. Et hæc.s. demonstratio: quę ducit ad impossibile: non vniuersaliter: hoc est fm transcendentiam accipit. Sed quantum sufficiens
Duplex sufficiens. est: qa vero duplex est sufficiens, simpliciter: & in genere. Exponit quomodo sufficiens, & inquit. Sufficiens autē in genere non autē simpliciter. Et quia genus duplex
Genus duplex. est: uidelicet genus scientię, & genus prędicamēti: exponit qūo i genere, & inquit. Dico autem in genere, vt circa quod genus demonstraret demonstrationes fert: qd est genus scientię. Veputa: geometra quidem (ut Pilop. exponit) in magnitudinibus. Arithmeticus autem in numeris: & reliqui etiam in proprijs subiectis. Solus autē primus Philosophus, & dialecticus vti possunt ipso, & vt cōmuni: & vt discurrente per omnia entia, & non entia.
Dubitatio neotericorum. ¶ Dubitant neoterici, qm̄ demonstrato animali in com-
& respon. Confuta. muni: hęc est vera. Animal est homo, & illa similiter animal est non homo ¶ Ad hoc respondent ꝙ duo cōtradictoria possunt esse vera simul de eodē genere, vel specie, Non tamē eodem de numero. ¶ Sed pace horū dixerim: hęc logicam, non sapiunt. Primo qm̄ hæ nō sunt contradictoriæ. Animal est homo. Animal est non homo. quoniā vtraqꝫ est affirmatiua vt patet primo prio-
Capit. vlti. rū, & secūdo de interpretatione. Prima quidem de prę-
Capitol. I. dicato finito. Secunda vero: de prędicatio infinito. Secundo etiam, quoniam nec hę sunt contradictoriæ. Ani-
Propria 2ā. mal est homo: Animal nō est homo. Vtraqꝫ est indefinita ¶ Dicamus ergo ꝙ propositiones contradictoriæ nunquam possunt esse simul veræ: nec simul falsæ. Sed semper necessario: si altera sit vera altera est falsa. Quoniam (vt Philoponus inquit) ens: & non ens diuidunt quodlibet. Argumentum vero, quod adducebatur ad oppositum: supponit falsum: vt intelligenti patet.

Conueniunt autem inter sese scientiæ omnes in hisce quæ communia sunt, non in hisce de quibus demonstrant: nec in his etiam quæ demonstrant. Communia autem ea dico quibus sic utuntur ut ex ipsis demonstrant.

Text. 27. *Communicant autem omnes scientiæ adinuicem secundum communia. Communia autem dico, quibus utuntur tanquam ex eis demonstrantes. Non autem de quibus demonstrant, neqꝫ quod demonstrant.*

Com. 125. Cōtinuatio Cum dixisset: ꝙ axiomatum alia quidem cōmunissima sunt: quæ in omni scientia quadrant: Alia vero, quæ quadrant in pluribus. Alia autem, quę quadrant in vna. Nunc dicit: ꝙ fm communissima axiomata omnes scientiæ communicant. Nam fm ea quę dantur: hoc est secundum concessa: & secundum ea: quę quæruntur nulla scientia communicat cum altera: nisi essent subalternæ (ut Philoponus exponit) Vndę inquit. ¶ Communicant autem omnes scientiæ adinuicem secundum communia: hoc est secundum communissima axiomata. Vtputa: in illo non contingit idem simul affirmare: & negare. Et hoc exponit: & inquit. Communia autem dico quibus vtuntur tanquam ex eis demonstrantes hoc est communia dico axiomata contradictionis, ex quibus constant in demonstrationes: & ostensiuę: & ducentes ad impossibile secundum modum prius expositum. Non autem communicant his: de quibus demonstrant: hoc est in his, quę dantur atqꝫ conceduntur. Neqꝫ In omni demonstratione tria sūt. ꝓpositio cō cessum & quæsitum.
communicant in eo: quod demonstrant: hoc est in ipso quęsito. Nam (vt Philopo. inquit) tria sunt in omni demonstratione: propositiones: & concessa: & quæsita, & propositiones triplices sunt communissimæ: quę omnibus scientijs quadrant, quæ pluribus, & quæ vni solum. Omnes ergo scientiæ communicant in propositionibus, non quidem omnibus: sed cōmunissimis. Differunt autem in concessis, & quæsitis quatenus hæc non possunt esse nisi propria: & in diuersis scientijs diuersa. Nisi vt Philoponus inquit scientiæ essent subalternæ. Nam in talibus subiecta subalterna sunt etiam.

Differendi quoqꝫ facultas cum omnibus conuenit, & si qua ultra ipsa communia ostendere nitatur, uelut omne quoduis affirmetur aut negetur oportet, uel ab æqualibus, demptis æqualibus æqualia sunt ea quæ restant, uel talium aliqua. Atqꝫ ipsa disserendi facultas non est dissinitorum quorundam, neqꝫ generis cuiusdam. Non enim interrogaret. Demonstranti nanqꝫ non licet interrogare, propterea ꝙ ex oppositis non ostenditur idem. Hoc autem demonstrandum est in hisce quæ de ratiocinatione sunt pertractata.

Et dialectica quidem de omnibus, & si aliqua uniuersaliter tenet demonstrare communia, ut quod est affirmare omne, aut negare, aut quod est æqualia ab æqualibus demere, aut talium quædam. Verum dialectica non est definitorum sic quorundam, Alias trāſ.
neque generis alicuius unius. Non enim interrogaret. Demonstrantem enim non est interrogare, propter id ꝙ oppositorum esse non demonstrat idem. Ostensum est autem hoc in his, quæ de syllogismo.

Cum dixisset ꝙ omnes scientiæ vtuntur communi- Com. 126.
bus quāuis ante omnia: & dialectica, & prima Philosophia: nunc discernit dialecticam: & ab alijs omnibus, & a prima Philosophia. Ab alijs quidem omnibus quoniam vnaquęqꝫ aliarum circa vnum aliquod genus uersatur. Hæc autem circa omnia, & de omnibus est. A prima uero Philosophia differt sicut a cęteris sciētijs. Quoniam dialectica quidem interrogat condisputantem: vt ex datis ab ipso syllogizet suum propositum. Scientiæ vero aliæ atqꝫ ipsa metaphysica: cum demonstrant, nōn interrogant, quoniam demonstrant ex necessarijs: & ex his: quæ per se, & secundum quod ipsum, vt dictum est. Hoc autem secundo priorum analyticorum ostensum est. Vnde inquit. ¶ Et dialectica quidē est de omnibus entibus: & si aliqua vltra tenet demōstrare communia: est de omnibus. Hoc est & dialectica & metaphysi. sunt de omnibus. & dixit. Et si aliqua uniuersaliter tenet demonstrare cōmunia, quoniam (ut Philoponus exponit) metaphysica tentat demonstrare illud axioma: oē aut ē affirmare: aut negare. Et illud ęqualia ab ęqualibus demere: & quædam alia id genus, vt patet. iiij. metaphy. cōtra eos, qui negant cōprehēsibilitatē, & dicūt nihil sci- Text. cō. 8.
ri. ¶ Quo vero modo metaphysicus, & dialecticus hęc & 9.

axiomata probent: Philoponus exponit: & quarto me
taphy. patet. Et hoc Arist. subscribit: & iquit. Et si aliqua
alia tenet demõstrare cõia. s. Axiomata: vt illud, videli-
cet: oẽ est affirmare, aut negare: aut illud, æq̃lia ab æqua
libus demere, aut taliũ q̃dã de qbus q̃rto metaph. Quæ
libet. n. talis cõis scia ẽ de oĩbus entibus. Et p̱ hæc pa-
tet q̃uo dialectica differat a sciẽtijs cęteris: et q̃uo cũ me
taphy. conueniat. Deinde sil' exponit q̃uo differat a me
Primo prio rum capit. primo. taph. & ab alijs scientijs, et supponit: ꝙ Dialectica inter-
rogat, ut libro de syllogismo dictũ ẽ, tũc assignãs differẽ
tiã, inqt. Verũ dialectica nõ est definitorũ sic quorundã,
neq; generis alicuius vnius. Vt. n. Themistius inqt. Dia
lectica genus certũ nõ habet: in quo versẽt: nõ lineas, nõ
numeros: non ꝓportiones. Et assignat cãm: qm̃ si genus
certũ hr̃et: nõ iterrogaret. Si. n. dialectica certũ genus ha
beret: vteret his, quę p̱ se isunt, quęq; ab oĩbus cõcedũt.
Bene ergo dcm̃ ẽ: ꝙ dialectica certũ genus nõ habet: &
p̱ hoc differt a cęteris sciẽtijs, & qa supposuit ꝙ diale-
ctica nõ sit certi gñis: & hoc ꝓbauit: qa aliter nõ iterro
garet: ꝓbat hoc q̃d dixit, & inqt. Demõstrãte. n. nõ ẽ iter
rogare: hoc ẽ. Dialectica nõ ẽ certi generis, qa demõstra
ret: vteret. n. his, q̃ sunt p̱ se. Et si demõstraret, nõ iterro-
garet. Demõstrãtẽ. n. nõ ẽ iterrogare, pp̱ id q̃d nõ demõ-
strat idẽ eẽ oppositorũ. Nã (vt Themi. inqt) Impossibile
ẽ de eodẽ ꝓbari contraria, cũ demonstratio non fit nisi
ex his, q̃ p̱ se insunt, q̃ nõ pñt demonstrare cõtraria. Sed
qm̃ hęc satis abũde exposita sunt in libr. de syllogismo,
ideo inqt. Oñsum est ãt hoc in his, q̃ de syllogismo, Ex
qbus latẽter inuit dr̃iam dialecticę a metaph. Q m̃ diale
ctica interrogat, Metaph. non cũ metaph. syllogizet ex
his, q̃ sunt per se. Dialectica ex his q̃ videnẽ rñdenti, vt
Verborum expositio. ex ꝓbabilibus. Quo vero ad verba attinet. Philo. ani
maduertit uerbũ illud. n. cũ inqt demõstrãtem. n. non est
& reliq̃, & vult ꝙ nõ referaẽ ad ꝓxime dicta, sed ad unũ
q̃d debuit subaudiri hoc pacto. Verũ dialectica non est
difinitorũ sic quorũdã, neq; generis alicuius vnius, sicut
subaudi sunt scię cæteræ particulares. Et ꝙ cæterę parti
culares sciæ sint definitorũ quorũdã, & vnius cuiusdam
gñis, assignat causam, & inqt. Demonstrãtem. n. non est
interrogare, pp̱ id q̃d oppositorũ esse non demonstrãt
idem. Ergo scię particulares sunt definitorũ quorũdã, &
vnius certi gñis, ecce q̃uo verbũ. n. reddit causam eius,
q̃d subintelligiẽ. Aliter aũt exponi põt, ut fuit per nos
Alia verborum expositio. expositum. Sed non curo. Alij ãt intelligunt sic. Verũ
dialectica nõ est definitorũ sic quorundã, & hoc quo ad
accidentia, q̃ quęrunẽ, neq; gñis alicuius vnius. Et hoc:
quo ad datũ, seu concessum. Et assignat causam: & inqt.
Nõ. n. interrogaret, Scientia. n. q̃ versatur circa propria
q̃sita, & de certo subiecto, nõ interrogat qm̃ agit ex his,
q̃ per se sunt. Hęc de dr̃ia ab alijs scientijs, de dr̃ia vero
a metap. ita inqt. Demonstrãtẽ vero, hoc est metahhysi-
cũ aũt, non est interrogare, pp̱ id quod non demonstrat
idẽ esse oppositorũ. Et sic habeẽ dr̃ia dialecticę a meta.
Verũ isti in eorũ libris habent, ãt, & nõ. n. Et propterea
Dubitatio legunt aduersatiue. Sed q̃runt neoterici. Verũ dialecti
ca sit certi generis. Et vr̃ ꝙ sic, qa est de syllogismo, &
de his, q̃ illi insunt p̱ se. Modo syllogismus est res aĩasti-
ca, cum sit tertia opatio aĩæ, quæ est discursus. Ergo dia
Rñ. Arabũ. lectitica est certi gñis. Rñdent Arabes (vt Auicẽ. Al-
gazeles, & Alpharabius) ꝙ dialectica, ut utẽs nullius cer
ti generis est, vt docẽs, ẽ de syllogismo, & de certo gñe.

Sed dices: si dialectica ut utẽs, esset certi gñis, & de cer Obiectio.
to gñe. Tũc dialectica esset particulares scia, & q̃riẽ an
naturalis, an mathematica, an metaph. Probabiliter di Solutio.
cerem ꝙ dialectica quatenus docet syllosimũ, & quę de
syllogismo q̃runẽ, est aĩastica, qm̃ syllogismus est opera
tio aĩæ de qua agiẽ tertio de aĩa. Et licet scia hęc, qu ę de
syllogismo ẽ, dicaẽ animastica, tñ secũdũ vulgarẽ appel-
latione dialectica dr̃. Sed reuera aĩastica est. Hæc volui
probabiliter esse dicta, quoniã veritas alias dilucidabiẽ.

Quod si eadem est interrogatio ratiocinatiua & propositio contradictionis sunt autem in unaquaq; scientia propositionet ex quibus uniuscuiusq; propria conficitur ratiocinatio, erunt porro quædam interrogationes ad singulas scientias attinentes, ex quibus fit cuiusq; propria ratiocinatio.

Si autem idem est interrogatio syllogistica, & propositio contradictionis. Propositiones autem sunt secundum unamquamq; scientiam, ex quibus est syllogismus secũdum unamquamq;. Erũt utiq; aliquæ interrogationes scientificæ, ex quibus, qui est secundum unamquanque proprius, fit syllogismus.

Philop. vult ꝙ Aristo. velit demonstrare hic: ꝙ non Com. 119. Phi. expo.
oẽm interrogationem interrogabit unaquæq; particu-
lariũ scientiarũ, sed solũ q̃ interrogat ꝓprie vnaquæq;
scientia, vt puta geometra, geometrica, arithmeticus,
arithmetica: neq; ꝙ ad oẽm interrogationem respõde-
re debeat sed solum ad quæcunq; interroganẽ in vna-
quaq; scientia. Themistius aũt (vt mihi videẽ) vult ꝙ Themist.
Arist. velit ostendere ꝙ quælibet sciẽtia particularis ꝓ
prias habeat & interrogationes: & cõclusiones, & respõ
siones, sed unde ad hoc deuenerit: Themist. velle videẽ.
Aristotẽ. ad hoc deuenisse, vt persoluat an qui demon-
strat, possit interrogare, & an interrogatio scientiam pa
riat. Nã proxime dixit ꝙ non, quia scientiæ particula-
res circa idem p̱ opposita non versantur: Soluit itaq;
Aristo. (vt Themistius innuit) ꝙ interrogationes erunt
ꝓpriæ proprijs scientijs & aliarũ sciẽtiarum aliæ. Et syl Sillogis. text.
logizat hoc modo. Propositiones contradictionis pro
priarum scientiarum sunt propriæ, & aliarum scientiarũ
aliæ. Interrogationes syllogisticæ sunt ꝓpositiones cõ-
tradictionis. Ergo interrogationes syllogisticæ sunt ꝓ-
priarũ scientiarũ propriæ, & aliarum scientiarũ alię. De
syllogismo ponit primo minorem, & inquit. Si autẽ
idem est interrogatio syllogistica, & propositio cõtra-
dictionis. Hæc est minor. Deinde accepit maiorem, &
inquit. Propositiones. s. contradictionis sunt fm̃ vnam
quamq; scientiam, ex quibus est syllogismus fm̃ unam-
quamq;. Hæc est maior. Ex his infert conclusionem, &
inquit. Erũt vtiq; aliquæ interrogationes scientificæ, ex
quibus fit syllogismus, qui est fm̃ unãquamq; proprius.
Hæc est conclusio. Sed quo ad verba attinet. Quæri Verborum expositio.
tur quid per interrogationẽ syllogisticã intelligit. Præ Dubitationes text. & prima secũda tertia.
terea quid per interrogationẽ, an propositionem, an cõ
clusionem. Et si ꝓpositionem, an propositionem, pro
vtraq; parte ꝓbabilem, & sic nõ erit scientifica, sed dia-
lectica. Aut propositionem alterius partis contradictio
nis, & sic interrogatio non erit propositio hoc modo.
Secũdo dubitaẽ quoniã demonstratiua scientia nõ vi Aliæ dubitationes. Prima
detur interrogare, quoniam enũtiat, & non interrogat.
Præterea interrogatio vt sic non est pars syllogismi, Secunda.
quoniam nulla propositio est pars syllogismi, quæ com Tertia.
ponitur ex nota interrogationis. Insuper nullum du-
bium est pars demonstrationis. At interrogatio pro-
positio

positio dubia est. Ad has dubitationes per ordinẽ respondẽdum est, & ad primam Philop. solutionẽ innuit,
Solutiones. & intelligit prosyllogisticum idem quod dialecticũ. Vn
Ad primã. de iterrogatio syllogistica et interrogatio dialectica. Et tũc verba Arist. legẽda sunt comparatiue hoc modo. Si autẽ idem est interrogatio dialectica: & propositio cõtradictionis: ita subaudi idem est interrogatio scietifica: & propositio cõtradictionis. Tunc reliqua legantur (vt prius. Et cũ quæritur, quid per iterrogationẽ intelligat).

Ad secũdã Dicendũ: ꝙ interrogare possumus: aut in materia necessaria: aut i materia probabili: aut in materia impossibili, apparẽti tamẽ. Si interrogatio in materia ipossibili, apparẽti tñ. Sic interrogatio est sophistica. Si in materia necessaria, & per se: uel interrogamus de propositione, & sic ẽ petitio, uel suppositio: uel de cõclusione: & sic est q̃stio. At si interrogamus i materia dialectica, vel de propositione: & sic est ꝓpositio dialectica: vel de cõclusione: & sic ẽ ꝓblema. Simili ratione cũ iterrogauimus in materia sophistica: atq; apparenti: aut interrogamus de propositione, & sic est ꝓpositio sophistica: vel de cõclusione: & sic est sophisma. Secũdũ tñ Philop. Aris. per interrogationẽ, ꝓpositionẽ intelligit: & nõ q̃stionẽ, quæ erit cõclusio. Et per ꝓpositionẽ cõtradictionis intelligit ꝓpositionẽ, quæ est altera pars cõtradictionis, quę vera est, & necessaria: ut Philop. exponit. Et cũ dicitur: ꝙ tũc

Ad tertiã. nõ erit interrogatio. Dicẽdũ: ꝙ non erit interrogatio
Solutiones aliarũ dubitationum. ad cõsensum respondentis: captandũ, sed vt sentiat discipulus: quæ præceptor dicit. Per idẽ cõcedo ꝙ demõ
Ad primã. stratiua sciencia nõ interrogat de consensu, ut ex illo syl
Ad secũdam. logizet, sed ad assensum, vt ex illo discat discipulus. Pręterea per idem cõcedo ꝙ interrogatio: quę est propositio composita ex nota interrogationis: nõ est pars syllogismi: sed pro altera cõtradictionis parte sumpta est syl
Ad tertiã. logismi pars. Insuper cõcedo ꝙ nullum dubiũ. quod pendet probabilius rationibus pro utraq; parte probatibus est pars demõstrationis: sed dubiam: cuius dubietas pẽdet ex ignorãtia terminorum, põt esse syllogismi & demonstrationis pars, hęc pro Aristot. defensione.

Patet ergo non omnem interrogationẽ geometricam esse, nec ad medendi artem omnẽ accommodari. et pari modo de cæteris. Sed aut ea ex quibus aliquid ostẽditur, de quibus est ipsa geometria, aut ea quæ ex eidem demõstrantur, ex quibus geometria demõstrat, qualia sunt perspectiua. Idẽ est et in cæteris intelligẽdũ.

Manifestũ itaq; ꝙ nõ omnis interrogatio geometrica erit, neq; medicinalis, similiter autem et in alijs. Sed ex quibus aut demõstratur aliquid, de quibus geometria est. Aut quod ex eisdem demonstratur geometriæ, ut visibilia, similiter autem & in alijs.

Com. 118. Cũ declarasset particulares sciẽtias: proprias & particulares habere iterrogationes. Nũc declarat ꝙ nec omnis iterrogatio geometrica est, nec omnis medicinalis, & inquit. Manifestum itaq;, ꝙ nõ omnis interrogatio geometrica erit. Neq; oĩs iterrogatio erit medicinalis. Et vt dico de geometria: & medicina. Similiter autẽ & in alijs dicẽdum est facultatibus. Exponit autẽ, quę interrogatio geometrica est: & vult ꝙ ea sit geometrica iterrogatio: quę uel est ꝓpositio geometrica: e qua aliquid immediate in ipsa geometria demõstratur: uel e qua de scẽdimus ad subalternas sciẽtias, quę pro principia geometrica habẽtur, vt de perspectiua dicit. Vnde inquit. Sed interrogationes geometricæ ea sunt: ex quibus demõstratur aliquid, de numero eo: de quibus geometria est. Vt propositiones, ex quibus demõstratur, ꝙ super datam lineam cõtingit triangulũ æquilaterum collocare. Siquis autẽ iterrogaret: an circulus sit linea pulchrior recta, nõ tenetur geometra (vt Philopo. inquit) respondere. Aut interrogatio geometrica est id, quod demõstratur ex eisdem ipsi geometriæ. Vt ꝓpositiones visibiles, ac perspectiuæ quę demõstrantur ex geometricis principijs, sunt propositiones ad theoremata perspectiua. Ergo geometrica iterrogatio vel est propositio, per quam demõstratur conclusio geometrica. Vel est conclusio geometrica, & propositio per quam demõstrat cõclusio perspectiua Ex quibus velle videtur Arist. ꝙ vnamet propositio sit conclusio: & interrogatio: vt cõclusio in geometria, pro quãto demonstrat ex eis, quæ sunt eadem ipsi geometrię. Et interrogatio respectu cõclusionis perspectiuę: quæ per illam demonstratur. Vnde quẽadmodum problema est id quod syllogizat dialecticus: ita quæstio est id, quod demõstrat scientificus. Et ut propositio dialectica est interrogatio: qua problema syllogizatur: sic petitio est Erotema: hoc est interrogatio: quę demõstratur, quæstio. Hic sit: vt vnamet propositio possit esse in subalterãte quæstio, & in subalternã petitio: siue interrogatio. Ex his patet error Iunio

Error Iuniorum. rum: qui crediderunt scientificum solum de cõclusione interrogare, nõ autem de principijs. Dialecticum vero de vtrisq;. Nã si ipsi per interrogationem velint ꝓprie dubitabilẽ propositionẽ per disputationem determinabilem: sic scientificus nec de conclusionibus: nec de principijs interrogat. Sin autem velint per interrogationem demonstratiuam propositionem, sic de principijs duntaxat iterrogationes fiunt. Aris. n. voluit hic ꝑ Erotema propositionẽ petitorũ aut in eadẽ: aut i superiori sciẽtia determinabilem. Quã expositionẽ Philo. approbauit.

Atq; de his ipsis reddẽda quoq; ratio ẽ ex geometricis prĩcipijs, cõclusiõibus suæ sed de principijs nõ ẽ reddẽda rõ geometræ, ut ẽ ꝓfessor geometriæ. Eadẽ sunt et ĩ cæteris sciẽtijs obseruãda.

Et de his quidem, et ratio subhabẽda est ex geometricis principijs, et conclusionibus. De principijs autem ratio, non subhabenda est geometræ (ut geometra est.)

Cum dixisset: ꝙ duplex est geometrica iterrogatio:
Com. 119. aut per quam demõstratur aliquod theorema geometricum: aut per quam demonstratur aliquod theorema ꝑspectiuum. Nunc assignat inter hæc differẽtiã. & vult ꝙ de iterrogatione: per quam demõstratur theorema perspectiuum: subhabenda est ratio ex geometricis principijs. Nam, vt diximus, quę est interrogatio perspectiua, est cõclusio geometriæ. At de principijs: quę sunt interrogationes geometricæ, quibus demõstrant conclusiones geometricæ: nõ est subhabẽda ratio geometrę, quatenus geometra est. Hæc enim est geometrica iterrogatio, cõtinuum est diuisibile in infinitum: ad huius nõ geometra rationẽ assignatis, q̃tenus geometra: sed q̃tenus Physicus. Vnde inquit. Et de is q̃dẽ. s. interrogationibus: quę sunt propositiones ad ꝑspectiua thoremata, & rõ subhabẽda est ex geometricis pricipijs: & ex geometricis cõclusionibus. Nã interrogatio ꝑspectiua est cõclusio geometrię. De pricipijs aũt geometricis: q̃ sunt interrogatiões geometricæ qbus demõstrãt cõclusiones geometricę rõ nõ subhabẽda ẽ geometrę vt geometra est. Sed alterius supioris: vel ex sensibus. Verũ (vt Philo.
Philopon. inquit) Oportet sciẽtes scire, quæ sunt proximæ sciẽtiæ

super vnamquanq; sci&etilde;tiam, vtputa musicum quę arithmetices. Illius.n. Theorematibus vtitur. Et mechanicũ, quæ geometricę: pari autem pacto & perspectiuum. Ex theorematibus.n. scientię superpositæ demonstrãtur ea: quę sunt vniuscuiusq; suppositę: atq; subiectę scientię. Si igitur sci&etilde;s debet esse musicus: debet scire ea quę i arithmetica probantur. pari autem modo & perspectiuus & mechanicus, quæ sunt geometriæ. De principijs aut&etilde; fuismet: vt inquit. Nulla sci&etilde;tia rationem habebit. Geometra enim nullã ration&etilde; habet de proprijs principijs: nec alius quiuis. Sed sunt aut sensu perspicua, aut ex terminis euidentia, hæc ex Philopono.

Nec igitur artificem quemq; quæuis percontari, nec ad quãuis interrogationem de singulis respondere oportet, sed ea tantum quæ in scientia sua determinata sunt.

Neq; igitur omnem est unusquisq; sciens interrogandus inter rogationem, neq; ad omne interrogatum est de unoquoq; respondendum. Sed quæ sunt secundum scientiam determinata sunt.

Com. 120. Verba Ar. dupliciter habent expositionem. Hęc verba possunt dupliciter itelligi, vno modo vt Arist. velit per hæc soluere quandam dubitation&etilde;, q&mtilde; posset dici, ꝙ iterrogationes geometrię demõstrari possunt, q&mtilde; cõclusio primę demonstrationis est suppositio, seu petitio secũdæ demõstrationis: igitur potest esse interrogatio. Et sic geometra potest habere ration&etilde; salt&etilde; de aliquibus suis iterrogationibus. Rñdet ergo Aris. s&mtilde; hanc expositionẽ: & inquit. Neq; igitur omnem interrogation&etilde; est: hoc est oportet vnumquemq; sci&etilde;t&etilde; interrogandũ. Hoc est neq; igitur oportet vnũquemq; scient&etilde; interrogare omn&etilde; interrogationem. Neq; secundum omne interrogatum: est de vno quoq; responden dũ. Quia &etilde; deuenire ad primas petitiones: quæ sunt primę. Sed quę determinata sunt secundũ scientiam suam: hęc debet interrogare: & ad hæc respondere. Et si cum diximus geometrã nullam habere rationem de suis petitionibus siue interrogationibus. Volumus intelligere de oibus: quia de aliquibus nihil prohibet. Vt de illis, q̃ supponũt primas petitiones. Aliter possunt exponi, vt nũc Aris. velit ex dictis cõcludere ꝙ & interrogationes: & respõsiones sint, ppriç vnicuiq; scientiæ. Vt Themistius & Philop. exposuerũt. Hi.n. sunt q verba Arist. correctoria habẽt. Vnde Arist. inquit. Neq; igit omn&etilde; interrogation&etilde; vnusquisq; sciens interrogãdus est: ne que ad omne interrogatum respõdendum est de vnoquoq;. Nã (vt Philo. inquit). Si geometra quid&etilde; de Peripheria interroget an quadret recti lineę: necne? Aut q̃ figurarũ Isoperimetrarũ sit multiloci capacior? & an ęqles sint inter se se, quæ a centro circuli concidunt rectilineę. Ad omnes has respõdẽdũ est. Sunt.n. geometricę interrogationes, siquis tñ interroget: quæ linearum sit pulcherrima, rectilinea an circularis: ad hoc non responden dũ est. Non.n. geometrica interrogatio est. Non igitur ad omn&etilde; interrogationem respõdendum est. Non.n. de musica respõdet geometra. Sed (vt inquit). Ad ea respõdet & ea iterrogat, q̃ sunt determinata in ppria sci&etilde;tia. Hęc est expõ Phil. q̃ (vt mihi v&rtilde;) & planior &etilde;: & verior.

Aliter expositio & est Philopono.

Quod si quispiam cũ geometra ut geometra est, sic disserit, patet & bene illum esse disceptaturum si ex his ostẽderit aliquid. Quia si non hoc disseruerit modo, non bene dubio disceptabit.

Arist. textus.

Si autem disputabit cum geometra, quatenus est geometra sit. Manifestum est, ꝙ & bene. Si ex his aliquid demonstrat. Si uero non, non bene.

Com. 121. Cũ declarasset ꝙ in vnaquaq; scientia sit tum ppria interrogatio, tum propria responsio. Non concludit in vnaquaq; sci&etilde;tia esse propriam disputationem: quæ ex interrogatiõe ex parte opponẽtis, & respõsione ex parte respond&etilde;tis conficitur: & hoc per exemplum in geometria concludit: & inquit. Si aut&etilde; subaudi geometra: quatenus est sic geometra: disputabit cũ geometra. Manifestũ est ꝙ & bene disputabit. Et hoc si ex his aliquid demõstrauerit: quę geometrica sunt. Si vero non supple geometra sic disputauerit, sed cum musico ex principijs geometricis: is non bene disputat. Per quę patet, pprias cuiusq; scientię disputationes esse: quæ ex proprijs illius scientiæ interrogationibus, atque proprijs responsionibus constat. Et cum dixit: Sic autem verbum autem nõ aduersatiue. Sed potius coniunctiue legendũ est, vt pro præterea, vel pro aliquo tali. Exponit aut&etilde; hęc Philop. per exempla: vtputa si quęrat a geometricis circuli terragonismũ, quẽ antiphon & bryson opinati sunt inuenisse: cũ petant sibi ipsis dari: quę non concederet geometre: hic quidem rectam lineam adaptare circulari. Ille vero: maius & minus circulo describens quadrangulum: vt in alijs diximus: per intermedium maioris & minoris descripti quadranguli, æqualem circulo quadrangulus putat demonstrare. Sed sic quidem male aduersus geometras disputabãt: non vtetes geometricis principijs. Hippocrates vero q̃tuor lunulas demonstrãs: æquales esse quadrangulo, non male ex geometricis nã que principijs hęc demonstrat. Vt & nos prius demonstrauimus vnam lunulã ęqualem esse triangulo: eorum quatuor qui ex diuisione quadranguli, putat & alio modo circulum quadrare. Peccat autem is: quatenus quod in parte est, censebat & in omni esse.

Philopo.

Hippocrat.

Patet etiam illum non redarguere geometram nisi per accidens. Quamobrem inter ignatos geometriæ de geometra differendum non est. Latebit enim is qui dixerit praue. In cæteris etiam scientijs res sese habet similiter.

Manifestum autem est, ꝙ non redarguit geometram, nisi per accidens. Quare non utiq; erit in non geometricis de geometria disputandum, latebit enim praue disputans. Similiter autem se habet & in alijs scientijs.

Com. 122. Finis disputationis est victoria. Tertio ostendit in vnaquaque scientia fieri in disputationibus illius propriã victoriã, quæ est finis disputationis: nam si in vnaquaque proprię disputationes fiũt, etiã in vnaquaque fient proprię victorię: Vnde inquit.

Manifestũ autem est, ꝙ qui per extranea redarguit geometram: nõ redarguit geometram, nisi per accid&etilde;s. Igitur qui per propria geometrę geometrã redarguit: p se uiςit, ac redarguit. Vt redarguere arithmeticus potest per numeros geometrã, sed per accidens: quatenus redargutus geometram induit formam atque habitum arithmetici. Hęc ostendit Philoponus per exemplũ: vt siquis non geometricus cum interrogauerit geometrã. Vtrum pulcherrima linearũ, recta an circularis. Si aliquis responderet ꝙ recta: & aliquis hunc redargueret: non geometram redargueret. Non enim de his, quæ cõpetunt geometrię: redargueret sed per accid&etilde;s, quoniam accidit redargutum geometrã esse. Non.n. quatenus geometra redarguitur. Neque quatenus medicus redarguitur imedicus in musicis theorematibus redarguitur. Ex his oĩbus concludit vnum præceptum vtile ad disciplinę adeptionem: & inquit. Quare non vtique

Exemplum Philopo.

erit in

erit in nõ geometricis de geometria diſputandũ.Cuius
cãm aſsignat,& inquit.Latebit.n.praue diſputans. Nam
(vt Philoponus inquit).Quemadmodũ vnũquemq; de
proprijs ac peculiaribus oportet diſputare:ita& geome
tram,& nõ ingeometricus de geometria diſputaturus ẽ.
Non.n.ſciunt ignari iudicare ſciẽtias.Quo circa ſępe ſę
pius prauus melior putabitur eſſe q̃ ſciens. Propter hęc
Ariſ.aſsignãs cãm:dicit.Latebit.n.praue diſputãs. Quo
niã nec opponẽs,nec reſpõdẽs poterit iudicare an bene:
an male diſputet. Et addit id quod de geometria dictũ
ẽ,Similiter ſe habere & in alijs ſciẽtijs.¶ Ex his patet in
omni ſcientia eſſe propriã interrogationẽ, quæ quidem
ſi eſt de cõcluſiõe: ẽ qõ. Si de principio,eſt petitio.¶ Se
cundo patet in omni ſcientia eſſe propriã rñſionem,quę
ſi eſt ad ,ppoſitionẽ,ẽ ſuppõ.ſi ad quęſtionẽ,eſt cõcluſio.
¶ Tertio apparet in omni ſciẽtia eſſe ,ppriã diſputatio-
nẽ,quæ ex interrogatiõe,& rñſione cõſicitur.¶ Quarto
patet in omni ſcientia eſſe propriã victoriam atq; redar
Dubõ. 1. guitionẽ,quę eſt finis diſputatiõis. ¶ Sed circa hęc dubi
tatur,quia non vr̃ in ſcientijs poſſe eſſe diſputationẽ,qm̃
R.ñ. The. diſputatio eſt actus dialectici.¶ Rñdet Themiſtius i ſciẽ
tia fieri interrogationẽ,reſponſionẽ,& diſputationẽ non
gratia conſenſus a reſpõdente captandi,ſed gratia pręrẽ
Obiectio. Cap.2. tãdi aliquos eiuſdẽ profeſsionis.¶ Sed adhuc dices, q̃a
primo elẽchorũ diſputationes ſunt quatuor doctrinalis;
quæ pertinet ad ſcientiam,dialectica,& tẽtatiua,quę am
bę attinent ad dialecticum.Et quarta eſt ſophiſtica. Igit
tentatiua nõ attinet ad demõſtrationem. ¶ Dicendũ q
Solutio. tẽtare eſt duobus modis.Vno mõ,cuius finis eſt habere
Tentare duobus modis. conſenſum a reſpondẽte,vt inde proficiſcatur ad diſpu
tationem,& hęc attinet ad dialecticũ.Alio modo, cuius
finis ẽ diſponere diſcipulũ,ut docet Plato i Menone. Et
hęc tentatio eſt doctrinalis diſputatio , & de hac loquit
2. dubõ. Themiſtius.¶ Secũdo dubitat, quia muſicus poteſt cũ
arithmetico diſputare,& tñ muſicus non eſt arithmeti-
cus ¶ Pręterea.Omnis diſputator ſaltẽ opponẽs debet
Solutio. latere,aliter nõ eſſet diſputatio. ¶ Dicendum primo q
Ariſ.p non geometrã intelligit eũ,qui nec principaliter
nec ſubalternate eſt geometra. Muſicus autẽ ſaltẽ ſubal
Latere bifariam. ternate eſt arithmeticus.¶ Secũdo dicendũ q latere eſt
bifariã,aut conueniendo in terminis,& ſic licet latere in
demonſtrationibus,vt perueniatur in finem,Aut diſcõ-
ueniẽdo in terminis,& ſic non licet latere in demõſtra-
tionibus,quoniã hoc latere eſſet per extranea latere .

*Cum autem interrogationes ſint geometricæ,ſunt & ingeome
tricæ, et interrogationum hæ quæ ab ea prodeunt ignoratione
quæ eſt diſpoſitio,geometricæ ne ſunt,et in quacunq; facultatum
ſimiliter.Præterea utra ratiocinationum ab ignoratione proficiſ
ſcitur,utrũ ea quæ oppoſitis cõſtat,an ea quæ cõſtructa ẽ uitioſe.*

Tex.28. *Quoniam autem ſunt geometricæ interrogationes , nõne ſunt,
et ingeometricæ, Et ſecundum unamquanq; ſcientiam quæ ſecun-
dum ignorantiam qualem ſecundum ſunt geometricæ. Et utrũ qui
ſecundum ignorantiam ſyllogiſmus eſt,ſit qui eſt ex oppoſitis ſyl
logiſmus,an paralogiſmus .*

Com.123. Continuatio. Cũ dixiſſet q non omnẽ interrogationẽ interrogan
dus eſt geometra,aut medicus,aut quiſpiã aliorũ ſciens,
ſed ſola ea,quę proprię peculiariq; ſcientię conueniunt,
competuntq;. Et q non ad omnẽ interrogationẽ reſpõ
dere debet ſciẽs,ſed ad ſolas ,prias,familiareſq;. Vtpu
ta,geometra ad geometrica. Et medicus ad medicinalia.
Expõ Phil. Quæris in his(vt Philoponus exponit) vnũ queadmo-

dum ſunt geometricæ interrogationes,ſint etiam ingeo
metricæ,& in alijs ſcientijs ſimilr̃. Hãc proponit,& inqt.
¶ Qm̃ aũt ſunt geometricæ interrogationes: nõne ſunt Prima quæſtio mota in text.
& ingeometricæ,& mouit qõnẽ de geometricis,ita & in
alijs ſilr̃ itelligẽdũ ẽ:vt vtrũ ſicut sũt phyſicę iterrogatio
nes ſint & inaturales? Vñ ſenſus eſt,Vtrũ in eadẽ ſciẽtia:
vtputa in geometria,ſint geometricę & ingeometricę in
terrogatiões? Et in phyſica ſint naturales & innaturales
interrogationes:& in alijs ſciẽtijs ſilr̃. Et p iterrogatiões
intelligi poteſt de principijs,& ſunt petitiones, & de cõ
cluſionibus,& ſunt qõnes.De vtriſq;.n.qõ eſt,an in eadẽ
ſciẽtia ſint,vt in geometria geometricę,& igeometricę,
hęc prima qõ ¶ Deide mouet ſcdam qõnẽ,q̃ ſic ad pri-
mã continuat.Et ſiquidẽ in eadẽ geometria ſint interro 2 quæſtio.
gationes geometricæ,& ingeometricę,q̃ ſint hę,& ſcd̃m
q̃lẽ ignorãtia vtq; fuerint? & vt intelligat hęc qõ.¶ Ani Commẽta. ſequenti.
maduerte vt poſterius patebit: q duplex eſt ignorantia
hęc quidẽ ſcd̃m negationẽ.ill'a vero ſcd̃m diſpõnẽ.Igno Duplex ignorãtia.
rãtia negationis ẽ,q̃ nullã notionẽ hẽt de re.Scd̃m diſpõ
nẽ vero,q̃ notionẽ quidẽ habet de re,ſed fallacẽ,& nõ ex
quiſitã Qui.n.nõ ſcit parallelas cõcurrere is ignorãtiã ha
bet,quę ſcd̃m negationẽ eſt.Siqs vero putauerit paralle
las cõcidere,is ignorantiã habet,q̃ eſt ſcd̃m diſpõnẽ , qm̃
male de re diſpoſitus ẽ.¶ Eſt ergo ſecũda qõ,cũ in eadẽ
geometria ſint geometricę,& ingeometricę iterrogatio
nes,& ingeometricę interrogationes ſint, quæ ſunt ſecũ
dũ ignorãtiã,Ideo q̃rit ſcd̃m qualẽ ignorãtiã hę interro
gationes ſint ingeometricę,an diſpõnis,an negatiõis. Et
hoc inqt.Et ſcd̃m vnãquãq; ſciẽtiã,q̃ ſecundũ ignoran-
tiã:hoc eſt,& dato q interrogationes,q̃ ſunt ſcd̃m igno
rantiã, Vtputa ingeometricę,ſint ſcd̃m ſcientiã geome-
triæ,ſcd̃m q̃lẽ ignorantiã ſunt geometricę,an ſcd̃m igno
rantiã diſpõnis,an ſcd̃m ignorantiã negatiõis.Hęc expõ
Philiponi eſt,q̃ verba gręca optime pñbrauit. Vñ ſen-
ſus ẽ ſecundæ qõnis,cũ ingeometricę interrogationes, q̃
ſunt in eadẽ geometria, ſint ſcd̃m ignorantiã , ſcd̃m quã
ignorantiã,hæ ſunt,an diſpõnis,an negationis ¶ Deide
mouet tertiã qõnem, Nã cũ ignorãtiã quę ſecũdũ diſpo 3. quæſtio.
ſitionẽ ẽ,trifariã diuidãt Platonici,aut ſcd̃m materiã,aut Ignorãtia diſpõnis triplex ſecundũ Platonicos.
ſcd̃m formã ſyllogiſmorũ,aut ſecũdũ vtrũq;, Vtrũ inter
rogationes,quę ſunt ſcd̃m ignorantiã ſint ſecũdũ igno-
rãtiã ,pficiſcẽtẽ a ſyll'is peccãtibus i materia, aut peccãti
bus in forma,aut peccãtibus i vtroq; ¶ Vbi aiaduerte:
q ſyllũ ſophiſticus triplex eſt,aut q ex falſis ſyllogizãs, Syll's ſophiſticus triplex.
ſeruat formã,aut q ex veris,nõ ſeruat formã,aut q ex fal
ſis,nõ ſeruat formã. Primus qdẽ peccat in materia,Secũ
dus peccat in forma,Tertius peccat i vtroq;. Quęrit er
go ſecũdo loco,cũ triplex ſit ignorãtia,aut q̃ ,pficiſcitur
a ſyllogiſmo peccãte in forma,aut i materia,aut in vtro
que, Vtrũ interrogationes quæ ſunt ſcd̃m ignorantiam:
ſint ſecũdũ ignorantiã ,pficiſcentẽ a ſyllis peccãtibus in
materia,aut peccantibus in forma,aut peccãtibus i vtro
que. Vñ inqt.Et vtrũ qui ſecundũ ignorãtiã ſyllũ, q eſt
ex oppoſitis ſyllũ,an paralogiſmus. Hoc ẽ vtrũ interro
gatio ingeometrica ſit ſyllũ ſecundũ ignorantiã q ex op
poſitis,hoc eſt ſecũdũ ignorãtiã diſpõnis:ex falſis videli
cet ,ppõnibus factus ſyllũ:hæ.n. oppoſitæ ſunt veris, an
paralogiſmus:hoc ẽ qui ob peccatũ ſcd̃m figurã fit , quẽ
neq; ſyllm dixit: Sed paralogiſmũ:ppea quia nõ ſeruat
figura. Et verbũ illud ſecundũ ignorantiã,in cõi accipiẽ-
dũ eſt,tã in ſyllogiſmo q̃ in paralogiſmo.

At enim in geometricæ interrogatiōēs, aut ex geometria sunt,
aut ex alia facultate. Nam musica quidem interrogatio si de geo
metria fiat ingeometrica est. At æque distantes putare concurreā
re, tum geometrica, tum ingeometrica est, Duplex est enim ingeo
metricum, & perinde atq; informe, atq; alterum ex eo quia nihil
habet geometriæ. ut informe, quod uacat forma. Alterum ex eo
quis aliquid eius praue complectitur, ut informe, quod turpem
habet formam fœdamq;.

Secundum geometriam autem. Aut ex alia arte. ut musica in
terrogatio in geometrica est, de geometria autem, ut adinuicē pa
ralellas concurrere opinari, Geometrica quodam modo est, & in
Arythmon inconsonans. *geometrica alio modo. Duplex enim hoc est. Sicut Arrythmon,*
& alterum quidem ingeometricum est in non habendo, sicut Ar
rythmon. alterum uero in praue habendo.

Com 124. Rñdet nūc ad qōnes, Et (vt Philoponus inquit) Arist.
diuidit ignorantiam. quoniam altera est secūdū negatio
nē. Altera secūdū dispositionē, quę quidē ex alia arte in
terrogationes sunt, secundū negationē ignorantię sunt.
Quæ vero ad ipsa, falsæ sunt, hę secundū dispositionem
sunt. Tunc vult ꝙ interrogationes, q̄ ingeometricę sunt,
secundum ignorantiam dispositionis, Geometricę sunt
aliquo modo, & non geometricę alio modo. Nam qua
tenus ex geometria terminos habēt, geometricę sunt, q̄
tenus vero falsa capiunt. nō geomrtricę. Vñ dicit. ❡ Se
cūdū geometriā autē interrogatio duplex ē, aut ex alia
arte, & hoc pacto ignorantia negationis est, vt musica in
terrogatio ingeometrica ē. Hæc enim est secūdū ignorā
tiam negationis De geometria autē, alia interrogatio ē
ingeometrica, quę falsa capit. Vtputa, q̄ est secūdū igno
rantiā dispositiōis: Vt adinuicē parallelas cōcurrere opi
nari. Geometrica quodā modo est, & ingeometrica alio
modo. Ergo interrogatio ingeometrica secūdū geome
triā, duplex est, aut secundū ignorantiā negationis, & sic
musica interrogatio est ingeometrica. Aut secūdū igno
rantiā dispositionis, & sic contrariū primorū principio-
rum est interrogatio ingeometrica. Nā vtraq; est igno
rare secundū geometriā, licet altera sit secūdū dispositio
nē, altera secūdū negationē. Huius diuisionis ponit exē-
plū, & inquit. Duplex. n. hoc est, Sicut Arrythmon, hoc ē
sicut inconsonans, nā vt incōsonās duplex, Alterū in nō
cōsonando. Alterū in praue cōsonādo, ita quoq; duplex
ingeometricū, Alterū quidē ingeometricū ē in nō habē
do, sicut Arrythmon, dicit inconsonās in non habendo,
Notandum Arythmō duplex. hoc ē p negationē, Alterū vero ī praue habēdo. ❡ Pro
euidētia dictorū animaduerte, vt Philoponus exponit,
ꝙ quēadmodum Arrythmon duplex est: Aliud qdē, qđ
nullo pacto per naturā aptū est habere Rythmum, vt si
Ingeometricum duplex. quis dicat punctū Arrythmon. qm̄ suapte natura Ryth-
mon non habet. Aliud vero qđ habet qdē, sed male, vt
carmen dicimus Arrythmon, ꝙ praui Rythmi sit. Eodē
mō & ingeometricū, aut quod penitus est in negatione
geometriæ. Aut quod male, & in sciēter cōplexū sit. Ta
lia autē sunt, quæ secundū alias scientias sunt, Vtputa, si-
qs iterrogabit geometrā musicū theorema, aut medici-
nale, Hoc n. est eius ignorantiæ, quæ est secūdū negatio
nē, & ita hoc ingeometricū est, quemadmodū punctum
Arrythmō. Siquis vero dicat parallelas cōcidere, quate
nus quidā de parallelis, & de concursu ipsarū dicit, Geo
metrica est interrogatio, Quatenus vero dicit cōcidere
Sol'o ad primam qōnem. parallelas nō geometrica est interrogatio, hoc est caco
geometricon, hoc est praue geometricū ❡ Ex his patet
solutio ad primam, nā declaratū est esse geometricas in
terrogationes eas interrogationes ingeometricas, q̄ sūt
secundū ignorātiā dispōnis. Quę vero sunt scđm ignorā
tiā negationis, licet sint scđm geometriam, tamē sunt nō
geometricæ, qm̄ alterius artis sunt ab ipsa geometria.

At hæc ignoratio, & quæ ex talibus est principijs geometriæ
contraria est.

Et ignorantia hæc, quæ ex eius principijs contraria est,

Secundo quærebatur, cū ingeometricę interrogatio- Com. 125.
nes, quæ sunt secundū ignorantiam sint geometricæ, se-
cundem qualē ignorantiā sunt geometricę. ❡ Respōdet
ꝙ interrogationes ingeometricę q̄ sunt secūdū ignorā-
tiam geometricæ, sunt interrogationes secundū ignorā
tiam dispositionis, quæ ex principijs cōtraria est, Vtpu
ta, ex falsis, quę sunt opposita primis principijs. Vnde in
quit. Et ignorantia hęc, qua interrogationes ingeome-
tricæ sunt, Geometricæ, ea est, quæ ex eius principijs cō
traria est. Hoc est ea ignorantia est, quę dispositionis di
citur, Vtputa, quæ est syllogismus ex oppositis primis.
Nam (vt Philoponus inquit) Hæc ignorātia est in pra-
ue habēdo, praue autē habere est quod est ex principijs
hoc est ex propositionibus nō veris. Falsæ. n. veris con
trariæ sunt. Ergo continuatur hoc modo, ꝙ cū duplex
sit in geometrica interrogatio, aut quæ nullam habet cū
geometria proprietatē: aut quę deprauatę habet. Hanc
distinctionē cum posuisset: mox, vt Philoponus inquit:
Exponit quid sit deprauate habere: & vult quod sit ex
ꝓpositionibus cōtrarijs veris. Alterū vero modū, qui ē
ob peccatū in figura, omnino seiunxit a geometria, qm̄
(vt diximus) nihil in geometria cōcludi potest ob pecca
tū in figura. ❡ Ex hoc patet solō ad secūdā, ꝙ ingeome Solutio ad secundam.
trica interrogatio quę est secundum ignorantiā geome
trica, ea est, quæ est secundū ignorantiā dispositionis.

In mathematicis autem non similiter fraus fit cum disseritur;
quia medium est semper duplex, nam alter extremorum de hoc
omni, & hoc rursus identidem de altero dicitur atq; prædicatum
non dicitur omne.

In mathematibus autem non est similiter paralogismus, quo-
niā mediū semper duplex est. Etenim dr hoc omni, & hoc iterū de Tex. 29.
alio dicitur omni. Quod autem prædicatur, non dicitur omne.

Secūdū Iuniorū expositionē Aristo. hic soluit tertiā
quæstionē, At vt ex commētarijs Philoponi mihi vide, Com. 126. Introdu. Iuniorum Philopo.
tur. Aristo voluit ad tertiam quæstionem solutionē esse,
manifestam ex his: quæ dixit ad prçcedentes quæstio-
nes. Ex dictis enim patet ignorantiam dispositionis esse
syllogismum ex falsis, qui tamen seruat figuram, non au
tem paralogismum, qui peccat in figura. Et quoniam di-
xit in sciētijs accidere paralogismū, in hoc loco (vt Phi-
loponus inquit). Vult dicere ꝙ non ita paralogismi in
scientijs fiunt: sicut in dialecticis methodis. Quoniam in
sciētijs syllogismi fiunt circa determinatas res, in quibus
non accidit multiplicitas. In dialecticis vero cū syllogis
mi fiāt circa sermones: accidere potest multiplicitas. Vn
de inquit. ❡ In mathematibus autem hoc est in sciētijs:
non est similiter paralogismus, Veluti in dialecticis: Et
assignat causam, quoniā in scientijs semper medium est
vnum & determinatum duplex tamen: hoc est his ante
conclusionem assumptum. Etenim de hoc omni scilicet
maior de medio omni, & hoc scilicet medium iterū de
alio dicitur omni. s. minori Et ne quis dicat prædicatum
posse distribui, Addit obiter. Quod autem prædicatur:
non

nō dicitur omne. Et sic nec maior de medio potest vniuersaliter accipi: nec mediū de minori potest distribui, Per quæ uult habere in scientijs semper mediū esse vnū & determinatum: licet bis assumptum, vt subiectum: & vt prædicatum, Vnū tamen semper. In dialecticis vero nō semper vnū & idē est. verbi gratia. Sapientes discūt: Qui discunt, non sciunt. Sapientes igitur non sciunt. Discere æquiuocum est. Discere.n. æquiuocum est, & in ipso intelligere, & in ipso doceri dictum. Latet autem deceptio propter æquiuocationem. Et rursus Homo animal, animal trisyllabū. homo trisyllabū igitur. Dupliciter.n. homo & in substātia: & in nomine. Etenim & res dicitur hō, & nomen etiam. Et iterum. Olera excedūt terram. Quod excedit eo qđ exceditur, maius est, Olera igitur terra maiora sunt. Excedere.n aut secundum magnitudinem excedere dr̄, aut supra superficiem esse. Quia igitur non circa determinatos, multas deceptionis causas habent. In scientijs vero non ita, determinatę.n. sunt res quę s̄m vnāquāq; scientiā, & nūquā ob æquiuocationem error in ipsis accidit. Quo fit, vt paralogismi in scientijs nō accidant; sicut in dialecticis, nā neq; accidere possunt propter æquiuocationē medij: neq; propter illius multiplicitatem. In dialecticis āt possunt accidere paralogismi inductione, vt uisum est. Quæstio. ¶ Quærūt Iuniores vtrum prędicatū sit forma subiecti: Et licet hæc quæstio sit obiter quæsita. Tamen argumentātur ꝙ non, qm̄ nec genus nec differentia est forma speciei, cū sint illius partes pręterea in hac propositione, homo est homo: homo nō est forma sui. Solut. Neotericorum. Confutatio ¶ Neoterici asserūt prædicatum esse semper subiecti formam: prętterquam in propositione, in qua idem prędicatur de seipso. Sed cōtra qm̄ in hac propositione albū est lignū, potius subiectum est forma prædicati q̄ contra, vt Boetius dicit. Propria solutio. Propterea dicendū. ꝙ in prædicatione naturali: semper prædicanū est forma subiecti: aut inhęrēs: quæ in est aut declarans, quæ dicitur de alio. In ea autem enūtiatione: in qua idem de se enuntiatur: nihil prædicatur, cum non sit propositio, vt alibi diximus, Sed enuntiatio: quæ ex nomine constat, & verbo.

Hæc autem licet quasi cernere mentis perceptione, in differendi uero facultatis disceptationibus latent. Est ne omnis circulus figura, si designauerit patet. Sed quidnā ultra. Carmina ne sunt circulus, continuo patet non esse.

Hæc autem sunt, ut est uidere intellectu. In orationibus autem, latent. Vtrum omnis circulus figura sit, si autem scribatur, manifestum est. Quid autem sint ne carmina circulus. Manifestum, quoniam non sunt.

Com. 127. Cum dixisset, ꝙ in mathematicis scientijs nō accidāt paralogismi inductione, Sed in dialecticis methodis, nūc per exempla hæc ostendit, & inquit. ¶ Hęc autem sunt, terminos dicit. Vt est videre intellectu, videlicet in mathematibus, nam de his est sermo q.d. In mathematibus autem, non est silr̄ paralogismus propter duplicitatē termini, in dialecticis. Vnusquisq; enim terminus eorū, qui in mathematibus sunt: eo quod determinatus sit, velut ostēsio est. Et simul cū audit circulus aut tale qđ, statim sciens videt quod dictum est, in seipso depictum, & non fertur in aliud quoddam significatum, sed in hoc solum, cuius & definitionem intra se cōtinet. Ergo quasi dicat. Hæc autē. s. termini & terminorū significata sunt eo modo, Vt est videre intellectu, in ipsis mathematibus. Nā (vt Philoponus exponit.) Siq́s interrogaret geometrā, si circulus sit figura: statim phantasiam aduerteret ad descriptum circulum, & non determinaret: de quo circulo sermo est: aut quot modis circulus dicitur, quoniā ex descriptione patet eius determinatio. Propterea inq̄r. Hęc autem scilicet termini & terminorum significata in mathematibus sunt eo modo, vt est videre intellectu a sensibus atq; phantasia terminorū significato accipiētē vel intellectu, in quo sunt depictę figurę & circuli, vt sunt in abaco: vt recte Philoponus exponit. In orationibus āt hoc est in dialecticis conuentibus: latent nomina, propterea ꝙ non sint determinata. Vtrum omnis circulus sit figura, Nam in voce circulus est multiplex, quoniam dicitur de figura: & dicitur de carminibus. Si autem scribatur: scilicet aut in phantasia: aut in abaco: manifestum est. & sic tollitur æquiuocatio. Rursus autem siquis te interrogaret quid sint, hoc est vtrū sint ne carmina circulus. Iterū manifestum est: quoniam nō sunt circulus: ex descriptione enim in abaco: aut in phantasia: patet ꝙ carmina nō sint circulus. Ex his sequitur: ꝙ cū determinata sint, quæ subiecta sunt geometriæ, & nulla æquiuocatio est in sciētijs: minus ac raro est paralogizari in ipsis: determinata n. est (vt Philoponus inq̄t). Vniuscuiusq; termini significatio, Vtputa qđ est circulus, & quid linea: & qđ æquipedum: & quid concidere, & vnumquodq; cæterorum eodem modo, & sunt quasi constitutę. dispositęq; in anima figuræ: Vnde simul est eum audire circulū: & circulū: qui in anima est figuratus: ac dispositus, est intelligere: Sic autē non est in dialecticis, non enim determinata sunt, quę sunt subiecta dialecticę. Verborum expositio. ¶ Quo uero ad uerba attinet: animaduerte (vt Philoponus perpulchre exponit) ꝙ Aristo. vocat carmina circulum, hoc est epigrammata, eo modo confecta: non vt dictionem finalem primi versus cōsequatur principium secundi. Et finalem dictionem secundi consequatur principium tertij, & sic deinceps ordinate. Sed vt possit idem versus, & principiū & finis fieri. Huius rei affert exemplum est epigrammatæ, quod Homerus, vt Herodotus inquit in vita Homeri, confecit in Midam Regem Phrygum. Exponit & Philoponus hęc alio modo sed non curo, quoniam exēplorum non veritas: sed manifestatio requiritur. 2 de aīa. cōmē. 67.

Atq; nō oportet inficiationem ad ipsum afferre, si sit propositio inductiua. Vt enim neq; propositio est ea, quæ non ad plura sese extendit. Non enim erit de omnibus. Vniuersalibus autem extruitur ratiocinatio Sic patet nec eam inficiationem esse, quæ uniuersalis non est. Etenim eadē sunt propositiones, inficiatione suæ. Nam quam affert quispiam inficiationem, ea uel differendi uel demonstrandi propositio fieri potest.

Non oportet autem instantiam in ipsum ferre, si sit propositio inductiua. Sicut enim neq; propositio est, quæ non est in pluribus. Non enim erit in omnibus. Ex uniuersalibus autem syllogismus, Manifestum est, q. neq; instantia est, Eædem enim sunt propositiones, et instantiæ. Quam enim fert instantiam. Hæc utique fiet propositio demonstratiua aut dialectica.

Com. 128. Quæ. Phil. Quid velit facere hic Aris. Philoponus dubitat, nec bene ipse exponit. Quidam vero (quorum expositionē narrat Philoponus) dixerunt ꝙ cum Arist. declarasset differētiam inter paralogismos, dialecticos, & doctrinales, hic velit declarare qualis sit instantia, quæ fit in paralogismis: qui fiūt in mathematibus. Dato ꝙ aliq́s paralogismus in illis fiat, veluti esset iste. Circulus omnis figura, carmen circulus, igitur carmen figura, dico dato ꝙ in

mathematicis fieret, quia reuera nullus fit paralogismus in dictione, ut in dialecticis. Sic igitur uult declarare q̃lis instantia fiat in paralogismos mathematicos, si aliquis in mathematicis paralogismus fieret. Et vult ꝙ instantia cõtra paralogismos mathematicos nõ fit per inductionẽ, hoc modo inducendo contra minorẽ, et hæc, & illa carmina non sunt circulus. Sed oportet vniuersaliter instare, Vtputa: ꝙ nullum carmen sit circulus. Nã sicut propositio non est demonstratiua, quę non est vl̃is, qm̃ ex vl̃ibus est syllogismus, ita nec instantia est scientifica, q̃ non est vl̃is. Causa ãt: qm̃ instantia fit aliquando syllogismi pars, Vtputa si aliquis instaret ad propõnem dicentẽ carmina circulus, & diceret nullũ carmen est circulus. Instantia nunc fieret syllogismi conclusio dicentibus nobis hoc modo: Nullũ carmen est figura, Omnis ãt circulus figura est. Nullũ igit̃ carmen circulus est. Si uero ad conclõnẽ fertur instantia, dicentẽ, ꝙ carmina circulus dicet hoc modo. Nullũ carmen circulus est: circulus autẽ figura est. Nullũ igitur carmẽ figura est. ❡ Hæc est vna expositio, quã Philopo. narrat: & nõ approbat. Primo, qm̃ semper instantia est syllogismi conclõ. Hanc.n. oportet demr̃are, vt oppositũ ipsi demonstrabimus nõ recte esse. Amplius: hæc expositio non consonat verbis Aris. vt dicit. Tamen ipse exquisitam huius loci expositionẽ transfert ad tẽpus, donec perquirat alios expositores. ❡ Sed si liceat ponere os in cœlum, dicerem ꝙ Aristot. hic uenit ponere differentiam inter instantiam dialecticam, & doctrinalem, siue scientificã. Nam postquã posuit differentiam vnam inter paralogismos dialecticos & mathematicos, hic obiter interponit differentiã inter instantiam dialecticam, & scientificam. Et vult ꝙ dialectica instantia sit particularis, vel inductiua: hoc est singularis. Sciẽtifica vero sit vniuersalis, qm̃ est propositio de omni & per se. Vnde inquit. ❡ Non oportet autem instantiam ferre in ipsum quod volumus destruere in mathematicis. Si illa instantia sit propositio inductiua, hoc est singularis. Sic.n. instamus in dialecticis. Affert causam, cur non sic instamus in mathematicis: & inquit. Sicut.n. neq; propositio est in mathematicis, quæ non est in pluribus, hoc est vniuersalis, contra quã instamus, ita nec instantia est quę non est vniuersalis. Nã (vt inquit) si propositio nõ sit in pluribus, & vniuersalis: nõ erit in omnibus. Sed (vt inquit.) Syllogismus ex vniuersalibus est. Et ita nec propositio potest esse nisi vniuersalis, quare & instantia vniuersalis est. Per hęc autẽ verba uult innuere consequentis destructionem, hoc pacto. Si propositio non sit vl̃is, propositio non erit in omnibus. Et si propositio non sit in omnibus, syllogismus nõ erit ex vl̃ibus. Destruit tunc vltimũ consequens dicens. Sed ex vl̃ibus est sylls̃. Et sic vult habere ꝙ propõ sit vl̃is, q̃re & instãtia. Et hoc infert, & inqt. Manifestũ est ꝙ neq; instantia est vniuersalis subaudi si propõ non sit vniuersalis. Cuius cãm affert, & inqt. Eędẽ.n. sunt propõnes, & instantię. cuius causam affert: dicẽs. Quã.n. fert instantiã, hæc vtiq; fiet propõ demr̃atiua in scientijs, aut dialectica in problematibus. Recte ergo dictũ est, ꝙ instãtia in scientificis sit vniuersalis. ❡ Quo uero ad uerba attinet

Propria expositio. (margin, beside "Aristot. hic uenit ponere differentiam…")

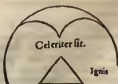
Verborum expositio. Quidã & recte dixerũt, ꝙ instantia, qñ fit ad propositionem: vt si fieret ad propositionẽ, nõ dicẽtẽ carmina circulus, diceremus. Nullũ carmen figura est. Omnis ãt circulus figura. Nullũ igitur carmẽ circulus est. Sinautem fieret ad conclõnẽ, instantia fiet propõ: vt ad illã conclonem carmina circulus, dicemus, hoc pacto. Nullum carmen circulus est. Circulus ãt figura est: nullũ igit̃ carmẽ figura est. Et ita quouis mõ semper instantia est vniuersalis. At in dialectici, põt esse inductiua, hoc ẽ singularis.

❡ Sed circa hanc nostrã expõnem, sunt dubõnes, & prima qdẽ, qa instare est officiũ opponentis. Sed in mathematicis non licet opponere & respondere, nõ.n. in illis disputationes fiunt. Igit̃ sunt instantiæ. Secundo, qa propositiones demr̃ationis sunt veræ: Instantiæ autẽ falsæ. Igitur instantię non sunt ꝓpõnes per se. Tertio, instãtia esse põt ad vniuersalẽ propositionẽ. Sed instare ad vniuersalẽ non fit nisi ꝑ cõtradictionẽ, & omnis cõtradictio est inter vniuersalẽ & particularẽ. Igitur omnis instantia ẽ propõ particularis. ❡ Pro solutione animaduerte ꝙ in mathematicis bifariã fieri põt. Aut tẽtatiue: qualis a præceptore fit erga discipulũ. Et hæc semper est ulis, & vera, eo quia imperitus discipulus semper profert falsam & impossibilẽ propõnẽ. Aut litigiose, & hęc fit ab imperito atq; contrarię affecto: ut de Brysone fertur. Et qñ fit ex parte imperiti, põt esse impossibilis. Aristo. loquitur de instantia tentatiua quæ fit a præceptore erga discipulum. Et per hoc patet solutio ad duas primas disputationes. ❡ Ad tertiam dico ꝙ in his quę sunt per se, idem est vniuersalis, & particularis secundum rem. Et ita in demonstratiuis instantia particularis secundum rem est vniuersalis, secus est in dialecticis.

Dubõ contra expõnẽ Prima. (margin)
Secunda. (margin)
Tertia. (margin)
Solutiones Ad 1. & 2. Instantiam in mathematicis bifariam fieri potest. (margin)
Ad 3. (margin)

Fit autem ut quidam uitiose concludant propterea quod eos medios sumunt qui terminos utrosq; sequũtur. Quale quidem fa rit & Cœneus, ignem gigni multiplicata ratione concludens hoc pacto. Ignis (ut dicit) celerrime gignitur. Quod multiplicata gignitur ratione, id celerrime gignitur. Hoc autem modo constare ratiocinatio nequit. Sed si celerrimam generationem multiplicata sequatur ratio, & ignem celerrima generatio. Interdum igitur fieri nequit, ut ex his quæ sumuntur ratiocinatio cõstruatur, interdum uero fieri potest, sed non cernitur.

Contingit autem quosdam non syllogistice dicere, proter id quod accipiunt ad utraq; consequentia. Vt & Cæneus facit ꝙ ignis in multiplicata analogia fit. Etenim ignis cito generatur, sicut dicit. Et hæc est analogia. Sic ãt nõ est syllogismus. Sed si uelocissimã analogiã sequitur multiplicata. Et ignẽ uelocissima in mutatione analogia. Aliquãdo quidẽ.n. non cõtingit syllogizare ex acceptis. Aliquando uero contingit, sed non uidetur.

In multiplicata proportione generatur.

Cum dixisset ꝙ ob medium terminũ æquiuocum esse entẽ, sępenumero in disputationibus fiunt multi paralogismi, quod quidẽ in scientijs non accipit, nunc uult demonstrare (vt Philopon. inquit) Paralogismos, qui ob figuram fiunt in disputationibus, vt ostendat, ꝙ s̃m hos Com. X2 9. (margin)

differunt

differũt ſciẽtiæ a diſputationibus dialecticis, quatenus in dialecticis diſputationibus paralogiſmi fiunt ob figurã, in ſcientijs autẽ non fiunt. Non fiunt autẽ in ſcientijs, qm̃ ſyllogiſmi ſcientiarũ ſunt ex his, quæ per ſe, & cõuertibilia ſunt. At ſyllogiſmi in dialecticis non ex conuertibilibus ſunt. Hic igit̃ vult, ꝙ in dialecticis ob figurã paralogiſmi fiant, Propterea ꝙ idẽ mediũ ad duo extrema ſequatur, hoc eſt eo ꝙ capiant in ſecũda figura duas affirmatiuas. Putãt.n. ꝙ ſi idẽ ſequatur ad duo: et ea inter ſe ſequãtur, hoc aũt non eſt, niſi illa cõuertibilia fuerint. Nã & ad hominẽ, & ad lapidẽ ſubã ſequitur, non tamen alterũ ad alterũ ſequitur, hoc eſt lapis ad hominẽ, aut hõ ad lapidẽ. Non.n. ſunt cõuertibilia. Sicut faciebat ſophiſta. Cęneus. Syllogizabat.n. ꝙ ignis in multiplicata analogia fit, hoc mõ. Ignis velociſsime fit, quę in multiplicata analogia fiũt, citiſsime fiunt. Ignis igitur in multiplicata analogia fit. Circa quę Ariſtoteles inqt, Interdum in talibus ſanã fieri rationẽ hoc ẽ ſyllogiſmũ. Vtputa, cũ propoſitiones cõuertunt̃ ¶ Diſputat hic Philop. cũ Alexã. de multiplicata analogia quid ſit ¶ Ad qd̃ Alex. reſpõdet, ꝙ Ariſt. p multiplicatã analogiã intelligit ꝓportionẽ qualis eſt duorũ ad tria: & ducentorum ad trecenta. ¶ Cõtra quẽ aſſerit, eũ nõ habuiſ̃ multã in mathematicis peritiã Qm̃ ignorabat proportionẽ duorũ ad tria, et ducẽtorũ ad tricẽta eſſe multiplicẽ, cũ reuera ſit ſup particularis. Nõ.n tria adſunt duo multiplicia, nec trecẽta ad ducẽta. Non.n. maior numerus continet minorẽ bis aut ter, aut ſæpius, ſed ſemel cũ aliqua eius particula. Ergo eorũ ꝓportio nõ eſt multiplex. Proportio.n. multiplicans ſiue multiplex eſt, quãdo in numeris maior bis, aut ter, aut ſępius ꝑciſe cõtinet minorẽ, Vtputa, i duplis duo ad quatuor, et q̃tuor, ad octo, aut in triplis. 3. ad. 9. & 9. ad 27. & alijs eodẽ modo. Super particularis vero eſt quãdo maior numerus habet totum minorem, & particulã aliquam q̃uis ipſius, aut quartã, aut quintam, aut deincipitem. Vtputa, numeri ternarij ad binariũ ſuper particularis eſt proportio. Habet.n. totũ ipſum, & dimidiũ, quocirca ꝓportio hęc Hęmiolia vocata eſt propter dimidiũ, latine a Boetio dicitur ſexquialtera. Proportio vero quatuor ad. 3. Epitrita. habet.n. totũ & tertiã eius, Iõ Boetius eã vocat ſexquitertiã, hoc eſt ſemel cõtinẽs, & tertiã. Numeri ergo ab Alexandro aſſumpti ad demonſtrationem, Vtputa, duo & tria & ducẽta & trecẽta. non ſunt in ratione multiplicata, ſed ĩſup particulari, hoc eſt in Hemiolio. In qbus auctio nõ fit ſicut in multiplicatis vel multiplicibus. ¶ Propter hæc Philoponus cũ Proculo exponit per multiplicatos numeros eorum, quorũ adinuicẽ eſt ꝓportio multiplex, vt. 1. 2. 4. & 8. 16. 32. 64. 138. 266. & ordine deinceps. Poſsibile.n. ẽ in infinitũ ꝓgredi, nec ſolum in duplis hoc accidit, ſed in triplis, & quadruplis et reliq̃s omnibus. Inſup particularis vero, quos Alex. ſuppoſuit, nullo mõ ſic velociter ꝓportionẽ eſt inuenire. Nõ.n. vt ad. 2. ad. 3. Ita deinceps, & 3. eſt inuenire ad aliquem alium eorum, qui poſt ipſum eãdem rationẽ habere, quo vero mõ ſit iuenire plures ſup particulares proportiones deinceps. Methodo opus eſt arithmetica, quã Nicomachus introductione aſsignauerat. Sic igitur Ariſt. per generari in multiplicata analogia, ĩtelligit generari in ꝓportione multiplici, vt quãdo genitũ eſt multiplex ad id, ex quo generatur. Qm̃ velociter eſt inuenire hanc proportionẽ. Proportionem vero ſuper particularẽ, non ſic facile eſt inuenire. Vnde dicit. ¶ Contingit autẽ quoſdã non ſyllogiſtice dicere. Subaudi in dialecticis, ꝓpter id qd̃ accipiunt ad vtraq; cõſequẽtia. vt in ſecũda figura ex duabus affirmatiuis. In dialecticis enim (propterea ꝙ ꝓpoſitiones non conuertãtur) cõtingit ſyllogizari ex duabus affirmatiuis. Et ponit exẽplũ, & inqt. Vt Cęneus ſophiſta facit, Syllogizãs ꝙ in multiplicata analogia fit, hoc pacto. Ignis cito generatur, hęc eſt minor. Hæc eſt ſubaudi multiplicata analogia, hæc maior, vt ſit ſyllꝰ hoc pacto. Quod in multiplicata proportione generat̃, celeriter fit. Ignis celeriter fit. Ergo ignis in multiplicata proportione generatur. Tunc exponit qualis hic ſyllꝰ ſit, & dicit. Sic autẽ non eſt ſyllogiſmus quoniam eſt in ſecunda figura ex duabus affirmatiuis. Sed ſubaudi erit ſyllogiſmus, ſi velociſsimã. ſ. generationem. Sequitur multiplicata analogia. Hoc eſt, ſi maior cõuertatur hæc pacto, quod celeriter fit in multiplicata proportione generatur. Et ignem ſubaudi ſequatur analogia in velociſſima mutatione, ita vt minor ſit, & ignis velociter fit. Nam tũc ſequitur ꝙ ignis in multiplicata analogia generetur. ¶ Quo vero ad verba attinet, Per ignẽ eſſe in velociſsima mutatione, intelligitur ignem eſſe in velociſsima generatione. Addit aũt Ariſ. cãm differẽtię, & inquit. Aliquãdo qdẽ n. nõ contingit ſyllogizare ex acceptis. Aliquãdo autẽ contingit, ſed nõ videtur. Diximus ꝙ duas affirmatiuas in ſecunda figura poſsibile eſt introducere ad ſyllogiſticã figurã, quãdo termini ſunt cõuertibiles, vt poſsit conuerti maior, vt reducamus ipſam ad primã figurã, quando vero nõ cõuertuntur, nõ reducitur. Et addit, ſed nõ videtur. qa licet ſit in qiibuſdam talibus concludere concluſionem propter propoſitiones, ſicut diximus, in conuertibilibus vtẽtes conuerſione maioris, nõ tamen videtur neceſſarium, propter inſillogizabilitatẽ cõplicationis propoſitionũ. Non.n. cõplicatio cauſa eſt, ſed eo ꝙ termini cõuertũtur vt poſſit & recte cõplicari. Ergo addit, ſed non videtur, quia licet cõtingat ſyllogizari, non tamen videtur, quia nõ apparet neceſſariũ, niſi facta cõuerſione. ¶ Sed dices, tũc omnis ſyllogiſmus in ſecũda, & tertia figura erit paralogiſmus, qm̃ nullus apparet neceſſarius, niſi facta cõuerſione ¶ Dicendũ ꝙ in alijs figuris ſeruatis qualitate & quantitate ſyllogiſmi nõ ſunt paralogiſmi, quoniam ſemper poſſunt reduci in primã figuram. At ſyllꝰ ex duabus affirmatiuis in ſecunda figura, eſt paralogiſmus, quoniam non ſemper poteſt reduci, ſed ſolum, cum termini conuertuntur. Propterea addit, Aliquãdo.n. non contingit, ſyllogizari ex acceptis, Aliquando vero contingit, ſed non videtur. At ſyllogiſmi ſecundæ, & tertiæ ſeruatis qualitate, & quãtitate ſemper poſſunt reduci, & hac ratione non ſunt paralogiſmi. Patet ergo ꝙ in dialecticis paralogiſmi cõtingunt propter figuram, quoniam non fiunt ſyllogiſmi ex conuertibilibus. In doctrinis autem tales ſyllogiſmi non accidunt, quoniam propoſitiones ſunt ſemper per ſe, & conuertibiles, & ita ſemper maior conuerti poteſt.

Disputatio Philop. cũ Alexan. de multiplicata analogia

Alex. Phi. cõtra Ale. Ale. nõ fuit peritus in mathematicis.

Sua pñ.

Syllogiſmus Caenei.

Verborum expoſitio.

Obiectio.

Solutio.

Quia ſi fieri non poſſet, ut uerum oſtendatur ex falſis, facile eſſet reſoluere. Conuerſio nãq; neceſſario fieret. Si enim a. uerũ, quod cum ſit, hæc ſunt quæ quidem eſſe ſcio, ueluti b. Ex his igitur illud eſſe oſtendam. Conuertuntur autem ea magis quæ in mathematicis ſunt, quia nullum accidens ſed definitiones accipiunt, atque hoc etiam ipſo a diſſerendi differunt facultate.

Si autem esset impoßibile, ex falsis uerum demonstrare, facile utiq; esset resoluere. Conuertuntur enim ex neceßitate. Si enim A, ens, hoc autem cum sit. ea utiq; sunt, quæ noui, quoniam sunt, ut, B, Ex his igitur demonstrabo, quoniam illud est, Conuertuntur autem magis, quæ sunt in mathematicis, quoniam nullum respiciunt accidens. (Et in his differunt ab his, quæ sunt in dialogis) sed definitiones.

Cõm. 130. Hic (vt Philoponus autumat) iterũ Aristote. assignat aliam differentiã inter demonstratiuos syllogismos & dialecticos: & ait: ꝙ facilior sit resolutio in demõstrationibus ꝙ̃ in dialecticis. Vocãt aũt geometrę resolutionẽ: inuentionẽ propositionũ: per quas conclusa sit vera cõclusio. Vtputa: si proponatur nobis aliqua conclusio vera, ꝙ hic triangulus sit æquilaterus, per propositiones inuenimus conclusionem: a quibusdam confessis: sumẽtes initium: et desinẽtes in id quod quęritur: et hoc tale, vocatur compositio. Resolutio autem: viceuersa se habet cum compositione. Capientes enim prius id: quod quęritur vt cõfessum. Vtputa ꝙ hic triangulus est ęquilaterus, quęrimus quęnã fuerunt propositiões, per quas id probatũ fuit, vt resoluentes inueniamus ipsas quousq; veniamus ad aliqua confessa, & principia geometriæ.

Cap. 26. ¶ Vnde Themistius hic dicit, ꝙ resolutio sit retrocessus a conclusione vera ad principia ex quibus deducta est. Vult igitur ꝙ si ex veris solis propositionibus verę cõclusiones concluderentur, facilis vtiq; esset resolutio: & huius causa est, quoniam propositiones conclusionis cõclusiuę essent determinatę. Quia vero ex falsis concluditur cõclusio vera: & hę sunt quodã modo indeterminatę difficilior ipsarum resolutio est. ¶ Quare hac ratione differunt demonstratiui syllogismi a dialecticis. Concluditur. n. syllogismo dialectico ꝙ homo sit animal: & ex eo quòd moueat, & ex eo ꝙ ambulet: & ex eo ꝙ disputet: & ex alijs infinitis. Amplius: syllogismo dialectico ex falsis cõcluditur vera cõclusio, modo falsa illa concedantur. Quare in dialecticis siquis uoluerit omnes ꝓpositiones cõclusionis conclusiuas inuenire: nõ facile nanciscetur: propter ipsarũ indefinitatem. At in scientijs non hoc modo, nec. n. ex falsis propositionibus, neq; ex his, quę per accñs rebus insunt. sed ex his: quę primo & per se cõcludunt scientiales conclusiones. Hęc autem determinata sunt. Facilior autẽ est resolutio ad determinata ꝙ̃ ad indeterminata Et ideo facilior in sciẽtijs resolutio est: ꝙ̃ in dialecticis.

Dña syllogismorum demõstratiuorum a dialecticis

¶ Quo vero ad verba attinet: Aristo. vult hũc syllogismũ: Quibus cõuersio facilior, is & resolutio facilior. In mathematicis cõuersio facilior est. Ergo & resolutio facilior, De rõne ergo primo affert maiorẽ cũ eius ꝓbatione, & inquit. ¶ Si aũt est impossibile ex falsis verũ demonstrare, ita vt ex solis veris demonstrationes sint: Facile vtiq; esset resoluere cõclusionem ad propositiones. Affert causam, & dicit. Conuertuntur. n. ex necessitate a ꝓpositionibus ad cõclusionẽ: & viceuersa a cõclusione ad propositiones. Cuius rationẽ assignauimus ex his: quę Philoponus inqt. Quoniã propositiones tales sunt determinatę. Hęc exponit per exemplũ: & inquit. Sit. n. a. ens hoc est conclusio existẽs vera: hoc autem. s. a. cum sit, ea vtiq; sunt, quę noui: quoniam sunt, vt. b. hoc est ꝓpositiones, assumit. n. b. pro duabus propositionibus. Ex is igitur demonstrabo, scilicet propositionibus: quæ sunt. b. demonstrabo, quoniã illud. s. a. est: & sic ex a. conclusio est. b. & ex. b. a. sequit. Quia igitur. b. existente: ex necessitate est. a. & a. existente: rursus ex necessitate est. b. Ideo facilis est propositionũ inuentio. Secus in dialecticis: quoniam in illis. b. existente sequit a. non tamẽ contra: quoniã a. potest sequi ex infinitis. Et per hęc patet maior & eius probatio. Tunc assignat quasi minorem syllogismi quidẽ in textu intelligit: & inquit. Cõuertuntur aũt magis: quæ sunt in mathematicis: quoniam syllogismi nullum recipiũt accidens, neq; falsum: sed definitiones recipiunt, tunc quasi conclusionem interponit: & inquit. Et mathematicis syllogismi in his differunt ab his, quæ sunt in dialogis. Quia igitur in mathematicis syllogismis cõuertũtur magis, et cõclusiones ad propositiones, & ꝓpositiones ad conclusiones: ideo in illis facilis est resolutio. Quia vero in dialecticis non cõuertuntur: ideo in eis difficilis resolutio est. Est igitur syllogismus textus hic: quibus conuersio facilior in his resolutio est leuior. In mathematicis cõuersio est facilior. ergo & resolutio. De hoc syllogismo: vt dixi. Primo vult habere maiorẽ cũ eius probatione secunda ibi: Cõuertuntur autẽ magis: Vult habere minorem etiam cũ sua probatione. Et interponit differentiam syllogismorum dialecticorum a demonstratiuis: vt syllogismi conclusionem: hęc de textu.

Verborum expositio.

Syllogismus tex.

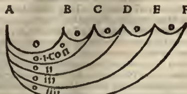
¶ Quo autẽ ad differẽtiã attinet: Animaduerte ꝙ propter tria resolutio in mathematicis facilis est. primo, quia semper vera conclusio ex veris syllogizatur. secundo, quoniã ex per se: & secũdum ꝙ ipsum: hoc est conuertibilibus. Tertiam causam assignat Auer. quoniam conclusiones mathematicę non syllogizãtur nisi ex ꝓportionalis cõclusioni. At dialecticę conclusiones syllogizantur: ex falsis, et ex probabilibus, quę possunt esse infinita, & conclusioni improportionata. Quare ad hæc difficilis est resolutio: ad illa autem: facilis.

Resolutio in mathematicis est facilis propter tria in huius pa rapitra. com. 29.

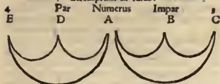
Accrescit etiam ratiocinatio non per media sed assumendo, nã a. de. b. sumitur, & hoc de. c. & hoc rursus de. d. Atq; hoc in infinito procedit, uersus quoq; latus eius sit incrementum. a. namq; de. c. atq; de. e. concluditur. Sit enim. a. quidem numerus absolute. b. uero simpliciter numerus impar. Et. c. definitus numerus impar. a. igitur de. c. concludetur. Altera rursus in parte d. quidem sit impar numerus simpliciter sumptus. e. uero definitus numerus par a. igitur de. e. concludetur.

Augentur autem, non per media, sed in assumendo, ut. a. de. b. hoc autem de. c. Rursus hoc de. d. & hoc in infinitum. Et in latus, ut. a. & de. c. & de. e. Vt est numerus quantus uel infinitus, hoc autem sit, in quo est. a. Numerus impar quantus, in quo. b. Numerus impar in quo. c. Et ergo. a. de. e. & sit par quantus numerus in quo. d. par numerus in quo. e. Ergo. a. de. e.

Exemplum in assumendo.

Exemplum in latus.

Co. 131. Hic iterũ iter demõstratiuos syllos,& dialecticos(vt Philop.inquit) Aliã affert differẽtiã: q dialectici sylli augentur per media. Mathematici ac demõstratiui, in assumẽdo:& i latus. ¶ Vbi animaduersione dignũ. Auctionem syllogisticã bifariã est.alterã quidẽ per media. Alterã vero in assumẽdo ¶ Et per media:bifariã aut p interpositionẽ termini aut per extrinsecus acceptionẽ:per interpositionẽ termini:vt si cõclusio sit q homo sit animal nam hæc syllogizetur p hoc q homo loquat:qm quod loquitur,est animal:homo loquitur. Igitur homo est animal:& p hoc q homo mouetur a se,quod.n.mouetur a se:est animal:hõ mouetur a se:homo igitur animal. Hęc ergo auctio est per termini interpositionẽ. Per extrinsecus vero acceptionẽ:quãdo syllogizamus eandẽ cõclusionẽ per diuersa extranea media,vt hanc:homo est animal:p media extranea:vt qm hõ est lapis,&lapis est animal,ergo hõ ẽ animal,& qm hõ est lignũ,& lignũ est animal:ergo hõ est animal. Et sic eodẽ modo p alia multa: media extranea,immo qñ p infinita eadẽ cõclusio syllogizari põt. Hæc de syllogistica auctiõe p media ¶ In assumẽdo vero bifariã,aut in post assumendo,aut in latus. In post assumẽdo quidẽ:qñ subiectũ conclusionis primi sylli:sit mediũ ad syllogizãdũ secundã conclusionẽ:& subiectũ secũdæ sit mediũ ad syllogizãdũ tertiã:& sic deinceps. Et hoc mõ fit in geometra:qm primũ theorema demonstrat p axiomata. Secũdũ vero:per primũ,& tertiũ per secũdũ,& sic ordine deinceps augumẽtatio fit: nũq medio termino supposito. Sed sẽp ad primos coordinato. Huius rei cãm affert Philop.qm ex his:q p se & primo insunt:demõnes sũt:& nõ cõtingit p mediatã ,ppõnẽ demõstrare aliqd. Aut.n.ex axiomatibus demõstrãt theoremata i sciẽtijs aut ex his q demõstrata sũt ex axiomatibus. In latus ãt auctio fit:quoties idẽ pdicatũ de pluribus lateralibus subiectis p media lateraliter iterposita syllogizat,vt si sit prædicatũ numerus. Nã numerus põt demõstrari de,c,trinario p,b,impar:& de,e,quaternario per,d,par. His ergo modis mathematicæ demõnes augent. ¶ Per q patet: q si libri geometrię essẽt sic ordinati.vt demõnes crescere solẽt:faciles essẽt cognitu,et qa libri Euclidis nõ hoc pacto fuerũt ordinati:ideo nõ fuerũt faciles. Vnde si eũ Ari.librũ haberemus:quẽ in mathematica scripsit oẽs facile esse possent sũmi mathematici. Ibi.n.demõnes ordinauit aut in post assumẽdo:aut in latus inqt ergo. ¶ Augent ãt.s.demõnes nõ per media.vt dialectici sylli,qui augẽtur p media:aut interpõne termini. Aut extrinsecus acceptiõe. Sed augẽtur in assumẽdo:& hæc dupli:r: aut in post assumẽdo:vt.a.de.b.hęc aũt.s.b.de.c. Rursus hoc.s.c.de.d. Et hoc in infinitũ.s.quo ad nos(vt Philop.exponit.) Qm nõ ita cõprehẽdimus sciẽdas:vt nõ posit alterũ quoddã iueniri theorema:sed sẽmp post est p pdemõstrata:altera inuenire. Hęc de au

Margin notes: Augmentatio syl, e gistica duplex est. Auctio per media iterũ duplex. Auctio in assumẽdo duplex aut in post assumẽdo aut in latus. Cũ difficul tatis i mathematicis.

ctione in post assumẽdo. Deinde de auctione ad latus:& inqt. Et i latus:vt.a.s. numerus pdicatus,&de.c.subto: & de.e.subiecto,vt est numerus quãrus:vel infinitus hoc ẽ p indifferentiã indeterminatus. Hoc ãt fit: in quo est.a Vtputa numerus cõis,cõiter pdicatus de.e.&de.c. At numerus impar qtus.s.cõis omnibus imparibus fit:in quo est.b.numerus impar.s.nomine determinatus:fit i quo ẽ c. Vtputa tria,vel quinq,vel.7.autid genus. Est ergo,a, numerus cõis de,c,subto numero trinario:vtpura p mediũ,b,qm tria sunt impar:oẽ impar numerus: tria igitur numerus. Et iterũ fit par quãtus numerus.s.cõis omnibus paribus:in quo,d, Par numerus.s.nomine determinatus fit in quo est,e,Est ergo,a,numerus de,e.s.demratus : vt de qtuor:vel sex:vel de aliquo id genus : & p mediũ,d, Hoc mõ:oẽ.d.a.oẽ.e.d.Igit.e.ẽ.a. Hęc de auctiõe i latus.

Differt autem scire esse & propter quid est, primo quidem in eadem scientia,atq; in hac dupliciter,uno quidem modo, si ratiocinatio non per ea quæ uocant medio fiat non enim prima sumitur causa ,scientia autem eius propter quid est per primam fit causam. Alio uero modo, si per ea quidem quæ uocant medio,non tamen per cãm,sed per notius eorum quæ conuertuntur efficitur. Tex. 30

Differt autem quia,& propter quid scire. Primo quidem in eadem scientia. Et in hac dupliciter . Vno quidem modo, si non per immediata fiat syllogismus . Non enim accipitur prima causa . Quæ uero est scientia propter quid,per primam causam est. Alio autem , per immediata quidem , non autem per causam sed per notius eorum , quæ conuertuntur .

Propositũ Arist.(vt Philo.inqt)est ostendere,in quo differãt sylli:qui probãt ipsum qa,ab his:qui ,pbant ipm ,ppter quid. Et dicit primo q vno mõ differant,q syllis probans ipsum quia: alterius sit sciẽtiæ. Qui vero ,pbat ipsum ,ppter quid:alterius:hęc autẽ qũo se habeant. Postea dicemus. Alio vero mõ:in eadẽ sciẽtia differũt:dico in eadẽ scientia:qm in eadẽ sciẽtia ẽ inuenire & syllm: q ,pbat ipsum qa & syllm:qui probat ipsum ,ppter quid. Verũ differunt hi:qui in eadẽ sciẽtia sunt:secundũ duos modos. Secundũ vnum quidẽ,qm q ,pbat ipsum ,ppter quid,p propositiones immediatas cõcluditur. Causa.n. debet per se inesse,& ,pxime. Qui vero ,pbat ipsum qa p ,ppositiones mediatas syllogizat. Ille:dicit sylls probans ipsum pp quid:qm nõ tantũ dicit esse: sed pp quid res ẽ. Alius aũt dicitur ipm qa probãs: qm nõ cur est:dicit. Sed simpliciter esse. Probat.n. solũ q his existẽtibus: illud est:nõ tñ q hoc sit huius causa. Secundũ alterũ vero.qm qui probat ipm qa, ex causato ad cãm procedit. Qui vero ipsum ,ppter quid,ex causa ad cãm, Vñ inqt, ¶ Differt aũt,qa & ,ppter qd scire,hoc est sylli, q ,pbant ipm qa & sylli,q probant ipm pp quid, differũt. Primo quidẽ in eadem scientia:& cũ dixit. Primo in eadẽ sciẽtia Innuit etiã q differant in alia atq alia . Et ,pptera cũ dixerit quo pacto differãt in eadẽ sciẽtia,dicet post multa,quo pacto differant secundũ aliã,atq aliã. De primo inquit . Et in hac differũt dupliciter . Vno quidem modo,si nõ per immediata fiat sylls. Hoc est:si non immediatę sint ,ppositiones . Ipsius.n.quia tunc erit sylls: Non.n.accipitur prima causa,quæ vero est scientia propter quid,per primã causam est. Sylls.n.qui probat propter quid, causam primã vult habere i medio termino. Hic est primus modus.deinde assignat secũdũ modũ,& inquit. Alio aũt.s.modo,syllogizat ipsum quia p immediata quidẽ,nõ aũt per cãm. Sed per notius eorũ quæ cõ

Margin notes: Com. 132. Philopo. expositio.

urrtuntur cũ cã. Eſt.n.hic modus ꝓpoſitionibus immediatis exiſtentibus, conuertentibus autem cauſa, & cauſato, quando notius ſit cauſatum quàm cauſa. Peopterea addit, ſed per notius eorum, quæ conuertuntur, hoc eſt ſed per notiorem eorum effectuũ, qui cum cauſa conuertuntur, vt ſi Cinis eſt ignis eſt, Hoc enim immediatam eſt, quoniam nullo alio medio termino indigemus ad finem. Sic igitur ſyllogiſmi, probantes quia eſt, & ſyllogiſmi probantes propter quid eſt, differunt in diuerſis, & in eadem ſcientia. In diuerſis quidem, quoniam ſyllogiſmi peopter quid eſt probantes in ſubalternante, & ſyllogiſmi quia eſt ſyllogizantes in ſubalternata habentur. In eadem veeo dupliciter, autem quoniam probantes quia eſt, procedunt per propoſitiones mediatas. Vtputa per cauſam remotam, aut per propoſitiones immediatas, hoc eſt per effectum eorum, quę cum cauſa conuertuntur, notiorem, & immediatum.
Expoſitio aliorum. Et hæc eſt expoſitio Philop. ❡ Alij vero volunt, Ariſt. hic afferre differentiam inter ſcientias. Vtputa inter ſcire quia, & ſcire propter quid, verum quoniam non ſcimus niſi per ſyllõs. ideo non poſſumus habeee differentiã inter ſcientias, quin habeamus diffeeẽtiã inter ſyllõs ſcientiã generantes. Nec poſſumus habere differentiam interr ſyllogiſmos, quin habeamus differentiam inter ſcirntias. Quaee expoſitiones hæ parum differunt.
Com. 28. & 34. Verum autem ſyllogiſmi facientes ſcire quia ſint demõſtrationes, an ſyllogiſmi demonſtratiui, vel dialectici, ſuprrius eſt diſputatum, & Philoponus hic eos vult eſſe coniectueas, verum de his ſuperius.

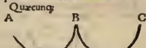
Atq; nihil prohibet ut eorum quæ de ſeſe mutuo prædicantur notius interdum ſit id quod non rſt cauſa.

Prohibet enim nihil æque prædicantium notius aliquando eſſe non cauſam. Quare per hanc erit demonſtratio.

Com. 133. Sed cõtra prædicta biſariã obijci põt. Peimo qm̃ conuertibiliũ nõ vr̃ altero alterũ notius eſſe poſſe ꝓpter cõuertibilitatẽ atq; ęqualitatẽ. Secũdo qa nõ videt̃, ꝙ effectus, atq; non cã eſſe poſsit notior cã. Ad hæc ergo reſpõdet, et inqt. ❡ Prohibet.n. nihil æque prędicantiũ atque conuertibiliũ notius aliqñ eſſe nõ cãm ipſa cã. Et ſic nõ eſt abſurdũ alterũ cõuertibiliũ alteeo eſſe notius, & ſic ſoluit̃ prima obiectio. Amplius nihil ꝓhibet nõ cãm, hoc ẽ effectũ eſſe notiorẽ cauſa, & ſic delet̃ ſecũda obiectio. Et ideo cõcludit. Quare per hãc.ſ. nõ cauſam, quæ eſt conuertibilis, & notioe ipſa cauſa, ecit demonſtratio.

Quare demonſtratio per idipſum efficirtur ueluti uagas ſtellas eſſe prope, quia nõ micant. Vagæ ſtellæ ſunt, c, non micare, b, prope eſſe collocetur in, a, Verr igitur, b, dicetur de, c, uagæ nãq; ſtellæ nõ micant. At uere etiam, a, de ipſo dicrtur, b, quod enim non micat, id eſt propinquum. Hoc autem per inductionem uel ſenſum ſumatue, a, igitur neceſſr rſt ipſi competere, c, Quare demonſtratum eſt uagas eſſr propinquas. Hæc igitur ratiocinatio nõ eſt ipſius propter quid eſt. Non enim quia non micant, uagantrs ſtellæ ideo ſunt prope, ſed quia ſunt prope, ideo non micant.

Vt quod prope ſint planetæ, per illud, ꝗ non ſcintillent. Sit in quo, c, planetæ, In quo, b, non ſcintillare. In quo, a, prope eſſe. Verum igiter eſt, b. de, c, dicere. Planetæ, n non ſcintillant. Sed &, a, de, b, Non ſcintillans enim prope rſt. Hoc autem accipitur ꝑ inductionẽ, aut ꝑ ſenſum. Nrceſſe igitur eſt, a, ipſi, c, ineſſe. Quare demonſtratũ eſt, quòd planetæ prope ſint. Hic igitur ſyllogiſmus nõ eſt eius, quod eſt propter quid. Sed ipſius quia eſt. Non rnim ex eo ꝗ prope ſunt. Sed propter illud ꝗ prope ſunt nõ ſcintillant.

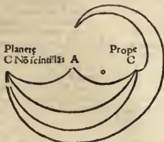

Cum dixiſſrt differentias ſyllogiſmorum, hic eorum quæ dixit, exempla affert, & prius ſecundi modi eorum, qui in eadem ſcientia, ipſius quia, & ipſius propter quid ſyllogiſmorum exemplo facit, & inquit. ❡ Vt ꝙ prope ſint planetæ, propter illud ꝙ non ſcintillant. In quibus tetigit concluſionem, videlicet planetæ prope ſunt. Et medium atq; peopoſitiones, videlicet planetæ non ſcintillant. Deinde diſponit ſyllogiſmum in propoſitionibus & teeminis ex duabus affirmatiuis in prima figura hoc modo, planetæ non ſcintillant. Quęcunq; nõ ſcintillant, prope ſunt, planetæ igitur prope ſunt. Vnde inquit. Sit in quo, c, planetæ, ita vt minor propoſitio ſit, b, c, hoc eſt planetæ non ſcintillant. in quo, b, ſit non ſcintillare, hoc eſt non micare, vel non vibraee, & hoc, vt medius teeminus, & affectus eius, quod eſſe prope eſſe. In quo, a, ſit prope eſſe. Vtputa cauſa: & maior extremitas, ita vt maior propoſitio ſit, a, b, hoc eſt, quæcunq; nõ ſcintillant, prope ſunt. Tunc colligit ſyllogiſmum, & inquit. Verum igitur eſt, b, de, c, dicere, planetæ enim nõ ſcintillant, hæc fuit minoe. Sed &, a, de, b, etiam verum eſt, non ſcintillans.n. prope eſt. Et ſic habetur maior. Et quia hæc maior eſſrt forte dubia, quaſi affert probationem, & inquit. Hoc autem.ſ. ꝙ non ſcintillans ſit prope, accipitur pee inductionem, aut per ſenſum, verum illud aut non diſiunctiue, ſed copulatiue (vt Philoponus inquit.) Accipit pro & nam argentum prope poſitum non ſcintillant, procul veeo, ſcintillãt, ſimili modo luceenarum lumen, procul ſcintillant, prope vero exiſtens, nõ ſcintillant. & ſic de ſingulis, ergo non ſcintillans prope eſt, & ſic maior perſpicua eſt & ex ſenſibus manifeſta. Cã cur aſtra qui a lõge videmus ſcintillare: prope autẽ non.
❡ Huius cauſam aſsignat Philop. quoniam in longum tracti intuitus, debiliores efficiũtur. Et iccirco magis patientes a lumine habent ſcintillationis phãtaliã. Propinquioribus vero exiſtentibus lucidis corporibus validiores ſeſe illis adijcientes aſpectus. Minus ab ipſis patiunt̃. Et hanc ob cãm, qui debiliores intuitus habent, etiã propinquo lucida corpora ſcintillare putant, lucernariũ lumen, aut aliquid tale. Si vero ꝗ̃ plurimum debiles ſint intuitus, neq; reſpicere lucernariũ lumen poſſunt, multa interueniente ſcintillatione, quare quæ prope ſunt, non ſcintillant. Excipiũt autẽ ab his ſolẽ & mercuriũ: Nam, vt in ſecundo lib. de cœlo dicitur. Sol & Mercurius vibrãt, & hãc ob cãm Mercurius a veteribus, vt Simplicius dixit. 2. de cœlo. Stilbon dictus eſt, hoc eſt ſcintillans. Te cõ. 84.
Sed quę ſtellę vibrẽt quę aũt nõ, & cur in. 2. lib. de cœlo perquirendũ eſt. His ſic diſpoſitis, & in figura ordinatis colligit, qualis nã ſyllogiſmus ſit, & inqt. Hic igitur ſyllogiſmus nõ eſt eius, quod eſt propter quid, hoc eſt demõſtratio cuius medium ſit cauſa, propter quam concluſio eſt. Sed eſt ſyllogiſmus ipſius quia eſt, hoc eſt cuius medium eſt effectũ, per quem cauſam eſſe abſolute ſyllogizatur. Et affert cauſam, & inquit. Non.n. ex eo ꝙ non

ſcintillant

ſcintillant ſtellæ,prope ſunt.Sed propter illud ꝙ prope ſunt,non ſcintillant.vt declaratum eſt,per inductionem ex ſenſibus deductam, hęc de exemplo.

Fieri etiam poteſt,ut per alterum alterum oſtendatur , atque tunc erit ipſius propter quid eſt ratiocinatio. Nam ſtellæ uagantes quidem ſint.c. Prope autem eſſe in.b.& non micare collocetur in.a. Et.b.igitur competit ipſi.c.nam uagantes ſtellæ ſunt prope. Et.a.conſtat ipſi competere.b. Ea namq; non micant, quæ prope ſunt,Quibus fit ut.a.quoq; competat ipſi.c. Atq; hæc eſt ratiocinatio ipſius pp quid eſt . Nā ſumpta eſt ipſa cauſa prima.

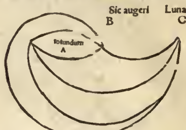
Poteſt autem & per alterum,alterum demonſtrari, & erit ipſis propter quid demonſtratio. Vt ſit.c.planetæ. In quo.b.prope eſſe.a.non ſcintillare,Eſt igitur & b.in.c.& a.in.b.quod eſt non ſcintillare.Quare & a.in.c.Et erit ipſius propter quid ſyllogiſmus.Sumitur enim prima cauſa.

Com. 135. Cum demonſtraſſet Stellas prope eſſe,medio termino exiſtente non ſcintillare.Maiore autem , prope eſſe. Nunc ponit exemplum demōſtrationis propter quid, & conuertit ordinem terminorum,qui fuerunt in priore demonſtratione, & ponit maiorem terminum , ſcilicet prope eſſe,terminum medium vero ſcilicet nō ſcintillare.Maiorem , & ſic ſyllogiſmus erit propter quid. Nam cauſa in medio collocatur,hoc pacto,planetę prope ſunt , quod prope eſt ,non ſcintillat . Planetæ igitur non ſcintillant. Hic igitur eſt ſyllogiſmus propter quid: ex cauſa enim cauſarum demonſtratur,quoniam ex eo ꝙ prope ſint demonſtratur planetas nō ſcintillare. Vnde inquit. ℂ Poteſt autem:& per alterum , alterum demonſtrare hoc eſt viceuerſa maiore in terminis conuerſa,quę licet ſit vniuerſalis affirmatiua , poteſt tamen conuerti in terminis,quoniam eſt de omni per ſe, & ſecundum quod ipſum.& ſic conuerſa maiore.Erit ipſius propter quid demonſtratio . Deinde diſponit terminos : vt intelligatur maiorem in terminis eſſe conuertēdam,& inquit. Vt ſic.c.planetæ. In quo.b.prope eſſe.a. ſit non ſcintillare. Tunc ex his eligit ſyllogiſmum,& inquit.Eſt igitur &.b.in.c.ita,vt minor ſit.b.c. hoc eſt planetæ prope ſunt. Et.a.in.b.ita vt maior ſit.a.b. hoc eſt, quod prope eſt,non ſcintillat.Quare &.a.in.c.id eſt quare ex his ſequitur ꝙ.c.ſit.a.hoc eſt ꝙ planetę non ſcintillant.Et hoc pacto terminis diſpoſitis.Erit ipſius propter quid ſyllogiſmus.Sumitur.n.in medio illius prima cauſa.Ergo ſyllogiſmus talis erit propter quid.

Rurſus fit ut luna per accretiones demonſtretur eſſe rotūda, quemadmodum quidam demonſtrant,nam ſi rotundum eſt id omne quod ſic accreſcit.Luna autem ſic accreſcit,perſpicuum eſt lunam eſſe rotundam. Atq; hoc quidem modo ea facta eſt ratiocinatio,qua ipſum eſſe oſtenditur. At ſi medium contra ponatur, extruetur ipſius propter quid eſt ratiocinatio,non enim ob excretiones tales rotūda eſt luna. Sed quia eſt figuræ rotūdæ,ideo talia ſuſcipit incrementa , atq; ſit in.c luna rotundum in.b.ſit,accreſcere ponatur in.a.

Iterum ſic lunā demonſtrant,quoniam rotunda eſt,per accrementa. Si enim quod ſic augetur,rotundum ſit . Augetur autem ſic luna. Manifeſtum,quoniam rotunda eſt. Sic quidem igitur ipſius quia ſyllogiſmus factus eſt.Contra autem poſito medio, ipſius propter quid ſyllogiſmus fit.Non enim propter accrementa ipſius rotunda eſt.ſed quia rotunda eſt,accipit accremēta huiuſmodi.Luna ſit in quo.c.rotundum in quo.b.Augmentū in quo.a.

Hic ponit ſecundum exemplum & demonſtrationis,quia & demonſtrationis propter quid . Quoniam primo ſyllogizat cauſam per effectum . Secundo cauſam per effectum,conuertendo maiorem in terminis,& ſic vtriuſq; ſyllogiſmi exempla ſimul aſsignat,& inquit. Com. 136. ℂ Iterum ſic Lunam demonſtrare , quoniam rotunda eſt:per accrementa qui ſunt per corniculationem,& cæteras figuras,quæ in augumento lunę obſeruantur.Tūc ponit ſyllogiſmum,& inquit . Si enim quod ſic augetur ſcilicet per corniculationem , & cęteras lunæ variationes,quæ in accremento fiunt.Rotundum ſit: augetur autem ſic Luna,ſcilicet corniculatione & alijs variationibus,Manifeſtum,quoniam rotunda eſt . Tunc recolligit vim exempli,& docet facere exemplum demonſtrationis propter quid:& inquit . Sic quidem igitur ipſius quia ſyllogiſmus factus eſt , cōtra autem poſito medio, ipſius propter quid ſyllogiſmus ſit. Et aſsignat cauſam: & inquit.Non enim propter accrementa ipſius ,Luna rotunda eſt . Sed quia rotunda eſt , accipit accrementa huiuſmodi, ſcilicet per corniculationem , & huiuſmodi cæteras variationes . Tunc diſponit terminos in figura ſyllogiſmi propter quid:& inquit. Luna ſic ſit in quo.c. Rotundum in quo.b.Augumentum in quo.a . Et ſic ſyllogiſmus erit: luna eſt rotunda: Rotundum ſic augetur. Luna igitur ſic augetur.

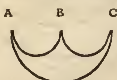
In quibus autem ipſa media non conuertuntur , & eſt id notius quod non eſt cauſa,oſtenditur quidem eſſe.Ipſum autem propter quid eſt non demonſtratur.

In quibus autem media non conuertuntur,& eſt notius, quod non eſt cauſa,ipſum quidem quia demonſtratur , non autem ipſum propter quid. Com. 137. 1. expoſitio Mediū nō conuertibile in triplici eſt differentia.

Hic textus non eſt clarus,ꝓpterea ab expoſitoribus non vno modo exponitur , nec nos eum vna ratione intelleximus. ℂ Prima ergo ratione exponit ꝙ mediū

non conuertibile,trifariã fit, uel quia est maiore minus, & minore maius,ut in hoc exemplo. Progrediẽs habet animam sensitiuã.Equus progreditur. Equus igitur habet animam sensitiuã.vbi patet terminum progrediens esse minus:ꝙ maior,videlicet ꝙ sit habens animã sensitiuam.Et maius ꝙ minor,videlicet ꝗ equus. Aut est cũ maiore conuertibile,& maius minore,vt ĩ hoc syllogismo.Non scintillans prope est.Venus nõ scintillat. Venus igitur prope est.

Vbi patet medium esse cũ maiore conuertibile,& in plus ꝙ minor. Aut medium est minore minus:& sic non est demonstratio, quoniam non potest esse conclusio vniuersalis. Vt in hoc syllogismo: nõ scintillans prope est. Stella non scintillat. Stella igitur ꝓpe est. Vbi patet medium esse in minus ꝙ minor. Arist. ergo inquit. ℂ In quibus autem media non conuertunt cum minore termino. Vtputa, quia est in plus, non autem in minus. Et est notius: quod non est causa: hoc est,& est effectus notior causa. Ipsum quidem quia demonstratur:non autem potest conuerti ita. Vt ipsum propter quid demonstretur. Ergo vult dicere,ꝙ quando effectus non est cum minore conuertibilis, & notior sua causa: per ipsum demonstratione quia demonstratur causa contra vero: non potest. Hæc expositio an

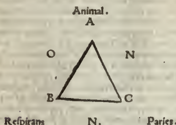
Expositio Alex. vera sit postea dicemus. ℂ Aliter etiam consueuimus exponere, & quidem de Alexandri intentione.ꝙ cum Aristot. ostendisset quomodo per effectum conuertibilem fiat syllogismus. & declarasset illum fieri in prima figura: hic declarat quomodo per effectum non conuertibilem fiat syllogismus, & declarat primo hic fieri tales syllogismos in tertia figura:& non posse conuerti ad demonstrationem propter quid: & dicit. ℂ In quibus autem media non conuertuntur: & effectus: qui non est causa est notior ipsa ipsum quidem quia demonstratur, scilicet in tertia figura, non autem ipsum

Expositio Philopo. propter quid: quoniam non potest conuerti. ℂ Philoponus autem exponit, ꝙ cum Aristot. dixisset de causis & causatis: quæ conuertuntur: dicit & de his etiam quæ non conuertuntur. Et vult ꝙ quando non conuertatur medius terminus ad maiorem hoc est causa ad causatum. & fuerit causatum notius ipsa causa: hic erit syllogismus ipsius quia, non autem ipsius propter quid. Et per non causam:causatum intelligit. vt syllogismo qui dicit. Mulier peperit.quæ peperit. Viro adhæsit.notius enim est ipsam peperisse:adhoc enim sequitur adhæsisse viro. Non tamen illud sequitur ad ipsum adhæsisse viro. Quare hic erit syllogismus ipsius quia,& non propter quid quoniã ex causato,hoc est ex peperisse causam,hoc est viro adhæsisse conclusit, tanꝗ omnino sequatur ad causatum causa quoniam si peperit,omnino etiam viro adhæsit. In his igitur quæ ita se habent,non est syllogismus propter quid:eo ꝙ non sequatur ad causam effectus. ℂ Sed quæres cur alterius Dubi. 1a modi non meminit. Vtputa:causato existente, non omnino causa est. ℂ Dicendum huiusmodi Aristot. non Solutio. meminisse quoniam omne: quod fit, ex causa fit. & sic omnino necesse est,causato existente, & causam etiam esse. At causatum esse non potest, quin causa sit. Hac ratione solum accepit, ꝙ possibile est causa existente: non omnino esse causatum:non tamen econtrario:causato existente,non esse causam. ℂ Secundo quæres, cau Dubi. 2. sa & causatum eorum sunt,quæ sunt ad aliquid, quo pacto ergo dicimus ipsa non conuerti,& contingere causa existente,non esse causatum. ℂ Respondet Philoponus:ꝙ potentia causa.quæ non actu,est potest esse, non Solut Phil. existente,causato,non.n.vt causam dicimus esse: sed vt rem. Vtputa,ædificator potest esse,domo non existente,quatenus habitum habet talem. Si tamen (vt causa caperetur) necesse est omnino & causatum esse, hæc.n. sunt eorum:quæ ad aliquid: & vt est alterum. Si enim causa potentia est,& causatum potentia est. Et si causa actu est:& causatum omnino actu est. Vnde dicit. ℂ In quibus autem syllogismis, media non conuertuntur cũ maiore extremo,hoc est causatum cum causa, & in talibus:id quod non est causa,hoc est causatum, est notius sua causa. Ipsum quidem quia demonstratur per tales syllogismos, non autem conuersione demonstrari potest,ipsum propter quid. Hæc est Philoponi expositio, quæ mihi placet. Nam parum differt a prima.

Præterea in his quibus medium extra ponitur, etenim in his ipsis est ipsius esse,& non ipsius propter quid est demonstratio. Non enim dicit causam ipsam. Veluti propter quid paries non respirat:quia non animal est. Nam si hoc non respirandi causa est, oportebat animal respirandi causam esse,Ceu si negatio causa est non essendi,affirmatio causa est essendi. Vt si calidorum ac frigidorum intemperatio,sanitatem non habendi,causa est, eorundem temperatio sanitatem habendi,causa est. Pari quoq; modo si affirmatio essendi causa est, ad hæc autem hæc hoc pacto sunt assignata, non accommodantur id quod est dictum,non enim animal omne respirat. Atq; ratiocinatio causæ talis in media fit figura.a.nanque sit animal.b.respirare,paries.c.Igitur ipsum.a.cuilibet quidem.b.competit, omne nanque quod respirat animal est. Nulli autem inest.c.Quare neque.b.cupiam competit.c. Paries igitur non respirat.

Amplius in quibus medium extra ponitur. Etenim in his, non propter quid, sed ipsius quia demonstratio est. Non enim dicitur causa. Vt propter quid non respirat paries,quia non est animal. Si enim hoc non respirandi causa esse,oporteret esse animal causam respirandi. Vt si negatio causa est ipsius non esse. Affirmatio causa est ipsius esse. Sicut si sine mensura esse calida,& frigida causa est non sanandi,et mensurata tã huiusmodi causa erit sanandi. Similiter autem, & si affirmatio, causa est ipsius esse, & negatio

negatio ipsius non esse. In his autem sic demonstratis, non contingit, quod dictum est. Non enim omne animal respirat. Syllogismus autem huius causæ est in media figura, ut sit, A, animal, In quo, B, respirare. In quo, C, paries, In quo, B, quidem igitur omni est, A, Omne enim respirans est animal. In. C, autem nullo. Quare neq; B, in, C, ullo est. Non igitur respirat paries.

Com. 138. Cum posuisset exempla aliorum modorum. Nunc ponit exemplum (ut Philoponus autumat). Primi modi. Erat enim primus modus, quod syllogismus ipsius, quia uno modo est, per causam remotam. Ergo huiusmodi exemplum ponere intendit. ℂ Quo vero ad verba attinet. Alexander per medium extra poni intelligit secundam figuram. Mouetur, quia exempla, quæ subscribit, sunt secudæ figuræ. Accedit, q; primo priorū sic Aristo. dicit de secunda figura. ℂ Aliter autē exponit Alexander, & intelligit per medium extraponi medium esse longinquius a proxima causa, quasi dicat, quod in medio termino nec propria nec proxima sit causa, sed mediatæ sint propositiones. Talis enim erat primus differentiæ modus ipsius, quia ad ipsum propter quid. Syllogismus nanq; ipsius quia, qui per remotam causam, fit propositiones non immediatas habere, sed mediatas, & quod sic Aris. intelligat, patet ex his, quæ in exemplo dicit. Et patet etiam ibi. (Similes autem sunt tales causæ, his: quæ secundum excessum dictæ sunt). Ubi patet eum per medium extraponi, intelligere, in medio non esse causam proximam. Et licet exemplum, quod ponit: sit in secunda figura: tamen Aris. non illud ponit tanquam non possit esse in ea syllogismus propter quid, ut postea dicemus: Unde inquit. ℂ Amplius in quibus syllogismus medium extra ponitur tanquam causa remota, subaudi in his demonstratio est ipsius quia non ipsius propter quid, causam affert, & inquit. Et enim in his non propter quid, sed ipsius quia, demonstratio est. Non enim medium dicitur causa propria atq; prox ma, sed remota. Ecce quomodo eius, quod dixerat, assignauit causam, per illud verbum. Affert exemplum: & inquit. Ut propter quid nō respirat paries, respondetur, quia non est animal. Hic. n. syllogismus per causam remotam fit, non autē per causam proximam, cum effectu conuertibilem, Et q; ita sit, probat Arist. & inquit. Si. n. hoc. s. non esse animal. Non respirandi causa esset, oporteret esse animal causam respirandi. Ut si negatio causa est ipsius non esse. Affirmatio causa est ipsius esse. Quod exēplo pulchro probat, & inquit. Sicut si sine mensura esse calida & frigida causa est nō sanādi, hoc est, causa est essendi ægrotum, & mēsurata esse homini causa erit sanādi atq; essendi sanum.

Verborum expositio.
Alexan. Cap. 8.

Insequenti parte ică.

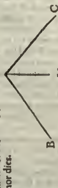
Et qm̄ aliquis posset dicere. Utrū silr̄ esset in affirmationibus quasi respōdens inquit. Similiter autem & si affirmatio cā est ipsius esse, & negatio erit cā ipsius non esse. ℂ Sed dubitare pōt quispiā: qm̄ Aris. dicit si nō esse animal cā nō respirādi esset: oportet animal cām esse respirādi. Vr̄. n. male uti cōuersione ad oppositū. Non. n. ex opposito ancedētis sequitur oppositum consequentis. Dubiū.
ℂ Rn̄det Philop. q; Aris. nō loquit in ꝓpōne simpliciter: sed in causa & causato. Unde sensus est. Si. n. hoc. s. non esse animal. Non respirandi cā esset ꝓxima & conuertibilis: oportere esse animal cām respirandi, qm̄ in cā cōuertibili cū effectu, si negatio sit cā ipsius nō esse. Affirmatio est cā ipsius eē. Ut si incōmensuratū esse in humoribus sit cā non essendi sanū cōmensuratum esse erit cā essendi sanū. Silr̄ autē & de affirmationibus. in cā. n. qu æ cū effectu conuertitur & si affirmatio cā est affirmationis, negatio erit cā negationis. Ergo Aris. nō loquit in ꝓpositione simplr̄: sed in cā & causato. Propterea addit. In his aūt sic demonstratis. Utputa p nō esse animal: nō respirare: nō contingit quod dictum est. s. q; esse animal sit causa respirandi. Non enim oē animal respirat, qm̄ nec in secta, nec Pisces omnes respirant. Sed proxima cā nō respirādi est non habere pulmonem. Qm̄ omne habens pulmonē respirat: & omne non habens pulmonem, nō respirat. Et quia dedit exemplum de causa remota ex animali. Exponit nūc in qua figura commode fieri pōt hoc exēplū, & inqt. Silīs aūt huius cāe. s. remotæ est in media figura. Ut sit, A, animal. In quo, B, sit respirās. In quo, C, sit paries. Terminis sic cōstitutis patet q; in omni, B, est, A, Omne. n. respirās est animal. In quo aūt, C, nullo ē ipm, A, Nullus. n. Paries est animal. Quare neq; B, in, C, ullo est, non igitur respirat paries. Est igit totus syllogismus. Nullus paries ē animal. Omne respirās est animal. Nullus igit paries respirat. ℂ Sed quæres. Utrū in secūda figura possit fieri demonstratio propter qd Aris. postea rn̄debit i exēplo Anacharsis. ℂ Tamē Philoponus respōdet hic, in secunda figura demrō ꝓpter qd eē potest, & ponit exēplū, in hoc syllō, in habitatione, quæ est sub recta Sphæra. Circulus secūdū quē mouet Sol: squalē habet semicirculū supra terrā, ei qui est sub terra. At in qbus est maior & minor dies, nō est pars solaris circuli: quæ supra terrā æqlis ei, quæ sub terra est. In habitatione igit q̄ ē sub recta Sphera nō est maior & minor dies. Hic igr̄ē syllō pp qd, ꝓxima. n. cā ē in medio termino. ℂ Animaduertē (ut Philop. inqt) q; syllīs, quo Arist. ꝓbauit parietē nō respirare, pōt reduci ad primā figurā cōuersis maiore & cōclōne in terminis. Qm̄ si nullus paries ē animal, nullū

Rn̄o Phi.

Quæstio.

Rn̄ Phi.

Notandū.

rentias respexerunt, q̃ sm genus duæ tm̃ sunt. Cũ autem Auerr. dicit eē tres, respexit ad primas, & subalternas differẽtias ad diuisionẽ, & subdiuisionẽ. ❡ Tertio dubitabis an demõstratio qa sit sillis tm̃, vel sit demrõ. ❡ Themistius secũdo huius velle vr̃, ꝙ ꝓcessus ab effectu ad cãm sit sillogismus tm̃. Cõtra vero a causis p effectũ inuẽtis sit absolute dicẽda demrõ. ❡ Philoponus voluit ꝓcessum ab effectu eē demõstrationẽ cõiecturalẽ, contra vero esse demõstrationẽ propter quid. ❡ Ammõius vero primo de anima asserit primũ processũ ab effectu esse demrõnẽ, secundũ vero esse sillm tm̃. Qm̃ mediũ inuẽtũ nunq̃ redditur notius effectu, q̃ inueniebat. ❡ Sed de hac re sępe dictũ ẽ. Nũc vero dici põt ꝙ vterq; ꝓcessus ẽ demrõ. Primus qdẽ vt Philoponus inqt. Cõiectural. & demrõ secundũ materiã. Scds demrõ absoluta, & pp qd. Quo vero pacto mediũ possit effici notius effectu, quo inueniebat, Alibi diximus. ❡ Quarto dubitares, qa nõ vr̃ ꝙ demrõ q̃ cãm remotam sit dicenda, qa sed potius pp qd, qm̃ est demrõ p cãm. Cũ ãt est ęq̃lis ipsi pp qd. ❡ Dicẽdũ ꝙ sola cã ꝓxima ẽ ipsi ꝓpter qd ęqualis, qm̃ ipsas respondetur affirmatiue ad quæstionem factã propter quid. Non sic respondetur per causam remotam. Si.n. quæratur propter quid hõ respiret: nõ dicimus quia est animal, sed dicimus quia pulmonem habet. Negatiue vero respondemus. Si enim quęratur an paries respiret. respondetur ꝙ nonquia non est animal. Et sic per tale medium demonstratur non esse, non aũt demõstratur, propter qd nõ est.

Tãtũ du bitatũ. sol' the. (margin)

Philopo. (margin)

Ammon. (margin)

Vi de sup cõ 21. 34. & 132. 4. dubĩ. (margin)

Solutio. (margin)

Alio vero modo differunt esse et propter quid est, q per aliã atq; aliam utrunq; consideratur. Tales autem sunt he quæ ita sese hẽnt ut, altera sub altera collocetur, ut ad geometriã pspectiua; et ad solidorũ sciẽtiã, machinarũ facultas extruẽdarũ, et ad arithmeticã musica, & ad astrologiã sese habet eorũ sciã quæ apparet.

Alio autem modo differt ipsum propter quid ab ipso quia, quod est per aliam scientiam utrunq; speculari. Huiusmodi autem sunt, quæcunq; sic se habent admuicem, ut alterum sub altero sit. Vt perspectiua ad geometriam. Et mechanica ad stereometriã. Et harmonica ad arithmeticam. & apparentia ad astrologiam.

Com. 140. Cum assignasset differẽtiã ipsius quia, ab ipso ꝓpter quid in eadẽ sciẽtia, Nunc discrepandi ipsius quia & propter qd non in eadem sciẽtia hoc in loco rationem assignat p id quod dicit. ❡ Alio autem modo differt ipsum ꝓpter qd ab ipso quia, & exponit quis est iste alius modus, & inquit, Quod ẽ hoc est, qui modus est per aliam scientiã atq; aliã vtrũq; speculari. Qm̃ propter quid cõsideratur in altera: & ipsum quia in altera. Et qa dixit p aliã atq; aliã sciẽtiã, exponit quę sint istę: & quo mõ sese habẽt inter se, & inqt. Hmõi autẽ sunt q̃cunq; sic se habẽt adinuicẽ, vt alterũ sub altero sit. Hoc ẽ tales scientiæ sunt subalternę, nã in subalternãte ipsum ꝓpter qd considerat. In subalternata, cõsiderat ipm̃ qa. Hoc pacto, vt inquit. Se habẽt ipsa pspectiua ad geometriã. Et ipsa mechanica ad stereometriã, & ipsa harmonica ad arithmeticã, & apparẽtia ad astrologiã. Sũt.n. hęc subalterna, q̃tenus alterũ sub altero ẽ, & sp ipsum propter quid i subalternãte, & in ipsũ quia in subalternata cõsideratur. Sit ãt in exẽplo, vt dicat perspectiuus, cur quę ꝓcul cõspiciuntur. minora apparẽt, q̃ vero prope, maiora. Et assignet huius rei cãm. Dicẽs ꝙ quę sub minore angulo cõspiciũt maiora apparent; Quę vero proprius spectantur, eadem existentia, sub maiore angulo conspiciuntur q̃ quando longinquius fuerint. Sit igitur magnitudo, quæ conspicitur. c. d. Oculus vero in. a pũcto. Radij visuales, qui exeũt ab oculo. per quos & susceptio fit: sint. a. c. a. d. Fit igitur triãgulus basim quidem habens. c. d. Latera aũt. s. a. d. & a. c. Radios, q ex oculo. Verticem vero ipsum oculũ. Vtpura. a. Si igitur mouetur oculus, & propria fiat visibili, Vtputa secũdũ. b. a. quo quidẽ rectę lineę sese adijciũt in visibili, quę sint b. c. b. d. Erũt perficientes, alterum triãgulũ, scilicet. b. c. d. Cuius vertex quidem rursus est. b. Basis autem magnitudo, quę videt scilicet c. d. Latera vero. b. c. b. d. quæ radij sunt ab oculo exeuntes. Sunt igitur duo trianguli Basim quidem habẽtes eandem. Vertices autem & latera differentia. Quod igitur quæ proprius conspiciuntur, sub maiore angulo conspiciantur, dicit perspectiuus. Cur angulus qui est sub. c. b. d. maior sit eo qui est sub. c. a. d. nõ amplius perspectiuus demonstrat, sed geometra. Ecce quomodo in subalternante propter quid, in subalternata vero quia cõsideratur. ❡ Quo vero ad verba attinet, animaduerte quod differunt stereometria a geometria, quoniam geometria circa superficies considerationẽ facit. Stereometria. circa corpora, est ergo stereometria principalior q̃ mechanica. Mechanica enim his vtitur, q̃ demõstrata sunt in stereometria, tanq̃ principijs & causis. Apparentia autem vocat, obseruationem eorum, quæ apparent, quę a nautis fit. Vtputa, ꝙ hac die hæc stella exoriatur, & de alijs omnibus, quę quidem ex obseruatione nautę sciũt. Sed obseruatio quidem nautarũ scit solum modo ipsum quia de quibus scit, Astrologia vero causas horum assignat. Hęc ex Philoponi commentarijs satis pulchre colliguntur.

Oculus.
A
B
C
Res visa
D

Verborum expositio. (margin)

Atq; harum nonnullæ scientiarum nomine rationeue fere cõueniunt, seu astrologia est. & ipsa mathematica, & nauigandi scientia, & musica, ea est quæ mathematica & quæ auditum oblectat. Hic enim ipsum quidem esse ad eos pertinet scire qui sensum utũtur. Ipsum autem propter quid est, ad mathematicos ipsos. Hi nã que causarum demonstrationes habent.

Fere autem uniuocæ sunt harum scientiarum quędã, ut astrologia, & quæ mathematica, & quæ nautica. & harmonica, & quæ mathematica, & quæ secundum auditum. Hoc enim in loco ipsum quidem quia sensibilium est scire. Propter quid autem mathematicorum. Hi.n. habent causarum demonstrationes.

Quia mentionẽ fecit de subalternis scientijs. Et dixit ipsum propter quid in subalternante, ipsum quia in subalternata considerari, Nunc obiter exponit, quonam modo subalternæ scientiæ conueniant, & talem diuisionem innuit, ꝙ subalternarum scientiarum, aliæ sunt fere vniuoce, quasi nomine ac ratione fere cõuenientes, vt mathematica astrologia, & nautica, & mathematica, harmonica, & quæ secundum auditum est. Cõueniunt enim fere nomine, ac ratione. Aliæ nomine & ratione penitus differunt, vt physica, & medicinalis. Nõ. n. nomine, nec ratione cõueniunt. Vnde inqt. ❡ Fere aũt vniuoce sunt harũ sciẽtiarũ quędã, & subaudi & quædã nullo pacto vniuocę. Et q̃ sint fere vniuocę, exponit, & inqt. Vt Com. 141.

astrologia,& quę mathematica est:hoc est rōnalis, & q̄ nautica ē. Nā si quis crassiuscule assignauerit harū rōnes cōes cōspiciet has: Vt puta,si quis dicat astrologiā eē cognitionē eorū q̄ sunt ſm cœlū, cōem assignabit rōnē, & ipsius naualis,& ipsius astrologię,& ipsius mathematicę, & sic oēs fere nomine mathematicę cōueniunt, ac rōne quadā cōi. Affert ēi ſm exēplū: & inquit. Et harmonica: & q̄ mathematica: & quę ſm auditū. Nā siqs cōem rōnē assignabit,fere vniuocę omnibus illis cōpetit. Dixit aūt fere,qa nō penitus vniuocę sunt,sed nec rursus æquiuocę. Si.n.essent ęquiuocę,nō hīent cōitatē ad res. Nunc & circa easdē res fere versant. Et qa dix t has eē subalternas: & ipsum qa cōsiderari in subalternata ipsum ,pp̄ter qd: in subalternāte hoc exponit: & inqt. Hoc. n. in loco ipsum quidē qa sensibiliū ē scire,hoc ē dico has eē subalternas: & differre ipsum qa ab ipso pp qd,quia ipsum qa ē sensibiliū scire. Ipsum aūt pp qd ē mathematicorū cuius rōnē affert,& inqt. Hi.n. hñt cāsū demōstrationes. Ergo ipsorū ē scire pp qd. Et p sensibilia particulares: & subalternatas sciētias intelligit,q̄m (vt Philoponus inquit) Pithagoricorū musica,q̄ rōnalis est,rōne ,pcedit,nō sensu. At musica subalternata solo sensu indicat quid cō sonū sit,qdue incōsonū. Et ,ppterea dicit musica sensibilis,hac etiam rōne ipsum quidem quia solum modo scit. Vt puta: q̧ harmonia consona sit. Mathematica vero: & rationem cur consona sit pręber.

Et per sæpe nesciunt ipsum esse, quemadmodum hi qui contemplantur ipsum vniuersale,nōnulla singulariū quia nō animaduerterunt sæpenumero nesciunt.

Et sæpe nesciunt ipsum quia sicut qui vniuersale cōsiderāt, sæpe quędā singularium nesciunt propter id quod non intendunt.

Com 142. Quia dixit, q̧ scientiæ subalternantes habēt causarū demōstrationes: addit. Et sæpe nesciūt ipsum quia Hoc est licet sub alternates scientię,vt mathematicę, sciant ipsum propter quid: & causarū rationes, tamen sępe ne sciunt ipsum quia, quod scitur ab ipsis sub alternātis sciētijs. Et hoc esse possibile,exponit,p quoddā simile, & inquit. Sicut qui vniuersale cōsiderāt, sæpe qdā singulariū nesciūt illius vniuersalis ppea q̧ nō intēdūt, nec animaduertūt. Et hoc Philoponus exponit, Sicut.n.inquit:q scit nullā mulā fieri grauē,sępe cōspicatus nullā, cuius uēter ī molē intumuerit,cōtingit vt suspicet q̧ reddat grauis, aut nō sciens vniuersalē rōnē,videlicet q̧ nulla mula p̄gnās efficiat,aut q̧ pñs animal nō sit mula, ita qui sciunt ipm propter qd,sępe ignorāt particulare propter in aduertentiā. Et sic uerba illa(pp id quod nō intēdūt)dupliciter exponi pñt,vno mō pp id quod nō intēdūt ad uniuersalē rōnē,alio mō pp id , qđ non intendunt ad ipsum particulare,q̧ sit sub vniuersali,vt musicus sæpe cōsonā harmoniā audiēs,nō nouit an cōsona sit quis vniuersaliter sciat q̄ sint cōsonę rōnes . Propter id qđ nō aduertūt ad particulare cōtineri sub uniuersali. Ergo sit at subalternantē scientiā scire ipsum pp quid & ignorare ipm qa.

Philopo.

Duplex expositio uni… particulare.

Hæ autem sunt quæ formis ipsis vtuntur,quæ quidem sunt alia quædam substantiaq; diuersa. Mathematicæ namq; scientiæ sunt circa formas. De nullo.n.subiecto dicuntur. Nam & si geometrica ipsa sunt in subiecto,non tamen ut in subiecto sunt geometricæ considerationi subijciuntur.

Sunt autem hæc,quæcunq; alterum quiddam cum sint secūdū substantiam,vtuntur speciebus. Mathemata enim circa species sunt. Nō.n.de subiecto aliquo sunt. Si enim & de subiecto aliquo geometrica sunt. Sed non quatenus geometrica,de subiecto sunt.

Q̄m(vt Philoponus inqt)dixit ipm qa sensibiliū esse: ipm uero pp qd, Mathematicorū: exposuitq; q̄ sensitiuę sint,& uocauit,sensitiuas,harmonicā illā,q̄ ſm auditū est, & astrologiā,illā,q̄ ſm naualē ē. Hoc in loco vult exponere,q̄ sint mathematicę: ergo ſm Philoponū,postq̄ exposuit sensitiuas, Nūc exponit mathematicas: & inquit. Cō.143. Expositio Philo.

Sunt āt hæc,hoc est,sunt autē sciētiæ mathematicæ, sue mathemata,hęc q̄cunq; alterū qddā cū sint ſm subām subaudi a sensitiuis mathematicis,vtunt spēbus : hoc est formis,& vniuersalibus accñtibus,nō respiciētes ad subāillorū accñtiū. Vnde Philoponus inquit,q̧ mathematicæ dicunt sciētiæ: q̄cūq; existētes aliud qd ſm subām a sensitiuis,nō vtunt illa subā,Sed solū spēs expoliāt ab ipsa sensibili materia. Nā naualis quidē astrologia,& musica,q̄ ſm auditū,nō spēbus solis vtunt per se,sed ipsa rerū subā. Mathematicę aūt spēbus solis, nullo pacto secūdū subām rōcinantes sunt: neq; sensu vtētes. Ecce q̧ Philoponus(vt mihi vr̄) per subam.sensibilē materiā: intelligit: qm̄ Aristo. solis. Sunt aūt hęc.s.mathemata: q̄cūq; alterū qniddā cū sint secūdū subām: hoc est sensibilē materiā vtunt spēbus abstrahēdo a sensibili materia. Et assignat cām: & inquit. Mathemata.n.circa spēs sunt: & de spēbus agūt solis, Nō.n .de subto aliquo sunt, hoc est de aliqua sensibili materia. Expoliāt.n. spēs ab illa materia sensibili. Sed dices,cōtra q̄m mathematicus nō pōt cōsiderare lineā,nisi illa sit: aut in cęlo: aut in terra, aut in igne: aut alā quo mixto. Ergo nō pōt cōsiderare lineā, nisi materiā sensibilem spectet. Rñdet: & inquit. Si.n.& de subto aliquo. geometrica sunt,vt de cælo: aut terra: aut mixto , non tñ quatenus geometrica,de subto aliquo sunt. sed p accñs: q̄tenus nō pōt esse linea,quin sit in aliqua materia sensibili. Quo vero ad verba attinet,animaduerte q̧ verbū illud spēbus græce est εἴδη, Idest, latine formis , siue spēbus: verum per formas: neq; Arist. neq; Philoponus intelligit: accñtia ipsa nulla penitus rōne habita ad subta: non.n.pōt accñs intell gi omnino subto non intellecto. Sed per formas,siue spēs intelligit vniuersalia accñtia, vt lineas,supficies,& corpora,& numeros q non respiciunt certū datū subtum,non.n.mathematicus abstrahit a subiecto: nō.n.potest quantū,vt lineā vel id genus considerare,quin in subiecto saltē cōfuse accepto considere, sed dicitur abstrahere a subiecto,quia abstrahit a certo dato subiecto, vt a ligno,ab igne,& cęteris id genus. nō autē a subiecto confuse sumpto. Ex his patet per mathematicas esse intelligēdum eas sciētias,quæ vniuersalia accñtia quāta considerāt abstrahentes a subiectis determinatis illorū. Per sensitiuas vero scientias: & intelligit eas,quę considerant illas in ordine ad certa subiecta,vt naualis.de stellis,in ordine ad motum sensibilem. Musica de consonantia,in ordine ad sonum audibilem. Obiectio textualis. Responsio. Verborum expositio.

Vt autem perspectiua sese habet ad geometriam, sic alia sese habet ad perspectiuam. Veluti de iride , nam ipsum quidem esse ad naturalem pertinet scire,ipsum autem propter quid est , ipsius est perspectiui,aut simpliciter,aut eius qui complectitur mathematicam. Complures etiam scientiarum,quæ nō sunt ita dispositæ,ut altera sub altera sit collocata pari modo se habēt ut medicina atq; geometria. Nā scire ulcerū ea quæ orbis subeunt formā tardius cæteris curari,ad medicum spectat. Propter quid autem ad geometram.

Hi autem & se ad perspectiuam , sicut hæc ad geometriam,

metriam, alia ad hanc, ut quod de iride est. Nam ipsum quidem quia physici est scire. Sed propter quid. Perspectiui, aut simpliciter, aut secundum disciplinam. Multæ autem, & non subalternarum scientiarum se habent sic ut medicatiua ad geometriam. quod enim vulnera circularia tardius sanentur. Medici est scire quia, propter quid autem, Geometræ.

Cō. 144. Cū exposuisset, q̄ mathematicę: quęue sēsitiuę dicant. Exponit hic, q̄ se hñt, vt senlitiuę ad mathematicas, & in quit. ℭ Hēt aūt se & alia ad hāc p̄spectiuā. Si aut hęc scili cet p̄spectiua ad geometriā. Hoc ē quā rōnē hēt p̄specti ua ad geometriā, eā rōnē hēt aliq̄ alia sciētia ad p̄specti uā. Vt qđ est de iride. ℭ Supra quo exēplo. Alexā. inqt: q quæ cōsiderat theorēma de iride: ita se hēt ad p̄specti uā, vt se hēt p̄spectiua ad geometriam, qm̄ (vt inqt) sicut geometria vtit̄ solis ip̄ebus sine subis. Perspectiua āt re ctā lineā, quę in aere est, assumit q̄ quidē cū naturale sit corpus, subtū hēt ipsas intuitiones. Et p̄spectiua sumit so lū ipsū, qa Geometria vero ipsū pp qd ōndit, ita se hēt, q̄ theorēma de iride speculat, ad ip̄am p̄spectiuam: Hęc qđē Alexāder p q̄ vt mihi vr̄) innuuit hāc sciētiā, q de iri de est, esse q̄si aliq̄ sp̄alē sciētiā q̄ se hēt ad p̄spectiuā, vt p̄spectiua ad geometriā. ℭ Proculus vero dicebat Aristo. innuere nō sciētiā sp̄alē, sed eā naturalis p̄hię partē, q̄ grēce Catoptrice dr̄. Catoptrices. n. ē theoremā de iride, nā Catoptrice de refractionibus facit sermones. Per spectiuus vero de his, q̄ aspectibus accn̄t, cōsiderat. At q Catoptricus vtit̄ his, q̄ p̄spectiui sunt. nā simpliciter qđē sumit, q̄ accn̄t circa iridē q tricolor, q non plures duobus, q nūq̄ maior semicirculo sit. & istiā, q̄ qđē physicus pōt scire, pp qđ aūt hęc sint, scit p̄spectiuus, quo circa & Catoptricus ita se hēt ad p̄spectiuū, ut p̄spectiuꝰ ad geo metriā. Q.đ āt eā naturalē p̄hię partē intelligat. q̄ est de iride, cōfirmat ex his, quæ ipse Arist. infert. Nā ip̄m qđē qa, physici est scire. Sed pp qđ p̄spectiui, aut simplr, aut scdm disciplinā. Per hęc. n. obscure indicat Catoptricū: hoc ē eū physicū, q solū de iride cōsiderat. nō. n. Catoptricus simplr p̄spectiuus ē, sed scdm disciplinā iridis. Iridis vero disciplinā ob aspectuū refractionē docet accidere. Deide iterū affert aliud exēplū earū, q̄ se hñt, vt subalternę. Et tñ nō sunt subalternę, & hoc ꝓponit, & inqt Multę āt & nō subalternarū, sciētiarū se hñt sic, hoc est nō sunt subalternę: & se hñt, vt subalternę. Quarū exēplū affert, & inqt, Vt medicatiua ad geometriā, q. n. vulnera circularia tardius sanent. Medici est scire qa, pp quid aūt geo metrę: ergo se hñt vt subalternę: & tñ nō sunt subalternę. ℭ Circa hoc exēplū de vulneribus circularibus (vt Philop. inqt) Geometra cām dicit, qm̄ circulus omnibus figuris isoperimetris valde capacior est. Semp. n. isoperi metrā angulosiores, sunt valde capaciores, & qm̄ circulus finis est multāgularū, Icirco omniū figurarū ē capacissima, quo circa & orbiculare vlcus: plurima eget carne, qm̄ diuturnior i ipo repletio fiat, atq̄ cicatrices. ℭ Sed cōtra, qm̄ si supponamus duo vulnera nō ęqlis mēsuræ. Maius qđē, rectilineū. Minus vero: circulare: cōstat difficilius cōsolidari circulare: licet sit minꝰ q̄re nō ppea q val de capacius sit circulare, id accidit. ℭ Propter hęc Philoponus aliter asserit, ait. n. huius rei cām esse, q partes sane scētes nō adiacēt: neq̄ ꝓpe site sint: ꝓcul. Icćirco natura per molestie cōglutinat: & iūgit ipsas. Huius rei signū est: q medici secāt talia vulnera: & angulos faciūt: vt circulare deleāt figurā. Nā vbi sunt anguli, cū paruū sit spatiū intermediū, partiū: q̄ sanę sunt, pōt (Propterea q nō ꝓcul sint, q̄ sanæ sunt) natura iūgere. ℭ Sed mihi vr̄. q hęc rō calūnia patiat: quam omitto ℭ Propterea adducamꝰ aliud exēplū, & capiamus medicinā & astrologiā: & in ueniemus, q medicus dicit, q septimi dies in ęgritudinibus sint decretorij: Cur vero decretorij sint, non nouit. Astrologus autē causam dicit. ꝓpter tetragonicas & dia metricas lunę figuras: & alia quędā, de quibus in libello de Criticis abūde diximus. Siquis āt vellet, posset dicere (vt Iuniores autumāt) q hæ sciētiæ simpliciter subalternę non sunt: quoniā principia medicatiuæ non probant propter quid in geometria. Secūdū q vero sunt subalternæ, quoniam secundum aliquam partem altera alteri subalternatur. Id enim quod de vulneribus circularibus dicitur, probatur propter quid in geometria.

Alex. de exemplo iridis.

Proculus.

Philopo. de exemplo ulcerís circularis causa sanationis tam solidandis vlceribus circularibus.

Refutatio causæ.

Alia cā.

Quails ca(?) sa sit, aliud exēplum.

Prima autem ratiocinationis figura maxime ad scientiam ipsam accōmodatur mathematicæ sciētiæ nanq; ut arithmetica, geometria, & perspectiua per hanc (ut patet) suas afferunt demōstrationes, atq; etiam omnes fere quæ ipsis propter quid est faciunt considerationem, aut. n. omnino, aut per sæpe, & in plurimis, hac in figura ipsius propter quid est efficitur ratiocinatio. Quare ꝓpter hoc etiam ipsum maxime ad scientiam erit accommodata. Proprijssimus. n. sciendi modus est cōtēplari ipsum pp quid est.

Tex. 31. *Figurarum autem faciem scire maxime, prima est. Etenim mathematicæ scientiarū per hanc demonstrationes ferūt. ut arithmetica, & geometria, & perspectiua, & fere (ut est dicere) quæcunque ipsius propter quid faciunt considerationem. Aut. n. omnino, aut sicut frequentius, & in plurimis per hanc figurā (qui est pp quid syllogismus) fit. Quare & propter hoc erit maxime faciēs scire. Proprijssimum enim scire est propter quod speculari.*

Cō. 145. Proponit p hæc demōstrare (vt Philoponus iquit) q propria maxime sciētialibus syllogismis sit prima figura & hoc multis modis ostēdit ℭ Iuniores vero sic textū hunc inducūt, q cum Arist. egisset de materia demōstrationis pertractādo quales sint propositiones, ex quibus ipsa cōficitur: nūc de forma agit. Est. n. rationi consentaneū eū qui de materia agit: etiā de forma ꝑtractare. Cæpit aūt prius materia demostratiōis: tāq̄ a re ꝓpria magis huic libro. Tractare nāq̄ de forma potius libro prio rū cōuenit: ꝓponit ergo cōclusionē, & inqt. ℭ Figurarū autē faciens scire maxime: prima est. Et vt dixi hanc cō clusionē multis modis ostendit: & primo quidem ex eo q omnes fe ꝑtię: quęcunq̄ sunt ipsius propter qđ, hac potissimū figura propria theoremata syllogizent, rarē ter aūt p secundam figuram. Quoniā & causæ magis af firmatiuę sunt. In secūda vero figura nihil cōcluditur af firmatiuū. In tertia vero cōcluditur qđē, sed omnia parti cularia, causæ vero vniuersaliū sunt. Vnde inquit. Eteni mathematicæ scientiarum, p hāc demostrationes ferūt: vt arithmetica: & geometria, & perspectiua, & fere (vt est dicere) quæcunq̄ ipsius propter quid faciunt considerationem. Et quia dixit. Fere quæcunq̄ ipsius pp qđ faciūt cōsiderationē, Assignat cām. Cur dixit fere: & inqt. Aut. n. omnino, aut sicut frequentius, & in plurimis p hanc figuram syllogismus fit, qui ē propter quid. Et hoc exponit Philoponus, quoniam raro negatiuas cōclusiones, quę sunt in secunda figura, sciētię concludunt, dico raro, quoniā (vt Philoponus inducit) aliquando negatiuas conclusiones geometria facit: vt quando dicit. In eadem recta linea duabus eisdem rectis lineis aliæ duæ æquales nō simul consisterint vtraq̄ vtriq̄ ad aliū

Philopo. introductio text. secūdū Iuniores.

&c aliũ pũctũ ad easdẽ partes eosdẽ fines habẽtes cum re
ctis lineis, quæ ab initio. Hoc enim negatiuum est Theo
rema. Recte ergo raro dixit, quĩ nõ semper. Scientiæ af
firmatiuas conclusiones concludunt. Deinde reperit cõ
clusionem simul cũ rõne inducta: & cũ noua rõne addita
& inquit. Quare & propter hoc. s. quia omnes scientię, q̃
ipsius propter quid sunt. per hãc syllogismos suos confi
ciunt: Hęc figura prima erit maxime faciẽs scire: hęc fuit
conclusio, & illa fuit eius probatio. Addit quasi nouã ra
tionem, & inquit. Propriissimum. n. scire est propter qd
speculari. Et quia propter quid est propriissimum scire;
hac ratione impropriissima, & prima figura demonstra-
tiones propter quid confici debent: & sic videtur hæc
quasi noua quædam ratio.

*Deinde hac tantum figura ipsius quid est uenari scientiã pos-
sumus. In figura nãq; media nulla fit affirmatiua ratiocinatio, sciẽ
tia uero ipsius quid est, affirmationis nimirum est. In ultima uero
fit quidem, at non est uniuersalis ut patet, ipsum autẽ quod est uni
uersaliũ esse constat. Non. n. aliqua ex parte hõ est animal bipes.*

*Postea ipsius quod quid est sciẽtiam p hanc solam uenari possi
bile ẽ. In media enim figura nõ fit prædicatiuus syllogismus. Sed
ipsius quod quid est syllogismus affirmationis est. In ultima autẽ
fit quidẽ. Sed nõ uniuersaliter quod quid est autem, uniuersalium
est. Non enim quodam modo est animal bipes, homo.*

Com. 145. Secũdo idẽ ꝓbat: & Philoponus (vt mihi videt) bene
dicit ad materiã rationis, sed ad formã nihil. Põt tamẽ ra
Enthymema trat. tio sic ad Enthymema syllogisticum reduci: per figurã
primam solam est ipsum quod quid est inueniri possibi
le. Ergo prima figura maxime facit scire. Tenet cõsequẽ
tia: quoniam solum per definitiones scimus, ergo si per
primam figuram solum venamur definitiones, per eum
solum: aut proprie scimus: & sic videtur maxime sciẽtifi
ca. Quod autem per solam primam figurã venemur de
finitiones: quod erat antecedens. Arist. probat: quoniã
nec p secundã: nec per tertiã inueniri possunt. Et hoc in
quit, & primo proponit antecedẽs, & dicit. ℭ Postea ip
sius quod quid est scientiã. per hãc solã venari possibile
est: hoc est antecedẽs ex quo vult habere: ergo prima fi
gura est maxime scientifica. Nam si per hãc habemus id
per quod scimus: per hanc maxime scimus. Deinde pro
bat antecedens, & inquit. In media enim figura non fit p̃
dicatiuus syllogismus, Ergo subaudi per secundam figu
ram non potest inueniri definitio, assignat causam, & le-
gas: sed, pro quoniã, hoc pacto. quoniam ipsius quod qd
est syllogismus affirmationis est. Non. n. potest, nisi syllo
gismo affirmatiuo definitio ipsa inueniri. Ergo non per
secundam figuram definitio potest inueniri. Cum per se
cundam nihil: nisi negatiuum syllogizetur: Deinde ostẽ
dit, q nec in tertia figura: & dicit. In vltima aũt fit quidẽ,
sed non vniuersaliter. Quod quid est autem vniuersaliũ
est. Non enim quodã modo, hoc est particulariter. Ho-
mo est animal bipes: sed vniuersaliter. Ergo cum nec p
secundam: nec per tertiam definitio sit inuenibilis: p pri
mam figuram solũ poterit inueniri: & sic habetur añce-
dẽs. Philoponus autẽ ad materiã rationis bene dicit: ad
Dubĩ. 1. formã autẽ: non multum se diffundit ℭ Sed contra hæc
dubitatur primo: quoniã definitio non est propõ. Ergo
nec vniuersalis: nec particularis. Et sic Aristo. supponit
falsũ. ℭ Dicendũ Aristo. non esse locutum de definitio-
Solutio. ne sumpta pro termino: sed pro oratiõe definitiua dicẽ-
te esse vel non esse: hoc est pro propositione definitiua.

ℭ Secũdo dubitant: quoniam Arist. videtur falsum sup a dubĩ.
ponere, supponit enim definitionẽ syllogismo inueniri:
quod est contra ipm scdo huius. Vbi asserit syllm quo
inueniť definitio, petere principiũ. ℭ Ad hanc dubõnẽ Sol. Boetii
dixerũt nõnulli: nõ totã definitionẽ per syllm primę figu
ræ demonstrari: sed q̃libet eius partẽ, vt Boetius inquit.
ℭ Quã solutionẽ Philoponus vir doctissimus obiicit. Philoponus.
Asserit. n. primo q̃ ꝯ genus rei definitæ: vtpura hominis.
Mox syllogizantes q animal, rursus vnãquãq; drarũ
syllogizamus, & generi adiungimus, nectimusq; quous-
que quod collectum fuerit: conuertatur ad id: quod pro
positum sit: & hoc inquiunt esse definitionem hominis.
ℭ Sed cõtra q̃ñ definitionũ nõ ẽ demřo, vt patet 8. lib. Contra solutionem
top corũ. Sed ex ipsa rerũ euidẽtia oportet notas eẽ defi
nitiones. Pręterea ex definitiõibus demřones sũt: nõ aũt
definitionũ demřones. ℭ Propterea. Alij dixerunt (vt Vna solutio nostra.
nos alias diximus) q ipsũ qd ẽ p primã figurã demõstrať
nõ simplr, sed suppositiue: non. n. possumus p primam fi
gurã qcq; demõstrare: quin definitionẽ supponamus tã
quã mediũ demřonis ℭ Sed nõ placet ẽt mihi hęc solo, Refutatio
qm & in scda figura demřo aliqñ supponit definitionẽ.
Põt. n. demõstrari hominẽ nõ esse equũ p rõnale animal,
qm omnis hõ animal rõne est, & nullus equus ẽ animal
rõnale. igiť nullus equus est hõ, & sic patet i hac demřo
ne supponi definitionẽ hominis. ℭ Alii dixerũt Arist. in Alia solutio.
telligere de materiali definitiõe, qm materialis definitio
de dfinito p formalẽ, nõ nisi in prima figura syllogizať.
ℭ Sed nec hęc expõ placet: qa materialis definitio subo Confutatio
cõparata: nõ vt definitio, sed potius vt p se accñs habeť.
ℭ Alr diximus q id, qd Arist. ait. Intelligi debet hypo- Scda solutio nostra.
thetice. videlicet si definitio de definito demřone iueni
ri põt. Nõ n. possit demřari: nisi in prima ℭ Sed minime Refutatio
nũc placet: q ñ Arist. loquiť categorice, & nõ cõditiõalr.
Alr nõ esset ad ꝓpositũ. ℭ Iterũ diximus Arist. locutũ eẽ Propria solutio.
categorice: q ñ definitio de definito demõstrari põt, nõ
tamẽ in eo quod quid ẽ. Potest. n. de homine demõstra
ri animal rationale p hoc q ẽ suba animata rõnis capax:
non tamẽ in eo quod quid est: vt secũdo huius patebit.

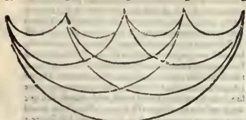
Aial rationale — A
Suba aiata rõnis capax — B
Homo — C

ℭ Philoponus ẽt asserit q quęlibet definitio põt de suo
definito demõstrari nõ in eo qd quid est p cõem descri-
ptionẽ definitionis. Describitur. n. definitio hoc modo:
definitio ẽ oratio, ex cõioribus sumpta: & ex his, q̃ scdm
substãtiam insunt. Per hãc ergo syllogizabimus sic, Ani
mal rõnale mortale oratio ẽ ex cõioribus sumpta, & fm
substantiã, quod autẽ ex cõmunioribus sumptũ est, & ex
his, quę sunt secundũ substantiam: definitio est. Ergo ani
mal rationale mortale definitio hominis est. Hæc mihi
occurrunt. Tu vero si melius habes, melius dicas.

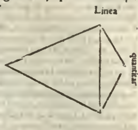
*Insuper hæc figura cæterarum non indiget figurarum. At in-
digent huius illę profecto, nam hac densantur atq; accrescunt,
quo usq; ad ea perueniant quæ media uocant. Patet igitur primã
figurã exactissimam atq; accommodatissimam ad scientiam esse.*

ℭ Amplius

Amplius, Hæc quidẽ illis nihil indiget. Illę autem per hanc dẽsantur, & augmentantur quousq; utiq; ad immediata ueniant. Manifestũ igitur est q maxime propria sciẽtię est prima figura.

Cõ. 147. ℭ Hæc est (vt Philoponus inqt). Tertia rõ ad ꝓbandũ q propria familiariśq; maxime est prima figura ipsi sciẽtię. Nã (vt inqt) Hæc quidẽ in nullo indiget alijs figuris. Alię vero indigent hac. Vnde inqt. ℭ Amplius hęc quidẽ .ſ. prima figura. Illis nihil indiget. Ilię autẽ per hãc dẽsant, & augumentant, quousq; ad immediata veniãt. Ex his concludit id, quod ꝓposuit a principio, & inquit. Manifestũ igitur est, q maxime ꝓpria scientiæ est prima figura ℭ Sed quo ad verba attinet. Animaduerte q nõ clarũ ẽ, quõ cęterę figurę p primã dẽsent: atq; augeant. ℭ Philoponus vir doctissimus vno mõ dicit eẽ i prioribus oñsum q syllogismi: q in scda, & tertia figura sunt, nõ habeãt necessariũ qđ appareãt. pficiũtur aũt reductione ad primã figurã. Et ppea prima figura erit ꝓpria: maximeq; familiaris, & per idẽ maxime faciẽs scire. Quare Philoponus in hac prima expõne p augeri & dẽsari itelligit reduci ad figurã talẽ: vt ex datis id, qđ infert: appareat necessariũ. Et cũ hoc habeat sola prima figura, ideo cęterę illa indigẽt, ipsa ãt nullis. Nec ab rõne reduci ad euidentẽ figurã dr̃ augumẽtari & cõdensari. Nã augumẽtari est tẽdere ad formã: diminui ac cõdẽsari ẽ ire ad materiã. Et qa cuiusq; ꝓpõnis subiectũ dr̃ materia, pdicatũ vero forma. hinc reductio scdę figuræ in primã dr̃ cõdẽsatio, siue diminutio, qa in illa mediũ q erat pdicatũ, fit subiectũ. Reductio vero, tertię, dr̃ augeri, qa mediũ, qđ erat subm, reddit pdicatũ. dixit ergo dẽsant rõne habita ad syllos scdę figurę: q ad primã reducunt ex eo, qa mediũ: qđ erat pdicatũ fit subm, dixit augumẽtant rõne habita ad syllos tertię, q reducunt ad primã medio, qđ erat subiectũ, conuerso in pdicatũ. Hęc ẽ vna Philoponi expositio, q̃ mihi nõ placet, qm̃ Ar.st. inquit. Illę aũt p hãc dẽsant, & augumentant, quousq; vtiq; ad immediata veniãt. Ergo augumẽtari atq; dẽsari ẽ venire ad immediata, & qm̃ nõ venimus ad immediata nisi ꝓ syllogizãdo ꝓpõnes quousq; sunt ꝓ syllogizabiles. ℭ Recte ergo Philoponus accipiẽs a Themistio, p augumẽtari atq; dẽsari ꝓ syllogizari intelligit quousq; ad immediata venerimus. Nã omnis demõstratio p ꝓpõnes immediatas fit, aut per eas, quę pro syllogismus ad immediatas reducũtur. Consona autẽ est hęc expositio his quę libro priorum dixit, Vbi multis exẽplis declarauit syllogisticã auctionẽ esse pro syllogizationẽ. Preterea vbiq; immediata appellauit ea, quę carent medio, dicuntur .n. immediata gręce, ἄμεσα; hoc est sine medio. Ergo pro syllogizatio idem est: quod syllogistica auctio vel diminutio, quæ nihil aliud ẽ, q̃ ad immediatas ꝓpositiões accedere. Pro syllogizatio vero, dicitur densatio respectu termini ad quem, pro quanto itur in propõne indiuisibilẽ medio carentẽ. Dicitur autẽ augumẽtatio, respectu termini a quo pro quanto augetur sup illo syllogismorũ numerus. ℭ Sed dubitatur: quoniam etiam in secũda figura potest fieri ꝓ syllogizatio, ut syllogizauero. Nullum animal est linea, omnis parallelus est linea. Nullus ergo parallelus ẽ animal. Hic syllogismus est in secũda figura, & maior potest pro syllogizari ad immediatam propositionem sic, in secunda figura. Omnis linea ẽ quãtitas nullũ animal igitur est linea. Vbi patet maiorẽ primi syllogismi esse densatã per secundã figurã. ℭ Ad hãc innuit solutionẽ Themistius, & post ipsum Philoponus q duplex sit dẽsatio siue pro syllogizatio. Altera quidẽ vtriusq; propõnis. Altera alterius propositionis tantum. Pro syllogizatio quidem vtriusq; ꝓpositionis syllogismi principalis: solũ in prima figura fit, & per primã figuram. Nõ .n. fieri potest per tertiã quoniã in illa nihil vniuersaliter syllogizatur. Per secundã vero Alterius ꝓpositionis .ſ. negatiuę aliqñ fieri põt, vt patuit in argumento. Ambarum autẽ, minime. Nõ .n. ꝓpositio affirmatiua per secundã pro syllogizari potest. At per primã figurã, vtraq; pro syllogizari potest. Quare in secunda figura possumus pro syllogizare alteram tantum. Vtramq; vero, solum in prima. Hæc mihi videntur.

Verborum expositio.

Quomodo secunda & tertia figura densentur & augmententur per primam.

1. Philop. expositio

Refutatio primæ expositionis.

Scda expositio Philoponi.

Dubitatio

Solutio The. & Philo. densatio siue pro syllogizatio duplex.

Quemadmodum autem fit, ut, a, indiuidue competat ipsi, b, Sic etiã ut identidẽ nõ competat fieri potest. Atq; tum indiuidue competere uel non competere dico, cum inter ipsa nullum medium est. Sic enim non erit ulterius per aliud inesse uel non inesse.

Sicut aut, a, esse in, b, contingit indiuisibiliter. Sic & non inesse posibile est. Dico autem indiuisibiliter inesse, uel non inesse, eo quod non sit aliquod eorum medium. Sic. n. non erit secundum aliud inesse, aut non inesse.

Iuniores asserũt hic Aristotelẽ agere de immediatione propositionum negatiuarum, & rationes asserũt. Primo quidem, quia oppositorum eadem est disciplina, ergo cum egisset de immediatione affirmatiuarum, ęquũ est, vt hic agat de immediatione negatiuarum. Secũdo, quoniam cum egisset de materia demonstrationũ affirmatiuarum, debebat agere de materia demonstrationũ negatiuarum. Tertio, quoniam Aristo. intendit de demõstratiua ignoratione pertractare, quam rem agere nõ potest, nisi de negatiuarum immediatione primo agat. Prętermisit autem de negatiuis, vt dicũt, perseitates, vniuersalitates, & id genus. Siquidem nulla negatiua est per se nulla de omni, nulla ẽt posterioristice vniuersalis. Hæc Iuniores & nos aliquando diximus. ℭ Verum rectius cum Philopono dicendum est, q cum dixisset q prima quidem figura non indiget alijs. Aliæ vero per primam figuram densantur, & augumentantur quousq; ventum sit ad immediatas ꝓpositiones, adiũctis semper medijs terminis per quos propositiones demõstrant, vult ostẽ

Cõ. 148. Quæ Iuniores de intẽtione Aristotele.

Philopo.

dere per hæc ꝙ immediate propositiones : non solum affirmatiuę sint, sed etiã negatiuę. Est.n. immediate aliud de alio negare. Hęc Philoponus de intẽtione, & de cã itẽ

Verborum expositio.

tiõis. ℂ Quo vero ad verba attinet, Aristo. (vt Philoponus inqt) Dat nobis regulã quo pacto possumus cognoscere terminos ĩmediate se negãtes ab inuicẽ. Nõ.n. facile ẽ hoc cognoscere. Immediatę.n. affirmatiões cognoscũtur ex eo: qa si hñt p̃dicatũ primo inexistẽs subo: & nulli alteri ante ipsum. Hę sunt immediatę affirmatiões. De corpore.n. substãtia ĩmediate p̃dicat: & id de animato: & in reliqs eodẽ mõ. In negationibus ãt nõ facilis est cognitio: ꝓpterea de his ponit regulã. Primo ergo p̃mittit eẽ ꝓpões negatiuas ĩmediatas, & dicit. ℂ Sicut ãt, a, eẽ in, b, cõtingit ĩdiuisibiliter. hoc est immediate. Sic & nomini eẽ posse ẽ. Ergo sicut dat affirmatio immediata ita dat negatio ĩmediata. Exponit qd ipe velit p ĩdiuisibiliter inesse: vel nõ inesse, & inqt. Dico ãt indiuisibilit̃ inesse, vel nõ inesse, eo ꝙ nõ sit aliqd eorũ. s. extremorũ ipsius ꝓpõnis mediũ: p qd demõrari possit alterũ alteri nõ inesse. Cuius cãm assignat: & dicit. Sic.n. s. p carẽtiã medij. Nõ erit secũdũ aliud inesse, aut nõ eẽ, q̃si dicat. Cã ãt eius qd diximus ẽ, qm cũ mediũ extremorũ nullũ ẽ, sic nõ erit alterũ alteri inesse p mediũ aliud, sed immediate, hoc ẽ sic erit negatio immediata, vel inesse, hoc ẽ affirmatio ĩmediata. Cũ.n. nõ sit mediũ, tã negatio, q̃ affirmatio erit immediata. Et intelligit p indiuisibiliter (vt recte Philoponus exponit) immediate. Nec ab rõne, p indiuisibilit̃, intelligit ĩmediate qm appõne medij termini q secat ĩmediatas ꝓpões nõ põt facere vnã ꝓpõnẽ duas. Sic.n. nõ erit secũdũ aliud inesse, aut nõ inesse. Sicut.n. si dixero hõ ẽ subã. nõ primo p̃dico de homine subam, sed per aliud, & iccirco nõ ẽ immediata ꝓpõ. nã ꝓpter rõnale, & hoc ꝓpter animal, & hoc ꝓpter corpus, sed solũ de corpore suba p̃dicat ĩmediate, de homine vero rõnale, qm nõ cõtingit (vt alius terminus medius inter hos intercidat) cui primo insit p̃dicatũ, ita & immediatę negationes hæ vel que eẽ possent, qbus nõ cõtingit. Vt terminus ab alio subiecto neget. Tũc.n. ĩmediate, & nõ per aliud negatio ẽ. Ergo sicut ĩmediata affirmatio est, qñ inter extrema nullus terminus itercedit, qui primo p̃dicatũ ineit, ita negatio ĩmediata erit, qñ nullũ subm itercidit, a quo primo p̃dicatũ negat. Recte itaq; ĩdiuisibiliter idẽ ẽ qd ĩmediate.

Cum itaq; uel, a, uel, b, in toto quopiam est, uel etiam utrunq;, tum etiam fieri nequit ut, a, primo non competat ipsi, b.

Cum igitur aut, a, aut, b, in toto aliquo sit, aut etiam ambo, non continget, a, in, b, primo non inesse.

Cõ. 149. Regula ꝓpositionis ĩmediatæ.

Qm cognoscere immediatas ꝓpões ẽ (vt diximus.) Difficile. Nũc ponit regulã, qua facile illas app̃hẽdamus. Et regula ẽ (vt Philoponus exponit) ꝙ qñ termini, qui negãtur ab inuicẽ, tales sunt. Vt neutrũ ipsorum habeat alium talem affirmatũ de seipso, propterea ꝙ sit ipse ex generalissimis, & possit de qbusdã generibus prædicari: tũc immediate dicũt adinuicẽ negari. Immediatas. n. propositiones eas dicimus inter q̃s nõ cõtingit itercidere aliquẽ terminũ mediũ, p quẽ fiat syllogismus. Si vero quiuis terminorũ hẽat aliquẽ q de ipso p̃dicet. is põt intermedius appositus, facere syllogismũ p̃dicatũ qdẽ de altero, a reliquo vero negatũ. Vt p primũ quidẽ faciat secundã figurã: per secũdũ vero primã. Quare solũmõ negatiões hę vtiq; esse possent, q̃ vtroq; habeãt terminos ex generalissimis generibus, nã si alter ipsorũ, aut ambo subalternorũ fuerint, nõ ẽ talis negatio immediata. Aris. ergo declarat quid negatiua mediata sit. Vt ex hoc regula intelligat per quã immediate cognoscũtur ℂ Vbi animaduerte trifariam negationẽ fieri (vt si ambo extrema sub eodẽ toto continentur) vt homo, & equus sub animali, aut si sub diuersis totis, vt equus & linea, equus qdem sub substãtia, linea vero sub q̃titate. Aut si alterũ sub toto, alterum vero non, & hoc est, aut quia subiectũ sic, p̃dicatum nõ, vt equus non est q̃titas, aut econtrario, subiectũ non, prędicatum sic, vt q̃titas nõ est equus, Aristo. ergo vult omnes hac esse mediatas, p̃ter eã, cuius extrema sunt sub eodẽ toto, de qua nihil meminit. Hĩc patet, quę sit immediata. Est. n. illa, cuius extrema nec sunt sub diuersis totis, nec alterũ tantũ, vnde inquit. Cũ igit aut. a. aut. b. in toto aliquo sit. Et per. b. subiectum intelligit. a. vero negatum ab ipso. b. Ideo inquit. Cũ sit alteri ipsorum in aliquo vniuersaliori hoc est, quando habet aliquod quod p̃dicatur de ipso. Aut etiam ambo subaudi sint sub diuersis totis. Non contingit. a. in. b. Primo non inesse. Hoc est ex his non fit immediata negatio. Non.n. primo negatur. a. de. b. sed propter mediũ aliud. Et per totum, genus vel vniuersale intelligit. Sic.n. in libro priorum ipse loquitur. Species.n. pars est in genere.

Negatio tribus modis fit.

Quid propositio immediata.

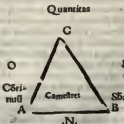
Hinc patet per oppositum quę sit immediata. Est enim illa, cuius extrema nec sunt sub diuersis totis. Nec alterum extremorum est in aliquo toto.

Sit.n.a. ipsum in toto. c. Si igitur. b. non sit in aliquo toto. c. fieri nanq; potest ut. a. quidem in toto quopiam sit. b. uero in hoc eodem non sit, tum ratiocinatio fiet, ac ipsum. a. non inesse. b. per. c. medium cõcludetur. Nam si. c. cuilibet quidem competat. a. de nullo uerbo. b. prædicatur. a. sane nulli competet. b.

Sit.n.a. in toto. c. igitur si. b non est in toto. c. (Potest.n.a. quidem esse in quodam toto. Sed. b. non esse in hoc). Syllogismus erit q non sit. a. in. b. Si.n. in. a. quidem omni est. c. in. b. autem nullo est, in nullo. b. est. a.

Cõ. 150.

Ea quę dixit. Nũc per exẽpla declarat. Et primo declarat: ꝙ cũ prædicatum sit sub toto aliquo: & subiectũ sub nullo toto, toto negatio fit mediata. Termini autem sint. Quãtitas, Continuum, Substãtia. Nam omne conti-

nuum est quantitas, nulla substantia est quantitas, nulla ergo substantia est continuum. Vbi patet. a. b. negationem esse mediatam, nam prædicatũ sub toto est. Veputa sub. c. quoniam sub quantitate. Subiectum vero sub nullo: quoniam substantia sub nullo est. Et tamen syllogismus est in secunda figura: quoniam nullum. b. est. a. vnde dicit. ℂ Sit enim. a. in toto. c. Vtputa continuum sub quantitate ita: vt hæc sit vera: omne continuum est quantitas. Igit si. b. nõ est in toto. c. nec sub ali-

quo toto, vt substantia. Pōt.n a. quidē eē in quodā toto (vt cōtinuū sub quātitate). Sed.b.non esse in hoc, nec in alio subaudi. Syllogismus erit in secūda figura, q non sit a.in.b. Repetit aūt syllogismū, & inqt. Si.n.in.a. quidem omni est.c. qm̄ omne cōtinuū est quātitas. In. b. aūt nullo. Q m̄ nullo substātia est quātitas. Syllogizabit, qm̄ in nullo.b.est.a. Nulla.n. substantia est continuū. Quo vero ad verba attinet. Animaduerte, verba illa. Sed.b.non esse in hoc, esse intelligēda, q.b.sit in nullo. Q m̄ nec in.c. nec in alio quodā.a.c. Et dixit hoc (vt Philoponus notauit). Q m̄ spēs cōtradistinctę, ēt negant ab inuicē immediate: & tñ sub eodē genere cōtinēt. Hęc.n.ē imediata, nullū irrōnale est rōnale. Et tñ ambo in toto animali sunt.

Verborum expositio

Obiectio Sol. Phi.

Fecit aūt syllogismū in secūda figura, & tñ dixit, ppōnes cōdēsari in prima figura. Et dicēdū (vt Philoponus innuit) qm̄ contingit alteram tātum densari per secundā figuram, vtranq; autem, non nisi per primam.

Idem fiet & si,b,in toto quopiā sit, nel ut in, d, nam ipsum, d, cuilibet quidem competit, b, de nullo uero dicitur, a, quare fit ut, a, per ratiocinationem nulli competat, b, Eadem ostendentur & si utrunq; tam, a, q̄, b, in toto quopiam sit.

Similiter autem & si, b, in aliquo toto est. Vt in, d, d.n. in omni, b, est. In, a, autem nullo, d. Quare, a, in nullo, b, erit per syllogismum, Eodem autem modo demonstrabitur, & si utraq; in toto aliquo sunt.

Quantitas D — Subā C — Quantitas D

Fuba

Conti nuum B — Cor pus A — Conti nuum B

Co. 151.

Sumit nunc conuersum, subiectū quidē in aliquo pdicatum vero in nullo. Et sit.a. quidem substantia. b. vero cōtinuum. d. aūt q̄titas. In omni ergo cōtinuo q̄tū inest, in nulla autē substātia q̄tū. Quare in nullo cōtinuo substātia. Nō igitur immediata, ppositio est, quę dicit nullū continuū est substātia, & vnde dicit. Similiter autē, & si. b.in aliquo toto est. Vt in.d.d.n. scilicet q̄tū in omni. b. est. Omne enim cōtinuū est q̄tū. In.a. autē nullo, ē ipsum d. quoniā nulla substātia est q̄tū. Quare.a.in nullo.b.erit. Tertio declarat idē quando ambo extrema sub diuersis totis sunt, vt corpus, cōtinuū nam corpus sub substantia, continuū autē, sub q̄to est. Et sic hęc, ppositio corpus cōtinuum est mediata, quia potest per duos syllogismos demonstrari. Vtputa & per.c. hoc est per substantiā, & per.d. hoc est per quantum. Ergo est mediata.

At uero fieri posse ut. b. non sit in eo in quo toto est ipsum, a, aut rursus ut.a.nō sit in eo in quo totum est ipsum. b. patet ex dispositionibus rerum, quæ inter sese non miscentur, nam si nihil eorum quæ in.a.c.d. scire collocantur de ullo prædicat eorum quæ in.b.e.f. diuersa serie collocantur. a uero in toto est. g. quod quidem eiusdem est seriei perspicuum est fieri non posse, ut. b. in ipso sit. g. Alioquin conuenirent ac miscerentur bæ series rerum. Idem fiet & si. b. ipsum in toto quopiam sit.

Quod autem contingat.b non esse in quo toto est. a. Aut iterum.a.in quo est. b. Manifestum est ex coordinationibus, quæcunq; non commutantur ad inuicem. Si.n.nihil eorum, quæ sunt in.a.c.d. coordinatione etiam de ullo prædicet eorum, quæ sunt in, b.e.z.a.autem in toto.d. est, Manifestum est q. b. non erit in. d. Commutarentur.n. coordinationes. Similiter autem est, & si.b. in toto aliquo sit.

Substantia	D	Z	Qualitas
Animal	C	E	Passio
Homo	A	B	Color

Cū accepisset q possibile est.a. quidē esse in toto quo dā.b. vero non eē in eodem toto. Nunc id demonstrare vult. Quo vero ad verba attinet. Coordinationē uocat ordinē. Cathenāue quę ab vnoquoq; generalissimo deducitur, vt substantiam, animal, homo. Per coordinationē quę cōmutātur, intelligit, eā, quę cū altera communicat, vt corpus, elementorū graue. Hęc enim cōmunicat cū prima, quoniā cōmunia habēt genera substātiā: vide licet & corpus. Per coordinationē vero, quę nō cōmutatur intelligit eā, quę nihil cōmune habet, vt est Qualitas, Passio, Color, vel q̄tū cōtinuū, superficies. His expositis inquit. Quod autē contingat. b. non esse. In eo toto. In quo est.a. Aut iterum cōtra a.in eo toto. In quo est.b. vt pauloante assumptum est. Manifestū est ex coordinationibus, quæcūq; non cōmutantur adinuicē. Et dixit, quęcunq; nō cōmutant adinuicē, propter coordinationes q̄ cō mutant (Vtputa q̄ habēt gnā cōia, vt dictū est). Ergo vult hēc, q si dentur coordinationes incōmutabiles, atq; impermixtę, pōt.a.&.b. esse sub diuersis totis penitus ab iunctis, vt.a. sub.d. &.b. sub.z. Quod autē ita sit, pbat, & inquit. Si.n.nihil eorū, quæ sunt in.a.c.d. coordinatione, ēt de vllo eorū pdicet, q̄ sunt in.b.e.z. coordinatione, & a.in toto.d.est. Manifestū q.b.nō erit in.d. toto. Cōmutarent.n. coordinationes. Cuius oppositū supponit, vt q sint incōmutabiles. Similiter aūt quod diximus patet. Et si.b.in toto aliquo sit. Vtputa i toto.z. Bene ergo dictū est.a.&.b.eē in diuersis totis. Quo vero ad rōnē attinet. Animaduerte q vis rōnis Arist. ē Enthymema, hoc pacto. Si sunt coordinationes incōmutabiles a.&.b. sunt in diuersis totis. Sed dant coordinatiōes incōmutabiles, vt nunc supponitur. Ergo.a.&.b. sunt in diuersis totis. Q d aūt dentur incōmutabiles coordinationes, Arist. supponit hic, quia contra Antiquos probauit non omnia esse vnū vt Parmenides & Melissus dixerūt. Plato ēt dixit omnia cōtineri sub Idea vnius. Arist. āt supponit esse. x. rerū genera, & quidem impermista, ac incommutabilia. Pithagorici quoq; cōcesserūt esse coordinationes duas tantum impermistas alterā bonorum, alteram malorū. Arist. vero. x. rerū genera supponens, vult.a.&.b. esse in diuersis totis. vt supposuit in proximo textu. Quod igitur.a.&.b. sint in diuersis totis, patet ex hisce.

Com. 151.

Verborum expositio

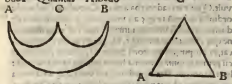
Enth tex.

Diuersitas inter antiquos de coordinationibus pri. ph. 14. 60. Plato Aristote. Pithago.

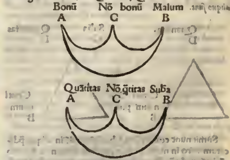
Sed si.a.nulli.b.insit, & neutrum in toto sit ullo necesse est. a. sine medio non competat ipsi. b. Nam si quidpiam inter ipsa medium cadet, necesse est alterum ipsorum in toto quopiam esse. Aut.n.in prima figura ratiocinatio eorum, aut in media extruetur. At si in prima. b. nimirum in toto quopiam erit. Propositionem enim eam quæ uersus.b. collocabitur affirmatiuam esse oportet. Si in secunda utriuis in toto quopiam erit. Nam utrumuis interuallum affirmatiuam esse potest. Atq; nunc uersus maius nunc

uersus minus extremum negatiua propositione sumpta, conficitur ratiocinatio. Ambæ uero propositiones si fuerint negatiuæ ratiocinatio nõ cõstabit. Patet igitur fieri posse ut sine medio quidpiã cuipiã nõ insit, atq; quomodo, et queadmodũ fieri põt satis iã explanauimus.

Si uero neutrum sit in toto aliquo nullo, non sit autem, a, in, b, necesse est indiuisibiliter non esse. Si enim erit aliquod medium, necesse est aliquod horum in quodam toto esse. Aut n. in prima figura, aut in media erit syllogismus. Siquidẽ igitur in prima figura, b, erit in toto aliquo. Affirmatiuam n. ad hoc oportet fieri propositionem. Sin autem in media, utrunq; contingit. Ad utrunq; enim posito priuatiuo, erit syllogismus, cum autem utraq; priuatiua sit non erit. Manifestum igitur q contingit et aliud in alio nõ esse indiuisibiliter, et quando contingit, et quomodo diximus.

Cũ dictum sit trifariam esse negatiuam mediatã, nã ea, cuius utraq; extrema in diuersis cõtinentur totis mediata est. & ea, cuius subiectum in aliquo toto ẽ: prædicatum uero minime. Et ea, cuius prædicatũ in aliquo toto est, subiectum autem nequaq. Hinc quasi ex his, quæ dixit deducit, quæ nam sit propositio immediata, & dicit q negatiua immediata est, cuius neutrum extremorũ in aliquo toto est. Vt nulla substantia est quãtitas. Et uidetur mihi, q particula ⁊ hoc est autem, legi debet ⁊, hoc ẽ igr. Q̃m ex dictis hoc deducit, unde ingt. ¶ Si igit neutrũ extremorũ ppõnis negatiuę sit i toto aliquo nullo, supplet uerbũ nullo more grecorũ: apud quos duę negationes magis negãt, Hoc est, si igit nec subm nec pdicatũ negatiuę ppõnis, in aliquo toto sit. Vt puta, si nec. a. nec b. in aliquo uliori sit, sed sint ipsa ulissima, Nõ sit aũt. a. in b. hoc ẽ & ppõ negatiua sit hęc, nullũ b. est. a. Necesse est indiuisibiliter nõ esse, hoc est necesse ẽ, ut hęc ppõ nullũ b. ẽ a. sit imediata: probat cõsequẽtiã ex opposito consequẽtis: et ingt. Si. n. erit aliqd mediũ: necesse ẽ aliqd horũ s. aut. a. aut. b. in aliquo toto esse, & sic p tale medium poterit syllogizari syllogismo, qui erit aut in prima figura, aut in media. Probatum est. n. omnẽ propositionem mediatam syllogizari posse aut p primam, aut per secundã figurã ¶ Quo uero ad uerba attinet. Animaduerte, q Arist. adiecit. Non sit autem. a. in. b. quoniam ex negatiua non sequitur affirmatiua, nisi cum constãtia subiecti. Non. n. sequitur, neutrum extremorum. a. b. propositionis est i aliquo toto. Igitur. a. b. est negatiua immediata: sed oportet addere. Et. a. b. ẽ propositio negatiua, tũc. n. sequitur q sit immediata. Tunc ostẽdit, q si potest syllogizari in aliqua figura, quod sit aliquod extremorũ in aliquo toto, & inquit. Siquidẽ igitur in prima figura syllogismus sit, quo. a. b. syllogizatur, ipsum. b. erit in toto aliquo, ut in. c. Cuius rationem ait. Affirmatiuam enim. ad hoc oportet fieri propositionem, ut minorem, uidelicet, omne. b. est. c. Vt sit syllogismus omne. b. est. c. nullũ. c. est. a. nullũ igitur. b est. a. Sin autem (ut inquit syllogismus.) Quo ad illa uerba probatur, sit in media figura: Verunq; contingit: hoc est tam maiorem, q̃ minorẽ, cuius causam affert: & inquit. Ad utrunq;. n. posito priuatiuo hoc est tam ad maiorem q̃ ad minorem erit syllogismus in secũda figurã. Dico autem utrunq; nõ simul: sed seorsum. Quoniam cum utraq; simul priuatiua sit, non erit syllogismus, ex utrisq;. n. negatiuis nihil sequit. Tũc epilogat, & inquit. Manifestũ igitur q cõtingit & aliud in alio nõ esse indiuisibiliter: Hoc est patet, q aliqua propositio negatiua immediata, & patet quando cõtingit: quoniam tunc, cum extrema in nullo sunt toto, uel ambo in eodem toto. Exemplum primi substantia nõ est quãtitas. Exẽplũ sedi, rõnale nõ est irrationale. Et manifestũ est quõ cõtingit, q ppõ negatiua sit immediata: Q̃m cõtingit negatiuã esse immediatã nõ eo mõ, quo affirmatiua est immediata. Vt dictũ ẽ. Nã affirmatio dicit imediata rõne pdicatiõis, negatio uero, rõne status. Vt puta, cũ ad pdicata ẽ status. Preterea affirmatio dicit immediata, quia est p se, & ulis. Negatio uero, nec est p se, nec ulis. ¶ Sed dubitat, qa hoc nulla suba est q̃titas, non ut imediata, q̃m p illam, q̃ libro scdo de interpratiõe hab̃etur, hæc ppõ malũ nõ ẽ bonũ, sic pbat. Nullũ nõ bonũ est bonũ. Omne malũ est nõ bonũ, nullũ igit malũ est bonũ. Eodẽ mõ probat illa. Nulla suba ẽ Quãtitas qã sequit nulla nõ quãtitas est. Quãtitas omnis suba est nõ q̃titas. Igit nulla suba ẽ Quãtitas, Quare nõ est imediata.

Et dicendũ q differt probatio, & expõ ut in Lodicis diximus. Q̃m probõ est per notiora, expõ uero nõ, dico ergo q illa propõ nulla suba est q̃titas, logicè exponitur dupli, aut per affirmatiuã, nã si affirmatiua eius est falsa, ipsa est uera. Aut sumẽdo medium terminũ infinitanter. Vt si uolo probare, hanc. Nulla substãtia est quãtitas, sumam negatiuam de predicato illius infinito hoc modo. Nulla nõ quantitas est q̃titas, omnis substantia est non quantitas. Igitur nulla substantia est quantitas. Eodẽ mõ, & hęc Nullus hõ ẽ equus, q̃m nullus nõ equus ẽ equus. Omnis hõ ẽ nõ equus. Igit nullus hõ est equus. Põt ẽt & metaphysice probari, ut tertio metaphysicę patet. Vt puta, quantitas est quãtitas, & substãtia est substantia, & neutrum sub neutro est, igitur nulla substãtia est q̃titas. Patet igit q tales nec probõnes, nec demrõnes sint. Q̃m nõ p notiora sunt. ¶ Hactenus de syllogismo sciẽtię, & ex qbus sit. & qualibus, & q̃ dria sit syllogismi propter quid a syllogismo quia, & q sicut sunt affirmationes immediatæ ita etiam negationes immediatæ.

Finiunt Commentaria super libro primo Posteriorum Augustini Suessani Philosophi celeberrimi.

Con. 15.

Verborum expositio.

Dubitatio.

Solutio. Probõ & expõ quo differant. Ista ppõ nulla suba est quantitas logice exponitur dupliciter

Epilogus

AVGVSTINI NIPHI MEDICES IN LIBRIS, Posteriorum, Commentariorum.

Liber Secundus.

LA quæ quæruntur tot sane profecto quot sunt ea quæ scimus. Quærimus autem quatuor, esse, propter quid est, si est, atq; quid est.

Tex. I.

QVæsita sunt æqualia numero his, cũq; quidẽ scimus. Quærimus autem quatuor, quia, propter quid, Si est, quid est.

Cõmẽ. I. Discordia apud græcos de intẽtione huius Libri. Quid Alexã. senserit. Rõ Alexã. Duo sunt instrumenta sciendi siue modi. Text. 5. Cõmẽ 14. ... Linconien.

DE intentione huius Libri apud græcos fuit dña. ❡ Alexander Aphrodisius huius Secũdi libri intẽtionẽ de definitione esse asserit, Vtitur ãt auctoritate Theophrasti q huius libri intẽtionẽ & materiã dicit eẽ difinitionẽ, Rõne etiã ꝙ liber posteriorũ sit de instr̃is ac de modis sciendi, sunt ãt duo sciẽdi instr̃a siue modi: Alter demr̃atio, Definitio alter. Cũ igiẽ de demr̃atione egit in libro primo, nisi sit diminutus, restat nũc vt de definitione dicatur, Cui Arist. prio huius assentire vr̃, cũ inqr (Sigdẽ igiẽ est aliquis alter sciẽdi modus: posterius dicetur.) Et innuit hũc, q est p definitionẽ, de quo hic agendũ esse tradit. ❡ Huic opinioni Robertus Linconiẽ. cognomẽto Grossatest a cõcordare vr̃ argumentãs. In. 1. lib. egit de tribus q̃õnibus, vt de an res ẽ, q̃lis res ẽ, & pp q̇d res est. Ergo cõsonã est nunc (vt de q̇d est dicere) Alioquin imꝑfectus eẽt. ❡ Sed Simplicius huic aduersaẽ & nõ absq; ratione, nã intẽtio libri cum libri inscriptione cõuenire debet. At nec liber posteriorũ, nec hic secundus de termino, aut definitione inscribiẽ, Nõ ergo esse põt de definitione. Præterea (vt etiam Philopo. argumentatur) de definitione hic agitur p accidens eo mõ, quo de cæteris causis agiẽ. s. inquãtũ accidit definitione esse mediũ. Sic n. de cęteris causis agiẽ. s. vt illis accidit ratio medij. Ergo de definitione nõ est p se intẽtio in hoc libro. ❡ Prętera Arist. 1. priorũ ait eiusdẽ facultatis p se esse cõsiderare de generatione & de facultate generationis: ideo asserit ad eandẽ facultatẽ spectare generationẽ syllogismorũ, & medij inuentionẽ, ergo si in primo egit de generatione demr̃onis, rationi consentaneũ est nunc agere de medio, quę est facultas generãdi demõstrationes. ❡ Facit ad hoc Aristo. (vt dicit Philopo.) qui ob aliud nihil demonstrat omnia quæri medij gratia, nisi (vt ostẽdat eius intẽtionẽ esse principaliter de medio. ❡ Quæ vero Alexã. potuerũt mouere nulla sunt. Auctoritas. n. Theophrasti non cogit: cũ ille fuerit illius partis. ❡ Ratio etiã non cogit, q̃ hic liber non est de omni sciendi mõ: sed solũ de sciendi mõ: qui est per demonstrationẽ: De mõ sciendi, qui est per definitionem liber topicorũ, & metaphysicę agiẽ p se. hic autẽ non nisi p accñs, sicut de cęteris causis agitur. ❡ Ex his ergo dicamus intẽtionẽ pręsentis. Secũdi eẽ de medio p se, sed q̃a accidit medio eẽ definitionẽ, siue cãm formalẽ, veluti accidit medio esse oẽm causam: ideo p accñs de definitione agiẽ: q̃ est causa formalis, & de cęteris causis silr. Et quia intẽtio Arist. hic ẽ agere de medio, pcrit huius rei necessitatẽ hoc pacto, Id cuius gratia omnes q̃ões quęruntur: ipsum principaliter quęriẽ, Mediũ vero, id ẽ, cuius gratia oẽs q̃ões quęruntur, Igitur mediũ principalr quęritur. Pro declaratiõe igiẽ minoris huius syll̃i: p̃mittit q̇d quæsitum sit, vel q̃õ, & quot numero quęsita, & quo mõ ad scibilia se habeant, & primo syllogizat quatuor nũero esse scibilia, & inquit. Quæsita sunt æqualia numero his, quęcunq; quidẽ scimus, hęc ẽ minor, Quærimus aũt q̃tuor, hoc est, sed q̃sita sunt quatuor, q̃m est: siue quia ẽ: pp quid est, si est. & q̇d est. Ergo in tertia figura scibilia erunt quatuor ❡ Quo uero ad uerba attinet, Illud relatiuũ ęqualia numero, valet relatiuũ substantiæ, sed quia quęsitũ differt aliqua rõne a scibili: vsus est relatiuo q̃litatis vel quãtitatis. ❡ Pręterea. Aiaduerte in plus esse q̃sitũ, q̃ sit q̃õ. Quæsitũ. n. est conclusio ante demõstrationẽ, & quæsitũ est passio de subiecto, & genus est de spẽ. At q̃õ non est nisi cõclusio ante demr̃onẽ, q̃õ. n. in demõstratione est, vt problema in syllogismo dialectico, & vt sophisma in syll̃o sophistico. At quęsitũ dr̃ & cõplexo, & de incõplexo, hac rõne quod quid est de definito nõ q̃stio est, sed q̃situm, & si est silr nõ q̃õ: sed q̃situm est, q̃a est, & pp quid est, sunt q̃sita, & quæstiones. ❡ Ex his apparet non bene verbũ græcum zetumena translatũ esse q̃ões, sed quæsita est transferendũ. Ex his ergo patet q̃uo scibilia, et q̃sita se habẽt, eadẽ. Eteni sunt: & ęqualia. Patet vlterius Arist. non duas conclusiones hic assignasse (vt Iuniores dixerũt) sed vnũ syllogismũ quo demonstrat scibilia & quęsita esse eadẽ. & numero æqualia licet supponat q̃sita eẽ scibilia, Sed probauit scibilia esse quatuor, & sic illa numero æqualia esse. ❡ Philop. uero dicit Aristotelẽ primo accipe inter problemata, et ea, q̃ cognoscentes scimus, cõuenientiã, & est illa esse q̃tuor, nã quæ quęrimus sunt quatuor: & quæ cognoscentes scimus, etiã q̃tuor sunt. Et sic Arist. per æqualia numero, itelligit tot numero, vñ litera sic legẽda ẽ. ❡ Quęsita sunt ęqualia numero his: quęcũq; q̇dẽ scimus: idest, tot sunt ea: quæ q̃rimus, quot cognoscentes scimus. Et dicit Philopo. recte Aristotelẽ sic dixisse: nã bene quot quærimus, tot cognoscentes scimus. Nã quatuor quærimus, & quatuor cognoscentes scimus, contra vero non, non quot scimus tot q̃rimus. Multa. n. scimus, q̃ non quærimus. ❡ Quo vero ad verba attinet, dicit Philoponus verba illa, Quæcunq; quidem scimus non sic intelligenda sunt vt iacent, non enim quæ scimus quærimus, intelligenda ergo sunt, idest quorum scientiam sumimus: nã quę scire volumus: hęc quærimus. Quæsitis ergo: & his quorũ scientiam sumimus, cõmune est esse q̃tuor. ❡ Aliter autẽ & forte melius diceremus. Aristotelem. s. duo hic proponere: primum: ꝙ quatuor sunt quæsita: Secundum: ꝙ quatuor sunt inuenta, Et utrunq; horum inductione probat: & ꝙ hęc sit expositio uera. Arist. demonstrat cum epilogat: quæ dixerat. Dicit. n. quæ quidem igitur quęrimus: & quæ inuenientes scimus: hæc & tot sunt. Ecce ꝙ hæc duo epilogat scilicet ꝙ quatuor sint quæsita: & quatuor inuenta. Quare lege: quæsita sunt numero ęqualia his, quęcunq; quidem scimus. Quærimus autem quatuor: Ergo uult habere quatuor esse quęsita: & quatuor quę inuenientes scimus.

Simplicius & Philopo. contra Alexã. opi. Primo. Secundo. Tertio. Capit. 24. Quartus. Ad Theophra. auctoritatem. Ad rõnem Alexan. Intentio huius secũdi in pro prã sniã.

Syll̃s text. Verborum expositio. Quæsitũ in plus est q̃ quæstio. Contra Iuniores. Expositio Philopo. Verborum expositio Philo. Propria expositio.

Nam cum quærimus utrum hoc an hoc sit plura complectentes hoc pacto, utrũ sol deficiat, an non deficiat, esse tamen quærimus. Cuius id indicium est. Hoc. n. inuento, solem inquam ipsum deficere statim cessamus. Atq; si a principio solem deficere scimus, non quærimus utrum deficiat sol.

Quãdoquidem utrum hoc is sit, aut hoc, quærimus in numerũ

ponentes ut utrum deficiat sol, uel non ipsum quia quaerimus. Signum autem huius. Inuenientes enim quia deficit, pausamus, & si in principio sciremus quia deficit, non quaereremus utrum.

Comm. 2. Expositio Simplicii. Induc. duplex.

Accepit quęsita eē q̃tuor, & totidē esse scita, siue inuē ta: Nūc ,pbat (ut Simplicius inq̃t) ex diuisione. s. illa esse quatuor, & nō plura, neq; pauciora. Et intelligit Simplicius p diuisionē: inductionē sufficientē. Est. n. inductio duplex altera cū sufficientia: vt q̃n inducētē sil' inducit, & sufficit sic. n. Arist. ,pbauit quatuor esse p̄dicata. Simul. n. induxit: & sufficere visus ē. Altera vero ē inductio: i qua inducunt̄ singularia, sed nō oia. Et haec est inductio tm̄. Arist. ergo diuisione probat q̃tuor esse quęsita, & totidē inuenta (vt Simplicius inquit) qa p inductionē diuisam cū sufficiētia. Ordo vero inducēdi hic ē, q, primo cōpositas, scdo simplices inducit. ℭ Reddit causam Simplicius, qa cōposita sūt nobis prius nota simplicibus. ℭ Sed haec cā nulla est q̃m q̃stio pp qd est cōpositio: q̃one qa est. Nā (vt Philopo. inquit) In q̃one pp quid est cōtinet, ipsum qa est: nō āt in q̃one qa est cōtinet ipsum pp qd ē. Ergo Arist. prius debuisset incipe a q̃one pp qd tanq̄ a magis cōposita. ℭ Alij dixerūt eū incipe a q̃onibus cōpositis, qa iste liber est resolutorius, & resolutio est a cōpositis ad simplicia. ℭ Sed nec haec cā bōa ē, q̃m debuisset incipe a q̃one pp quid. quae est oium maxime cōposita: vt dicit Philopo. ℭ Quare cū Arist. vtat̄ inductione, & inductio fit singulariū, vel eorū quae se habent: vt singularia, & inter singularia non fit ordo: nō debet reddi cā eius, q̄ non est. Volēs igit̄ Arist. inducere in compositis: incipit a q̃one qa est, & ,pbat simul ipsam esse q̃one, et enumerat ipsam: & inq̃t. ℭ Q̃ndoquidē hoc, aut illud quaerimus in numerū ponētes: vt vtrū deficiat sol, aut non ipsum qa quaerimus. Dixit in numerū ponētes: qa (vt Simplicius dicit) est q̃stio de cōposito, vel vt dicit Philopo. non de termino, sed de propositione q̃ ē vbi subiectū & p̄dicatū duae res sunt cōstituētes numerū binariū. Dū. n. quaerimus vtrū sol deficiat ponemus i numerū quia illi subiecto sol addimus hoc p̄dicatū deficit, & quaerimus an illi insit. ℭ Sed dices ipsum quia est, habet̄ per sensum, ergo non q̃rit̄, cū quęrimus quae non sunt nobis nota sensibus. ℭ Dici pōt ipsum quia est q̃ri in mathematicis, quādoquidē demr̃atio si' ōndit in illis ipsum qa est, & pp quid ē. In aliquibus etiā naturalibus esse pōt ipsum qa est q̃situ, vt si nō essemus p̄ñtes ipsi, q̄re venit in q̃onē. Quod vero ipsum qa est sit quaesitū: probat Arist. signo (vt inq̃t Simplicius sumpto a contrario) et itelligo a cōtrario et sumpto a termino a quo, & sumpto a termino ad quē & inquit. Signū autē huius est, q, inuenientes, qa deficit, pausamus, hoc tollit̄ q̃o, & hoc signū est ex parte termini ad quē. q. d. cū ipsum qa dat r̄ñsione eius q̃onis, q̄ q̄rebat an sol deficiat, ergo fuit q̃situ, vtrū sol deficiat, semper. n. responsio est de eo: qd q̄rebatur. Ex parte vero termini a quo probat, & iquit. Et si in pricipio sciremus qa deficit, non q̄reremus vtrū deficiat, ergo pp sciam nō q̄ritur, quare si cōtingit ignorari q̄retur, & sic isto duplici signo patet ipsum, qa q̃situ esse. Ex his apparet duplici rōne Aristo. probasse ipsum qa est, esse q̃situ. Primo: qa plerūq; p sensum patet, ideo raro q̄rit̄. Secūdo, qa qd̄ q̄rit, ,p notā interrogationis q̄ritur, aut ipsum qa non interrogat. ℭ Sed ambiges quō ipsum qa ē, sit q̃o, cū potius uideat̄ pcognitio. ℭ Occasione huius dubitatiōis qdā eruditissimi, qd̄ graece est to

Cū facti sīn Simplic. Relutatio.

Alia causa secundum alios. Relutatio Philopō.

Obiectio. Solutio.

Dubiū. Solutio absquam.

oti, An subiecto p̄dicatū isit latine dixerūt. Alij oti dixerunt an: Alij vtrū, Alij qualis ees est. ut Philop. exponit. ℭ Verū ergo dicerū oti qd̄ apud nos est ipsum q̃m, uel qa esse quęsitū, cū det in r̃ñsione, & ēt cū ignoratur quaeritur. Si ergo dat̄ in r̃ñsione, ergo q̄rebatur. Non tñ quęritur p notā interrogationis sicut alia q̃sita, & sic est q̃o: siue q̃siti non per modū quaestionis vel quęsiti, caetera vera sunt quisita, & quidem per modum quaesiti.

ori Propria Solutio.

Cum autem scimus esse, tum propter quid est dicere consueuimus. Deficere namq; solem terramq; moueri scientes, cur deficit quaerimus aut moueatur. Atq; haec hoc pacto.

Cum autē scimus ipsum quia ipsum propter quid quaerimus: ut scienter quia deficit, & quia mouetur terra propter quid deficit, uel propter quid mouetur, quaerimus. Haec quidem sic.

Incipit a cōpositis q̃onibus, siue q̃sitis, nec alia rōne, nisi qa inter inductionis partes ordo assignari nō pōt, cū igit̄ egit de q̃one qa est: nūc trāsit ad q̃stionē pp quid: & inq̃t. ℭ Cū āt scimus ipsum quia ipsum pp quid q̄rimus, & exēplo ōndit, cū dicit, vt scientes qa deficit sol s. p sensum, aut rōne: aut experimēto: aut auctoritate p̄ceptoris, & sciētes qa mouet terra etiā his modis, mox pp qd deficit sol, vel pp quid mouetur terra: quaerimus: tunc epilogādo: inquit. Hęc qdē sic. sup. quaerunt̄. ℭ Dicit Simplicius: & qdē sapide, in nobis fieri hūc ordinē. s. vt post q̃onē qa est, surgat q̃o pp qd est, q̃n cū rōne viuit aia, ipsa. n. apta perfici a scia quousq; perfectione indiget quaerit, hic scito q̄a res (vt quia sol deficit) vel terra tremit, cū ignoret causam, nisi q̄rat cām, nō q̄ret suam totalē p̄fectionē. Est. n. sibi naturale desideriū ad sciendū, q̄re q̄diu cōtingit sciee: tandiu q̄rit. Est autem ipsum quia prius ipso ,ppter quid, q̃m cōius, nam de quolibet pōt ipsum quia perquiri, non autem ipsum propter quid.

Comm. 3.

Quę Simp.

Quędā alio quaerimus modo. Quaerimus. n. si sit, an non sit, cētaurus aut deus. Si sit autem nec ne simpliciter dico, sed non si albus sit aut non albus. Hoc percepto. Deū inquā esse, uel hominē, quid est postea quaerimus, ut quid est deus quid hō. Haec igitur & tot sunt quae quaerere cōsueuimus, & quae cū scimus inuenta.

Quędā āt alio mō quaerimus ut si est aut non est centaurus, aut deus. Hoc autē si est aut non est, simpliciter dico, sed non si albus aut non, cognoscētes autem quoniam est, quid est, quaerimus. Vt quid igitur est deus, uel quid est homo. Quę quidem igitur quaerimus, & quae inuenientes scimus. Haec & tot sunt.

Nūc trāsit ad q̃stiones simplices, dix. i. e. epilogando haec quidem sic q̄rimus. s. cōposite: atq; in numerum ponētes: vt dicemus: quędā āt alio mō q̄rimus, q̃m nec cōposite: nec ponentes in numerū, cū in istis non sic esse an̄ p̄dicatū vt Simplicius inquit, de quo postea. Incepit autē a q̃stione si est, vel quia simplicior, vt videbitur, quasi p̄ssupposita ipsi qd est, vel quia cōior, quandoquidē de oibus de quibus quaeri pōt qd est ipsum si est quęri pōt: at de multis quęrit̄ si est: de quibus non quaeritur quid: vt de centauro, & vacuo. Aut quia ipsum si est quo ad nos prima est, nos. n. nostro naturali sciēdi ordine. Primo si res est, offendimus. Inuento uero ente, offendimus qd res ipsa sit, siqdē & differētia, q̄ sunt definitionis partes posteriora sūt ipso ente. ℭ Aiaduersione dignū verbū si, qd graece est ei posse interdū accipi ,p nota propōnis hypotheticę (vt Boetius dicit) vt si diceremus si equus volat, equus habet alas, & hac rōe non q̃situ facit; sed illationis, siue continuationis est signū, nostro aūt in ,pposito accipit (vt q̃situ facit) Hoc mō sumptū cōe ē ad

Comm. 4.

Notandū.

esse:

esse,& ad non esse. Quandoquidē q̄sitū si res ē vel non est terminaƭ aliqñ ad esse,vt si q̄ratur si Deus est, aliqñ ad non esse,vt si quęratur si centaurus vel vacuū est,vel ne,& quia sic cōiter accepit ipsum Arist. dedit duo exēpla,et inquit. ℂ Quædā āt alio mō quęrimus,qm̄ nec cōposite,nec in numerum ponentes quęrimus,vt si est,aut non est centaurus,& hoc exēplum est qñ si est,ad negationem terminatur. Aut deus:& hoc exemplum est qñ si est ad affirmationem terminatur. Et qm̄ si est frequenter in præcognitionibus,& q̄stionibus accipitur pro ipso quia est. Icirco inqt: Hoc autē si est, vel non simpliciter dico.videlicet in nullā entis partē descēdēs,qm̄ nō si albus vel non,quæ sunt entis partes q̄rimus; quo mō ipsum qa est facit. Verum de hoc postea. Transit deinceps qōnē quid res est, & inquit. Cognoscētes āt ꝙ est Deus quid Deus est, q̄rimus(vt qd Deus est)uel qd est hō. Seqƭ āt qd res est ipsum si res est:q̄rere, si anima viuit rōne,qa desideriū naturale est ipsi ad sciēdū quousq̧ ignorauerit. Et quia proposuit quatuor esse quęsita: & quatuor quæ inuenientes scimus,vtraq̧ epilogans: inquit. Quę quidem igitur quęrimus,& quæ inuenientes

Digressio. scimus, hęc sunt in substātia,tot numero.s.q̄tuor. ℂ Sed circa hæc plures dubitationes emergunt, & in se:& circa verba Aristo.

1. Dubo. ℂ Dubitaƭ ergo primo quō differunt q̄sitū,& inuētū,hoc ē scitū,qđ inuenientes scimus. ℂ Rñdet Simplicius q̄sitū & scitū siue inuentū esse eadē subiecto,& differre rōne, nā qđ ex principio proponitur vt q̄sitū,hoc vltimo inuentū fit. Vnde differunt,ut quęstio,& conclusio:antē.n.demonstrationē qō est. In fine vero conclusio.

Solutio Simplicij

Dubões contra Simpli. tertio de anima Text.c.20. ℂ Sed secundum Platonē scitū est añ q̄situ qđ animus.n.p̄sciuit,quærentes reminiscimur. Vt in Menone probauit. Præterea fm Arist: Actus est prior potentia,scitum actus est, q̄situ potētia.ergo scitū prius q̄sito est. Insup aliqua sunt scita,quæ nūq̄ fuerunt quæsita:vt dignitates,hę scitę sunt a nobis:& tñ non prius fuerūt quęsitæ.

Defensio Simplici. ℂ Pōt Simplicius defendi eū intelligere de scitis,quę sunt cōclusiones(vt exponit)vel de scitis non primis.s.quorū potest esse qō:& respectu eiusdē q̄rentis, atq̧ eiusdē inuenientis:nā respectu diuersorū scitum est prius quæsito,scitum.n.in doctore prius ēst quæsito ī discipulo. In discipulo vero prius est q̄situm q̄ scitū eiusdē rei. Plato vero contrariū asserit,fuit tñ proprię opinionis.

2. Dubō. ℂ Secūdo dubitatur: qa nō videnƭ q̄sita æqualia numero his q̄ inuenientes scimus, Nā sicut apud sensum non oē,qđ quæriƭ,inuenitur(Quærens.n.thesaurum,nō ex necessitate thesaurū inuenit, neq̧ quærēs amicū necessario inueniet)ita apud intellectū. Tetragōnismus.n. circuli ab antiqs q̄situs est,nō tñ adhuc inuentus.

Respon. ℂ Pōt responderi(vt ex verbis Simplicij colligi pōt) Aris.per numerū nō intelligere numerū indiuiduorū; nō.n.quot sunt quęsita numero indiuiduorum:tot numero indiuiduorum sunt scita. Sed intelligit scđm genus.q.d.quot numero sunt gn̄a q̄sitorum. Sunt.n. genera quæsitorum quatuor,& quatuor genera scitorū.

3. Dubō. ℂ Tertia dubō q̄riƭ de numero q̄onū. Videƭ.n.ꝙ qōnes sunt innumerę.ergo nō tm̄ quatuor. ℂ Preterea. Quæstio qd est:nō est vna: sed tot quot sunt cāæ;ergo non tm̄ q̄tuor sunt qōnes. ℂ Preterea. Si est:&qa ē p sensum sciuntur,ergo nō q̄runtur.

Primo. Secundo. Tertio. Quæ Sim. Probōnes q̄tm̄ quatuor sint q̄sita.

ℂ Simplicius cognomēto magnus Magister ꝓbat quatuor tm̄ esse quæsita ℂ Primo, quia vel quærimus cām,vel quęrimus esse. Si quęrimus esse,aut q̄rimus esse simpliciter,& sic est q̄situ si res ē: aut quærimus esse secūdū qd:hoc ē an hoc sit in hoc, & sic ē q̄situm qa est. Sin

1. probatio.

aūt q̄rimus cām,aut q̄rimus cām,quæ est ipsius esse simplr,& sic ē quæsitum qd res ē. Aut cām quæ ē ipsius esse in alio,& sic est quæsitū pp qd est.

Secunda. ℂ Secūdo, hoc idē ꝓbat sic,aut qō ē de simplici aliquo:aut de cōposito aliquo: Simplex est quod non nisi sub vno p̄dicamēto eē pōt:vt hō: Deus,& aīus. Cōpositū vero qđ contingit esse sub diuersis p̄dicamentis vt iustū est æquale. Si qō est de simplici:aut ipsum esse quærimus,aut ipsum qd esse, si ipsum esse est qō si est,si ipsum qd esse,ē qō qd est. Sin autē qō ē de cōposito, aut in eo q̄rimus si subiecto inest aliqd,aut pp qd subiecto aliqd inest. Si q̄rimus si subiecto aliqd inest,est qō qa ē. Sinautē q̄rimus pp qd subiecto aliqd inest,erit qō pp quid.

Tertia. ℂ Tertio: hoc idē ꝓbat rōne physica,nā quatuor sunt cāę,quæ quidē ē si est,cām vnde motus principiū imitaƭ. Est enim causa effectrix, principiū essendi simpliciter. Quęstio quid est,specificatiuā cām imitatur. Spēs.n.& ratio definitio est. Quęstio qa est materiā imitatur,qm̄ ī ea est subiectū,ī quo aliud ē. Quęstio vero pp quid finem imitatur: qui est omniū cārum pp quid. Iste tres rōnes ex verbis Simplicij satis cōmode eligi pn̄t.

Quarta. ℂ Quarta vero eius rō,qa est theologica,p̄tereūda est. Pōt tñ & quarta rō addi qđ quatuor sint,quia ois qō,vel est de termino,vel de propōne,si de termino,vel de subiecto, & sic ē qō si est,de subiecto.n. quærimus si est,vt si centaurus sit: & si deus est,vel de p̄dicato,& sic est qō quid est.quęrimus.n.de subiecto qd p̄dicatū est qd ē & definitio. Sinautē quęstio est de propositiōne,aut de illa quęrimus esse,aut cām,si esse, quæstio ē quia est:si causam,quęstio est propter qd est.

Ad. 1. ℂ Ex his patet solō ad primā: licet qōnes secundum numerū indiuiduorum sunt innumerę, genere non sunt nisi quatuor.

Ad. 2. ℂ Ad secundā etiā patet solō.nam licet plures sint causæ,& secundū quodlibet genus causæ, & scđm oia simul definitio esse possit,tamen (vt dicit Philoponus) omnes qōnes sub vno genere cōtinētur.s.qd est.

Ad. 3. ℂ Ad tertiā patet solō.nā licet plerūq̧ p sensum terminentur: tñ aliqñ subiectū esse est nobis ignotum , ut an deus sit: hoc aūt probamus syllō hypothetico a cōstructione añcedentis,qñ qō ad partem affirmatiuā terminatur: vtpote si motus est , Deus est , sed motus est, ergo Deus est. Qñ vero ad partē negatiuā , Syllogismo hypothetico destructiue,vt si uacuum est,motus in non tempore est. sed non est motus in non tēmpore , ergo nō est vacuū. Similiter aliquādo quia est nobis ignotū est,vt i mathematicis,& in quibusdā naturalibus. ideo simul terminamus q̄stionē quia est,& pp qd est.

Quarto dubō. ℂ Quæriƭ quarto de dfia qōnū.

Respon. Dfie qōnū inter se & prima. ℂ Respōdeƭ ex his quæ Phi dicit,ꝙ quęstionū duæ sunt simplices,& duæ compositæ,si est , & quid est simplices sunt,nam si est quęrit de subiecto, quid est q̄rit de prędicato qđ est definitio. Cōpositæ sunt qa est, & pp quid est. Nā qa est quærit esse hoc in alio, pp qd vero quærit causam quare hoc est in alio .

Secunda. ℂ Secunda differentia est,ꝙ qōnum aliquæ sunt præsuppositæ,ut si est,& qa est. Aliqua p̄supponentes,vt quid est,& ꝓpter quid est.n.p̄supponit subiectū esse,cuius quęrit definitionem, pp quid vero præsupponit hoc esse in alio,cuius quærit causam.

Tertia. ℂ Tertia differentia est ꝙ aliæ ponūt in numero,aliæ vero non ponunt in numero. Et intelligit Simplicius & Philopo.quęstionē ponere in numerum:

quando subiecto addit prædicatum:vel quādo sumentes duo quęrimus si alterū alteri inest,et qm si est Deus, vel quid est Deus,subiecto non additur prædicatū: sed solum verbum subiecto additur,nec sumētes duo quęrimus,si alterum alteri inest:quęritur enim si est Deus de subiecto,quid vero:est de prędicato,ideo neutra ponit in numerum: quia est vero & propter quid ponunt in numerum:nam ipsum qa est:quęrit de esse huius in hoc, & ipsum pp quid est quęrit de causa cur hoc est in hoc; ergo quolibet quęrit addens prædicatū subiecto, assumēs duo. ¶ Quarta differētia est,ꝙ duæ qōnes sunt dialecticę,duę vero scietificę. Si ē,& qd est dialecticę sunt. Sufficit enim ad eas respondere ita: aut non:quia est vero,& pp quid scientificę,ad eas enim nō est satis ita,aut non respondere,sed utimur pluribus rationibus constructiuis,hæc colligi possunt ex Philopono, & Simplicio.

Quarta

¶ Quinto quęritur cum in omni qōne sit concessum,& quęsitum:quę sint concessa, & quæsita harum quæstionum. ¶ Dicendum in quęstione si est,concessum esse qd significat nomen quęsitum est esse,verbi causa,cum quęrimus an centaureus sit,concessum est quid significat nobis nomē cētauri,quæsitum est esse de cētauro. In qōne, quid est,concessum est duplex qd significat nomen desiniri,& illud significatū esse. Quæsitum vero est quid est illud. In q̄stione quia est,concessum est multiplex, & qd significāt termini,& subiectū esse. Quęsitū vero si subiecto existenti aliud insit. In qōne vero pp quid est:concessum est hoc huic inesse, q̄sitū vero est causa propter quam hoc huic inest. Ex his patet in omni q̄stione esse concessum: & quęsitū, & quid in vnaquaq; vtrumq; sit.

Quinta dubitatio. Solutio. Q'sio quęsita & concessa diuersificant in qōnibus.

¶ Sexto dubitabis quia Arist.lib.topicorum formas q̄stionum omnes fecit cōpositas, verbi causa an quicq; de altero dicatur vt genus. An afferatur(ut proprium): an affirmetur(vt accns)an- prędicetur,vt definitio. Hic vero aliquas simplices:aliquas compositas fecit. ¶ Themistius respondet & recte: dicit enim qōnum vsum esse alium in topicis,alrū autem in hoc loco: In topicis.n.cōmunes sunt dialecticis propositionibus,& problematibus. At hic omnibus demonstratiuis:& sic(vt Simplicius suppleuit in topicis)omnis quæstio est composita. Hic autem non omnis. ¶ Sed circa hanc Themistij responsionem dubitatio non parua est: nam dialecticus q̄rit de termino scilicet de definitione,ergo non oīs quęstio topica est composita,cū ea quæ de definitione q̄rit, sit simplex. ¶ Simplicius dicit dialecticum non esse q̄re re de definitione,quia(vt dicit)Dialectica non exponit qd qd est. ¶ Ego vero non intelligo hęc,q̄ Simplicius dicit,Nonne quærit dialecticus an quicq; de altero prędicetur,vt definitio:certum est ꝙ sic,& Themistius cōcedit. Præterea dialecticus constituit loca a definitione: ergo considerat definitionem. ¶ Ideo melius cum Philopono.dicerē omnia.s. problemata dialectica esse de numero quęstionū quia est. Nā duo sumētes in omnibus illis quærimus si alterum alteri inest: in definitionibus enim sumentes definitū,& definitionē quęrimus si definitio inest definito, & hoc pacto quæstio composita est se,& quia est. At in hoc loco non accipimus in definitionibus duo quærentes an alterum alteri insit. Sed de prędicato definiti quærimus quid illud sit: & ita quæstio quid in hoc loco simplex est.

6. dubī. In.1.li.c.3. &c.
Rń,Them.
Dubū contra rńsionē Themis.
Rń.Simpli.
Qual ist.
Propria solutio.

Cum autem quærimus esse, aut si est simpliciter,tum si sit,nec ne ipsius mediū quærimus. Atq; cognito uel esse,qui quidem modus aliqua ex parte eei complectitur qōnē,uel si est, quod quidē simplex est eei quæstio,rursus propter quid est,aut quid est,quærimus quidnā sit tunc ipsum medium quærimus. Atque modū tū aliqua ex parte rei qōnē cōplecti dico:cū hoc dicitur pacto. Deficit ne luna aut accrescit, tum n. ut patet si quippiā cōpetat,inquirit; cuipiā quæritur. Simplicem hanc quæstionē appello. Est ne luna,uel nox,uel dies. Fit igitur ut omnibus in quæstionibus quæratur: aut si sit medium: aut quidnam medium ipsum sit

Quærimus autē cū quid ē quærimus quia est,aut si est simpliciter utrū sit mediū ipsius,aut non sit, Cū autē cognoscentes aut quia est,aut si est, aut in parte, aut simpliciter rursus propter quid quærimus,aut quid est,tunc quærimus quid sit mediū. Dico āt quia est,aut si est,in parte,& simpliciter,in parte quidē, utrū deficit luna,aut augetur. Si enim est aliquid,uel non est aliquid.In huiusmodi quærimus. Simpliciter autem si est:aut nō est luna aut nox. Cōtingit igitur in omnibus quæstionibus quærere,aut si est medium, aut quid est medium.

Neoterici afferunt Aristo.uelle quæstiones quatuor reducere in duas,uidelicet ad si est:& qd est.Quā expositionem (si nō male percepi) Simplicius affert hic. Nec ab ratione,nam per hanc reductionem numerum quæstionū manifestiorem facit Arist. Cum enim aliquis numerus in tot ducit,in quot duci potest, & rursus in tot colligit,in quot colligi potest numerus ille manifestior apparet. ¶ Sed mihi non placet hæc expositio,nā præcipua,& prima Aristot.intentio nec est de quæsitorum numero,nec de numero inuentorum: sed est de medio (vt diximus) Sed quia posset quis eredere medium quęri quadrupliciter. Peopterea quæstiones medij oēs docet reducere i duas. Quod vero omnes quęstiones medij sint duę.s.si est, & qd est,ostendit inductione vt placet Simplicio,postea & syllogismo, Inductione ergo ,probatur omnes medij quæstiones in duas reduci: quoniā cum quærimus si est:verbi cā,si est Deus q̄rimus si sit aliquod mediū:quo sciamus an Deus sit,et si q̄rimus de aliqua propōne qa est:hoc est an sit vera:q̄rimus si est aliquod mediū,quo illa sit vera, ergo i vtraq; quęrit si est medium.Et hoc inquit. ¶ Quærimus autē cum qdē quęrimus qa est:idest cum q̄rimus hoc inesse huic,aut cū q̄rimus si est simpliciter.i.cum quęrimus esse huius simpliciter,vtrū ipsius esse huius in hoc:aut ipsius esse simpliciter,sit mediū,aut non sit mediū. Ergo in vtraq; quęstione ratione quadā generali,idem quæritur,nam generali ratione quęrit de esse medij:quod est si ē mediū. Deinde de oñdit qōnē quid est:& qōnē pp quid est, vtraq; esse qōnē quid est medium,& inquit. Cū āt cognoscentes aut quia est:aut si est,aut in parte,aut simpliciter,rursus quęrimus pp quid,aut quid est. In vtraq; hac qōne q̄rimus quid sit mediū.Et intelligas aut in parte:aut simpliciter referēdo singula singulis:ipsum in parte ad qōnē quia ē: ipsum simpliciter ad qōnē si est.Quęrimus.n.i qōne qd est Deus,vel quid est hō, quid ē mediū,quo deus sit qdditatiue,vel quo hō sit quidditatiue, & in quæstione pp quid est,quęrimus etiā quid est mediū pp qd propositio vera sit:vt quod est illud mediū: pp quod veluti pp causam hęc propō sit vera. Luna deficit, vel terra tremis. Quare rōne quadā generali in vtraq; qōne q̄ritur qd sit medium. ¶ Animaduersione dignū in qōnibus si est,& qa est nos generali q̄dam ratione non q̄rere nisi si est aliqd mediū: quo sciamus aut eē simplr,aut esse hoc in hoc.

Cōmen. 5. Expositio Neoterico.
Refutatio.
Notanda.

in hoc. Speciali vero ratione si est mediũ, quod quærimus in quæstione si Deus est: & si est medium qđ quærimus in quæstione si luna deficit: differunt: nam si est medium respectu q̃stionis si est Deus: est si mediũ est quo probamus de deo esse simpliciter: si est mediũ respectu quæstionis an luna deficiat: si est mediũ quo probamus de luna esse in parte. Ergo ratione generali ipsum si est mediũ in vtraq; est idẽ. Speciali vero ratione: vt refertur medium ad quæsita differt vtraq; in quæstione, vt quęstio differt a quęstione. Simili ratione dici potest in quæstionibus quid est, & propter quid est: nam generali ratione: quatenus vtraq; est de quid est mediũ, vna q̃stio sunt, respectu vero eorum, respectu quorum quæritur. Alia ratio est ergo generali ratione quęstiones medij duæ sunt: vt si est medium: & quid est medium: Speciali vero quatuor, vt dictum est. Et quia dixit quæstionem quia est esse quæstionem in parte & quæstionẽ si est eẽ quæstionẽ simpliciter: exponit hæc: & inquit. Dico autem quia est, aut si ẽ i parte, & simpliciter, & referẽdo singulis singula: in parte quidem quia est: vtrum deficiat luna aut augetur in lumine, hæc enim quæstio dicitur in parte, nam in huius talibus quæstionibus, quærimus si luna supple est aliquid, vel si luna nõ est aliquid. Hoc autem nõ est quærere simpliciter si est, Sed in parte si est alquid, vel non est aliquid. Simpliciter autem dico si est, aut nõn est luna: aut si est aut non est nox, non enim quærimus in his aliquid: sed simpliciter. Tunc ex hac inductione concludit, qđ intendebat, & inquit. Contingit igitur in omnibus quęstionibus quęrere, aut si est

Dubõ. prima. medium: aut quid est mediũ. ❡ Sed circa hęc dubitabis primo quia nõ videtur verum in quæstionibus si est: & an est: medium esse quęsitum si est. Declarauimus enim in quęstione si est: quęsitum esse ipsum esse simpliciter. In quæstione vero quęsitum esse prædicatum in subiectum. Similiter nec est verum in quęstionibus quid est, & propter quid est quæsitũ esse quid est medium, nam in quęstione quid est diximus quæsitum esse pręđicatũ, quod est definitio: & in quęstione ꝑpter quid est: quęsitum esse causam. Ergo hæc quæ dicit, falsa sunt. ❡ Præterea. Si in quęstionibus si est, & quia est, q̃situm est mediũ cum medium & causa idẽ sit. In vtraq; harum q̃sita erit causa: & sic vtraq; erit q̃stio propter quid. Simili ratione si idẽ est quęrere quid est: & propter quid est: quod quęrere quid est, tunc idem erit quærere quid est, & causam quęrere quare: omnis quæstio erit de causa, & ita omnis quæstio erit propter quid. Insuper si est, & quia est, perśępe quæruntur & terminantur per sensum,

Scđa dubõ igitur non semper in illis quęrimus si est mediũ. ❡ Præterea. Solet quęri vtrum quia est quærere, sit quærere in parte, & videtur quod nõ, quia q̃rere quia est, ẽ sumere duo, subiectum, & prædicatum: & postea q̃rere an alterum alteri insit, tale autem quęre est ponere in numerum (vt superius dixit Aris.) ponere vero in numerum est componere, ergo est quęrere totum & non in parte, qui enim q̃rit in toto composito, non quærit in parte.

Solutio. Ad 1. ❡ Ad primam animaduersione dignum q̃ q̃runtur in q̃stione si est, esse duo, & esse vnum, respectu qdem q̃rentis quę quęruntur vnum sunt, nam esse simpliciter, quod q̃ritur: & si est medium: quo sciat q̃rens illud esse, ad intentionẽ quærentis vnũ est s. si est mediũ, nam eo habito q̃rens nõ q̃rit amplius. Et hoc pacto bene dicit Aris. non esse aliud quærere si est Deus, vel si luna deficit, q̃ quærere si est medium: quo Deus sit, & quo luna deficit. Intentione enim habita ad q̃rentem idem est q̃rere. Respectu tamen rerũ non est idem, sicut non est idẽ medium i syllogismo: & q̃situm, est enim q̃situm maior extremitas, q̃ non est medium. Simili ratione & de alijs duabus q̃onibus dicas, nam intẽtione quærentis idẽ est q̃rere quid medium sit: per quod scimus lunam deficere: & ipsum deficere. Tamen ratione habita ad res differunt sicut mediũ in syllogismo differt a q̃sito. Aristo. superius locutus est ratione habita ad res, hic uero rõne habita ad eum: qui q̃rit. ❡ Ad aliam eiusdem dubitationis, dicas non semper medium esse causam: in quæstione si Deus est, q̃rimus si motus est, vbi patet motũ non esse causam: sed effectum Dei. Similiter in quæstione si interpositio terrę est, q̃rimus effectum, q̃nquidem quia est causæ per effectum deprehenditur. Et ita in quæstionibus si est & quia est: licet quęramus mediũ: non quærimus causam, sed mediũ: quod est effectus. ❡ Ad secun- Solutio ad secundam.
dam uero dubitationem Philoponus, inquit, q̃rentes.n. de essentia alicuius: vt si est vacuũ: simpliciter de substãtia re vna existente quæstione quærit: non.n. res & essentia rei differunt, ergo quęrere si est vacuũ est quęrere de essentia & substantia: re vna existente, at quærere an deficiat luna partitam in plura q̃onẽ quęrit, & ita per q̃rere in parte intelligit quęrere q̃onem in plura partitam. Quærere simpliciter ẽ quęrere rẽ vnam. Conuenit huic expositioni qđ superius dixit in numerũ ponẽtes.
❡ Respõdet aliter ꝙ q̃rere in parte est quęrere si huius Alia solu. et ẽ Alexã.
est hoc: q̃rens.n. si homo est animal, quærit si animal est aliquid hominis, etenim genus aliquid illius est, cuius ẽ genus. Quærens etiam si nix alba est: q̃rit si album est aliqd niuis, nam accidẽs est aliqd illius, cui accidit. Quęrens etiã si luna deficit: quęrit si eclipsis aliquid lunæ sit. uidelicet an passio sit ipsius. Hanc expositionẽ Alexander affert, ut Simplicius meminit hic, dicit.n. Alexãdrũ in parte pro diuiso accepisse, simpliciter vero ꝓ indiuiso, qui.n. q̃rit si Deus est, indiuisum quærit. cũ esse & res idẽ sint, q uero an nix alba sit diuisum quęrit in duos terminos in subiectũ & pręđicatum: quare quærens si est quęrit simpliciter, quia indiuisum quid, quærens vero si huic hoc insit, i parte q̃rit, hoc est diuisum. ❡ Sed miror græcos interpretes, & longe magis latinos, cũ q̃runt expositionẽ, vbi Aris. seipsum exponit. Dicit.n. in parte quidem: vtrũ deficit luna aut augetur. Nã in huius quęstionibus quęrimus si defectus vel augmentum est aliquid, vel non est aliqd lunæ, & ita per partẽ intelligit aliqd: simpliciter ãt si est, aut non est luna aut nox, non.n. si aliquid est ipsius lunę aut nox: ecce quo modo Aris. seipsum exposuit, asserens se quęrere in parte, cum quęrit si aliquid est alterius, simpliciter, cũ non quærit si aliquid est alterius, exponit etiam & se postea clarius Aristo.

Causa enim est ipsum medium atq; uniuersis hæc quæritur, deficit ne luna, est ne huius aliqua causa. Postea cognito hoc causam inquam aliquam esse, quidnam sit illa causa quærimus.

Causa enim est medium, in omnibus autẽ hæc quæritur. Vtrũ deficit, Vtrum est aliqua causa, aut non. Post hæc cognoscentes, quia est aliqua, quid igitur hæc sit quærimus.

Non contẽtus (ut inquit Simplicius) Inductione, nũc Comment. 6.
syllogismo ꝓbat oẽs q̃ones esse medij: & quidẽ i prima Syllo. tex. secundum
figura, vt igr hoc pacto, Causa q̃rit i omnibus q̃onibus, Simplici.

Mediū est causa, Ergo mediū q̄ritur in oībus q̄onibus. De ratione primo accepit minorē: & inquit. ¶ Causa n. est medium, hoc est medium est causa. Deide accepit maiorē. & inqt. In omnibus autem hæc quæritur. Ergo supple medium in omnibus quæstionibus quæritur.

Refutatio. ¶ Sed pace Simplicij: hic sylls non potest esse in prima figura: alioquin in prima figura ex puris particularibus coniugatio esset inutilis. ¶ Quare arbitror syllm esse i tertia figura hoc pacto. Causa q̄ritur in oībus q̄onibus.

Sylls tert. fm g̃piā mentem Ditamus. Omnis causa est medium. Ergo medium quæritur in omnibus quæstionibus. Huius sylli primo accepit minorem quam intelligas vl̄r sic. Omnis causa est mediū: deinde maiorem: quæ est causa q̄ritur in omnibus q̄stionibus. Ergo sup. medium queritur i omnibus questionibus. Quod causa queratur in omnibus questionibus: vt recte Simplicius inquit: probat inductione & inquit, ut vtrum luna deficiat: vtrum est aliqua causa, aut nō, qua sciamus lunam deficere, nec induxit in alijs qa in omnibus idem est. Cū. n. quærimus si Deus est, q̄rimus si medium est, quo Deum esse sciamus: & in ceteris id genus

Philopo. similiter. ¶ Addit Philoponus, & recte: in omnibus q̄stionibus quæri causam: quæ medium est, non tamē in omnibus eodem modo, nam in quæstione quia est, & si est, si est causa, quærimus. in quæstione vero quid est, &

Nota iā ā. ,ppter qd est, quid sit causa: querimus. ¶ Animaduersione dignum vnam eademq; questionem esse quia est: & si est f̄m subiectū. Alterā uero alterā ratione, nā q̄stio si est medium, huius propositionis luna deficit, respectu medij siue causæ dicitur si est, respectu vero ,ppōnis dr̄ qa est denotans autem Aris. si est mediū esse q̄onē si est respectu medij, subscribit: post hæc cognoscentes qa est aliqua, qd igitur hęc sit quærimus q̄re si est medium: vel causa qō est si est respectu medij vel causæ, alioquin nō quæreremus illa cognitio: quidnam illa causa vel medium sit. Bene ergo dictum est q̄onē si est cā vel mediū esse questionem si est, & quia est. Alia tn̄ atq; alia rōne.

Dubiū et et prima ¶ Sed dubitaret fortasse q̄spiam contra hæc. Primo, qa si in omnibus q̄onibus quęreretur causa: tunc omnes q̄ones essent ,ppter quid cum causa & propter qd, idem sit.

Scda dubi. ¶ Secūdo, dubitat Simplicius qūo in questionibus si ē: et quid medium queritur. Medium. n. subiecti & predicati est, quę extrema sunt. In q̄onibus aūt in his non nisi subiectū tm̄ est, aut predicatum quod querit, & non extrema, ergo in talibus mediū queri non potest. ¶ Sed

Solutiones Ad. 1. dicendum ad primum Arist. per cām non principiū, essendi intellexisse, sed principiū cognoscēdi, qua ratione etiā effectus dr̄ causa, cū sit cognoscendi principiū, hoc

Ad. 2. enim pacto causa & medium idē est. ¶ Ad secundū vero Simplicius longa narratione r̄ndet. Ego vero breuibus dicerem in q̄onibus simplicibus nō accipi medium: ut accipitur in cōpositis. In compositis. n. prędicatur: & subijcitur. In simplicibus uero accipitur bis, cū accipitur semel in hypothetica, & semel in destructione, vel constructione hoc pacto: si motus est: Deus est, sed motus ē ergo Deus est, Medium est motus, cū in hypothetica, & in cōstructiua propōne assumatur. Præterea. si vacuū ē, motus elemētorū ēēt subitarius. Sed motus eltorū nō est subitarius: ergo vacuum non est. Medium est motus subitarius: accipitur enim in hypothetica: et in destructiua propositione, & sic in omnibus questionibus medium quęritur: licet non eodem modo.

Causa n. tā essendi simpliciter, q̄ essendi quidpiā eorū quæ uel per se uel p accidēs cōpetūt ipsum mediū est. Atq; simpliciter ee dico subiectū ipsum, ut lunā, aut solem, aut terrā, aut triangulum quidpiā esse, ut defectione si in medio uniuersi consistat, an non in eo consistat, æqualitatem, inæqualitatem & huiuscemodi.

Causa n. essendi non hoc aut hoc, sed simpliciter substantiam, aut non simpliciter, sed aliquid eorum, quæ sunt per se: aut secundū accidens, medium est, dico autē simpliciter quidē subiectū, ut lunam, aut terram, aut solem, aut triangulum, quid autem defectum, æqualitatem, inæqualitatem, si medio sit aut non.

Sed quia accepit in syllogismo proximi textus hāc minorē, causa est mediū, exponit illam: & declarat: quę causa medium est, posset enim quispiam dicere, eā causam esse medium, quę accipitur solum in questionibus compositis, nam i illis potest mediū esse extremorum, in ceteris duabus: cum non possit accipi inter extrema: causa non erit medium: Ideo vult causam, quę medium est, esse causam essendi, non hoc aut illud. s. solum in q̄onibus cōpositis. Sed esse causam essendi simpliciter substantiam: quę est in vtraq; simplici questione, vbi non queritur nisi esse simpliciter, quod est substantia quesiti, & non solum essendi vel non essendi in q̄nibus simplicibus, sed non essendi simpliciter, sed hoc vel illud eorū quę aut per se, aut per accidens insunt. Quare per causam intelligo quę est principium in omnibus questionibus. s. cognoscendi (vt dictum est) inquit. ¶ Causa enim essendi nō hoc aut hoc: sed in compositis questionibus. Sed essendi simpliciter substantiam: aut non simpliciter essendi substātiā, sed aliquid eorum, quę sunt per se, aut secundum accidens medium est: quasi dicat intelligo p causam pricipiū quo cognoscimus: & terminamus omnem questionem, & simplices, quę sunt de esse & substantia, & compositas, quę sunt de prędicatis: quæ per se: aut per accidens subiectis insunt. Et ita per causam essendi simpliciter: vel essendi hoc, nō intelligit principiū essendi, quod est propter quid. Sed per verbū essendi: & per verbum essendi hoc intelligit in questionibus de esse, & in questionibus de inesse hoc i hoc. Talis autem causa essendi, vel essendi hoc, principium est cognoscendi. ¶ Aiaduersione dignū questitū qd est de esse substātiam: vel de esse simpliciter: esse questium si est, & qd ē. Questitum essendi uel non essendi hoc, aut illud est quesitum compositum quia est, & propter quid est. hoc aūt potest esse eorum accidentium, quę cōuersim subiectis insunt, & hęc sunt accñtia p se: vel quę insunt plerūq: & hęc appellat per accidens. Et exponit qd per simplr: & quid per aliquid ipse intelligit, quę etiā exposuit, & inquit. Dico autem simpliciter quidem, cum dixi essendi simpliciter, subiectum s. sine prędicato, & cū solo verbo est, vel non est, vt lunam, aut terram, aut solem, aut triangulum. Per lunam & solem tangit astrologiam: per terrā tangit naturalem scientiam, per triangulum vero tangit geometriam. Quid vero appello defectū de sole, & de luna. Est. n. defectus aliquid solis vel lunę, ęqualitatem de triangulo, ęqualitas enim & inęqualitas aliquid trianguli sunt. Si in medio sit: aut non de terra, esse enim in medio mundi est aliquid terrę. Questio ergo simplex est, quando questitum nihil ponit ultra rel esse: quando vero ponit aliquid alicuius prędicamenti, questio est in parte: & dicitur composita.

Cōmēt. 7.

Notandū.

In his. n. omnibus patet idem esse quid est, atq; propter quid est.

est. Quid est lunæ defectio priuatio lunæ lucis ob interpōnē terræ propter quid est defectio aut cur deficit luna, quia lux eius deficit, obijciente se terra. quid est concentus. ratio numerorum inter acutum & graue. Cur inter sese graue atque acutum consonant? quia numerorum inter sese suscipiunt rationem acutum ipsum & graue. Est ne inter acutum & graue concētus, constitue ratio ipsorum in numeris. Quod simul atque percepimus, quænam sit illa ratio quærimus.

In omnibus n. his manifestum est, q. idē sit qd quid est, & pp quid est, quidē defectus, priuatio luminis a luna, a terræ obiectu. Propter quid est defectus, aut propter quid deficit luna, propter defectum luminis obiecta terra, quid est consonantia ratio numerorū in acuto & graui. Propter quid consonat acutū & graue, propter id quod rōnē habet numerorū graue & acutū. Vtrū est consonare acutū & graue? Vtrum sit in numeris ratio eorsūt accipientes autem quia est, qui igitur est ratio quærimus.

Cōml. & Expositio Philopo. Non est facile verba hęc intelligere: Philopo. n. hic dicit Aristotelem ostendere in quibus idem est qd est, & propter quid est, & vult illa esse eadē in his quę alteri insunt, non autē in his, quę per se sunt. Defectus. n. est alteri inhęrens. s. lunę, & in hac re qd & propter quid idē sunt. Nā qd est defectus, respectu defectus est quid est: respectu quo alteri inhęret est propter quid est. Interpositio n. terrę respectu defectus est quid est: respectu, quo lunę inhęret, est propter quid: quare in omnibus his quę alteri inhęrent, idem est: quid est, & propter qd est, in his vero quæ per se sunt, simpliciter, non idē sunt. Quam expositionē si recte percepi, Simplicius sequetur.

Propria expositio. ¶ Potest etiam exponi, & magis ad verba Arist. epilogare duce quę prolixe declarauit. Declarauit. n. idem esse quid & propter quid, & idem esse si est, & qa est. Hęc nunc epilogat, & quasi per exempla illa iterum pbat, & propterea visus est particula. n. quę est redditiua causę eorum quę dixit, inquit. ¶ In his. n. omnibus. s. quę diximus, perspicuum est idem esse quid est, & propter qd est, & qa dixit in omnibus his, exponit quę hęc sint, & inquit. Quid est defectio, priuatio luminis a luna a terræ obiectu: hęc est quod quid est respectu defectus. Q d uero sit propter quid, ostendit, & inquit. Popter qd est defectus, sup. lunę inexistens, quod exponit cum inquit. Aut propter quid deficit luna, propter defectum luminis obiecta terra. Ecce quō idē est quid & propter qd. Interpositio. n. terrę est quid defectus, & est propter qd respectu, qn defectus inest ipsi lunæ. Deinde assignat aliud exemplum, & inquit. Quid est consonātia rō atque proportio numerorum in acuto & graui proportio (vt Philoponus inqt.) Aut dupla, aut tripla, aut sexquialtera, aut sexquitertia. Propter quid consonat acutū graui. i. propter quid consonantia inest acuto & graui numeris, propter id q acutum & graue habent rationē numerorum, & ita patet idem esse quid & propter quid. Alia tamen atque alia ratione. Proportio. n. numerorū ē quid ipsius consonantiæ cum ipsa capitur in se, est propter quid cum ipsa accipit vt inexistens alteri. Deinde per exempla ostendit idem esse si est, & quia est. Nā respectu propositionis si est mediū, est: quia est medium: respectu sui & in se, si est medium, ē si est medium inqt. Vtrum est cōsonare acutum & graue: hoc est utrū numeris acuto & graui insit consonantia, tantum est, ac si quæramus. Vtrum insit numeris ratio acuti & grauis & ita idem est si est medium, & quia est quando medium accipitur respectu propositionis. Quādo vero in se accipitur, si est medium, non est quia est medium, sed solū si est medium, cuius signum affert, quia cognoscentes qa est medium ipsa ratio, quærimus quid sit ratio, quod non quæreremus, nisi idem esset quia est, & si est.

Indicat etiam ex quorum medium sensu percipi potest, nos ipsum medium quærere. Nā nō sentientes lunæ defectionem, & nec an non est defectio quærimus lunæ quia si essemus in ipsa luna, neque si fit, neq; cur fit defectio utiq; quæreremus sed simul utrū que fit nobis ultro offerret, atq; pateferet. Text. 2.

Quod autem sit medij quæstio, ostenditur quādocunq; mediū est sensibile. Quærimus. n. non sentientes, ut defectu si est uel nō. Si autem essemus supra Lunam, nō utiq; quæreremus neq; si fit, neque propter quid fit, Sed simul manifestumutiq; esset utrūq;.

Commē. Omnes qōnes esse medij iductione, & syllogismo: & exēplis pbauit. Nūc āt hoc idē sensus astipulatione cōfirmat, nā licet sensus astipulatio imbecilla sit pbatio, tñ ē via (vt inquit Themistius) qua in cognitionē cāę sumus. Præterea (vt dicit Auerroes) Astipulatio sensus, est examē oium rationum, inquit. ¶ Qd sit medij qō in omnibus quæsitis, oñditur qñcunq; mediū est sensibile: nā cā qte mediū quærimus, ē, qa ipsum sensu non percipimus: ideo dicit. Quęrimus. n. non sentiētes: vt defectu, si ē, vel nō est medium qñ. s. non sentimus mediū. At si in ipsa luna essemus, & supple videremus simul lunā deficere, & terræ iterpositionē, nō vtiq; qreremus si sit lunę defectio, neq; pp qd sit lunæ defectio, sed sil' vtrūq;. s. qa deficit. & pp quid deficit nobis manifestū esset. Similiter rōne supplēdū est, nobis esse notū: & si ē mediū, & qd est medium. Quare cessaret omnis qō, quæ ratio docet in oibus qsitis solū mediū qri, q ipso apprehenso, mox cesset omnis qō. Et itelligas hęc (vt supius exposuimus) oēs qōnes esse medij respectu quęrētis, respectu vero rerum, q̄ quęrunt, non oēs qōnes medij sunt, nā si ē, qō est subiecti, qd est qō est predicati: qa est qō ē propōnis an vera sit, pp quid est: qō est propōnis cur vera sit. Ergo respectu rerum, quę quæruntur, qōnes aliquæ, non sunt media, sed respectu quærentis, qui nunq; cessat quærere: nisi medium inueniat: omnes quæstiones sunt medij. Supra c. 6. 5

Etenim ex sensus perceptione, & ipsum uniuersale notum nobis fuisset. Sensu n. iq; terram nunc sese obijcere lunæ cognosceremus. Pateret enim uisu nunc deficere lunam atq; ex hoc ipsum emersisset uniuersale.

Ex eo. n. quod sensissemus, et uniuersale factum esset notū. Sensus quidem. n. fuisset, quoniam nūc obijcitur. Etenim manifestum esset, q nunc deficiat. Ex hoc autem uniuersale fieret.

Sed obijceret qs: si per sensum peiperemus causam, cum percipere cām sit scire, tūc per sensum sciremus & ita sentire esset scire, cuius contrariū dictum est primo huius. Volūt ergo Themistius, Simplicius, & Philopo. Arist. remouere in dictis sitis contradictionē. ¶ Respondet ergo Arist. sentire nō esse scire. Sed sensus causæ particularis: s. scilicet q nunc deficit, esset via, qua vniuersale nobis notū fieret. Multū. n. refert sensum eē viā ad sciēdum, et esse scientiam, inquit. Ex eo. n. quod sensissemus, & vniuersale factum esset notum. Quo modo vero vniuersale fieret notū ex sensatione particularis causę, exponit, & inquit. Sensus quidem enim fuisset de particulari causa. s. quoniam nunc obijcitur terra. Eteni per particularem causam fuisset notus particularis effectus, & ita esset nobis notum ex hac particulari interpositio- Cōml. 10. Text. 44.

ne per sensum nota ꝙ nunc deficit ex hoc autē apprehenso per sensum.s.ꝙ interposita nūc terra. Luna nunc deficit:fieret vniuersale scilicet ꝙ quandocūꝗ terra interponit,semper tunc luna deficit. Quare sentire nō esse scire:sed est via ad sciendū,quatenus ex sensatione particularis causæ respectu particularis effectus,apud intellectū fieret nota vlis causa,seu suppositio significās uniuersalē causam,respectu uniuersalis effectus. Notan. ℂ Animaduertendum per sensum(Vbi fuissemus supra lunam tēpore defectus,nos tria percipere)Lunam nunc deficere,quod esset particularis effectus.Terrā ipsam sese nūc obijcere quod esset particularis cā:&particularē habitudinem illius particularis causę ad particularem illū effectum.Cognosceremus.n.terra nunc interposita: nunc lunā deficere. Dubī. ℂ Sed tūc est dubī nō parua,qa ex vna,ppositione particulari non sequit vlis,ergo non sequitur. Terra nunc interposita.Luna non deficit. Ergo quandocunꝗ terra interponitur,semper luna deficit. Sic.n. vle ex particulari deduceretur,contra regulas prioristicas. R.ſ.Simpli. & Philopo. ℂ Rńdent Simplicius,& Philopo. Sensum proprie nō cognoscere nisi singulare. Vtpote,ꝙ ad pńs obijcit: & non quod semper obijciat. Tñ ex hoc singulari sępius cognito fit secundum intellectū vlē. Fortasse ex sensitiua perceptione illius vnius singularis. Intellectus addie de similibus idem esse iudiciū in his,quę per se sunt. Nō n.refert i his,ꝗ p se sunt particulariter,& vlīter apprehēdere. Alia dubī. ℂ Pręterea adhuc dubitares. Nam primo huius Arist.dixit,ꝙ si essemus supra lunā adhuc quęreremus ꝑpter quid.hic vero asserit cessare omnem quęstionē. Solutio. ℂ Potest dici Aristo.primo huius asserere si essemus supra lunam. Nos adhuc quęrere propter quid, vt daret intelligere sensitiuam perceptionem non esse immediatam causam scientię. At hic asserit cessare omnē quęstionem:ad significādū sensitiuam perceptionem mediȷ esse causam remotam,per quam de remoto saltem cessat omnis quęstio,hoc pacto hęc non aduersantur.

Vt igitur dicebamus idem est scire quid est & propter quid est. Et hoc,aut simpliciter & non aliquid eorum quæ sunt, aliquid eorum quæ competunt,ueluti,duo recti, aut maius, uel minus, & huiusmodi. Patet igitur omnia quæ quæruntur medij quæstionem esse.

Sic igitur dicimus,quod quid scire idem est, & propter quid est. Hoc autem aut simpliciter,& non eorum quæ insunt aliquid, aut eorum,quæ insunt, ut quoniam duo recti sunt, aut maius,aut minus est. Quod igitur omnia, quæruntur, medij quæstio sint Manifestum est.

Cōmē. II. Nō facile intelligere,qd Arist.hic velit.Simplicius.n. Expositio Simplicij. dicit Aristo.Nunc dicere idē esse qd est: & pp quid est. Obiectio. ℂ Et tunc dubitat,qa cum superius hoc dixerit,superSolutio. fluit nunc idem repetere. Verum innuit solutionē, asserens non esse hoc inductum de per se. Sed tanꝗ sequēs ad pńtē rōnē. San.Tho. ℂ Vnde nō iniuria expositor dicit. Ari. exemplo assignato de luna nunc concludere, qd superius per se exposuerat,videlicet ꝙ idē sit quid est,& ꝑpter quid est. Dicit.n. ℂ Sicut igitur diximus, qd qd est scire idem est & pp quid est scire. Ex eo.n. ꝙ vidimus terram interpositā.scimus & quid defectus sit, & ꝑpter Verborum expositio. quid luna deficit. ℂ Quo vero ad verba attinet. Debes scire Arist.non dixisse quid & propter quid esse idem. Sed dixit idem esse scire quid est,& propter quid est,ut notauit Simplicius,qm in vtrisꝗ scientiȷs in idem cōcurrunt:licet inter se differant. Deinde exponit in quibus sunt idem. Et vt Philop. videt aut & aut; pro tā & ꝗ intelligenda sunt in hunc modum. Hoc autē est uerū ea esse idē. Aut idest tā qñ quid est aliquid eorū est,quę simpliciter sunt, & nō eorū quę insunt,quasi dicat tā i subiectis,quæ simpliciter sunt,& non alteri inherent,aut idest ꝗ aliquid eorū,quæ insunt, hoc est ꝗ in accidentibus. In vtrisꝗ.n.his quod quid est,& propter quid est. Exposuit autem illa quę insunt per exempla & inquit. Vt quoniam duo recti sunt.quæ triangulo insunt, aut qm̄ supple iris maius aut minus est sua Diametro. Hæc.n. sunt:quæ alteri insunt, quorum quod quid est: & propter quid est. Huius cām assignat Philopon.quia in his subiectis,quę simpliciter sunt:qd quid est cā est ipsius esse ipsis,vt quid est triāgulus. Hoc.n.causa est ipsius esse triāguli. ℂ Quā expońē(si recte percepi)Simplicius sequit. Et fortasse textus legēdus est(vt iacet) hoc pacto: dico āt quod quid est idē esse propter quid,non in omnibus,aut in his:quę simpliciter sunt:aut in his,quæ alteri insunt:quod est verū pro secunda parte,inqt. Hoc āt qd quid est:aut est aliquid eorum, ꝗ simpliciter insunt, vt sunt substantię,& nō eorum:quæ alteri isunt: vt sunt accidentia. q. d. verum ipsum quod quid est: quod est idem ipsi pp quid est,aut est aliquid idest quod quid est substantiarum:aut eorum,quæ alteri insunt:vt accidentium. Et vult pro secunda parte esse verum, nam quod quid accidentium est propter quid,& cā, cur illa insunt subiectis. Diximus.n.quod qd est accidens esse qd illius absolute considerati,ꝑpter quid uero illius,ut alteri inhęrēt. ℂ Quā expositionē expositor sequit. Demū omnē qōnē esse medȷ epilogat cū inqt,ꝙ igitur omnia,quę quærunt,medȷ qō fiet manifestū. ℂ Verū magna dubi Thomas. tatio est. An omnis qō sit medȷ:primo quia mediū est i Dubī. demōstratione ꝓcognitū,nō ergo q̄situ. Præterea si qō esset medȷ,cum illa qō esset qō. Tūc quæstio medȷ esset qō alterius medȷ:& sic in infinitū. Insuper qō medȷ q̄lis q̄stio est:an simplex,an composita. ℂ Debes scire hanc Respon. propōnē omnis qō est qō medȷ,posse bifariā itelligi,aut Hæc ppositio oīs qō est qō medȷ bifariā intelligi pōt. in prædicatione causali:aut in prædicatione formali. In prędicatione causali sensus est,omnis qō est propter defectum medȷ:& hoc pacto intelligit Arist. in prædicatione vero formali sensus est,in omni qōne mediū est q̄situm,quod falsum est,quia ante demonstrationē est prę cognitum. Argumenta ergo concludūt qōnes non esse medȷ in prædicatione formali,qd cōcedo. Cū quo stat oēs esse medȷ in prædicatione causali, cum omnes sint ob medȷ defectum,nam si in vnaquaꝗ qōne mediū sciremus,non amplius q̄reremus. Vbi.n.sciremus mediū quo Deus est,non q̄reremus, si Deus est. Et si sciremus medium quo homo esset animal rationale,non quęreremus quid homo esset:& si sciremus mediū:quo luna deficit:non quæreremus an luna deficiat,& si sciremus medium, propter quid luna deficit non quęreremus propter quid luna deficit. Quare quicquid quærimus & omnis quæstio est defectu medȷ. Medium ergo non est quæsitum,sed quęrendi causa. Quęsita enim illa quatuor sunt,causa quærendi illa quatuor, est medium.

His itaq; determinatis dicendum esse uidetur, quoniam pacto ostenditur ipsum quid est,qui reductionis est modus,quid est denią; & quorum est definitio. Atq; antea dubitandum esse uidetur,idq; initium faciendum,quod maxime dicendis, erit accommodatum.

modatum. Dubitauerit itaq; quispiam, utrum fieri posit, ut idem rationeq; eiusdem, definitione, demonstrationeq;, sciatur.

ἐπαγωγῆς. Introductionis. Reductionis. Inductionis.

Quomodo autem quod quid est demonstratur: & quis modus introductionis, & quid est definitio, & quorum, dicemus, primum opponente, de ipsis. Principium autem sit futurorum, quod quidem est maxime proprium habitis rationibus. Dubitabit.n. utiq; aliquis utrum sit idem, & secundum idem definitione scire, & demonstratione.

Côm. 12. His determinatis, Aristo. de definitione quatuor proponit. Primum quomodo quod quid est demonstretur i. ostendatur, an syllogismo, an diuisione, an compositione. Verbum enim demonstratur: non syllogismo demonstratiuo ostensum significat, sed communiter accipitur. Secũdum quis modus reductionis sit, hoc est quo modo definitio in demonstratione ipsa reducitur. Verbum enim introductionis grece est ἐπαγωγῆς, Latine sonat inductionem, siue reductionem. Erit ergo secundũ problema quomodo definitio inducitur: siue reducitur in demonstratione. Tertium quid est ipsa definitio, an demõstratio, an propõ. Quartum quorum est definitio an omnium entium: an solius substantię, & si solius substantię: an solius speciei, an generum, hæc sunt quatuor problemata, quę proponit, & statim ordinat se ad dicenda, & inquit. Dicemus primum opponentes de his: nã qui inuenit, prius dubitat, vt scribit Aristot. in metaphysica. Vnde vero primum dubitationem accipiet, exponit, & inquit. Principium autem sit futurorum: id est eorum: quę in futurum dicemus a dubitatione illius quod quidem est maxime propriũ habitis rationibus. Id autem videtur maxime accommodatum, quod erat quartum, videlicet quorum est definitio. Verum omnium, quorum est demonstratio. Sed quid per habitas rationes intelligit non est planum. Simplicius intelligit per habitas rationes: eas pertractationes: quę proxime dicentur: hoc est cętera tria problemata, quę consequenter dicentur post declarationem quarti problematis, exponit autem illud, vnde commode principium dubitãdi esse assumendũ proposuit, & inquit. ℂ Dubitabit.n. vtiq; aliquis: vtrum sit idem: & secundum idem definitione scire, et demonstratione. Addit autem. Secundum idem, vt Philoponus notauit, & Themistius, quia probabile est de aliquo vno & eodem cognitionem nos habere secundum aliud quidem per definitionem, secũdum aliud uero per demonstrationem. De triangulo.n. quid sit: per definitionem cognoscimus. Quod autem duobus rectis ęquales angulos habeat, per demonstrationem scimus. ℂ De necessitate vero capituli. Expositor asserit pertractationem hanc esse necessariã: ex eo: quia prius declarauit omnem quęstionem esse medij, & cum medium sit quod quid est, ideo nunc de ipso quod quid est, dicere cogitur. ℂ Simplicius uero dicit necessitatẽ capituli esse ex eo, quia dixit idem esse pp qd scire, & quid scire: ideo credet aliquis demonstrationem esse eorum, quorum est definitio, & contra definitionẽ esse eorum: quorum est demonstratio. Similiter credet idẽ esse demonstrabile, & definibile, rursus idem demonstrationem, & definitionem. Quae cũ non sint. Iure quærit an idem secundum idem sit demonstratione, & definitione scire. Themistius vero necessitatẽ cap. asignat ex eo, qa supra dictũ est quomodo q̃stiones composite monstrantur. Nunc vult agere an quod quid rei demonstrari posit. At hoc intelligi non potest: nisi prius disputetur. Verum omnia eodem respectu per demonstrationem & definitionem scire contingat. Quare ab hoc recte & incipit, hæc de cap. necessitate.

Quae expositor Thomas de huius capituli necessitate Simpli.

Themist.

An idipsum fieri nequeat. Etenim diffinitio ipsius quid est esse uidetur. Omne autem quid est, uniuersale est, atq; affirmatiuũ. At ratiocinationes alias negatiuas, alias non uniuersales esse patet. Vniuersæ namq; ratiocinationes secũdæ figuræ sunt negatiuæ. Tertiæ autem uniuersales non sunt.

Aut ẽ impoßibile. Definitio enim ipsius quod quid est, esse uidetur, ipsum autem quod quid est omne uniuersale, & prædicatiuum est. Syllogismi autem sunt. Alij quidem priuatiui. Alij autem nõ uniuersales. Sicut in secunda figura priuatiui omnes sunt, in tertia uero non uniuersales.

Soluit problema propositũ, & inquit. ℂ Aut est impossibile. Aut enim quod græce est ἢ est solutionis nota: non tamen certæ solutionis, sed dubiæ, est ergo solu. vt Themistius Philoponus & Simplicius exponunt, non omnium quorum demonstratio est, esse definitionem. ℂ Latini vero interpretes non bene textum intelligunt, cum verbum, aut disiunctiue legunt, nam (ut diximus) est nota dubię solutionis. Quod vero nõ omniũ, quorum est demõstratio: sit definitio, probat: & primo accipit definitionem esse rei vniuersalis, & affirmatiuę. Quam suppositionẽ probat sic. Omne quod quid est: est uniuersale, & prædicatiuũ. Definitio est ipsius quod quid est: ergo definitio est rei prædicatiuę & vniuersalis. Aristoteles accipit minorem, & inquit. Definitio.n. ipsius quod quid est, esse videtur. Deinde accipit maiorem, cum inquit. Ipsum autem quod quid est omne vniuersale & prædicatiuũ est, patet ergo definitionem esse vniuersalium, & prædicatiuorum, & per quod quid est, intelligit essentiam definiti, siue illa sit species, siue genus. Accepta ergo hac suppositione pro maiore, hoc pacto: definitio est rerum vniuersalium, & prædicatiuarum. Syllogismi autem sunt. Alij quidem priuatiui. Alij autem non vniuersales. Sicut in secunda figura priuatiui omnes sunt. In tertia vero non vniuersales. Ergo nõ omnium, quorum est demonstratio est definitio.

Côm. 13.

Sylo. text.

Deinde nec eorum oĩum est definitio, quæ per primã affirmatiue demonstrantur figuram, quale est hoc. Oĩs triangulus habet tres angulos duobus rectis æquales, aliaq; similia. Huius autem ratio est, quia id scire quod demonstrari potest nil aliud est quã demonstrationem eius habere, quare si est alium demonstratio: patet earundem & diffinitionem non esse. Nam si esset, per diffinitionem etiam quispiam scire demonstrationem non habens. Nihil.n. uetat, ut non simul demonstratio atq; diffinitio habeatur.

Postea neq; eorum, quæ sunt in prima figura prædicatiuorum omnium est definitio, ut quoniã omnis triangulus duobus rectis æquales habet. Huius autem ratio est, quoniam scire demonstrabile est demonstrationem habere. Quare si in talibus est demonstratio, est manifestum, q. non erit utiq; eorũ definitio. Sciet n. utiq; aliquis, & secundum definitionem non habens demonstrationem. Nihil enim prohibet non simul habere.

Côm. 14. Latini. Expositio Philopo.

Latini expositores Aristotel. facere secundam rationem ad idem exponunt. ℂ Verum Philoponus Aristote. dicit soluere instantiam: nam cum ea, quæ in prima figura demonstrantur, sint vniuersalia, & affirmatiua: posset quispiam dicere saltem eorum esse definitionem. Propterea hanc instantiam soluens, inquit. ℂ Postea neque eorum, quæ sunt in prima figura prædica-

tiuorum,& vniuersalium omnium est definitio: vt quo niam non est definitio eius quod est omnis triangulus habet duobus rectis aequales, cuius tamen est demonstratio in prima figura. Quod vero illorum non sit definitio, proponit causam ie velle assignare, & inquit. Huius autem ratio est:& in assignando causam, accipit quid est scire ipsum demonstrabile, et inquit. Quoniam scire demonstrabile est demonstrationem habere, hoc stante, proponit conclusionem, quam vult probare, & inquit. Quare si in talibus scilicet vniuersalibus praedicatiuis est demonstratio, est manifestum: quod non erit eorum definitio, haec est conclusio, quam intendit, &(vt mihi uidetur)ipsam probat per oppositum. Dicas enim ꝙ eorum demonstrabilium sit definitio, sequitur tunc aliquem scire illa, & quidem per definitionem non habens demonstrationem. Probat autem cõsequentiam: & inqt. Nihil.n.prohibet aliquẽ illas nõ simul habere: imo potest aliquis habere definitionem, & tunc non habere demonstrationem, quo fit, vt aliquis sciet demonstrabile, & non per demonstrationem. Vtpote sciendo illa demonstrabilia per definitionem, quorum dicis esse definitionem. & tunc habetur contra suppositionem, supposuit.n.demonstrabile non sciri nisi demonstratione. Patet ergo quatenus instantia non valet. ¶ Sed occurres: quia primo huius Aristo. tradit definitionẽ neq; esse in toto, neq; esse in parte: hoc est necesse vniuersalem, nec particularẽ. hic vero eã esse asserit & praedicatiuorum, & vniuersalium. Praeterea praedicatiuum est cõditio propositionis: at definitio nec propositio est, nec enunciatio. ¶ Et dicendum, definitionem nec vniuersalem esse, nec particularem, nec vniuersalium, nec particularium vniuersalitate aut particularitate signi, licet sit eius, quod est quod quid est, quod est vniuersale. Simili ratione nec affirmatiua, nec negatiua est, nec negatiuorum: nec affirmatiuorũ qualitate propositionis: sed virtute eius, quod est quod quid est.

Obiectio

Solutio

Inductione etiam idem satis ostendi, crediq; potest. Nihil.n. unquam eorum quae uel per se uel per accidens insunt diffinientes cognouimus.

Sufficit autem fides & ex inductione. Nihil enim aliquando definientes cognoscimus neque eorum, quae per se insunt neq; eorum quae accidunt.

Cõmẽ.15. Praeterea ꝙ non omnium quorum est demonstratio sit definitio fides est ex inductione. s. de vno particulari. Non enim per inductionem hic intelligit argumentum quod in omnibus particularibus inducit. Sed intendit inductionẽ in vno ad probandum enim non omnem hominem esse album. Sufficit inducere vnum hominẽ non esse album, vt Ethiopem. Sic ad probandũ nõ omnium quorum est demõstratio, esse definitionẽ sufficit inducere in accidentibus, quorum est demonstratio, & tamen non est definitio. Cognoscimus.n. aliquando accidentia per se alicui inexistentia, & per accidens inexistentia demonstratione: quorum nullum definimus: inquit. ¶ Sufficit autem fides, et ex inductiõe, scilicet nõ in omnibus, sed in aliquibus. Aliquando enim nihil eorum: quę per se insunt, aut accidunt definientes: cognoscimus. s. illa per demonstrationem. Ergo nõ omnium: quorum est demõstratio: est. definitio Superfluit autem duplex negatio, vt duplex neq;. More enim graeco magis negant. Et per ea, quę per se insunt: intelligit ea: quae insunt omni: soli, & semper, per ea, quae accidunt, intelligit sunt, ꝙ oĩ soli, & semper: ꝑ ea, ꝙ accidunt: intelligit ꝙ insunt plerunq;, vt accidentia corporum Physicorum.

Praeterea si definitio substãtiam explicat atq; declarat, patet talia non substantias esse. Perspicuum igitur est non omnis eius diffinitionem esse cuius est demonstratio.

Amplius si deffinitio quaedam substantiae cognitio est, & huiusmodi manifestum est ꝙ non sunt substantiae, quoniam quidem igitur non est definitio omnis, cuius quidem & demonstratio, manifestum est.

Vltimo ratione hoc idẽ probat, & accipit duo. Primum ꝙ definitio sit cognitio substantiae. Secũdũ quod accipit est, & demonstrabilia non sunt substantiae, quia sunt accidentia. Ex his sequitur demonstrabilium non esse definitionem, de ratione accipit illa duo: & praetermisit conclusionem, inquit. ¶ Amplius: si definitio substantiae quędam cognitio est, hoc est primũ. Et huiusmodi demonstrabilia manifestum est, ꝙ non sunt substantię, & hoc est secundum. Ex his non concludit conclusionẽ. Sed loco illius infert epilogum, & inqt. Quoniam quidem igitur non est definitio omnis cuius est demonstratio, manifestum est: tacuit ergo conclusionem: quia in epilogo habetur. Dixit autem talia demõstrabilia non esse substantias, & non dicit nulla: nam genus demonstratur de specie, quod est illius substantia: bene tamen aliqua demonstrabilia non sunt substantiae, scilicet accidentia: quae aut ꝑ se, aut per accidens insunt. Quia si aliqua demonstrabilia non sint substantiae: non omnium quorum est demonstratio: definitio erit. Cõmẽ.16.

At est ne eius omnis demonstratio cuius est diffinitio. At uidetur non esse, una nãq; & eadem de hoc etiam ei ratio. Constat.n. unius ea ratione qua unum esse, scientiam unam esse; quare si id scire quod demonstrari potest, nil aliud est quã demonstrationem eius habere, eueniet aliquid quod fieri nequit. Sciet enim is quid diffinitionem habet sine demonstratione profecto.

Quid ãt cuius est deffinitio, nunquid omnis demonstratio est, Aut non, una quidem iam ratio & de hoc eadem est. Vnius.n.inquantum unum, est una scientia. Quare si scire demonstrabile est demonstrationem habere, accidit quoddam impossibile. Definitionem enim habens, fine demonstratione sciet.

At nunc probat: ꝙ non omnis cuius ẽ definitio sit demonstratio: & causa est: quia particularis negatiua non conuertitur: Ideo non sequitur: non omnis cuius est demonstratio est definitio, ergo nõ omnis cuius est definitio est demonstratio, propterea cogitur hoc ꝑbare. Et primo quaerit cum inqt. ¶ Quid autem est supple id: cuius est definitio. Vtrum illius omnis sit demõstratio: an non, soluit, & declarat hoc eadem ratione. Primo tamen facit vnam suppositionem quae est vnius inquantum vnum vna scientia est, Ex hac suppositione posset sequi immediate propositum: nam si vnius definibilis inquantum vnum est vna scientia, ipsius definibilis inquantum definibile non potest esse demõstratio: alioquin ipsius esset & definitio & demonstratio, & ita duę scientiae. Tamen accepta hac suppositione: accepit duas alias: quarũ primam ponit cum inquit. Quare si scire demõstrabile est de ipso demonstrationem habere. Secundã non posuit, sed Philoponus suppleuit, & inquit. Et sup. & cõcesserimus ipsum demonstrabile etiam definitione cognosci: ex ipsis infert accidere quoddam impossibile, habere scilicet cognitionem demõstrabilis, sine demonstratione: Cõmẽ.17.

quia

quia quid definitionem haberet illius demonstrabilis, illud sciret sine demonstratione. ¶ Sed hæc ratio probat potius demonstrabile non sciri definitione: q̃ definibile non sciri demõstratione. Ideo Philopon. supplet rationẽ: nã pari cã: si definibile demõstratione sciretur, cũ nõ posset sciri definibile demonstratione, nisi (vt demõstrabile per assumpta: tunc demonstrabile sine demonstratione sciri posset.) Posset.n. sciri definibile, q̃d esset demonstrabile, sola definitione, & priusq̃ sciretur demõstratione, & ita demonstrabile sciretur sine proprio eius modo sciendi. Sic.n. supplet Philo. & bene. ¶ Sed dices ad quid seruit prima suppõ. q̃ est vt vnius inquãtũ vnum non sit nisi vna scientia. ¶ Fortasse seruit ad tacitã rationẽ: nam ex illa põt fieri alia rõ: quam nõ expressit. Trãsiuit.n. ad aliam quã expressit nõ totam. ¶ Theophrastus: & Alexander (vt narrat Simplicius) Dixerunt Aristo. addidisse in suppõne inquãtum vnum, quia eiusdem rei possunt esse plures scientiæ, non tamẽ quo vnũ est: sed quo subit uicem plurium scibilium.

Philopo.

Dubiũ: Respon.

Theophrastus et Alex.

Præterea demonstrationũ principia sunt diffinitiones: Quorum non esse demonstrationes, antea demonstrauimus: Alioquin in infinitum esset processio. Etenim aut principia demonstrãtur, & principiorum sunt semper principia modusq; nullus unquam occurrit, aut in primis stetur necesse est, quæ quidem & diffinitiones sunt, & demonstrari non possunt.

Aut nõ ha

Amplius principia demonstrationũ definitiones sunt, quorũ q̃ non sint demonstrationes demonstratũ est prius. Aut erũt principia demonstrabilia & principiorũ principia, & hoc in infinitum abibit. Et primæ definitiones erunt indemonstrabiles.

Cõmẽ. 18. Secũdo idẽ probat & sumit primo definitiones esse principia demonstrationũ. Accipit secũdo principia demonstrationũ esse indemonstrabilia, nã si erunt demonstrabilia, erunt principiorũ principia, & sic igitur in infinitum. Aut oportet dicere prima pricipia esse definitiones: indemr̃abiles: inquit. ¶ Amplius principia demonstrationũ sunt definitiones: hoc est definitiones sunt demonstrationũ principia hoc est primum: accepit ßm: & inquit. ¶ Quorũ q̃ nõ sint demõstrationes: ostẽsum est prius. Et probat hoc ßm, & inquit. Aut erunt principia demonstrabilia, & principiorũ principia, & hoc in infinitũ abibit. Patet ergo secundũ. s. principia demonstrationũ esse indemonstrabilia: istis assumptis, infert conclusionẽ, & inquit. Et pro ergo primę definitiones erunt indemonstrabiles. Vnde syllogismus est. Principia demonstrationũ sunt indemonstrabilia: hęc est maior: & fuit secundũ assumptũ. Definitiones sunt principia demõstrationũ: hæc est minor: fuit primũ assumptũ. Ergo definitiones sunt indemonstrabiles. ¶ Quo vero ad uerba attinet. Et græce ... scribitur: & in translationibus antiqs vel habetur. cũ & legi debet p ergo: hoc pacto & definitiones erunt indemonstrabiles. i. ergo primę definitiones indemonstrabiles erunt. Addit verbũ primę, nõ ad necessitatẽ, sed ad innuendum definitiones oẽs respectu eorum quorũ sunt: esse primas. ¶ Sed dices ex hoc syllogismo nihil aliud hr̃ nisi definitiones esse indemr̃abiles. At nostra intentio est probare nõ oium: quorum est definitio, esse demonstrationẽ. Quam dubitationem Simplicius tetigit. ¶ Dicendum ex hoc haberi propositum, nam si definibilium sunt definitiones, quæ de illis non sunt demonstrabiles: aliquorũ erunt definitiones s. definibilium, quorum nõ erunt demonstrationes. Et ita non omnium erunt demonstrationes, quorum erunt definitiones. ¶ Themistius legit hunc textum causaliter hoc modo. Principia demõstrationum per definitionẽ intelligunt. Per demonstrationẽ vero minime, alioquin procederetur in infinitũ. Ergo nõ omnium, quorum est definitio est & demonstratio. Inquit Aristot. principiorum demonstrationũ sunt definitiones: quorum q̃ non sit demonstratio ostensum est prius, & iterũ probat (vt patet) ergo non omnium: quorum definitio est, est demonstratio. Verum melius hic textus legitur: vt nos fecimus, nam eum illo modo Simplicius legit.

Syllo. tex.

Verborum expositio

Dubiũ Simplicij.

Solutio.

Themist.

At si non omnis eiusdem, cuiusdam ne saltem diffinitio ac demonstratio est.

Sed utrum si non omnis eiusdem, sed alicuius eiusdem definitio & demonstratio.

ἀλλὰ Ne

Cõmẽ. 19. Duo problema Aris. persoluit. s. q̃ non omnis cuius est demonstratio, sit & definitio: q̃ non omnis: cuius est definitio, sit demonstratio. Ex solutione horum duorũ. Sequitur non omnis eiusdem esse demonstrationem, & definitionem, ideo quærit tertio, si non omnis eiusdem est definitio, & demonstratio (vt sequit ex solutione illorum duorum) Vtrum saltem eiusdem est definitio & demonstratio. ¶ Quo vero ad verba attinet: ἀλλὰ grece hic potius pro ne intelligitur: licet vetus translatio sed, habeat. Sed nihil variatur: quouis modo legatur. ¶ Philoponus vero hanc tertiam dubitationem sic inducit: nunquid si non in omnibus accidit hoc vnum & idem subiectum simul; & secundum idem per definitionem, & demonstrationem cognosci. saltem i aliquo erit possibile. ¶ Themistius vero: & Simplicius hanc dubitationem induxerunt, vt nos exposuimus, & quidẽ magis ad verba: licet ad rem nulla prorsus sit differentia.

Verborum expositio.

Phil introductio.

Them. & Simp. i.

An neq; hoc esse põt. Non.n. eius est demõstratio cuius est definitio. Etenim definitio est ipsius quid est, substantiæq; declarat. Demõstrationes autem idipsum subijcere sumereq; uidẽtur. Mathematicæ namq; quid est unitas, quid par, quid impar, accipiũt. Ceteræq; demonstrationes similiter.

An impossibile est, non.n. est demonstratio, cuius est definitio. Definitio quidẽ.n. ipsius quid est, & substãtiæ est. Sed demõstrationes omnes uidentur supponere: & accipientes quod quid est: ut mathematicæ quid unitas, & quid impar, & aliæ similiter.

Cõmẽ. 20. Soluit nunc tertiã dubitationem. Verbum enim an: siue aut: solutionis signum est (vt Philoponus inquit) & Themistius exponit. Et syllogizat sic assumens primo quod vult probare, & inquit: Non enim est eiusdem demonstratio: cuius est & definitio, hoc est quod vult probare, & debet vniuersaliter intelligi hoc pacto: nullius est demonstratio: cuius est definiri: quod probat, cũ inquit. Definitio quidem.n. ipsius quid est & substantiæ est, intelligit autem per quid est, & substantiã (vt exponit Philopon.) naturam & speciem. Sed demonstrationes omnes non sunt ipsius quid est & substantiæ; cuius causam assignat, quia demonstrationes omnes videntũ supponere, & esse accipientes quod quid est, hoc est (vt Philoponus inquit. Omnes demonstrationes supponũt ipsum quod quid est (vt concessum, atq; præcognitum, vt mathematicæ scilicet arithmeticę supponere videbuntur quid unitas sit, vt quod sit quantum indiuisibile. Et quid impar: quia est numerus non possibilis diuidi in duo æqualia. Hæc enim arithmetica: vt concessa sumit: similiter nec aliæ scientiæ propria principia

ostendunt. Ex his sequitur ꝙ nullius est demonstratio, cuius est definitio. Qđ si nullius est demonstratio, cuius est definitio, nõ alicuius eiusdẽ erit definitio, & demõstratio.

Dubiũ pulchra.

¶ Sed occurres: quia hæc ratio si valet, probat nullã demonstrationem esse definitionẽ, nã syllogismus esset iste. Oĩs definitio est substantiæ. Nulla demonstratio est substantiæ. Ergo nulla demonstratio est definitio. Sed non hoc proposuit. Præterea stat nullam demonstrationem esse definitionem & vtranq; esse eiusdẽ.

Solutio.

¶ Fortasse vis rationis Arist. hæc est. Concessa non demrãntur. Quod qđ & substantia: & definitiones cõcessa sunt. Nõ ergo demonstrantur: q̃re nullius est demõstratio cuius est definitio. Vel si aliter occurret: aliter dicam.

Alia dubiũ.

¶ Præterea dubitabis, videtur. n. definitio nõ solum substãtiæ: sed accidẽtis, cum accidẽs habeat propriũ genus, & propriam differentiam. ¶ Præterea falsum est definitionẽ esse concessum: cũ sit duplex definitio. Altera (vt principiũ.) Altera vt cõclusio primo huius.

Text. 22. Solutio. Substantia multiplex est.

¶ Dici potest ad primũ substantiam esse multiplicem. Alia. n. est secundũ rem, & modum, vt prima substantia. Alia secundum rẽ: & non modum, vt differentia, Alia secundum modum & non rem vt abstracta accidẽtia, & concreta respectu prędicatorum sui generis. Dicerem ergo definitionem esse substantię aliquo horum modorum. Accidentium vero non nisi quatenus considerantur respectu eorum, quę sunt sui generis, respectu. n. subiectorũ quorũ sunt: non. ¶ Ad secundum patet solu. loquitur. n. de definitione: quę dicit quid, & propter quid. Hęc enim vt concessum accipitur, definitio vero quę est, vt conclusio: est definitio materialis: de qua hic non loquitur.

Præterea omnis demonstratio aliquid demonstrat de aliquo, ut esse, aut non esse. At in diffinitione nihil de alio prædicatur, ueluti neq; animal de bipede, neq; hoc de animali, nec item figura de plano. Non est enim planum figura, neq; figura planum.

Amplius omnis demõstratio aliquid de aliquo demõstrat, ut quia est, aut nõ ẽ. In definitione ãt nihil alterũ de altero prædicatur, ut neq; animal de bipede, neq; hoc de animali, neq; de plano figura. Non enim planum figura est neq; figura planum est.

Cõmẽ. 21.

Secundo idem probat, sic. Omnis demonstratio ostẽdit aliquid de aliquo, vt quia est, vel non est, hoc est, affirmatiue: uel negatiue. Sed in definitione nihil alterum de altero prædicatur, qđ quasi inductiue probat, nam in definitione hominis quæ est animal bipes, nec aĩal genus de bipede differentia: nec cõtra bipes differẽtia de aĩali genere prędicať: itemq; nec in definitione trianguli quæ est figura plana, figura genus de plano differẽtia prędicatur, nec contra. Ergo nulla definitio est demonstratio. ¶ Sed primo dubitabis, quia ex hac ratione nõ concluditur ꝓpositũ: sed ꝙ definitio nõ sit demõstratio.

Dubĩones. Prima.

¶ Præterea in Topicis dicit Arist. definitionẽ esse orationẽ siue propositionẽ, igitur in ea prædicatur quoddã de quodã.

Secunda. Lib. 1. c. 4.

¶ Præterea animal p̃dicať de homine, ergo de omni eo, quod conuertitur cum homine, ergo de rationali: & de differentia hominis.

Tertia.

Solutiones. ad 1.

¶ Et dicendũ ad primam ꝙ hæc ratio potest reduci qm̃ definitio non est nisi de termino, demonstratio non nisi de propositione, ergo nihil est de quo sit definitio, & demrãtio.

Ad secũdam. Capi. 3.

¶ Ad secundam vero: Dico ꝙ propõ definitiua (vt hic Themistius dicit) est oratio in qua definitio prędicatur de definito, at definitio pro ratione, quæ dicit rei essentiam nõ est propositio, in qua prædicatur aliquid de aliquo, & de hac loquitur Arist.

Ad tertiã.

¶ De tertia dubitatione disputãt metaphysici an genus de differentia, an non p̃dicet, sed quia res hęc est extra propositũ, ideo dicamus Aristot. voluisse genus, non prędicari de differẽtia, nec cõtra in definitione ipsa, cum quæritur quid est homo, & respondetur animal rationale, nam in hac oratione animal rationale, neutrum de neutro prædicatur, vtrum vero alterum de altero prędicari possit extra hanc orationem, quæstio est metaphysica: & præter propositum.

Præterea differt quid est: & esse ostendere. At diffinitio quidem quid est patefacit. Demonstratio uero quidpiam inesse cuipiam uel non inesse demonstrat.

Amplius alterum quod quid est, & quia est, est demonstrare. Sed definitio quid est, ostendit, demonstratio autem, quia est hoc de hoc, aut non est.

Tertio idẽ probat. Alterum dicens esse quid ẽ, quod indicat definitio, & quia est, vel nõ est: quod indicat demonstratio: ergo demõstratio non est definitio. Cõmẽ. 22.

Dubiũ. Rñ. Philo.

¶ Sed non videtur hęc ratio differre a proxima. ¶ Respondere videtur Philo. accipiẽs a Themistio: qa hæc ratio accipitur a differentia quæstionum: nam per definitionem quęstio quid est terminatur: per demonstrationem quæstio quia est & propter quid. Proxima vero ratio processit ex differentia definitionis & demonstrationis ex seipsis sumpta. ¶ Animaduerte hanc rationẽ debere reduci ad propositum, vt cæterę reductę sunt, quoniam non concludit, quod proposuit.

Diuersorũ autẽ diuersa est demonstratio, nisi quid totius sit pars. Quod quidẽ propterea dictũ est, quod si demonstratũ est, triangulũ oẽm duobus rectis angulos tres æquales habere demonstratum est etiã triangulũ duorũ æqualiũ laterũ tres angulos æquales duobus rectis habere. Iste nãq; partis, ille totius rõnem habere uidetur. At quid est esse, non ita sese habere uidentur. Quippe cum neutrum ad alterum partis habeat rationem.

Alterius uero altera demonstratio est, nisi sit tanquam pars quædã totius. (Hoc ãt dico, quoniam ostensum est duobus rectis æquale habere de Isochele, si omnis ostensus est triangulus. Pars enim hoc est, illud totum.) Hæc autem adinuicem se non habẽt sic, quia est, & quid est, non enim alterius alterum pars est.

Soluit hic quęstionem tacitam, vtrum videlicet quia est: & quid est aliquo pacto idem sint. Cõmẽ. 23.

Videtur. n. prima facie illa eadẽ esse, quia quid est, ẽ quęstio simplex, quia est, est quęstio composita, ut simplex uidetur pars compositi, ergo quæstio quid est videtur pars quæstionis quia est, & ita aliquo pacto idem esse possunt. Quod si quia est: & quid est aliquo modo idem sunt, etiam definitio & demonstratio illo modo idem esse videntur. ¶ Soluit & sumit pro solutione. Primo ꝙ diuersarum rerum vna est demõstratio, quoniã illę res ita se habẽt: vt totũ & pars, hoc est: vt vlẽ, & minus vlẽ, verbi causa, vna est demrãtio, qua de triangulo demonstratur ęqualitas angulorum, & de Isochele, quę est species triãguli. Est. n. triãgulus totum vlẽ. Isocheles est spẽs illius, & minus ulẽ. Hoc accepto tanq̃ maiori, subiungit minorem, sed quid est & quia est non sic se habent quoniam neutrum neutrius est pars, non. n. qđ est, vniuersale totũ est ad quia est, nec econtra. Quare si ipsius quid est: est definitio: illius non poterit esse demonstratio, & sic nec econtra. Patet ergo solu. dubitationis.

Patet igitur nec eius demonstrationem esse cuius est diffinitio, nec eius omnis diffinitionem, esse: cuius est demonstratio.

Quibus

Quibus efficitur, ut omnino cuiusquã eisdẽ utrũq; haberi non poßit, quare perspicuum est, neq; idem esse diffinitionem demonstrationemq;, neq; alterum in altero esse. Nã ea quæ subijciuntur similiter profecto sese haberent. Sed de his hactenus, satis enim de hisce diximus dubitando.

Manifestum ergo quoniam neq; cuius definitio est, huius omnis demonstratio est, neq; cuius demõstratio est, huius oĩs definitio est. Quare omnino eiusdem nullius contingit utraq; habere. Manifestum itaq; q; neq; definitio & demonstratio idem erunt, neque alterum in altero. Etenim subiecta similiter se haberent. Hæc ergo usq; hoc dubitata sint.

Com. 24. Epilogat nũc quæ declarauit: & quę ex declaratis sequuntur: & inquit. ¶ Manifestũ ergo: quoniã neq; cuius definitio est: huius omnis demonstratio est: vt secũdo loco fuit probatum, neq; cuius est demonstratio: huius omnis definitio est, vt primo loco dictũ est, deinde deducit quod ex his sequitur, & inquit. Quare omnino eiusdem nullius contingit vtraq; habere, scilicet demõstrationem & definitionem. Deducit etiã quod secũdo loco ex dictis sequit, & inquit. Manifestũ itaq; q; neq; definitio & demonstratio idem erunt, neq; erit alterum in altero, vt species in genere: & cãm dicit; quia si eẽnt idem: & alterum in altero esset: subiecta illarum. s. definibile: & demõstrabile similiter se haberent. s. q; erũt idẽ: & alterum in altero erit. Vsq; vero quantum processerit: inquit. Hæc ergo vsq; hoc dubitata sint. Appellauit aũt definibile subiectũ definitionis, & demõstrabile subiectum demonstrationis, quia subsunt illis cõsiderationibus. quæ sunt definitio, & demonstratio. Et dixit vsq; hoc de his eẽ dubitatum, quia more dialectici persoluit has dubitationes. s. dubitando, non asserendo.

Text. 30. *Nunc inuestigemus oportet utrum ipsius: quid est, ratiocinatio sit demonstratioq;.*

Ipsius autem quid est. utrum syllogismus sit. et demonstratio?

Comé. 25. Cõmentatio. Quatuor proposuit problemata de quibus vltimũ (quod erat) quorũ est definitio, dissoluit: declarauitq; nõ esse idem secundum idem definibile atq; demõstrabile. Ex cuius solutione tertiũ determinauit, declauitq; non esse idem demonstrationem, & definitionẽ, quo fit ut illorum problematum duo sint modo definita. At nunc ad primũ transit. Verum scilicet definitio demõstretur, nã hoc definitio. Secundum apparebit, scilicet quo modo definitio in demonstratione cadet, & ita omnia erũt determinata. ¶ Sed occurret, q̃a Arist. videtur superfluus,

Obiectio. nam (ut Philoponus exposuit) solutio præsentis problematis apparet ex solutione præcedentis. Si enim habemus q; definibile secundum idem non sit demõstrabile, & q; definitio non est demonstratio. Sequitur statim definitionem de definibili non esse demonstrabilẽ, quo fit, vt superfluum sit problema istud per se disputaret.

Solut. The. Text. 22. Comé. 91. ¶ Innuit Themi. solu asserens hoc problema eursus esse seorsum disputandum, quia controuersia dignum est, & huius causa est, quia (vt primo huius dictum est) triplex est definitio. Alia quidem demõstrationis conclusio, Alia demonstrationis principium, Alia tota demonstratio positione differẽs, ergo aliqua est definitio, quæ potest demonstrari. Et ideo dignum est dubitatione si definitio posit demonstrari: & quæ sit illa, &

Ioãn. Phil. quis modus sit, quo demonstrabitur. ¶ At Philoponus aliquo modo aliter dicit hoc problema non esse ex dictis solutum, quia dato q; definibile secundum idem non sit demonstrabile, nec contra, adhuc est per se dubitabile si definiti de definito demonstrari possit. Est ergo problema si ipsius quid est syllogismus sit aut demonstratio, quod est quærere an definitio de definito demonstretur, vel syllogizetur.

An non sit, ut nunc sermo noster supponit. Patet enim ratiocinationẽ quidem aliquid per medium de aliquo semper ostendere. ipsum autem quid est proprium esse, et hoc ipso quid est prædicari hæc autem conuerti necesse est. Nam si. a. sit proprium ipsius c. patet b. quoq; ipsius. c. & a. rursus ipsius. b. propriũ esse. Quo fit ut omnia conuertantur mutuamq; prædicationem suscipiãt. At uero si tam. a. competit ipsi. b. ut quid est ipsius quã. b. competat idẽtidem ipsi. c. necesse est tum. a. de. c. prædicetur, ut quid est ipsius. Quod si non hoc pacto his illud quispiam sumpserit, nulla sane necesitas omnino compellet ut. a. de. c. ut quid est ipsius dicatur. Vt si. a. quidem. ut quid est ipsius. b. competere dixeris. b. uero non eodem modo de quolibet. c. prædicaueris; quare non solum. a. de. b. dicatur oportet; ut quid est ipsius, sed. b. quoq; de. c. modo eodem prædicetur necesse est.

An non est, sicut nunc ratio supposuit. Syllogismus enim aliquid de aliquo demõstrat per medium, sed quid est & proprium est, & in eo quod quid est prædicatur. Hæc autem necesse est conuerti. Si enim ipsius. c. proprium est. a. manifestum q; & ipsius. b. & hoc ipsius. c. quare omnia sunt adinuicem. At uero & si. a. in eo quod quid est, omni. b. inest, & uniuersaliter. b. de omni. c. in eo quod quid est dicitur, necesse est & a. in eo quod quid est de. c. dici. Si autem non sic aliquis accipit duplicans, non necesse erit, a. de. c. prædicari in eo quod quid est, Vt si. a. quidem de. b. in eo quod quid est, non autem. b. de quocunq; in eo quod quid est. Si autem ipsum quid est utraq; habebunt. erit ergo & a. de. c. in eo quod quid est.

Al particula supp
Si particula suppleta in græco li. loco a. legitur. b. & male legit in græco sic legitur. Ipsum at quid est vtraq; habent.

Soluit nunc problema, asserens ipsum quid est non demonstrari de definito: nec syllogizari, inquit. ¶ An nõ est scilicet ipsius quid est demõstratio, nec syllogismus, sicut nũc nostra ratio supposuit. Debes scire Arist. in solutione proximi problematis supposuisse definitionem demonstrationis esse principium, & indemonstrabilẽ, quia si esset demonstrabilis, tunc (ut dixit) principiorum esset principium, et ita in infinitum. Propterea dicit nũc verificãdo suppositum q; definitio sit indemõstrabilis. Pro veritate ergo solutionis accipit q̃tuor suppositiones. ¶ Prima est, q; omnis syllogismus aliq̃d de aliquo ostendit per certum medium, vtpote prędicatum de subiecto per certum mediũ. Et hoc inq̃t. Syllogismus. n. aliq̃d de aliquo demonstrat per medium. ¶ Secunda est q; definitio est p̃dicatum conuersim de definitio in eo quod q̃dem, vt primo libro topicorum est dictum, dicitur q̃dem prędicatum loco generis, quia omnis definitio est prędicatum, & non econuerso. Dicitur conuersim ad differentiam generis, & accidentis, quæ sunt prædicata, non cõuersim, dicitur in eo quod quid est ad differentiam proprij, quod non prędicatur in eo quod q̃d est, inquit. Sed & inquit est & proprium est, hoc est conuertibile, & in eo quod q̃d est prædicatur. ¶ Tertia est: si definitio de definito syllogizetur, oportet maiorẽ & minorẽ terminum & medium inuicem conuerti, inquit: Hęc autem necesse est cõuerti. i. si definitio de ipso definito syllogizetur, nam si ipsius. c. propriũ est. a. hoc est si. a. conuertitur cum. c. vt necesse dicere: q̃a est. a. ipsius definitio, manifestum q; & ipsius. b. propriũ etiam conuertibile erit, & hoc. b. necesse ẽ etiã esse propriũ ipsius

Comé. 26.
Quatuor suppones Arist. pro solutõe accipit. Prima suppositio. Secunda.
Tertia

Quid Phil. d. 3. supp o sitione. San Tho.

ẽ.quare omnia sunt adinuicẽ conuertibilia. ¶ Philopo. vero asserit hanc non esse tertiam suppositionẽ, sed pro bationẽ secundę. Accepit.n.definitionem esse propriũ: ideo hoc probat: ex eo quia conuertitur. Expositor au tem arbitratur Arist. in hac probatione syllogizasse in tentum ex illis duabus suppositionibus. ¶ Quod non placet. Nã Aris. c are probat illa tria cõuerti, qd est ter tia suppositio.

Refutatio. Quar. suppositio.

¶ Quarta suppositio est φ si debet syllo gizari aliqd de aliquo: vt illius definitio: verbi causa. a. de. c. vt eius definitio: debet syllogizari duplicato quid est, quia semel assumpto ad prædicatũ vt ad. a. & semel ad mediũ, vt ad. b. hoc pacto, videlicet omne. b. est. a. vt quid est, omne. c. est. b. vt quid ẽ. Igitur omne. c. est. a. vt qd est, nã si duplato quid est. Sequitur. c esse. a. ut qd est, inquit. At vero & si. a. in eo quod quid ẽ omni. b. inest: & vniuersaliter. b. dẽ omni. c. in eo quod qd est: dicitur: terminis & ꝓpositionibus sic stantibus, necesse est &. a. de. c. in eo quod quid est dici. Si autem nõ sic aliquis ac cipit ipsum quid est duplicans, nõ necesse est. a. de. c. prę dicari in eo quod quid est. Verbi causa: si. a. quidẽ de. b. vt quid est prędicetur: ipsum vero. b nõ de quocunq;. c. prædicetur, vt quid est, supple non sequitur. a. vt qd est prędicari de. c. Ideo addit. Si autem ipsum quid est vtra que habebũt, scilicet maius extremum & medium mõ, quo diximus. Erit ergo &. a. de. c. prædicatum in eo qd quid est. In græco Codice sic legitur. Erit ergo. a. de. b. in eo quod qd est. Et vt mihi videtur, error est in libro: & loco. b. legi debet. c. Vt græci legunt.

Verborum expositio

Verba ãt illa si autẽ ipsum quid est vtraq; habebunt. In græco nõ sic leguntur. Sed hoc pacto: Ipsum autẽ quid est vtraq; ha bebunt. Et Philop. p vtraq; intelligit vtrasq; propõnes: scilicet. a. b. et. b. c. quia non solum. a. b. propositio. Sed ẽt b. c. habere debet quid est. Et intelligit p ãt certo, vt sit; q̃si nota illationis. Vnde secundũ Philopo. debet tex. sic legi. Si autẽ non sic accipit aliquis duplicans, non neces se erit. a. prędicari de. c. in eo quod quid est. Post positis autẽ verbis exẽplificatiuis, ifert suppositionẽ ipsum cer te quid est utraque habebunt. Erit ergo. a. de. c. in eo qd quid est. Verba autem illa vt si. a. quidem de. b. interpo nunẽ (vt exemplũ in contraria suppositione) quasi velit per illa φ si nõ sic disponantur termini: ipsum. a. (vt qd est) de. c. non prędicabitur. Sic legit Philo. & non male: tamẽ (vt nos legimus) textus clarus est.

Dubõnes Prima.

¶ Sed hic sunt dubitationes non leues. Prima quia videẽ posse syllogi zari definitionẽ de definito sine dupla ipsius qd ẽ acce ptione. Potest. n. animal bipes de homine syllogizari p animal rationale: & tamẽ animal bipes est definitio ho minis. Sequitur. n. Omne animal rationale est animal bi pes. Omnis homo est animal rationale. Ergo omnis ho mo est animal bipes. Ecce φ animal de homine syllogi zatũ est, & est definitio. Igitur definitio syllogizari põt de re, cuius est definitio sine dupla acceptione ipsius qd est.

Secunda.

¶ Pręterea videtur sufficere vna ipsius quid est ac ceptio: qr sequitur, Omne animal rationale est animal bipes, vt qd est. Homo omnis animal rationale est. Er go ois homo animal bipes est, ut qd est. Ecce quod defi nitio: vt qd est, syllogizatur sine illa duplicatione.

Tertia.

¶ In super (vt probauimus primo priorum) omnis syllš redu plicatiuus, reduplicat: aut mediũ, aut minorẽ extremita tem. Non. n. potest reduplicare maiorẽ extremitatem, quia esset inutile, & falsum, & intelligibile: vt Aris. illic probat, & quouis modo fiat: reduplicatio non potest addi nisi propõni maiori, & ad prædicatũ illius: vt Aris. ibidẽ probat.

Ca. 35. pri mi priorũ.

¶ Et his sequitur magna dubitatio, cũ. n. ipsum quid est, nec medium sit, nec minor extremitas: non videtur facere syllogismũ reduplicatiuũ. Præterea si faceret, non deberet addi: nisi maiori, & prædicato. Er go vr̃ Arist. sibipsi contrarius.

Difficultas dubõnum. Solutio ad primã dubitationẽ.

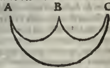
¶ Hæ sunt dubitationes mihi non leues, nec has legi in aliquo libro. Propterea in harũ solutione pro libẽter præceptorẽ audirẽ. ¶ Ani maduertẽdum ergo primã & tertiã dubitationẽ nõ mul tũ esse difficiles, quia Aris. non negat definitionẽ de defi nito demõstrari posse absolute, quia (vt docuit primo huius) vna definitio est, quę est demonstrationis conclu sio. Altera quę est demonstrationis principiũ, & ita de finitionẽ demonstrari de definito est necessarium.

Text. 22.

Sed intentio Aristo. est hic probare φ definitio non possit demonstrari de definito, vt est definitio, quod est dicere (vt Phil. exponit) φ non possumus demonstrare ani mal bipes, esse hominis definitionem. Nemo. n. dubita re debet animal rationale demonstrari posse de homi ne, qa vel p propriã hominis passionẽ: vel per aliã defi nitionẽ, vel per definitionẽ definitionis. ¶ Sed tota du bitatio nr̃a est: si põt animal bipes demõstrari esse hois definitionẽ, vel vtrũ possit aial bipes demõstrari de hoi mine, ut qd est, vel vt definitio hominis, & Aristo. ꝓbat hoc fieri nõ posse (ut videbiẽ.) Ex his sequiẽ, φ si debeat syllogizari aial bipes de homine, vt definitio. In ꝓpõni bus sylli omnibus vel aliq̃ addi debet uerbũ illud vt de finitio, vel verbũ illud, vt quid est, qd idẽ sonat, alioquin non habebiẽ de hoie animal bipes, vt qd est, vel vt defi nitio, vel animal bipes esse definitionẽ hominis, q̃ eadẽ sonãt. Et sic diluuiẽ prima dubõ.

Ad 3. dubõ. Sylli dup plicatiui et syllo. redu plicatiui differentia secundum græcos.

¶ Pro solutiõe tertiæ græci videnẽ facere differẽtiã inter reduplicatiuũ syllo gismũ, & duplatiuũ, nã reduplicatiuus dr̃, q aut mediĩ: aut minoris extremitatis ẽ replicatiuus, utpote qñ redu plicat mediũ vel minorẽ i ꝓpõne maiore, & ex pte p̃dl cati, & de hoc posuit Aris. præcepta in lib. prio. Dupla tiuus uero vel duplãs syllš ẽ: q bis aliquid in ꝓpõnibus, vel qui in vtraq; ꝓpõne aliquid idẽ accipit, sicut hic, q i a. b. & i. b. c. ꝓpõnibus vtrisq; accipit verbũ illud, vt qd ẽ, aut ut definitio, & hoc pacto appellãt ip̃m gręci duplã tẽ syllm. Fit ãt hic sylls ad syllogizãdũ aliquod prædi catũ specificatũ de liquo subõ, vt si velemus ꝓbare de homine p̃dicari de pluribus ut vle, acciperemus bis uer bũ vt vle: hoc pacto, spẽs prędicatur de pluribus: vt vle Homo est spẽs vt vle. Hõ prædicaẽ de pluribus, vt vni

uersale, eodẽ mõ ad syllogizãdũ aial bipes, ut qd est de hoie ꝓbatio ẽ alicuius specificati de aliquo. Et ideo du plãdo illud specificãs, diceẽ syllš duplatiuus, vł specifica tiuus.

Reduplica tiuũ syllo. duplex.

¶ Possumus ẽt aliter diceẽ reduplicatiuũ syllm eẽ duplicẽ: veluti duplex ẽ reduplicatio, aut rei, aut ĩtẽtio nis, rei qdẽ ẽ quoties subiectũ reduplicaẽ ex parte p̃di cati,

cati, vt si dixero animal est Orthographus inquātũ grāmaticus. Reduplicatio intẽtionis ẽ, nõ qñ subm, aut p̃dicatũ reduplicat. Sed qñ addit p̃dicato aliq̃ intentio, rõne cuius p̃dicatũ verificat de subo, ueluti si dixero, hõ ẽ species vt vl̃is: quo fit, ut syll̃s bifariā reduplicatiuus sit rei quidẽ, & itẽtionis, rei est duplex, vt Aris. dixit. 1. priorũ, aut medij, aut minoris, nā reduplicatione maioris nullus vtilis est, ut ibi Aris. exposuit, reduplicatione intentionis est, nõ qui aliquẽ syllogismi terminũ reduplicat. Sed aliquā intentionẽ in propõnibus duplat. vt syllogizet prædicatũ specificatũ de subiecto, veluti in proposito nostro: qa volumus syllogizare de homine animal bipes (ut quid est) siue (ut definitio) reduplicamus ipsum quid est vt animal bipes specificatũ per quid est verificetur de hoie. ℭ Hic ergo syll̃s est duplicatiuus intẽtionis, & sic delet tertia dubõ. ℭ Restat ergo qõ in secũda,

Ad .2.

cur videlicet reqrat illa duplatio itẽtionis, cũ ex vna sola illius acceptione in p̃dicato maioris sufficiat. Hæc.n. qõ ẽ mihi nõ leuis. Ab Aris.n. nõ plus habemus nisi ꝙ si duplatio illa nõ fieret, ip̃m qd ẽ vt definitio de definito nõ sollogizabit, hoc.n. valde diminutũ ẽ, qa vr̃ posse syllogizari p vnā solā illius acceptionẽ i.a.b. ꝓpõne. ℭ Ex verbis igr̃ Themistij: & Simplicij: & Philoponi colligẽdũ esse arbitror qd quid est, vt definitio. Syllogizari nõ posse de eo cuius ẽ: nisi ad p̃dicatũ addat uerbũ ut qd ẽ; vel vt definitio, nā sine illius assumptione qd qd est de eo cuius est, nõ, ut definitio syllogizabit, sed absolute, et ita nõ haberemus ipsum qd quid est esse eius definitionẽ, cuius est qd quid est, sine ergo acceptione verbi: vt quid est i ꝓpõne.a.b. syll̃s noster esse nõ põt. Restat nũc assignare cām cur in.b.c. ꝓpõne ipsum (vt qd est) sit replicādũ, & dicamus hoc esse, qa qñ aliquod p̃dicatũ de aliquo subiecto p̃dicat aliquo addito, & subm illud eodẽ addito iterũ de alio subo p̃dicatur, necesse est illo addito primũ predicatũ de vltimo subo p̃dicari, vt si.a. de b. ipso.d. addito p̃dicat, & .b. de.c. eodẽ addito iterũ p̃dicatur .a. de.c. illo.d. addito necesse ẽ p̃dicari. At vbi primũ p̃dicatũ. s.a. de primo subto. s.b. prędicaretur.d. ipso addito: & .b. p̃dicaret de.c. Sed non.d. ipso addito: non oportet.a. p̃dicari illo addito de.c. substātia.n. de animali vt genus p̃dicatur. Hæc.n. vera ẽ animal ẽ suba, vt genus. Sed qa nõ accipitur animal vt genus p̃dicari de homine: ideo nõ seqt hoiem esse substātiā, vt genus p̃dicari de hoie, ideo non sequitur hoiem esse substātiā, vt genus. Quare si animal bipes, vt definitio syllogizabit de homine, debet p̃dicari de aiali rõnali, vt qd est, uel ut definitio, & animal rõnale de homine ut qd est. Sic.n. seqt animal bipes ut quid est p̃dicari de homine, qa (ut Philop. inqt) qcquid est definitio definitionis est definitio definiti, qbus sit syllm nõ esse, utilẽ ad ꝓpositũ si solũ.a. b. ꝓpõni adderet. ℭ Sed adhuc q̃res cur i syllõ reduplicatiuo reduplicatione rei nõ reqrit illius rei in utraq; ꝓpõne acceptio. ℭ Cā est, qa additio intẽtionis est quasi diminuẽs, illa rei nõ hac rõne itẽtionis additio dupla eẽ debet, nõ āt illa rei. Cũ.n. illa itẽtionis sit q̃si diminuẽs, nisi medio adderet, fiet q̃si syll̃s in q̃tuor terminis cõmittẽdo paralogismũ accñtis. At in additione rei nulla fit diminutio, nõ ergo oportet addere eā i utraq;. Hęc mihi uident, et fuerũt mihi nõ facilia. Verũ si melius occurret nõ recusabo aliter dicere. Satis.n. mihi fuit mõstrasse locũ. ℭ Aiaduerte tñ syllm duplātẽ fieri posse itẽtione ad

Quæsitũ.

Respon.

Notandũ.

dita ad utrāq; ꝓpõnẽ: nõ tñ ad alterā earũ bis, possumus n. sic syllogizare. Spẽs p̃dicatur de pluribus ut ul̃e. Hõ ẽ spẽs: ut ul̃e. Ergo hõ p̃dicatur de pluribus ut ul̃e. Silr ualet. Animal rõnale est animal bipes, ut qd ẽ: Hõ est aial rõnale ut qd est: ergo hõ est animal bipes: ut quid est. Alij āt uolũt sic esse syllogizandũ: Animal rõnale: ut qd est, ergo animal bipes ut quid est. Sed istud nõ refert, nā ipsum: ut qd est: si nõ adderet: nisi semel a parte p̃dicati: cõcludere syll̃s ipsum animal bipes esse ipsius hominis: ut qd ẽ. ℭ Sed dices tũc aliquid bis sumptũ ingrederet conclõnẽ ℭ Et solutio est, hoc nõ esse absurdũ, qa illud bis sumptũ nõ accipitur, ut mediũ, sed, ut specificatio p̃dicati, & medij: quā ingredi cõclusionẽ ꝓhibet nihi, immo in distractiuis necesse est utriq; addi, si debet i cõclõne addi. Ex his colliget hęc q̃rta suppõ, ꝙ si quod qd est syllogizabit de eo cuius ẽ, ut qd ẽ, & ut definitio oportet ipsum ut qd ẽ in utraq; ꝓpõne semel saltẽ accipi: uidelicet: in.a.b. & in.b.c. Nā sic sumpto: sequit.a. p̃dicari vt qd quid est de.c. & illo non sic sumpto: non sequitur.

Obiectio.
Solutio.

Hæc.n. ita sint, si in utroq; rõcinationis interuallo ipsum quid est quidditasq; sumatur, quidditas nimirũ antea quā concludatur in ipso medio ratiocinationis termino collocabitur. Atq; omnino si fieri potest, ut ostendatur quid nam si homo, sit.c. quidem homo.a. uero quid ẽ ipsius, siue sit animal bipes siue aliquid aliud. Si igitur huiusce rationatio fiet, necesse est.a. de qualibet.b. prædicetur. Hoc autem erit alia media inter.a. & .c. ratio, quæ quidem etiam quid est ipsius hoĩs erit. Sumitur igitur id profecto quod demonstrare oportet.b. nāq; diffinitio ipsius hominis, est.

Aial bipes vt quid est A

Animal rõnale vt quid est B

Homo C

Si igitur quod quid est, & quid erat esse utraque habent, in medio termino erat prius quod quid erat esse, & omnino si est demonstrare quid est homo, sit.c. homo.a. uero quid est siue animal bipes, siue aliquid aliud. Si ergo syllogizatur: necesse est.a. de omni.b. prædicari, huius autem erit alia media ratio, quare, & hoc erit quid est homo. Accipit igitur quod oportet ostendere. Etenim.b. est quid est hoĩs.

His quatuor sumptis. Nunc ostendit ꝓpositũ. s. ꝙ definitio demõstrari nõ possit de definito (vt quid est) nā si quid est demonstrari possit de definito. Maius extremũ de medio, & mediũ de minori extremo vt quid necesse est prędicari. Hęc consequentia patet ex tertia & quarta suppositione. Vltra si maius extremũ de medio, & medium de minori extremo ut quid est prædicatur. In medio termino erit prius quod quęrebatur. s. quod quid erat esse, quare cũ cõsequẽs sit absurdum. Primũ antecedens erit absurdum, non ergo potest definitio ut quid est de ipso demonstrari, inquit. ℭ Si igitur quid est, quod alio uerbo ẽt quod quid erat esse dicit, utraq; interualla habẽt. s. ita ꝙ extremũ maius de medio, & mediũ de minori extremo, ut quid est prędicetur. In medio termino erit prius quod quid erat esse, & ita sumetur, quod quęrebat. Deducit consequentiā in terminis, & inquit. Et omnino si ẽ demõstrare quid ẽ homo, sic.c. homo, a. uero quid ẽ ip-

Cõm. 17.

fius hominis: siue tale hominis quid ē: sit animal bipes, siue aliquid aliud.s.animal rōnale terminis sic collocatis, inqt. Si ergo syllogizatur.s.a. de.e. hoc est animal bipes de homine, vt qd est, necesse est.a. de omni.b.pdicari, vt qd est p tertiā & quartā. Huius autē erit alia media rō, hoc est, qd quidē.b.erit huius.s.ipsius.c.alia media rō.i.alia definitio quasi mediās iter.a.primā rōnē, & c.minorē: et quia.b.erit quędā media rō inter.a.&.c.erit & illa qd ē hō, videlicet rōnale animal. Quare si.a.de.b. vt qd pdicatur: &.b.vt rō media pdicat de.c.& ita iterū vt qd, demōstrans accipit i medio termino: qd oportet ostendere. Etenim accipit.b.qd est quid est hominis: & ita eius erit petitio, qd pricipio q̄rebat. ¶ Sed occurres

Dubium. Ari.accepit q̄tuor suppōnes: q̄rū prima erat syllm ēē alicuius de aliquo p mediū. Scda fuit definitionē; esse pdicatū conuersim in eo qd qd ē. Tertia fuit q ad syllogizādū definitionē de definito oportet oēs terminos sylli esse cōuertibiles. Quarta fuit ad syllogizandū qd qd ē de eo, cuius est, oportet accipi ipsum vt quid ē, i vtroq; interuallo sylli. Postea cū, pbauit propositū.s. non posse definitionē demonstrari de definito p sylim. visus est

Solutio q̄rta tm, & ita cæteræ videnē supfluæ. ¶ Et dicendū, oēs alias suppōnes fuisse necessarias, tertiā qdē & quartā ad usum pbationis, nā in pbatione necessariū est supponere nō posse syllog.zari definitionē de eo, cuius ē, nisi per mediū cōuertibile cū vtroq; extremo, & huic seruit tertia suppō: iterū necessariū est. Supponere.b.cōuertibile cū.c. &.a.cū.b.habere ipsum quid ē, nā (ut dictū est) nisi i vtroq; interuallo accipiat ipsum vt qd est, nō sequit syllogizatū esse.a.de.c.ut qd est, & ita tertia & q̄rta seruiūt pbationi. Prima āt & secūda seruiunt terminis, quibus vtimur in ipsa pbatione, nā si itēdimus pbare q definitio accipi nō potest de definito p sylim, oportet scir qd sylls sit: p quē acciperet, nō acciperet, & ad hoc seruit prima, & oportet scire qd nā sit definitio, de q̄ dicimus ipsam syllogizari non posse, & sic seruit scda. Oēs

Alia dubi igr utiles sunt ¶ Vlterius occurres quia definitio q̄ q̄rit est.a.quæ āt sumitur petiturq; est.b. Et ita nō idē quæsitū, et concessum ¶ De hac dubōne multę erāt rñsiones,

Solutio. Quinque modis fit petitio principij. diximus.n.oli quinq; modis peti principiū, vel sumi qd quærebatur, ut libro topicorū.8.dicit Aris. & elēcorū.1.

Cap. 5. Primo qdē mō: vt siquis in propōnibus id qd demr̄are vult assumat. Secūdo vt siqs volēs demōstrare particu-

Ca. 5. & 6. lare vlēm assumat illi subalternā. Tertio vt siqs vniuersalē velit demōstrare particularē petat illi subalternatā. Quarto vt siquis velit demōstrare aliquod cōiunctum: petat partē illius quālibet seorsum. Quinto uero ut siqs velit demonstrare vnū cōuertibile. Petat suū cōuertibile æquenotū cū illo, vel minus nonī, & hoc quinto mō q probare vult definitionē de definito ut qd est. Sumit alterā definitionē vt qd est aut æquenotā cum priore aut minus notā, ēt diximus, illud qd q̄ritur atq; probat: videlicet.a.esse aliud ab eo qd petitur in syllo videlicet.b. Tamen sub eadē rōne petitur.b. sub qua probat.a.quia.b.vt quid est petitur de homine, &.a.de homine q̄ritur vt qd est, & ita est idē q̄situm & concessum saltē

Quæ Neoterici. fm rōnem. ¶ Qua rōne non imperite dixerunt Neoterici in hoc syllō esse petitionē eius, qd in principio quærebatur fm intentionē, nō autē secundum rem, q̄n quærebat.a.sub intentione definitionis de.c.& petitur.b.de c.sub eadē intentione, sub qua quærebatur.a. quare eadē intentio sumitur, quæ q̄rritur. ¶ Them.āt dicit in hoc **Themist.** syllō peti qd quærebat, quatenus q intēdit probare definitionē de definito, instituebat demōstrare definitionē hominis per demonstrationē. Sed statim sumit sine demōstratione aliq; esse hominis definitionē. Est ergo petitio eius qd in principio: qa q volebat syllogizare definitionē de eo, cuius est nullā supponebat definitionem. In probando vero accepit aliquā, & ita eadē quærebat, & cōcedit. Nā supponēdo nullā, eā quā sumpsit, nō supposuit, & accipit quā non supposuit, quare eadē q̄rebat: q̄ concedit.ur. Quā rē Philop.approbat. Sed postea aliā assignat Arist.eius qd in principio quærebat, petitionē.

¶ Vlterius occurres, qa Aris.proposuit an definitio de **Dub. 5.** definito possit demr̄ari, et syllogizari, & tñ solū probat illā demr̄ari non posse. Propterea quispiā dicet eam falsā posse syllogizari. ¶ An quia idē est, nā si syllogizare **Solutio.** tur, id qd q̄rebatur peteretur. Propterea quod de demonstratione asserit, de syllogismo uoluit esse assertū.

Id autem ipsum in duabus propositionibus, & primis medioque vacantibus terminis consideretur oportet. Maxime autem id quod dictum est elucescit.

Oportet autem in duabus propositionibus & primis, et immediatis considerare. Maxime enim manifestum, quod dicitur fit.

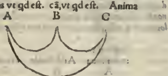
Quid velit Aris.hic nō facile patet, q̄nquidē Alexā. **Com. 28.** verba hęc aliter, Aliterq; Simplicius itelligit. ¶ Propterea vr̄ mihi Aris.remouere quādā dubitationē circa ea, quæ dixit. Accepit.n.a.esse definitionē ipsius.c. Syllogizandā.b.vero eiusdē.c.esse medi ā aliā definitionē.s.inter.a.&.c. Posset ergo quispiā dicere adhuc iter.b. &.c. esse tertiā definitionē, quā oportet assumere anteq;.b.as sumat de.c. ¶ Respōdet igitur Arist.& inquit. ¶ Oportet autē hoc ipsum qd pauloante diximus, cōsiderare in duabus pponibus, & primis, & immediatis. Nā siue iter b.&.c.det alia media rō, siue nō cū non sit processus i infinitū, tandē ad immediatā & primā rōnē oportet venire. Et tūc in talibus exemplū nostrū cōsideret, nā tale exēplū i his magis elucescet ¶ Vel vt placet Siplicio.a.de **Simplic.** b.&.b.de.c.(vt imediatas pponēs & primas assumpsit) Assignat n̄ūc cām, cur vt immediatę: & primę assumpte sunt: qa si p se acciētia p prima & immediata demōstratur: multo magis quod qd est p prima & immediata demōstrabitur, & maxime qa si p immediata definitio demonstrabil, fiet manifestius: qd dictū est.s.qd petat qd quærebatur. ¶ Vel aliter (vt Sim.ēt exponit) dicamus **Alia expo Simplicij.** q Aris.declarat q̄do volētes demr̄are definitionē, ppōnes debent assumere, & dicit oportere ppōnes duas assumere eū, q demōstrare q̄rit definitionē de definito: & primas, & immediatas. Primas quidem & immediatas, vt seruet ius demr̄onis: qd est: vt sit ex primis & immediatis, duas vero, vt magis eluceat, qd dictū est de petitione eius qd q̄rebatur: nā multitudine propōnū nō ita elucceret, cū accideret cōfusio. ¶ Hæc tertia expō refert hęc verba ad demonstrationē: p quā iducebat definitio de definito. Primæ duæ verba retulerunt ad exemplū.

Quid igitur per ea conuertuntur, quid sit anima, quid homo, uel quoduis aliud conantur ostendere, hi petunt id sine dubio quod initio quærunt, demonstrareq; nituntur. Vt si quis censuerit id animam esse, quod est sibi uiuendi causa, atque hoc numerum esse seipsum mouentem. Is enim necesse est postulet adeo animam numerum esse seipsum motu cientem, ut idem sit anima numerusq; seipsum mouens.

¶ Qui

Putauerit. Assignauerit. Assumeret. Fuerit. enim. Igitur.

Qui quidem igitur per conuersionem ostendentes sunt quid est Anima, aut quid est homo, Aut aliud quodlibet entium, quod est ex principio petunt, ut siquis putauerit animam esse eandem sibiipsi causam uiuendi. Hoc autem numerum seipsum mouentem. Necesse est enim petere animam, quod quidem est esse numerum seipsum mouentem, sic sicut idem ens.

Com̃. 19. Duplex expositio tex. vna sm veritatẽ, altera secundũ Iuniores. Expositio secundum veritatem.

Hic textus vno mõ exponitur secũdũ veritatẽ. Alio modo secũdũ Iuniores: secũdũ veritatẽ quidem. ℭ Debes scire, ꝙ quidã constituebant cuiuslibet definiti duas definitiones, & dicebant alteram de definito per alterã demõstrari: verbi causa: ipsius animæ duæ definitiones sunt secundũ Xenocratem: altera quæsita: altera concessa: quæsita vt numerus seipsum mouens: concessa sibiipsi viuendi cã. Dicebant itaqꝫ quæsitam demõstrari per cõcessam: qm̃ per ipsã viuendi cãm: demõstratur de anima numerus seipsum mouẽs. Vbi patet i demõstratione tali demonstrari definitionẽ de definito: & tamẽ nec in ꝓpositionibus, nec in cõclusione ponitur ipsum vt qd est. Aris. ergo primo demõstrauit nõ posse demõstrari definitionẽ de definito nisi in cõclusione addatur vt qd est. Alioqn̄ non magis sciremus prædicatũ syllogizatum esse definitionẽ: q̃ aliud prædicatũ. s. genus vel accidẽs: vel ꝓpriũ. Postea declarauit: nõ posse definitionẽ demõstrari de definito vt quid est: nisi in vtraqꝫ propositione ponatur ipsum (vt qd est). Quibus deduxit esse petitionem principij in medio termino. At nũc vult ostendere ꝙ dato ꝙ nõ demonstratur definitio de definito vt qd: propositiones nõ debẽt accipere vt qd est: & vbi nõ acciperetur cõclusio vt quid est, neqꝫ propositiones: licet non peteretur principiũ formaliter: peteretur ꝑ identitatẽ. s. (vt ita loquar) idẽtice, vnde iquit. ℭ Qui quidẽ igr̃ per cõuersionẽ ostendentes sunt quid est anima, vt Xenocrates: qui ostẽdit animã esse numerũ seipsum mouẽtẽ per conuersionẽ. i. ꝑ esse sibi causa viuẽdi, quæ est definitio cõuertibilis cũ illa definitiõe demõstrata. Aut qd est hõ: Aut quid est aliud quoduis entiũ: quod ex principio petit. Et assignat exemplũ: & inquit. Vt siquis putauerit animã esse eandẽ sibiipsi cãm viuendi. Hoc aũt. s. cãm sibiipsi viuẽdi putauerit esse numerũ seipsum mouentẽ, hic sic syllogizans petit qđ est in principio: nã necesse est petere animã, quod qdẽ petere est accipere ipsam esse numerũ seipsum mouẽtẽ: & ita quærebamus an anima sit numerus seipsum mouẽs, & hoc petit. ℭ Sed occurres, quia nõ petit animã esse numerũ seipsum mouentẽ, sed i minore petitur animã esse causam sibiipsi viuẽdi.

Obiectio.

R̃n. Philop.

ℭ R̃ndet Philop. Aris. supponere idẽ esse. b. &. c. hoc ẽ animã: & sibiipsi cãm viuẽdi. Cuius cãm assignat. Quia si. b. esset aliud. a. c. tũc. a. in quo ponit numerus seipm mouens. esset definitio duorũ. s. ipsius. b. & ipsius. c. qđ est cõtra p̃cepta definitionis: qa igit ita est. Patet idẽ eẽ. b. &. c. & idẽ sibi. viuẽdi cã, & anima. Quod si. b. &. c. idẽ sũt, cũ qcqđ petit de aliquo: petat de eo: qđ ẽ idẽ illi. Si de. b. i maiore petitur. a. hoc est, si de sibiipsi viuẽdi cã petit numerus seipm mouẽs: Et. b. est idẽ ipsi. c qa sibi viuendi cã ẽ. i. animę, ergo &. a. petit de c. hoc est numerus seipsum mouẽs petet de ipsa anima: sed hoc q̃rebat: igit qđ principio q̃rebat: petit. Hãc r̃nsionẽ innuit Ari. cũ inqt. Sic sicut. i. ens, q̃si dicat sic syllogizãs petit animã esse numerũ seipm mouentẽ nõ formalr. Sed sic sicut idẽ ens hoc est ꝑ idẽtitatẽ, petit. n. i maiore idẽtice: qa accipit de b. hoc est de cã sibiipsi viuẽdi: qđ est idẽ ipsi. c. aĩæ. Quare petit idẽtice: & cũ ita sit sequit i talibus syllis. In qbus nõ ꝓbatur definitio, vt qd est de definito. Adhuc cõmitti saltẽ ꝑ idẽtitatẽ petitionẽ pricipij.

Dubium.

ℭ Sed dices Ari. docuit demõstrare formalẽ definitionẽ ꝑ materialẽ. & ecõtra. Ergo docuisset demr̃are ꝑ fallatiã petitionis principij.

Solutio.

ℭ Vno mõ dici põt vtrãqꝫ definitionẽ differre a definito qa vtraqꝫ dicit partẽ: quæ nõ est suũ totũ & vtraque iter se differt. Formalis. n. ẽ res alia a definito, & materialis ẽt: sicut forma alia a cõposito, & materia sim̃r: iter se quoqꝫ differũt sicut materia & forma: at definitiones cõuertibiles, de qbus locutus est Xenocrates: erãt ambæ totales: & simplr datæ de anima. Iõ ambæ inter se eædẽ & cũ ipsa anima.

Alia solut.

ℭ Vel dici põt nõ eẽ absurdũ cõmitti petitionẽ principij demr̃onibus idẽticã. Mõ nõ cõmittat formaliter: & si dicit Aris. iducit hoc tãq̃ absurdũ cõtra Xenocratẽ: dici põt hoc nõ duxisse tãq̃ absurdũ: qa non destruxit ipsum. Sed solũ voluit inuere ẽt aliquo mõ peti in talibus syllis. licet nõ ꝓbet per ipsos definitio ut qd est, & ita nõ vt absũrdũ hoc iduxit: sed vt dignũ cõsideratiõe.

Expositio Iuniorum.

ℭ Alr̃ hic textus exponi põt secũdũ Iuniores: vt dicamus Ari. velle ꝓbare nõ posse alterã definitionẽ demõstrari ꝑ alterã vt qd est, qa peteret principiũ secundũ intentionẽ, nã cũ assumeret in minore animã esse sibiipsi cãm viuendi vt qd est: petit numerus seipsum mouens: nõ sed secũdũ rẽ intentionẽ: nã licet. a. sit aliud. a. b. tñ sub ea rõne petit. b. sub qua ꝓbat. a. nã. b. vt qd est petit de anima, &. a. vt qd est q̃rit de hoie: & ita est idẽ cõcessum & q̃situ saltem scđm eãdẽ itentionẽ, & hoc ingr. Necesse est. n. petere animã, qđ qdẽ petere est accipere numerũ seipsum mouentem i minore. Licet. n. hoc scđm rẽ nõ accipiat in minore accipit sic sicut idem ens, qm̃ accipit b. tãq̃ idem ens ipsi. a. cũ accipit sub eadem itentione. At qđ sub eadem intentione accipitur, et si non accipiatur vere idem illi, sub cuius intentione accipitur, tamen accipitur q̃si idem illi, & sic in minore petitur. a. non uere, sed vt idem ens saltem secundum intentionem. At hoc esse absurdum superius declaratum est.

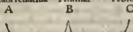
Non enim si. a. quidem ipsum b. b. uero. c. ipsum sequitur. a. diffinitio erit ipsius. c. sed de ipso tantum uere dicetur, ut patet. Neque si rursus. a. ratione substantiæ competit & de omni. b prædicatur. a. continuo diffinitio erit ipsius. c.

Non enim si consequitur. a. b. & hoc. c. erit ipsi. c. a. quod quid erat esse. Sed uerum erit dicere solum. Neque si est. a. quod quid est, & de. b. prædicetur omni.

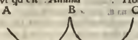
Com̃. 30.

Superius Arist. accepit nõ posse ꝓbari definitionem de definito vt qd est, nisi vtraqꝫ interualla habeãt vt qd est. Sed qa accepit hoc: & nõ ꝓbauit. Nunc ꝓbat. cũ inqt. ℭ Nõ. n. si cõseqtur. a. ad. b. & hoc. b. ad. c. erit ipsi. c. a. qđ quid erat esse. Sed verũ erit dicere solũ, sic igitur nõ põt definitio de definito demr̃ari vt quid est, si vtraqꝫ ꝓpõ accipiãtur absolute, qa vbi sic absolute acciperentur, non sequetur. a. de. c. vt quid est. Sed absolute. a. de

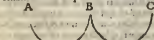
c.verbi cã,siquis sic syllogizabit, Oẽ aial est suba aiata sensitiua. Omnis hõ est aial, non ppea sequit. Ergo hõ ẽ substantia animata sensitiua: vt qd est. Erũt.n. Assumptę

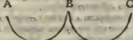

ppões verę, & cõclo falsa. Non.n. suba animata sensitiua de hoie dr ut definitio hoīs, cũ dicaꝛ de animali ut definitio, & nõ de hoie. Preterea necq; seqꝛ.a.de.b. vt qd ẽ: si altera ppõ solũ sit vt qd est, qa nõ sit in maiore accipiatur vt qd est. Non.n. sequit si.a.de.b. vt qd pdicatur: & .b.de.c. nõ vt qd est. sed absolute: vt.a.de.b. pdiceꝛ vt qd est, vnde inquit. Necq; si est.a. qd quid est, & pdicetur de oi.b. vt quid est, sup. sequitur.a. pdicari de.c. vt quid est. Non.n. sequitur: Oẽ aial est substantia aiata sensitiua

vt quid est. Oīs hõ est animal: Ergo oīs hõ est substantia aiata sensitiua vt qd ẽ, nã ambę ppões sunt verę, & cõclusio falsa, cũ (vt dictũ est) Suba aiata sensitiua nõ pdiceꝛ de homine vt quid est, sed de aiali, nisi rõne si sola mi nor hẽat qd est. Nõ.n. sequiꝛ. Oẽ animal rõnale est substantia aiata sensitiua: Oīs hõ est animal rõnale, vt qd ẽ:

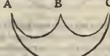

Ergo oīs hõ est substantia aiata sensitiua; vt quid est, qa (vt diximus) Substãtia aiata sensitiua non est definitio hoīs, ideo non põt inferri de homine, vt illius qd qd est. Tacuit ãt hoc Aris. quia de silibus idẽ est iudiciũ. Cũ.n. pbauit ex sola maiore hñte qd ẽ nõ sequi cõclõnẽ hñte qd ẽ: idẽ voluit eẽ itelligẽdũ de minore. Quare si debet demrari q̃d hoie suba aiata sẽsitiua, vt qd ẽ. vtraq; debet

hñc quid est, hoc pacto. Oẽ aial rationale ẽ substãtia aiata sensitiua vt quid ẽ, Oīs homo est aial rõnale vt quid est, Ergo oīs hõ est substãtia aiata sensitiua, vt qd ẽ. Sed quia conclõ ẽ falsa: & nõ rõne minoris, ergo rõne maioris. Patet ergo non posse definitionẽ de demrari definito vt quid ẽ. Q̃d erat quarta suppõ superius assumpta.

Quãquam n. animalis esse, de hominis, esse dicitur, omne n. animal rationalis particeps substãtia uere est animal particeps, quę est principiũ sentiendi, quẽadmodum & omnis hõ est animal, non tamen hoc dicitur pacto ut unum sit. Si igitur quispiã hoc hoc pacto terminos sumpserit, nunquam. a. sane quidditatem ipsius. c. substantiamq; esse concluserit.

Et n. animalis esse prędicantur de hominis esse. Verum n. est de omni, hoīs esse animalis esse sicut & de omni homine aial. Sed non sic sicut unum esse. Siquidem igitur non sic accipiat non syllogizatur q. a. sit ipsius. c. quod quid erat esse & substantia.

Q̃d autẽ ex duabus absolutis nõ syllgizetur definitio de definitio vt qd ẽ exponit p terminos. Et in a. ponit rõnẽ animalis. s. substantiã animatã sensitiuã, in. b. rõnẽ hominis. s. animal rõnale. in. c. uero ponit hominem: et inquit. ¶ Et n. animalis esse. s. suba animata sentiua, q̃ ẽ animalis est & rõ prędicatur de hominis esse. s. de animali rationali, quod est esse atq; hominis ratio. Verũ.n. est de oi, hominis esse animalis esse, qm omne animal ratiõale est substantia animata sensitiua, Sicut & de omni homine prędicatur animal, non tñ ratio animalis de rõnaẽ hominis prędicaꝛ ut vnũ esse hoc est vt quid est: nec ratio hominis de homine vt quid est, qm igiꝛ ratio aialis pdicatur de rõne hoīs non ut vnũ & idẽ rem, qd est p dicari vt quid est: nec etiã in minore accipitur vt quid est, licet posit accipi. Dicit siquidẽ igiꝛ nõ sic accipiaꝛ. s. vt quid est in vtraq; ppõne non syllogizatur q. a. sit ipsius. c. qd quid erat esse & substantia, quia ppões erũt verę & conclõ falsa, ut intelligenti patet. Perspicuũ igiꝛ est definitionẽ nõ posse syllogizari de definito vt quid est, nisi in vtraq; accipiatur (vt quid est) qd erat qrta sup põ: tacuit ãt exẽpla alia. Vbi aut maior aut minor absolute acciperetur, quia facile est inuenire. ¶ Debes scire q Simplicius probat hic non posse syllogizari definitionẽ de definito ut quid est, ex altera reduplicatiua solũ, nã modus conclõnis sequitur modũ alterius propositionis. Altera igitur ppositionũ erit reduplicatiua: q si vna, ergo & omnes. Si n. altera tãtũ sit reduplicatiua. Altera uero absoluta, cũ reduplicatiua sit potior, absoluta vero debilior pars: & conclusio semper debiliorem partẽ sequitur, vt in prioribus patet, conclusio absolutã propositionem sequetur. Quare conclusio erit absoluta: quod est contra pręsuppositum. Si igitur conclusio est reduplicatiua. Oportet omnes esse reduplicatiuas.

Si autem hoc acceperit modo: tum ante profecto. b. ipsius. c. diffinitionem sumpserit esse, quare non demonstrabit. Sumit enim id quod initio quęrebatur.

Si uero sic accipiat, prius erit accipiens in. c. quoniã est quod quid erat esse. b. Quare non demonstratum est. Quod enim erat in principio, accepit.

Probata quarta suppõne, breuibus repetit vi rõnis: q̃ hypothetice sic cõficit. Si definitio de definito demõstrabitur, Oportet vt demõstreꝛ vt quid est de suo definito

Com. 31. | Quæ Simplicius. | 1 priorũ. Ca. 15. in digressione | Com. 32.

finito. Alioquin non magis sciremus ipsam esse de suo definito definitionẽ, q̃ aliud p̃dicatũ. Si definitio demõstrat de suo definito vt qd est, oportet ut vtraq; ppõ habeat vt quid est. Sin autẽ sic accipiat in vtraq; s. assumendo semp ut qd est: prius erit accipiens in .c. definitio, qm̃ b. est qd quid erat esse ipsius, quare non demonstratum est, quod .n. erat in principio, accepit. Supponẽs .n. nullã ipsius .c. esse definitionẽ, & quęrẽs a principio an aliq̃ sit ipsius .c. definitio: accepit .b. esse ipsius .c. definitionẽ: & ita accipit: in medio, qd q̃sierat. ℭ Simplicius tribus rõnibus probauit definitionem de definito, ut qd est demonstrari nõ posse. Prima quidẽ ex eo, quod nullũ antecedens demonstrationẽ: per demonstrationẽ demonstrat. At definitio antecedit demonstrationẽ. Secunda vero ex eo, q̃a ita qui ita qdditas ad demrõnẽ se habet: vt intellectus ad animã. At intellectus prior anima est, quare & quidditas demrõne: non per demrõnẽ accepi poterit. Tertia deniq;, q̃ sũba accñte prior sit, definitio est substantia, demonstratio accñtiũ p se: quo fit, vt definitio demrõne sit prior. ℭ Sed q̃ntũ rõnes hæ valeãt dissserẽdũ nũc nõ ẽ. Trãseat ãt. atq; quo valere põt, valeãt.

Quæ Simplicius.

At qui neq; per diuisionis uiam fit ratiocinatio ut in priorũ resolutiuorum diximus libro. nunquam .n. in diuisione fit ut cum hæc sint necessario illa sequantur, sed fit perinde atq; cum quispiam inducit. Non .n. demonstrat, nam non interrogare cõclusionẽ oportet, nec quia data est. ideo ipsam esse oportet, sed necesse est ipsam esse cum illa sint: & si hisce qui respondet non dicit nec assentitur. Etenim si quispiam hoc interrogat pacto, homo animal ne an inanimatum est, deinde accipit animal, nullam prorsus ratiocinationem facit ut patet. Rursus si omne animal greßibile esse, aut aquatilem dixerit. Deinde greßibile ceperit, nullam ratiocinationem fecit profecto, nec hominem hoc esse totum animal inquam greßibile necessario ex dictis emergit, sed hoc quoque perinde ut illa sumit. Atq; nihil omnino refert siue in multis siue in paucis hoc pacto fiat, est enim idem.

Text. 4. *At uero neq; per diuisiones uia hæc syllogizat sicut in resolutione circa figuram fere dictũ est. Nequaquã .n. necessario fit rem illam esse, cum hæc sint. Sed sicut neq; inducens demonstrat. Non enim oportet conclusionem interrogare, neq; eo q̃ concedatur, esse. Sed necesse est esse, cum sint illa, & si non dicat respondens. Vtrum homo animal est, aut inanimatum? Postea accipit animal non syllogizat. Iterum omne animal aut greßibile, aut aquaticum, accipit greßibile, & hominem esse totum animal greßibile non necesse erit ex dictis. Sed accipit & hoc differt autem nihil in multis, aut in paucis sic dicere. Idem enim est.*

Com. 33. Intentio Aristo. fm The. Auer. & alios Simplicius & Philopo. Omnes fere arbitrãtur Aris. nunc velle pbare definitionẽ de rẽ, cuius est definitio, p diuisionẽ pbari nõ posse. ℭ Quã expositionẽ The. & Auer. innuunt, sequuntur quę ipsam cæteri. ℭ At melius cũ Simplicio atq; Phil. dicendum est. Cũ .n. Aris. declarauit demrãtiuam scientiam aliã esse a definitiua: & definitionẽ alterã esse a demonstratione, quia igitur, qui diuisione definitionẽ inuenit, syllogizare videtur. Ideo ostẽdit nũc diuisionẽ a demõstratione syllogismoq; ipso alterã eẽ, simulq; cũ hoc ostendens, eos, q ad definitionis inuẽtionẽ diuisione utũtur, nequaq; syllogizare. ℭ Ex his apparet error expositorũ: qui arbitrantur Aristot. velle probare definitionẽ inueniri non posse diuisiua. Methodo, qđ falsum est, nã definitio nulla alia via inueniri põt, q̃ diuisione: licet illa nõ fit absq; petitione principij. Sed itẽdit pbare diuisionẽ alterã esse a syllo: demõstrationeq; ipsa, & q̃ q vtitur diuisione ad definitionis inuẽtionẽ: non syllogizat: neq; demonstrat. Et hoc proponit Aris. cũ inquit ℭ At vero neq; via, quę p diuisiones est: hoc est neq; via diuisiua: qua vtimur ad inuentionẽ definitionis: syllogizat, sicut in libro prio. fere dictũ est, qui liber est inscriptus de solutione figurarũ. Ergo Aris. non negat definitionẽ inueniri diuisiua via. Sed ait illã nõ esse syllm, neq; demonstrationẽ, probat uero Aris. hoc primo. Syllogismus ẽ oratio: in qua quibusdã positis aliud sequitur de necessitate. Diuisio non est oratio: in qua quibusdã positis aliud seqtur: ergo in secũda figura diuisio nõ est syllogismus. De ratione ponit minorẽ: cũ inqt. Nequaq; .n. necessario fit rẽ illã esse: cũ hæc sint. q.d. Diuisio non est oratio, in qua quibusdã positis necessario alia res sequitur ex illis. Quare repete conclusionẽ s. q̃ diuisio nõ est syllogismus. ℭ Sed dubitabis fortasse, & qdẽ non ab rõne, nã in diuisiua Methodo sunt duo pcessus alter syllogismus, alter enthymema, uerbi cã. Si uoluero pbarẽ omnẽ hominem esse aial: faciã hoc pacto, Oẽ animatũ animal est, uel in animal, Omnis hõ est aiatũ, Ergo omnis homo animal est, aut in animal. Hic est primus pcessus, qui syllogismus ẽ. Secundus vero est enthymema hoc pacto, Ois hõ est aial vel inanimal. Sed non est inanimal: ergo est animal. Hoc .n. enthymema est, in quo pceditur a toto disiũcto cũ destructione alterius partis ad alterã: vel est processus quidã hypotheticus, in quo procedit a toto disiuncto cũ destructione alterius partis ad alteram. Quia si in diuisiua Methodo sunt duo pcessus, nunc saltẽ ipsa erit syllogistica fm primũ pcessum. Nõ ergo recte Aris. asserit nullo mõ diuisionẽ esse syllm, cũ secundũ partẽ sit sylls, q̃re minor rõnis Aristo. falsa est: qm̃ saltẽ fm partẽ diuisio est oratio, in qua q̃busdã positis aliud emergit. ℭ Et dicendũ q̃ definitio non probat de definito per primũ processum, vt recte Neoterici asserunt. Sed per fm, ut omnibus perspicuũ est. At secundus non est sylls, nec oratio i qua duobus ad minus positis, aliud sequitur necessario ex illis, nõ ergo diuisio erit sylls. Cũ secũda pars q̃ probat definitionẽ sylls nõ sit. ℭ Deinde sequunt illa verba. Sed sicut neq; inducens. Quæ Phil. copulat ad præcedentia, accipit .n. diuisionem non esse orationẽ, in qua q̃busdã positis aliud sequit: nõ probauit ideo secũdũ Philopo. nunc illud probare videt. Simplicius vero vult Aris. hic facere secũdã rõnẽ, p argumẽtũ a simili, sunt .n. ut inquit. Tria argumẽta: Aliud, qđ procedit ab eo, quod est magis, ad id: qđ est minus, & quidẽ negatiue, hoc pacto, vt si qd magis dicitur esse: non est, qđ minus videt esse, minime erit. Aliud qđ procedit affirmatiue ab eo, qđ minus est, ad id, qđ magis est, vt si qđ minus uidetur esse, est, quod magis vr esse, erit. Aliud qd procedit indifferẽter affirmatiue, & negatiue ab eo, qđ est simile ad id, qđ simile est, & hoc pacto (vt Simplicius autumat) Aris. argumẽtatur. Nã si quod alicui simile est, nõ est, id cui simile ẽ, minime erit, sed diuisio similis est inductioni, & inducẽs neq; syllogizat: neque demrat, ergo nec diuisio vnde inquit. Sed sicut inducẽs nõ demrat, ita sup. nec diuidẽs demõstrat. ℭ Sed q̃ro nec inductio demret, nec diuisio, Gręci interpræ tes, vt Simplicius, & Philoponus Arist. declarare volũt ex uerbis sequentibus. s. q̃a demro nõ interrogat cõclõnem, nec sumit illam: vt concessam. At diuidens, & inducens aut conclusionem interrogat, aut illam datam cõ-

Error expositorum.

Syls text.

Dubium.

Quæ Phil.

2. topico. Capitu. 27.

Q̃ro nec inductio nec diuisio demõstret Græci.

Qualis ex positio. cessamq; sumit, vt postea declarabitur. Hæc expõ uera est.sed in vno est dubiũ,qa p verba sequentia Arist.solũ oñdit de diuidente, q ipse conclõnem interrogat: aut concessam suma: ¶ Propterea tãtis viris non contradicendo. Sed solũ innuendo dicerẽ. Aris.reliqsse nobis de clarandũ qũo idiuens non demr̃at,neq; diuidens. Accepit.n.iaq; aut declaratũ.i.prio.aut iaq; nobis declarandũ. ¶ Quidã intelligentes per diuisionem primũ ꝓcessum syllogisticũ in diuisiua Methodo,dixerũt Aris.voluisse eũ nõ esse demrõnẽ, sicut nec inductio est demrõ.

Propria positio.

Expõ alia quorũdam

Qd vero nec primus ꝓcessus diuisionis syllis sit demr̃atiuus,nec Inductio, probãt,qa primus ꝓcessus diuisionis solũ syllogizat vnã categoricã de pdicato disiũcto: vt q hõ sit aial vl inanimal,q postea assumpta cũ destructione alterius partis infert alterã partẽ definitionis.s.genus,ergo ꝓcessus primus in diuisione nõ est demrõ, cũ sit ordinatus ad ꝓbãdã categoricã illã qũ pmissam in secũdo processu,sili rõne nec inductio demr̃at, cũ sit ordinata ad ꝓbãdã vlem,q postea accipiet ut ꝓpõ i demrõne,qre nec iductio,nec diuisio demr̃at. ¶ Sed hęc expõ verba Arist reddit ęquoca,qm Arist. loquens de diuisione,solũ facit mentionem de scda processu:q qñ argumentũ est a toto disiũcto cũ destructione alterius partis ad alterã,ut i eius exemplo uidebis. ¶ Expositores etiã greci ut The.S mp. & Phi.nihil primi ꝓcessus meminerũt.Aris.etiã proposuit de diuisione scdm ꝓcessum fm, qa ab illo dr̃ diuisio. ¶ Thomas expositorũ latinorum princeps,loquẽs sp de scdo diuisionis ꝓcessu.Ait nec inducentẽ,nec diuidẽtẽ posse cõcludere alterã ptẽ,vl uttm nisi det sibi a rñdẽte,q nihil aliud contineat sub illo cõi, sub quo diuisionẽ fecit. Nisi.n.det q oẽ aiatũ est aial,uel inanimal,nõ põt cõcluder q hõ sit aial. Preterea nisi det q ois hõ est Plato Cicero,Cato,et nullus alius,non põt inducere,oẽm hominẽ currere,si Plato,Cicero,et Cato currãt,Quare tã inducẽs,q diuidẽs accipit cõsensum rñdentis.At demrõ nullũ cõsensum qrit,& ita patet silitudo inter inductionẽ,& diuisionem,& q inductio non sit demrõ & ita nec diuisio. ¶ Põt etiã alr dici,qd iductio nõ ẽ demrõ, qa cũ accepimus Socratẽ currere,& Platonẽ currere,& Ciceronẽ curreẽ,non seqt oẽm hoiem currere,nisi inducẽti det a rñdẽte, vel q isti sint oẽs hois:& nullus alius replat pter hos,vel q si q alij repiant, & illi currãt.Inductio ergo nõ est demrõ,cũ sine cõsensu rñdẽtis nihil concludat. Silr neq; diuisio,diuidẽs.n.cũ accipit hoiem esse aial vel inaial,nũq; poterit inferre hoiem eẽ aial,nisi sibi det hoiem nõ eẽ inaial,aut nisi sibi det oẽm esse aial aut inaial,& nihil aliud. Patet ergo silitudo,& qũo neutra ẽ demrõ ¶ Deinde sequant illa uerba,nõ.n. oportet. Vbi fm græcos interpretes Simp& Phi. Aris. declarat qtenus diuidẽs nõ demr̃at, & rõ hæc ẽ,q diuidit aut interrogat,aut sum t cõclõnẽ,q demr̃at neq; interrogat,neq; sumit cõclõnẽ igr̃,q demr̃at nõ diuidit, nec contra q diuidit,demr̃at. Huius rõnis accipit maiorẽ, & iqt. Nõ n.eũ sup q demr̃at,oportet cõclõnẽ interrogarẽ a rñdẽte,neq; sup.eã sumere ab ipso rñdẽte, sed necesse est cõclõnẽ esse,cũ illa sint.q assumũt in orõne:& si nõ dicat rñdens,neq; assenuat,hęc ẽ maior,deiñ ponit exẽplũ,ex quo(ut mihi vr̃)vult hr̃e minorẽ.s.q q diuidit, interroget cõclõnẽ,aut ipsam fumat,et iqt. Verbi cã siqs primo interroget, Vtrũ hõ sit aial,vl inaiatũ,& itelligit p inaiatũ nõ cõius ipso aiali: q cõe est aialibus & plãtis p negationẽ,sed intelligit qd ęqle aiali.s.inanimali, ecce quo id sic qres interrogat de disiũcto mõ q qrit de aliquo disiũcto,vt interrogare de qlibet disiũcti parte,& sic ita qrẽs a rñdẽte eũ interrogare vt an hõ sit animal,q erit cõclõ: facta igr̃ interrogatiõe,postea accipit aial,& sic accipiẽs nõ syllogizat,sed solũ p cõsensum rñdẽtis q dicit hoiem nõ esse inanimal:sumit sine syllõ hominẽ eẽ animal. Patet ergo qtenus diuidẽs & conclõnẽ interroget:& illã sine syllõ sumat,q fuit minor. Preterea idẽ oñdit de diuisione,q diuidẽs inuenit differẽtiã definiti, & iqt. Iterũ si qs qrat a rñdente utrũ oẽ animal,aut gresibile,aut aquaticũ,sic quęrens interrogat de disiũcto,& de qlibet parte illius,& ita de cõclõne,assumpto consensu: q animal oẽ sit gresibile uel aqticũ,accipit q hõ sit gresibile sine syllõ,qa p consensum accipit q hõ non sit aqticũ, & ita sine syllõ sumit hominem esse gresibile, & sic patet minor. ¶ Debes scire , q ꝓposita interrogatione si hõ est animal uel inanimal:diuidens non accipit animal nullo alio accepto (vt recte expositores animaduertũt)qa accipit hominem esse animal accepto q nõ sit inanimal, Sed dr̃ accipere animal sine syllõ, qa.n.accipit a rñdente hominẽ nõ esse inanimal,sine syllõ accipit hominem esse inanimal:& hoc pacto exponit Simp.Hoc autẽ accepto ipsum subdiuidit,hõ est animal,aut gresibile, aut volatile,aut aqtile,postea sine syllõ accipit hominem esse animal gresibile,dico sine syllõ:qa solũ hoc accipit, qa rñdẽs dicit hominẽ nec esse animal aqtile, nec volatile, & ita sine syllõ sumit conclõnẽ.s.hominẽ esse animal gresibile,& non solũ accipit, q sic diuidit ipsũm qd qd est,fm partem. Sed totũ simul,et qdem sine syllõ,et sine necessitate:unde inquit.Et hominem esse totum animal gresibile non necesse erit ex dictis,sed sicut accipit partes sine syllõ,ita et hoc sine syllõ accipiet. Quod totum illud sit acceptũ sine syllogismo, Patet, nam diuidens a respondente accepit partes ex destructione oppositarũ partiũ. Qd vero non de necessitate, patet etiã,qd concessis partibus seorsum,non sequitur totũ. Non.n.ualet a diuisis ad coniunctum, vt in libr.de interpre.dictũ est. Non enim valet Socrates Cytharedus , & bonus,ergo bonus Cytharedus. Patet igitur diuisionem qua inuenitur quęlibet pars,& totũ non esse demonstrationem. Tum quia aut interrogat conclusionem,aut sumit,et totum non de necessitate concludit. Et quia pauca erant, quę in exemplo accepit. Duo.n.accepit.s.animal,et gresibile:& quia possent plura accipi:propterea inquit. Differt autem nihil in multis,aut in paucis sic dicere , idem enim est,quia omnia accipientur sine syllogismo.

Confutatio

San. Tho.

Debitũ medium Inductionis.

Notanda.

Fit igitur ut hisce qui hoc procedunt modo inutilis sit hic usus,& ad ea quorum fieri ratiocinatio potest. Quid uero prohibet ut illud totũ uere quidem dicatur de homine,non tamen quid est,neq; quidditatem declaret.

Asyllogisticus quidem igitur et usus sit sic procedentibus, Et de contingentibus syllogizare , quid enim prohibet hoc, Verum quidem omne esse de homine,non tamen quod quid est,neq; quod quid erat esse ostendens.

Primo cõcludit diuisionem esse asyllogisticã, & inquit. Asyllogisticus & non demr̃atiuus igit & vsus diuisionis,fit.s.ꝓcedẽtibus(vt dictũ ẽ) est ergo conclõ , vsus diuisiuus:q inuenitur definitio est asyllogisticus. ¶ Sed tunc est dubitatio,qm qlibet definitionis pars potest syllogizari de definito,verbi causa, possumus syllogizare

Com. 34.

Dubi.

Primo

de homine syllogizare bipes,hoc pacto.Oē animal ere
ctæ staturę est bipes: Hō erectę staturę ē,Ergo hō bipes
est.Ergo via diuisiua definitio pōt syllogizari de defini
to hoc pacto.s.q̄libet partē proprio syīso syllogizādo:
quibus seorsum syllogizatis,pōt diuidēs inferre totam
definitionē de definito , unde inqt.Et de cōtingētibus.i.
de partibus definitionis indifferenter sumptis syllogiza
re seorsum,qd.n.prohibet hoc,hæc est dubitatio . Vbi
Respon. verbū.n.interrogatiue legendū est . ¶ Respondet illud
fieri posse:& seorsum:& simul.non tñ qui sic syllogiza
ret & partes seorsum & totum,ostenderet quod qd est,
aut quod quid erat esse , quia non haberetur illud totū
de definito ut quid est , quare non haberet intentum.

Quid isup obstat,ut aut addatur subæ quidpiā,aut auferatur.
Amplius quid prohibet aut apponere,aut auferre,aut excede
re aliquid substantiæ.

Comē. 35. Probauit q̄ via diuisiua ad probandum definitionē
de definito nō est vtilis ad venandum definitionem de
definito vt qd est.Sed ad venādum ipsam absolute. Se
Expositio Latinorum. cundum igitur Latinos interpretes Arist.probat ipsam
definitionē de definito nō posse probari vt qd est sc̄da
Sylls̄ itat: rōne,& iuxta aliquos sylls̄ sic componitur.Definitio ali-
cuius rei deducit per aliqua certa,qbus nec addere,nec
subtrahere:nec excedere oportet.Nihil āt prohibet di-
uidentē apponere supra his , quę sufficiunt ad ipsum est
qd ē,aut auferre aliquod necessariorū: aut excellere rei
substātiā.Ergo diuidēs non syllogizabit definitionē, vt
quid est.Iuxta vero alios,sic cōponitur, Nullius sylls̄ i-
differens ad definitiones supfluas,& diminutas, & exce
dentes est cōueniens in probādo definitionē , vt qd est.
Refutatio expōnis. Sed diuisio est hmōi.igr̄ non est cōueniens ad proban-
dū definitionē de definito,vt qd ē syllogistice. ¶ Sed li
cet hæc expō diligēs sit,nō tñ litera Aristotel.vr̄ syllogi
stica,sed q̄onaria,siue interrogatoria, ut inspicienti uer-
Expositio.ij Philopo. ba gręca patet. ¶ Propterea Phil.dupl̄r exponit textū
hunc. Primo,q̄ cū Arist.accepisset diuisionem utilē esse
ad uenandū definitionē absolute:licet nō ut quid est.Cō
tra hoc dubitat ex eo,quia in diuisionibus accidūt pec-
Diuidēs in diuidendo trifariā peccare potest. cata,& Diuidēs in diuidēdo trifariā peccare vr̄. Primo
si diuisioni addat differentias q̄sdā,q̄ non aptæ sunt ad-
di,vt dato q̄ hō sit animal, & velit inuenire differentiā,
diuisioni animalis apponat masculinū & fœmininū du-
cens q̄ animal aliud sit masculinū,aliud fœmininū,nō.n.
in his animal oē continetur:nā quæcunq; ex putefactio
ne animalia fiūt,neq; fœminina sunt neq; masculina : vt
hic Philo.inquit,& Arist.in libro de generatione anima
liū.Secundo si dato q̄ homo sit animal,& velit quęre-
re differentiā ipsum diuidat per vlliores differentias: vt
per rōnale aut irrationale,& particulares subticuerit: q̄
sunt post illas,vt bipes,& q̄drupes, & id genus. Tertio
vt dato q̄ homo sit animal, & velit per diuisionē inue-
nire differentiā,trāscendat diuidēdo animal p particula
res differētias,& vniuersaliores itermedias omittat: vt
si dixerit animal aliud esse mortale,aliud immortale de
relinquens vniuersaliores differentias rationale, scilicet
& irrationale. ¶ Est ergo dubō diuidēs in diuidēdo pōt
trifariam errare:ergo diuisio erit inutilis ad venādū de
finitionem etiā absolute de definito,cum.n.in regula er
ror esse potest,non bene aliquid per ipsam colligi pōt:
inquit. ¶ Amplius qd prohibet ipsum diuidentē postq̄
sumpsit genus definiti apponere aliquid substātiæ diui-
sæ:faciendo generis diuisionē per differētias extraneas,
& nō aptas generi: quod diuiditur. Aut qd prohibet ali
quid subę diuisę auferre: vt si diuidens genus diuidat p
differentias cōmunes in illis sistendo: nec vltra illas pro
cedendo.Aut quid ꝓhibet excedere aliquid substantię
diuisæ,id est transcendere diuidendo genus p particula
res differentias,p̄termittendo cōes & intermedias: & sic
p substantiā intelligit illud,quod diuidit,vt genus . Cū
igitur in diuidendo peccata sint. Iure diuisio regula esse
non pōt ad colligendū definitiones nec absolute,nec vt
qd est de definito. ¶ Hęc ergo expositio refert illa tria Ad qd referentur illa. 3. verba. s. apponere auferre & excedere.
verba,apponere,auferre,& excellerē ad diuisionē,& sub
stantiā ad illud genus,qd̄ supponitur de definito , & qd̄
postea diuidit. ¶ Vel aliter tria illa verba referri pos-
sunt ad definitionē: & substantiā ad ipsum definitū. Nā
cū dixisset,q̄ nihil impedit omne,qd̄ ex diuisione cōpo
nitur,vt animal bipes:prædicari de homine , non tñ ut
quid est ¶ Obijcit contra hoc : qm̄ diuidens potest vl-
tra essentialia definitionis apponere accidētia , ex qbus
corrumpetur definitio,vt si vltra animal rationale mor
tale,q̄ sunt essentialia: apponat recte ambulans, & latas
habens vngues,nam sic non erit proprie definitio , cum
addat accidentia. Insuper pōt diuidens accipere ex di-
uisione genus & cōes differentias,auferens proprias, ut
si ex diuisione dixerit aīal rationale,prætermittēs bipes
uel mortale. Pręterea pōt diuidens ex diuisione colli ge
re genus: & ultimas particularesq; differentias: præter-
mittēs intermedias: Vt si dixerit animal bipes p̄termit-
tens rationale.Cū igit ex diuisione colligere possit has
definitiones improprias,& in diuidendo cōmittere hęc
peccata in definitione:non uidetur diuisio uia cōueniēs
ad colligendū definitione de definito nec absolute, nec
ut quid est: inquit. ¶ Amplius quid prohibet diuidentē
ipsum in diuidendo apponere aliquid substantię defini
tę,ut differentias accidētales.aut auferre aliquid substā
tię definitæ: scilicet relinquendo vltimam differentiam.
colligendo solum ex diuisione communes differētias.
Aut excellere siue transcendere .siue(ut ita dixerī)salta
re:ex diuisione prętermittendo intermedias differen-
tias,& aliquid substantię definitę,hoc est differentiā par
ticularem colligere: quasi dicat nihil: si ergo ex diuisio-
ne diuidens colligere potest definitiones ita peccan-
tes: videtur ex diuisione definitio non esse colligenda,
nec absolute,neq; ut quid est ¶ Animaduerte non nul- Nota.
los dixisse hanc instantiam fuisse Speusippi Platonis di
scipuli aduersus ea quę dixit Arist.nā cum dixisset Ari-
sto.diuisionem utilem esse ad colligendum definitionē
saltem absolute de definito.Obijcit Speusippus,ex diui
sione diuidēs colligit definitiones peccātes, ergo ē sim-
pliciter inutilis,& ita nec ad colligēdum definitionem
absolute,nec ut quid est,utilis est. ¶ Alexander uero as
serit hanc obiectionem esse factam ab ipso Aristotel.
sibijpsi,& non a Speusippo. Sed quouis modo sit , hoc
ad rem paruum refert.

Aut prætermittatur, Atq; hæc quidem eueniunt, sed summam
quispiam dixerit uniuersa ea quæ hoc ipso quid est prædicātur.
Et adhibita diligentia post primi diuisionem alteriusue postula-
tionem ipsius rursus postularet distributionem deinceps faciam.
Atq; adeo ut nihil prætermittatur quod quidem est necessarium.
Si omne cadit in diuisionem , & nihil deest. Id uero est necessa-
rium. Indiuiduum enim iam esse oportet.

Hæc igitur dimittuntur quidem, contingit autẽ soluere accipiendo in eo quod quid est omnia, & quod est consequenter ad diuisionem; faciendo concessum primũ, & nihil relinquendo. Hoc autem necessarium est, si omne in diuisionem cadit, & nihil relinquit, hoc autem necessariũ est. Indiuiduum.n. specie oportet esse.

Cõm.36. Dicebamus Aris. soluere nunc instantiam uerũ primo secundum alios, cũ inquit. Hæc igitur dimittuntur: hæc.s. apponere, & auferre, & transcendere, dimittuntur quidem: hoc esse concedi solent: & põt intelligi in diuisione. & põt intelligi in definitione: quasi velit dicere instantiam illam ab aliquibus recipi, ut ĩ solutũ argumẽtũ: uel fortasse non soluit secundum alios, sed secundũ veritatem. q.d. concedo peccata illa tria in diuisione accidere posse: aut in definitione, quę diuisione colligitur. Verũ (vt dicit Simplicius) corrigi possunt duobus seruatis in ipsa diuisione, quorum primũ est, ut diuidens essentialia sumat, vt genera, & differentias. Secundum est ut diuisione continua proficiscat vsque ad vltimã differentiã, quæ est specie indiuidua. Nã cum hęc duo obseruentur, tria peccata, quę dicta sunt, corriguntur. Vel fortasse tria illa peccata corrigi possunt, tam in diuisione: ꝙ ĩ definitione, si tria obseruentur, quę Aris. tangit, unde inquit. ℭ Hæc igitur.s. tria peccata.s. apponere, auferre: & transcendere diuisioni, vel definitioni dimittuntur q-dẽ: hoc est permittuntur quandoq;: atq; concedũtur fieri. Cõtingit autem hęc tria peccata soluere hoc est corrigere. ℭ Q̃uo vero corrigantur exponit: cũ inquit. Primo in accipiendo in ea quod quid est omnia: hoc est in accipiendo ea, quę secundũ subam ꝑdicantur, & non accidẽtia, & sic corrigit primũ peccatũ, quod erat, cũ diuidẽs accipiebat genus, & ipsum postea diuidebat ꝑ q̃dã accñtia: & accipiendo qd̃ est consequẽter ad diuisionẽ: nõ saltando ad vltimã differentiã relinquendo intermedias, & ꝑ hoc corrigit tertiũ peccatũ, quod erat cum diuidẽs post assumptũ genus ipsum diuidebat ꝑ vltimas differentias omittẽs cões & intermedias. Addit faciendo primũ genus, vt cõcessum hoc est mõ sumat primũ genus, vt cõcessum de definito (vt exponit Phi.) Nã vt pulchre Simplicius declarat: diuidẽs a principio supremũ genus sine demrõne petit, & vt cõcessum sumit: postea ipsum diuidit ꝑ essentiales differẽtias ordinate atq; cõtinuate, & corrigẽdo peccatũ ſm inquit, & nihil relinquẽdo vsq; ad vltimã differẽtiã, cũ.n. sic facit, corrigitur secundũ peccatũ qd̃ erat, cũ diuidẽs non cõplebat diuisionẽ vsq; ad vltimã differentiã. Ecce ꝙ tres sunt obseruatiões quę haberi debẽt ĩ diuisionibus vtilibus ad colligendũ definitiones, & nõ duę (ut Simplicius autumat) Addit, hoc autẽ (vt Phil. inquit) vt nihil apponatur diuisioni vel definitioni: nihilq; auferatur: atq; transcendat: tunc fit de necessitate, cũ omne in diuisionẽ cadit, & nihil relinquat diuidẽs. Simplicius vero exponit si oẽ ĩ diuisionẽ cadit, qd̃ in recta linea est: & nihil diuidẽs relinquat eorũ: quę in latitudine sunt, & a latere: quasi dicat corriguntur illa tria peccata necessario, cum oẽ quod in recta linea est, diuidit: & quidẽ nihil relinquendo de differẽtijs illius lateralibus, vt si diuidit animal non ꝑ gressibile, & volatile tantũ, sed etiã per aquaticũ, &c. Addit aũt hoc aũt necessariũ est, hoc est vtile, nã (ut Simplicius & Philo dixerũt.) Primũ necessariũ sumptũ est pro necessario sequi, Secundũ ꝓ vtili, quasi dicat, hoc ãt.s. diuidere hoc mõ diuidenti vtile. Indiuiduũ.n. spẽ oportet esse, & per indiuiduum spẽ, intelligit vltimã differentiam vt Simplicius & Philo. intellexerũt: quę nõ dicitur indiuidua, quia non possit diuidi: sed q̃a ipsa addita, non opus est vlteriori additione, vel q̃a ꝑ ipsam indiuisibiliter definitio cõuertitur cum definito: Aut (vt Philopo. inquit) indiuidua dicitur: quia vltimo occurrit diuidenti: & non apta est in vlteriores differentias diuidi. Patet igitur quomodo diuisio vtilis est ad colligendũ definitiones, vtpote cũ diuidens tribus illis seruatis in diuisione, proficiscitur.

Dubi. ℭ Sed occurres, quia nullo modo diuisio vtilis videt ad definitionẽ colligẽdã, qm̃ diuisio est posterior cõpositione: & definitio cõpositio quædã est: posterior ergo est diuisio definitione, non ergo ad illã vtilis videtur.

Solutio. ℭ Dici potest quod diuisio est prior cõpositione, et posterior, prior: q̃a diuisio generis ẽ prior compositione speciei, quæ est definitio, Posterior uero; quia diuisio speciei posterior est compositione speciei.

At quãq̃ id fieri potest, nulla tamẽ hoc pacto unquã efficitur rõcinatio. Sed si noscere diuisio facit: alio quodam id facit modo,

Sed syllogismus tamen non inest. Sed siquidem alio modo cognoscere facit.

Com.37. Ostendit vtilem esse diuisionem ad definitionẽ colligẽdam saltem absolute, licet non vt quid est. tribus obseruatis, & quia posset quispiã dicere, est ne diuisio his seruatis syllogismus, vel demonstratio, Respondet, & inquit. ℭ Sed syllogismus tamen non inest, & per inest, ĩtelligit est. q.d. licet diuisiua Methodus sic correpta vtilis sit, non tamen est syllogismus, scilicet demõstratiuus. Sed siquidem diuisiua Methodus definitionem cognoscere facit, supple tu: alio modo illam facit cognoscere: ꝙ facit demonstratio. Facit enim cognoscere alio modo, q̃a sicut inductio ex datis a respondente aliquid cognoscere facit, non tamen demonstratiue, ita diuidẽs ex diuisione, definitionem componens aliquid cognoscere facit, licet non syllogizat. Sed (vt Philopon supplet) per parabolam uel comparationem ostendit.

Atq; hoc quidem non est absurdum. Neq;.n. is qui utitur inductione fortasse demonstrat. Notum tamen aliquid facit.

Et hoc quidem non est inconueniens, neq; enim inducens fortasse demonstrat, sed tamen ostendit aliquid

Comẽ.38. Sed adhuc obijcies, Omnis cognitio alicuius ex alio deducti est syllogistica, atq; syllogismus. Sed cognitio definitionis per diuisionẽ est alicuius, quod ex alio infertur. Ergo diuisio ẽ syllogismus. Respõdet ergo Aris. negando maiorem: quia non omnis cognitio alicuius, quod ex alio deducitur est syllogistica vel demonstratiua. Propterea dicit. ℭ Et hoc quidem non est incõueniens, nam falsa est maior, ideo non est absurdum asserere aliquam cognitionẽ alicuius ex alio deducti non esse demonstratiuam, & affert instantiã, qm̃ cognitio ꝓpositionis vniuersalis ex particularibus fit per inductionem, quæ tamẽ non est syllogismus demonstratiuus inquit. Neq;.n. inducens fortasse demõstrat, dixit fortasse: quia aliqua inductio vim habet demõstrandi: vt.2. priorum dicit Auerroes, et secundo physicæ auscultationis, Cap 19. vtpote illa, quæ fit ex his, quæ sunt per se. Licet igitur inductio non demonstret, tamen ostendit aliquid: quia vniuersale ex manifestis nobis singularibus..

Rõcinationẽ ãt nõ dicit, qui diffinitionẽ ex diuisione dicit. Nã ut ĩ cõclusionibus quæ sine medijs ĩferũtur, si quispiã dixerit hoc necesse est esse cũ ista sint, fit ut interrogetur pp quid, sic et ĩ diffinitionibus

nitionibus

nitionibus cum per diuisionem inuestigantur fieri potest. Nam cum hæc conficiatur diffinitio hominis animal mortale pedes habens bipes ac alias uacans. Cur hoc in unaquaq; partium additione nimirum interrogatio fieri potest.

Si syllogismũ autem non dicit ex diuisione eligẽs definitionẽ. Sicut enim in conclusionibus quæ sine medijs sunt si aliquis dicat quoniã his existentibus, necesse est hoc esse, contingit interrogare propter quid, sic et in diuisius terminis, quid est homo, animal mortale, pedes habens, bipes sine pennis, propter quid secundum unamquamq; appositionem.

Comẽ. 39. Syllo. text. Quod proximis verbis acceperat hoc pacto syllogizare videtur. Nulla ratio qua habita, & completa cõtingit quærere propter quid est, demonstratio. Sed diuisio est ratio, qua habita & completa contingit quærere propter quid. Ergo non est demonstratio: Primo accipit conclusionem, & inquit. ℭ Syllogismum autem, scilicet demonstratiuum non dicit ex diuisione eligens definitionem. Hæc est conclusionis vis. Deinde ponit minorem, & quasi eius expositionem per comparationẽ: et inquit. Sicut enim in conclusionibus, quæ sine medijs sunt, si aliquis dicat, quoniam his existentibus, necesse ẽ hoc esse, contingit interrogare propter quid, sic & in diuisis terminis: hoc est in definitionibus, quæ per diuisionem inuestigantur, supple contingit interrogare propter quid, vt si per diuisionem concludatur quid est homo, & dicatur ꝙ est animal mortale, habens pedes: bipes: sine pennis contingit interrogare propter quid secundum vnamquanq; appositionem, idest secundũ vnãquanq; partium additionem, hæc est quasi minor. ℭ Et per conclusiones sine medio Themistius intelligit Enthymemata. In quibus medium verbis explanatum nõ est: sed mente conceptum. nam post illatam conclusionem contingit quærere. ℭ Philoponus vero intelligit syllogismos, qui ex medians propositionibus constant: nam post illatam conclusionem contingit quærere. ℭ Ego vero dicerem cum Themistio: nam Aristoteles per hanc similitudinem vult habere, ꝙ sicut in conclusionibus sine medio contingit quærere de illata conclusione propter quid: ita post illatam conclusionẽ a diuisione, contingit quærere de vnaquaq; parte eius propter quid. Modo quando syllogismus est ex mediatis non de conclusione, sed de propositionibus contingit quærere. Melius ergo cum Themistio, nã post illatam conclusionem Enthymematis de conclusione contingit quærere propter quid: & ita similitudo verior est.

Quid the. intelligat p conclusio nem sine medio. Philopo.

Propria expositio.

Dicet enim atque ostendet per diuisionem, ut putat, omne animal aut immortale esse aut mortale. Talis autem oratio tota non per ratiocinationem esse ostenditur. Quare etiam si definitio per diuisionem demonstraretur, nunquam tamen per ratiocinationem conficitur.

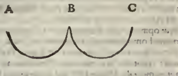
Aĩal verbum additum est. *Dicet enim & demonstrabit diuisione sicut opinatur quoniam animal, aut mortale, aut immortale est. Huiusmodi autem oratio omnis non est definitio, quare si diuisione demonstrauit, tamen quod & definitio est, non syllogismus fit.*

Cõmẽ. 40. Dictum est diuisionem non esse syllogismum. Contra quia diuisio fit ex duobus processibus. Primum sumit pro concesso hominem esse animal, & postea accipit, omne animal esse mortale vel immortale: ex concesso pro minore: & assumpto pro maiore sequitur hominem esse mortalem vel immortalem. Secundus sumit a respondente hominem non esse immortalem, & ita argumentatur, Omne animal est mortale vel immortale, & homo non est immortalis: ergo est mortalis. Vbi patet primum processum esse syllogismum, qui tamen est diuisio, vel diuisiuæ Methodi pars. ℭ Respõdet Arist. Dicet enim & demonstrabit per diuisionem sicut opinatur ipse diuidens cum syllogizat: quoniam omnis homo ẽ mortale, aut immortale, & sic legit Simplicius, nam in verbis græcis non legitur verbum animal: vtpote sic argumentans. Omne animal mortale aut immortale. Omnis hõ ẽ aĩal Ergo omnis homo est mortalis vel immortalis. Philoponus illi uerbo oẽ, qđ græce est πᾶν: suppleuit animal, & tunc lege sic. Etenim diuidens cum syllogizat, dicet & demonstrabit per diuisionem omnem hominem esse mortalem vel immortalem, quoniam animal aut mortale, aut immortale est, & supple omnis homo est animal, dicet & demonstrabit, non propria demonstratione, sed ut opinatur demõstrare, quia sibi videtur demonstrare. Verum huiusmodi vniuersa oratio, quæ est cathegorica de prædicato disiuncto, non est definitio, et addit, quare etiam si concedamus, quod ostenditur aliquid ex diuisione non fit tamen ex diuisione demonstratio definitionis: quoniã neq; definitio fit syllogismus: id est conclusio (vt exponit Philo.) Sic igitur diuidens nõ syllogizat, & dato ꝙ syllogizat, syllogizat vnam cathegoricam de prædicato disiuncto: quæ non est definitio. & dato ꝙ tota diuisiua Methodus, quæ constat duobus processibus, aliqđ ostendat definitio, quã demonstrat, nõ est syllogismus, hoc est conclusio. Nõ enim demonstrat ipsam vt quid est. ℭ Debes scire ꝙ tam diuidẽs ꝙ inducẽs aliqđ ostẽdit, vterq; tamen sumit a respondente, diuidens enim sumit a respõdente primum genus de definito, uerbi causa ꝙ omnis homo sit animal. Deinde accipit ꝙ omne animal aut mortale est, aut immortale, ex his cõcludit, ꝙ omnis homo mortalis vel immortalis: deinceps in secundo processu sumit, ꝙ homo nõ sit immortalis ab ipso respondente, & demum infert ꝙ omnis homo est mortalis, quare animal mortale. Inducens vero accipit Socratem currere, & Platonem currere, & Ciceronẽ, Sed ꝙ alij omnes similiter, sumit a respondente, vel ꝙ isti sint oẽs homines, vel quod omnis homo sit Socrates, & Plato, & Cicero: & nullus alius: etiam sumit a respondente, et ita tam diuidens, ꝙ inducẽs aliquid ostẽdit, vterq; vero petit: aut aliquid a respondente, aut id: quod in principio quærebatur. Diuidens enim petit a respondente, aut quod est æque notum aut quod est conuertibile, & æquale. Inducens vero petit, quod a principio quærebatur, quia sumit a respondente conclusionẽ formaliter: antequam inferat eam: vtpote cum dicit, & sic de singulis: vel aliquid tale.

Sed ne fieri potest ut ipsum quid est, accommodatum substantiæ demonstraretur, ex suppositione tamen, hoc pacto, ut accipiatur id quidẽ proprium quod ex hisce constat, quæ hoc ipso quid est, prædicantur, diffinitionem esse, hæc autem sola dicto prædicari modo, totumque quod ex hisce constat proprium esse. Id est enim illius nimirum ratio.

Sed utrum etiam sit demonstrare quod quid est secundum substantiam? ex suppositione tamen, accipientem ipsum quidem quid erat esse, id esse, quod ex his est, quæ in eo quod quid est, sunt proprijs. Hæc autem in eo quod quid est sola, & proprium omne. Hoc enim est esse illi. Text. 5

Hois qđ quid est | Propriũ hois qd de hoie vt qd est dř. | Aial bipes rõnale mortale.

Cõmẽ.41. Expõ The. Quid sit syllo.diffi nitiuus.

Transit in aliud problema, quod secundũ Themistiũ sic intelligitur: Vtrũ definitio possit demõstrari de definito per syllogismum definitiuum, est autẽ syllogismus definitiuus ille: qui definitionẽ definitionis pro medio accipit, verbi causa, definitio definitionis hominis est: proprium hominis, quod de homine: vt quid est, dicitur, erit ergo syllogismus. Omne proprium hominis, quod de homine, vt quid est: dicitur, est hominis quod quid est. Animal bipes rationale mortale est proprium hominis, quod de homine prædicatur, vt quid est: Ergo animal bipes rationale mortale est hominis quod quid est. Quærit ergo vtrum definitio de definito demonstrari possit per syllogismum definitiuum, inqt. ❡ Sed vtrum etiam sit demonstrare quod quid est secundum substantiam, idest essentiale de definito ex suppositione tamen: sit demonstrare dico accipientem ipsum quidem quod quid erat esse, id esse: quod ex his proprijs ẽ, quæ in eo quod quid est: sunt quasi dicat, ita vt accipiens sumat, quod quid erat esse: scilicet hominis est illud, quod ex his proprijs est, quæ in eo quod quid est: sunt, & hæc tanq̃ maiorem. Hæc autem.s. animal bipes rationale mortale sola sunt in eo quod quid est, & omne ex his compositum est proprium, & hanc accipiat tanq̃ minorem. Et concludo, ergo hoc totum: videlicet animal bipes rationale mortale est illi, scilicet homini esse atq; ratio: ubi patet, verbum.n. illatiuum esse quęrit ergo vtrũ hoc pacto ex definitionis definitione possit definitio de definito demonstrari. Appellat autem Arist. hunc syllogismũ ex suppositione definitionis, definitionis. Non.n. dicit hic syllogismus ex suppositione, cum sit categoricus, sed dicitur ex suppositione: quia in ipso supponitur definitio definitionis, & hoc pacto etiã Philoponus exposuit, & Simplicius, licet obscure.

An & hic rursus sumitur diffinitio, necesse est enim per medium ipsum ostendere.

An iterum accipit quod quid erat esse, & in hoc, necesse est.n. per medium demonstrare.

Cõmẽ.42. Respondet definitionem de definito hoc pacto demonstrari non posse: qa in medio acciperetur quod qd erat esse, quod demonstrandum erat: accipitur quidem actu atq; in propria forma, & non solum potẽtia. Cũ.n. dicitur in minore animal bipes rationale mortale propriũ hois est, quod de hoie, vt qd est, dicitur: nihil aliud est, q̃ constituere hominis definitionem esse animal rationale mortale bipes, quod quærebamus, inquit. ❡ An iterum vtens hoc syllogismo accipit in medio, & in hoc syllogismo quod quid erat esse, necesse enim est: hoc est, quod quidẽ necesse est per mediũ demonstrare.

Præterea quemadmodũ nec ĩ ratiocinatione sumitur quid est ratiocinari, semper.n. tota uel pars est propositio ex quibus rõci natio constat, sic neq; diffinitionem oportet in ratiocinatione inesse, sed seorsum a propositionibus esse. Atq; ut si quis ambigat, si ratiocinatio sit confecta necne, obuiãdum est asserendo ratiocinationem esse extructam id.n. ratiocinatio, sic & ad eum qui dicit non diffinitionem esse conclusam asserendum est diffinitionem esse conclusam. Id.n. nobis supponebatur esse ratio diffinitione. Quare necesse est & sine ratiocinationis & sine diffinitionis ratione, aliquid per ratiocinationem conclusum esse.

Amplius sicut in syllogismo non accipitur quid est syllogizare (Semper enim tota aut pars est propositio ex quibus est syllogismus) sic neq; quod quid erat esse oportet esse in syllogismo. Sed seorsum hoc appositis esse, & ad dubitantem si syllogizatur uel non syllogizatur hoc, obuiando: quoniam hoc quidem erat syllogismus, et ad eum, qui dicit, quoniam sic quod quid erat esse syllogizatur quoniam sic. Hoc enim positum est nobis, quod quid erat esse, quare necesse est & sine ipso quid est syllogismus, aut sine quod quid erat esse, aliquid syllogizare. quidem n.

Cõm.43. Secundo hoc idem probat exẽplariter (vt dicit Philopo.) hoc modo quemadmodum non contingit in cõbinatione syllogistica sumi medium definitionẽ syllogismi sed alterum proprium & conueniens, qm̃ propositio sumpta in syllogismo semper totum aut pars est idest semper velut maior sumitur, aut minor: ex quibus propositionibus fit syllogismus, sic neq; definitionẽ definitionis possibile est medium sumere terminum in demonstratione definitionis: in qua cõcluditur q̃ hæc definitio animal gressibile bipes definitio est huius definibilis: scilicet hominis. Sed debet definitio syllogismi & definitionis seorsum a positis in mente seruari velut regula duplici de causa ad obuiandũ contra dubitantẽ an sit syllogismus hic uel ne, quẽ fecimus, & hæc definitio, quam conclusimus sit definitio vel ne: & ad confirmationẽ eius, qui dicit hunc esse syllogismum, & definitionem esse conclusam, vnde inquit. Sed seorsum hoc appositis esse oportet: scilicet definitionem definitionis, & definitionem syllogismi, & hoc duplici ratione: & ad dubitantẽ si syllogizatur, vel non syllogizatur hoc, obuiando, quoniam quidem hoc erat syllogismus asserendo & syllogizatum. Similiter ad dubitantem an conclusum sit definitio asserendo contra ipsum, q̃ est definitio. Et ad eum, qui dicit, quoniam sic quod quid erat esse syllogizatur, confirmando quoniam sic syllogizatur, simili modo & de syllogismo, confirmando esse syllogizatum si quis dixerit esse syllogizatum. Hoc enim & ad hoc ipsum quod quid erat esse syllogismi & definitionis positum erat esse, vt obuiemus, & confirmemus ex his concludit propositum, & inquit. Quare necesse est & sine ipso quid est syllogismus aliquid de aliquo syllogizare, & sine quod quid erat esse definitionis aliquid de aliquo ut quid est syllogizare. Secundum ergo Philoponum probatio est per exemplum. Potest tamen esse vis syllogismi: nam quod vt regula supponitur non accipitur in syllogismo: definitio definitionis, vt regula supponitur ad obuiandum & ad confirmandum, ergo in syllogismo non accipitur. ❡ Quo vero ad verba attinet. Debes scire hunc textũ esse in græco, & in latino valde fragmentatum. Propterea de licentia interpretis suppleui quædam verba, vt patet consideranti verba græca. Cõmẽ.50.

At.n. neq; sic bene sese habebit ipsius qdẽ probatio, si ex suppõne ẽt quispiã ipsum oñdat hoc pacto, si rũ mali ẽ diuisibile eẽ, quibus

quibus aūt contrariū, eorū et rō cōtraria est rō cōtrarij atq; bonū est malo cōtrariū, et indiuisibile diuisibili, rō boni nimirū est indiuisibile esse. Et hic enim accipietis diffinitionem ostendit.

Tex.6. *Et si ex suppositione demonstraret: ut si malo inest diuisibile esse; in contrario autem est: quod in cōtrario est esse: in quibuscunq; est aliquod contrarium: Bonum autem malo contrarium est; & indiuisibile diuisibili. Est itaq; bonum quod est indiuisibile esse. Etenim hic accipiens quod quid erat esse, demonstrat.*

Com.44. Transit ad aliud problema an .s. definitio de definito demonstrari possit p syllm hypotheticum acceptū a loco cōtrarij, quē Themistius appellat syllm a fictione & subiectione, qui hoc mō conficit, si definitio mali est diuisibilitas, & cōtrarij contraria definitio est. Dico in quibuscunq; reperit cōtrariū; Bonū aūt malo cōtrariū est, & indiuisibile diuisibili, ergo definitio boni est esse indiuisibile. Simul itaq; quęrit, & soluit problema cū inquit. ¶ Et si ex suppōne .i. sumpta a definitione contrarij demōstraret, et sup. minime syllis valeret, cuius cām dicit. Etenim hic .i. in hoc hypothetico syllogismo demrat, accipiens qd quid erat esse, & ita acciperet (vt cōcessum) qd erat quęsitū ¶ Aiaduersione dignum, vt ex Themistio accipit contrariū ita se hēre ad propriā definitionē, sicut alterū ad suā, & ita ęqualiter boni rō de bono ignota est, vt illa mali de malo. Præterea vt illa mali pōt sumi pro medio ad syllogizandū, illā boni de bono sic cōtra illa boni accipi pōt ad syllogizandū eā quæ est mali, de malo, ita (vt pbatio reciproca sit) cū alterū alteri mediū esse possit & econtra. Est ergo fm Themi. spēs petitionis eius, qd in principio quęrebat non in ppria forma, Sed in suo ęqualiter ignoto, & reciproco. Philoponus aūt dicit eū qui hoc pacto syllogizat petere qd in principio, quia q̄rebat definitionē. & accipit definitionē sine demrātione. Nā volēs oñdere definitionē boni esse qd indiuisibile, assumpsit vt concessum ꝙ definitio mali est diuisibile; & ita petit qd in principio sumēs vt concessum, quęsitū, oñdere .n. ꝙ hoc est definitio huius, qa hoc est definitio huius principiū petere est, cū alterū p alterū oñdat. Hæc Philoponus & quasi innuit eē petitionē in ppria forma. Qui .n. pbat boni definitionem esse indiuisibile, qa definitio mali est diuisibile, non scit definitionē mali eē diuisibile, nisi qa scit definitionē boni esse indiuisibile, cū alterū p alterū oñdat, & q̄rebat definitionē boni eē indiuisibile, ergo sumit (vt concessum definitionē boni) quā q̄rebat. Addit autē Simplicius ꝙ dato hoc modo syllogizari posse definitionem de definito, regula non erit vniuersalis, qm non in omnibus habebit locum, Sed (vt dicit Aristo.) in solis contrarijs.

Sumut aūt diffinitionē ad ostēdendā diffinitionē. At sit aliquid aliud. Et in demonstrationibus enim aliquid de alio dici sumitur. Non tamen ipsum neq; id cuius est eadem ratio atq; cōuertitur.

Accipit autem ad demonstrandum, quod quid erat esse. Alterum tamen sit. Etenim in demonstrationibus est hoc de hoc: Sed non ipsum, neq; cuius est eadem ratio, & conuertitur.

Com.45. Dubitaret quispiā, nā accipiēs definitionem mali ad syllogizandū definitionē boni nō vr̄ sumere qd q̄rit, vt cōcessum, nā q̄rit definitionē boni sumit vero, vt cōcessum definitionē mali mō; definitio .n. an quasi, vt cōcessum sumit, alterū quid est a definitione boni, quā q̄rit, & ita qd q̄ritur nō vt concessum sumit, inqt ¶ Accipit aūt ad demonstrandū qd quid erat esse, supp. et quod quid erat esse. Alterū tñ sit, hoc est non idē, sed alterū, nam sumit quod quid erat esse mali ad syllogizandū qd quid erat esse boni, & ita qd q̄ritur non sumit, vt concessum.

Expositio Simp. Rñdet in oi demonstratione prædicatū eē de subiecto, verum in demonstratione prædicati de subiecto nō debet sumi ipsum p̄dicatū neq; aliquid, cuius .s. p̄dicato eadē ratio est, & cōuertibile cū prædicato. Mō licet in ostensione definitionis boni nō sumatur definitio boni, sumitur definitio boni sumitur definitio mali pro medio cuius cum definitione boni eadem est ratio, & reciproca, qm ita se habet ratio mali ad malū, vt ratio boni ad bonum, & sicut ratio boni de bono per rationem mali demonstrari pōt, ita contra mali de malo per rationem boni. Inquit. Etenim in demōstrationibus oibus est hoc p̄dicatū de hoc subiecto, sed qd pro medio sumitur nō est ipsum p̄dicatum, neq; est id, cuius cū prædicato est eadē ratio, & cōuertitur cū p̄dicato. hoc est neq; est aliquod cōuertibile cū prædicato, cuius cū p̄dicato est eadē ratio; mō sic est in tali syllo, in quo p̄dicatū quod est definitio boni de subiecto, quod est bonū ostendit. Nā licet nō sumatur pro medio ipsamet boni definitio sumitur mali definitio, Quæ eodē mō se habet ad malū, vt definitio boni ad bonum & est quid conuertibile & reciprocū, cum alterū p alterū, mutuo syllogizari possit hoc pacto (vt mihi vr̄) Simplicius intellexit hunc locum.

Expō Philopo. Philoponus uero aliter textum intelligit, Nam in omni demonstratione sumitur quod quid erat esse, Ergo in omni demonstratione sumitur definitio vt cōcessum, & ita petitur. ¶ Respondet hoc non esse inconueniens, quia sumitur quod quid est esse subiecti; ad demōstrandū prædicatum de subiecto, & sic nō est idē quæsitum & concessum, Quærimus .n. risibile de homine, sumimus vt concessum animal rationale de hoie. Modo hæc non idem sunt, Alterum .n. est risibile prędicatum quod quęritur de homine subiecto, & Alterū definitio hominis, quæ vt concessa sumitur. Inquit. Accipit autē ad demonstrandum prædicatum de subiecto ipse demonstrans quod quid erat esse terminū mediū. Alterū tñ sit ab eo prædicato, quod quærebatur. Etenim (vt inquit) vt demonstrationibus oibus est hoc prædicatum, videlicet risibile de hoc subiecto .s. de homine, sed medium qd sumitur, non est ipsummet p̄dicatū, neq; aliqd ꝙ & cū prędicato cōuertitur, & cuius cū prædicato est eadē ratio .i. idem ratione. Quasi dicat mediū in demōstrationibus non esse ipsummet prædicatum nec definitionē conuertibilem cum prædicato, Sed definitionem subiecti cum subiecto conuertibilem, & ita quod quæritur non sumitur, vt concessum.

Verborū expō. ¶ Quo vero ad verba attinet, Dixit & conuertitur, quia (vt dicit Philoponus) aliquid pōt esse idē ratione alicui nō conuertibile, vt substantia animata sensitiua idem est homini, non tñ cum homine conuertitur, sed cū animali.

An definitio subiecti mediū sit in demōstratione. ¶ Ex his sequitur definitionem subiecti esse mediū in demonstratione, non aūt definitionem prædicati, Alioquin in demonstratione sumeretur, vt concessum quod quęritur; Verum de his postea. Arbitror autem expositionem Simplicij magis ad mentem Aristotelis esse.

Ad utrosq; aūt, quorū alter diuisione, alter tali ratiocinatiōe ostendit, eadē est dubitatio, cur hō simul aīal bipes greßibile, sed nō aīal seorsum, et bipes erit seorsum. Nulla nāq; neceßitas cogit ut ex his quæ sumuntur unū efficitur quod prædicetur; sed erit forsitan perinde atq; idem homo & musicus est & grāmaticus.

Ad utrosq; autem & secundum diuisionem demonstrantē, & ad sic syllogizantem est eadem dubitatio, propter quid est homo animal gressibile Bipes, sed nō animal & Bipes, ex acceptis enim nulla necessitas est unum fieri, quod prædicatur, sed utiq; sicut idem homo erit & Musicus, & grammaticus.

Com.46. Nunc vero quadā cōi ratione refellit & eū, qui p diuisionē enititur ,pbare definitionē de definito; & eum qui ex suppositione definitionis contrarij & intetat de definito ,pbare definitionem, & ,ponit hoc, & inquit. ¶ Ad vtrosq; autē expositiue, & ad eū q̄ fm diuisionē demonstrat definitionē, & ad sic syllogizantē.s.ex suppōne definitionis contrarij eadē dubitatio, hoc est idē argm̄, quo refellitur vtraq; pō. Deinde exponit illā, verum solū de ostendente definitionē p diuisionē, relinqt tñ nobis exponere: q̄o eadem ratio facit contra eum, qui ex suppōne definitionis cōtrarij enititur ,pbare desinitionē de definito. ¶ Ad diuidentē ergo sup. dubitauerit q̄spiā, & vt exponit Philoponus, pp quid totū cōpositū ex tot differentijs hois est definitio hominis, & non vnaqueq; ipsarū seorsum (vt aial seorsum) & gressibile seorsum, non.n. diuidēs hæc oia simul concludet, sed seorsum animal, seorsum gressibile, seorsum & Bipes. Ex acceptis.n. hoc est quantū est ex ipsa diuisionis natura nulla necessitas est vnum fieri, qd prædicatur.i. nulla necessitate concluditur totā illā cōpositionē definitionē eē hōis & non vnūquodq; seorsum. ¶ Sed hęc expositio non vr̄ coueniens, Dicet.n. aduersarius vna diuisione nō concludit illud totū, sed pluribus diuisionibus, quia vna cōcludit hominē esse aial, alia hominē esse gressibile, alia vero hominē esse Bipes, oibus vero concluditur tota compositio, qm̄ si homo est animal, & gressibile, & Bipes, erit hō aial gressibile Bipes. ¶ Propterea aliter exponit Philoponus, pp qd (vt inquit) est hō aial gressibile Bipes ,pponēdo gressibile añ Bipes; sed nō aial & Bipes ,pponēdo Bipes ante gressibile, nā ex diuisionis natura habetur quę dr̄ia Prima, queue Secunda eē debeat, etiā dato q; nihil derelinquat, nec trāsitū faciat. Simili ratione ex diuisionis natura nec ordo patet. Hæc secūda expō bona est, verū pōt verbis textus oibus accōmodari. ¶ Propterea saluo semp meliori iudicio aliter dicerē, Vbi debes scire diuisionē quātū est ex ipsius natura nō magis cōcludit vnū pdicatū copulatū atq; cōpositū, q̄ vnū prædicatū simplex sine copulatione, ex natura.n. diuisionis nō magis cōcludit q; hō sit aial gressibile, Bipes sine copulatione, q̄ q; hō sit aial, & gressibile & Bipes cū copulatione seorsum assumpta, nā vbi concluderet diuisio predicatū sine copulatione simplex concluderet pdicatū, Vbi concluderet cū copulatione, concluderet cōpositū, inquit. ¶ Dubitauerit.n. quispiā pp quid est homo aial gressibile Bipes sine copulatione, sed non aial & Bipes cum copulatione, Ex acceptis.n. quantū est ex natura diuisionis nulla necessitas est vnū fieri.s. absq; copulatione, qd pdicatur de ipso definito, sed vtiq; fit ex acceptis sicut idem hō erit & Musicus & grāmaticus cū copulatiōe. ¶ Debes ergo scire ex ipsius diuisionis natura nō magis concludi vnū pdicatū abiunctū, q̄ copulatū, p diuisionē.n. nō magis habetur q; hō sit animal gressibile Bipes q̄ homo sit animal, & gressibile, & Bipes. Præterea ex diuisionis natura nō habetur ordo partium, nō.n. magis habetur vt genus primo loco, dr̄a secūdo ponat, q̄ contra. Nō.n. magis habetur vt homo sit aial gressibile Bipes, q̄ vt hō sit gressibile Bipes animal, vel Bipes gressibile animal. Præterea ex diuisionis natura non habet cur tot differentiæ sint, ponendæ, & nō plures, aut pauciores. vt cur homo est animal gressibile Bipes, & non aial Bipes, imo ex diuisionis natura oēs differentię deberent addi. Hæc contra diuidentē, subticuit aūt declarare cur hæc dubitatio accidat ei, qui probat definitionē de definito ex suppōne definitionis contrarij, qm̄ p se patet: Si.n. diuisibile est mali definitio, statim habetur definitionem boni esse indiuisibile, ergo quantū, est ex suppositione non habet q; prædicatū debeat esse copulatum, vel abiunctum, immo ex ipsius suppositionis natura nec simplicitas habetur, potissimum vbi plura contraria fuerint, nec ordo, nec numerus partium.

Prima expositio Philopo.

Refutatio.

Secunda phi. expositio.

Qualis ex pō Propria expō.

Nota de natura diuisionis.

Text.

Com.44.

Hæc autem ita sint quonam pacto is qui diffinit substantiam, & ipsum quid est ostendet rei differende, neq; enim ut is quid demonstrat ex hisce quæ conceduntur notum faciet ipsum, ut cū illa sint necessaria aliquid aliud sit. Hæc enim est demonstratio, neq; etiam ut is qui per singula nota inducit uniuersa. Ex eo sic se habere, quia nihil singulorum sese aliter habet. Non enim quid est, sed esse, aut non esse ostendit. Quis igitur alius modus restat. Non enim sensu uel digito demonstrabitur.

Qualiter igitur diffiniens demonstrabit substantiā, aut quod quid est, Neq;.n. sicut demōstrās ex certis. Manifestū esse faciet; q; necesse est cū sint, illa alterū aliquid esse, demonstratio.n. hoc est. Neq; sicut inducens per singularia, cum manifesta sint, quoniam omne sic est, eo q; nihil aliter est. Non enim quid est demonstrat, sed quoniam est, aut non est. Quis igitur est alius modus reliquus, Non enim demonstrabit sensu, aut digito.

In præsenti textu Aristo. quasi epilogando ostēdit, q; non ē pōsē demr̄atione ostēdere, neq; per demōstrationem syllm̄, neq; per inductionem, neq; per sensum et hoc proponit, & inquit ¶ Qualiter igit definiēs demonstrabit, hoc est ostendet Substantiā, aut quod qd est sup. de ipso definito. Et per substantiā, vt inquit Philoponus intelligit naturalē definitionem, p quod quid est, intelligit formalem, nam Aristo. duplicē naturā nouit materiam.s. & formā, ideo duæ sunt definitiones. Altera materialis, Altera formalis. Deinde probat hāc cōclusionē, definiens non demonstrat definitionē de definito, neq; syllogizat, probatur demr̄ans, & syllogizans quibusdā concessis notum facit, quod p ipsam de necessitate ostendit. Definiens non facit notum quibusdā concessis, ergo definiēs non demonstrat, neq; syllogizat, inquit. Triplici existente oñsione, aut demōstratiua, aut inductiua, aut sensitiua; neq; vt demonstrās notum faciet.s. definitionem de definito. Dico (vt demonstrās ex certis.s. concessis ,pōnibus) atq; firmis ex se fidem habētibus, vt q; necesse sit illis existētibus.i. talibus ,ppositionibus sumptis alterum quid esse.i. talem conclusionem esse. Demonstrationis.n. hoc est proprium dico .s. sumere tales propositiones, & ex talibus propositionibus talē concludere conclusionē. Secundo probat q; definiens nō inducit definitionē de definito, probat primo inducens per singularia manifeste existētia vniuersale confirmat. Definiens vero non sic oñdit, ergo definiens nō inducit, inquit. Neq; rursus pōt quis ostēdere definitionē sicut inducens per singularia, cum manifesta sint, qui supp. inducit qm̄ omne sic est.i. qui inducit vt eo q; nihil aliter est, vt qm̄ hic homo currit, & ille, &

Com.47.

Philopo.

le,& nullius est quin ille currat, ergo omnis hō currit, vel legē sic: Neq; sicut inducēs supple pōt ostēdere de finitionē: idest vtēs inductione ostēdit p singularia nota existētia,vt q omne animal inferiorē mādibulā mouet,eo q nihil aliter est,idest eo q nullū est animal aliter se habens,hoc est qd non moueat mādibulā inferiorem. Secūdo hoc idē ,pbat,quia inducēs demōstrat eē: aut nō esse,definiēs vero neq; eē,neq; nō eē demōstrat, ergo definiens nō inducit,inquit sup.definiens nō inducit,nō.n.quid est demōstrat,sed esse vel nō esse,idest affirmationē,vel negationē. Vel intellige sic,nō.n. quid ē demōstrat ipse inducēs hoc est determinate quid ē sed qui est,vel nō est indifferēter. Qui.n.inducit non ondit determinate quid est,sed indifferēter negationē & affirmationē,cū inductio cōmunis Via sit et negationi et affirmationi,at definitio ,ppria est Via ipsius qd est. Vel lege sic secūdū Philoponū,Inducēs.n.nō ostendit quid est idē naturā rei,sed q res inest aut nō īnē,definitio vero est natura & formā rei,qm̄ ergo neq; p demōstrationē:neq; p inductionē pōt qs ostēdere definitionē, Ideo quærit,qs igitur est alius modus reliquus nungd qui p sensum,Respōdet hoc eē impoſſe,& inqt. Nō.n.demōstrabit sensu,aut digito: non sensu quidē,qm̄ definitū & definitio nō sunt sensibilia, Sūt.n.vlīa,neq; digito, quia nō syllogismo expositorio vel resolutorio,q digito fit, cū fiat hoc pacto hoc est definitio hominis,& hoc ē animal Bipes, ergo animal Bipes est definitio hominis. Hoc.n.pacto definitio syllogizari nō pōt,cū digito mōstrari neqt. Philoponus vero dicit digitū eē instrumentū eius ostensionis,q̄ p visum. Propterea,dixit. Non.n. demōstrabit aut sensu aut digito, ad significandū p sensum itelligere visum,cæteri.n.sensus p digitū nō demōstrāt. ¶ Sed circa ea,q̄ dicta sunt dubitabis Primo,quia Arist.sexto Topicorū docuit terminare definitionē de definito p definitionē definitionis hic aūt asserit totum cōtrariū. ¶ Iuniores dixerūt trifariā q̄ri posse definitionē de definito, aut secūdū substātiā,atq; rē,vt vtrū aial rōnale insit homini.aut secūdū intentionē, vt vtrū animal rōnale sit definitio hominis,aut secūdū substātiā,& intētionē,vt vtrū hō sit animal rōnale in eo qđ ē. Dixerūt igitur Aristotelē sexto topicorū voluisse definitionē de definito ,pbari posse Primo atq; Secūdo mō, hic aūt loquitur Tertia mō. ¶ Sed pace horū dixerim quouis mō definitio de definito demōstretur,petit id, qđ in principio quærebatur,saltē secūdū aliquā speciem. Propterea vr̄ mihi Aristote.sexto Topico. voluisse definitionē definitionis vtilē esse ad terminādū definitionē de definito ,pblematice,nō aūt sciētifice, Insup dixit esse vtilē ad terminādū definitionē de definito huic vel illi,nō autē simpliciter ¶ Secūdo dubitabis,quia Arist. sexto etiā Topicorū docuit,terminare definitionē vnius cōtrarij p definitionē alterius,hic aūt oppositū asserit. ¶ Dicēdū ibi loq ,pblematice,& huic vel illi,hic aūt loquit sciētifice,& simpliciter. ¶ Debes scire q Arist. reliquit hic locum ab alijs oppositis priuatiuis,vel relatiuis,vel contradictorijs,quoniā contraria vtraq; habēt esse in rerum natura,cetera nō habēt esse in rerum natura,sed alterū,Reliquit exēplū,quia videlicet habet inductionis,reliqt Enthymema,qa habet vim syllogismi.

Margin notes (left column): Qūo syllo expositorio vel resolutorio mōstretur digito. — Digressio — Prima dubitatio. — Rō. Iuniorū Definitio de definito trifariam quæri potest. — Cōfutatio. — Propria solutio. — Secūda dubitatio. — Cap. 4. — Solutio. — Notandū

Præterea quonam pacto ipsum quid est ostendet. Necesse.n. eum qui scit,quid est hō,aut aliud quoduis,& esse etiā scire. Id .n.quod non est in ratione,nemo scit unquam quid est,sed quidnā oratio uel nomen significat,cum dico hippocentaurus bene percipimus. Fieri non nequit ut sciamus quid hippocentaurus est.

Amplius quomodo monstrabit quid est homo, necesse est.n. scientem quid est homo: aut aliud quodcunq;: scire & quia est Non ens enim nullus scit quid est: Sed quid quidē significat oratio,aut nomen,cum dico Tragelaphus,quid autem est Tragelaphus impossibile est scire.

Repetit quæ dixit,& ostendit p communis quasdā rationes ipsum quid est demonstrari non posse de definito & Primo repetit problema,& inquit. ¶ Amplius quomodo aliquis ostendet quid est homo,vl̄ quoduis aliud id genus,hoc est ,pblema,Pro solōne vero pmittit quoddā,qđ necessarium atq; vtile videtur(vt Themistio placet)ad solōnē ,pblematis,& pmissum est, nihil sciri posse qd ipsum est,nisi p̄cognoscatur quia est, hoc est ipsum esse,nam(vt Philoponus inquit)Necesse est cognoscentē naturam hominis aliterius cuiusuis rei habere p̄cognitam atq; p̄sumptam ipsius existentiā, dico quid ipsum est,quia non est necessariū ad scire qd oratio aut nomē significat,scire ipsum esse. Inquit. Necesse est.n.scientē quid est homo, aut aliud quodcunq; scire & quia homo est,hoc est scire hominē esse, ,pbat hoc(cum inquit)Non ens.n.nullus scit quid est ,non.n. scimus quid est Hyppocentaurus, Sed bene scire potest cū dico Tragelaphus qd significat oratio vel nomē Tragelaphus,nō sciēdo Tragelaphū esse, possumus.n. scire hoc nomen Tragelaphus significare. Hircum & Ceruum,hoc est quoddā animal, qđ est simul Hircus & Ceruus,dato q nō p̄sciamus tale animal esse. Quid autem Tragelaphus sit,impossibile est scire, nisi p̄sciamus ipsum esse. Ex his patet,p̄suppositum,ex quo vlterius patet,quę sunt definitiones nō entiū,nam (vt Philoponus inquit)Quid nomen aut oratio significat, est definiti non entium. Quæ vero significat naturam & existentiam,est definitio entium.

At uero si quid est,ostenderit,& esse quoq; ostendet. Et quonam modo ratione eadem ostendet. Nam unum quiddam diffinitio ipsa declarat. Et demonstratio etiam unum. Quid autem est homo,& hominem esse,diuersa sane,non eadem sunt.

At uero si demonstrabit quid est,& quia est,& qualiter est, eadem ratione demonstrabit,quando definitio unum aliquid, & demonstratio. Quid autem est homo, & hominem esse aliud est.

Proposito problemate,& suppositione, exequitur & probat ipsum quid est non posse de ipso definito demonstrari,&(vt mihi vr̄)supponit ipsum quia est, siue ipsum si est,siue ipsum esse rei,quæ definitur, demōstratione ostēdi,Diximus.n.superius questionē si est,terminari demōstratione,licet Hypothetica,quare bene supponit ipsum esse demōstratione ostēdi,hoc itaq; p̄misso,argumētatur. Si aliquis demōstrabit quid est,vtpote quid homo est,cū hominē esse nō nisi demonstratione ostendatur,eadem ratione qua quid est homo,ostēdet, & quia est,& qualiter est,hoc est & hominē esse ostendetur,nam demōstratione ostendetur quid est homo p aduersariū & demonstratione ostendetur hominē esse secundum veritatem,quare vtrūq; ostendetur eadē ratione,quæ est demōstratio,& si non eodē tempore, nā licet diuersis tēporibus,tamē eadem specie rationis: vt pote demōstratione ostendetur vtrunq;. Destruit autē cōsequēs,& inquit sup. Sed hoc est falsum,quia defini-

Margin notes (right column): Tex.7. — Com.48.

tio vnum quoddam & demõstratio vnum aliud declarat: nã demonstratio declarat esse: & definitio quid est: quid autem est homo: & hominem esse aliud est. Et ꝑ qualiter est: qđ græce est πῶς, quid est intelligit: vnde sensus est: si aliqđ demrõne qđ est oñdet: eadẽ rationis specie vtpote demrõne ostendet rẽ esse terminãdo qõnem si est, & quid ipsa res sit: terminãdo qõnẽ quid ẽ, & ita eadẽ rõnis specie qa est: & qualiter id est & qđ ẽ res oñdet, cuius hypotheticæ: cũ consequens sit falsum: erit & antecedẽs falsum. ☙ Philoponus autẽ hũc locũ nõ intellexit. nã sic cõponit hypotheticã si quid est demrõne oñdet quispiã. simul oñdet eadẽ via quia est. & quid ẽ: Non.n.video quõ eadẽ via simul illa ostendi sequitur. Semꝑ.n. aduersarius negabit cõsequentiã: Dicet.n. bene illa demõstrari eadem rationis specie: non tamẽ simul: semper.n. ipsum si est prius est ipso quid est.

[Philopo. expositio.]

Deinde etiam dicimus omne quoduis nisi sit substantia necessario per demonstrationem esse ostendi. Esse uero rei, nullius est ut patet substantia. Id enim quod est, non est genus. Demonstratio igitur, idest quo quidpiam ostenditur esse.

Postea & ꝑ demonstrationem dicimus necessarium esse demonstrare omne quia est: nisi substãtia sit: Esse aũt nulli est substãtia: Nõ.n.est genus ens: demõstratio itaq; erit ipsius quia est.

[Com. 50.] Hic (vt Philopono placet) Aristo. soluit instãtiã nã esse demõstrat: vt dictũ est: esse est natura rei: natura rei ẽ definitio rei, ergo a primo ad vltimũ: si eẽ demõstrat definitio rei demõstrat. Soluit Aristo. ipsum esse posse accipi ꝓ rei substantia atq; essentia: & posse accipi ꝓ ipso quia est, siue ꝓ ipso esse, qđ quæritur in quæstione si ẽ, qđ Philoponus existẽtiã rei appellat: dicit ergo eẽ ꝓ substantia bene esse rei naturã atq; definitionẽ, nõ autem esse pro eo, qđ in quæstione si est quæritur. Inquit. ☙ Postea & per demõstrationẽ dicimus eẽ necessariũ vt demõstretur omne qa est: id est quoduis esse, nisi rei substãtia sit, at esse: qđ in quæstione si est: quæritur, nulli est substãtia, hoc est essentia, vel pars essentiæ, & sic licet demõstretur esse, definitio non demonstrabitur, qm̃ esse, qđ demonstratur: ẽ esse, qđ in quæstione si est, quæritur, & non eẽ acceptũ pro substãtia, atq; essentia. Et dixit ꝑ demõstrationem oñdi omne quia est, nam demõstratur quia est simplex, qđ quęritur in qõne si est, & qa est cõpositum, qđ quærit in qõne cõposita. Et dicit Philoponus Aristo. dixisse nisi fuerit substantia, quia aliqñ quia est cõcidit cũ substãtia, vtpote qñ quis diceret hęc definitio est huius rei, nam cũ sic diceret, quia ẽ esse substãtia ☙ Sed vr̃ mihi hæc cõsideratio nõ necessaria, nã satis, Aris. explicauit quãdo quia ẽ, demõstrabile & qñ non, Dixit.n. tunc demõstrari, quando nõ est rei substantia, & hoc satis est. ☙ Sed dices ens est genus, & ens ab esse sumitur, ergo esse est genus sed genus est substãtia, vel saltẽ pars substãtiæ, ergo esse ẽ substantia: vel pars substantiæ. ☙ Respondet: nõ enim ens est genus, & ita negatur antecedẽs, qa ens nec genus est: nec differẽtia, nec definitio, quia (vt Philoponus inquit) Ens est ęquiuoce dictũ, quare nec substãtia erit, nec substãtiæ pars. Ex his concludit recte esse dictum demõstrationẽ eẽ ipsius quia est, & non ipsius quid est, nam demonstratione ostenditur rem esse, nõ autem quid res ipsa sit, & nõ modo rem esse demonstratione ostenditur, sed ipsam esse talem vel talem, & propter quid talis est vel talis nunquã tamen demonstratione ostenditur quid res sit.

[Considera tio Philo.] [Qualis cõ sideratio.]

Quod quidẽ etiã tunc ipse scientiæ faciunt Geometra nãq; quid significat quidem triangulus sumpsit. Esse autẽ ipsum demostrat. Quo modo igitur ostendet ipse diffiniens quid est triangulus. Sciens ergo quispiam diffinitione quidpiam quid est: si sit illud nesciet. At nunquam fieri potest.

Quod quidem & nunc faciunt scientiæ: quid enim significat triangulus accipit geometra quia autem est, demõstrat, quid igitur monstrabit definiens quid est, an triangulus, sciens itaq; aliquis definitione quid est, si est nesciet, sed impossibile est.

[Com. 51.] Quæ dixerat. Nunc probat obseruatione scientiarũ quæ demonstratione ostendunt quia est, siue rẽ esse definitione vero oñdunt quid res est. Geometra.n. definitione ostendit non hoc totũ triangulus est. Sed solum triangulum incõplexe sumptum, demonstratione, vero ostendit, quia triangulus est, vel triangulum esse. ☙ Sed pro verborum expositione debes scire triangulũ accipi posse pro subiecto, de quo demrãbilis est angulorũ ęqualitas, & pro quæsito siue passione, quæ est demonstrabilis de alio, vt de data linea, vt in illo problemate: Supra datam lineam contingit æquilaterum triangulũ collocare, hic.n. triãgulus erit vt passio & quæsitum. Iõ hæc verba Philoponus dupliciter exponit. Vno mõ vt triangulus pro subiecto sumitur. Alio modo, ut triãgulus sumitur pro quæsito. Iuxta primum modũ lege sic. q.d. quod quidem. i. aliud definire, aliud demonstrare & nunc faciunt scientiæ, & ponit exẽplum in Geometria, & inqt. Quid.n. significat triãgulus sum & Geometra per eam definitionẽ, quæ est figura plana tribus lineis contenta. & non demrãt, ꝙ vero habeat tres angulos æquales duobus rectis, ostendit per demõstrationem & ita quia est demonstrat, quid vero est definitio ostendit. Et in hac expositione Philoponus accepit qa est in qõne composita. Aristot. vero superius accepit quia est pro si est in ipsa simplici qõne. Non tamen refert, qm̃ quia est reducitur ad si est, vt diximus. Sed qa non loquitur Aris. in definitione quid est, sed in definitione quid nomen significat. Ideo Philop. aliter exponit sumendo triangulum vt quæsitũ ☙ Vbi debes scire in demrãtione esse concessum & quæsitũ. Cõcessum quidẽ est subiectũ, q̃situ vero est prædicatũ siue passio, de subiecto igitur præcognoscimus, quia est, & quid significat, de q̃sito vero qđ significat ꝓcognoscimus, qa est aũt q̃rimus atq; demrãmus. Tunc lege sic. Quid.n. significat triangulus vt ꝓcognitũ sumit Geometra & nõ demrãt. Nã in illo ꝓblemate supra datã lineã cõtingit triangulum ęquilaterũ collocare, quid triãgulus signãt, sumit. Quod autem sit, ostendit, qñ vt quęsitum hoc sumit, vt si quęrat si est super datam lineã triangulũ ęquilaterum collocare, & ita triangulũ esse demrãt. ☙ Vbi animaduerte in q̃sito idem esse quia est & si est, & ipsum esse, & alteri inesse. Propterea bene dictũ est scientias illud facere, quia esse demonstrat, quidnam est, aut quid significat definitione ostendunt. Propterea quasi interrogando concludit, qđ igitur monstrabit siue ostẽdet ipsa definitione ipse definiens, qđ est. an triangulũ, certum est ꝙ sic, definitione enim oñdit incõplexum illud triangulũ quid sit, demrãtione vero demonstrabit ipsum esse, vel in quęstione illa, qua quęritur, si triangulus habeat tres angulos, vel in illa, super datam lineam, vel aliter & melius, qui igitur monstrabit qui definit, quid est ne triangulus? hoc est dicere. Vtrum definiens

[Verborũ expõ triãgulus & ꝓ subiecto & pro passione accipi potest.] [Duplex expõ Phil.] [Prima] [Secunda] [Notabile.]

triangulum,

triangulum, demonstratione ostendet quid sit triangulus? Contra obijcit & quasi dicat: Si ita fuerit: igitur sciens definitione quid est triangulus, nesciet si est, potest.n. demõstratione scire qd est, & nescire si sit, & hoc sequitur si demõstratione qd est scire potest, modo hoc ẽ impolẽ, & contra primã suppõnẽ, quæ fuit nihil posse sciri est nisi sciatur si est, vel ipsum esse, Debes scire, ꝙ si qd est alicuius rei demõne sciri põt, non egemus præcognitione quia est, vt iuuans est ad cognitionẽ quid est quia demonstratio erit pollens pro sciẽtia illius rei quid est, Propterea recte argumẽtatur Aris. si definiẽs scit demõne quid est, sciet quid est, ignorato quia est, quod est cõtra suppõnem. ¶ Quo vero ad verba attinet, Verbũ illud an cum dicit an triangulus græce est, Verũ qa ita in græco multis modis potest & accẽtuari & pferri, Ideo Philoponus diuersimode verbũ illud legit, Nos vero exerpsimus veriorẽ sensum, Ideo non oportet immorari.

Verborũ expositio.

Patet autem per ipsos etiam diffinitionem, quæ nunc assignãtur modos eos qui diffiniunt non ostendere esse, Nam & si est medio quid æquale, tamen cur est ipsum diffinitum. Et propter quod hoc circulus est quæretur. Poterit.n. illud dicere quispiam diffinitionem orichalci etiam esse.

Manifestum est autem & secundum nũc modos terminorum q non monstrant definientes quia est, nam & si est ex medio æquale quid, tamen propter quid est quod definitur, & propter quid est hoc circulus, nõ apparet. Esset enim & Orichalci utiq; dicere esse ipsum.

Nõ apparet Verbũ suppletũ ĩ lineã interpretis.

Thomas exponit ꝙ Aris. p exẽpla earũ definitionũ, quæ nunc assignantur. ostẽdat ꝙ qui definit aliquã rẽ, nõ demõstret qa res illa sit. ¶ Et videtur hæc expõ verbis primis satis bene cõuenire, Iuxta vero Philop. Simplicij atq; Themistij interptationẽ debes scire, non nullos voluisse definitionẽ nõ esse syllogizandã de definito, quia ipsa seipsa, atq; qua definitio est, Patet esse qd quid ẽ de definito, & ppter quid ẽ, de definito in eo ꝙ quid ẽ. Cũ.n. dicitur circulus est figura a cuius cẽtro ad circũferentiã omnes lineæ ductæ sunt æquales, Volũt hãc definitionẽ ex superius natura de ipso circulo patere qa sit illius vt quid est, & ppter quid vt quid ẽ, est illius, Ideo nõ põt vt quid est de suo definito ostẽdi Syllogismo, aut demõstratione, cũ esse vt quid est, suapte natura pateat. ¶ Cõtra ergo hos obijcit Aris. & ostẽdit p definitiones, q̃ nũc solẽt assignari nõ apparere illas eẽ vt qd ẽ de definitis, nec apparere cãm quare sunt vt qd est de suis definitis, & notãter dixit p definitiones quæ sunt nunc, quia posset dici esse alias definitiones, quæ nr̃is tpibus nõ patẽt, quæ tñ fuerũt notẽ illis, Inqt. Manifestũ aũt est, & secũdũ terminorũ hoc ẽ definitionũ modos q nũc sunt nostris tpibus, & qbus cõsueuimus vti ꝙ definiẽtes nõ ostẽdunt qa est. s. definitio de definito, vt quid est, neq; ostẽdũt ppter quid est definitio de definito, vt quid est. Supple ex sola definitionũ natura, & probat exẽplo definitionis circuli, & inquit. Nã & si circulus est aliquod æquale ex medio vtpote figura plana e cuius cẽtro medio ad circũferẽtiã omnes lineæ ductæ sunt æquales, tamẽ ppter quid est quod definitur, hoc est ppter quid circulus sit hoc, vtpote figura plana e cuius medio omnes lineæ ductæ æquales sunt, vlt̃q; circulus sit illud, ex definitionis illius vi atq; natura nõ apparet, Verbũ.n. non apparet supplendũ est, vt

Com. 52. Expositio Tho. Phi. Simplicij & Th. expõ

vt dicit Philoponus. Esset.n. quantũ est ex parte illius definitionis posset quispiam dicere illam esse definitionem alterius rei. s. figmenti. vel cuiussuis, vtpote Mõtis Erei, q græce dr̃ Orichalcos. Non.n. vi illius apparet ipsam esse magis circuli q̃ Orichalci, cum vi sua non dicat se esse, vel non esse circuli, & ita vi sua non magis habemus ipsam esse circuli, q̃ Orichalci. Propterea inquit. Tñ propter quid est quod definitur. s. circulus figura & reliqua, & propter quid est hoc circulus. s. figura & reliqua, vel ꝙ curculus sit figura & reliqua, ex definitionis vi nõ apparet, imo ipsum esse. i. ipsam circuli rõnem esset hoc est posset quispiam dicere ipsius Orichalci, cũ nulla vis ex ipsa apparet, vt sit magis circuli, q̃ Orichalci, cum ex vi sua non se esse illius asserat.

Neq;.n. id esse posse qd dicitur, ipse definitiones insuper faciunt manifestum. Neq; illud & nõ aliud esse cuius inquiunt diffinitionem esse, sed propter quid semper dicere licet.

Neq; enim quia possibile sit esse, quod dicitur, assignant termini, neq; quia illud est, cuius dicunt esse definitionem, sed semper licet dicere propter quid.

Posset adhuc qs dicere definitionẽ nõ asserere se esse definiti vt qd est. Sed dicere ex sua vi se esse definiti vel posse eẽ definiti. Obijcit cõtra definitionẽ ex sua vi nõ dicere se esse definiti, vel posse esse, nec dicere cãm, cur possit eẽ, aut sit definiti, nã postq̃ assignata est, licet q̃rere an definitio illius, cuius assignabatur sit, & pp qd illius est. Inqt. ¶ Neq;.n. est quia pole sit id esse definitũ quod dicitur esse suã definitionẽ, termini atq; definitiones ex suis naturis assignant, neque ꝙ illud sit id cuius dicũt eẽ definitionẽ, sed semp definitionibus assignatis licet dicerẽ pp qd definitio sit illius, cuius assignaẽ, & an illius sit. Patet ergo definitionẽ non qua definitio est, se asserere esse definiti, vel propter qd sit definiti dicerẽ. Com. 53.

Si igitur is qui diffinit, aut quid est ostẽdit, aut quid ipsum nomẽ significat. Si diffinitio nullo pacto est ipsius quid est, erit ipsa pfecto oratio idẽ qd nomen significans. At hoc absurdũ ẽ sane.

Si ergo definiens monstrabit aut quid est, aut quid significat nomen si nullo modo est eius quid est, erit utiq; ratio nomini idẽ significans. Sed est inconueniens. Si. Vel Sed.

Philoponus legit hunc textũ, sic. Vtrũ definitio sit rei acqsitiua, vult Aris. tẽdere ad hãc qõnẽ hoc pacto. ¶ Si ergo duorum alterum definiens demonstrabit. s. aut quid est, idest naturam rei, aut quid significat nomẽ hoc est significationem nomini conuenientem, Si nullo modo definitio est ipsius quid est. i. si non sit acquisitiua rei, erit vtiq; definitio ratio nomini idẽ significãs, hoc est eiusdem potentiæ cũ nomine, sed hoc est incõueniẽs. s. definitionem significare idẽ cũ noĩe. Vbi patet Philoponũ legere, pro si quia dicit. Si nullo modo & reliqua, hoc pacto exponit Simplicius. Dicit.n. si definiens monstrabit aut quid est, aut quid significat nomen, Si definitio nullo modo est sup. ostẽsiua quid rei, definitio erit oratio significans idẽ quod nomen, hæc Simplicius. Alij nõ imperiti exponunt, Si ergo is q definit demõstrat, aut demõstrat quid est res, aut quid significat nomẽ. Sed nullo modo definiens demonstrat quid est res, ergo demõstrabit quid nomẽ significat, q̃re definitio erit oratio significãs idem, quod nomen, Q d quidẽ absurdũ est, & tunc iuxta hanc expõnẽ Arist. nõ soluit qõnẽ, sed probat eũ, qui definit, non demõstrare.

Com. 54. expõ Phi.

Expositio aliquorũ.

Refutatio.

Primo năq; & non substantiarum, & eorum quæ nõ sunt in

ratione rerum erit utiq; diffinitio. Nam & ea quæ non sunt significare nomine licet. Deinde omnes orationes diffinitiones erũt sine discrimine ullo. Fieri n.q; potest ut cuius orationi nomẽ ponatur. Quare diffinitionibus disseremus omnes atq; loquemur. Et Ilias ipsa diffinitio erit. Præterea nulla scientia demonstrabit. Hoc nomen hoc indicare ac significare, ergo nec diffinitiones idipsum indicant. Ex his igitur nec idem esse diffinitionẽ ratiocinationemq; uidetur. Et insuper neq; diffinitionem demõstrare quidnam sit quicquam, fieriq; nõ posse, ut ipsum quid est demõstrationi diffinitione ue unq̃ percipiatur: aut cognoscatur.

Primo quidem quia & non substantiarum esset definitio, & eorum, quæ non sunt significare enim est, & quæ non sunt. Amplius omnes orationes definitiones erunt, esset n. utiq; nomẽ ponere cuilibet orationi, quare terminis utiq; disputabimus omnes. Et Ilias definitio erit. Amplius nulla sciẽtia demõstrat ui que quia hoc nomẽ huius aliquid ostendit. Neq; igitur definitiones hoc assignãt. Ex his igitur neq; definitio & Sillogysmus idẽ uidetur esse: neq; eiusdem definitio, & Syllogismus. Adhuc autẽ q̃ nec definitio aliquid demonstrat, aut monstrat: neq; quid est definitione aut demonstratione cognoscere est.

Com.55. Quod vero absurdum sit definitionem esse idẽ, q̃ significatio nominis, Multifariam probat. ¶ Primo qa tunc definitio esset nõ substantiarum, vtpote accidẽtiũ, quoniam horũ sunt nomina, quæ possunt illa significare. ¶ Secundo quia definitio esset non entium, quoniã cõtingit aliqua nomina significare nõ entia, vt Hippocentaurus, & Chimera & id genus. ¶ Tertio tunc omnes orationes essent definitiones, nã potest imponi nomen cuicq; orationi, & illud nomẽ significabit idẽ, quod oratio, quare cum significatio nominis sit definitio, & oratio cui nomen imponitur etiã significat idem quod illud nomen, iure omnes orationes essent definitiones, cũ æquiualeãt nominibus in significando. ¶ Quarto si significatio nominis esset definitio, cũ nos disputemus nominũ significationibus semper terminis hoc est difinitionibus disputaremus. ¶ Quinto tunc Ilias, quæ est significatio nominis belli Troiani esset definitio, vel sic, tũc Ilias id est significatio Ilias, quæ ẽ de bello Troiano, esset definitio. ¶ Sexto nulla scientia demonstrat hoc vl illud nomẽ v l illud significare, definitiones sunt sciẽtia, ergo definitio nõ demõstrat hoc nomen hoc significare. Philoponus vero sic intelligit, nulla sciẽtia
Philopo. demõstrat p hoc qa hoc nomen huius aliquid significat nõ.n. mediũ in demõstratione est significatio nominis, at definitio est medium in demõstratione ergo definitio nõ est significatio nominis. Tunc epilogat, & enumerat, quę hucusq; pertractauit, & dicit, pbatũ esse definitionẽ nõ esse Syllogismũ. Secundo probatũ est nõ esse eiusdẽ definitionẽ & Syllogismũ. Tertio probatum est definitionem nihil demonstrare. Vltimo probatum est quod quid est nec definitione nec demonstratione, nec diuisione, nec aliis id genus probari posse.

Verum considerandum est rursus: quid istorum bene & quid non bene recteq; dicitur. Et quid est diffinitio. Et utrum aliquo modo sit ipsius quid est demõstratio diffinitione, an nullo sit mõ.

Tex.8. *Iterum autem speculãdum quid horum dicitur bene, et quid non bene: & quid est definitio: & rius quod est nunquid quodam modo est demonstratio, aut definitio aut nullo modo.*

Com.56. Repetit earum consideratiõnũ, quas dixit, nõnullas & hoc proponit, cum inquit. ¶ Iterum autẽ speculandũ quid horum pauloante consideratorum dicitur bene, & quid, eorum dicitur nõ bene, & iterum secũdo speculandũ est, quid est definitio. Et tertio iterum speculãdum est vtrum ipsius quid est, sit aliquo modo demonstratio vel definitio, vl nullo modo. Et vt Philoponus declarat bene dictũ est eiusdem eodẽ respectu non esse demõstrationem & definitionem, bene etiam dictũ est quid ipsa definitio sit, est enim oratio ex iis, quæ ad essentiam pertinent, composita. Bene etiam dictũ est definitionem non esse demonstrationẽ. Bene etiam dictũ est ipsius definitionis non esse demonstrationẽ, neq; syllogismum diuisiuum, neq; Hypotheticũ, neq; inductionem. Hic emergit dubitatio, quomodo vult retractare Dubi. hæc, & quomodo asserit velle reuidere, quæ non bene Solutio dicta sunt, cũ omnia bene dicta sint. ¶ Et dicendum vt Com. Auer. innuit Paraphraxi Aristo. Proponere velle reuidere quæ bene quæ nõ bene dicta sunt, nõ q̃ illa nõ bene dicta sint, sed propter recipientes, q bene dicta tãq̃ maledicta reciperẽt. Præterea (vt Themistius innuit) repetit hęc Vt altius eadẽ pertractet, quasi dicta ruminãdo. Et per aliquo modo, intelligit aliqua, vt sit sensus, Vtrum definitionis sit aliqua demõstratio. & dicet definitionis materialis esse demõstrationem eam, cuius medium est formalis definitio, Et per nullo modo: intelligit vlt, vt sit sensus an nulla demonstratio esse potest.

Cum itaq; scire qd est, & scire causam ipsius si est, idem sit. uti diximus: fieri potest, ut quid est ostendatur.

Quoniam (sicut diximus) idem est scire q̃d est: & scire causam ipsius si est.

Vt Philoponus inquit, Aristo. aggreditur Primũ. s. q̃ definitio ostẽdi potest per definitionẽ. Et vtitur ad Com.57. expó phi. huius rei probationẽ primo his, quæ præostensa sunt. Ostẽdit enim idem esse quid est, & propter quid est, & q̃ quærens quod qd est. cãm quęrit. Nam quod quid ẽ, & definitio est eius, cuius est, & causa. His præsuppositis Argumentatur hoc pacto (vt placet Alexandro, Philopono, & Simplicio) quoniam (vt diximus) scire quid est, id est substantialem atq; definitiuam rationẽ rei, & scire causam ipsius si est, id est existentię rei, idem est, littera est, diminuta & deficit consequens secundũ Alex. Alex. Ideo sup. tu (vt Alexan. inquit) contingit deinceps fieri demonstrationem definitionis. Antecedens patet ex dictis, quia causa essendi Eclypsim Lunæ est priuatio Luminis in Luna obiectu Terrę, & hoc ẽ Eclypsim esse. Sed quomodo valeat hæc consequentia, idem est, scire quid est, & causam existentiæ, ergo definitio demonstrari potest per definitionem, licet superius sit declaratũ. Adhuc declaratur, nam existentia demonstrari potest de aliqua re, quæ non scitur an sit, veluti de Diis, & quidem per definitionẽ, vt nunc supponatur ex his, quæ diximus. Definitio est rei existentis, quia idem est scire quid est, & causam ipsius si est, ergo definitio per alterã definitionem demonstrari potest, quare hypothetica patet, cuius si ponatur Antecedens, relinquetur Consequens.

Cuius quidem hæc ratio est. Est n. quædam causa: & hæc aut est eadẽ, aut alia, & si sit alia, aut est demonstrabilis: aut indemonstrabilis. Si igitur alia sit demonstrariq; potest, cum causa sit medium, & prima figura ratiocinationis ostendatur. necesse est id quod ostenditur uniuersale esse & affirmatiuum, ut patet. Vnus igitur is est modus, quẽ nunc, inquisiuimus per aliud inquam ipsum quid est ostendere:

Ratio

Ratio autem huius est, quoniã est aliqua causa, & haec aut eadem: aut alia est, & si utiq; alia aut demonstrabilis est, aut indemonstrabilis. Si igitur est alia, & contingit demonstrari, necesse est medium causam esse, & in figura prima demonstrari. Vniuersale enim & praedicatiuum est, quod demonstratur. Vnus quidē modus nunc exquisitus est per aliud quod quid est monstrare.

Com.58. expō Phil.

Quod definitio vna per alteram demr̃ari possit. Secunda ratione declarat, & non modo per ostensa, & Philoponus exponit hunc locum valde breuiter. Propterea secundum eius expositionem Aristo. primo sumit in rerū natura dabilē esse causam aliquā, & hoc inquit. Q m̄ est aliqua causa, hanc non probat, quia patet. Est.n. aliquod causatū ergo & aliqua causa. Secūdo sumit duplicem esse cām.nā alia est quę eadē est definito. Alia quae non est eadē definitio. Inquit. Et hęc aut eadē.s. definito causatoq; est, aut alia a causato definitoq; ipso. Causa eadem definito atq; causato (vt arbitror) est formalis, cum sit tota essentia ipsius causati quod definitur. Caeterę vero causae sunt aliae a definito, materia quidem, quia non est essentia rei definitę. Efficiens, & finis quia sunt extrinsecus existentes. Tertio sumit q̃ earum causarum, quae alię sunt a definito ipso. Aliqua est demonstrabilis de suo causato, vtpote quando de illo ignoratur. Alia vero est indemonstrabilis.s. quando de illo est per se manifesta. Et hoc inquit. Et si vtiq; alia, aut demr̃abilis est, aut indemonstrabilis quae per se de suo causato quaeritur. Est indemr̃abilis, quę de suo causato manifesta est. Ex his suppositionibus cōcludit Primo esse aliquam causam, quae est mediū.s. eam, quae indemonstrabilis est, vt est formalis, & aliquā esse demr̃abilem videlicet eā: quae non p̃ se patet de suo causato, vt ipsa materialis. Itemq; & demr̃ationē talē esse in prima figura, quia causa materialis, cum sit definitio materialis, vniuersaliter & affirmatiue praedicetur de eo, cuius est causa materialis. Inquit. Si igitur est causa aliqua alia a suo causato, & cōtingit demr̃ari, ita vt sit nō p̃ se nota de suo causato, necesse est aliquā causam esse, q̃ est indemonstratioue illius causae mediū, & supp. aliquam causam esse demonstrabilē. Medium est formalis causa, quia est tota essentia causati, & eadē illi demonstrabilis est causa materialis, quę est alia a causato, etiam efficiens, & finalis. Et necesse est demonstrabilē demonstrari de suo causato per indemonstrabilem in prima figura, imo in primo modo, nā causa, quę demr̃atur cum sit definitio, vniuersalis & prędicatiua est. Ex his deducit intentū quod proposuit, & inquit. Vnus quidē igitur modus nunc exquisitus est, quod demonstrari possit ipsa definitio, & est ipsam materialē definitionē demonstrari de definito per aliud quod quid est.s.p̃ formalem definitionem, nam materialis cum sit alia a suo definito, non est per se nota de illo. Formalis vero, cū sit eadem suo definito, est per se nota de illo. Ideo materialis per formalem demonstrari pōt. Haec gręci quo ad haec verba, & quidem dilucide.

Nam medium ipsorum quid est necesse est esse quid est, et proprium identidem proprium. Quare diffinitionum eiusdē rei alia ostendet, alia nō ostendet. Atq; hisce modus non est demonstratio ipsius quid est, ut antea diximus, sed ratiocinatio ad disserendi modum accommodata.

Horum enim quod quid est necesse est mediū esse quod quid est, & propriorum proprium. Quare hoc quidem demōstrabit: Illud uero non demonstrabit eorū, quae sunt quod quid est eiusdem rei. Hic quidem igitur modus, q̃ non sit demonstratio dictū est prius. Sed est syllogismus logicus ipsius quid est.

Et quia quispiam dicere posset materialem definitionem esse demonstrabilem de eo, cuius est causa materialis, sed non per definitionē formalem, sed per aliud quippiam definito accommodatum, quasi confirmando id, quod dixerat, refellit tacitam hanc responsionē, & inquit. Com.59. ¶ Horum enim quae sunt quod quid est demr̃abilia, necesse est medium esse quid est, & non propriorum accidentium aliquod. Sed & propriorum maxime propriū, veluti est definitio formalis, quae est omnium conuertibiliū cum definito maxime proprium. Huius rei pulchrum exēplum affert Philoponus, exēpli gratia inquit. In Socrate feruet sanguis circa cor. In quo autem feruet sanguis circa cor. Irascitur. Si vero quispiam interroget, quę sit causa eius, quod est eum, in quo feruet sanguis circa cor. Irasci: dicemus q̃ est appetitus vindictę, modo formalis est hęc definitio Irę, & hac definitione in medio termino posita, concludet definitionem materialem in syllogistica demonstratione. Exemplū Philopo. Ex his Aris. concludit quare eorum, quę sunt quod q̃d erat esse eiusdem rei. Hoc quidem monstrabit.i. faciet demonstrationem, vt materiale. Illud vero non monstrabit.i. non faciet demonstrationem, vt formale quid est, hoc pacto exponit Philoponus, aut sic quare eorū, quae sunt quod quid erat esse eiusdem rei, hoc quidem monstrabit.s. est medium in demonstratione, vt formale quod quid est. Illud vero non monstrabit, vt mediū, sed erit potius demonstratum, vt materiale quod q̃d est. ¶ Sed contra, quia superius dictum est totum oppositum, diximus enim definitionem demonstrari non posse de definito, vt quid est, & hic dicit oppositum, ait enim illam posse demonstrari per aliud quid est. Superiori textu cō. 47. & Ide. Soluit & inquit. Hic quidem igitur modus, q̃ non sit demonstratio, dictum est prius, quia petit principiū ergo Syllogismus in quo materialis per formalem syllogizatur non est demonstratio. Sed est syllogismus Logicus definitionis materialis, vt quid est, quia ex probabilibus cōcludens, non autem demonstrans. Et ita in toto hoc capit. cum dictū est ipsum quod quid est per aliud quod est demonstrari posse, sumpsimus demonstrari pro Dialectice ostendi, vt Philoponus inquit. Hęc sunt, quę mihi videntur circa haec obscura verba.

Quo autem modo fieri potest, ut quid est eliciatur ex demonstratione, deinceps dicamus oportet, hinc rursus initio sumpto. Nam ut quaerimus propter quid est prius habentes esse, interdū uero & simul nota nobis haec fiunt, sed nunquam fieri potest, ut antea cognoscamus cur est quam percipiamus esse. sic pari ratione neq; quid est quaerere, utq; cognoscere possumus sine perceptione ipsius esse. Fieri enim nequit ut quid est unquam sciamus, si ignoremus si est.

Quo autē modo contingat, dicemus, dicentes iterum ex principio. Sicut enim propter quid quaerimus habētes quia aliquando autem: & simul manifesta fiunt. Sed neq; prius propter quid possibile est cognoscere quam quia. Manifestum est q̃ similiter & quod quid erat esse non sine quia est. Impossibile enim est scire quid est ignorantes si est.

Hactenus quomodo Dialectice quod q̃d est ostendi pōt, dictum est. Nunc vero q̄o per demr̃ationem Com.60.

ostendi contingat,declarare proponit,& inqt. ¶ Q'ño aût contingat.s.definitionē per demōstrationem ostēdi discemus,dicentes iterum ex principio tanꝗ nihil de re hac dictum sit. Proposita intentione exequitur.& Primo præmittit suppositionem,ꝙ sicut est in qōnibus cōpositis,ita est in simplicibus, vt.n.in cōpositis qōnibus non possumus habere propter quid est, nisi prius quia est habuerimus,& sicut aliquando in talibus cōpositis quæstionibus aliquando simul habemus propter qd & qa est,& nunꝗ prius propter qd est,ꝗ quia est, vel sic sicut in compositis quęstionibus dupliciter nos habemus aliquando prius quia,& postea propter quid, aliquando simul,nunꝗ aūt prius propter quid ꝗ quia. Ita etiam in simplicibus dupliciter habemus,aliquādo.n. prius si est habemus,& postea quid est,aliquādo simul vtrunq;,& nunꝗ prius quid ꝗ si est,Ex hac ergo similitudine vult habere si est & quid est dupliciter se habere,vt ad nos cōparata,aut ordine quodā,aut si?& si ordine quodā nunꝗ prius quid est ꝗ quia est,hęc est suppositio Inquit. Sicut enim propter quid quærimus habentes sup prius quia est,aliquādo autem & simul manifesta sunt,nunꝗ autem prius propter quod possibile est cognoscere ꝗ quia est. Ex hoc infert idē esse in simplicibus quęstionibus,& inquit. Manifestum est ꝙ similiter et quod quid erat esse scire non possumus sine qa est. Impossibile enim est scire quid est ignorātes si est. Patet ergo nos bifariam posse scire quid est & si est, aut simul vtrunq; habentes,aut prius habentes si est, & postea quid est. Tertio modo non est possibile, non enim possumus scire quid est prius ignorātes si est, nec probauit hoc Arist.nisi ex similitudine accepta in quęstionibus compositis.

Habemus autem si est nonnunquam per accidens:nonnunquā aliquid habentes ipsius rei. Veluti tonitruum esse scimus, habentes sonum quendam nubium esse. Et defectionem lucis esse quendam priuationem. Hominem item quoddam animal esse. Et animam etiam id esse:quod ipsum se motu ciet.

Hoc autem si est aliquando secundum habemus: aliquando autem habentes aliquid ipsius rei,ut Tonitruum,quoniam sonus quidam nebularum est,& defectum:quoniā priuatio luminis est: & hominem quoniam animal quoddam est,& animam,quoniam ipsum seipsum mouens est.

Com.51. Supposuit nos posse habere si est,& quid est, aut simul,aut si est prius ꝗ quid est. Nunc hanc suppositionem volens declarare,præmittit vnam distinctionem: ꝙ nos possumus habere existentiam rei dupliciter,aut ab his,quæ per accidens insunt ipsi rei. Cuius exemplū ponit Philop.vt si Socratem cognosceremus esse, ex eo quia est Albus:aut quia latas vngues habet. Aut ab his:quæ rei insunt essentialiter & per se,vtpote (vt exponit Philop.) Si cognosceremus existentiam rei cognoscentes aliquam partē essentiæ rei essentialiter atq; per se illi inexistentem,vt quando cognosco Tonitruū esse,quia est aliquis Sonus Nebularum,& cum cognosco esse Eclypsim,quia est priuatio luminis,& cum cognosco hominem esse,quia est aliquod animal, vtpote rationale,aut mortale,similiter & cum cognosco animam esse,quia ipsa seipsam mouet.

Philo. exemplum.

Quæ igitur per accidens esse scimus,necesse est ad eorū percipiendum quid est nullo modo nos quicquam habere. Neq;.n.id la esse scimus,atq; quærere quid est non habentes esse, perinde atq; est si nihil prorsus quæratur. Quorum autem habemus aliquid eorum,quid est facilius percipere possumus. Quapropter ut habemus ipsum esse,sic & ad ipsum quid est percipiendum su mus dispositi.

Quæcunq; quidem igitur secundū accidens scimus quia sunt necesse est nullo mō se habere ad quid est,neq; enim scimus quia sunt,quærere autem quid est non habentes quia est,nihil est quærere. Secundum quecunq; autem habemus aliquid,facile est quærere. Quare quēadmodum habemus quia est,sic habemus ad ipsum quid est.

Est quære re verbum additum de licentia interpretis.

Com.52. Expositio Philop.

Philoponus videtur velle ꝙ Arist.intēdat probare ꝙ ea quæ sunt per accidens non conferunt ad inuētionem definitionis quia non sunt immediata.neq; ꝓpria subiectis rebus,sed omnino aliena,& ait ꝙ non solum, vt inquit Philoponus,Hęc non conferunt ad inuentionem definitionis,sed neq; ad acquisitionem existentiæ rei,non enim cognoscitur Socratis existētia eo quia dicatur esse,aut Musicus,aut Grammaticus,aut Albus, ꝗ vero temptat scire rem ab his,quę illi per accidens insunt,non solum non poterit comprehendere quid est, idest naturam rei,sed omnino neq; existētia rei si interentia sit aliquid vnum,nam quęstio acquirens rem simpliciter accidentibus,non est quæstio. In quibus vero sumimus non quę per accidens,sed quę per se insunt, vt partes rei,in illis facilius venemur definitionē. Hæc Philoponus. Ego vero puto Aristote. nunc declarare quando simul si est,& quid est habemus,& quando nō, pręmisit.n distinctionem:& nunc illa vtitur,& vult nos non habere simul si est & quid est,quando si est per accidentia,sciuerimus,probat quia quando nos scimus si est per accidentia nos non scimus si est,& si per accidētia non scimus si est,ergo nec quid est,non enim possumus scire quid est ignorato si est. Inquit. ¶ Quęcunq; quidem igitur secundum accidens scimus quia sunt, necesse est nullo modo se habere ad quid est,& ita quę scimus si est per accidentia,non scimus quid sint simul. Probat.& inquit. Neq;.n.scimus,qa sunt,quasi dicat ꝑ talia accidentia,ergo nec quid sunt. quęrere autē quid est non habentes prius quia est,nihil est quęrere. Patet ergo si est,qđ scitur per accidentia non simul scire cum ipso rei qd est. Cū reuera non sciatur res quia est per talia accidentia. Deinde exponit quando simul vel de facto,vel de facili.& inquit. Secundū quęcunq; habemus aliquid,hoc est quęcunq; vero scimus quia sunt,per aliquid essentiale eis,facile supp.est quærere quid est,est quidem facile,quia habens partem rei, videtur facile, habere totum. Qui enim scit rē esse per aliquam partē definitionis,videtur scire partem definitionis,& ita facile simul potest scire totam. Ex his cōcludit quomodo ad quid est disponimus per cognitionem ipsius qa est. & inquit. Quare quemadmodum habemus quia est,sic habemus.i.disponimur ad ipsum quid est,quia si habemus quia est per accidentia disponimur per accidens ad ipsum quid est,& si habemus quia est, per aliqđ essentię rei disponimur facile ad habendū totā definitionem. ¶ Themistius ad expositionē huius exerpti notat accidentia quędam esse, quę rei existentię non insunt:Et hoc pacto Chrysippus ostēdit Deos esse, quia visitantur

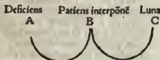
Propria expositio.

Que The.

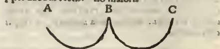
visitatur altaria, Stoici vero Deos esse asserunt, q̃a mor talibus suppetias plurimas afferunt. Hæc ꝓbatio est ab accidẽte, quod non existit in re. Quædã vero sunt, quæ adsunt in re, & hæc duplicia. Alia propius, Alia remotius, per accidentia remotiora non ostenditur existẽtia rei propriẽ, vt dixit Aristoteles, ꝑ accidentia vero propiora ostenditur aliquo modo rei existentia, non tamẽ facile per hãc existentiæ cognitionem scimus quid est, licet disponimur ad illud, at ꝑ ea quæ per se, & essentialiter insunt, facile scimus quid est. Propterea ait ita nos disponi ad percipiendũ quid est alicuius rei: Sicut habemus illius quia est, & quia ꝑ accidentia extranea nõ habemus quia est, Ideo non disponimur ad percipiẽdum quid est, quia vero per accidentia, quę rei insunt, habemus aliquo modo quia est cõmuniter, si cõmunia sunt, proprie si propria sunt, Ideo disponimur ad percipiendum quid est communiter, vel propriæ, licet non facile, sed quia per partes definitionis scimus quia est propriissime, ideo disponimur facile ad percipiẽdum quid est, Hæc est Themistio, & bene.

Quarum igitur rerum aliqui habemus ipsius quid est earum hæc sint exempla. Sit defectus eo in loco quo ipsum est a luna in eo quo ipsum est c.interpositio uel obiectio terre, in quo ipsum positum b. Quærere igitur utrum luna deficiat, an nõ deficiat nil aliud est quam ipsum b. quærere si sit: nec ne. At idipsum nil ab hac quæstione differre uidetur sit ne ratione eius. Quod si sit: & illud dicimus esse. Vel quæratur utrius partium contradictionis sit ratio: utrum habendi duobus rectis equales: an non habendi, Quod cum inuenerimus, & esse, & simul & propter quid sci mus: si modo si medium.

Quorum igitur habemus aliquid ipsius quid est. Primũ qui dem sic. Defectus in quo a luna in quo c. Oppositio terræ in quo b. Vtrum quidem igitur deficit aut non b. quærere est. Vtrum est aut non est. Hoc autem nihil differre quærere quam si est ratio ipsius. Et si sit hoc, & illud dicimus esse, aut utrius contradictionis est ratio, utrum habendi duos rectos, aut non habendi. Cum autem inuenamus, simul quia & propter quid est scimus, si per media sit.

Com. 63. Dixit aliq̃n simul haberi si est, & quid est, vtpote q̃n si est scitur per definitionem rei, cuius quærimus existẽtiam. Aliquando autem dixit nos habere si est, & non quid est, vtpote quando scimus si est per aliquod accidens eius, cuius quærimus est, Hæc nunc per exempla ostendit, & inquit. ¶ Quorum igitur habemus aliquid ipsius si est .i. eorum, quorũ existẽtiam habemus per aliquam definitionem eorũ, quorum quærimus existentiã: Exemplum primum sit sic, vt sit defectus, vel deficiens in quo A, Luna sit in quo C, oppositio Terræ siue patiens oppositionem Terræ sit in quo B, Patet igitur terminis sic dispositis, q̃ cum quærimus, Vtrũ deficiat Luna, aut non B, est quærere: Vtrum est aut non est. Hoc autẽ nihil est quærere q̃ si ipsius defectus sit aliqua ratio causalis & definitiua, nã si habemus q̃ sit & aliqua ratio causalis defectus definitiua, illud dicimus esse, nam simul habemus esse defectũ, & quid defectus est, hoc est primum exemplum, tangit ẽm, & inquit. Aut ipsum B vtrius cõtradictionis est ratio causalis & definitiua, vtrũ eius contradictionis partis, quæ est habendi duos rectos, aut eius contradictionis partis, quæ est non habendi duos rectos, nam si sit definitiua ratio & causalis definitio eius partis, quæ est habere duos rectos, in a. pone duos rectos habens. In b. pone rationem definitiuã, atq; causalem eius prædicati, quod est positum in a. scilicet

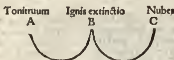

habendi duos rectos. In c. vero pone triangulum, & tũc patet q̃ cum inuenerimus b. esse rationẽ definitiuã atq; causalem ipsius a. quod est habere duos rectos, simul quia, & pp̃ quid scimus, nã scimus ipsum haber duos rectos esse, & ꝓpter quid, & quid est ipsum habere duos rectos, scimus dico simul quia & propter quid, si modo per media sit hæc scientia, quæ media sunt definitiones causales: & definitiuæ rationes. ¶ Sed dubitabis & nõ ab ratione, quia proposuit declarare quando simul scimus si est: & quid est. Et tamẽ declarat per exempla q̃n simul quia est: & propter quid est. ¶ Et dicendum in accidentibus idem esse si est .& quia est, accidentis enim esse est inesse. Idem .n. est scire defectum esse, & defectum inesse Lunę. Similiter idem est scire propter quid est: & quid est nã propter quid est, est ratio causalis, atq; definitiua ratio prædicati, cuius quærebamus existentiam. Dubitatio Solutio In accntĩ tibus idem est si & q̃a est scire ꝑ pter q̃d est & quid est.

Quod si non sit, esse quidem scimus, propter quid autem nescimus. Atq; idipsum hoc exemplo patefieri potest. Sit nanq; c. luna a. defectio b. non posse, cum est tota refecta lumine umbram efficere intercedente manifesto corpore nullo. Si igitur b. quidẽ ipsi c. insit a. uero competat ipsi b. lunam quidem deficere notum fit nobis. Cur autem deficit nondum est notum. Atq; defectionẽ quidem esse scimus, sed quid est defectio nescimus. Atq; cum a. quidem ipsi inesse c. patet. quæritur autem propter quid inest. Nil aliud tum quæritur quã quid. Nam sit ipsum b. utrum obiectio terre an econuerso lunæ, an lucis eius extinctio. Hoc autem alterius extremi ratio est, ut hoc in exemplo ipsius a. Est. n. defectus obiectio terræ. Præterea quid tonitruum, est extinctio ignis in nube: propter quid tonitat, quia ignis in nube extinguitur. Nubes sit c. Tonitruum a. ignis extinctio b. Igitur ipsi c. nubi inquã b. ipsum inest, extinguitur enim ignis in nube. At huic a. ipsum in est tonitruum seu sonus. Atq; b. ratio ipsius est a. primi inquam extremi. Quod si rursus huius aliud medium sit, id ex hisce rationibus erit quæ restant.

Si uero non, quia scimus, propter quid autem non scimus.

Sit igitur Luna C, defectus A, Lunam plenam umbram non posse facere nullo nostrum medio manifesto existente: in quo B. Si igitur in C est, quod est Lunam non posse facere umbram, cum nullus nostrum in medio sit. In hoc aūt A quod est deficere, quia deficit quidem manifestum est: sed propter quid: nondū. Et quia defectus est, quidem scimus, quid autem est: nescimus. Cum autē manifestum est quia A in C est: propter quid autē est quæritur: B est quærere quid est: Vtrum sit obiectio aut conuersio Lunæ, aut extinctio Luminis. Hæc autem est ratio alterius extremi: ut in his, quæ sunt ipsius A, Est enim defectus obiectio a Terra: quid est Tonitruum, Ignis extinctio in Nube: propter quid Tonat, propter extingui Ignem in Nube, sit Nubes C, Tonitruum A, extinctio Ignis B, in C igitur Nube est B, extinguitur enim in ipsa Ignis, Huic autem inest Sonus, & est ratio ipsius A primi termini. Si autem iterum huius aliud medium sit, ex reliquis erit rationibus.

Com. 64. Declarauit in quibus scimus simul quia est, & quid est. Et dixit nos scire simul si est, & quid est, quando scimus quia est per medium hoc est per causam, nam causa est definitio causalis. Nunc vero declarat quando nō scimus simul quia est, & quid est, & inquit. ¶ Si vero non scimus per medium, scausale alicuius rei existentiam, sed per accidens illi existentiæ, quia est scimus, quid autem res sit, nescimus & ponit exemplum sit Luna C, defectus A, Lunam plenam omni impedimento deducto Vmbram non posse facere, dico omni impedimento deducto, ita vt nec Nebula occultet Lunam, nec aliquo nostrum in medio existente manifesto, quo ipsa Luna occultetur. Lunam igitur plenam omni impedimento deducto Vmbram non posse facere ponatur in quo B. Si igitur terminis sic dispositis: In C est B, Hoc est in Luna est non posse facere Vmbram, cum nullus nostrum in medio sit. Hæc enim vera est Luna non facit Vmbrā deducto omni impedimento. In hoc autem. s. B est A, quod est deficere, quoniā omne lumine deficiens non facit Vmbram, terminis & propositionibus ita concessis, quia deficit Luna quidem manifestum est, sed propter quid deficiat nondum manifestū est, & ne quis dicat exemplum non esse ad propositum, quia nos loquimur in quæstione simplici. & exēplum est in composita, Ideo subdit. & quia defectus est, quidem scimus, quid autē est defectus. nescimus. Et ita patet in simplici quæstione quando non simul scimus quia est, & quid est. Deinde ostendit ordinem in quęsitis: vt ostendat hoc, quod dictum est, esse bene dictum, & inquit, Cum autem manifestum est quia A defectus in C Luna est, & quæritur propter quid A inest ipsi C, hoc quærere est B quęrere quid est: Vtrum sit obiectio, aut conuersio Lunæ, aut extinctio lucis. Ab Antiquis tres causæ Eclypsis Lunæ assignatæ sunt Quidam enim dixerunt Lunam Eclypsari, quia habet duas facies, Alteram lucidam, Alteram Opacam, Cum cōuertit ad nos

Tres causæ de eclypsis lunæ assignatæ fuerunt ab antiquis.

Opacam faciem dixerunt illam Eclypsari. Alij dixerūt Lunā extingui in sua luce certo tempore, & certo non: Dicebant vero Eclypsari, cum extinguitur in luce. Veriores dixerunt Lunam Eclypsari cum Terra interponitur inter ipsam & Solem. Propterea Aristot. dicit B quærere est quid est, Vtrum obiectio Terræ, quæ reuera causa est Eclypsis, aut conuersio Lunę, aut extinctio luminis. Verum istę vltimę duæ causę (vt Philoponus inquit) falsę sunt. Sed quęuis assignetur, hæc (vt Aristo. ĩquit) est ratio, & definitio alterius termini. vt in his de finitionibus, quæ sunt ipsius A, Est enim defectus obiectio a Terra, & ita est definitio prædicati, cum reponatur in his definitionibus, quę sunt ipsius A, quod est prędicatum. Et non cōtentus vno exemplo, apponit aliud secundum Pythagorā (vt dicit Philoponus) & inquit. Quid est Tonitruū Ignis extinctio in Nube facta propter quid Tonat, quia extinguitur ignis in Nube, ergo sit Nubes C, Tonitruum A, extinctio ignis B, terminis sic dispositis, C Igitur Nube est B, Extinguitur enim in ipsa Nube ignis, Huic autem B inest sonus siue Tonitruum, quod. n. extinguitur in Nube, tonat. Patet etiam hoc exemplo B esse rationem definitiuam atq; causalem ipsius A primi termini. Si autem iterū huius aliud mediū sit, ex reliquis erit rationibus. ¶ Thomas bonus Aristotelis interpres exponit hęc, Si autē inquit, Oportet accipere adhuc aliud medium ad demonstrandum definitionem Maioris aut de subiecto, aut de ipsamet Maiore ex reliquis erit rōnibus, hoc est tale mediū erit ex rationibus subiecti, nā definitio subiecti pōt esse medium ad demonstrādum definitionem maioris de maiore: & de subiecto illius maioris, pōt enim definitio hominis esse medium ad demonstrandum aptū ridere de risibili, & de ipso homine. Philoponus autem hæc Aristo. dicit addere, quia contingit quandoq; demonstrari prędicatum aliquod de subiecto per aliud prędicatum per se, quod per se competit prędicato demōstrato vt si demonstraremus risibile de homine per disciplinę capax, hoc pacto hominis homo est disciplinę capax, omne disciplinę capax est risibile, ergo omnis homo est risibilis, Vbi patet risibile de homine demrari per quoddam prædicatum per se de risibili, & de homine, qd nō est definitio risibilis, ideo dicit. Si autē iterum huius maioris propositionis, videlicet omne disciplinæ capax est risibile, aliud medium sit, quia medium non est definitio, ex reliquis erit rationibus demonstrandum, vtpote ex ratione risibilis prædicātis de homine, & ita quotiens demonstratur passio de aliquo subiecto, & non per definitionem passionis, sed per aliam passionem, Poterit adhuc accipi aliud medium scilicet definitio passionis, illius ad probandam maiorem propositionem, hęc vt puto, Philoponus intelligit.

Quæ Sã. Tho.

Philopo.

Quo igitur pacto sumitur ipsum quid est & sit notum satis iā diximus. Quare ratiocinatio quidē ipsius quid est demonstratio quæ non sit per ratiocinationem tamen innotescit & demonstrationem. Quo circa neq; sine demonstratione fieri potest, ut cognoscatur ipsum quid est cuius est alia causa, neq; rursus ipsius est demonstratio, ut in dubitationibus etiam diximus.

Quomodo quidem igitur accipitur quid est, & sit notum, dictum est. Quare syllogismus ipsius quid est non fit, neque demonstratio. Manifestum tamen est per syllogismum & demonstrationem. Quare neque sine demonstratione est cognoscere

ferre quid est, cuius est causa alia, neq; est demonstratio ipsius: sicut & in oppositionibus diximus.

Com. 65. Aliud est aliquid esse demonstrationem aliciuus & aliud est esse notum p demonstrationem. Simplicij & Philop. expositio.

Epilogat & ꝑpositũ cõcludit, Vbi debes scire aliud esse alicuius esse demõstrationẽ, & aliud esse aliquid notum p demõstrationem, vel non sine demonstratione Praedicati qđ de aliquo subiecto demõstratur, demõstratio atq; syllogismus est. Et ipsum per demonstrationem innotescit, medium vero p qđ pdicatũ illud de subiecto demonstratur, p demonstrationẽ innotescit, quia nõ sine demonstratione patet, non tñ eius est demõstratio aut syllogismus, cũ de nullo vt prędicatum demonstratur. vult igitur (vt Philoponus & Simplicius exponunt) definitionis non eẽ demonstrationẽ tanq̃ pdicati qđ de subiecto demrẽtur. Sed vult ipsam p demonstrationẽ haberi, qm̃ in demõstratione simul habet ga est, & quid est. inquit. ℭ Qũo quidẽ igitur accipit qd est, & fit notum, & dictum est, & mihi videtur verbũ quare legẽdũ esse causaliter. q. d. causam eius, quod epilogauit, dicens, nam syllogismus ipsius quid est, vt de altero pdicantis non fit, neq; demonstratio, manifestũ tñ est p syllm & demõstrationem, saltem quia cõnotescit cũ eo, quod demõstrat. Et propterea cõcludit, quare neq; sine demõstratione est cognoscere quid est, eius rei videlicet: cuius est alia cã. & definitio causalis. Neq; est demonstratio ipsius (vt pdicati, vt in oppõnibus diximus) quia esset petitio principij Ex his apparet quõ definitio cã & mediũ idẽ est (vt Themistius colligit) Nam definitio est medium compositionis syllogisticae, causa vero essendi praedicati, definitio autem praedicati.

Est aũt quorũdã quidẽ alia quędã causa, quorũdã autẽ non est. Quare patet ut ipsorũ quid est quędã sacare medio principiaq; esse. Quę quidẽ & esse, et quid sunt supponere uel alio mõ facere manifesta oportet. Quod arithmeticus facit. Nã & quid sit unitas, & unitatẽ eẽ supponit. Eorum aũt quę mediũ habent, & quorũ est aliqua cã, alia a substãtia fit. ut p demonstrationem ipsum quid est, ut diximus declaretur, non demonstretur.

Tex. 9. *Est aũt quorundã quidem altera quędã causa: quorundam autem non est. Quare manifestũ est quoniã & eorum: quę sunt quid est: Alia quidem sine medio & principia sunt. quę & esse: & quia sunt supponere oportet: aut alio modo manifesta facere: quod quidem Arithmeticus facit. Et namq; quid est unitatem supponit: & quia est. Sed habentium medium: quorum est quędam altera causa a substantia: est per demonstrationem (sicut dictum est) ostendere: non quid est demonstrantes.*

Com. 66. expõ Phi. Iste textus nõ ẽ leuis, nec clarus (vt vides) Philoponus exponit, q̃ Aristo. postquã declarauit in ipso quia ẽ, qđ p causam demõstratur, videri ipsum quid ẽ, Nũc õndit nõ esse hoc in omnibus, nam definitionũ alia est, q̃ nec p demonstrationẽ, nec in demonstratione innotescit. Alia vero, quae licet non demonstratur, in demonstratione innotescit, ꝑcedit autem a diuisione rerũ, ad diuisionem definitionum, & inquit. ℭ Est autem quarũdam rerum, quae alteri inexistunt, vt Irae Eclypsis, Tonitrui, & caeterarum id genus. Altera quaedam causa, quia ipse non sibijpsis causae sunt, vt alteri insint. Non enim ipsa Ira sibijpsi causa est, vt alicui insit, nec Eclypsis vt insit Lunae, nec Tonitruũ, vt insit nubibus. Quarũdã autẽ rerum, quae alteri insunt, non ẽ altera causa, Sed ipsae sibijpsis causae sunt, vt alteri insint. Vt Linea Vnitas Pũctus & similia. Vnũquodq; enim horũ ipsum sibijpsi cã ẽ linea. n. sibijpsi causa ẽ, quatenus est lõgitudo sine latitudine, & vnitas similiter sibijpsi causa est, Et si q̃ris haec habere cãm, quia sunt accidentia. Rñdet Thomas, & q̃dem bene, haec habere causam, Sed non vt contrahunt ad aliquod genus subiectum alicuius scientiae, Vnitas n. licet habeat causam, nõ tñ (vt cõtrahitur ad arithmeticã) cuius subiectum est Vnitas habet causam, nã in numeris est deuenire ad vnitatẽ, cuius in hoc genere nõ ẽ aliud principiũ. Ex hac diuisione rerum. cõcludit diuisionẽ definitionũ, & declarat quae definitiones in demõstratione patent, & quae non patent, sed sunt p se notae vel p sensum, vel seipsis, & inquit. Quare manifestũ est qm̃ & ipsorũ qđ quid est sine definitionũ Alia quidem sine medio & principia sunt, sine medio qdẽ, qa earũ nõ est demõstratio, principia vero, quia ipsa e esse et quia sunt supponere oportet aut alio modo manifesta facere, vt pote p sensum. Sic igitur patet esse quasdã definitiones, quę nec demõstrantur, nec in demõstratione innotescunt, Sed (Vt principia in scientijs supponuntur) & tales definitiones earum rerum sunt, quę in scientijs sibijpsis causae sunt. Quod quidem Arithmeticus facit, nã & quid vnitas sit, supponit, & quia est. De inde tangit aliud membrũ, & inquit. Sed rerum, quae habẽt medium, hoc est, Sed earum quae alteri insunt per mediũ, quarum est altera causa ab ipsarum substantia siue existentia, vt sunt Ira, Eclypsis, Tonitruum, & id genus, ipsum suppie quid est, est, vt dictum est. p demõstrationẽ ostendere, nõ tñ quid ẽ demõstrantes. Sic igit definitiones alię sunt, quae in demõstratione innotescunt, licet p demõstrationẽ (vt pdicata nõ demõstrãtur) & haec sunt earum rerum, quae nõ sunt ipsae sibijpsis causę essendi, sed in subiecto genere alicuius sciẽtiae habẽt alterã causam, ideo clarescunt, atq; simul cum demonstrationibus inuestigãtur ℭ Quo vero ad verba attinet, Verba illa definitiones qdẽ secũdũ speciẽ factae nullũ habẽt medium, quo demõstrẽtur: sed definitiones secũdũ materiã factae possunt habere mediũ, nõ legi in Graecis Codicibus, nec Philoponus, nec Simplicius in suis libris habebãt, nec sunt ad ꝑpositũ expositionũ Graecorũ. Propterea recte Thomas inquit, Illa fuisse potius glossam, quę per errorem scriptorum introducta est loco textus.

Dubiũ. Respõsio Sã. Tho. Philop. Verborũ expositio.

Cum autem definitio dicatur esse oratio ipsius quod est, patet quan dam definitionem orationem esse, quę id explicat quod nomen significat uel quę nominis interpretationem complectitur, ueluti quid significat triangulus nomine, quem habentes esse, quęrimus. deinde propter quid est

Definitio autẽ: quoniã dicitur rõ ipsius quid est: manifestũ ẽ, quoniã aliqua quidẽ rõ erit ipsius quid significat nomẽ: siue altera rõ nominalis: ut ipsum qđ significat: quid ẽ inq̃tum triãgulus, quod quidẽ habentes quod est: Quęrimus propter quid est.

Com. 67. Duo huc usq; declarauit: an definitionis sit demõstratio, & quõ definitio in demõstratione colligat. At nũc distinguit definitionẽ, & declarat quot modis dr̃ definitio, et hoc ꝑpter duo (vt Phil inquit) Et vt intelligamus de qua definitione ea, quae dicta sunt intelligenda sunt, et vt sciamus quid ipsa definitionis definitio sit, Cũ. n. definitio sit multiplex, non potest sciri quid ipsa definitio sit, nisi multiplicitas tollatur, inquit ℭ Quoniam autem definitio dicitur ratio ipsius quid est, et quid est duplex est, aut quid est absolute, aut quid est ipsum nomẽ significãs, manifestum est, quoniã definitio duplex est, Aliqua quidem rõ erit ipsius significãtis, vt ipsius quid

significat nomen. Siue (qđ idē est) Altera est ratio nominalis: quę dr̄ interpretatiua nominis, Altera supple erit ipsius significati (vtpote quid ipsum ē) & ponit exēplū nominalis definitionis: & inquit. Vt ipsum nomē triangulus, qđ significat, quid ē inquantū triangulus, hoc est inq̄tū nomē triāguli. Deinde sequuntur illa verba quod quidē hn̄tes & reliqua, & possunt legi sic: Qđ quidem habētes: quid est, illud qđ significat q̄rimus pp quid est. Et tūc iuxta hāc expon̄e velle videt Aristo. de nomine esse: duas q̄ones vt quid significat nomen, ,pp̄ter quid significat, vt hoc nomē Lapis quid significat, si dicit Silicē, vel Marmor, quæri pōt vlterius: quare: & possumus dicere quia ledit pedē: Siliter de nomine triangulus q̄ri pōt quid hoc nomen significat, & possumus dicere hāc figurā, quę in puluere ē, Iterū si quis q̄rat ,pp̄ter quid. dicemus, quia triāgulus dr̄ quia ē trium angulorū. Vel lege sic: quod quidē significatū trianguli habētes qđ est idest esse, & φ sit: quęrimus pp quid est, & tunc vult sciri aliq̄n rem esse ex interpretatiua rōne: & quū scit rē esse ex interpretatiua rōne, quęrimus: pp quid est res illa. Philoponus legit sic: qđ quidē habentes quid ē: hoc ē quam definitionem nominalē cū inuenimus prius φ est: Tunc quærimus pp quid est: id est cāl̄ē rei definitionem: quæ est assecutiua naturæ rei, & ita innuit ordinē definitionū: est definitio nominalis prior, postea essentialis: quæ ē & causalis: & hæc expositio magis placet.

Difficile autē est hoc pacto sumere ea quæ nescimus esse, eausamq; difficultatis antea diximus nam neq; si sint an non sint scimus, nisi per accidens.

Difficile autē est sic accipere, quæ non scimus quia sunt, causa autem prius dicta est difficultatis, quia neq; si est aut non est scimus nisi secundum accidens.

Com. 68. Quia Arist. accepit duas esse definitiones, Alteram nominis: Alterā rei: quā cāl̄ē: & pp qđ appellandi: Nūc (vt Philoponus arbitrat̄ ponit drīā inter illas) & vult definitionē nominis posse haberi sine p̄sciētia ipsius qa est: Scimus. n. quid nominis Vacuū: & non scimus qa ē. At definitio rei haberi nō pōt, nisi præsciamus quia est res. Et iuxta hæc lege difficile autē imo impoſīe ē sic id est quiditatiue accipere ea, quæ nō scimus qa sunt: et cā difficultatis dicta est prius. s. qa si ē p̄cedit qđ est. At qđ nominis haberi pōt sine p̄sentia existētiæ rei ❡ Et dices cōtra quoniā definitio qđ nominis vr̄ sufficere pro sciētia exn̄tiæ rei, R̄ndet talē nō sufficere: quia neq; si ē. aut nō ē scimus p definitionē quid nominis sup. nisi per accidens, vtpote inquātum rō nominis sumitur, aliquo mō ab accidētibus rei, quæ significat̄ p nomen. ❡ Vel fortasse aliter hæc verba intelligi possunt, dictum est. n.: post sciētiā quid rei ❡ Cōtra qs obijceret, quia tunc qđ rei posset haberi sine præsentia existētiæ, eum statim ad quid nominis sequatur qđ rei. Rn̄dēt difficile autē ē s. s. quiditatiue accipere ea, quę nō scimus qa sunt, et ita post scientiā quid nominis. non statim scimus quid rei, nisi cū difficultate & eā difficultatis dicta ē prius, qa nō mō ignoramus quid ē ignorato quia ē, immo nō possumus scire quia est nisi sciamus quid ē, quia ignorato qd est, ignoramus q̄a ē, & solū p accidens posset sciri. Quare intelligendum est post scientiam nominis sequi sciētiam quid rei, nō tñ sine scientia existētiæ illius rei. Sed post sciām quid nominis, habebimus simul qđ rei, et qa ē p artem superius assignatam, Diximus. n. quia est quā

Philopo.

Expositio Philopo.

Alia expō

do habetur nō p definitionem, nō sciri nisi per accidēs.

At. n. oratio ē una dupliciter. Alia nāq; coniūctione est una ut Ilias. Alia quia unū de uno declarat nō p accidēs. Vna igitur hæc ē diffinitio diffinitionis quam diximus. Alia autē est diffinitio oratio quæ declarat ,pp̄ter quid est. Quare prior significat quidē, sed nō ostendit, posteriore autem patet quasi demonstrationē esse ipsius quid, est positione differentem a demōstratione.

Tex. 10. *Ratio autē una dupliciter est: hæc quidē cōiūctionē: ut Ilias: Alia uero unum de uno ostendens nō p accidēs: Vnus quidē igitur terminus termini est: qui dictus est. Alius uero terminus est rō demōstrās pp quid est: quare prior significat quid est: demōstrat aūt minime. Posterior uero: manifestū est quoniam erit ut demonstratio ipsius quid est positione differēs a demōstratione.*

Com. 69. Dictū est definitionē eē rōnē, siue orationē, ipsius qd est, ,pp̄terea ex his, q̄ orationi accidunt vt Philoponus inquit. Ponit accidētia definitionis. Et inquit. ❡ Rō autem vna dupliciter est, hæc quidē cōiunctione vna est, vt Ilias. Tota. n. historia de bello Troiano est vna oratio cōiūctione vnius dictionis, quæ est hæc Ilias. Significat̄. n. tota oratio de bello Troiano vno nomine videlicet Ilias. Pōt etiam oratio esse vna cōiunctione idest copulatione, vt copulatiua ,ppō. Socrates est Philosophus & Socrates est Musicus, vel disiūctione, vt omne Ens est agēs vel patiēs. Sic igitur oratio est vna primo modo, q̄ cōiūctione est vna, siue illa cōiūctio sit dictio, siue nota, Alia vero dicitur vna, quia declarat vnū prędicatum & non per accidens de vno subiecto, eo φ est assecutiua vnius naturæ. Dixit nō per accidens, quia si p accidēs prædicaretur prædicatum de subiecto, cum accidens sit aliud quid ab ipso subiecto, Talis definitio non diceē vna oratio sic igitur dupli oīo dicitur vna, aut cōiunctione, aut assentia & vnitate prædicati, quare cū definitio sit oratio, etiam definitio dicetur vna dupliciter, cōiunctione, & sic definitio nominalis est vna, aut vnitate prædicati, & sic definitio quid rei est vna. Patet ergo (vt recte Philoponus inquit) ex accidentibus orationis, quę est genus definitionis, colligi accidētia definitionis, q̄ est illius species. Ex his colligit definitiones definitionū, & primo definitionis dicentis quid, est. n. definitio dicens quid, Oratio vna vnum de vno declarās nō per accidēs, & hoc inquit. Vnus quidē igitur terminus & definitio termini idest definitionis est, q dictus est. Dictū est. n definitionē dicentem quid esse orationē vnā Vnū prædicatū de vno subiecto p se declarantē. Deinde ponit definitionem definitionis causalis, q̄ dicit ,pp̄ter quid & inquit. Alius vero terminus est Oratio demōstrans ,pp̄ter quid, hæc est definitio definitionis dicētis ,pp̄ter quid, tacuit autē definitionē definitionis nominalis, quia superius eā posuit. Ex his (vt mihi videtur) Colligit differentiam inter definitionem dicentē quid, & definitionē dicētem pp quid. & inquit. Quare prior quidē definitio, quæ dicit quid, significat quidē ipsum quid rei sup. demonstrat vero minime, cū potius sit vt Cōclusio, & nō vt demonstratio, Vt dicemus postea. Posterior vero. s. quæ dicit propter quid, manifestū est quoniā erit quasi demōstratio ipsius quid: est, idest ipsius definitionis dicentis quid pōne differens a demōstratione, hæc est differētia. Ex hoc apparet Error eorū, q̄ dixerūt Arist. posuisse differētiā inter nominalē definitionē, & definitionem dicentē pp quid. Hoc enim falsum est, & superfluum, quia superius posuit.

Error aliquorum.

❡ Interest

Intereſt enim cũ propter quid tonitat,atq; quid eſt tonitruũ dicitur.Quippe cum ad primum hæc accommodetur redditio, quia in nubibus ignis extinguitur.Ad ſecundum hæc competat, ſonus cum extinguitur in nubibus ignis.Quare eadẽ ratio diuer ſo dicitur modo. Et illo quidem modo continua eſt demõſtratio, hoc autem eſt diffinitio.

Differt enim dicere propter quid tonat,& quid eſt tonitruũ. Dicet enim ſic quidem propter id,quod extinguitur ignis in nubibus.Quid tonitruum eſt.Sonus extincti ignis in nubibus. Quare eadem oratio alio modo dicitur, & ſic quidem demonſtratio continua ſic autem definitio.

Com.70. Dixit cauſalem,definitionẽ quã propter qd vocat,a demr̃atione nõ differre niſi poſitione. Nũc illud declarat,& ſumit pro demr̃atione hanc,videlicet.Quia extinguitur ignis in nubibus,ꝓ definitione vero pp qd, ſumit ſonus extincti ignis in nubibus, ꝙ illa demr̃atio patet quia ſi quæratur ꝓpter qd Tonat, ipſæ demonſtrans.Dicet,qa extinguit̃ ignis in nubibus.Quod vero alia ſit definito, etiã cõſtat,qa ſi quęrat̃ quid ſit tonitruum.Dicet definiẽs.Sonus extincti ignis in nubibus. Quare prima eſt demr̃atio,cum aſſignet̃ pro cauſa q̃ſiti pp qd.Secunda definitio,cũ aſſignetur r̃nſio ad quęſitũ qd eſt,vnde inqt.℄ Dixi definitionẽ propter quid non differre a demr̃one,quia differt dicere in q̃one ꝓpter quid tonat,& quid eſt tonitruũ,nam ad primã q̃onem dicet demonſtrans ſic quidẽ,propter id quod extinguitur ignis in nubibus,& ſic totum hoc quia extinguitur ignis in nubibus,pro demr̃one ſumitur,quia aſſignatur pro cã in q̃ſito propter quid.tonitruũ eſt ſi fiat q̃o dicet definiens. Sonus extincti ignis in nubibus,& ſic hoc totũ.Sonus extincti ignis in nubibus eſt definitio propter qd,qa aſſignatur pro r̃nſione ad q̃ſitum qd eſt.Modo hæc duo.ſ.& illud quod aſſignatur pro cauſa in q̃ſito pp quid,& quod aſſignat̃ pro r̃nſione in quęſito qd ẽ eadẽ ſunt,& in paucis differunt,ideo cõcludit. Quare eadẽ oratio alio modo dr̃ atq; alio, licet re & ſubiecto eadem ſit,& ſic quidem(vt aſſignat̃ pro cauſa in quæſito pp quid)eſt continua demr̃o,ſic aũt.ſ.vt aſſignatur r̃nſio in quęſito qd eſt,eſt definitio ℄ Sed dices

Obiectio. non vr̃ eadem oratio eſſe. Vtraq; illarũ, quia prima q̃ aſſignatur pro cauſa,non ſumit ſonum,per quẽ datur intelligi definitio dicens qd. Vt.n.dicemus,Tonitrui definitio dicens quid, q̃; Philop.vbiq; materialẽ appellat, eſt hęc.Sonus in nubibus,mõ illud:quod aſſignatur ꝓ cauſa in q̃ſito pp quid,nõ ſumi hanc partẽ,q̃ eſt loco definitionis materialis,ſiue dicentis quid,illud vero quod aſſignatur pro definitione in quęſito qd eſt,ſumit illam partem,nã definiẽs r̃ndet,eſt ſonus extincti ignis in nubibus:ergo hæc oratio nõ videtur eadẽ,imo differt re, cũ in vna aliqd ſumat̃,quod non ſumitur in altera: aggregat.n.ſecunda vtranq; definitionem & dicentẽ qd ſiue materialẽ,& dicentẽ pp quid ſiue formalem, quas prima oratio non comprehendit,vt intelligenti patet.

Solutio. ℄ Et dicendum(vt innuit Philop.)demr̃atorẽ prætermiſiſſe materialem cãm tonitrui.ſ.ſonum,vt facturus ipſam cõcl̃onẽ,ſumpſit aũt formalẽ vt vtilẽ ſibi ad demr̃ationẽ,& ſic ſi recte intellexi,vult materialẽ eſſe ſubintelligendã,hoc pacto,propter quid tonat. Demr̃ator r̃ndet,quia extinguitur ignis in nubibus tonat. Modo tota hęc,quia extinguitur ignis in nubibus. Tonat,eſt aſſignata pro demr̃atione,pro cauſa vero quæſiti.Illa ſolum,qa extinguitur ignis in nubibus.Pretermiſit ergo, quia aſſignauit cauſam,ex qua ſequitur illud qd prætermiſit.Debet aũt ſubintelligi, cũ aſſignet̃ illa oratio ꝓ demr̃atione.Nam tunc in tali oratione habent̃ tres termini maior,q̃ eſt paſſio,videlicet tonat. Minor ſubiectũ,videlicet nubes,& cã:videlicet extinguitur ignis in nubibus,& ita habetur tota demr̃atio,Ariſ.vero partem illã,quia(vt dicit Philoponus)definitio habens in ſeipſa cauſam exiſtentię rei,modo quodã oſtendit rem illã,quare oratio,quã pro cauſa aſſignauit,vr̃ quodammodo tota demr̃atio.℄ Sed dices dato ꝙ debeat ſubintelligi in oratione illa quæ aſſignatur pro demr̃atione,materialis definitio,q̃uo differt poſitione ab eadem oratione quæ aſſignatur pro definitione. ℄ Præterea. Vtrũ ſit alia dr̃ia,ẽt dubitatur. ℄ Reſpondet Philo. ad primam,eas poſitione differre, inquantũ definiens quidẽ in ſecunda,quam pro definitione aſſignat, incipit a materiali cauſa cũ dicit eſt ſonus:& deſcendit in formalem cauſam,cũ inqt extincti ignis.Demonſtrans vero in prima,q̃ pro demonſtratione aſſignauit.Primo ſumit formalẽ cauſam tanq̃ mediũ terminum cum dicit: qa extinguitur ignis.Deinde ſic concludit materialem, cũ ſubintelligit.Tonat:& ſic differunt põne ſiue ordine terminorum ℄ Vel aliter(vt Philoponus etiã innuit) differunt põne,qa in oratione,q̃ pro cauſa aſſignat demõſtrans ſeparauit formalẽ cauſam a materiali, qa accepit expreſſe formalẽ,prætermittens materialẽ, volẽs illã eſſe ſubinferendã,definiens vero in oratione, q̃ pro definitione aſſignat, ſimul formalẽ & materialẽ quaſi pro vno termino ſumpſit.℄ Ad ſecundam vero dicendũ eſt,ꝙ non ſolũ oratio illa eſt alia vt aſſignat ꝓ cauſa,& vt aſſignatur pro definitione pp põnẽ terminorum,ſed pp dr̃iam modi,quo accipiuntur termini,nã ea oratio ut aſſignat̃ pro definitione:termini ſumunt̃ in abſtracto. Vt vero aſſignatur pro cauſa & demr̃one,termini aſſignantur in concreto.Quã differentiam Ariſt. non expreſſit,qa quaſi per ſe patet.℄ Sed dices nonne accidens,& in abſtracto & in concreto ſumi põt, ergo vtroq; modo definiri ℄ Propter hanc cauſam fortaſſe Ariſt.tacuit.hanc differentiam in tali oratione, cũ vtroq; modo illa paſſio q̃ tonitruũ eſt,accipi & definiri poſſit,& ſolum accepit differentiam penes põnem. Siquis n.dicere tonare eſt ſonare ignis extincti in nubibus:nõ male diceret.℄ Vel fortaſſe dici poteſt, accidentia nõ poſſe definiri proprie.niſi vt ſumuntur in abſtracto:qa definitio nõ eſt niſi ſubſtantiæ,vel eius quod habet modum ſubſtantiæ,modo accidens in cõcreto nec eſt ſubſtantia,nec ſe habens per modũ ſubſtantiæ. Propterea proprie in abſtracto definitur,vt vero demr̃atur, accipitur in concreto,qa non demonſtratur:niſi,vt prędicatum de ſubiecto,de quo proprie in concreto prędicat̃. ℄ Animaduerte Ariſ.Orationem,q̃ demonſtrans aſſignat pro demõſtratione:ſiue pro cauſa,appellare cõtinuam demr̃ationẽ,quod cur ſic appellarit, non cõſtat. ℄ Alexander eã orationẽ continuã dicit inquantũ non habet diuiſas propõnes aut ſeparatas a cõcl̃one, ſed vt in vna quadã contexione enunciatas.Quã expoſitionẽ Thomas noſter ſeqtur ℄ Philoponus vero dicit eã orationẽ eſſe continuam demonſtrationẽ,qa eſt in prima figura:cum nec mediũ ſupponat̃ extremis: nec extraponitur.℄ Ego vero his non aduerſando, dicerem

Marginal notes (right): Dubĩ.1. — Secunda. — R̃ſ. Philo. Ad primã — Alia R̃ſ. — Ad ſecundam. — Obiectio. — Solutio. — Alia ſolu. — Cur Ariſt. eã orationẽ q̃ a demonſtrãte ꝓ demr̃one aſſignat cõtinuam demr̃onẽ appellauerit. — Alexãd.& San.Tho. — Philopo. — Propria expoſitio.

Arist.totam illam oratione͂(q͂a extinguitur ignis in nubibus)Tonat,appellare continua͂ demr͂onem, quia propo͂nes sunt coniunctę per notam causalem q͂a cuius oppositum est in demonstratione explicita,nam in ea propositiones abiunctæ sumuntur per nullam notam coniunctæ:nisi solo medio termino.

Præterea est tonitrui diffinitio sonus in nubibus,atq; hoc est demonstrationis ipsius quid est positio. Est igitur diffinitio una quidem oratio ipsius quid est conclusio. Eorum autem diffinitio quæ medijs uacant indemonstrabilis est ipsius quid est positio.

Amplius est terminus tonitrui sonus in nubibus,hoc auté est ipsius quid est demonstrationis conclusio. Immediatoru͂ uero terminus positio est ipsius quid est indemonstrabilis.

Com.75. Locutus est de definitione nominali, & de definitione causali dice͂te pp qd,at nunc de alijs duabus definitionibus inquit. ¶ Amplius.vltra has definitio͂es , quas dixit est alius tonitrui terminus dicens qd,quę eius materialis definitio dr͂:vt placet Philopono,q͂a datur per genus & p subiectum,in quibus vt in materia fit tonitruu͂,& est sonus in nubibus.Deinde innue͂s differentia͂ huius ad definitione͂ dicente͂ pp quid,inquit . Hæc aute͂ est ipsius quid est,hoc est dicentis qd & conclo͂ demr͂onis. In demonstratione.n.concludit͂ sonare siue sonare nubes,quia patiuntur in ipsis ignis extinctione͂:Deinde ponit alia͂ definitionem,q͂ nec est demr͂atio,nec conclo͂ demonstrationis,sed positio in scie͂tia,quasi illius dignitas,vt in geometria ipsius puncti. Punctus e͂ cuius pars non est,& in Arithmetica vnitas est principiu͂ primum numeri. Et inquit. Immediatoru͂ vero terminus atq; definitio po͂ est ipsius quid est , quid est indemr͂abile. Dn͂r aũt hæc immediata punctus in geometria,& vnitas in arithmetica,quia in talibus sunt primam nihil habentia prius in quo resoluunt͂ in talibus scientijs(vt diximus) definitiones ergo talium dicuntur dignitates particularium scientiarum,quia supponuntur,vt positiones.

Est igitur diffinitio una quidem oratio ipsius quid est indemonstrabilis. Alia uero ratiocinatio ipsius quid est a demonstratione differens casu . Et tertia demonstrationis ipsius quid est conclusio.

Est ergo terminus unus quidem ratio ipsius , quid est indemonstrabilis. Vnus uero syllogismus ipsius quid est casu differens a demonstratione. Tertius uero ipsius quid est demonstrationis conclusio.

Com.72. His declaratis. Nunc colligit oe͂s definitiones rei. Dico rei,q͂a noiale͂ no͂ enumerat fortasse suppo͂nes illa͂ enumeratam:& inquit. ¶ Est ergo terminus vnus quidem ratio eius quid est expositiua,qd͂ demonstrari nequit: q͂ positionem appellauit in scientijs. Vnus vero terminus & secundus est definitio propter quid syllogismus ipsius quid est casu differens a demo͂stratione,casu quidem quia penes concretu͂ & abstractu͂(vt dictu͂ est)& non mo͂ casu,sed po͂ne,vt dictu͂ est. Tertius vero terminus est ipsius quid est,& materialis definitio demo͂strationis conclusio. ¶ Sed vident͂ quinq; definitiones (vt Dubitatio. Themistius innuit) Prima nominalis. Secunda dicens quid & materialis tantum. Tertia causalis ta͂tum. Et dicens propter qd. Quarta vtranq; complectens.s.& q͂d & propter quid. Quinta deniq; positio in scie͂tijs. ¶ Et Solutio. dicendu͂ sine dubio esse quinq; si enumere͂tur distincte. Sed quia causalem & quid complectentem Aris.simul enumerauit . Ideo quatuor esse videntur , vna scilicet comprehendente duas.

Patet igitur ex hisce quæ diximus,quo pacto est , quo pacto no͂ est ipsius quid est demo͂stratio. Et quoru͂ est & quorum non est,quotq; modis præterea dicitur diffinitio , quoq; pacto ipsum quid est ostenditur. Et quo pacto etia͂ non ostenditur. Atq; quorum est & quoru͂ non est. Insuper quomodo sese habet ad demonstrationem,quo na͂q; modo fieri potest,& quomodo fieri nequit, ut eiusdem sit diffinitio demonstratione.

Manifestu͂ igitur ex dictis est & qualiter est ipsius quid est demonstratio,& quomodo non est. Et quoru͂ est, & quorum non est. Amplius autem definitio & quot modis dicitur, & qualiter quid est demonstrat, & quomodo non demonstrat . Et quorum est,& quoru͂ non est. Adhuc autem & ad demonstratione͂ quomodo se habet,& quomodo contingit eiusdem esse, & quomodo non contingit eiusdem esse , & quomodo non contingit. Tex.11.

Com.73. Epilogat oi͂a,quæ dixit,& inquit. ¶ Manifestum est igitur ex dictis,& qualiter est ipsius quid est demo͂stratio,q͂a simul.s.inuestigatur cum demonstratione,& quomodo non est,quia vt conclusio & prædicatum no͂ demonstratur. Præterea ex dictis etiam patet & quorum .i.quarum definitionum proprium est inuestigari cum demonstratione,quia illarum rerum definitionu͂ proprium est inuestigari cum demo͂stratione,quæ alijs inexistunt,vt definitionum eclypsis. Tonitrui & talıu͂. Et quarum definitionum non est propriu͂ cum demr͂one inuestigari:quia definitionum immediatoru͂ . Amplius ex dictis patet quot modis definitio dicit͂,quia duplex: nominalis,& rei declaratiua,quę vlterius quot modis subdiuisa sit , e͂t patet. Insuper ex dictis patet. quomodo quid est atq; definitio demonstrat,hoc est q͂uo definitio est vtilis ad demr͂one͂,nam formalis definitio dicens propter quid est vtilis vt medius terminus,& quomodo non est vtilis,quia formalis definitio non est vtilis,vt fiat conclusio demonstrationis. Rursus ex dictis patet quorum est definitio,quia incomplexoru͂,& quorum non est,quia non est complexoru͂. Adhuc patet ex dictis q͂uo definitio se habet ad demr͂onem, nam dictu͂ est,q͂ est demonstratio po͂ne differe͂s. Demum patet ex dictis q͂uo contingit eiusdem esse definitionem & demonstratione͂,quia s͂m aliam atq; alia͂ rationem,na͂ alicuius est definitio inquantu͂ definibilis;& eiusde͂ est demonstratio,inquantu͂ demr͂abilis,& q͂uo no͂ contingit, quia eiusdem eode͂ respectu non est definitio & demo͂stratio. ¶ Sed circa hæc dubitaret quispia͂, quia Philo. Dubi͂. dicit duas definitiones dicente͂ quid,& materiale͂,& dicente͂ pp quid,& formale͂,definitio data per agens & p finem q͂ definitiones sunt, Vtrum formales an materiales. ¶ Robertus Linconiensis cognome͂to Grossatesta Que Lin. tradit definitione͂ oe͂m esse aut formale͂ , aut materiale͂, & dicit ea͂:q͂ dicit finale͂ causam,esse formale͂ , quia finis operatio est ab ipsa forma aggrediens. Ema vero, quę dicit agentem causam,asserit esse materialem,q͂a agens potius in materia͂ reducit͂ q͂a vtraq; causa vnde motus principiu͂ est. ¶ Sed hoc non placet,quia licet forma fi- Refutatio. nis & efficiens(vt 2.lib.physi. dicitur)multoties conci- Te.co͂.70. da͂t i ide͂ nunq͂ t͂n agens venit in specie͂ materiæ. ¶ Alij Alia solutio. vero dixerunt agente͂ causam,& fine͂ reduci in forma͂, & ita definitiones illæ formales dici possunt. ¶ Sed ea Refutatio. de͂ ratione definitio dicens materiam dicetur formalis, quia materia reducitur ad agente͂ causam(vt 2.lib.phy Te.co͂.16. si.dicitur). ¶ Ego vero in verbis Aristo.non legi quæ

sit for-

Propria formalis diffinitio. fit formalis definitio, & quæ fit materialis. Sed dicit aliquã esse dicentẽ quid. Aliquam vero causalem dicentẽ propter quid. Propterea saluo meliori iudicio, dicerem omnem definitionẽ dicentem causam quamuis esse formalem, modo sit quietans, & faciens propositiones immediatas. Vnde siue detur per materiam, siue per formam, siue per quamuis causam, siue simul, siue seorsum modo faciat propositiones demonstrationis immediatas formalis dicetur definitio. Vnde causalis definitio, & formalis, & dicens pp quid idem est. Cur vero omnis talis, quę dicit causam dicatur formalis. Arbitror esse quia forma dicitur omne declarãs, & alio notius. De finitio vero dicens quid (vt genus & subiectũ) verbi cã sonus in nubibus, dicitur materialis, quia oẽ declaratũ & ignotum põt materia dici respectu declarantis & respectu notioris. Præterea genus & subiectum alicuius passionis semp sunt materię, in quibus passio illa fit. Fateor tñ Aris. in hac definitionum numero nec materialis definitionis, nec formalis meminisse. Melius autẽ res hæc patebit per ea quæ Aristo. dicet postea.

Quare oĩs definitiõis quæ dicit cãm dicat formalis & quæ dicit quid materialis.

Cum aũt tum arbitremur scire cũ cognoscimus causam. quatuor uero causæ sunt. una quidem quidditas alia aũt quæ cũ sint hoc esse necesse est, et tertia quæ promũ mouit, et quarta gratia cuius cætera fiũt oẽs hæ per demõstrationis mediũ ostẽduntur.

Quoniã autem scire opinamur, cũ scimus causam. Causæ autem quatuor sunt. Vna quidẽ quod quid erat esse. Vna uero cũ hæc sint, necesse est hoc esse. Alia aũt, quæ aliquid primo mouit. Quarta uero, cuius gratia, omnes hæ per medium ostẽduntur.

Com. 74. At nunc, q medii demõnis sit causa, vult declarare, quo sit (vt recte illud Themistij dictum sit) medium causam, & definitionẽ idẽ esse. Accipit itaq; primo omnes causas per medium ostẽdi, & intelligit non q illę per mediũ ostendantur, vt prædicata vel conclusiones. Sed q vnaquaq; ipsarum ostendatur per mediũ Phil. inquit.) Quia locum medij complet. Vel ostenduntur per mediũ. vt cointellectę in demonstratione, nõ vt intellectę per demonstrationem. Vnaqueq; enim causa ostenditur per medium quia nobis innotescit eius ratio in demonstratione per rationẽ medij inquit. ¶ Quõ autem scire opinamur cum scimus causam rei existentię. Et causę ipsę quatuor sunt. Forma quę dicitur quod quid erat esse. Materia, quę est de numero illarum causarum, quę cũ sint necesse est hoc esse, & loquitur in plurali, propter effectus artificiales, qui nõ materia constãt, sed pluribus. Vel loquitur respectu proximarum materierum, ex quibus cõstãt effectus naturales, nã licet in prima materia vna oium sit, eiusdẽ effectus plures sunt materię proximę. Mõ materia cõi posita non necessario effectus est, sed pximis materijs acceptis, & dixit significãter q cũ sint necesse est hoc est, qa res rõne materiæ est necessaria necessitate simpliciter, necessitas cęterarũ causarũ est ex conditione (vt 2. physi. dicitur) Tertia cã efficiens est, quæ est aliquod mouens, vel quæ aliquid primo mouet, & dixit primo, fortasse ad differentiã instrumentaliũ causarum. Vel dixit primo (vt Philopo. innuit) pp causas agentes secundarias. Quarta est finalis causa quæ est cuius gratia cætera fiunt. Ideo concludit omnes has per medium demonstrationis ostendit, quia sub ratione medij in demonstratione indicantur, propter quod verbum per, sonat potius similitudinẽ, & accipitur pro ipso vt, quasi sit sensus omnes has no-

bis patere in demonstratione vt medium.

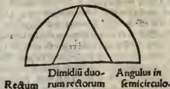
Nã id quod cum sit necesse est hoc esse, nõ est una propositione sumpta, sed saltem duabus. Hoc autem est cũ unum mediũ habent. Hoc igitur uno sumpto necesse est conclusionem esse.

Etenim id, quo existente, hoc necesse est esse. Vna quidẽ propositione accepta non est, duabus autem ad minimum. Hoc autẽ est, cum unum medium habeant. Hoc igitur uno accepto, conclusionem necesse est esse.

Quia Arist. in proximo textu de materiali causa ita dixit. Vna vero, quæ cũ sint necesse est hoc esse. Ideo nunc exponit quõ hęc verba intelligẽda sunt. Põt. n. intelligi ex materia aliquid sequi. Vel vna propositione assumpta, vel duabus, ĩõ inquit ¶ Etenim id, quo existẽte, necesse est hoc esse, vna quidẽ propositione accepta, nõ est, quia ex vna propõne syllogistice nihil sequitur, sed necesse est hoc, acceptis duabus ppositionibus ad minus. Hoc autem est, hoc est dico aũt in duabus propositionibus cũ propositiones habeãt vnum medium, in quo communicant, nã hoc vno medio sic in duabus propositionibus assumpto necesse est conclonẽ esse, sed si in vna propositione assumeretur, nõ esset cõclusio necessario sequens. Similiter si duę propositiones assumerentur non in vno medio communicantes, nihil sequitur. Et (vt recte expositor inquit). Hæc expositio in oĩbus causis intelligitur, nõ enim ex causa in vna propositione assumpta necessario conclusio sequitur sed cum causa assumitur in duabus propositionibus. Com. 75. San. Tho.

Patet autem & hoc pacto. Cur rectus bis angulus est. qui in semicirculo designatur, quid cum sit rectus est ille: Sit itaq; rectus a. Dimidium duorum rectorum b. angulus deniq; qui est in semicirculo designatus c. Vt igitur a. id est rectus competat ipsi c. id est angulo qui est in semicirculo designatus. causa est ipsum b. Nam duorum quidem rectorum dimidium æquale est ipsi a. Ipsum autẽ c. æquale est ipsi b. Angulus enim in semicirculo dignatus duorum rectorum dimidiũ est. Cum igitur b. duorum rectorum dimidium sit a. cõpetit ipsi c. quod quidem est rectum cum angulum esse qui est in semicirculo designatus.

Manifestum autem & sic, propter quid rectus est, qui in semicirculo est, quo existente rectus est. Sit igitur rectus in quo a. medium duorum rectorum, in quo b. qui est in semicirculo, in quo c. Eius igitur, quod est a. rectum inesse c. quæ est in semicirculo. Causa est b. Hic quidem enim ipsi a. æqualis est c. autem ipsi b. duorum enim rectorum medium est b. igitur existente medio duorum rectorum a. inest ipsi c. hoc autem in semicirculo rectum esse.

Com.76. Exemplificat de his,quæ dixerat,& ostẽdit per exẽpla,quõ per vnumquodq; genus causæ cõtingit demõstrationẽ fieri,& primo in genere causæ materialis ponit excẽpıum,& quidem in mathematicis,supponit.n.angulum qui est in concauo semicirculi,esse dimidiũ duorum rectorum,quod ex.3.lib.Euclidis demonstrari potest,& nunc supponatur,non enim exẽplorum quærimus veritatem. Supponit secundo dimidium duorum rectorum esse rectum,quod illico patet,sicut dimidium duorum palmorum est palmus,& duorũ digitorũ digitus. Tunc disponit terminos,& inquit. ℂ Manifestũ est autem & sic.s.per exempla,qđ diximus,dixit enim per vnumquodq; genus causæ fieri posse demonstrationẽ. Ideo ostendit per exempla. Et primo in genere causæ materialis in mathematicis,& inquit. Propter quid rectus est is angulus,qui in semicirculo est. Vel sup.tu,qđ est illud,quo existente rectus est is angulus, qui in semicirculo est. Respondet per causam materialẽ,& disponit terminos,& inquit. Sit igitur rectus in quo a.hoc.n. quæritur(vt maior extremitas de angulo)qui est in semicirculo. Mediorum duorum rectorum in quo b. Angulus vero qui est in semicirculo sit in quo c. Terminis sic dispositis. Eius igitur quod est a rectum inesse ipsi c. qui est in semicirculo angulus,causa est b.cuius rationẽ affert,& inquit. Hic quidem enim ipsi a.æqualis est,cõuertitur enim b.cum ipso a.nam omne dimidium duorum rectorum est rectum,& omne rectum est dimidiũ duorum rectorũ c.autẽ ipsi b.æqualis est, cõuertuntur enim similiter,est enim c.duorum rectorum dimidium, & econtra. Terminis sic dispositis,inquit b.igitur existente medio duorũ rectorum a.inest ipsi c.hoc autem erat maior quęsita.s.angulũ in semicirculo rectum esse. Quare demõstratio paret,omne enim dimidiũ duorũ rectorũ est rectũ. Et qui est in semicirculo angulus:est dimidiũ duorum rectorũ,ergo est rectus. ℂ Sed dices
Dubitatio quõ hęc demonstratio est per materiam. ℂ Patet solu-
Solutio tio,quia dimidium duorũ rectorũ est materia anguli recti,constat.n.rectus est duobus angulis rectis,ergo dimidium duorũ rectorũ est pars recti, qđ demonstratur de angulo,quia est in semicirculo,et cum pars sit totius materia iure hæc demonstratio erit per materiam.

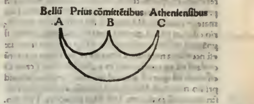
Quidditas autem est idem quod hoc,& eo sane quia hoc significat ipsa ratio. At uero quidditatem etiã causam esse mediam antea demonstrauimus.

Hoc autem idẽ est ipsi quod quid erat esse,quod est significare ipsam rationem. At uero & ipsius quod est,quod quid erat esse,causa demonstratur media.

Com.77. Sed dices mediũ causa,& definitio maioris extremi idẽ est,modo dimidiũ duorum rectorum non est quod quid erat esse recti,qđ demonstratur. Ergo hæc demõstratio nõ est per causam aliquam. Rñdet dimidiũ duorum rectorũ esse quod quid erat esse maioris extremi .s.recti:non quidem(vt Philoponus inquit). Substandice atq; quidditatiue,sed significatiue,non enim dimidium duorũ rectorũ est substantia recti, sed significatũ recti,& sic demonstratio bona est, qm̃ mediũ est causa materialis,& definitio qđ significans ipsius recti,& mediũ,inquit. ℂ Hoc autem.s.quod ęquale est ipsi.a.& ipsi c.s.dimidium duorũ rectorum,idẽ est ipsi quod quid erat esse,non quidẽ ipsi qđ quid erat esse,quod est substantia recti,nã tale qđ quid erat esse assignatur per causam formalem,sed ipsi quod quid erat esse,quod est rationẽ significare.i.ipsi quod quid erat esse quod est idẽ rationi significanti,cum sit causa materialis recti,quę nõ põt esse quod quid erat esse substantiale. Modo ipsius quod quid erat esse quod est idem rationi significanti. causa demonstratur mediũ,hoc est accipitur in demonstratione vt causa media ℂ Vel aliter exponi põt,quia
Alia expõ. Tex.cõ.5. dictum est in tertio Metaphysice, demrões mathematicas nõ fieri per materiam,sed solũ per formalem causam. Respondet Talem causam materialem concidere cum causa formali,quæ est quod quid erat esse. Secus in Physicis. Vbi causa materialis nunq̃ concidit cũ formali. Causa vero quare in mathematicis causa materialis cõcidit cũ formali est,quia non demonstrat mathematicus p causam formalẽ,quę est altera pars compositi & pficiens materiã,vt facit physicus. Sed per causam formalẽ,quę declarat rem,modo materialis causa cũ declaret rem,etiã formalis dici põt,& hoc inquit. ℂ Hoc autẽ.s.medium qđ diximus esse causam materialem recti,idem est ipsi qđ quid erat esse.i.formę significanti,rationem.i.declaranti rem,& non perficienti materiam. Modo & ipsius quod est quod quid erat esse,id est forma declarans rem demonstratur,id est accipitur in demõstratione,vt causa media,& hæc expositio mihi placet. ℂ Potest & tertio exponi. Vt expositor inquit. Et Lectiones
non ab ratione. Vt legenti quæ ille dicit,patet. xi.secundi huius.

Idem fit cum quæritur propter quid aduersus athenienses persicum bellum exarsit.quæ causa fuit,ut athenienses bello uexentur,quia contra sardes ipsi cũ eretriensibus irruerunt. Hoc.n. primum mouit.sit itaq; bellum a.priores irruisse b.athenienses c.b.igitur priores inquam irruisse ipsi c.id est athenienses inest a.quoq; b.ipsi competit. Medij nãq; lacessiti bellum aduersos eos agunt qui priores iniuriã intulerunt a.igitur id est bellũ, uexariq; bello b.ipsi inest,id est hisce qui priores bellum gessere b.uero ipsi c.id est atheniensibus inest. Hi nanq; tractare bellum cedere medosq; lacessiuere. Medium igitur & hoc in loco causa est, atq; ea quæ primum mouit.

Idem autem,propter quid Medorum bellũ factũ sit Atheniensibus,quæ causa fuit præliari Athenienses,quoniã in Sardes cũ Pręliari vt vexarẽtur bello.
Eretriensibus commiserunt. Hoc enim mouet primũ. Sit bellum in quo a.prius cõmisisse b.Atheniensibus c.Inest igitur b.ipsi c. prius enim commisisse Atheniensibus a.autem ipsi b.Debellari enim prius inest iniustis,inest itaq; ipsi b.a.Debellari prius incipientibus.Ipsum uero b.ipsi siue Atheniensibus. Priores enim inceperunt Medium itaq; hic causa est primum mouens. Cõmisere. Irruerunt. Cõmisisse Irruisse.

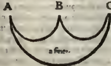

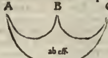

Hoc exemplũ est de demonstratione, cuius mediũ est causa effectrix,siue primum mouens. Sit igit hæc cõ Com.78.
clusio. Athenienses vexantur bello. Mediũ vero,quod est mouens causa,est.quia ipsi prius cũ Eretriensibus in Sardes irruerunt. ℂ Quo vero ad verba attinet. Medi Verborũ
sunt populi Asiæ Vicini vero Parthis,Assyrijs,Persis, expositio
& Ma-

& Mari Hyrcano,qui olim Regi Persarũ tributa impẽdebant. Athenienses qui sint,clarum est. Eretrienses vero Euboię insulæ populi sunt. Sardes vero ciuitas in Lidia est,olim regia Crœsi. Exẽplũ aũt significat Sardes: & Medos confęderatos fuisse ex vna. Athenienses vero eum Eretriensibus ex alia inquit. ¶ Idẽ aũt supp.sit, cũ quęritur,pp quid Medorũ bellũ factũ sit Atheniensibus,hoc est propter qd priscũ bellum aduersus Athenienses exarsit & exponit propter quid & causam idẽ esse,cũ inquit. Quę causa fuit præliari Athenienses.i.q causa fuit,vt Athenienses vexarentur bello. Causam autem assignans,inquit. Q m̃ in Sardes cum Eretriensibus commiserunt id est prius irruerunt. Et ait hoc causam esse,qa mouit primũ Medos,vt bello Athenienses vexarent. Prius ergo irruisse fuit causa mouens. His declaratis:constituit terminos:& inquit. Sit bellũ in quo a. prius commisisse in quo b. Atheniensibus sit c. Tunc patet ipsum b. ipsi c. inesse,hoc est prius commisisse inest Athaniensibus. Athenienses enim cũ Eretriensibus prius in Sardes irruerunt. Ipsum autem a. ipsi b. inest. Vexari enim bello inest prius iniustis id est committẽtibus iniuriam,qui iniuste agunt. Quare ipsi b. quidem ipsum a. inest. Hoc est debellari inest prius incipientibus,vel prius committentibus iniuriam. Ipsum autem b. ipsi c. sine Atheniensibus,nam Atheniẽses priores inceperunt,ex hoc exemplo concludit medium esse causam,primo mouentem.

Ea uero quorum causa est id quod alicuius est gratia, eundẽ subeunt modum,ceu propter quid deambulat,ut ualeat. Cur domus est,ut conseruetur suppellex. Nempe ualetudinis deambulatio,suppellectilis conseruande domus est gratia. Atq; inter hæc propter quid post cœnã ambulare oportet.& cuius oportet gratia,nihil interesse uidetur. Sit itaq; deambulatio post cœnam c. non notare cibum cum occupet locũ in quo est b. ualere sit a. Cõpetit igitur deambulationi post cœnam id efficere,cibum inquam sumptũ in ore uentris nõ supernatare,atq; idipsum sanitatẽ conseruet. Sic enim uidetur b. Igitur cibum inquam haud natare c. ipsi inest,idest deambulationi post cœnam. At a. ualitudinem inquam conseruare b. ipsi cõpetit. Quæ igitur est causa,ut a. gratia cuius cætera fiunt ipsi cõpetat c. nempe b. ipsum est, non supernatare inquã cibum. Atq; hoc est tanquã ipsius ratio,nam a. hoc assignabitur pacto. Cur autem b. cõpetit ipsi c. Quia sanum est id nimirum est sic inquã sese habere. Verum mutentur rationes oportet,magis enim hoc pacto singula elucescent.

Quorũcunq; uero causa est ipsum cuius gratia. Vt propter quid ambulat. Vt sanus fiat. Propter quid domus est. Vt seruentur uasa. Hoc quidem gratia huius, quod est sanari. Illud uero gratia huius,quod est seruari est propter quid autem oportet post cœnã ambulare. Et cuius gratia oportet. Differt nihil. Ambulare autẽ post cœnã sit c. Non eminere cibus in quo b. Sanari in quo a. Sit igitur ipsi post cœnam ambulare inexistens ipsum non eminere cibos iuxta os uentris. Et hoc esse sanum. Videtur enim ipsi ambulare,quod erat c. inesse b. quod erat non eminere cibos. Huic autem a quod erat sanum esse.

Quæ igitur causa est,ut ipsi c. insit a. quod est ipsum cuius gratia est b. Hæc autem(ut illius ratio est)a enim sic demonstrabitur propter quod autẽ b. ipsi c. inest,quoniã hoc est sanari, quod est sic se habere. Oportet autem commutare rationes & sic singula magis apparebunt.

Nunc de finali causa exempla ponit,& inqt ¶ Quorumcunq; vero causa est ipsum cuius gratia,idest finis, idem est iudiciũ. Vt propter quid ambulat Socrates. Respondebitur. vt Sanus fiat. Vnde demonstratio sic cõponitur. Omne quod sanum fieri vult,ambulat. Socrates sanus fieri vult. Ergo Socrates ambulat,demonstratio est per mediũ: quod causa finalis. Aliud exemplum ponit & inquit. Propter quid domus facta est,vt seruentur Vasa. Ergo demonstratio erit. Seruans vasa factum. Domus seruans Vasa. Domus ergo facta. Hęc ergo demonstratio est,cuius medium causa finalis est. Et hoc inquit. Hoc qdem igitur huius gratia quod est sanari,vt ambulare Socratẽ. Illud vero gratia huius & qđ est seruari vasa,vt Vasa seruari finalis cã est domus factæ. Vlterius vult ponere aliud exemplũ. Et ideo ne sit de verbis contentio nomina exponit,& inquit. Propter quid autem oportet post cænam ambulare & cuius gratia oportet,differre nihil. Et ita pro eodem habẽdũ est propter quid,& eius gratia. Terminis expositis, ponit exemplum,& inquit. Ambulare autem post cænã sit c. nõ eminere cibos,sit in quo b. Sanari sit in quo a. Terminis dispositis,docet demonstrare,& inquit. Sit igitur ipsi post cęnam ambulare inexistens ipsum non eminere cibos iuxta os ventris,ita (vt propositio minor sit)ambulare post cęnam est cibos non eminere,& hoc scilicet b. sit esse sanum,& ita maior erit,non eminere cibos est sanum esse. Nam terminis & propositionibus ita constitutis,videtur ipsi ambulare, quod erat c. inesse b. quod erat non eminere cibos,huic autem scilicet ipsi b. inerat a. quod est sanum esse. Erit ergo demonstratio,ergo omne c. est a. quoniam omne ambulare post cęnam est sanum esse, Colligit deinde qualis nã hæc demonstratio sit,& inquit. ¶ Quę igitur causa est, vt ipsi c. insit a. ipsum,quod est cuius gratia. ¶ Respondet causam esse,quia est b. quare cibos non eminere cã Com. 76.

est ipsius a.idest ipsius sanum esse,hoc autem scilicet b. ipsius prædicati videlicet a.quod erat sanum esse non est definitio. Sed vt illius ratio,& ita quasi definitio. Et ita patet b.esse,causam ipsius a.non simpliciter,sed qua si rationem esse illius. Propter quid autē b.ipsi c.inest, quoniam est ipsum sanari,quod sic se habere est. Et ita a.& b.sunt inuicem causę,nam b.est causa ipsius a.vt efficiens a.vero ipsius b.vt finis. ℂ Sed dices,si ita est,exēplum non respondet proposito, propositum enim dare exemplum in demonstratione,cuius medium est finis, & dedit demonstrationem,cuius medium est effectrix causa. ℂ Respondet,& inquit. Oportet autem commutare rationes.s.vt conuertatur maior,nam maiore conuersa in terminis,sic singula magis apparebunt ad propositum,erit enim demōstratio,cuius medium erit causa finalis. Sic locum istum intellexit Philoponus, ſm alteram eius expositionem. ℂ Aliter etiam exponi potest,& fortasse melius,& magis ad verba. Dicemus.n. Arist.i.dare exempla in causa finali:cū inquit. ℂ Quorum vero causa est ipsius cuius gratia,idem est iudiciū in demonstrando,nam mediū etiam est propter quid, vt de alijs causis dictum est. Et ponit duo exempla in causa finali,cum inquit. Vt propter quid ambulat supple Socrates siue Plato,vt sanus fiat,sit ambulans a.sanum esse b.Socrates c.& patet demōstrationem esse p medium,quod est causa finalis. Secundum exemplum ponit(cū inquit). Propter quid domus est facta, vt seruentur vasa,factum sit a.Seruari vasa b.domus c. Tunc verificat exempla,& inquit. Hoc quidem.s.Socratem ambulare est gratia huius,quod est sanari. Et ita prima demonstratio est per causam finalem. Illud vero scilicet domum esse factam gratia huius est,quod est vasa seruari. Et ita demonstratio secunda etiam est per causam finalem. ℂ Sed dices medium in demonstrationibus talibus est cuius gratia,ergo nulla harū demonstrationum est propter quid. ℂ Respondet, propter quid autem oportet Socratem post cęnam ambulare,& cuius gratia oportet,differt nihil. Ergo prima demonstratio est propter qd. Similiter pp quid domus facta est,& cuius gratia facte est,differt nihil. Et ita secūda demonstratio(licet medium sit cuius gratia)erit propter quid. Hęc sunt exēpla causæ finalis. ℂ Quęres vlterius, vtrū vna causa possit per aliam demonstrari, & si sic. Vtrū causa demonstrans, sit definitio causę demonstratæ. ℂ Respondet causam finalē posse demonstrari de aliquo,per efficientem & hoc per exemplum & inquit. Ambulare autem post cænam sit c.non eminere cibos in quo b.sanari sit in quo a. Terminis sic constitutis,sit ipsi post cænam ambulare.s.ipsi c.inexistens ipsum, nō eminere cibos iuxta os stomachi,hoc est ipsum b.ita vt minor sit:hæc,ambulare post cęnam est non eminere cibos iuxta os ventris,& hoc.s.b.sit esse sanum,ita vt maior sit,non eminere cibos est sanum esse,& sequit cōclusio. Ergo ambulare post cęnā est sanū esse. Nā(vt ingt) videtur ipsi ambulare,quod erat c.inesse b.quod erat non eminere cibos. Huic autem.s.b.a.videtur inesse; quod erat sanum esse ergo cōclusio erit ambulare post cibum est sanum esse. Ex his concludit finalem causam de aliquo demonstrari posse per efficientem, & inquit. Quæ igitur causa est,vt ipsi c.insit a.quod a.est ipsum cuius gratia:id est quæ causa est, vt finis demonstretur de aliquo,scilicet a.finis de ipso c. Respondet causa est ipsum b.quod est causa effectrix. Ergo altera causa per alteram de aliquo demonstrari potest. Quærebatur secundo. Vtrum causa demonstrans possit esse definitio causæ demonstratæ,& respondet. Hos autem.i.causa demonstrans vt ratio est illius.i.causæ demonstratæ. Nam(vt Philoponus inquit)non eminere cibos nō est simpliciter definitio sanitatis, sed vt ratio. Non.n.vna causa est ratio atq; definitio alterius propriæ. Et ppterea dicit a.quod sanum esse, & causa finalis sic hoc est per aliquid,quod est vt ratio:demonstrabitur, econtra vero(vt propter quid b.ipsi c.inest propter quid simpliciter demonstrabitur)quoniam hoc est sanari, quod est sic se habere(vt.s.cibi non natent)& ita medium qđ est causa effectrix,quo demonstratur finalis causa non est definitio simpliciter sanitatis,neq; propter quid simpliciter,econtra vero causa finalis bene est simpliciter propter qd causæ effectiuę. ℂ Debes scire(vt Philoponus inquit)aliquando nomina esse rationibus manifestiora. Aliquando rationes manifestiores nominibus. Ideo Aristot.e.inquit. Oportet autem cōmutare rationes manifestas ad nomina,& aliquando cōtra,& sic singula id est vterq; propositiones syllogismi magis apparebunt. Vel melius iuxta hanc expositionem: quia vsus est infinitis pro rationibus. Dixit enim non eminere cibos esse sanari,& ambulare post cęnam esse non eminere cibos,quæ res est aliquatenus cōtra vsum, inquit. Oportet autem commutare rationes quæ sumptę sunt per verba infinita,ad nomina, quia vbi dicebatur ambulare dicere possumus. Ambulans, & vbi dicebatur non eminere cibos,potest dici prohibens cibos, & vbi sanari dicebatur,dicatur sanum,& ita singulæ propositiones magis apparebunt. Hæc est expositio quæ mihi magis placet.

Alia expositio melior.

Notandū.

Ordo autem generationis ac ortus uerso modo sic se habet in his & in mouentibus causis. In illis enim primo mediū fiat oportet. In his autem c.ipsum extremum primo,deinde id ultimū gratia cuius cætera fiunt.

Generationes autem econtrario hic,& in causis secundū motum. Ibi quidem enim medium oportet fieri primum. Hic autē ipsum c.extremum. vltimum uero ipsum,cuius gratia est.

Declarauit p quodlibet genus causæ fieri posse demonstrationē. Nunc vero de medijs,quibus demōstratione fiunt,vt Them. placet. Talē differētiam ponit,q trifari mediū in demōstratione constituit. Aut vt prius ordine ipso effectu,qui demonstratur aut vt posterius ordine,aut vt simul. Prius ordine effectu demonstrato est medium quod est causa effectrix,pôsterius vero ordine,est mediū,quod est causa finalis. Simul deniq; est definitio,hoc est quid est,& qđ rei esse est. Et huius rei causa est,quia rerū generationes aliter fiunt ab ipsa mouente causa. Aliter a finali causa,aliter a formali,& hoc inquit. ℂ Generationes autem ecōtrario hic,& in causis ſm motū fiunt. Ergo supple & media,quæ sunt causæ illo effectuum aliter se habent in demōstrationibus, nam ibi hoc est in demonstrationibus effectuum causarum efficientium mediū oportet ordine primum fieri, cum effectrix causa ordine effectu prior sit. Hic vero .s.in demonstrationibus effectuum causę finalis c.id est medium est vltimum ordine,atq; effectu posterius. Et per c.intellexit mediū proximę demonstrationis. Pro

Com.so.

Expositio Themi.

ptcrea

præterea subdit. Vltimum autẽ supple intelligo illud, qđ est cuius gratia.i.finis, quod in proxima demonstratione a.appellabatur. Tacuit autem tertium mediũ, quod simul est cũ effectu demonstratio: propter breuitatem, & quia intelligitur ex his duobus, accepit ¶ Vel intellige sic. Generationis aliter fiunt in causis, quæ agunt p motum, & aliter in causis finalibus, nam in causis, q̃ agũt per motum, oportet medium fieri primum & ante effectum. hic autem.s. in causis finalibus ipsum e. vltimum hoc est effectu, supple oportet fieri primũ, & ante causam, vltimũ autẽ sup. dico cuius gratia. ¶ Philoponus

Expõ Ph. vero ſm secundam expõnem per generationes intelligit consequentias syllogisticas, & tunc est sensus. Generationes autem syllogisticæ contrario hic.s. in causis finalibus: & in causis ſm motum. i. effectiuis fiunt. In cõsequentijs enim syllogisticis, quæ per causam mouentẽ fiunt, causa præcedit effectum tempore. In consequentijs vero syllogisticis, quę per causam finalem fiunt, effectus pręcedit causam, inquit. ¶ Generationes autem.s. syllogistice ecõtrario hic.s. in finalibus causis, & in causis ſm motũ fiunt. Ibi quidem enim.s. in causis effectiuis mediũ oportet fieri primũ. Hic autem.s. in causis finalibus ipsum c. extremũ, quod est effectus, oportet fieri primum. Sed vltimum, quod vltimo loco fit, est ipsum. Cuius gratia hoc enim est, quod vltimo fit.

Fieri autem potest ut idem gratia sit alicuius, & ex necessitate, veluti propter quid per laternam penetrat lumen. Et enim id quod minores habet partes, subtiliore sua, necessario per meatus maiores penetrat, ampliore sue. Siquidem lumen fit, quia trãsit. et cuiusnam gratia, ut non deuiemus, pedes'q; etiã offendamus. At ut est in hisce quæ sunt, sic ne etiam est in hisce quæ fiunt, ut si cum ignis extinguitur tonitat; necesse est strepitus sonus'q; fiat. Et ut pythagorici dicunt, terroris gratia quo pertineãt hi qui in tartaro degunt.

Tex.12. *Contingit autem idem, cuius gratia esse, & ex necessitate. Vt propter quid penetrat laternã lumen. Etenim ex necessitate disgreditur, quod in parua est partibilms per maiores poros, si quidem lumen fit disgrediendo. Et gratia cuius, ut non offendamus. Nonne igitur si esse contingit, & fieri contingit. Sicut si tonat extincto igne necesse est septire, & sonare. (Et quemadmodum Pythagorici dicunt) Minarum causa his, qui in Tartaro sunt, ut timeant.*

Sizire Septire Com.81. Cõtinuatio Cum declarauit Aristo. demonstrationem fieri posse per vnũquodq; genus causæ. Nunc Aristo. declarat vnum & eundem effectũ posse per plures causas declarari atq; demonstrari. Et hoc proponit. cũ inquit. ¶ Cõtingit autem idẽ, hoc est eandem rem esse, cuius gratia .i. esse per causam finalem, & ex necessitate .i. per materialẽ causam. Et hoc pacto exponit Philoponus. Et ponit exemplũ, & inquit. Vt propter quid penetrat laternam lumen. Ad hoc responderi põt per materialẽ causam, & per finalem. Et respondet per materialem, & inquit. Etenim ex necessitate disgredit, quod in parua est partibilius, per maiores poros. Hoc est qui tenuissimũ lumen p minus tenues, & latiores poros vitri, videlicet aut laternę siue pellis aut alicuius taliũ pertrãsit. Hęc .n. demonstratio ex dispositione luminis, & ex dispõne laternæ procedit, & ita ex necessitate materię. Addit siquidem lumen fit disgrediẽdo, quia secundum veritatem lumen non est corpus, & ita non per poros pellis penetrat. Propterea dicit. Siquidẽ lumen fit disgrediẽdo, qa reuera nõ fit disgrediẽdo: Lumẽ intra laternã cõtẽto nõ penetrãdo illuminat: sed recipit ĩ diaphano vitro vel pelle seipm p totũ Aererũ Hemisphæriũ multiplicãdo. ¶ Rursus rñderi põt: & p cãm finalẽ, vt nõ offendamus, hoc est ne deãbulãtes noctu his, quę ante pedẽ iacẽt, offendamus. Deinde ponit aliud exemplũ (vt inquit Philop. vt reducat qũo vna & eadem res fieri põt: & p finalem cãm: & per materialẽ. Cũ.n. quæritur propter qđ Sonat, ex cã materiali rñderi põt: qa nubes septit & tonat Tonitruũ.n. constat tanq̃ ex materia ex ipso sono & septione. Ex cã vero finali rñderi potest (inquit Pythagoras, vt timeãt hi qui in Tartaro sunt: inquit. Nõne igitur si esse contingit supple aliquẽ effectũ ex cã finali, & materiali, fieri cõtingit ẽt ex cã finali, & materiali, quasi dicat sic: & p ea quæ esse contingunt: itelligit effectus, q permanẽtes sunt, & aliquo tpe durabiles (vt illuminatio, & id genus) & p ea, quæ fieri cõtingit, intelligit effectus instabiles, qui paruo tpe durãt: vt Tonitruũ, & id genus. Propterea dicit si esse cõtingit.i. si de effectu pmanẽte contingit: quod dictũ est, vt.s. per plures cãs sic: etiã de effectu nõ pmanenti, qđ in fieri esse habet, cõtingit ipm fieri ex pluribus causis, Sicut si Tonat ex extincto igne, necesse est Sizire siue Septire, & Sonare. Et ita Tonitruũ vt ex materia constat septione & sono ¶ Alij vero sic intelligũt si Tonat: necesse est ignẽ extingui in nubibus. Si autẽ extinguitur necesse est Sizire siue Septire, & consequenter sonare, mõ sonare ẽ tonitrui materialis cã ¶ Vel forsasse melius hoc exemplum est ad mentem Empedoclis, q voluit ignẽ in nubibus extinctũ esse materialẽ cãm tonitrui; q̃re tonat vt ex cã materiali scdm Empedoclẽ ex ipso extincto igne. Si.n. tonat ex extincto igne, necesse ẽ sizire & sonare.s. tonitruũ effici, ideo materialis causa tonitrui est ignis extinctus. ¶ Quo vero ad verba attinet, Sizire gręce latine est septire, est aũt septire (vt cũ extinguitur ferrũ in aq̃: sonare), Quę vero sit materia tonitrui, & q̃ effectrix cã, In meteorologicis declarauit Aris. ¶ Nonnulli vero dicunt hoc exemplum: quod Aris. de tonitruo assignauit, fuisse exemplum, quo voluit eundem effectum demonstrari posse per finalẽ, & p efficientem cãm. Nã extinctio ignis effectrix cã est tonitrui. Et sic exponũt verba sic nõne igitur si esse cõtingit, id est cõtingit demõstrari p cãs, essendi, vt sunt materia & finis, ita etiã cõtingit fieri.i. demõstrari per cãs fiẽdi, quæ sunt effectiua; & finalis. Finalis.n. causa dicitur essendi, & fiendi. Propterea in vtroq; exemplo intelligit ¶ Quę expõ licet nõ cõsonet verbis Aris. rẽ tamẽ propositã non variat. Quod vero responderi possit p causam finalẽ. etiã ostẽdit, cũ inqt Et (quẽadmodũ Pythagorici dicunt) Tonat Iuppiter minarum causas his, qui sunt in Tartaro. vt timeant, Hæc.n. cã finalis est secundum Pythagoricos. Sed secundũ Aristotelem causa finalis tonitrui est (vt Aer expugnaretur ab exhalationibus) quę aerem inficiebant. Aer enim expurgatus viuentibus animalibus prodest.

Expõ. 1. exempli. Arl. de cã tonitrui secũda tertia

Verborũ expositio.

Alia expõ aliquorum exemplo.

Qualis expositio

Atq; plurima talia sunt, præsertim in hisce quæ natura talia fiunt, & cõstãt. Altera nãq; natura alicuius gratia facit. altera necessitate. Necessitas autem est duplex. Alia enim est secundũ naturam, & appetitionem. Alia uiolenta, quæ quidem est præter appetitionẽ. He nẽcessitates extant cum lapis nunc sursum. nunc deorsum mouetur. Nã tametsi necessitate lapis utroq; motu cie

tur, non eadem tamen necessitate.

Plurima autem huiusmodi sunt, & maxime in his quæ natura subsistunt, & constant, nam hæc quidem propter hoc natura facit. Illa uero ex necessitate. Necessitas autem duplex est. hæc quidem secundum naturã, & aptitudinem. Hæc uero uiolenta & contra aptitudinem, sicut lapis ex necessitate & sursum deorsum fertur, sed non propter eandem necessitatem.

Com. 82. Cum declarauit effectum demonstrari posse p plures causas: ostẽdit qui sint hi effectus, & inquit. ¶ Plurima autẽ huiusmodi sunt, qui per plures causas demonstrari possunt. & dixit plurima, quia nõ omnia. Ideo exponit: q̃ sint ista plurima, & inquit. Et maxime in his, quæ natura subsistũt: & constant: quales sunt effectus naturales. Nã vna natura est: quæ facit propter hoc: vt quoties id facit, per se & non præter intentionem. Alia natura est, quæ facit ex necessitate quia prӕter intentionem, & solum ex materię necessitate, vt quæ casualiter facit. Ex hac distinctione patet aliqua fieri propter finem. vt quæ natura facit, secundum propriam intentionem. Aliqua ex materiæ necessitate, vt quę natura facit præter intentionem. ¶ Quo vero ad verba attinet. Cũ dicit. Hæc quidem propter hoc natura facit. Verbum hæc est fęminini generis in græco, & cõstrui debet cum verbo natura. Verbum vero illa similiter fęminini generis est, & eodem verbo construendum.

Verborũ expositio.

Dubitatio ¶ Sed quęris vtrum eadem fieri possint ex naturæ necessitate, & ex fine. ¶ Respõdet Themistius multa talia vtraq; necessitate fieri posse, vt dẽtes, quorũ primores acuti sunt. Tũ q ex osse gignuntur tenuiore. Tũ gratia finis, vt cibo secãdo dirimẽdoq; habiles sint. Alia quoq; exẽpla assignat, vt legenti patet. ¶ Ex his patet quę sint illa, quę pluribus causis demõstrari possunt. Et quia dixit ex necessitate naturæ aliqua fieri. Ideo necessitatem subdistinguit, & inquit. Necessitas autem duplex est. Hæc quidem secũdum naturam & aptitudinem, vtpote quę est ex conditione materiæ. Hęc vero violenta & cõtra aptitudinem: vtpote quę est secundum causam mouentem. Cuius exemplum est lapis, qui ex necessitate & sursum & deorsum fertur, sed non propter eandem necessitatem. Sursum n. fertur propter necessitatẽ agentis, a quo violẽter mouetur. Deorsum vero propter necessitatẽ naturæ atq; materiæ, ex qua cõstat.

Rũ. The.

Philopo. ¶ Et (vt recte Philoponus notat) Aristo. hic necessitatẽ duplicem assumpsit, tamen in alijs quadrupliciter dixit necessitatem dici, vno modo simpliciter. Secundo ex suppositione. Tertio secundum naturã. Quarto prӕter naturã. In alijs autẽ dixit quinq; modis sumi necessitatem. Addit. n. quintum modum pro vtilitate.

Quot modis necessitas accipiatur apud Ari. hic & quo i aliis locis 5. meta. te. c6. 6.

In his autem quæ proficisci solent a mente, quædam nunquã sunt a casu, ut domus uel statua, neq; necessitate, sed alicuius gratia. Quædam sunt etiam a fortuna, ut sanitas atq; salus. Maxime uero in quibus fit. ut sic & aliter sese habeant, cum generatio non est a fortuna.

In his autem, quæ sunt ab intelligentia. Alia quidem sinequaquam sunt ab eo, quod est per se frustra, ut domus. aut effigies neque ex necessitate sunt, sed propter hoc. Alia uero a fortuna sunt (ut sanitas, & salus) Maxime autem in quibuscunq; contingit & sic, & aliter, cum non a fortuna generatio fit.

Com. 83. Declarauit Aris. quæ per plura media. Nunc: quæ p vnũ demonstrentur, quęue per nullum, & ponit talem diuisionẽ, videlicet. Eorum, quæ fiunt ab intelligentia i. a cognitione, & proposito. Alia fiunt solum propter hoc. Alia vero penitus a fortuna. Fiũt autẽ pp̃ter hoc solum quæcunq; nec prӕter intentionẽ fiunt, nec necessitate materiæ, vt domus, & effigies, & vniuersaliter, q̃cunq; arte cõficiũtur. Quę. n. arte conficiuntur (vt Philoponus inqt) nec sponte fieri dicuntur. Id. n. sponte fit. quod sine causa manifesta fit. nec præter intẽtionẽ. Nullus. n. domum aut statuam erigit præter intẽtionẽ. Nec ex necessitate materię, nõ. n. ex lignis solis, & lapidibus solis sine artifice domus fieri potest. Quare hæc q̃ arte conficiuntur, solum propter hoc, hoc est propter finem aguntur. Patet ergo eorũ, quę fiunt ab intelligentia, aliqua fieri solũ propter hoc. ¶ Quo vero ad verba attinet. Intelligentia gręce est διάνοια, & pro cognitione, & proposito intelligitur. Eorum insuper quæ fiũt ab intelligentia alia sunt, quę fiunt a fortuna, vt sanitas, & salus. Sanitas quidem in ægrotante per absentiã medici. Salus vero in naui per absentiam gubernatoris. Affert autem conuenientiam inter hęc, quę ab arte, & hæc, quę a fortuna fiunt, q vtraq; in cõtingentibus fiant (vt Philoponus inquit). Verum ab arte fiunt contingẽtia. cũ eorum factio nõ est a fortuna, sed ab ipsa cognitione opificis, & hoc inquit. Maxime autẽ artificialia sunt in quibuscunq; cõtingit sic, & aliter. i. in cõtingentibus, modo talium cõtingentium generatio atq; productio nõ fit a fortuna: Sed ab intelligentia. ¶ Patet ergo eorũ, q̃ fiũt alia fieri a natura. Alia ab intelligentia, eorũ vero quæ fiũt ab intelligentia, alia fieri ab ipsa arte, alia fieri a fortuna. Tũc patet quæ pluribus medijs. quæ vno medio. s. fine, quæ nullo demõstrãtur. Naturalia quidem pluribus medijs demonstrãtur, q pluribus e causis proficiscantur. Artificialia vno medio, q e fine tantum exoriantur Fortuita vero nullo, quod ob nullam causam fiant. Hoc pacto textus iste exponatur. Non autẽ habemus a græcis expositionẽ, cũ & quæ Philop. & Themistius dicunt, ad textus expositionem pauca sint.

Verborũ expositio.

Diuisio eorũ quę fiũt

Quare si finis sit bonus, ea quæ ad illum cõsequendum efficiũtur alicuius gratia fiunt. Et aut a natura, aut ab arte, A fortuna uero nihil cuiusquam fieri gratia solet.

Quare finis bonus alicuius gratia fit. & aut a natura, aut ab arte. A fortuna autem nihil propter aliquid fit.

Com. 84. Corollariũ istud est, cũ sit pulchrum, & nõ ad rẽ. Sed quasi extra ppositũ, q a fortuna nullus finis bonus fiat sed solum aut a natura, aut ab arte, probat: Omnis finis bonus alicuius gratia fit. Fortuna nihil facit alicuius gratia, sed sola Ars, vel natura. Ergo a fortuna nullus finis bonus fit, sed solum a natura vel fortuna. ¶ Dices thesauri inuentio non est bonum, certum est esse bonũ, & tamen aliquando a fortuna fit. ¶ Fortasse bonum est, non tamen finis bonus, cum non sit finis suffodientis vt fodiens est. Sed alia ratione est bonum.

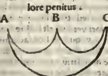
Obiectio.

Solutio

Eadem autẽ causa est in his quæ sunt, & in his quæ fiunt, & in his quæ fuere, & in his item quæ fient, futuraq; sunt. Medium enim ipsum causam esse constat. Verum differentia quædam esse uidetur, Eorum enim quæ sunt, est, eorum quæ fiunt, fit eorũ quæ fuere, fuit, eorum deniq; quæ fient, erit. Nam ut hæ patefiant exẽplo, cum interrogamur cur fuit, uel fit, uel erit, uel est, defectio lunæ, quia fuit, uel fit, uel erit uel est terra inter solem & lunam accommodatissime respondemus. Quid est glacies, & accipiatur aquam congelatam ipsam esse. Atq; sit aqua quidẽ c. cõgelata autem a causa deinde collocentur in medio quod ipsum occupat

cupat b.absentia penitus ipsius caloris b.igitur ipsis c.inest a. quoq; b.ipsi cõpetit. Atq; fit glacies, cum ipsum b.fit, & fuit cum fuit, eritq; cum erit. Ea igitur quæ hoc pacto est causa fit, et est, & fuit, & erit una cum eo cuius esse causa dicitur.

Eadem autẽ causa est & in his, quæ fiunt, & factis, & futuris, quæ quidem est his, quæ sunt. Mediũ enim causa est. Præter quã in his, quæ sunt, quæ est, in his, quæ fiunt, quæ fit. Factis aũt facta. Futuris uero futura. Vt propter quid factus est defectus, propter id q in medoi, facta est terra, fit autem propter id q fit. erit autem, propter id quod erit in medio, & est autem, propter id quod est. Vt quid est chrystallus accipiatur iam, quoniã aqua congelata est, aqua in quo c. Congelata in quo a. Causa media ĩ quo b. defectus caloris penitus: Inest igitur ipsi c. quidẽ b. Huic autem congelatum esse, quod est in quo a. Fit itaq; chrystallus, cũ fiat b. facto est autem facto est Erit autẽ, futuro b. Sic quidẽ igitur causa & cuius causa est, simul fit, fit, cum fit, & est. cum fit, & in eo, quod factum est, & in futuro eodem modo.

Com. 85. Intentio huius partis est probare q idẽ mediũ fit in his quę fiunt, & in his, quæ facta sunt, & in his quę futura sunt in rebus generalibus & corruptibilibus: quod ẽ in his, quę sunt, hoc est mediũ in rebus generalibus & corruptibilibus ita coæuũ est effectui, q fit, sicut mediũ in rebus quę sunt. i æternis, coæuũ est rebus ipsis æternis, ꝓbatur in rebus generalibus cã eadẽ est in his, quæ fiunt, & in his quę facta sunt, & in his q̃ futura sunt fieri q̃ est in his quæ sunt. i. in rebus ęternis, in rebus. n. æternis cã coæua est rei hoc pacto q cũ effectus est, causa ẽ,
52. dũ effectus fuit, causa fuit, dũ effectus erit, verbi causa. Rotunditas cœli cũ causa ita se habet, q dũ est rotunditas, eius causa est, dũ fuit, eius causa fuit, dũ erit, eius causa erit, ergo eodẽ mõ in his, q̃ fiunt, & generantẽ, cã se habet, cum. n. effectus fit causa fit, cũ effectus factus est, cã facta est, & cũ futurus sit, causa futura erit. Addit minorẽ, & inquit. Mediũ. n. causa est, ergo mediũ in his quæ generantur ita se habebit sicut in his, q̃ sunt, quia cũ effectus fit, mediũ fit & cũ effectus factus est, medium factum est, & cum effectus est futurus, medium erit futurũ. Veluti ẽt in his, quę sunt. ¶ Sed dices nõ videẽ causa esse eadẽ quæ est cum ipso fieri, & cum ipso facto, & cum ipso futuro fieri. Cum causa quę est cum fieri habeat esse actuale causa autem, quę est cũ futuro fieri habet esse potentiale, mõ esse actuale & esse potẽtiale differunt valde, non ergo est idẽ ¶ Respondet. Verũ tamẽ in his quę sunt videlicet in ęternis causa est, quæ est & ita defuit & erit in his autẽ quæ fiunt, causa est, quæ fit, in factis aũt, causa facta est. Futuris vero causa est futura, & ita vult in æternis causam esse eadem numero, q̃a semper ea: quę est, coæua tamen, quia fuit & erit cũ effectu. ¶ In rebus generabilibus (vt inq̃t Philopo.) cã eadẽ specie coęua est effectui, nõ. n. eadẽ numero causa est, quę erat in potẽtia, & quæ est in actu, cũ actus & potentia sint differẽtiæ valde oppositæ, est tñ eadẽ causa speci e, quia licet causa in potentia non sit idẽ sibi ipsi in actu secũdũ numerũ, est sibiipsi eadẽ specie. Põt tñ dici esse eandẽ numero cãm, sed priuatiue. Sicut. n. Socrates generãdus sibi ipsi genito idẽ numero ẽ priuatiue, quia nõ alius est qui generatur, & q erat generãdus, ita quoq; cã quæ est eius vt generãdi, & eius vt geniti eadẽ est priuatiue, quia non alia, Quod vero sit eadem aut speci e, aut priuatiue, ꝑ excẽpla exponit. & inq̃t. Propter q̃d factus est, defectus, propter id q in medio facta est terra. Fit aũt defectus ꝓpter id q fit. Erit autem factus defectus, ꝓpter id q in medio erit facta terra. Simili rõne in his q̃ sunt qualia sunt æterna, effectus est (vt rotũditus Cœli ꝓpter id q cã est). Hoc est primũ excẽplũ. Deinde ponit secũdum. & inq̃t, Vt q̃d est chrystallus, accipiatẽ iã qm̃ aqua cõgelata est, dicit accipiatẽ, q̃a de eius eẽ qõ ẽ Meteorologica, Verũ ꝑ excẽplo accipiatur nũc ita esse. Et tunc aqua sit in quo. c. congelata vel cõgelatũ esse sit in quo. a. causa media sit in quo. b. videlicet defectus caloris penitus. Cõgelatur. n. aqua & in duritiẽ vertitur ob omnimodã caloris euanescentiã. Igitur inest ipsi. c. aq̃. b. s. defectus caloris penitus, huic autẽ. b. inest cõgelatũ esse: qua rõne (vt inquit) Chrystallus fit. cũ fit. b. facta est: facto ipso. b. erit autẽ facta ipso b. futuro fieri. Tũc recolligit maiorem: & inquit. Sic quidẽ igitur causa: & id cuius cã ẽ simul fit, cũ fit effectus in rebus generabilibus: & est cũ sit effectus in reb. ęternis; & in generalibus nõ modo cã fit: cũ fit effectus: sed in eo q̃d factũ est. causa facta est, & in futuro eodem modo cã futura est. Et tñ differẽtia aliquã inter coæuiternitatẽ cãæ cũ effectu in generabilibus, & in æternis, q̃a in generabilibus coæuiternitas causę cũ causato ẽ respectu huius verbi fio, q̃a cũ fit effectus, cã fit, & cũ factus ẽ, cã facta ẽ, & cũ futurus ẽ fieri, cã futura ẽ fieri. In ęternis vero coęuiternitas causę & causati est respecti verbi sum es est, q̃a simul est fuit, & erit cũ effectu. Pręterea (vt Them. inq̃t.) In generabilibus cã coæua effectui ẽ formalis, hæc. n. nõ fit ante nec post, sed simul cũ effecto, vt Aris. inq̃t duodecimo libro primæ Philosophię. In æternis q̃libet cã ẽ coęua effectui; nõ solum formalis sed effectrix: & finalis, vt intelligẽti patet. Hoc pacto textus iste erit intelligendus. ¶ Philoponus autem & Them. licet verba exposuerint. Intentionẽ Aris. ignorarunt ¶ Alij nec verba Aris. nec intẽtionẽ appręhẽderunt ¶ Cũ igitur patet causas coæuas esse in generalibus & ęternis eodẽ modo, & media causæ sunt. Media ꝓfecto & in generabilib. & æternis eodẽ modo coęua erũt. Quod si coæua media causatis sint. Patet demõstrationes fieri posse a media ad causata categoricæ, & hypothetice. Seq̃tur. n. categorice aquã esse congelatã, q̃a est calore deficiens, & sequitur hypothetice aquam esse congelatã, sic calore deficit, & non modo a causa ad effectum, sed contra ab effectu ad causam, & totius rei huius causa est coęuiternitas medij cum causato.

In rebus gñabilibus cã eadem spẽ est coęua effectui.

In generabilib' coæuiternitas cãæ cũ cã to ẽ respectu huius vbi fio: in ęternis vero ẽ respectu huius verbi sũ, es, est.

Quę expõ Philo. Them. & aliorum.

Sed in hisce quæ non sunt simul, fit ne ut in continuo tempore. Quemadmodum nobis uidetur alia aliorum sint causæ, ceu factum facti, fiens fientis, futurumq; futuri.

In his autem quæ non simul sunt nunquid sint in cõtinuo tpe, sicut uidetur nobis alia aliorũ cã esse, ut facti eẽ, altera facta. Et futuri, altera futura. Et eius, quod fit, si aliquid antea factũ est

Vt dictum est causæ aliæ sunt simul factę cũ effecti- Com. 85.

bus: vt formales: & finales. Vt addunt Philoponus, & Themistius, quod verū est de fine generationis, qui cōcidit cum forma, & non de fine rei generatę qui est gratia cuius, & acquiritur post formā. Alię sunt prius factę, (vt effectrix & materia) vt Artifex, & calx, cementū: & lapides. Alię vero posterius factæ, vt finales q̄ gratia cuius dicuntur. ¶ Tunc Philoponus sī quæstionē hāc intelligit. Vtrū in effectiuis causis & materialibus non simul existētibus cū ꝓprijs causatis, sint aliæ atq; secūdū tempus: sicut effectus est alius atq; alius secūdū tēpus; sicut nobis prima facie deceptis ꝓpter cōtinuitatē tēporis videtur. Q̄m.n. (vt inquit Philop. in tp̄e sunt talia facta: tēpus vero cōtinuū est, qa ipsius partes .s. Præterita & futura ad aliquē cōem terminū. s. ad tp̄s p̄sens copulātur. Videmur in his facile nos habere quod ē in his alterū alterius causa. Et ita per cōtinuū tēpus intelligit correspōdens & vnū tēpus: & inquit. ¶ In his autē causis: quæ nō simul sunt, nunquid sint in continuo tempore: supple cū suis effectibus: hoc est vtrū in tempore suis effectibus correspōdeant, sicut videtur prima facie nobis deceptis tēporis cōtinuitate alia aliorū causa esse, vt facti, esse altera, scilicet facta, & futuri, altera. s. futura: & eius: q̄d fit: Si aliq̄d antea factū est: esse cā quæ fit. Patet igitur quæstio: q̄ est an causæ p̄cedētes effectus, suis effectibus correspondeant secundū eorū temporū differentias. Patet & causa quæstionis, nā prima facie videtur ita esse ex tēporis cōtinuitate, adeo ꝙ effectui facto causa respondeat facta, & effectui in fieri causa in fieri, & effectui futuro cā futura. Hoc modo Philop. intelligere videtur ¶ Quę expō nō placet: nā intelligendo sic quæstionē Aris. mouisset qōnē, & illā non soluisset, nō.n. in hoc libro talē qōnē soluit. ¶ Themistius vero sic (vt mihi videtur) intelligit, cū enim Aris. declarauerat, in his causis, atq; in his medijs quę simul sunt cū effectibus ipsas causas & effectus quo ad tēpus sibijnuicē correspōdere, quia a causa de fieri sequitur effectus de fieri & ecōtra, & a causa de facto in præterito sequitur effectus in p̄terito, & ecōtra, similiter & de futuro, quæ rit nūc. Vtrū in causis nō simul existentibus cū suis effectibus, sint in cōtinuo tēpore. s. vt sibi ipsis correspondeant mutuo secūdū tempus. (Vt liceat syllogizari ab effectu in causam & ecōtra semper seruata tēporis vnitate) sicut prima facie videt̄ nobis ex eo quia alia aliorū causa est, vt facti facta, & futuri futura, & pręsentis p̄sens. Cū.n. videatur alia aliorū causa, videbitur causa p̄cedens & effectus mutuo cōuerti seruata tp̄is vnitate. Hoc pacto si hæc verba exponātur, quæstio soluit̄ statim cū inquit. (Est igitur a posterius facto) & reliqua. Et hæc expō non displicet. ¶ Expositor Thomas verba hæc aliter intelligit, & q̄dē nō ab rōne, nā cū Aris. ostēdisset in his effectibus, q̄ simul sunt cū suis causis eē mutuū syllogismū ab effectu ad cām & econtra. Quærit nūc vtrū in causis, q̄ cū ꝓprijs causatis simul nō sunt, sint in cōtinuo tēpore cū suis causatis, & intelligit p continuū tēpus (vt postea dicet) Ita vt facta cā mox sit fieri effectus, & cū fit effectus mox fiat cā, ita vt sit dicere cātū secundū tēpus cōtinuū sequat̄ ad cām, sicut ecōtra ex cāto cā, ita vt̄ prima facie sicut vr̄ nobis alia aliorum cā esse (vt facti facta) vt futuri futura, & pręsentis p̄sens.

Expō Ph.

Refutatio expōnis Philopo.

Expositio Themi.

Sequenti. pte text. expō san. Thomas.

At cōstat in his ab eo rōcinationē extruēdā eē q̄d postea fuit principia autē & eorū ea sunt quæ prius fuerunt. Quapropter idē & in hisce quæ fiunt seruandus est modus. Sed ab eo quod ante fuit non extruitur ratiocinatio, ut quoniam hoc fuit hoc quod est posterius ortum est, similiter & in futuro.

Et igitur a posterius facto. Syllogismus, principium autem & eorum est, quæ facta sunt. Vnde & in his, quæ fiunt, similiter. Apriori autem non est (ut quoniam hoc factum est) quod hoc posterius factum sit, & in futuro similiter. Igitur

Expositor Thomas propositā qōnē Aris. asserit soluisse ibi (Speculādū ergo q̄d est cōtinuum) Sed nescio cur hic eū soluisse nō putauerit: nā si sensus quęstiōis est, (vt Thomas exposuit) An causæ quę nō simul sunt cū effectibus, sint in continuo tp̄e cū suis cātis, hoc est ut e cātis liceat ad cās, & econtra syllogizare, cur hoc loco nō soluit, nō video, Vnde & Them. hic videtur colligere solutionē. Philop. etiā, & alij græci interpraetes inq̄. ¶ Est igitur a posterius facto Sylls̄ necessarius, & principiū talis necessarij syllogismi ē de nūero eorū, q̄ facta sunt, quasi dicat in talibus cōclusio est propositio significās causam, & mediū propositio significans effectum. Et nō mō in his quę facta sunt principiū syllogismi necessarij est effectus, sed etiā in his, quę fiunt de pręsenti similiter. A priori vero nō est syllogismus necessarius probās, videlicet, vt quoniā hoc factum est, hoc posterius factū sit. & sicut dixi de præterito & pręsenti syllogismū non esse necessariū a causa ad effectum, & in futuro etiā similiter dico hoc pacto potest esse solutio. ¶ Thomas tamē vult hoc non esse solutionē, sed quoddam per necessarium ad solutionem.

Com 37. Que San. Tho.

The. phil. & alij grę ci.

Siue nanq; determinatū, siue indeterminatū fuerit tēpus, non erit unquā, ut cū hoc fuisse uere dicatur posterius unquā ipsum. In medio.n. tempore falsum erit profecto hoc ortū fuisse dicere altero iam orto. Eadem est & in futuro penitus ratio, neq; quoniam hoc fuit, hoc erit.

Neq; enim indeterminato, aut determinato erit tēpore ut quoniam hoc uerum est dicere factum eße. hoc uerum sit dicere factū eße posterius. In medio.n. falsum erit hoc, iam altero facto, Eadem autem ratio est & in futuro.

Posset qs dicere, licet in talibus nō sit necessarius syllogismus a causa ad causatum s̄m tēpus indeterminatū, pōt esse necessarius s̄m tēpus determinatum. Quia licet non sequatur fuit fundamētū factū, ergo fuit domus facta, s̄m tempus determinatum sequi videtur, sequitur enim. Anno elapso fuit factū fundamētum. Ergo anno elapso fuit facta domus. Et de futuro & sequi videtur. Anno proximo fiet fundamentum. Ergo anno proximo fiet domus, & de præsenti etiam sequitur. Pręsenti anno fit fundamētū. Ergo pręsenti anno fit domus. Respondet & inquit. ¶ Neq; enim indeterminato, aut determinato erit tēpore necessario sequens. Vt quoniam hoc verum est dicere factum. s. fundamentum, hoc. s. domum verum est dicere factum esse posterius illo. s. tempore determinato, nam ex quo illud factum est tempore posterius. In medio tempore falsum erit dicere hoc factum esse. Altero iam facto, non enim sequitur ergo domus anno elapso facta est, facto anno elapso fundamēto. Et sicut dico de præterito eadem est ratio & de præsenti & de futuro.

Com 38

Medium.n. simul habeat ortum oportet, ut sit factū factorū futurorumq; futurum, & cæterorum similiter. Ad id quod fuit & id quod erit fieri nequit, ut ortum habeant simul.

Neq; quoniam hoc factum est, hoc erit. Mediū enim simul genitum

nitum oportet esse, factorum factum, futurorum futurum, cũ his quæ fiunt fieri. Cum his quæ sunt, esse. Sed futurum esse, & esse non contingit simul esse genita. Coelementare simul æque Cōtēporaneum

Com.89. Dices nũquid cã: quę in prçterito facta est, possit esse mediũ necessariũ eius effectus, qui erit in futuro, vt fundamentum iam factũ medium eius domus, quæ in futuro fiet, Respondet. ¶ Neq; quoniã hoc factũ est. s. in præterito, hoc erit in futuro, nõ enim quia fundamẽtum factum est domus in futuro erit. Affert causam, & inquit, Medium. n. homogonũ, hoc est contemporaneũ oportet esse cum proprio effectu, vt factorum factũ, futurorum futurum, cum his, quæ fiunt medium oportet fieri cum his effectibus, qui sunt mediũ oportet esse. Assignat autem causam Philoponus, quoniã quod factũ est, nũquã est causa futuri. Sed futurũ esse, & esse vel fieri non sunt Homogona hoc est cõtẽporanea, vel coelementaria, ergo factum non potest esse medium necessarium ad effectum futurum.

Præterea fieri nõ potest, ut aut indeterminatũ, aut determinatũ sit ipsum medium tẽpus. Falsum. n. erit medio illud dicere tpe

Amplius neq; indeterminatum contingit, esse tempus mediũ neque determinatum. falsum. n. erit dicere in medio.

Com.90. Occurres his, quę dicta sunt, si nõ licet syllogizare a causa facta ad effectum futurum secundum absolutum tempus, nunquid liceat syllogizare secũdum tẽpus determinatum (verbi causa) Heri fuit fundamẽtum. Ergo post duos, aut tres dies fiet domus. Respõdet Aris. hic, & inquit. ¶ Amplius neq; determinatum cõtingit esse tempus medium inter causam factã & effectũ futurũ, ita vt fundamento facto dici possit post duos aut tres dies fiet domus. Neq; indeterminatũ: ita vt possit dici fundamẽto facto fiet domus: nulla tẽporis determinatione facta. Falsum. n. erit dicere in medio, hoc qa i medio tẽpore cõtingit impediri: & ita cõtingit falsum esse.

Considerandũ est autẽ quid nam sit quod continet ut in rebus post factũ eẽ sit fieri. An patet facto fiẽs nõ hærere, nec enim facto factũ etiã hæret. Sunt. n. fines ac indiuidua, nã ut punctum pũcto nõ hæret sic neq; facto factũ. Ambo nãq; sunt idiuisibilia.

Tex.14. *Speculandum igitur quid est coniungens, ut post id, quod factum est sit fieri in rebus. ¶ An manifestum est, quod non est habitum cum facto quod fit. Neq; n. factum cum facto, Termini. n. sunt, & Atomi. Sicut igitur puncta adinuicem nõ sunt habita, neque facta, utraq; enim indiuisibilia sunt.*

Com.19. Mouet Aristo. circa ea, q̃ dicta sunt, quæstionẽ non leuem, Nã nos videmus postquã factum fundamentũ: statim fieri parietem: iterũ facto pariete: videmus fieri domum. Ideo quærit Arist. (vt Philoponus exponit) Quid est causa in tali rerum generatione (vt post factũ vnũ sit fieri alterius) sic ordinate vsq; ad finem. Hæc. n. quęstio non est leuis. Quia non videtur materia facta prius (vt fundamentũ causa ipsius fieri parietem) neq; factus paries causa ipsius fieri domũ. Neque agens videtur esse causa copulans factam causam cum fieri scilicet factum fundamentum cũ fieri parietem. Materia quidem non, quia materia nõ causat, nisi mora: agens minime: quia agens potest impediri. Ideo quæstio est nõ leuis de causa copulationis facti cum ipso fieri. Aristo. ergo pro solutione præmittit primo factum non esse facto habitũ & causa est quia facta sunt indiuisibilia, modo vnum indiuisibile nõ est alteri indiuisibili habitum. Aris. ergo primo proponit quæstionẽ, cũ inquit. ¶ Speculandũ igitur quid est coniungens (vt post) quod factum est. i. fundamentũ, sic fieri in rebus, cum materialis causa, nec effectrix esse possit. Pro responsione ergo p̃mittit factum non posse esse habitũ facto, & inquit. An manifestum est, quod nõ est habitũ cũ facto id. quod fit, & ita quæstio supponit falsum. supponit. n. factũ esse habitum ipsi fieri, quærit causam huius copulationis. Modo falsum est factũ esse habitum ipsi fieri. Quod vero factum ipsi fieri habitum esse non possit, probat, & præmittit primo factũ facto nõ esse habitum, & inquit. Neque. n. factũ cũ facto supple habitũ est, cuius cãm affert, cũ inquit. Termini. n. sunt & Atomi facta ipsa. Tũc quasi resumens ꝓbationẽ repetit suppositionẽ, & inquit. Sicut igitur puncto adinuicẽ nõ sunt habita, quia. s. sunt indiuisibilia, neq; facta sunt habita, Vtraq;. n. Punctũ. s. & factũ indiuisibilia sunt non ergo factũ facto habitũ esse potest. Ex hoc vult habere factũ nõ esse cãm copulatiuã sui cũ altero facto. Vt fundamẽtũ, cũ pariete, qm̃ ea nõ potest copulatiua sui cũ aliquo esse nisi illi sit habita, ergo fundamẽtũ nõ potest esse cã copulans se cũ pariete, & ita nec alteri factũ cũ altero, & p cõsequẽs causa materialis prius facta (quã hic factũ Arist. appellat) nõ potest esse cã seipsam copulãs cũ altero facto, & tota cã est. quia factũ (vt dicitur sexto physicorũ sicut & mutatũ momẽto cognoscitur. Et cũ indiuisibile suapte natura nulli cõtinetur, nulliq; habitũ esse possit vt ibidẽ dictũ est. Iure factũ facto nõ põt habitũ esse. ¶ Debes scire habitũ esse in minus: q̃ imediatũ, qm̃ immediatũ non addit contactum, habitum vero addit & ideo non possunt aliqua esse habita, nisi se mutuo cõtingãt. Præterea secundũ alios habitu includit situm, immediatum non. Ideo non possunt esse aliqua habita, nisi in situ aliquo collocẽtur. Quod si ita est. non ab ratione dictum est factum facto nõ esse habitum, cum sint indiuisibilia tempore quæ, & tactu, & situ carent in tempore. A.te.40. vsq; ad.50 Circa principium Notandũ.

Nec igitur ob idipsum facto fiens hærere potest: Fiens. n. diuisibile, factũ indiuisibile cõstat eẽ. Vt igitur linea sese habet ad punctum, sic fiens ad factum. Nam in eo quod fit infinita sunt facta. Magis autem de hisce clarius est dicendum in uniuersalibus libris de motu.

Neq; igitur quod fit, cum facto propter idem. Quod enim fit diuisibile ẽ, factũ aũt indiuisibile, sicut igitur Linea ad pũctũ se habet. sic id, qđ fit, ad factũ. Sũt. n. infinita factã in eo, qđ fit. Magis aũt manifestũ ĩ uniuersalibus de motu oportet dicere de his.

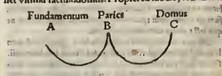
Com.91. Præmissa suppõne, videlicet q̃ factũ nõ põt facto eẽ habitũ, ꝓpter indiuisibilitatẽ facti, p quã nulli põt esse habitũ, nõ ex suppositione, sed ex ratione, qua ꝓbauit suppositionẽ, Deducit secũdo factum nõ posse eẽ habitum ipsi fieri, nã cũ factũ sit indiuisibile, nulli habitũ esse potest, propter sui indiuisibilitatẽ, quia nec indiuisibili, nec diuisibili. Est enim indiuisibile sua idiuisibilitate nulli habituabile, & hoc inquit. Neq; igitur quod fit, cũ facto habitũ esse põt propter idẽ & ita nõ ex suppositione hoc deducit, sed ex ratione, q̃ suppõ ꝓbata fuit, ꝓpterea dicit ꝓpter idẽ, vt det intelligere ex ꝓbatione eẽ hoc deductũ nõ ex suppositione. Et q̃ ex suppositione nõ deductũ sit hoc, sed ex suppositionis rõne, inquit. Qđ. n. fit licet supple diuisibile sit, & alicui habituabile, factum tamen quia indiuisibile est: nulli habituabile: quia neque indiuisibili, neq; diuisibili, & ita nec ipsi fieri habituabile est. Deinde quasi epilogans rõnẽ & id,

quod ex ratione deducit:inqt. Sicut igitur linea ad pũ ctum se habet:sic id,qđ fit ad factũ:nã in vno fieri infinita facta sunt,vt in vna linea infinita puncta,quare vt pũctum nõ potest esse habitum lineę propter puncti indiuisibilitatem:ita nec factum esse potest ipsi fieri habitũ propter facti indiuisibilitatẽ. Sed qa sexto physicorũ dictum est punctum esse immediatum lineæ, non tamẽ puncto(quia indiuisibile potest esse immediatũ diuisibili)non tamẽ indiuisibili,ne quis credat eodem modo factũ posse esse habitum ipsi fieri: ideo tem hanc ad sextũ physicorũ transmittit. Ibi.n.declarabitur non esse simile,nec valere argumentũ hæc possunt esse immediata:ergo habita,quoniam habitum addit cõtactum & situm:immediatum non,vt dictũ est, & quia indiuisibile sua indiuisibilitate nihil cõtangere potest,ideo nulli potest esse habitũ. Potest tamen bene alicui esse immediatũ,qa potest esse rei diuisibilis terminus:atq; finis: & p cõsequẽs,rei diuisibili immediatus. ℭ Ex hac secũda cõclusione vult habere fundamẽtũ ipsum siue causam materialem prius factam,nõ posse se copulare ipsi fieri: ita vt post ipsam sit immediate ipsum fieri alterius rei: & ita Arist. solũ declarauit negatiuã:quia solum exposuit factum non posse esse habitum ipsi fieri, & per cõsequẽs patet factam causam,quæ est materia,nõ posse esse ipsi fieri habitã,nec posse seipsam copulare ipsi fieri. ℭ Sed quid sit copulãs factũ cũ fieri. ℭ Themistius innuit tale copulãs esse tẽpus:nã cũ tempus cõtineri serie est: facit videri res,quæ modo fiunt:cõtineri cũ factis. Cũ.n.omnis generatio fit in tempore:& generatum atq; factũ finis sit generationis,q finis esse nõ potest nisi momento. tẽpus ergo facit vt copuletur factũ cũ fieri:qm facit (vt fieri copuletur suo fini) . Et ita licet factũ nõ possit esse habitũ ipsi fieri:potest illi copulari secundum temporis seriẽ,eo modo quo finis tandẽ copulatur ei,cuius est finis. ℭ Ego vero nõ intelligo hãc copulationẽ fieri a tẽpore sine agẽte. Sed intelligo hãc fieri ab agente,quod in tempore tandẽ complet eius actionẽ. ℭ Ex his sequitur.ꝙ licet nec factũ facto,nec factũ ipsi fieri habitũ esse possit,tñ per tẽpus põt fieri ipsum copulari facto eo modo,quo fieri copulatur immediate suo fini.

De eo igitur ipso quomodo sese habet mediũ cũ deinceps fit generatio,hæc eo usq; sumantur. Nam & in his ipsis medium et primum necesse est medio u acare,uelut,a,fuit cũ sit factũ,c, Antea autem fuit,a,Atq;,c, principium est ex eo quia propinquius: est eo puncto,quod est principium temporis. Item,c, fuit quomã d,fuit. Orto igitur,d,necesse est,c,fuisse, e, uero orto necesse est a,prius ortum fuisse. Atq; si medium hoc acceperis modo, ad id tandem accesseris quod medio uacat.

De eo igitur quomodo cum eo quod consequenter fit generatione, se habeat media causa,in tantum acceptum sit. Necesse est enim & in his primam & mediam immediata esse, ut,a, factum, quoniam,c,factum est. Posterius autem,c,factum,a,autem prius est. Principium igitur est,c,propter id, quod proximum est ipsi nunc,quod est principium temporis. Sed,c,factum est. Si,d,factũ est. Cum igitur,d,factum est.necesse est & ,a,factum esse . Causa autem est ,c. d.enim facto,necesse est,c,factum esse,c. autem facto, necesse est ,a.prius fuisse factum. Sic autẽ accipiens aliquod medium stabit alicubi ad immediatum.

ℭ His declaratis ostẽdit quomodo in talibus liceat demõstrari,& primo epilogat. Et potest intelligi p mediã causam: vno modo materiam ipsam: quam superius factum appellauit. Nã dici hæc causa potest media: quia assumi potest vt medium ad demonstrandum primũ. Causa enim materialis posterius facta accipi potest vt media ad demõstrãdũ prius factũ. Vt paries ad demõstrandum fundamentũ. ℭ Vel melius epilogus sic intelligitur: vt intelligatur p causam mediã causam priorẽ quæ media dicitur:nõ(quia assumi possit vt medium) sed quia mediat in generatione inter vltimo factum: & primo factũ. vnde inquit. ℭ De eo igitur hoc ẽ de causa media:quo modo se habeat: cum eo, quod cõsequenter secundum generationem: in tantum acceptũ sit:nã accepimus ipsam nõ posse habitã esse ipsi fieri. Sed quomodo licet demõstrari in talibus, subscribit: eũ inquit. Necesse est enim in his primã & mediã immediata esse. Et per primam intelligit maiorẽ extremitatem,quæ est prius factũ posterius enim factum potest esse immediatum mediũ ad prius factũ,vt paries factus posterius ad fundamentum prius factum. Propterea subdit, vt a. factum. f.fundamentum,quoniam.c.factum est,modo c. factũ est posterius ipso a.&.a.factum prius ipso.c. Est .n.fundamẽtum pariete prius factum. ℭ Sed dices supe rius dictum est vnum factũ nõ esse habitum facto. Modo dicit medium factum & primum factum esse immediata. ℭ Intelligas vel quia differẽtia est inter habitũ,& immediatũ,vt superius diximus,vel qa(vt Themistius inquit) Vltimo factum est finis præcedentiũ,& sic licet præcedentia nõ sint immediata vltimo facto : Vltimũ factum semper est immediatũ proximo facto,vt paries fundamento,& domus parieti,cum finis semper his immediatus sit,quorum est finis, Ex h s concludit quomodo fiat demonstratio in talibus,& vult illã fieri posterius facto in demõstratione pro medio assumpto, nam licet hæc demõstratio nõ sit a causa ad effectum,est aliquo modo a causa finali,& principio, quatenus est ab eo,quod est ꝓximum ipsi nũc,quod est principiũ vltimi effectus,& finis præcedẽtis effectus,inqt. Principiũ igitur,& mediũ est.c.f.paries,propter id, quod proximum est ipsi nunc.i.ipsi facto in nunc videlicet ipsi domui quod quidem nunc est principiũ temporis,in quo fiet vltimũ factũ.f.domus. Propterea subdit, sed factũ

est,si.d.domus factũ ẽ. Erigit ergo demõstrationẽ, & inqt. Cũ igit.d.factũ est:necesse est &.a.factũ esse, cã autẽ media est.c. Nã.d.domo facto,necesse ẽ.c.parietẽ factũ esse. c.aũt pariete facto, necesse est.a. fundamẽtũ prius fuisse factũ,sic aũt accipẽs aliqđ mediũ.f.ꝙ sit complete factũ,stabit alicubi ad immediatum,qđ scilicet primo. factũ ẽ,nõ supponẽs aliud complete factũ. ℭ Ex his patet in talibus demonstrationẽ fieri ab effectu ad cãm. Quoniam tñ effectus aliquo mõ est principiũ, quatenus se habet (vt finis respectu prius factorũ.) Verum de his postea.

An semper ob infinitionem medium cadet. Non enim factũ facto hæret ut diximus,attamen a medio incipiendum est, & ab eo quod nunc est primum.

Nunquid semper extra cadet , per infinitum , non enim.

eft habitum factum facto (ut dictum eft). Attamen incipere neceffe eft a medio tantum, & ab ipfo nunc primo.

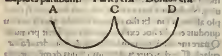
com.94. Sed quęrit qõnem quæ videtur cõtra ea, quæ dicta funt. Dictũ eft.n.vnũ factũ nõ effe alteri facto habitũ,& imediatũ,at nunc dicit femper pofterius factũ effe imediatũ proximo facto,& inquit. ¶ Nunquid femp extra cadet.f.factũ poft factum,per infinitum,fiue in infinitum,& videtur q femp,quia vt dictum eft factũ non

6. phy. te. com.47.& 59. eft habitu facto. ¶ Rñdet hoc ,ppofitũ non tollere, qa fiue ,pcedat in infinitũ in factis:fiue nõ,femp neceffe eft in demonftratione taliũ incipere quod eft in ipfo nũc primo,fiue illi ,pximo,& procedet ad prius factũ.Non curauit aũt explicare vnũ factũ effe imediatũ alteri, &

Factum accipi põt du pliciter. quo non,qa in fexto explicauit. Factũ.n.vt ibidẽ dicit, põt accipi pro facto cõpleto,quod dicitur factũ in actu. Et pro facto incõpleto,quod dr̃, factũ in potentia. Loquendo ergo in factis in potentia factũ facto nõ põt effe imediatũ,quia inter quæcũq; duo talia mediat aliud factũ in potentia. Non.n.fieri poteft fundamẽtum, nifi prius fiat eius medietas nec fieri poteft eius medietas, quin prius fiat illius medietatis medietas,& fic in infinitum. In factis vero cõpletis,factũ eft imediatũ facto,qa paries fieri põt immediate poft fundamentũ, licet non fimpliciter immediate,quũ fieri non poffit paries,quin prius fiat eius medietas,& iterũ medietas medietatis i infinitũ,bene ergo facto factũ hic vult effe immediatũ, quia loquitur de factis cõpletis,fuperius loquitur de factis incompletis. Et fic,quæ dicit,bene dicta funt.

Idem & in futuris feruandum eft. Nam fi uerum eft d.fore, uerum fit prius oportet a.fore. Huius autem caufa eft ipfum c. Etenim fi erit d.prius erit.

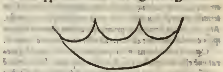
Similiter autem eft, & in eo,quod erit. Si.n.uerum eft dicere quoniam erit d.prius c. Si uero c.erit prius a.erit.

Com.95. Oftendit & in futuris fi demonftrationem in talibus fieri femper a pofteriori ad prius, vt quoniã fi domus erit,paries erit,& fi paries erit,lapides parabuntur. Ergo fi domus erit,lapides parabuntur. Inquit. ¶ Similiter aũt demonftratio fiet in eo quod erit, vtpote in futuris,quia femp a pofteriori ,pficifcẽdum eft ad prius. Nã fi verũ eft dicere,qm̃ erit d.f.domus,neceffe dicere, qm̃ prius erit a.f.ep lapides parabũtur. Huius aũt caufa eft c.f.quia paries erit. quia(vt inquit) Si d.domus erit, prius c.paries erit. Si vero c.paries erit prius a.erit,fcilicet prius lapides parabuntur. Patet ergo in futuris eodem modo demonftrationem fieri.

Similiter autẽ & in his ipfis infinitio diuifionis extitit. Futurum nanq; futuri non heret. Atq; principium & in ijs eft fumendum quod medio uacet. Hæc autem in ipfis operibus ita fefe habent,ut diximus. Nam fi domus extructa eft,lapides incifos fuiffe neceffe eft. At id quamobrem:quia neceffe eft fundamenta fuiffe,fi domus eft facta. Si uero fundamenta iacta fuere, neceffe eft lapides ante fuiffe. Rurfus fi domus erit : pari ratione lapides prius erunt. Quod quidem per medium modo demonftratur eodem. Iacientur enim antea fundamenta.

Similiter autem & infinita eft decifio & in his. Non.n.erunt futura habita adiuuicem. Principium tamẽ & in his fine medio accipiendum eft. Habet autem fe fic res in operibus, fi facta eft domus, & neceffe eft & decifos effe lapides. Et factum effe hoc propter quid eft quoniam neceffe eft fundamentum effe. Siquidẽ & domus facta eft. Sinautem fundamentum factum eft, prius lapides effe factos neceffe eft. Iterum fi erit domus,fimiliter prius erunt parietes (Demonftratur autẽ & per medium fimiliter). Erit enim fundamentum prius.

Sed contra obijcit,qa & in futuris diuifio factorum eft in infinitũ,ergo non poffumus procedere ab vno facto ad aliud,factũ nifi femper mediet aliud,quare demonftratio in talibus non põt effe per immediata. Inquit. ¶ Similiter aũt & infinita eft decifio & in his futuris. Nõ.n.(vt inquit)futura erunt adinuicẽ habita, quin femper mediet aliud factum. ¶ Rñdet & inquit. Principiũ tamen & in his(vt in præteritis)fiue medio accipiendum eft.q.d.q fiue procedatur in infinitũ in futuris factis,fiue non. Principium tñ quo ad nos fine medio accipiendum eft.nã quo ad nos illud eft principiũ, quod eft apud nos primo factũ,& tu intelligas illud eẽ primo factũ quo ad nos,quod eft cõplete quo ad nos primo factũ,& non in potẽtia,quia fic nõ datur primũ, tale.n.primo factũ cõplete accipiendũ eft fine medio, ita vt factũ fit primo,& nullũ aliud cõplete factũ præcedat. Et ponit exẽplum in factis de preterito. Cũ inquit. Habet aũt fe fic res in operibus.hoc eft in factis cõpletis,vt fi facta eft domus neceffe eft & decifos effe lapides,& factũ eft hoc.f.& decifi funt lapides propter qd eft.f.propter.f.qm̃ neceffe eft fundamentum factũ effe, fiquidẽ & domus facta eft. Sinautẽ fundamentum eft, prius lapides effe factos neceffe eft,& ita i preteritis,in futuris vero fĩlr. Iterum fi erit domus,fĩlr prius erũt parietes.(Demonftratur autem & per medium fimiliter). hoc quia erunt parietes,qm̃ erit fundamẽtũ prius. Ergo a primo ad vltimum,fi domus erit,paries erit, fi paries erit fundamẽtũ erit,fi fundamentũ erit,lapides erũt:quare fi domus erit,lapides erũt. Tu vero hęc intellige (vt fuperius diximus). Diximus.n.fupius facta fiue in futuro fieri,fiue in preterito fumantur:in potẽtia fiue incõplete effe infinita,actu vero fiue cõplete fumpta effe finita. Quare,vt incõplete fumuntur,nõ poffunt effe immediata,quia qbufcunq; duobus factis acceptis,iter ea mediat factũ. Vt uero fumuntur complete:poffunt effe immediata hoc pacto põt demõ in talibus ex immediatis effe. ¶ Sed queres vtrum demõ ab vltimo facto ad prius factum fit a caufa,an ab effectu. Et dicẽdũ vltimo factum vno modo effe effectum præcedentiũ. Alio modo caufam. Eft effectus præcedentium, quatenus pręcedentia funt caufæ in genere caufę materialis, & efficientis illius. Eft vero effectus,in genere caufę fi- Dubitatio. Solutio.

nalis.Est autem finis præcedentiũ,inquantũ est in ipso nunc,qđ est finis p̃teriti,& principium futuri.Factũ vero mediũ,intantũ est principiũ atq; cã,inquantũ est propinquius primo,vt paries inquãtũ est propinquior est domui,quare erit pręcedentiũ finis subsequenter vero finis.Et hoc intellexit Arist.cũ inquit. Attamen a medio incipiendum est.s.completo & actu & ab ipso nũc primo,hoc est indiuisibili & finali termino.qui est in ipso,nũc(hæc mihi vident.) ℭ Philoponus vero & Simplicius non bene(vt mihi videtur)exposuerunt.Tu vero quę ipsi dixerunt bene perlibra.

Sed quoniã in hisce quæ fiunt generationem quandam modo circuli conuerti uidemus,fieri potest,ut idipsum sit:si mediũ, & termini mutuo se sequantur.In ijs enim consistit ipsis conuersio. Atq; idipsum in sermonibus primis ostendimus,conuerti inquam ipsas conclusiones.hoc est.n.circuli mõ ratiocinationẽ conuerti.

Tex.15. *Quoniã aũt uidemus in his quæ fiunt:circulo quandã generationẽ esse,cõtingit hoc esse,siquidẽ consequantur sese adinuicẽ mediũ & extrema.In talibus.n.cõuerti est.Ostẽsum est aũt hoc in primis,quoniã cõuertuntur conclusiones.Circulo aũt hoc est.*

Com.97. Cũ ostẽdit qũo licet demr̃are in his causis,quæ effectũ præcedunt,& in his quę simul sunt cũ effectibus, & qũo mediũ in talibus vtrisq; est ordinãdũ. Nunc ostendit qũo demr̃o fiat in his,quorũ alterũ est alterius cã,& econtra.Sunt.n.quædã quorũ alterum alterius est cã,& ecõtra. Vt hõ est cã hoĩs,& econtra,& vt depluta terra cã deplutę terrę,& ecõtra:& inqr. ℭ Q m̃ aũt videmus in his:q̃ fiunt esse quandã generationẽ circularem, hoc mõ q̃ alterũ alterius sit causa(ut a.ipsius b.& b.ipsius a. etiam causa est)pp̃ hanc circularẽ generationẽ, quã in rebus experimur,cõtingit simili ratione in demr̃atiuis hoc esse.s.circularem ostẽsionẽ,contingit dico circularẽ ostensionem in talibus,quæ circulo generantur,siquidẽ mediũ & extrema sese inuicẽ cõsequant̃,hoc est si mutuo conuertantur. Vbi.n.mediũ & extrema circulo nõ conuerterentur,etiã si talia circulo fierent,circularis demonstratio nõ fieret ℭ Vel aliter intelligit,vt legatur siquidẽ pro quia,& tũc est sensus,qm̃ videmus in his, q̃ fiunt,gñationẽ aliquam fieri circulo,hac de cã cõtingit hoc idẽ esse in demr̃one.s.vt circulo fit,siquidẽ pro qa in talibus circulo factis mediũ & extrema adinuicẽ sese mutuo consequatur,qm̃ in his(vt inquit).Est conuerti vt p exẽpla demr̃abit.Nec hoc est nouũ,qm̃ in priori-

De hoc vide.2. prio. cap.5. bus ostensum est concl̃ones conuerti ad p̃põnes,& propositiones conuerti ad cõcl̃ones,hoc aũt quod est conuerti cõcl̃ones ad propõnes,& p̃põnes ad cõcl̃ones est circulo demr̃ari.Quare patet ĩ talibus,q̃ circulari gñone gñant̃, circularẽ fieri demr̃onẽ,& ita patet qũo demr̃o fiat ĩ his,quorũ alterũ alterius causa est, & ecõtra.

In rebus autem ipsis hoc uidetur fieri modo. Humida facta pluuia terra uapor necesse est oriatur.Quo quidã orto nubem constare necesse est.Qua facta fieri aquã.Qua orta, terra pluuia necesse est humectetur.Hoc autem id erat quod initio sumpsimus.Quare modo circuli conuersio fuit.Quicquid enim ex bisce sumpseris,aliud sequitur quidẽ cum sit aliud.Quod quidẽ cũ sit aliud item est.Quod rursus cum sit,primum ipsum emergit.

In operibus autem uidetur sic.Depluta terra,necesse est uaporem fieri,hoc autem facto,nubẽ.Hac uero facta,aquã.Hac uero facta,necesse est terram deplutam esse.Hoc autẽ erat ex principio,quare circulo circuit.Vno.n.horum quouis existente,alterum est,& illo,aliud,& hoc primum.

Assumpsit in his,q̃ fieri videmus aliq̃ circulo fieri:ita vt alterũ alterius cã sit,& ecõtra.Nũc oñdit talẽ gñonẽ circulo fieri in aliquibus p exẽplũ,& inqr. ℭ In operibus aũt vr̃ sic.q.d.non solũ verbo patet assumptũ. sed opere,& ponit exẽplũ Q m̃ depluta terra,necẽ ẽ vaporẽ fieri.hoc aũt facto & in sublimi collocato,necẽ ẽ nubẽ fieri.hac iterũ geniti,necẽ est aquã gigni.facta iterũ aq̃,necẽ est terrã deplutã esse.Q đ quidẽ a principio(vt p̃põ)assumebat̃,& cã nũc assumit̃(vt cõcl̃o)& effectus. Verificato assumpto,repetit qđ ex assumpto intulerat, & inquit.Quare circulo circuiuit gñatione, & ita demõstratio.Nã vno horũ quouis exñte,alterum quodcuis ẽ.Nã depluta terra exñte,erit quoduis eorũ,q̃ i exẽplo assumpta sunt.Et illo econtra existẽte alterũ iterum quoduis erit.Et hoc existẽte quouis eorũ,erit primum. Quare mediũ & extrema cõuertunt̃, & ita demr̃o circularis. ℭ Sed occurres,qa primo huius demr̃o circularis reprobata est hoc mõ facta.Nã si ex terra depluta demr̃et̃ terra depluta, non plus haberet̃ ex tali demr̃atione,q̃ si hoc est,hoc est,& ita facile est omnia demonstrare. ℭ Iuniores dixerunt hoc fieri posse pp̃ differentiã numeralẽ:nã terra depluta,& terra depluta differũt numero.Quã rem expositor Thomas affirmat dicẽs, nõ fieri reditũ ad idẽ numero,sed ad idẽ specie. Sed cõtra,quia si reditus est nõ idẽ numero,sed ad idẽ specie, tunc demr̃o esset singulariũ,tã vt p quæ,q̃ vt quorum. Esset.n.singulariũ p quæ,qa singularia demonstrant, & quorũ,quia singulariũ esset demr̃o. Depluta.n.terra,q̃ demonstrat, differt numero a terra ipsa depluta, quæ demonstratur,ergo demr̃o esset a singulari ad singulare. ℭ Ideo primo huius Arist.negauit contrarias & cõcessit sub contrarias. Negauit.n.illa omnium esse demonstrationẽ circularẽ,& illã nullorũ esse demr̃onẽ circularẽ,cõcessit vero aliquorũ esse,& aliquorũ non esse. Aliquorũ qdẽ esse(vt inqt hic.)Quia eorũ quorũ generatio est circularis.Tunc possem dicere non eorũ quorũ generatio est circularis aliquorũ vero nõ esse, vt aduersando his,quæ primo huius dixi,demr̃onem talem esse

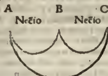
Com.98. · Dubiũ. t.6. cõ.35. · Solutio Iuniorum · Sã.Tho. Cõfutatio · Quæ Arist. Tex.6. com.32. · Ad dubitationem

esse in singularibus s̄m rem, sed vt vniuersaliter concipiuntur. Terra.n.deplutæ vl'r cōcepta cā est terræ depluitæ vl'r cōceptę (Licet vtraq; sit singularis s̄m rem) nec absurdū arbitror de singularib. & p̄ singularia hoc mō demr̄ones circulares esse. Nā licet demr̄ans: & demr̄atū solo numero differant, intellectus illa cōsiderari vniuersaliter. Tu vero lege q̄ primo huius disputauimus.

Tex.16. *Sunt autē rerum nonnullæ quæ fiunt uniuersaliter semper.n. & omnes aut eodem modo sese habent, aut eodē fiunt pacto. Nōnullæ sunt rursus: quæ semper quidē non fiunt eodem modo, fiunt tamen plerunq;. Nam non omnis quidem mas homo barbā emittit. Fit autem plerunq; ut homo mas barbam emittat. Talium igitur & mediū esse plerunq; necesse est. Nā si tam a.de b.quā b.de c.uniuersaliter prædicetur, & a.de c.necesse est: & semper, et de quolibet prædicari. Id enim est uniuersaliter prædicari: et de omni semperq; dici. At supponebatur a.plerunq; de c.prædicari. Ne cesse est ergo mediū etiam ipsum b.conditionē eandem subire: ac esse plerunq;. Erunt igitur & eorum quæ sunt plerunq; ea principia a uacantia medijs, quæ plerunq; sic sunt uel fiunt.*

Sic verbū Interpres ē. τρῆχοντα Emittit Pilis barbā sufficit.

Sunt autem aliqua quidē, quæ fiunt uniuersaliter. Semper.n. aut in omni, aut sic se habent, aut fiunt. Alia uero semper quidē non: sed ut in pluribus sunt, ut non omnis homo masculus barbā emittit. sed (ut in pluribus.) Talium igitur & necesse est mediū ut in pluribus esse. Si enim a.de b.prædicatur uniuersaliter & & hoc de c.uniuersaliter necesse est a.de c.semper, & de omni prædicari. Hoc est enim uniuersaliter, & de omni, & semper, sed suppositum est ut in pluribus esse, necesse est ergo & medium ut in pluribus esse, quod est, in quo b. Erunt igitur & eorum principia (ut in pluribus sine medio). Quæcunque (ut in pluribus sic sunt) aut fiunt.

Com.99. Ostendit non eodē mō ea q̄ semp sunt demr̄ari, & q̄ non semp̄ sunt. Et primo p̄mittit diuisionē eorum quæ fiūt, siue eorū q̄ sunt: & diuisio debet sic cōponi s̄m Philopo. ℂ Sunt aūt aliqua quidem, quæ fiunt semp vl'r, & supra, quedā, quę sic se hn̄t semper vl'r, cuius cām dicit, qa ea q̄ sunt semper vl'r, aut in oī: & semp sic se hn̄t: aut in omni, & semper sic fiunt. In omni & semper sic fiunt (vt Philo.inqt). Vt ortus astrorum, aut occasus, & ver fieri si sol est in ariete. In oī & semper sic se hn̄t (vt Philo.inqt). Quēadmodū circulus est sphæricus. Deus est bonus, aīa est imortalis, & id genus. Quare eorum quę semper sunt, duplicia sunt, aut quę semp eodē mō fiunt: aut quę semp eodē modo sic se hn̄t. Alia: vero nō semper sunt, qa nec semper fiunt: nec semper sic se habent: sed vt in pluribus aut fiunt, aut sic se habent. Vt oīs homo masculus barbā emittit: non.n.semp hō masculus barbā emittit, nec oīs homo, vt in pluribus: & aliqui.nā (vt Philo.inquit) Crassiores non habent pilos in genis eorum. Ex hac diuisione infert, talium igitur quæ (vt in pluribus sunt) necē est mediū vt in pluribus esse, innuēs eorū, quę semp sunt, mediū esse debere vt semper. Probat aūt hanc cōclōnem Aris.per deductionē ad impossibile, siue ded ucēdo ad oppositū, sit cōclō a.c.vt in pluribus

Diuisio eorū q̄ fiunt secundum Philopo.

ribus medium vero.b Vel igitur (vt in pluribus) & habet proposita conclusio, vel dicet quispiā ipsum necessarium esset & tunc a.de b.necessario prædicabit, & b.de c.similiter: quare & a.de c.semper & de omni prędicabitur.i.de necessitate, hoc.n.est prædicatū necessarium, quod est de omni: vniuersale & semp supponebatur a.c.conclusionē vt in pluribus esse, & sic deductum est ad oppositum concessi. Propterea concludit erunt igitur eorū quęcunq; vt in pluribus sic sunt (aut fiunt principia ut in pluribus sine medio) quemadmodū & eorum quęcunq; semper sic se habent: aut fiunt principia semper sic se habentia sine medio: & per hoc vult habere tales demonstrationes nō esse simpliciter scientificas cū non faciant simpliciter scire, sed s̄m quid: eum sint s̄m quid scientificæ. ℂ Sed occurres, q̄ bene b.de c.necessario prędicatur, cum minor necessaria sit a.aūt de b.non necessario, & sic non oportet cōclusionem esse necessariam. ℂ Pōt dici mediū a.c.conclusionis nō posse dici mediū necessariū: nisi b.ad a.& ad c.nec̄ario se habeat. Et propterea Aris.hoc supponens, accipit a.de b.necessario prædicari, & b.de c.necessario similiter. Dubiū. Solutio

At enim quonam pacto ipsum quid est ad ratiocinationis terminos accōmodatur. Et quomodo uel est ipsius uel non est demōstratio diffinitione satis antea pertractauimus. Nunc dicendū esse uidetur, quonā pacto uenari nos ea oportet quæ hoc ipso quid est prædicantur. Eorum itaq; quæ semper cuiq; competunt, quædam extendunt sese quidem ad plura, non tamen genus egrediuntur. Atq; ea sese ad plura extendere dico quæ quanquam uniuersaliter cuiq; competunt, nō tamē soli sed etiam alij insunt. Est.n. quoddam quod omni competit trinitati: & etiam non trinitati: Id enim quod est trinitati & etiam non numero competit. At impar inest & ipsum quidem trinitati, & alijs etiam pluribus. Quinario nanq; competit, non tamen genus egreditur. Quinarius.n. numerus est, & nihil est extra numerum impar.

Tex.17. *Quomodo quidem igitur ipsum quid est in terminis assignetur, & q̄ō est demonstratio, aut est definitio ipsius, aut nō est dictum est prius. Quomodo autem oportet uenari in eo quod quid est prædicantia, nunc dicamus. Eorum igitur quæ insunt semper unicuiq;, quædam se extendunt in plus non tamen extra genus: Dico autem in plus inesse: quæcunq; insunt quidem unicuiq; uniuersaliter. At uero et alteri. ut est aliquid quod omni trinitati inest, sed & non trinitati, sicut ens inest trinitati: sed & non numero. Impar uero & inest omni trinitati: & in plus inest. Etenim ipsi quinario inest: sed non extra genus. Quinarius quidē enim numerus est: non autem extra numerum impar est.*

Com.100. Primo epilogat circa dicta, & inquit. ℂ Q̄ō quidē igitur quod quid est in terminis assignetur, qa in terminis assignātur. (vt mediū) & q̄ō est demr̄o ipsius quod quid est: q̄m est demr̄o (vt simul facta eum cōclusione) vel diffinitio eius, vel quid nominis, vel quid rei: vel nō est, dictum est. Sic igitur dictum est prius ipsum quid est inter terminos demr̄onis assignari vt medium. Dictū est ēt, ipsius quid est esse definitionē nominalem, & dictum est ipsius non esse demr̄onē: sed in demonstratione accipi. Hęc de epilogo: subdit intentionē ad dicēda, & inquit. Q̄ō autem oportet venari ea, quę prędicantur in eo, quod quid est, nunc dicamus. ℂ Animaduertēdum Aris. post ea quę dixit de definitione ipsa, interposuit q̄ō p̄ vnumquodq; genus causę fieri possit demōstratio, nec ab rōne. nā ex hoc patet q̄dlibet genus cāæ definitionē assignari posse. Præterea ex hoc patet me Notandū.

dium & causam idē esse. Cōpleto ergo hoc aggreditur quartū propositorū.s.quomodo definitio inueniri possit. Est autem duplex modus inueniēdi definitionē, cōpositio.s.& diuisio, seu resolutio: & cū cōpositio prior sit, quoniā ab vniuersalibus atq; simplicibus incipit. Iō prius docet componere definitionē. Est autem (vt inqt Philop.) Methodus hęc cōis omnibus speciebus, & vniuersalibus definibilibus idiuiduis exceptis, quorū neq; definitio, neq; scientia est, & quia definitio est compositio ex genere & differentia. Venaturus definitionē alicuius rei, docet sumere vniuersaliora illius rei & excedētia illā rem, non tamen quę excedūt illius rei, genus, nam quę non excedunt genus rei definibilis, cum componuntur cum differentijs. non excedere debent rē definitam, sed cum illa conuerti, cum horum cōpositio sit definitio illius. nam cōpositio talis non est genus rei, cū hæc cum genere conuertatur, genus nō. Quare primo q̄ excedentia definibilē rē sint extra genus, & quæ non extra genus, exponit: & assignat hanc diuisionem, eorum q̄ insunt rei definibili, quædam excellunt rē ipsam non tñ transcendunt genus illius, vt impar inest trinitati, & quidē in plus, non tamen excellit numerū genus trinitatis, quę insunt definito, & excedunt illius genus, vt ens, inquit. Eorum igitur: quę insunt semper vnicuiq; intellige vniuersaliter & temporis, & subiecti vniuersalitate, quædam se extendunt in plus, non tamen extra genus illius. & exponit quæ dixit, & inquit. Dico autē in plus inesse, quęcunq; insunt quidem vnicuiq; vniuersaliter.s.& quo ad subiectum & quo ad tempus. At vero & alteri hoc est extra genus, vt est aliquid, quod oī trinitati inest, sed etiam nō trinitati.i.& etiam extra genus trinitatis alicui, vt ens inest triniati, & extra etiam alicui nō sub numero cōtento, & ita extra genus. Impar vero & inest oī trinitati, & in plus inest, non tñ extra genus numeri. Etenim ipsi quinario inest, sed nō extra genus. Quinarius.n. numerus est, non autē extra numerū impar est. ℂ Ex his patet hæc diuisio, eorū quæ alicui insunt vniuersaliter & semper, quædam insunt in æquo, quædam in plus, & eorum quę insunt in plus, quędam insunt in plus extra genus prædicamēti rei quędam vero nō extra genus p̄dicamēti rei, hæc Arist. intelligit.

Duplex modus inueniēdi definitionem cōpō.s.& diuisio.

Diuisio Arist.

Talia igitur eousq; sumenda sunt, quousq; tot fuerint sumpta primo, ut unumquodq; quidem illorum pluribus competat, cuncta autem simul non ad plura sese extendant. Hanc enim necesse est substantiam esse rei diffiniende. Velut omni trinitati competit numerus impar primum utroq; modo, & quia non mensuratur numero: & quia non ex numeris constat. Id igitur iam ipsa trinitas est, numerus inquam impar primus: atq; hoc pacto primus. Horum enim prima cæteris etiam uniuersis imparibus insunt, ultimum dualitati etiam competit. At uniuersa simul nulli præter trinitatem numero competunt.

Huiusmodi igitur accipienda sunt usq; ad hoc: quousq; tot accipiantur primum, quorum unumquodq; quidem in plus sit, omnia autē non in plus. Hanc.n. necesse est substantiā rei esse, ut trinitati inest omni, numerus impar primus utroq; modo, & sicut non mensurari numero, & sicut non componi ex numeris. Hoc igitur iā est trinitas, numerus impar primus, & sic primus. Horum.n. unumquodq; illa quidem & imparibus omnibus insunt. Vltimum autem & dualitati. Omnia autem nulli.

Cō. 101. Cum posuit prædicatorū diuisionem, nūc ex tali diuisione docet Methodū, qua definitio habeatur, & primo Methodū, qua specialissimarum definitiones colligunt. Et consistit in hoc vt talium prędicatorū non excedentium genus rei definiendę tot, & eousq; assumantur quot & quousq; coniuncta rē definitā non excedāt, & si seorsum singula in plus se habeant hoc pacto Themistius & Philoponus Methodum intelligunt. inquit. ℂ Huiusmodi igitur accipiēda sunt vsq; ad hoc quousq; tot accipiantur primū hoc est in æquo: quorū sup. & sū vnumquodq; quidem in plus sit omnia autem simul iuncta non in plus sint. Dixit huiusmodi accipiantur.s. quę nō excedant genus rei, cuius definitionem quærimus. Et huius methodi quasi rationem affert, & inquit. Hanc.n. necesse est substāciam rei, esse. q.d. Quoniā ea accipere debet artifex, quæ indicāt substātiam rei, vt superius patuit. Modo tale coniunctum ex talibus prædicatis substātiā rei inducat, ergo est definitio rei. Exēplū affert. ℂ Vbi debes scire (vt Philoponus perpulchre exponit) q̄ numerorū alij sunt primi, qui & incōpositi ab arithmeticis dīr, & hi sunt, qui nec mensurantur ab alio quodā numero, neq; cōstant ex numeris vt iij. v. vij. & cęteri id genus. Alij vero secūdi & compositi dicuntur, qui non ab vnitate sola mensurantur, sed & ab alio numero & cōstant ex numeris, vt. ix. Mensuratur.n. & ab vnitate & a ternario. Ter.n. tria nouē sunt. Etiam cōstant ex numeris, quia ex tribus ternarijs. Similiter & xv. & xxi. nam xv. & a ternario, & a quinario. Ter.n. quinq; sunt xv. etiam xxi. a ternario, & a septenario, quia ter sepiē sunt xxi. Inquit. Vt omni trinitati inest totū hoc numerus, impar primus vtroq; modo. Primus dicitur dupliciter, vel quia nō mensuratur numero, vel q̄a nō cōponitur ex numeris. Trinitati ergo inest numerus, est.n. trinitas numerus. Inest impar, quia est impar, inest primus vtroq; modo, quia est numerus primus, & sicut non mensurari numero, & sicut nō cōponi ex numeris, vtroq; horum modorum trinitas est primus, tunc recolligit definitionem trinitatis, & ostendit Methodū per tale exemplum & inquit. Hoc itaq; iam trinitas est: videlicet numerus impar primus, & sic primus (vt dictum est vtroq; modo) quia nō mēsuratur numero, & quia nō cōstat numeris. Dico numeris compluribus. Cōstat.n. numero, quia binario & vnitate. non tñ pluribus numeris. Vt animaduertit Philoponus. Complet Methodum & inquit. Horum.n. triū, verbum vnumquodq; superfluit ad sensum: illa prima duo imparibus omnibus insunt, videlicet numerus, & impar. Vltimum aūt.s. primus illa duplici primitate, cōpetit trinario, & dualitati. Dualitas enim est primus numerus, quia neq; constat numeris, neq; mensuratur numero. Omnia autem simul nulli competunt præter q̄ trinitati. Et sic patet exemplum & regula.

Notandū. Numeri alij sunt primi, alij secundi.

Cū autem necessaria quidē sint ea quæ hoc ipso quid est prædicantur, ut antea patefecimus, uniuersalia uēq; necessaria sunt, trinitati uero uel eius alij sic cōpetunt ea quæ sumuntur, hoc modo necessario quidem trinitas ea quæ diximus erit.

Quoniā aūt ostensum est a nobis in superioribus. q. necessaria quidē sunt in ipso quid est prædicantia. Vniuersalia aūt necessaria sunt. Trinitati autem: & cuilibet alteri sic accipiuntur. ī ipso qd ē accepta. Sic qdē utiq; ex necessitate erit trinitas hæc.

Cō. 103. Duo de definitione propria cōstituta sunt, & q̄ insit rei definitæ, & q̄ insit illi solum, & alteri nulli. Probat ergo primū de definitione constitutū, vt q̄ definitio insit

inſit rei definite & hoc in exemplo, quod de trinitate
Syllogiſmus tex. attulit,& ſyllogizat hoc pacto. Neceſſaria prędicant in
qd & inſunt ei,cuius ſunt neceſſaria. Vniuerſalia autem
oia,quę ponuntur in definitione trinitatis:ſunt neceſſa-
ria ergo inſunt trinitati & prædicantur in quid de illa.
Et ſic p tale exẽplum vult habere vniuerſaliter defini-
tionẽ ineſſe definitæ rei,inqt. ❡ Qm autẽ oſtenſum eſt
Te.10. & 11. a nobis in ſuperioribus .ſ.primo libro q neceſſaria q-
dem inſunt rei,cuius ſunt,& prędicant de illa in eo qd
quid eſt:& itellige de his neceſſarijs, quæ per ſe primo
inſunt rei,hæc eſt maior. Vniuerſalia autem neceſſaria
ſunt,exponit in exemplo,quę vniuerſalia, & inqt Tri-
nitati aũt & cuilibet alteri definibili ſic accipiũtur in ip
ſo quid eſt accepta.ſ.vniuerſalia neceſſaria. & ſic habes
minorem videlicet q ea vniuerſalia quę accipiunt in
eo quod quid eſt trinitatis,& nõ ſolum trinitatis,ſed de
finibilis cuiuslibet,ſunt neceſſaria.ſ.per ſe primo prædi
cata:dat concluſionem,& inquit. Sic quidẽ vtiq; ex ne
ceſsitate erit trinitas hęc ſimul iuncta, & ſic patet pri-
mum conſtitutum de definitione,videlicet q inſit defi
Philop. nito. Philo. vero ſyllogizat ex duabus affirmatiuis in
ſecunda figura. Ideo eius expoſitio non placet.

*Subſtãtiam autẽ hæc eius eſſe rationemue ex hiſce patere po
teſt. Nam ſi id quod aßignauimus non ſit ipſius ratio trinitatis,
neceſſe eſt ipſum quaſi genus quodam ipſius eſſe,aut nomine uo
catatum,aut nomine carens. Igitur non trinitati modo ſed præ-
ter ipſam alijs etiam cõpetet. Genus enim huiuſcemodi ponatur
eſſe naturæ,ut inſit potentia pluribus, atq; ad plura ſeſe exten-
dat. Quod ſi iſtud præter indiuiduas alij nulli competit rei, id
erit profecto ipſa ratio trinitatis. Nam & hoc etiã ſupponatur
id cuiuſq; ſubſtantiam eſſe, quod ultimum de indiuiduis tali dici
tur modo, Quare ſimiliter & in quibuſuis alijs id erit cuiuſque
ratio,quod hoc oſtenditur modo.*

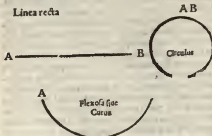
*Quod autem ſubſtantia ſit,ex his manifeſtum eſt,neceſſe eſt
enim ſi hoc non ſit trinitatis eſſe, ut genus aliquod eſſe hoc, aut
nominatum,aut innominatum. Erit igitur in plus quam trinitati
inexiſtens. Supponatur enim huiuſmodi eſſe genus,ut quod inſit*
[illegible] Supponat *ſecundum potentiam in plus. Si igitur nulli ineſt alteri quã ato-*
Cõcedat. *mis trinitatibus,hoc utiq; erit trinitatis eſſe. Supponatur enim
& hoc ſubſtantia uniuſcuiuſq; eſſe,quæ in atomis ultimum huiuſ
modi prædicatum eſt. Quare ſimiliter & alteri cuilibet ſic de-
monſtratorum hoc huic eſſe erit.*

Cõ.103. Quod definito inſit definitio(quod eſt primũ de de
finitione conſtitutum). Hactenus declarauit: quod ve-
ro inſit ſoli definito: & nulli alteri(quod erat ſm de de
finitione conſtitutũ). Nunc declarat,& quidem in exẽ-
plo definitionis,quæ de ipſa trinitate aſsignata eſt, &
inquit. ❡ Quod autem definitio trinitatis ſit ſubſtãtia
trinitatis:ex his,quę dicemus,manifeſtũ eſt, & per ſub-
ſtantiam,intelligit eſſe. Eſſe vero rei eſt,quod rei cõue-
nit,& nulli alteri,quare per ſubſtantiã: intelligit eſſe qd
ſoli rei conuenit,& nulli alteri,hæc eſt intentio. Deinde
propoſita intentione: in exemplo definitionis de trini-
tate probat definitionem trinitatis ſoli trinitati cõpete
re,& nulli alteri,quia ſi definitio trinitatis nõ ſit ſoli tri-
nitati competens,ſed alteri ſpecie trinitatis: talis defini
tio vt genus aliqd erit,vno videlicet nomine: vel non
vno noie nominatum conſequẽtiam probat ex eo, qa
definitio generis(vt nunc ſupponit) eſt prędicatum di-
cens eſſe,quod põt pluribus ineſſe. Hęc.n.definitio nũc
2.top.c.4. ſupponat ex libro topicorum. conſequẽs vero falſum
eſt nam tunc definitio trinitatis eſt in plus,cuius contra
rium accipiebatur definitionem eſſe in æquo,cum ſuo
definito,inquit. Neceſſe eſt enim ſi hoc totũ, quod eſt
definitio trinitatis,non ſit trinitatis eſſe.ſ.illi ſoli, & nul
li alteri competens,hoc eſſe(vt aliqd genus trinitatis).
Dico aliquod genus aut nominatũ,ſ.vno noie, aut in-
nominatum.ſ.non vno nomine. eſt ergo conſequentia.
Si totum illud(numerus impar vtroq; modo primus,
nõ eſt eſſe propriũ trinitatis,totum hoc erit)vt quoddã
trinitatis genus:licet pluribus noibus ſit nominatũ. Vl-
tra infert,erit igitur in plus q̃ trinitati inexiſtens: quod
eſt falſum,& cõtra ea,quę proximo textu diximus. Di-
ximus.n.definitionem totam eſſe in æquo, & qualibet
eius partem eſſe in plus. Et cõſequentias ꝓbat ex ſup-
poſitione definitionis generis: & inquit. Supponat.n.
huiuſmodi eſſe genus: videlicet vt ſit illud quod ſm po
tentiã inſit in plus.i.quod eſt illud,quod poteſt de plu-
ribus prædicari,vel pluribus ineſſe: & ita patet conſe-
quentia ❡ Et ſi dicas cur non poteſt eſſe accidens vel Dubiũ.
dr̃ia nõ vltima. quodlibet.n. horũ ſpeciei competit: &
alteri,& tamen nullum horum eſt genus ❡ Dicendum Solutio.
accidens eſſe non poſſe,quia nõ dicit eſſe: dr̃ia vero in-
ter media genus eſt,vel in generis rõnem redigit,qua-
re ſi definitio trinitatis competit alteri a trinitate ſm eſ
ſe,& eſſentialiter,erit genus: cum accidens eſſe nõ poſ-
ſit,cum non competat eſſentialiter, & ſi eſt differentia
intermedie,redigit in generis rationẽ. His declaratis,
recolligit nunc q ꝓpoſuerat, & inqt. Si igitur nulli in
eſt alteri q̃ atomis trinitatibus, hoc vtiq; erit trinitatis
eſſe hoc eſt ſoli illi competẽs,& nulli alteri. Et per ato-
mas trinitates: nõ ſpecies ſpecialiſsimas trinitatis intel-
ligit(vt Philo.inqt). Sed indiuidua trinitatis: quæ ſub
trinitate vltima ſunt. Erit ergo ſenſus,ſi totũ illud,qd ut
definitio de trinitate ipſa aſſignat,nulli alteri q̃ indiui-
duis trinitatis cõpetit: hoc totũ erit trinitatis eſſe: & ita
eſſe cõuertibile,eſſe n.rei propriũ illi eſt. Deducit conſe
quentiã ex ſuppõne,quã ſumit,cum inquit. Supponatur
n.& hoc vniuſcuiuſq; ſubſtantia eſſe,quæ eſt tale vlti-
mũ prædicatum in atomis.ſ.ſolis indiuiduis ſpeciei tri-
nitatis cõpetens,quare bene diximus. Si hoc totũ nulli
alteri cõpetit,eſſe propriũ trinitati eſſe. Ex hoc infert nõ
ſolum ſic eſſe intelligendum in trinitate,ſed in quolibet
alio quouis definibili: & inquit. Quare ſimiliter & cuili
bet alteri definibili,non ſolũ trinitati.(Dico cuilibet al-
teri definibili eorum)quę ſic demonſtrantur, atq; ſic ſe
habent(vt trinitas ſe habet)erit hoc huic eſſe.ſ.propriũ
& nulli alteri competens. Vniuerſaliter ergo definitio
eſt eſſe & proprium ſuo definito,& ita quæ in exẽplo
de trinitate diximus: in alijs omnibus intellige.

*Oportet autem cum totum aliquod quiſpiam tractat: genus
in ea diuidere quæ ſunt prima. Atq; indiuidua ſpecie,veluti nu-
merum in dualitatem trinitatemue. Deinde illorum eniti diffini-
tiones accipere,ut rectæ lineæ,& circuli,atq; anguli recti. Poſt
hoc ſumpto quid nã ſit genus, utrũ quantitas,an qualitas, pro-
prios affectus per communes primos cõtemplari. Nam ea quæ
ijs accidunt quæ componuntur ex indiuiduis, ex diffinitionibus
innoteſcent, propterea q diffinitio ſimplex quæ principium eſt
omnium. Et ea quæ ſimplicibus accidunt per ſe quidem ipſis ſo-
lis,per ipſa uero cæteris competunt.*

Oportet autẽ cum totũ aliquod negocietur aliquis,diuidere Tex.81.
genus in atoma ſpecie prima. Poſtea ſic illorum definitiones ten

tare accipere,ut rectæ lineæ,et circuli,et recti anguli.Poſt hæc aũt accipientẽ,quod genus ſit:ut utrum quantitatũ,aut qualitatum,proprias paßiones ſpeculando de cõmunibus primis. Compoſitis.n.ex atomis conuenientia:ex definitionibus erunt manifeſta,propterea q̧ principium eſt omnium definitio, & quod ſimplex.Et ſimplicibus p ſe ineſſe cõuenientia ſolis,alijs aũt p illa.

Cõm.104.
Continua.
Cauſa continuatiõis.
Auerr.

Hactenus de Methodo inueniendi definitiones ſpẽrũ ſpãliſſimarũ,nũc vero Methodũ aſſignat:qua inuenire poterimus generũ definitiones. Cuius rei cã ẽ,qm̃ definitio nõ tm̃ ſpẽrũ eſt,ſed generũ ergo oportet aſſignare artẽ cuiq̧ ꝓpriã.Sed q̃ gñа ſint,quorum definitiones quęrimus.Auer.aſſerit illa eſſe ſubalterna. Hæc .n.definitionẽ habent,vt Them.& Phil.dixerunt.Cõſtat autẽ Methodus hæc tribus pręceptis. Primum eſt, (vt genus definiendũ in primas & per ſe ſpẽs. diuidas) verbi cã,lineã cuius quærimus definitionẽ,in rectã circularẽ,& flexuoſam.Hęc.n.eſt diuiſio lineæ in primis eius ſpecies. Secundũ eſt(vt ſpecies illas definias per Methodũ aſſignatã)& colligas cõia vnũ vel plura.in q̧bus oẽs ſpẽrum definitiones conueniunt. Tertiũ eſt(vt his factis)& memoria ſeruatis,reponas genus cuius definitionẽ quæris in ſuo proprio gñe,ſpeculãdo ꝓprias paſſiones primorũ generũ. Horum præceptorũ exempla,& vſus,& vtilitas patebit expõne verborũ Ariſ.in qt. ¶ Oportet aũt cũ totũ aliquod negociẽ quiſpiam, tale genus totũ in prima atoma ſpẽ diuidere,hoc eſt,in ſpẽs primas ſpãliſſimas illius gñis,& p totũ,genus intelligit. Eſt.n.genus totũ ſpẽrũ,& ſpẽs partes gñis, vt Auer.inqt primo auſcultationũ phyſicarũ. Eſt ergo præceptũ,vt genus definiendũ diuidaẽ in ſuas primas ſpẽs,

Quæ Phi.

verbi cã,vt numerũ in trinitatẽ,& dualitatẽ. ¶ Inquit Philo.verbũ illud prima ſuperfluũ eſſe,qa ſatis eſt dice

Cõfutatio.

re in atomas ſpẽs. Atomæ.n.ſpẽs primę ſunt & indiuiduæ. ¶ Sed pace Philoponi dixerim nõ ſupfluit verbũ illud.nã aĩal põt diuidi p aliquas atomas ſpẽs vt p albũ & nigrũ,hæc.n.atoma ſunt ſpẽs,non tñ ſunt primę aĩalis ſpẽs,ſed primę coloris.quare non ab rõne primas & atomas appoſuit. Seruit aũt hoc p̃ceptũ ſecundo,quod ſtatim ſubdit. Nõ.n põt colligi cõia definitionũ ſpẽrum gñis,cuius definitionẽ q̃rimus,niſi ipſum genus in ſpẽs illas diuiſeris. Deinde affert exẽplum,inqt. Vt numerũ in trinitatẽ,& dualitatẽ,hæc de primo præcepto. Affert & ẽm,cũ inquit. Poſtea oportet tentare p propriã Methodũ ſuperius aſſignatã,definitiones illorum primo-

Definitiones ſpecierũ lineæ.

rũ ſpẽ accipere,vt definitionẽ rectæ lineæ, & circuli.i. lineę circularis,& recti anguli.ſ.flexuoſæ lineæ. Verbi cauſa:recta eſt longitudo,cuius extrema ſunt duo puncta,in q̧bus mediũ nõ diſcrepat. Circularis vero ẽ,lõgitudo,cuius extrema ſunt duo puncta, ad vnũ reducta. Flexuoſa deniq̧ eſt lõgitudo,cuius extrema ſunt duo puncta,in q̧bus mediũ diſcrepat. In his definitionibus cõe eſt,lõgitudo cuius extrema ſunt duo puncta,cętera uero ꝓpria. Eſt ergo ẽm p̃ceptũ vt facta diuiſione gñis definianẽ illius gñis ſpẽs,& hoc inqt. Poſtea ſic illorum definitiones oportet tẽtare accipere,vt definitionẽ rectę:& definitionẽ circularis,& definitionẽ flexuoſę. Verũ p̃ceptũ eſt incõpletũ,niſi ſuppleas, q̧bus definitiõib. aſſignatis colliganẽ cõia,ĩ q̧bus ſpẽs & definitiones earũ cõueniũt,& ſeruenẽ talia cõia,ſiue vnũ ſit,ſiue plura. nã tale cõe erit ĩ definitione gñis,cuius definitionẽ q̃rimus,dr̃ia,vel loco dr̃ię cõſtitutũ,& hæc eſt ſcđi p̃cepti vtilitas. Nã tale cõe,qđ ex ſpẽrũ definitiõibus reponiẽ, dr̃ia vel loco dr̃iæ ẽ in definitiõe gñis definiẽdi,hæc de ſcđo p̃cepto. Deinde aſſignat tertiũ & inqt. Poſt hęc ãt accipere oportet qđ genus ẽ ad genus,cuius definitionẽ q̃rimus,vtrũ ſit q̃titatũ,an q̃litatũ, & dat modũ quo poterimus tale genus q̃rere,& inqt. Proprias paſſiões ſpeculando de cõibus primis gñibus, q̃ prædicamenta dñr. Poterimus ergo genus lineę q̃rere ſpeculãdo proprias paſſiones primorũ generum q̃ gñaliſſima dñr,vt ſubę ꝓpriũ,vt accñtibus nõ ſubijci,q̃titati ꝓpriũ,vt ẽm ipſam ęq̃le vel inęquale dicaẽ. qualitati ẽm ipſam ſiſe vl' diſſimile.nã ſic p paſſiones generũ primorũ diſcurrendo poterimus ſcire,an linea ſit gñis q̃titatis,qa ſi ipſi cõpetit eſſe id,ẽm qđ ęquale vel inęquale aliqđ dr̃,erit genus lineæ q̃titatis. Si vero lineæ cõpetit id qđ eſt propriũ qualitati erit genus lineę qualitas. Ex his patet vtilitas p̃ceptorũ. Ex ſcđo.n.colligimus id,qđ ẽ dr̃ia,uel loco dr̃ię in definitione lineę. Primũ ſeruit ſecundo, non .n.poterimus ex definitionibus ſpẽrũ cõe colligere, qđ dr̃ia eſt gñis definiendi,niſi genus in illas prius diuidaẽ. Ex tertio vero p̃cepto colligimus genus, eius gñis ſubalterni,cuius definitionẽ q̃rimus. Quare tota definitio reſultat quæ eſt quãtitas lõga cuius extrema ſunt duo puncta,dr̃ia q̧dem ex primis duobus p̃ceptis genus vero ex tertio. Et qa quis poſſet q̃rere,cur generũ definitiones ex eis cõibus habenẽ,quę ex ſpẽrũ definitiõibus colliguntẽ. Spẽrũ vero definitiones nõ ex cõibus collectis aliunde. Ideo rñdendo huius dr̃iæ cãm aſſignat.q.d.qa cõpoſitis ex aliq̧bus atomis atq̧ ſimplicibus aliq̧bus ex definitionibus eorũ ſimplicium cõia manifeſta erunt,ex q̧bus cõſtant,verbi cã,cõia quæ cõpetunt miſtis ex elemẽtis,ex definitionibus elemẽtorũ colliguntẽ, cõia q̃ cõpetunt dictioni,q̃ ex ſyllabis eſt, ex definitionibus ſyllabarum colliguntẽ & ſic de alijs,quare cũ gñа cõpoſita ſint ex Atomis ſpẽbus,eſt.n.genus cõpoſitum ex Atomis ſpẽbus(vt inqt Philo.)inquãtum genus toti aſſimilatur,ſpẽs vero partibus.& totum ex partibus cõſtat,& ita genus ex ſpẽbus,ſit vt cõia generi ex definitionibus ſpẽrum eius colligantur. Tum qa (vt Ariſt. inqt)definitio principiũ oium eorũ,q̃ ſunt poſt ipſam. Tum qa eſt qđ ſimplex reſpectu definitionis gñis,veluti ſpẽs ipſa reſpectu gñis,patet ergo cõia gñis ex q̧bus conſtat gñis definitio,colligi ex definitiõibus ſpẽrum, & tota cã eſt,qa genus eſt cõpoſitũ ex ſpẽbus nullã hñs naturã p̃ter ſpẽs,quare gñis definitio ex definitionibus ſpẽrum reponẽda erit. Simplicibus vero conueniẽtia ſiue cõia p ſe ſolis ineſſe oportet,nõ aliũde:cũ ſint pria

atq̧

atque simplicia, quibus nihil prius est, vnde cōia pdicata reponere possint, propterea alijs p illa simplicia reponenda sunt. Patet igitur cā, cur genus cōia suę definitionis, quę loco drīæ ponūtur, ex specierū definitionibus reponit, species vero ē nullo sua cōia. Nā gña cōposita sunt ex spēbus. Spē vero primo simplices, & nullis reponentes
1.dubi. prioribus. ¶ Sed occurres, qm ita spēs indiuiduis cōparat, vt genus spēbus: ergo (vt genus suas drīas reponit a cōibus specierū) ita spēs a cōibus indiuiduorū. Quare hęc Methodus pōt eē sperū, sicut generū, accedit q Methodus definitionē sperū pñt conuenire definitionibus gñis. Cur. n. generū definitiones iuenire nō possumus p Methodū, q assignauimus definitiōibus specierū. ¶ Innuit Them. solutionē, quia gñi nulla rñdet natura, pprla
Solutio. alia a naturis spērū, pp qd qcqd gñi cōpetit ex naturis spērū reponit. At spēi certa natura rñdet, & quidē alia naturis sine rebus indiuiduorū, rōne cuius cōpetere pñt qdā q nō ex idiuiduis reponūtur ¶ Quū vero qrebat an Methodus definitiōibus specierū cōueniēs posit cōuenire definitiōibus generum. ¶ Arbitror q sic, possumus. n. cū genus subalternū qrimus qd sit, accipere ea pdicata in qd, q nō trāscendūt genus eius, totque eorū accipere, & eo vsq, quousq tonū sit i æquo, & qdlibet sit ī plus, qre prima Methodus pōt omnibus definibilibus cōuenire. Hęc vero gñibus solū, q Arist. ad pleniorē doctrinā addit. ¶ Secūdo occurres, q cōia ex definitōibus
Secūda dubitatio. spērū reponēda sunt. Sūt. n. quædā q oibus spēbus cōpetunt, & alie. Innuit Them. solutionem, ea cōia ex definitionibus spērū esse reponenda, quæ nō vltra genus definiendū trāscēdunt, quæque omnibus spēbus cōpetant illius & nullis alijs, nā hæc cōia in definitione gñis drīæ
Solutio.
3.dubi. loco ponēt. ¶ Tertio quæres. Cur definitio spēi ē principiū definitionis gñis. ¶ Et dicendū q quemadmodū
Solutio. spēs generis principiū est, dico principiū est, quo genus existit. Sic definitio speciei principiū ē definitiōis gñis. Preterea quoniā simplex (vt Speusippus iqt) Vult hēre rōnē principij. At cū definitio spēi simplex quoddā sit, definitio generis quasi illā cōtinēs, cōpositū quoddā, iō
4.dubi. definitio spēi principiū esse pōt definitiōis gñis. ¶ Quęres denique cū sint aliquę spēs, quæ nihil cōe habent. Vt spēs magnanimitatis: quo definitio generis earū vestigabit. ¶ Rñdet Them. tales spēs nō habere genus vnū
Respōdet Them. cōe, nisi æquiuocū, & sic nō oportet illius definitionē qrere. ¶ Hæc sunt: quæ intellexi de hoc textu, nec sine labore, est. n. (vt vides) textus obscurus, & hoc omnes fatentur, pauci vero elaborarunt in eius expositione.

At qui diuisionet quæ p differētias proficiscuntur, vtiles sunt ad diffinitiones hoc pacto inuestigandas ipsas tamen non ostendere dictum est antea. Vtiles autem erūt hoc pacto solum ad ratiocinandum ipsum quid est. Atq; uidebitur ipsa diuisio nihil facere prorsus, sed uniuersa statim accipere: perinde atq; si eadē ab initio sine diuisione quispiam sumeret.

Tex.19. *Sed diuisiones quæ sunt, secūdum differentias: utiles sunt ad sic procedendum, quomodo tamen demōstrant, dictum est prius,*
Demōstrare verbū interpōit est. *Vtiles autem utiq; erunt ad sic syllogizandum q. quid est & tamen uidebitur utiq; demonstrare, sed mox accipere omnia tanq si ex principio acceperit aliquis sine diuisione.*

Cō.105. Cū assignauit Methodus, qbus definitiones colligere poterimus. Nūc (vt Philoponus inquit) ostēdit vtilitatem diuisiuę Methodi, & secundū Philoponū prima
Cōtinuatio vtilitas est ex eo, q per diuisionem, quæ est secūdū differētias generis cuius speciē quęrimus definire, colligimus ea, quæ in eo q quid est prædicant. ¶ Quę expositio nō mihi placet: hęc enim vtilitas proximo textu patuit. ¶ Ideo videt mihi q Arist. declarauit diuisiuā Methodū vtilem esse ad sumendum vniuersalia, & per se prędicata in plus: ex quibus congregatis propria cō positi essentia declaratur. Cū ergo Aristo. hoc declarauit, nunc ostendit talem diuisionem Methodum nō simpliciter syllogizare ipsum qd est, sed sic, hoc est aliquo modo saltem cū petitione principij (vt superius dictū est) & facit hoc Arist. ne quis credat eū approbare hic: quod superius improbauit, inquit. ¶ Sed diuisiones, q sunt secundum differentias generis. vtiles sunt, non qdē ad simpliciter syllogizandum quod quid est, sed ad sic procedendum, hoc est ad syllogizandum cū petitione principij Et de hoc se remittit ad ea, quæ dixit. Ideo inquit, quomodo tamen demōstrant, dictum est prius. & quia dixit esse vtiles ad sic procedendum, exponit qd ipse intelligat p sic procedere, & inquit quasi dicat dico ad sic procedendum hoc est ad sic syllogizandū, & tamen videbitur diuidens vtique demōstrare sup. nō tamē supple demōstrat. Sed mox vr accipere omnia, ac si ex principio quis accipiat sine diuisione ea, q in diuisione accipit, accipit enim in diuisione q sine diuisione videnī accipi, quatenus accipiunt cū petitione eius rei, q in principio quęritur. Ergo diuisiua Methodus licet sit vtilis, tñ non simplr syllogizat qd qd est, sed sic, hoc est cum petitione eius rei, quę quęritur in principio.

Expō phi. Refutatio Propria expositio.
Sup.c.17.

Refert aūt ea quæ prædicantur primum & posterius prædicari uelut si animal mite bipes, animal bipes mite dicatur. Etenim si ex duobus omnis definitio constet: & unum quid sit ipsum animal mansuetum, atq; rursus ex hoc & differentia fiat unum: homo inquam, uel quicquid tandem id sit quod unum efficitur necesse est diuidentem petere semper.

Differt aūt aliquid primum & posterius prædicamentorum prædicari, ut est dicere aīal mansuetum bipes, uel bipes animal mansuetum. Si enim omne ex duobus est: & unum quid sit animal mansuetum: iterum ex hoc & differētia homo, aut quicquid iam sit: quod aliquādo unum fiat, necesse est diuidentem petere.

Hic (vt mihi vr) diuisiuę Methodi vtilitatē tāgit sed quę sit hæc vtilitas nō facile est discernere ¶ Quidā dixerunt diuisiuā Methodum esse vtilē ad colligēdū ea, q vt quid est pdicātur in vna definitione: & sic (vt dicūt) vtilis est ad ostendendum vnitatem definitionis, nō. n. potest definitio colligi in vnum, nisi ex diuisione primo præcedat multitudo. ¶ Philoponus vult Aristote. ostēdere quomodo diuisiua Methodus vtilis est ad ordinem eorum, quę in definitione assumuntur. ¶ Vbi debes scire q ordo eorum quę in definitione ponunt: esse potest, aut respectu generis, & differētiæ, aut respectu differentiarum, Aristo. ergo ostēdit ordinem respectu generis & differentiæ hic, & si hoc pacto intelligit, bene dicit inquit. ¶ Differt autem aliquid primū hoc est primo loco: & posterius hoc est posteriori loco pdicari, eorum prædicamentorum, quæ in definitione prædicantur. Cuius exemplum ponit, & inquit. Vt est dicere animal mansuetū bipes, vel bipes animal mā suetū. Hoc accepto, pbat diuidētē alqd accipe primo loco, & aliqd posteriori loco, & accepit tria, q reqrunt ad definitionis rōnē. & Inquit. Si. n. omne. i. qdlibet cōpositū est ex duobus ad minus, vel ex pluribus reducibili

Com.106.
Vtilitas diuisiuæ methodi secū dū aliquos
Philopo.

bus ad duo, hoc est primum. Deinde accipit secũdũ,& inquit. Et vnum quid est animal mansuetum, hoc est, et quælibet definitio est quoddam compositũ, quod dici tur vnum quid, accipit.n. animal mãsuetũ loco cuiusli bet definitionis, hoc est secundũ. Accipit tertiũ & inqt. Iterum ex hoc & differentia homo est, aut quicquid iã sit, quod aliquando vnum fiat: hoc est, & omnis defini tio cõstat ex genere & differẽtia, vt illa hominis, hoc ẽ tertium. Ex his infert ordinem generis & differẽtię in definitione,& inqt. Necesse est diuidentem petere. s. ge nus absq; diuisione sup. & differẽtiam secũdo loco col ligere ex diuisione. Et ita genus primo loco, differentia secũdo accipitur. ¶ Verũ hęc cõclusio (vt mihi videt) ex vltimo assumpto sequitur, sequitur.n. definitio ẽ ex genere & differentia vnũ quoddam, ergo necesse ẽ ge nus accipi primo loco, nõ.n. potest accipi differẽtia pri mo loco, cum accipiatur vt concessum,& differẽtia ac cipitur per diuisionẽ generis. Cętera assumpta. s. q om ne compositũ constet duobus,& quod omnis defini tio sit quid vnum compositum, accipiuntur non ad ra tionẽ, sed ad declarationẽ terminorũ, quia posset quis quęrere quomõ definitio sit qd vnũ,& ex quot cõstat, ideo ad tollendum hæc accipit definitionem esse vnũ ex duobus compositum,& ipsam esse quoddam com positum,& ita non assumuntur frustra.

Præterea hoc pacto dũtaxat fieri potest, ut nihil eorũ præter mittatur quæ sunt in diffinitione ponenda. Sumpto nanq; genere primo, si accipiatur aliqua diuisionum inferiorum, non omne ca det in illa, cen non omne animal, aut continuarum aut diuisarum alarum est, sed uolatile animal omne, huius est enim hæc differẽ tia. Prima autem animalis ea est differentia in quam omne ani mal cadit, & cuiusq; cæterorum similiter generum, & eorum quæ sunt extra animal: & eorũ quæ sub ipso sunt collocata, ceu uolucris ea est differentia prima: in quam omnis uolucris cadit, & piscis itidem ea, in quã omnis piscis. Hoc igitur si proficisca tur quispiã pacto sciat nihil prorsus ptermisisse q, si nõ hoc mõ, pcedat: et ptermittere eũ necesse est, et idipsum quoq; nescire.

Amplius ad nihil relinquendũ. In ipso quid est, sic solummodo contingit. Cum.n. primum accipitur genus siquidem inferiorum aliquam diuisionem accipiat, non incidet omne in hoc. Vt nõ om ne animal totipennes, aut scissipennes. Sed uolatile animal omne, huius.n. differentia hæc est: Prima autem est animalis, in quã om ne animal incidit. Similiter & in unoquoq; aliorum, & in his, quæ extra genera, & quæ sub ipsis sunt ut in aue, in qua est om nis. Et in pisce, in qua omnis est piscis. Sic quidem igitur uadenti est scire quoniam nihil relictum est. Aliter autem & relinque re necesse est, & non scire.

Cõ.107 Nunc tangit secundã vtilitatẽ: & quæ sit hæc vtilitas, Notandũ. primo, pponit,& inqt. ¶ Amplius ad nihil relinquendũ Duplex diuisio gñis in ipso qd est: sic idest p diuisiuã Methodũ solũmõ cõ tingit: ergo scda vtilitas ẽ qua p diuisionẽ nihil in diffi Pria siue immediata nitione derelinquat eorũ q necessaria sunt in ipso qd ẽ. & remota Animaduersione dignũ generis esse diuisiones: alterã primã & immediatã: & hęc est q euacuat totã diuisi na turã: & dico euacuare, quando nihil sub diuiso cõtinet qd nõ cõtineat sub aliquo diuisionis mẽbro.& ecõtra qñ nihil sub aliquo diuisionis mẽbro, qd nõ cõtineatur Diuisio generis pria iterum duplex est. sub diuiso. Alteram vero remotã: q subdiuisio dicitur: & hæc cũ sit alicuius mẽbri eorũ: quę sub gñe continet, nõ euacuat vniuersam diuisi naturã. Rursus diuisio pri ma duplex est, altera prima primitate equationis, altera & primitate ęqtionis & essentiæ. Primitate ęqtionis di uisio est, vt si aial p rudibile,& risibile diuideret. Sinañt p rõnale & irrõnale diuisio est prima & primitate æq tionis & essentiæ. Vtraq;.n. æqta est, cũ vtraq; euacuat vniuersam diuisi naturã, licet secũda aiali sit essentialior. ¶ Arist. ergo p diuisionẽ primã & subdiuisionẽ intelli git eã, q per essentialia assignant. Tunc qño diuisio vti lis sit ad relinquẽdũ.i. inqt. Cũ.n. primũ accipit genus, tã q concessum, siquidẽ aliquã diuisionẽ iferiorũ accipiat, hoc est derelinquat diuisionẽ primã,& transeat ad sub diuisionem, q est diuisio alicuius spẽi earũ, quę sub gñe continent, nõ incidet oẽ aial in hoc.i. in hanc diuisionẽ, cũ non euacuabit vniuersam diuisi naturã. cuius exem plũ affert,& inqt. Vt non oẽ aial totipennes, aut scissi pennes est, totipennia aialia sunt vespertilio, musca, & id genus. Scissipennia, vt coruus,& picus. Sed volatile aial omne est totipẽnes, vel scissipẽnes, nam huius ani malis volatilis dña hęc est. Prima aũt aialis diuisio est, in quã omne aial incidit, vt volatile aquatile,& terre stre. Nullũ est.n. aial non incidẽs in aliquod horum, nec contra (vt patet) & sicut dico de animali. Sic intellige & in vnoquoq; aliorũ generum: tã in his quę extra ge nera sunt, qualia sunt nõ subalternatim posita: q in his quę sunt sub ipsis: hoc est subalternatim posita: & affert exẽpla eorũ generũ, q non subalternatim ponuntur & inqt. Vt in aue ea diuisio est prima in qua est oĩs auis. & in pisce ea, q est oĩs piscis. Tunc recolligit vtilitatẽ: & inqt. Sic qdem igitur vadẽti ordinate per diuisiones,& non saltando ad subdiuisionem omittendo primam di uisionem est scire, qm in definitione nihil relictũ est. Aliter autẽ vadenti. s. per saltũ & derelinquere necesse est: & non scire. Quare via diuisiua vtilis est ad sufficiẽ tiã definitionis. Quatenus cum proceditur ordinate, ni hil pretermittitur de necessarijs ad definitionem.

Aialia totipennia & scissipẽnia

Non autem oportet qui diffinit ac diuidit oĩa scire quæ sunt. Quanquam nonnulli essent fieri nõ posse, ut quisquã unquã dif ferentias ad unumquodq; cuiusq; sciat nisi sciens unumquodq;. Si ne uero differentijs nunquam fieri posse, ut quicquam sciatur. A quo nanq; non differt quispiam, idem quod illud inquiunt esse a quo uero differt ab eo diuersum esse.

Neq; aũt oportet definientem, & diuidentẽ: oĩa scire entia. Et Tex.10. *tamen impoßibile dicunt esse quidẽ differentias cognoscere, quæ sunt ad unumquodq; non cognoscentem unumquodq;. Sine autẽ differentijs non esse unumquodq; scire, a quo enim non differt idem esse huic. A quo autem differt alterum ab hoc.*

Speusippus Phs (vt Them.& Philo. narrãt) diuisiuã Com.108. Methodũ inutilẽ esse tradit. Et vtebat (vt arbitror) hoc Quæ speusippus phil syllõ. Si contingit definire,& diuidere aliqd: contingit losophus. scire oẽs dñas illius. Si cõtingit scire oẽs dñas illius, cõ tingit scire oẽs spẽs illius. Ergo si cõtingit definire,& di uidere aliquod: cõtingit scire oẽs spẽs illius: cuius est il lud definibile, quod falsum est,& impoẽ. ¶ Rñdet pri mo ad naturã: & inqt. Neq; aũt oportet definiẽtẽ & di uidentẽ oĩa scire.i. oẽs spẽs cognoscere eius gñis, cuius diuisio fit, hæc ad materiã. Deinde sumit duo, quę Speu sippus asserebat cõtra diuisiuã Methodum.& inqt. Et tñ impoẽ dicunt esse quidã dñas oẽs alicuius gñis cogno scere, q sunt ad vnũquodq; hoc est ad vnãquãq; spẽm, nõ cognoscentẽ vnumquodq;.i. vnãquãq; speciem. Est ergo primũ quod Speusippus asseruit, cognosci nõ pos se differentias, quibus genus diuidit, nisi omnes generis species

ſpẽs cognoſcatur, qbus drĩę illę attribuũtur. Secũdo accepit huc q̃d cõuerſum & iqt, aũt ꝓ ẽt. q. d. & ẽt cõtra, ſine differẽtiis dixerũt nõ poſſe ſcir̃ vnũqdq; hoc ẽ vnã quãq; ſpẽm, dixit ergo Speuſippus, & ꝙ diuidi põt genus ꝑ drĩas, niſi ſciamus oẽs ſpẽs, qbus attribuũtur differẽtiæ, & ita differẽtię gñis ſciri nõ pñt nõ cognitis ſpẽbus. Et ꝙ nec cõtra, ſpẽs cognoſci pñt, nõ cognitis drĩis Et huius ſecũdi cauſam aſsignat Speuſippus, qa ſpẽs nõ poſſunt cognoſci eſſe diuerſas, niſi ꝑ differentias. Dicebat.n. oẽ nõ differẽs ab aliquo eẽ idẽ illi ſicut a quo differt aliquid alterũ eſſe ab illo q̃re ſine differẽtijs nõ poſſunt ſpẽs cognoſci. Spẽs.n. cũ cognoſcũtur oportet vt cognoſcãtur quatenus differũt, nõ differẽs.n. ab aliquo idẽ illi ẽ. Et ſi nõ cognoſcerẽtur vt differẽtes, cognoſcerẽtur vt eędẽ.

Alia forma ſyllogiſmi. ¶ Ex his põt elici alia forma ſylli. Si diuiſio eẽt vtilis, oportet ſcire oẽs differẽtias gñis. Si oportet ſcire oẽs differẽtias gñis, oportet ſcire oẽs ſpẽs, hoc aũt falſum eſt, hoc igitur eſt primũ Speuſippi argumẽtũ, quo viã diuiſiuã refutauit.

Notandũ. ¶ Animaduertere de mẽte Speuſippi, duo. Primũ ꝙ oẽ nõ differẽs ab aliquo ẽ idẽ illi. Secũdũ eſt ꝙ oẽ differẽs ab aliquo. eſt alterum ab illo. Ex his duobus vult hr̃e ſine cognitiõe drĩarum nõ poſſe ſpẽs cognoſci, & tu intellige cognitiõe ꝑfecta, nõ.n. põt ſpẽs ꝑfecte cognoſci, niſi ꝑ drĩam, & cõuenientiã. Quare ſine drĩam cognitione ſpẽs ꝑfecte cognoſci nõ poterit. Verũ ſi hoc qd ſcdo aſſumit Speuſippus, ſit verũ ſiue nõ, ſatis exprimo eius aſſumpio argumẽtum Speuſippi patet, nã ſi ñ pñt drĩæ cognoſci, niſi cognitis ſpẽbus, q̃rũ ſunt drĩæ, ſeqtur genus diuidi nõ poſſe ſufficienter, niſi omnibus ſpẽbus cognitis, qd eſt ipoſsibile

Primo igitur hoc eſt falſum. Nõ.n. quauis differẽtia res ſunt diuerſæ: Cõplures.n. inſunt rebus eiſdem ſpecie differentiæ: ſed non per ſubſtantiam, neq; per ſe.

Primum quidem hoc falſum eſt: non.n. ſecundum omnem differentiam alterum eſt, multæ.n. ſunt differentiæ in eiſdem ſpecie, nõ tamen ſecundum ſubſtantiam neq; per ſe.

Cõ.109. Refutat Ariſt. ea, q̃ Speuſippus dixit, & primo refutat, qd vltimo loco dixit Speuſippus. Secũdo reſpondet ad primã Speuſippi rõnẽ. ¶ Vbi debes ſcire vltimo loco dixiſſe Speuſippũ oẽ differẽs eẽ alterũ, redarguit hoc Ariſt. nã aliqd indiuiduum ſpẽi differt ab alio eiuſdẽ ſpeciei, vt Socrates ab Alcibiade, & tamẽ nõ eſt alterũ ab illo inqt. Primũ qdẽ hoc falſum eſt. ſ. qd vltimo Speuſippus ait: nõ.n. oẽ differẽs ſecundũ quãuis differẽtiã alterũ eſt. multę.n. ſunt differẽtię in indiuiduis eiſdẽ ſpẽ: qbus illa differũt, & tñ illa cũ ſint eiuſdẽ ſpeciei: nõ ſunt altera ſecũdũ ſubſtantiã atq; per ſe, & ſic nõ oẽ differens ab aliquo eſt alterũ ab illo. Et ꝑ alterũ Ariſt. intelligit aliud, hoc eſt eſſentialiter differẽs nõ.n. habuit curãde noibus, ſicut Porphyrius in libro de quinq; vocibus, q voluit oẽm differentiã facere alterũ, nõ tamen aliud. Ariſtoteles enim alterũ & aliud idẽ appellat hic. Verũ vero oẽ nõ differẽs ab aliquo ſit idẽ illi: Ariſto. nõ diſputat. Speuſippus.n. aſſerit omne nõ differens ab alio, eſſe illi idem. Ariſtoteles vero de hoc nihil loquit, tamen ſcias hoc etiam falſum eſſe, hippocẽtaurus.n. nõ differt ab homine, & tamen non eſt idem homini.

Deinde cum quiſpiam acceperit ea quæ opponuntur, & differentiam, & omne, aut in hanc partem, aut in illam cadere, ſumpſeritq; in altera parte rem eam quam quærit eſſe. & idipſum cognouerit, nihil refert ſi ſciat, necne de quibus aliæ differentiæ prædicantur. Patet.n. eum habiturum eſſe rationem ſubſtantiæ, ſi ſic proficiſcẽs. ad ea tãdẽ ꝑuenerit, quorũ nõ eſt ulterius differẽtia.

Poſtea cum accipiat oppoſita & differẽtiam, & q. omne incidit hinc aut inde: & accipiat in altero eſſe, quod quæritur, & hoc cognoſcat, nihil differt ſcire aut nõ ſcire de quibuſcunq; prædicantur alijs differre. Manifeſtũ enim quod ſi ſic uadẽs ueniat in hæc, quorum non eſt amplius differentia: habebit rõnẽ ſubæ.

Nũc reſpõdet ad formã argumẽti Speuſippi, & aſſerit nõ oportere vt definitionem inueniens, & quidẽ ꝑ æq̃tã generis diuiſionẽ, vt ſciat oẽs ꝑ ſe ſpẽs illius generis, qbus illæ drĩæ attribuũtur, ſtat.n. cognoſci genus diuidi ꝑ aliquas drĩas ſufficienter, & nõ oẽs illius ſpẽs cognoſci. Poſſumus.n. ſcire animal ſufficiẽter diuidi ꝑ rõnale, & irrõnale, & tñ non oẽs ſpẽs aialis cognoſcimus, ſed hominẽ & equũ ſolũ. Et ꝙ ita ſit, probat, & enumerat omnes cõditiones requiſitas ad diuiſiuã Methodũ oſtendẽs ſecũdũ nullã earũ oportere ſpẽs generis eius rei. q̃ definit, oẽs cognoſcere, & iqt. ¶ Poſtea cũ aliqs accipiat oppoſita & differẽtiã illorũ oppoſitorũ, ẽ ergo prima cõditio, vt genus primo loco cõſtitutũ diuidat drĩas oppoſitis. i. cõtradictorijs. verbi cã, vt animal ꝑ rõnale, & irrõnale. & cognoſcat differẽtia taliũ oppoſitorũ qbus genus prima diuiſione ſui diuiditur. Deinde tãgit ſcdam, & inqt. Et ꝙ oẽ incidat aut hinc, aut ĩde, hoc eſt, vt diuiſio talis ꝑ oppoſita ſit æquata diuiſo ſaltẽ ex parte eius, qd diuiditur, ſic ꝙ oẽ diuiſum cõtineatur in altero diuidẽtiũ. Deinde tãgit tertiã, & inqt. Et accipiat i altero diuidẽtiũ eſſe id qd q̃ritur, verbi cã, res quę definitur, ſit in altero mẽbro. Tãgit & quartã, & inquit. Et hoc cognoſcat. ſ. determinate, ſub quo illorũ non ſit. vt determinate ꝙ nõ ſit irrõnale. Nã ſi hæc omnia diuidẽs obſeruauerit, nulla drĩa erit ſcire, aut nõ ſcire de qbuſcunq; alijs drĩæ nõ ꝑdicãtur. poterit.n. definitionẽ inuenire nõ ſciẽdo omnes generis ſpẽs. Manifeſtũ eſt enim (vt inqt) ꝙ ſi vadens ſic, veniat tãdem in hęc. ſ. vltima, quorũ nõ ẽ amplius drĩa, habet rõnẽ ſubſtãtiæ eius rei: cuius q̃rebat rõnẽ. ¶ Debes ſcire nos poſſe hr̃e talẽ cõditionem in diuiſione, & cognoſcere ſpẽs oẽs generis. Poſſum.n. diuidere animal cõtradictorijs differẽtis, vt ꝑ rõnale, & irrõnale, & nõ appħendere omnes animalis ſpẽs. Nã ſcire potero hoc per regulã cõtradictoriarũ, q̃ eſt vt de quolibet dicat altera, & ita de animali potero ſcire dici rõnale, vl' irrõnale. Secũdo poſſumus ſcire talẽ diuiſionẽ eſſe adæq̃tã ſaltem ex parte diuiſi, (vt dicit ſcda conditio) dato ꝙ nõ ſciã omnes aialis ſpẽs, Nã ꝑ regulã contradictoriarũ omnis diuiſio ꝑ cõtradictoria eſt adęq̃ta diuiſo ex parte diuiſi, cũ omne in altero illorũ cõtineatur. Tertio poſſum cognoſcere hominẽ cõtineri ſub altero illorũ cõtradictoriorũ ꝑ regulã cõtradictoriorũ, etiã nõ ſcitis omnibus ſpẽbus aialis. Quarto poſſum ſcire hominẽ nõ eſſe alterũ illorũ determinate. vt ꝙ nõ ſit irrõnale ꝓ ſyllm, vl ꝑ modũ ſupius aſsignatũ, & nõ ſcire oẽs ſpẽs aialis. & cũ hæ conditiones ſufficiãt ꝓ diuiſiua Methodo, & ad nullã harũ reqritur omniũ ſpẽrum gñis cognitio, ergo ceſſat argm̃ Speuſippi.

Cõ.110.

Omne autem ipſam diuiſionẽ cadere: ſi ſint ea oppoſita quorum non eſt medium quicquã, non eſt poſtulatio. Neceſſe eſt.n. omne in altero ipſorum eſſe, ſi illius eſt differentia.

Omne autem incidere in diuiſionem, ſi ſint oppoſita, quorum non eſt medium non eſt petitio, neceſſe eſt.n. omne in altero ipſorum eſſe, ſi quidem illius differentia eſt.

Com. 111. Sed dices cõtra, quia in prima cõditione petitur id, qđ in principio q̃rebatur, assumitur. n. omne aial rõnale esse: vel irrationale mõ hoc queritur sumitur. n. & non probatur. Rñdet Arist. inquit. Omne aut. s. animal incidere in diuisionẽ. s. esse rõnale, vel irrationale, si sint opposita, quorũ non est mediũ. i. si sint cõtradictoria: non est petitio: quia assumptũ illud patet vigore primi principij: qđ est ut de quolibet dicaƭ alterũ cõtradictoriorũ, & hoc subdit dicẽs, necesse est. n. oẽ animal in alterũ ipsorũ diuidẽtiũ esse. si quidẽ illius aialis dĩa est p opposita cõtradictoria: & ita non petit, qa constat illud assumptũ prio principio, & ita patet solo ad fm argm Speusippi: quo enitebatur diuisiuam Methodum refellere.

Ad extruẽdã autẽ probandáue p diuisiones diffinitionẽ hæc tria sunt obseruanda. Primũ ut ea sumantur quæ hoc ipso quid est prædicantur. Secundum ut hæc adeo disponantur, ut primũ in primo, secũdũ in secũdo loco ponatur. Tertiũ ut hæc oia sint.

Ad probandum autẽ terminũ per diuisiones tria oportet cõiecturare (ut accipiãtur prædicata in eo quod quid est). Et hæc ordinare quid primũ est aut secundũ. aut quorũ hæc oia sint.

Com. 112. His disputatis, pmittit tria pcepta obseruanda in diuisiua Methodo: & hoc, pponit: & inqt. ¶ Ad, pbandũ aũt terminũ siue definitionẽ p diuisiões tria oportet cõiecturare, & diligẽter obseruare: quorũ Primũ ẽ vt i diuisione ea pdicata accipianƭ: q̃ de diuiso pdicanƭ, vt qđ est, hoc est p se, & essentialiter. Secũdũ est ordinare qđ primũ est, & vlius, quidue fm, & minus vle. Tertiũ est: vt hæc oĩa sint, & nullũ relinquaƭ aliog nõ esset diuisio perfecta. Hæc. n. tria in mente semper tenenda sunt.

Atq; primum istorum erit si possumus quemadmodũ ad accidens ratiocinari ipsum inquam competere & p genus probare.

Est aũt horum unum primũ per id: quod possumus sicut ad accidens syllogizare, quoniam inest, & per genus probare.

Com. 113. Illa tria pcepta p ordinẽ exponit, & primo primum.

Expõ Sã. Thom. Habet ãt hic textus tres expõnes. ¶ Prima ẽ expositoris, vbi debes scire primũ pceptũ fuisse, vt ea pdicata in diuisionibus accipianƭ quę prædicãtur in eo qđ quid est in qbus intelligunƭ. & quę accipiunƭ genera, & q̃ accipiunƭ dĩę. Et qm̃ q̃ prædicant in eo qđ qd est, siue genera sint, siue dĩę insunt p ea loca, pbanƭ, qbus, pbari solẽt accñtia. cũ, pbanƭ inquãtũ insunt, qa est inesse cõe accñtibus, & his quę in quid pdicantur. Quatenus vero in qđ pdicantur, pbantur, p loca quibus terminãtur problemata de gñe. Et hoc inqt. Est aũt horũ vnum pceptũ primũ p id possibile a nobis, pbari, per qđ possumus sicut ad accñs. i., pblema de accñte syllogizare: qm̃ inest & pbare p genus. i. p id p qđ possumus, pbare, pblema de gñe. Nã p locos qbus terminamus accidẽtia: scimus pdicata in qđ inesse: p locos qbus termina-

Alia expõ mus gña scimus gña & dĩas, vt qđ pdicant. ¶ Alij vero referũt primã partẽ ad dĩas, q̃ prędicãtur in quale, & dñr inesse spẽbus p modũ accñtis. Secunda vero referũt ad genera, q̃ prędicanƭ in quid. Inquit. ¶ Est aũt horũ vnĩ primũ p id p qđ possumus: sicut ad accñs syllogizare & hoc mõ inueniunƭ dĩæ, quæ p modũ accñtis insunt. Nã p talia loca syllogizamus accñtia: qm̃ isunt: & p genus probare, & hoc modo inuenimus genera.

Expõ Th. & Philo. ¶ Sed Them. & Philo literã legunt comparatiuã hoc modo. ¶ Est aũt horũ vnĩ primũ p id quod possumus & per genus, pbare: sicut ad accñs syllogizare qm̃ inest. In Topicis. n. probamus aliquid esse genus p loca, quibus terminamus, pblema de genere, quasi dicat primũ pręceptũ impleri a nobis per id. qđ possumus probare p genus, qm̃ a. vel. b. ẽ genus alicuius. Nã eadẽ arte, pbabimus dĩas: veluti syllogizare possumus accñs de aliquo qm̃ inest. Nã sicut accidẽtia, pbanƭ proprijs locis, qm̃ insunt, sic & aliq̃, qm̃ sunt genera probanƭ pro prijs locis, & his etiã differẽtię probanƭ. Ergo litera ẽ cõparatiua, & sensus est categoricus hoc mõ, q̃ pdicata in quid hri possunt p loca, qbus terminantur problemata de genere veluti accñs p loca, qbus terminanƭ problemata de accidentibus. ¶ Sed occurres. Si ea q̃ pdicanƭ in eo qđ qđ est, hri pñt sufficienter p loca, qbus problemata de gñe terminãƭ, tũc & genus, & dĩe, ex qbus cõstat definitio, sufficiẽter hr p loca topica. Hic ergo supflult via diuisiua, cũ abũde via topica compositiua sufficiat. ¶ Põt dici pcepta topica valere ad i uestigationẽ ipsius qđ est. hęc vero valẽt ad inuestigatæ definitionis experiẽtiã. lõ illic inuẽtiue, hic resolutiue definitio inuenit. ¶ Vel fortasse & qđẽ subtilius dici põt Arist. p ea q̃ pdicant in qđ, intelligere gña definibilũ rerũ. Hæc aũt in Analytica Methodo supponiƭ (vt superius dixit) de finitis inesse. Probantur aũt inesse p topicã Methodũ, qa his locis, qbus gña prob nƭ, supposito aũt gñe rei, q̃ definit, p Analyticã Methodũ dĩæ inueniũtur & ordinatæ, & sufficiẽter. Quare primũ pceptũ, qđ est eorũ, q̃ de definito pdicatur i qd, vt gña topica Methodo cõpletur. Cætera pcepta Analytica diuisione cõplentur. Et hęc põt esse q̃rta expositio huius loci, quę pulchra ẽ.

Dubi.

Solutio.

Alia expõ.

Secundum fiet si ipsum primũ sumpserimus. Hoc autẽ erit si id accipiatur quod tale est, ut ipsum quidẽ omnia sequatur. Omnia autem ipsum non e contra sequantur. Necesse est. n. aliquid esse tale, quo sumpto idem iam erit & in inferioribus modus. Id n. erit secundũ quod cæterorũ est primum. Et id etiã tertium, qđ est hærentiũ primũ. Sup po n. aliq; sublato, id quod hæret cæterorũ erit primũ ut patet. Et in cæteris eodem modo.

Ordinare autẽ sicut oportet, erit si primũ accipiat. Hoc aũt erit si accipiatur, quod ad omnia sequitur, ad illud autem nõ omnia Necesse est n. aliquid esse hmõi. Accepto autẽ hoc, iam idem modus in inferioribus est. Secũdũ n. aliorum primum erit, et tertiũ eorũ, quæ consequenter se habẽt. Remoto n. quod est sursum consequens aliorũ primũ erit, Similiter autem & in alijs.

Cõ. 114. Hoc scđm pceptũ supponit tertiũ. Non. n. possumus ordinare ees nisi illę prius fuerit inuẽtę & qđẽ sufficientee. Et qa de dĩarũ inuẽtarũ sufficiẽtia loqtur tertiũ pceptũ, ideo i hoc scđo supponẽdo tertiũ dicamus (vt Philop. & The. dixerũt) Secũdũ pceptũ ẽ, vt dĩę collocẽƭ seriatim. Et notanter dicit de dĩęs, qm̃ de genere nulla qõ ẽ cũ. n. genus definiti aut supponitur, aut ex topica via accipiƭ. nemo dubitat primo loco esse sumendũ eo mõ quo suppõnes accipiũtur. Quare scđm pceptũ erit solũ de dĩarũ ordine. ¶ Hoc autẽ pceptũ ipleƭ, si (vt inqt Them.) maiores dĩas atq; vliores loco priore cõstituas. ¶ Vl (vt iqt Philop.) hoc pceptũ itelligit de ordine omniũ eorũ, q̃ ponũtur i definitiõe, & ita vult genus eẽ intelligẽdũ in tali numero. Et tũc hoc pceptũ cõplectur, si prio loco ea sumãtur, q̃ sunt natura priora, vt gña ver. gr. vt in definitiõe hois aial, qđ ad ea oia sequtur, q̃ i hois definitiõe ponũtur, ad ipm vero illa nõ sequtur, i qt. Ordinare ãt sic oportet, dĩas definitiõis fm expõnẽ Themistij vl' dĩas. & gña, fm expõnẽ Phil. erit si inueniẽs definitiõnẽ primũ natura, & vlitate accipiat, & consequenter

Them.

Philopo.

quêter id accipiat,quod est natura secundũ,& cõseque̅ter id,qđ ẽ natura tertiũ vsq; ad vltimũ natura. Sed qđ sit natura primũ,& qđ natura secũdũ: exponit,& inqt. Hoc aũt.s.natura primũ erit,si accipiat,quod ad omnia sequit,ad illud aũt nõ omnia. Et loquit Prioristice,nam Prioristice sequẽs ẽ magis vl̃e,aũs siue p̃cedens minus vl̃e. Ergo primo loco secũdũ Them. vl̃ior dr̃ia post genus accipiẽda est. Secũdũ Philop. vero genus ante omnes differentias collocãdũ est,quod sequat ad oẽs illas & nõ ecõtra,cuius cãm ait,cũ iqt. Necesse est.n.aliqđ eẽ hmõi,accipit.n.genus(vt cõcessum simplr̃)vel via Topica inuẽtũ de re,cuius definitionẽ q̃rimus. Hoc mõ in hominis diffinitione primo loco accipiat Animal,qa vl̃ius qđ est rõnali,mortali,& Bipede,q̃ sunt differẽtiæ. qđ igit sit natura primũ,ex hisce patet. Quid vero sit natura secũdũ,exponit,& inquit. Accepto autẽ hoc eo modo,quo diximus,qa sequitur ad cætera,& nõ ecõtra. Iã idẽ modus in cęteris inferioribus ẽ. Quia id accipiat scđm,qđ ad cętera sequtur,& nõ ecõtra. Nã(vt inqt) Natura secũdũ cęterorũ post ipsum primũ erit. Tertiũ erit, qđ est ante alia q̃ cõsequẽter se habẽt. Nã remoto secũdo qđ est sursum ipsum aliorũ primũ erit. Similiter aũt & in alijs post scđm vsq; ad vltimũ idẽ modus seruet.

Patebit autẽ hæc omnia esse,quod erat tertium,si sumpserimus primũ ipsum per diuisionẽ:omne aut hoc,aut hoc animal esse. Esse autẽ hoc,& rursus totius differentiã,huius extremi uero non ulterius differentiam esse,uel etiam statim cum ultima differentia ab ipso toto,non differre id specie.

Quod autẽ omnia hæc sint,manifestum est ex eo,quia accipitur hoc,& primũ secundũ diuisionẽ,quoniam omne aut hoc,aut illud est. Est autẽ hoc. Et iterũ huius totius differentiã. Vltimi autẽ non amplius esse differentiã. Vel etiã statim cũ ultima differentia a toto non differre specie hoc.

Com.115. Hoc ẽ tertiũ p̃ceptũ.s.vt oẽs dr̃ię accipiant quousq; genus põt diuidi. Perficit aũt hoc p̃ceptũ,vt Them. innuit & Philop. exponit,duobus. Primo.vt diuisio eousq; euadat,donec pueniat ad vltimã differẽtiã scđm speciẽ. Secũdo q; dr̃ ex omnibus dr̃ijs & gñe qđdã ,ppriũ exeat,qđ i aliã rẽ nequeat trãsferri,Inqt. ¶ Q đ aũt omnia hęc sint & nihil i definitiõe sit p̃ermissum, mãifestũ ex eo ẽ qa accipit hoc.s.genus. vl̃ simplr̃. vl̃ Topica Methodo,& accipit primũ hoc ẽ prima dr̃ia scđm diuisionẽ dico diuisionẽ:q̃ hẽ genus nõ aut hoc.s.rõnale aut illud eẽ.s.irrõnale. Hæc.n.dr̃ prima diuisio & dr̃ia:q̃ hac prima diuisiõe accipit,dr̃ prima:vl̃ primũ acceptũ analytica Methodo. Est aũt hoc.i.& accipit q; id q; definit sit hoc(vtpote hõ q; aĩal rõnale)Animal qdẽ acceptiõe simplr̃:vl̃ Topica:rõnale vero prima diuisione gñis. Et iterũ accipit huius totius dr̃iam eẽ:q̃si dicat eẽ illius totius:qđ est animal rõnale. Iterũ dr̃iam eẽ accipit dã,qm̃ oẽ animal rõnale ẽ;aut mortale,aut immortale. Vltimi aũt cõpositi ex vltima dr̃ia:quale ẽ animal rõnale mortale Bipes:nõ amplius sumat aliquã aliã esse differẽtiã. Quare,p obseruatione tertij p̃cepti primo necesse ẽ genus diuidere,& cũ diuisa dr̃ia cõstituere eousq;:quo ad vltimũ cõpositũ perueniat nõ vlterius p differẽtias diuisibile. Deinde exponit qđ secũdo obseruãdũ ẽ ,p obseruatione eiusdẽ p̃cepti:& inqt. Vel etiã,hoc ẽ,& etiã statim hoc aggregatũ cũ vltima differẽtia cõpositũ,quale ẽ aĩal rõnale mortale:accipiat nõ differre a toto: immo (vt Them. iqt) accipit iã q; definitio,ppriũ: q; nulli alteri cõperat. His ergo duobus seruatis,tertiũ p̃ceptũ ĩ Analytica Methodo cõplebit. Nã cũ genus vsq; ad vltimã differẽtiã diuidit:& totũ aggregatũ cũ illa accipit. Et totũ hoc cũ definito cõuertit:plene omniũ dr̃iarũ sufficiẽtia habebit. Et ita patet tertium præceptum,quod fortasse bene ,pspicienti secundum debuit esse.

Patet enim neq; plus oportet quicquã additum esse. Omnia nãq; sumpto hoc ipso quid est prædicantur,Neq; quicquam deesse. Nã aut genus aut differentia esset. At genus est ipsum primum,& hoc cum differentijs simul est sumptũ,differentiæ etiã omnes sunt sumptæ,nulla.n.prorsus posterior est. Spẽ namq; differret ipsum extremũ. At hoc dictum est non differre.

Manifestũ.n.dictũ est,quoniã,neq; plus apponitur. Omnia enim in eo q; quid est accipiuntur horũ. Neq; deficit aliquid,aut .n.genus:aut differentia utiq; erit. Genus quidẽ est hoc,& primũ,& ipsum cũ differentijs acceptũ. Differentiæ autẽ omnes habentur. Non.n.amplius est posterior. Specie.n utiq; differret ultimum. Hoc autẽ dictũ est non differre.

Quod sufficiãt hæc tria p̃cepta,Aris. ostẽdit,qa solis his cõcessis,atq; obseruatis:definitio nec ẽ i prius neq; in minus. & ita p hęc sufficienter habetur. Et hoc pacto Themistius Philoponus & expositor recte verba Arist. legunt. Inqt enim Aristoteles. ¶ Manifestũ enim est,quoniã neq; plus apponitur. Idẽ patet in definitione iuxta hæc pręcepta nihil apponi,quo definitio suo definito sit in plus. Cuius causam ait:nam horum,quę vt quid est prædicantur:omnia accipiuntur,& ita totũ aggregatũ erit proprium conuertibile cũ definito,& ita non poterit esse in plus definito. Hoc autem accipitur partim ex primo,partim ex secũdo p̃cepto. Deinde q; nihil deficiat proponit. neq; deficit aliqđ:quo de finito sit in minus vel extranea qa si qđ deficeret,eẽt, genus aut differẽtia. Genus quidem est hoc:& est primum:& ipsum est cum omnibus differentijs acceptum, & ita genus nõ deficit. Differentię autem omnes habẽtur: non.n.amplius aliqua est posterior. alio q vltimũ constitutum differret vel diuidi posset differentijs adhuc,cuius cõtrarium sumptũ est. dictũ est.n ipsum vltimum non differre,nec diuidi posse. ¶ Vel verba Aristo. facilius intelligi possunt: q; præcepta illa sufficiant,qa illis obseruatis,definitio cõplet,ex eo qa nihil in plus, hoc est nihil extranei habebit. Extraneum.n. dicitur in plus ei,cui additur,quia non est illi conueniens. Quod vero nihil extranei habeat,partim ex primo,partim ex tertio præcepto accipit,qa ex illis habet ea,quę accipiunt in definitione,accipi vt quid est,& ita non sunt extranea. Insuper illis obseruatis,& potissimũ tertio p̃cepto concesso,in definitione nihil deficit. quia omnia necessaria ponunt,genus.n.non deficit,vt primo & tertio præcepto patet. Differentię etiam non desunt,vt ex tertio præcepto patet. Ergo his obseruatis,Analytica Methodus patebit eritq; sufficiẽter assignata,quã do in definitione,quæ hac Methodo colligitur,nihil extranei,nihilq; deficientis continuatur. Co.116. 2.expo.

Quærere autem oportet inspiciendo,primum ad ea q̃ sunt similia:& nullam inter se differentiam,habent,quidnam idem habeant uniuersa,Deinde ad alia quæ sub eodem cum illis genere collocantur & sunt quidem eiusdem inter se speciei:ab illis autẽ specie sunt diuersa,Atq; si in his accipiatur aliquid penitus idem, et in alijs simili mõ. Rursus cõsiderãdũ ẽ si in his q̃ sunt sumpta sit aliquid idem,quousque ad unam rationẽ fiat accessio. Hæc.n.

erit ipsius definitio rei. Quod si ad unã rationẽ sed ad duas uel plures itur, patet id quod quæritur non unũ quid esse, sed plura.

Tex.22. *Quærere autem oportet intendentẽ in similia, & non differẽtia. Primum quid omnia idẽ habeant. Postea iterũ in altera quæ in eodẽ quidem genere sunt cũ illis. Sunt aũt ipsis quidẽ idẽ specie ab illis autem altera. Cum autẽ in his accipitur quid omnia idẽ, & in alijs similiter. In acceptis iterum intendendum est, si idẽ sit, quousq; in unam conueniant rationem, hæc enim erit rei definitio. Si uero non u adit in unam, sed in duas, ac plures, manifestũ est q non esse unum aliquod, quod prædicatur, sed plura.*

Anima Sensitiuum.

Rõnale Hoies Coordinatio.	Hinibile. Equi Coordinatio.

Com.117. Intentio Arist. secundũ aliquos. Cõfutatio. Propria intentio. Notandũ.

Nonnulli autumant Arist. velle assignare Methodũ, qua definitio passionis inuenit. ℭ Et nõ placet, qa passio, vt definitur, subit vicẽ speciei, & ita nõ alia Methodo eius definitio accipit, qua & cæteræ definitiões specierũ sumũtur. ℭ Alij asserunt Arist. velle assignare aliã Methodũ, qua definitio inueniri posit, cuiusuis rei definitio sit. ℭ Et vr̃ mihi q velit resumere iterũ Methodũ quę possit inueniri definitio generis, & qa æquiuocatio impedit genus definiri, addit quasi cõsiderationẽ quartã, q̃ in illo deprehẽdat ęquiuocatio. Assignat ergo tres considerationes pro hac Methodo, dans intelligere quartã. ℭ Vbi debes scire sub genere tot esse coordinationes, quot sunt spẽs sub ipso cõtente, quelibet. n. species est quędã coordinatio eorũ, quę sub ipsa continẽtur, vt verbi eã, omniũ hominum vna. Altera omniũ Equorum & aliæ aliorũ quę sub Animali habent. Pro inuentione igit definitionis generis, videlicet. Animalis. Prima cõsideratio est, vt ad cõtenta vnius coordinationis sub tali genere. f. Animali prospiciatur, vt ad coordinationem hominũ. Secunda consideratio est, vt p spiciatur ad cõtenta alterius coordinationis eiusdẽ generis, vt ad coordinationẽ hominũ. Tertia, vt colligat quid in prima & quid in secunda cõe sit, vt in coordinatione hominũ rationale. In coordinatione Equorũ hinnibile, & quid cõe sit illis acceptis, vt quid commune sit rationali, & hinnibili, vt sensitiuũ. Est. n. sensitiuum vtrisq; cõmune. Quarta cõsideratio est in considerando, an hæc ratio acceptis cõmunis sit æquiuoca, an vniuoca, vt vtrum sensitiuũ sit ratio vniuoca an æquiuoca, nam si est vniuoca, sensitiui ratio erit animalis definitio. Sinautẽ sit æquiuoca tale genus caret definitiõe. ℭ Ex his patet qũo loquitur de Methodo, qua generis definitio inuenitur. nã ęquiuocatio non cadit (nisi in genere) hoc pacto Philo. exposuit, & satis apud me ad mentẽ Arist. inquit. ℭ Est qui intendit inuenire generis definitionẽ, oportet quęrere in similia, q̃ sunt non differentia. Primum quid est illud, quod omnia idem atq; cõmune habeant. Est ergo prima cõsideratio, vt considerent similia eiusdem coordinationis, quæ sub genere est, qd cõe habeãt, vt homines quid habeant cõmune, & si illud cõmune est rationale, seruetur ad partẽ. Deinde affert secundã cõsiderationẽ: & inquit. Postea oportet quęrere iterum in altera similia alterius coordinationis, q̃ in eodem quidem genere sunt cum illis, videlicet ad equos, quid cõmune habeant, & si illud est hinnibile, seruet iterum ad partem. Exponit autem hæc altera, quę sunt, & inquit. Sũt autem ipsis quidem inter se idẽ specie, ab illis autẽ prioris coordinationis altera specie. Deinde ponit tertiam consideratione, & inquit. Cum autem in his accipiatur quid omnia idem habeant, & similiter fiat in alijs: vt si in hominibus rationale, in equis hinnibile assumantur, in talibus acceptis rationali & hinnibili iterũ intendẽdum est, si illis aliquid idem sit, & hæc eousq; fiat, donec in vnam rationem couenient, vt in sensitiuũ. nã hæc erit rei quæsitæ definitio, vt ipsius animalis. Addit quasi quartam cõsiderationem, & inquit. Si vero nõ vadit, pgrediẽs sursum in vnam naturam, sed in duas, aut plures, manifestum est vtiq; q nõ ẽ vnũ aliquod, quod prædicatur. f. genus, cuius quęrebamus rõnem, sed plura atq; æquiuocum. ℭ Sed dicet quispiam hanc viã nõ sufficere, p inuentione totius dr̃ finitionis, quoniam hęc docet solum differentiam generis. est. n. sensitiuũ nõ tota animalis rõ, sed differentia tantum. ℭ Fortasse Arist. nõ curauit dare regulã inueniẽdi genus generis, vel quia superius assignauit, vel quia genus rei per loca topica colligitur, vel quia sumitur, rem definitam esse in genere (vt concessum) vt superius dixit. Dubiũ. Solutio.

Veluti si quær atur quidnam sit magnitudo animi, cõsiderãdum est in aliquibus quos quidem scimus esse magnanimos qd nam habeant unum omnes pacto quo tales esse dicuntur. Ceu si Alcibiades fuit magnanimus, & Achilles: ac etiam Aiax. Quid unum omnes habeant. Atq; id est eos affectos contumelijs non p ferre. Nam primus intulit bellum. Secundus iratus fe a focijs de finiendis seiunxit Tertius sibi mortem consciuit. Rursus in alijs considerandũ est, ut Lysandro ac Socrate quidnam & istis inerat unum. Atq; id est æquabiliter sese habere in secũdis atq; ad uersis rebus fortunæ. His sumptis considero quid nam idem habeant hæc æquabilitas inquã in rebus fortunæ: & non patientia cum contumeliæ afferuntur. Quod si nihil habeat idem: duæ profecto magnanimitatis species erunt.

Vt dico, si quid est magnanimitas quærimus, intendendũ est in quosdam magnanimos, quos scimus, quid habeant unum omnes, inquantum sunt huiusmodi. Vt si Alcibiades magnanimus et Achilles, & Aiax, quid unum omnes habent, non tollerare iniuriati. Hic. n. dimicauit. Ille insaniuit. Hic autem interfecit seipsum. Iterum in alteris. ut in Lysandro, & Socrate, si iam indifferentes esse fortunati, & infortunati. hæc duo accipiens, intendas quid idem habent, & impassibilitas, quæ est circa fortunas: et nõ tollerantia cum iniuria tur. Sinautem nihil sit commune: duæ uti que species erunt magnanimitatis. Et Aut Et Aut Et Aut

Nihil commune.

Nõ pati iniurias. Magnanimi	Impassibilitas circa fortũas. Magnanimi.
Alcibiades	Lysãder
Achilles	Socrates
Aiax.	Hirus.

Cõ.118. Eorũ q̃ dixit: exẽplũ affert, qd̃ est potius exẽplũ quartę cõsiderationis. Pro exẽplo ergo ponit magnanimorum duas coordinationes. Prima est Alcibiadis. Achillis, &

lis,& Aiacis:q fuerunt magnanimi in nõ patiẽdo iniuri as. Alcibiades.n.cũ dux atheniẽsiũ fuisset: re parũ fau ste gesta i Sicilia,cũ audisset se nõ mõ dãnatũ,sed p oim sacerdotũ religiones Dijs deuotũ:impatiẽs iniurię,totũ cõuertit ingeniũ:vt atheniensibus bellũ inferret, cõsilia to sibi Tisapherne Darij regis prefecto. Achilles vero ob raptã sibi a Menelao Briseidã vsq; adeo,exarsit,vt maximo gręcis discrimine laborãtibus, eis suppetias aduersus Troes negauerit. Aiax iniuria affectus ab Vlisse sibi mortẽ cõsciuit i insaniã versus. Patet ergo hos fuisse magnaios i nõ patiẽdo iniurias, & ita ijs cõe ẽ nõ pati iniurias. ℭ Lysander vero.& Socrates i tollerãdo aduersa: magnanimi fuerũt: nõ.n.i aduersis submittebãtur,nec i sedis extollebãtur. Fuit ãt Lysander clasis Lacedęmoniorũ pfectus & patiẽtissimus,vt Marcus Tullius inqt. Quãta vero fuerit Socratis tolerãtia,in Phedone & Menexeno legit. His ergo cõe est imposibilitas circa fortunas:inqt. ℭ Vt dico si qd est magnanimitas q̃rimus intendẽdũ est i quosdã magnanimos, quos scimus ex historijs & ex gestis fuisse magnanimos, qd habeãt cõe vnũ oẽs,inq̃tũ sunt hmõi.i.magnanimi sunt vt si Alcibiades magnanimus,& Achilles,& Aiax, qd vnũ cõe oẽs hñt,vipote iniuriati nõ tollerare iniurias. Hic.n.dimicauit.s. Alcibiades aduersus Atheniẽses,ille insaniuit: Achilles.s.ob raptã sibi a Menelao Briseidã. Hic aũt interfecit seipsum.s.Aiax. Ergo ijs oĩbus cõe ẽ iniurias nõ pati. hęc ẽ vna prima magnanimorũ coordinatio,& p hãc habet exemplũ primę cõsiderationis. Deiñ ponit exemplũ sc̃de cõsiderationis, & inqt. Iterũ in alteris magnanimis,alterius coordinationis idẽ agen dum ẽ,vt in Lysandro: & Socrate, Hiro: & Diogene: si iã indifferẽtes esse dicant i nõ mutati fortunati & isortunati. Hñt.n.oẽs hi ipasibilitatẽ circa fortunas tãq̃ cõe: hęc erat sc̃da cõsideratio. Deiñ tãgit tertiã & inqt. Hæc duo accipiẽs intẽdas q idẽ hñt illa duo accepta in vtrisq; coordinationibus, v3 qd impassibilitas q̃ ẽ circa fortunã,q̃ erat cõe in sc̃da coordinatione,& qd nõ tollerãtia cũ iniurianẽ q̃ erat cõe in prima,habeãt cõe,erit.n.illud cõe,magnanimitatis rõ. Sin aũt nihil cõmune sit, vt rei veritas est,duę vtiq; species erunt magnanimitatis, & sic indicatur tertię,& quartę considerationis exẽplũ.

Omnis aũt diffinitio vniuersalis est semper. Medicus.n.nõ diffinit salubre cuidã oculo,sed aut oĩ,aut specie determinato.

Semp.n.oẽs definitio vniuersalis est,nõ.n.in quodã oculo dicit sanabile medicus:sed aut in omni,aut in spẽ determinans.

Cõ.119. Quia dixerat nõ esse definibile ęquocũ, q̃ñ assignat cãm,qa definitio est rei vlis,mõ æquocũ nõ est res vlis. Quod vero definitio sit rei vlis exẽplo pbat,qa medicus nõ definit sanitatẽ particularẽ,sed vlem. ℭ Vel fortasse cũ assignauit regulas definitionũ nũc assignat regulã rei definitæ,asserens rẽ definitã debere esse vlem. Quia(vt inqt)nõ in quodã oculo dicit medicus sanabile cũ definit.s.Socratis,aut Platonis,sed aut i gñe quod omni cõpetit.s.hoibus.e brutis aut definit sanabile determinans in spẽ.s.hominis ergo regula est nihil definiri nisi genus aut speciem ℭ Vel(vt alijs placet) cũ Aristo.posuit regulam inueniendi definitiones, pbat regulam,& primo illã pbat ex parte termini ad quẽ,asserẽs bene esse dictum in regula, vt procedamus ad vle,quia rerũ vlium prię definitiones sunt,vt exẽplo rerum,qs medicus definit, ostendit,nõ.n.cũ definit sanabile i oculo,definit sanabile in oculo Socratis, aut Platonis, sed sanabile in animali.vel homine.

Atq; facilius est singulare diffinire quã uniuersale. Quapropter a singularibus ad uniuersalia oportet ascendere. Equiuocationes.n.in uniuersalibus magis latent,q̃ in his quæ nõ differunt.

Et facile magis est singulare definire quã uniuersale. Vnde oportet a singularibus ad uniuersalia ascendere. Etenim æquiuocationes magis latent in uniuersalibus quã in indifferentibus.

Secundo probat Aristo.regulam ex parte termini a quo. Methodus.n.qua gñis definitio iuenitur, habet duos terminos,vt visum est,ipsum genus,quod proximo textu appellauit vniuersale,& species ipsas:e q̃bus ad definitionem generis procedit colligendo commune, quod est ratio gñis,vt dictum est,Cũ ergo regulæ sufficientiam probauit ex parte termini ad quẽ,nunc pbat eius sufficientiã ex parte termini a quo,asserens bene esse dictum vt in tali regula procedamus a speciebus, qa facilius est speciem q̃ genus definire,& facit talem illationem: siue enthimema facilius est idiuiduã spẽm definire,q̃ genus. Ergo oportet procedere a singularibus speciebus colligendo commune ad vniuersalia vt habeatur tale commune,vt ratio generis vniuersalis. Antecedens assumptum probat ex eo qa ęquiuocationes magis latent in vlibus generibus, q̃ in indifferentibus spẽbus. Huius primo accepit antecedẽs & inquit. Et facilius est singulare.i.atomam speciem definire q̃ vniuersale genus hoc est añs. Dat consequens, & inquit. Vñ oportet a singularibus.s.spẽbus atomis in vlia genera ascendere colligẽdo(vt diximus in Methodo cõe omnibus illis)quod est, vt generis ratio. Deiñ probat assumptum,& inquit. Etenim æquiuocationes magis latent in vlibus gñibus,q̃ in indifferẽtibus.i. singularibus speciebus. Appellat aũt spẽs in differentia quatenus indiuidua sub his nõ differũt. nisi p accñs. Patet igitur recte esse dictũ in Methodo esse procedendũ a singularibus speciebus colligendo cõmune vt rõnẽ gñis.

ℭ Sed huic aduersatur,quod primo physicę auscultationis dictũ est. Vbi ab vlibus dixit esse ad singularia pcedẽdũ. ℭ Sed dicẽdũ illic Aristo. esse locutũ in ordine doctrinarũ totaliũ,quales doctrinę totales sunt Metaphysica, Physica, & Mathematica. Hic loquit in Methodis definitiuis,q̃ docent inuenire definitiones,& sic tollit cõtradictio. ℭ Animaduerte tamẽ Themistiũ velle Aristo.comparare inter Methodos superius assignatas. Assignauit Methodum quæ docet genus definire, & Methodum quæ docet speciem definire, comparando ergo inter has Aristoteles(vt vult Themistius) dicit species atomas facilius definire quã genera. ℭ Quã expositionem iuniores nonnulli secuti sunt, asserentes, rem hãc Aristotelem tribus rationibus probare. Quarũ secunda ponitur ibi.(Etenim æquiuocationes.) Tertia ibi.(Sicut autem in demõstrationibus.)Ego vero non video quomodo hæc expositio verbis Aristo. bene applicari posit,propterea hanc omitto.

Vt autem in demonstrationibus ratiocinandi forma, sic in diffinitionibus dilucidatas inesse oportet. Quæ quidem fuerit,si seorsum id diffiniat quispiam quod in pluribus generibus est, per ea quæ in unoquoq; dicuntur ueluti simile non omne, sed id quod in coloribus est & figuris, & acutum similiter quod est in uoce, & sic ad ipsum commune proficiscatur cauens ne æquiuocationem offendat.

Dubiũ. Te cõ 4. Solutio. the.c.14 secũ huius refutatio

Sues.sup Poste. o

Sicut autẽ in demonstrationibus oportet syllogizari in esse, sic et ĩ terminis, certum. Hoc autẽ erit, si p ea, q̃ secundũ unum qdq; dicuntur, fit in uno quoq; gñe definiri separatim, ut sile non oẽ sed in coloribus & figuris. Et acutum, quod est in uoce, et sic in cõmune erit ire cautum ne æquiuocatio contingat.

Cõ. 111. Intentio Aristo. Aliqui volunt Aristo. velle ꝓbare in definitiua Methodo esse standũ in vniuoco. ¶ Quod verbis Aristo. non bñ accommodatur. ¶ Melius ergo videt Aristo. velle hic assignare Methodũ, qua sciamus analoga ipsa definire. Cũ.n. aliquando nos spẽm aliquãdo genus, & aliquãdo analogum definimus. si assignauit Methodum pro inuentione definitionum gñis, & speciei est rationi consentaneum, vt assignet Methodũ pro inuẽtione definitionis analogi, alioqn esset diminutus ĩ Methodis definitiuis. Est ergo Methodus, vt definiat vnũ qđq; genus propria definitione, postea genera hęc sub analogo cõtenta accipiãtur sub disiũctione pro definitione analogi, aut accipiãtur definitiones generũ sparsim definitorum, ꝑ definitione generis analogi. Quã rẽ (vt Alexãder primo de ĩterpretatione, & primo priorum notauit.) Seruat Aristo. in definitione propositionis, cum inqt. Propositio est orõ alicuius de aliquo & in libro de interpretatione idẽ seruauit in definitione 1. ꝑher. cap. 4. enunciationis, inqt. ¶ Sicut autẽ in demonstrationibus oportet syllogizari inesse. s. p̃dicatum subiecto, alioqn nõ esset demõstratio, sic & in terminis i. definitionibus, oportet seruari certum. i. oportet esse talẽ, vt p ipsam dep̃hendatur certe definitum ipsum. Deinde declarat quomodo in analogo põt hoc fieri, vt ipsum definiat, & seruetur certum, & inquit. Hoc autem erit, idest seruabitur certum in analogi definitione, si per ea, q̃ secundum vnumquodq; dicunt. i. si per propria vnicuiq; generi eorum, quę sub analogo continent, sic separatim ĩ vnoquoq; genere definiri: hoc est si vnumquodq; genus sub analogo contentum per proprium ipsi definiatur. Et postea supple. p tales definitiones ipsum analogũ definiat. reponendo illas sub disiunctione in analogi definitione, huius rei exemplum affert, & inqt. Vt si quis velit simile ipsum definire, definiat nõ omne. i. nõ simile vniuersale omnibus similibus, sed simile in coloribus, & simile in figuris, per propria coloribus, & figuris, & Deinde has similium definitiones sumat in definitione similis vniuersalis. Similiter & si quis acutum voluerit definire, acutum, quod est in voce, & acutũ in sapore, & acutum in stilo prius deueniat, & sic ex his erit ire in commune analogum cautum & prohibitum ne ęquiuocatio contingat. Sic enim demitur æquiuocatio, & poterunt definitiones talium sub disiunctione assumi in definitione cõmunis analogi. Hęc videtur huiusloci expositio ¶ Philoponus autem exponit verba sed non ponit intentiones verborũ. Ideo expositiones eius non sunt vtiles, nisi ad verba.

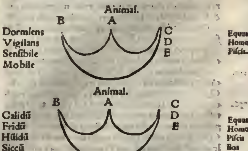
Quod si neq; differere translationibus oportet. Patet neq; diffinire oportere, aut translationibus aut hisce quæ per translationẽ dicuntur, Erit.n. necessitas ut translationibus differatur.

Si autem nõ oportet disputare in metaphoris, manifestum est neq; definire metaphoris, neq; quæcunq; dicuntur in metaphoris. Disputare enim erit necesse in metaphoris.

Cõ. 112. Quoniã Academici (vt Plato & Socrates: & Cinici vt Diogenes voluerũt res eẽ definiẽdas p Metaphoras, vnde Diogenes definit hominẽ. Homo est planta euersa. Ideo Aristo. excludens hunc modũ procedendi in definitionibus inquit. Si autem nõ oportet disputare in demõstratiuis disputationibus in Metaphoris. (Non enim præceptor cum discipulo disputat p Metaphoras) manifestũ est nec esse definiẽdũ res ipsas Metaphoris. Nam disputatio demonstratiua demonstratione: & demonstratio definitione constat, neq; quæcunq; dicũtur. s. scientificę, in Metaphoris dicenda sunt. Disputare.n. erit necesse in Metaphoris, si quę scientificæ dicuntur. Metaphoris dicantur. Modus ergo procedendi Academicorum definiendis rebus nõ conuenit.

Vt autẽ facultatem habeamus mediorum ad ea demonstrãda quæ proponuntur, peruestigare oportet, & ea quæ animãtibus apertis inspiciuntur, & ipsas quoq; diuisiones, atq; sic peruestigare oportet supposito genere communi omnium. Ceu si animalia sint ea quæ considerat, quænã omni competunt animali. Quibus sumptis rursus identidem peruestigare oportet; quæ nam cæterorum primo cuilibet insunt, ueluti si id sit auis, quæ nam omnem autem sequũtur. Et sic semper quæ nam propinquissimo cõpetunt. Patet .n. nos posse iã dicere propter quid insunt ea quæ competunt hisce quæ sub ipso communi sunt collata, ut propter quid homini competunt, aut equo. Sit autem animal quidem b, in a uero ponantur ea quæ animal omne sequuntur, his autem in locis in quibus, c, e, d, literæ designatur, animalia singula collocẽtur. Patet itaq; propter quid, a, competit ipsi, c, propter b. namq; competit. Et similiter cæteris.

Ad habenda problemata, eligere oportet, & decisiones, et diuisiones. Sic autem eligere subiectum genus, commune omnium, ut si animalia sint, & quæ considerantur, qualia omni animali insunt. Acceptis autem his, rursus reliquorum primum qualia omne sequantur ut si hoc est auis, qualia omnem sequantur auẽ, & sic semper illi proxima. Manifestum enim est, quoniam habebimus iam dicere propter quid insunt sequentia his, quæ sunt sub communi, ut propter quid homini, aut equo insunt. Sit autem animal in quo, a, b, autem sequentia ad omne animal, in quo autem sunt, c, d, e, sint quædam animalia. Manifestum igitur est propter quid inest ipsum, b, ipsi, d. propter, a, enim inest. Similiter autem & in alijs, & semper in alijs eadem est ratio.

Aristoteles hic (vt mihi videtur) ostẽdit quid sit medium, siue propter quid in problematibus. ¶ Differt autem problema ab ipsa conclusione multifariam, sed in proposito differt ex eo, quia problema non constat ex proprijs, & conuertibilibus, sed ex his, quę accidunt subiecto. Conclusio autem ex proprijs, & cũ subiecto Cõ. 113. Qõmõ differat ꝓblema & cõclusio. cõuer-

cõuertibilib. cõstat. Problema est, ꝓp qd hõ dormit: & ꝓp qd hõ vigilat. Conclusio est ꝓp quid hõ est risibilis & ꝓpter qd equus ẽ hinnibilis. Arist. ergo ondit qd sit mediũ, nõ simplr, sed in ꝓblematibus, nã mediũ in conclõnibus demrãuit. Assignat aũt ꝓ inuẽtiõe talis medij q̃tuor cõsiderationes, Prima est vt genus supponat: eorũ quorũ ꝓblemata q̃rimus: vt hois, eq, & piscis. Hoc vero supponat, aut vt cõcessum, aut ꝑ loca topica. Scda est, vt hoc genus diuidat in oia ea, q̃ sub ipso cõtinent: vel i plura eorũ, q̃ nobis cõstãt. Tertia est, vt colligant oia cõia illis, in q̃ diuisum ẽ genus. Vt si aĩal diuidit i hominẽ, equũ, & piscẽ, colligant somnus, vigilia, motus, & sensus. Quarta est, vt videat an hæc ei gñi insint, qd in illa erat diuisum, nã si illi gñi insit, iã hr ꝓp qd & mediũ in ꝓblematibus: q̃ q̃runt de spẽbus illius gñis. Erit.n. genus ipsum, vt aĩal in talib. oibus mediũ, inq. ℭ Ad hñda ꝓblemata de cõtẽtis sub aliquo, eligere oportet & decisiones & diuisiones .i. oportet genus diuidere i oia, vel plura q̃ sub ipso sunt, hęc fuit scda cõsideratio. Sic ãt eligere oportet genus omniũ cõe, vt sit subm atq; concessum, vel aliũde inuentũ. Hęc erat prima cõsideratio. Innuit ãt tertiã in exẽplo, qd subscribit, et inqt. Vt si aĩalia sint & q̃ cõsiderant .i. si spẽs aĩalis sint ea quorũ ꝓblemata q̃runt. oportet sup. eligere q̃lia oi aĩali insunt, ẽ ergo tertia cõsideratio, vt facta gñis diuisione cõsiderent qualia cõia sint, q̃ his oibus insunt, q̃ aĩal diuidebãt. Prętermisit quartã, qa satis ex his trib. hr. Nã si hñtur cõia, q̃ oibus spẽbus cõpetũt. statim cognoscit ꝙ illa insunt gñi, q̃ in talia diuidebat, & ꝑ consequẽs hr mediũ, & ꝓp qd in ꝓblematibus, q̃ de cõtentis sub aĩali q̃rebant. Docet eodẽ mõ esse agendũ ꝑ diuisionẽ alicuius eorũ, quæ sub gñe continebant. Verbi cã, ipsius auis: q̃ sub aĩali cõtinet: nã si q̃rimus ꝓblemata de cõtentis sub aue, oportet auẽ diuidere in coruũ, & picũ & sturnũ, & id genus, & deinde colligere cõia his omnibus, & illa attribuere aui, nã auis erit mediũ, & ꝓp quid in spẽbus auis, de quibus ꝓblemata q̃runt. Idẽ in cæteris agendũ est, donec venerimus ad spẽm atomã, q̃ vlterius in spẽs nõ est diuisibilis: inqt. ℭ Acceptis aũt his: sup. de gñe cõi, & assignatis his cõsiderationibus ꝓ inuentione medij in spẽbus supmi gñis, rursus reliquorũ: q̃ genus diuidebãt, oportet diuisionẽ facere & q̃rere q̃lia primũ oẽ sequant .i. q̃lia sunt q̃ sequunt primũ oibus cõe. Vtpote ꝑ tot & siles cõsiderationes, vt si hoc qd vlterius subdiuidit, sit auis, q̃lia sequãtur oẽm auẽ, & breuiter ita agẽdũ est, vt egimus in prima diuisione. Et sic eligere opz & diuidere semꝑ illi ꝓxima, nã sic faciẽdo hẽbimus iã dicere ꝓp qd sequẽtia siue accñtia insunt his, q̃ sunt sub cõi. Exemplũ affert, vt ꝓp qd homini: aut eq̃ insunt. Disponit aũt terminos, vt res facilius deprehẽdat, & inqt. Sit autem animal in quo a.b. aũt sequẽtia ad omne animal. In quibus aũt sunt .c.d.e sint quædã aĩalia, vz hõ, equus, piscis qbus patebit q̃ ob cãm ipm b. insit ipsi d. nã ꝓp a. inest. Silr ãt fieri põt & in alijs ꝑ diuisionẽ & subdiuisionẽ, nã sꝑ in alijs est eadẽ rõ. ℭ Quo vero ad verba attinet dixit decisiones, & diuisiones, vel qa alterũ alterius ẽ expõ, vel qa res põt diuidi, & decidi diuidit ꝑ partes subĩtiuas, deciditur ꝑ integrales. Mõ animal põt esse mediũ iã ad spẽs, cũ diuiditur ꝑ partes subĩtiuas, & accipiunt cõia omnibus partibus subĩtiuis, q; ad species cum diuiditur per partes integrales. Et accipiuntur cõia omnibus illis

Verborum expositio.

partibus, cũ.n. animal diuiditur per membra cõia omnibus membris sunt calidũ, frigidũ, humidũ, & siccũ, Modo hoc de omnibus animalis speciebus possunt demõstrari per ipsum animal: vt in exemplo patet.

Eadẽ aũt est semper et in alijs rõ, atq; nunc sic dicimus ꝑ tradita nobis nomina cõia rebus. Oportet autem nõ solum in his ipsis dicto modo considerare, sed ẽt si aliquid aliud uideatur cõmune rõpetens, et idipsum accipere, deinde sumere & ea quæ ipsum sequuntur, & ea quæ hoc sequuntur ueluti cornigeris competit eritum habere, superioribusq; uacare dentibus. Sumãtur igitur hæc, & rursus accipiẽda sunt ea quibus cõpetit, sequiturq; gerere cornua. Patet.n propter quid illis cõpetunt ea quæ diximus. Nam ob idipsum illis inerunt, quia cornua gerunt.

Nunc quidẽ igitur scdm ea, q̃ aßignãtur cõia noĩa dicimus. Oportet aũt nõ solũ ĩ his cõsiderare, sed ẽt si aliqd aliud uidetur cõe exñs accipientẽ. Postea quæ nã hoc sequitur. Et qualia hoc sequuntur. Vt cornua habentia habere omasum et nõ bidẽtia eẽ. Itẽ habere cornua, quæ sequitur. Manifestũ est.n. propter quid in illis est, quod dicatur. Propter id.n. q; cornua habent, inest. Tex.13. Echinon Omasum. αμφόδοντα Bidentia. Vtrinque dentata.

Themistius expõit (vt mihi vr) alio mõ cæteris. Posset.n. qs q̃rere, si genus, qd dictũ est esse mediũ in ꝓblematibus, nõ hẽat nomẽ, qd agendũ erit. Quærũt.n. solent hæc ꝓblemata in naturali scia, ꝓp qd bos ceruus, & capra nõ sunt bidẽtia .i. vtrinq; dentata, & ꝓp qd hñt multiplicẽ ventrẽ, vbi patet genus proximũ, qd est cõe illis non hre nomen. Aĩal.n. nõ est illis ꝓpriũ genus. sed remotũ. Quærit ad qd recurrẽdũ erit. Rñdet Aristo. (vt Them. interpretat) esse recurrendũ ad cõem passionẽ, q̃ illis cõis sit, qualis est cornigerũ esse. Nã talis passio erit mediũ, & ꝓp quid in talibus mõ seruent cõdõnes, quas in considerationibus diximus, videlicet: vt subra de q̃bus q̃runtur, sub tali passione sint, & quæsita cõpetãt oi tali passioni. Erit.n. tũc talis passione mediũ conueniẽs in talib. problematibus. ℭ Philoponus vero & Thom. nõ ab rõne asserunt Arist. velle Methodũ dictã ampliare non mõ ad genus noiatũ, sed ad genus proprio noie innominatũ. Nã siue nominatũ sit genus antiquo, & cõsueto noie, siue nominatũ nouo, & incõsueto noie mõ sit cõe oibus subiectis: quorũ q̃rimus problemata, & illa q̃ quęruntur, cõpetat oi tali generi, semꝑ est cõueniẽs medium, & ꝓp quid in talibus problematibus, inquit. ℭ Nunc qdem igitur ẽm ea, q̃ assignant antiqius cõia gñum noia Methodũ dicimus. q.d. hactenus de Methodo qñ gña hñt assignata cõia noia, & antiqtus appropriata. Sed extendo Methodũ. Oportet accipientẽ ꝓblemata nõ solũ cõsiderare dictã Methodũ in his gñib. qbus assignanũ iã est nomẽ, sed ẽt gñibus, qbus non assignatũ ẽ antiqtus nomẽ. Si aliqd tale .i. mõ aliqd tale vr oibus illis, de qbus q̃rimus ꝓblemata, cõe exñs, cui nomen assignatũ nõ sit, sed de nouo factũ. q.d. mõ tali gñi cõpetat oẽs considerationes, q̃rũ pria erat: vt sit cõe oibus eis: q̃rũ ꝓblemata q̃runt. Deiñ replicat scdam considerõnẽ, & inqt. Postea q̃ nã sint illa q̃ hoc cõe genus sequat: hoc est, & mõ aliq̃ spẽs sint: q̃s tale genus innoiatũ sequat. Replicat tertiã: cũ inqt. Et q̃lia hoc sequant .i. & modo aliq̃ cõia q̃lita sint, q̃ hoc innoiatũ genus sequunt q.d. eadẽ est Methodus in gñe innominato. Si sit cõe aliqbus, & aliq̃ contineantur sub illo, & sint quędã accñtia illi cõi competentia. Nã his stantibus Methodus eadẽ est in gñe nominato: & innominato. Exempla ponit, & inqt. Vt sunt hæc problemata: quorũ primũ est corni-

Cõ.134. expõ the.

Expõ Phi.

gera hr̄e omasum,siue simplicē ventrē. Secundū est, & cornigera non esse amphodota.i.bidentia,siue vtrinq; dētata. Vel intellige sic & melius:vt sit exēplū conside rationū.q.d.si illud cōe genus,cui non est nomen assignatū:sic cornigerū,& q̄siuū cōe omni tali sit hr̄e omasum.Ad oē.n.cornigerū sequit̄ hr̄e omasum,& sit aliud quæsitum omni tali competens non bidentia esse.Item hr̄e cornua,siue cornigerū esse,q̄ nā sequitur.i.& aliquę spēs sint:quibus competit esse cornigerū. Nā si cornige rū sit tale cōe(vt dicit prima consideratio)& hr̄e omasum & non bidentia esse sint quęsita,quę tali cōi insunt (vt est secunda consideratio)& sint aliquæ spēs sub tali genere,quod nouo nomine dicitur Cornigerum(vt est tertia consideratio) Methodus erit q̄ cornigerum sit medium in talibus quęsitis,& hoc dicit.

Manifestū est.n.his sic stantibus,pp qd est,quod dr̄.i. quod q̄ritur,vt pp quid bos,ceruus:& id genus habeāt omasum,& bidentia non sint. Propter id.n.qd cornua hn̄t.i.qa cornigera sunt,inest eis hr̄e omasum,& non bi dentia esse Sint in a.hr̄e omasum,& bidentia non esse: in b.cornigerū in c.bos ceruus,& ouis. Hæc quo ad ex pōnem. ¶ Quo vero ad verba attinet verbū omasum græce esse ἐχῖνον Echinon,qd interpretatur Argyropolus Ericium Theodorus vero in lib.de ani. Omasum. Vnde Philoponus inquit.Echinū dicit vnū ex tribus ventris receptaculus,quē ventrē nominare consueuerunt multi.Q ua rōne fit,vt nō bene dicat:q velint cor nigera hr̄e tres ventres.Non.n.ex anatomia eorū taliū visi sunt.Sed vnus est taliū venter,tribus receptaculis, q̄si vasculis dissectus, quorū receptaculorū vnū Echinō dr̄.Hūc Theodorus omasum latine dicit.Argyropl lus Ericiū:forte quia est sīle ei animali,quod Erinaceū dr̄,vel aliā ob cām.¶ Alij dixerunt in ventrē taliū ani malium q̄tuor esse receptacula:quorū aliud Cæliā,latinę ventrē,aliud Cecryphalum latinę arsineum siue reti culum,omasum aliud,qd græce echinum, ab omasum, aliud quod græci enystrum appellarunt. Quod an ita sit tertio de partibus aialiū quæraī, aut ex anatomice. Satis aūt nobis sit,chinū esse receptaculū vnū ex eis esse,quę sunt in ruminantiū ventre, Philoponus & Themistius exposuerunt.Habuerūt aūt hęc aialia omasum atq; multiplicē ventrē:qa caruerunt dentibus , vt possint ruminare cibū.Caruerunt vero dentibus,qa materia dentiū fuit transmissa ad cornua.Nō.n.pōt duo natura æq̄liter agere,iō materiā dentiū superiorū trāsmisit ad cornua.Hæc Aristot.libris de animalibus longius.

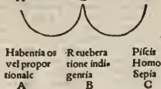
Verborum expositio. Echinum quid.

κοιλία κεκρύφαλον ἐχῖνον ἤνυστρον

Et insuper alius modus peruestigandi per similitudinem rōnis.Non enim potest unum quidpiam idem sumi quod quidē sepium & spina & os appellare oportet.Inerunt autē & his atq; sequentur aliqua,quasi talis sit una quædam natura.

Amplius alius modus est secundum analogum eligere. Vnū enim accipere non est idem.Hoc autem est uacare sepium: & spinam,& os.Sunt autem quæ sequuntur & ad hæc tanquam una quadam natura tali existente.

Sepiū est os sepie, vt exponit Philop. & The.

Sepiū spina. Os.

Secūdo ampliat dictā Methodū ad analogū mediū. Quærunt.n.aliq̄ ,pblemata s̄m analogū hoc pacto , pp qd piscis hēt spinā,& hō os,& sepia sepiū, ideo vult me diū in talibus esse analogū & p eandē Methodū , & tot cōsiderationes reperibile. Oportet.n.inuenire aliquod cōe analogū,vt reuerberatione idigere,analogū,ad qd sequatur illud.verbi cā sit,analogū reuerberatione indi gere b.hr̄e os,vel proportionale a.c.vero sit hō , piscis &sepia patet mediū esse analogū,& q̄siū sīr,inqt. Amplius alius modus est sup.iueniēdi pp qd i analogis,s̄m analogum mediū eligere & qa dixit aliū esse modū, ne quis putet hunc modū esse aliū s̄m formā addit vnū.n. accipere non est idē,sed oportet sup.vacare qd quærit sepiū,& spinā,& os,vel vno noīe os,aut proportionale osi. Sic igit̄ non differt Methodus in analogis quęsitis,& vniuocis quo ad formā,sed solū quo ad materiā quia alia sunt analoga,alia vuiuoca. Forma tn̄ inuestigandi mediū in talibus q̄sitis analogis est,vt q̄rebamus in vniuocis. Addit ea q̄ sequuntur ad hęc.s.ad os, sepiū & spinā,nō proprię vna,sed quasi quādā natura vna tali existente. Ex his vult hr̄e in quæsitis analogis media esse analoga,tn̄ eadē Methodo repiri. ¶ Aiaduerte vt Philo.innuit.Idē posse esse q̄siū & mediū. Reuerberatione.n.indigere pōt esse q̄siū. Possumus .n.q̄rere q̄re piscis,hō,& sepia,reuerberatione indigēt,& tunc dicecemus,qa eorū carnes sunt porosę,cū.n.carnes sint porosæ,nisi hæc sit spūs reuerberātia exhalarēt tādē spūs. Pōt ēt esse mediū , q̄rimus.n.q̄re piscis hēt spinā , & hō os,& sepia sepiū.Dicemus qa indigēt reuerberatiōe spirituū ad intra. Propterea Arist.ait,cū talia q̄sita sint analoga,non.n.os,spina & sępiū , conueniunt in vno gñe, sed in vno proportione,iō oportet mediū esse analogū.Sumat ergo mediū analogū,ad qd sequit̄ q̄siū analogū.& sic modus est eadē s̄m formā, s̄m materiā alia.

Cō.125.

Quæsitum medium pōt esse idem.

Eadē autem sunt nonnulla eorū quæ proponuntur multipliciter.Quædā enim ex eo sunt ea,quia medium idem habent, uelutí quia sunt omnia antiperistasis. Atq; horum nonnulla sunt eadem genere quæcūq; differētias habēt,ex eo quia sunt diuersorū,uel alio modo. Vt propter quid resonat,aut propter quid apparet, & propter quid iris existit. Vniuersa enim hæc idem sunt propo situm genere,omnia nāq; sunt plane reflexo,sed specie sunt diuersa.Quædam autem differunt,ex eo quia medium est sub alio medio,ueluti propter quid nilus decrescente mense magis affluat aquis,quia mensis decrescens similis magis hyemis est. Propter quid mensis decrescens similis magis hyemis est , quia luna decrescit.

crescit. Hæc enim sic inter sese habent, ut patet.

Eadem autem problemata sunt, quæ quidem idem medium habent ut quoniam omnia antiperistasis sunt, horum autem quædã genere eadẽ sunt, quæ habent differentias, aut quæ aliter sunt, ut propter quid resonat, aut propter quid apparet, aut propter quid iris. Omnia enim hæc unum problema sunt genere. Omnia enim repercußio sunt, sed specie altera. Alio autem ex eo quia medium sub altero medium est differunt problematũ, ut propter quid nilus deficiente mense magis fluit: propter id quod himealior est deficiens et propter quid himealior est deficiens propter id quod luna deficit. hæc enim sic se habent adinuicem.

Com. 126. Continuatio. Hactenus de ipso pp quid in problematibus. Nunc q̃ dicantur ꝓblemata eadẽ, & quot modis dicant̃ eadẽ, exponit, & inqt. ℭ Eadẽ ãt ꝓblemata sunt, quę, qdẽ idẽ mediũ hñt. Verbi cã, vt si oia sint antipistasis, & tu intellige in p̄dicatione cãli. i. pp antiperistasim, dr̃ ãt græce, antipistasis, latine cõtra pulsio, & de verbo ad verbũ contraria circunstatio. Si ergo sint aliq̃ ꝓblemata, quorũ omnium mediũ est antipistasis, hæc dñr eadẽ. Deinde quot modis eadẽ dicant̃. exponit & inqt. Horꝫ ãt q̃dã gñe eadẽ sunt q̃dã sunt eadẽ subalternatiõe. Exponit ãt, quę gñe eadẽ sunt, & inqt. Eadem gñe sunt, quæcunqꝫ habẽt dr̃ias, aut quæcunqꝫ aliter sunt. i. q̃uolibet diuersa, mõ alterũ sub altero nõ collocet̃. Exẽplũ ponit & inqt. Vt propter quid resonat locus iste. i. ꝓpter qd in hoc loco fit echo, & pp quid apparet. s. i speculo imago, & propter quid in nubibus est iris. Omnia. n. (vt inquit.) Hæc vnũ problema sunt gñe, quia oia. repercussio sunt. i. propter repercussionem. Echo. n. repercussio vocis est. imago repercussio spẽi visibilis. Iris repercussio in luminis, verũ altera sunt spẽ, vt patet. Deinde exponit, q̃ dicant̃ eadẽ subalternatione, & inquit. Alia vero de numero problematũ eadẽ sunt subalternatione: ex eo quia dr̃unt p̄ hoc q̄ mediũ est sub medio. Exemplũ, vt propter quid nilus deficiente mense. i. in fine mẽsis fluit, & inundat, pp id quod himealior est deficiens mẽsis, & pp quid himealior est deficiens mensis, pp id quod luna deficit. nã deficiente lumine, deficit calor, q resoluebat pluuias. Hæc. n. (vt inqt) ꝓblemata sic se hñt adinuicẽ in subalternatione.

Dubiũ. ℭ Sed q̃res q̃re nõ posuit nec docuit īuenire mediũ in q̃õnib. si est, & qa est.

Solutio. ℭ Et dicẽdum, quia si est ad qd est, & qa est ad ꝓpter qd est reducunt̃. Vel qa si est, & quia est nõ sunt sciẽtificę q̃ões. Sępe. n. per sensus terminant̃.

alia dubiũ. ℭ Vlterius dubitabis ẽt nõ vñr ꝓblemata eadẽ esse pp mediũ. Est. n. mediũ extra extrema problematis.

Solutio. ℭ Et dicẽdum problemata aliq̃n differre rõne materię q̃ est cõpositio terminorũ. Aliq̃n rõne formę, nõ qdẽ p̄ficiẽtis, sed declarantis esse, & sic propter media differunt, & propter media conueniunt.

Ambiget autẽ quispiã de cã & de eo cuius est causa: & ne tũ cã, cũ est id cuius est cã ueluti cũ frondes decidunt, est ne tum ipsa cã defluendi frõdes latitudo inq̃ foliorũ, si idipsum illius sit cã.

Tex. 25. *De cã autem, & cuius causa est. Dubitabit aliquis, utrum cũ cãtum est, & causa est (ut folio fluit) aut deficit, & causa deficiendi, & folio fluendi erit, ut si hoc est, lata habere folia. Deficere autem huius, quod est in medio esse.*

Com. 127. Expositio Tho. Thomas exponit Arist. velle q̃rere de mutuo coexistentia effectus cũ cã, vtrũ patet cã exñte effectus sit, & econtra effectu exñte cã sit.

Qualis expositio. ℭ Sed hęc expõ ambiguã vr̃. nã Arist. q̃rit solũ vtrũ effectui existente cã sit. vtrũ vero causa exñte, effectus sit. Aris. nõ q̃rit. Præterea Aris. q̃siuit, & dissoluit hoc problema, cũ q̃siuit, vtrũ cã & effectus simul sint. Declarauit. n. agentẽ & materiã non simul esse cũ effectu. Formalẽ vero & finalẽ simul esse.

Expõ Phi. ℭ Quare exponit Philop. solum verum exñte effectu cã, sit cõtra vero nõ quærit.

Refutatio ℭ Sed hæc expõ licet conueniat verbis his, nõ tñ conuenit exemplis inferius exponendis.

Propria expositio. ℭ Ideo arbitror verba hęc esse supplẽda hoc pacto. ℭ De cã ãt: & de eo, cuius est aliqua cã, hoc est de cã, & effectu dubitabit aliquis. Verũ cum causatũ est, est & causa, & sup. ecõtra cũ cã est. erit & causatum. Vt si folio fluit aliquid. s. vitis, aut deficit. s. luna, erit & deficiendi causa, & folio fluendi cã, vt si hoc est. s. folio fluere, sit lata folia habere, deficere autem si sit: supp. sit terrã esse in medio. Subaudi & ecõtra, si sit terra in medio, sit lunã deficere, & si sit folio fluere, sit lata folia habere. Si ergo verba sic legantur suppletorie, qõ est de mutua coexistentia cãę & effectus. Cũ vero Philo. dicebat hanc q̃õnẽ superius fuisse motam, & dissolutam. Dicemus alia forma fuisse superius quæsita, & alia forma hæc quæri, superius. n. quærebatur de mutua coexistentia effectus & cãę s̃m rẽ. Hic vero s̃m syllogisticã conuersionẽ. Præterea hĩ copiosius rẽ attingit, ibi breuius. Quare cũ Thoma expono Aristo. velle q̃rerę de mutua effectus & cãę coexistentia. Nã verba legenda sunt suppletorię, ut in exẽplis patebit.

Themi. 2. Soło phi. huius c. 30. ℭ Themistius uir doctissimus in sua Paraphrasi sic tẽxtũ legit, cũ inquit. Ad hęc ambigat q̃spiã de cã, & eo cuius est cã. Et exponit verba, & inqt, cãm, ipsum mediũ voco. Id cuius ẽ cã, cõclõnẽ. Nunquid in cõtrariũ cõmeet conclõne posita vel medium afferat̃. Ecce quod quęrit vtrum demrõ sit reciproca ab effectu in causam, & a causa ad effectum.

Vel cũ deficit luna, est ne tũ interpõ terræ nã si nõ est aliqua alia, erit ipsorũ causa. Sin simul sunt cã, & id cuius est causa ceu si intercedit terra, deficit luna, aut si latitudo est foliorum defluunt frondes, tum mutuo profectæ demonstrabuntur.

Si enim non est aliqua alia erit causa ipsorum. Si uero causa sit simul & cãtum, ut si in medio est terra, deficit, aut si latum est folium folio fluit. Si autem sic est, simul utiq; erunt, & demonstrabuntur per inuicem.

Com. 128. Cum mouit q̃õnẽ. Hic argumẽtat̃ pro vtraqꝫ sui parte & lege sic vba. ℭ Si. n. nõ est. s. mutua cãę & effectus coexistentia, ipsorũ effectuum aliqua alia cã erit, & ipsi effectus erunt alterius cãę. Pro altera parte sic.

Tex. 6. Si vero cã sit simul & causatum. s. conuersim coexistentes, vt si in medio est terra, deficit, & econtra, si deficit, in medio est terra, aut si latum est folium, vitis folio fluit, si inq̃ sic conuersim coexistant, simul vtiqꝫ erunt, & demonstrabuntur p̄ inuicem circulariter, quod est reprobatũ primo huius. Quare qõ pro vtraqꝫ sui parte est ambigua. Nã si effectus & causa mutuo nõ cõuertuntur erit effectus sine causa, vel causa sine sui effectu. Si autem conuertuntur, erit circularis demonstratio.

Sit. n. a. frondes deponit d. planta cuius sunt folia lata c. uitis. Si igitur a. cuilibet cõpetit b. Omnis. n. planta cuius folia sunt lata frõdes deponit b. uero c. ipsi competit. Latas enim frõdes quælibet uitis habet a. etiam ipsi c. competit. Omnisq; uitis frondes suas deponit. Atq; causa b. medium est, ut patet. At licet etiã per foliorum defluxum lata uitem habere folia demonstrare. Sit. n. d. lata habere folia, abijcere frondes e. uitis autem f. e. igitur cuilibet inest f. Omnis. n. uitis abijcit suas frondes d. uero cuilibet competit t. omnis nanq; planta quæ frõdes deponit habet folia lata.

omnis ergo uitis habet folia lata. atq; cā est foliorum defluxus.

Sit enim folio fluere in quo a. Latifoliū in quo b. Vitis uero in quo c. Si igitur inest ipsi b. a. Omne enim latifolium folio fluit c. autem inest b. Omnis enim uitis latifolia est, & a. inerit c. Omnis uitis folio fluit. Causa autem est b. medium. Quod autem & latifolia uitis sit, est per id, q. folio fluit, demōstrare. Sit enim d. quidem latifolium e. autem folio fluere. Vitis uero in quo z. ipsi igitur z. inest e. Etenim folio fluit omnis uitis. Ipsi autem e. inest d. Omne enim fluens folio est latifolium. Omnis itaq; uitis latifolium est. Causa autem est folio fluere.

Folio fluens　　Latifolium　　Vitis
A　　B　　C

Latifolium　　Folio fluens　　Vitis
D　　E　　Z

Cō.129. Deduxit ad hoc absurdum demrōnē esse circularē, si per inuicē causa & effectus demrārentur. Nunc qūo fieret hæc circularis demrō per exempla ostendit. Vbi causa & effectus in demonstratione conuerterentur, & inquit. ¶ Sit. n. folio fluere in quo a. latifolium vero sit in quo b. vitis aūt sit in quo c. terminis sic cōstitutis. Si ipsum a inest ipsi b. medio, vt rei veritatem inest. Nam oē latifoliū folio fluit. Ipsum autem b. inest ipsi c. vt rei veritate inest, nam ois vitis latifolia est, cōclō erit, q & a. inerit ipsi c. Quia omnis vitis folio fluit. In hoc syllō causa est b. mediū, effectus siue passio est a. folio fluere c. vero subiectū passionis, quare demrō erit p causam. Deinde ponit exēplū demrōnis, quæ est per effectum, & inquit. Quod aūt & latifolia vitis sit, est per id quod est folio fluere demrāre, & sic demrō erit p effectū constituit vero sic terminos, & inquit. Sit enim. d. quidē latifoliū e. aūt folio fluere. Vitis verò sit in quò z. igitur terminis sic collocatis, ipsi z. inest e. Etenim folio fluit omnis vitis. Ipsis aūt e. inest d. oē. n. folio fluens est latifolium. Omnis itaq; vitis latifolium est, causa aūt est folio fluere, qua concludet vitē esse latifoliā. Et ita vr̄ circularis demrō, qa in prima latifoliū est causa cōclōnis. In secunda folio fluere est causa conclusionis.

Verborū expositio. Cur arbores hītes paruissima folia cōtinuo virent & cū difficultate defrondescunt & cur habentes lata ecōtrario.

¶ Quo vero ad verba attinet. Verbū folio fluere græce est φυλλοῤῥοεῖν. Latinis diceretur defrondescere. Sunt vere stirpium aliæ lata folia habentes (vt ficus, pirus, vitis, & id genus). Aliæ vero angustiora folia habētes (vt oliuæ, pinus, & id genus). Quæ folia angustiora habent (vt inquit Theophrast. in lib. de stirpib.) perpetua coma virent, ,ppter pinguedinē atq; oleaginitate, quę viscositatē facientes. cū difficultate defrondescunt. Quę vero folia lata habent, facile defrōdescunt, ex eo quia cito perdunt frondium humorem. Vnde & Aristo. postea asserit hæc defrondescere ob arescentiam succi, ob magnitudinē enim foliorum in talibus desiccatur succus. Ex his patent tum verba, tum exempla.

Quod si fieri nequit, ut sint sibi mutuo cāe, cā nāq; prior est eo cuius est cā, & deficiendi quidē causa est in medio terrā esse. huius autem non est causa deficere lunam atq; demōstratio quæ fit p causam: est propter quid: demonstratio uero quæ non p causam fit, est ea qua quidpiam tantū esse ostenditur. Qui per defectum terram in medio esse percepit: is scit quidem idipsum esse propter quid aūt est non cognoscit. Atq; deficere lunam non esse cām ut sit in medio terra: sed econtra cām esse, ut deficiat luna: inde perspici potest. In rōne nāq; deficiendi inest in medio terrā esse. Quare patet p hoc illud, sed non p illud hoc īnotescere.

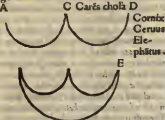
Si autē nō cōtingit cās esse adinuicē (causa enim prius est eo, cuius est causa) & deficiendi quidē est causa. Terrā esse in medio: eius quod est, in medio terram esse non est causa deficere. Si igitur per causam demōstratio est, propter quid est. Si autē non per causam, ipsius quia est. Quoniā quidem terra in medio est cognouit. Propter quid autem non. Quod autē deficere non sit causa in medio essendi sed hoc deficiendi manifestum est. In ratione enim deficiendi est, quod est in medio. Quare manifestū est q. per hoc illud cognoscetur, sed non hoc per illud.

Secundū expōnem Themistij, & Philop. hic Aristo. soluit, licet expositor solutionē acceperit proximo textu. Est aūt solō demonstrationē circularē non esse: qa tunc folio fluere esset effectus latifolij, & causa eiusdem cōcedit tñ causam effectum & effectū cām demonstrari posse, verum nec eodē gñe demonstrationis, nec eodem gñe cognitionis. Nā cum demonstratur effectus p causam, demonstratio est propter quid, & cognitio est rei, & conclōnis. Cum e contra per effectum demōstratur causa, demonstratio est qa, & cognitio est conclōnis tm̄. Est āt hęc solutio ex Hypothesi, ideo inqt. ¶ Si aūt non cōtingit causas esse sibiinuicē cās, vt est rei veritas in eodem gñe causæ, qa causa prior est eo, cuius est cā, hæc est Hypothesis. ideo infert, & deficiendi quidē cā est terrā esse in medio, eius vero quod est in medio terrā esse, nō est causa deficere, sed effectus. Tunc vltra ,pcedit ad dr̄ias demrōnū, & inquit. Si igitur demrō p causam, est demrō pp quid, demonstratio vero nō per causam, demonstratio est quia est, sequit ex hoc vt terrā esse in medio cognouit, qm̄ est propter quid aūt nō cognouit. Ergo prima dr̄ia est, q demrō p causam est in gñe demonstrationis pp quid, demonstratio per effectum in gñe demonstrationis quia, hæc est prima dr̄ia. Deinde exponit secūdā, & inqt, q āt deficere nō sit causa fm rē essendi in medio, sed potius econtra hoc. s. esse in medio cā est deficiendi. manifestū est. Nā in definitione defectus ponit esse in medio, & cum nihil ponatur in definitione, nisi cā, erit esse in medio cā fm rē defectus. Ex hoc dat secundā dr̄iam, & inquit. Quare manifestū est q p hoc illud cognoscetur fm rē. s. p esse in medio cognoscet defectus. Sed non hoc. s. esse i medio p illud. s. per ipsum deficere, & sic secunda dr̄ia est q in demonstratione p causam mediū est cā cōclusionis & rei. In demonstratione p effectum medium est causa conclusionis, & non rei. Et sic non est absurdū causam effectum causam, & effectum causam demonstrare, qm̄ nec est idem demonstrationis genus, nec eadē cognitionis species hoc pacto (vt mihi videtur) Them. exponit.

An fieri pōt, ut unius plures sint causæ. Etenim si sit, ut idem primo de pluribus prædicetur. Sit a. quod quidem tam b. quā c. competat primo, quorum alterū insit d. alterū ipsi cōpetat e. Inerit igitur ipsum a. illis utrisq; e. inquā & d. Atq; ut insit quidē ipsi d. cā est ipsum b. Vt cōpetat aūt ipsi e. cā est ipsum c. Quare si cā est, necesse est & rē esse. Si uero res est. non est necesse id esse quod est causa. sed causam quidem: esse non tamen omnem.

An

An contingat unius plures esse causas. Etenim si est idem de pluribus prædicari, primo sit a. ipsi b. primo inexistens c. alij primo: & hæc insint ipsis d. e. inerit itaq; a. ipsis d. e. Causa aūt q. a. insit ipsi d. quidem: est b. Ipsi uero e. est c. Quare cū causa sit: necesse est rem esse. sed res cum sit, non necesse est id omne esse quodcunq; causa est. sed causam quidem non tamen omnem.

Com. 131. Hactenus egit de mutua causæ atq; causati coexistẽtis. Nunc quærit secundo an huius effectus pñt eẽ plures causæ. Quæ qō si quęrit ẽm diuersum genus causæ, dubia minime vr̃. Nemo.n. dubitat eiusdem statuę esse effectricẽ cām Phidiā, materialẽ. Et formalem. Cæsaris figurā. Finalẽ vero memoriā. Quærit ergo (vt Philop. vr̃) an eiusdẽ effectus spẽ esse possint diuersę causę spẽ, (expō phi.) quę tñ genere eadem sint. Venit aūt ad hanc qōnẽ Aristo. (vt Philo. innuit) ex eo quia in solōne ꝓxime q. fecerat enthimema tale. Si cā cū effectu non cōuertitur, accidit eiusdẽ effectus plures esse causas. Et qm̄ nō exposuit an eiusdẽ effectus plures esse cās sit absurdū vel ne, ꝓpterea q̄rit an eiusdẽ effectus plures posssit esse causę, ondẽs quō possunt, & quō nō possunt, hoc pacto Philoponus colligat qōnes hasce. ❡ Ego vero dicerẽ qōnem (Propria expositio.) hanc esse ꝑ se in hoc libro perscrutabilẽ, propterea siue cū precedente colligari possit, siue non erat Arist. necessarium illā hoc libro disputare. Et quidẽ loco hoc, cum hic agat de causis, inquit. ❡ An cōtingat vnius eiusdẽq; effectus plures causas esse. s. spẽ differentes. Rn̄det, & inquit. Etenim. q. d. affirmādo cōtingit, si est idẽ effectus de pluribus p̄dicari primo. Q. d. cōtingit esse eiusdẽ rei plures cās, mō p̄dicet idẽ effectus de plurib. subtis, verbi cā. Longęuū de cornicæ, ceruo, & elephāto, nā hęc cōcesso alia cā p̄dicat lōgeuū de cornice, alia de ceruo, elephāto. De cornice.n. p̄dicat longæuū ex eo qa cornix est aial siccū, melancholicū. q̄si terreū, & fixę naturę. De elephanto vero ex eo. qa est aial carẽs cholera quę est in cęteris animalibus cā corruptionis in humoribus ꝓpter facilẽ eius motū: & ita cā mortis (vt exponūt Philo. & Them. etiā de ceruo) An vero hæ sint causæ longeuitatis talium aīalium, in lib. de ani. inuestigetur, satis ēt nobis sit accipere eiusdẽ rei posse esse plures cās spẽ, cum illa res p̄dicet de subiectis specie differentibus, nā cū prædicet de diuersis subiectis spẽ, eadẽ causa nō poterit de illis prædicari. Affert aūt exēpliū & disponit terminos, & inquit. Sit a. s. longæuū ipsi b. primo inexistẽs. s. animali sicco. Et sit etiā alij. s. c. primo inexistens idest animali charenti cholera, ita vt longeuum vtrisq; insit. Et hęc duo. s. siccū, & carens cholera insit ipsis d. e. siccū quidẽ cornici, carens cholera ceruo, & elephanto. Terminis sic dispositis a. longeuum inerit ipsis d. e. cornici & elephāto: & erit cā: qua longeuū a. inest ipsi d. quidẽ, hoc est cornici b. quidẽ. i. siccū esse. Ipsi vero e. elephanto cā qua longeuum inest, erit c. hoc est carẽs cholā. Et ita patet eiusdẽ rei esse plures causas spẽ, si eadẽ rei prędicatur de pluribus subiectis specie: & qm̄ eādem rẽ p̄dicari de pluribus subiectis specie perspicuum est: etiā eiusdem rei plures esse causas perspicuum erit. Ex his infert tale corolariū, ꝙ quotiescunq; idem effectus pluribus subiectis inest, qui habet plures cās. semp qn̄ altera eius effectus cā oibus illis subiectis inest oibus illis inerit idem effectus, vt si cornici, & elephanto inest siccū aial esse, inest vtrisq; esse lōgeuū. Cōtra vero nō. Nō .n. si vtrisq; lōgeuū esse insit, vtrisq; inest siccū aial esse. Ergo ex cā seqtur effectus vlr̃ in oibus: in quibus causa reperitur, non aūt ex effectu sequit cū omnis, in quibus effectus reperitur, quia ex effectu habẽte plures causas non sequit nisi altera earū sub disiunctione, inqt. Quare cum cā sit. s. in omnibus subiectis: in quibus reperiri pōt, necesse est rẽ esse in illis oibus, & oẽm effectū esse, sed res, cum sit in illis oibus, non necesse est id oẽ esse, quodcunq; cā est eius effectus sed necesse est cām sup. aliquā esse in illis, vt siccū aial esse, vel carens cholā, nō tñ oẽm hoc est vtraq;, vt.n. dicebamus ab effectu habẽte plures causas, nō omnis causa sequitur, sed altera. Ex his patet & secundæ. q. determinatio: & corollarium.

At si semp id qđ proponitur uniuersale est, causa quoq; tota quedā est. & id cuias est causa uniuersale ēt est. Veluti folijs spoliari: toti cuidam inest determinato: & si species sunt illius: et his uniuersaliter aut plantis: aut huiuscemodi plantis cōpetit: quare & medium in his: & id cuius est causa equa sint oportet: & cōuertantur: ueluti propter quid arbores folijs spoliantur. Quid si id ipsum ob congelationem esse oportet: & sic congelatio non cuius inest: sed arbori folijs arborem spoliari oportet.

An si semper uniuersale problema: & cā totū quoddā est: & cuius est cā: uniuersale (ut folio fluere toti cuidā determinato) & si spẽs ipsius sint, et his uniuersaliter, & plantis, aut hmōi plātis. Quare & mediū æquale oportet esse in his, & in eo cuius est causā, & conuerti. Vt pp quid arbores folio fluunt. Si ergo pp. densitatẽ humidi, si & folio fluit arbor oportet esse densitatẽ. Si & densitas est non in quolibet. sed in arbore, est folio fluere. Aut. Tone.

Hæc pōt esse tertia qō, an cū est vlẽ problema, & cā & effectus vlẽs mediū conuertat cū extremis. s. cū cā, & cū effectu. Et tunc oportet exponere verbū græcū interrogatiue pro an. Et hoc pacto cōplures exposuerūt. ❡ Mihi aūt vr̃ textū esse legendū disiunctiuæ, cū.n. dixerat ex effectu nō seq oẽm causam. Nunc declarat qn̄ ex effectu sequit ois causa & quibus cōdōnibus ex effectu sequit ois causa. Et vult ex effectu oẽm causam sequi, cū problema est vlẽ. Problema vero est vlẽ cū cā vlr̃ p̄dicat de effectu, & effectus p̄dicat vlr̃ de aliq̄ subo cuius sunt aliqua spẽs, de qbus vlr̃ effectus p̄dicat, vt si cā esset arescẽs esse, & effectus folio fluere: & subm planta, sub qua sunt oẽs arbores: quibus cōpetit arescere, tūc problema est vlẽ, & cā infert oẽm effectum, & effectus oẽm cām: inqt ❡ Aut si semp vlẽ problema est: & ex- Com. 131.

ponit quo pacto vlr. q̃ cōdōnes requisitas ad ꝓblema vle,& inqr. Et cā totū quoddā est hoc est vlr effectui cō petens,& id cuius est cā .i. effectus est vle vt folio fluer, q̄ est vlis effectus alicui toti determiato vlr cōpetēs,ita q̄ sub illo toto & spēs aliq̄ sint,& his vlr insit (vt & plā tis & talib. plātis .s. arboribus). Sint igr cōdōnes ꝓblema tis vlis hę(vt cā vlr effectui cōpetat) & effect⁹ vlr alicui subo, sub q̄ spēs sunt, qbus vlr effectus cōpetit, tunc q̄si infert,& mediū esse ęq̄le in his spēbus, & i effectu, cuius est cā,& cōuerti. Et ita exponendo verbū, q̄re qđ gręce est ... latine hic son at tūc. q. d. cū ꝓblema est vle mō; q̄ expositū est, tunc & mediū ęq̄le oportet esse i his spēb. & in eo cuius est cā,& cōuerti,& ita a cā sequet ois effe ctus,& ab effectu ois cā. Vbi ꝟo eiusdē effectus fuerint plures cāæ spē dr̃ntes (vt ꝓximo textu diximus) nō cō uerti effectus cū cā. Exponit āt p exēplū, qđ dixerat,& inquit. Vt pp qđ arbores folio fluunt,& p arbores itel ligit plantas latifolias. Si ergo pp densitatē i. arescentiā humidi, tunc si & arbor folio fluit, op; esse densitatē .i. arescentiā, si & densitas est nō in q̄libet siue q̄libet plāta sed i q̄libet arbore, ē folio fluet, ecce igr q̄uo ex cā seqt ois effectus, et ex effectu ois cā fuatis his, q̄ diximus. Si ergo legat hoc pacto dissūctiue text. ꝟba ei clara sūt

At quaeret quispiam rursus si fieri posit, ut non eadem eius dem sit uniuersis causa, sed diuersa, necne. An si p se quidem est demonstratum, & non per signum aut per accidens id fieri ne quit, quippe cum ipsum medium extremi sit ratio. Sin uero non hoc pacto est demonstratum, fieri potest.

Vtrū aūt cōtingat nō eandē esse cām eiusdē effectus, sed alte rā uel nō An si q̄dē p se demōstretur, et non p signū, aut accidēs non pōt esse. Rō n. extremi mediū est. Si uero non sic contingit:

Com. 133. Hæc qō nō facile intelligit, mihi tñ vr, qōnē esse sic i telligendā. Vtrū alicuius effectus posit esse cā altera, et extranea, p q̄ ille demret,& hoc inqt. ℂ Vtrū āt cōtin gat nō eandē cām esse alicuius eiusdē effectus, sed alterā hoc est extraneā, p q̄ effectus ille demrari posit, ita vel ne. ℂ Rñdet q̄ si demrō est p se,& nō p signū, neq; p ac cidens, nō pt esse demrō talis effectus p talē cām alterā .i. extraneā. Quia in demrōne p se rō alterius extremi mediū est q̄ nō pt esse extranea alicui eorū. Sin aūt de mrō nō sic fuerit p se, cōtigit demrari talē effectū p cām

Verborū expositio. extraneā. ℂ Quo vero ad ꝟba attinet, signū ħ differt ab accn̄te (vt Phil. inqt.) Et Arist. declarat. i. rhetorico

Signum quo differat ab accidente. rū. Est. n. signū qđ infert id, cuius est signū necēario, vt lac hr̄e in mamillis,& seqt. n. hęc mulier hēt lac in mamillis ergo peperit. Accn̄s vero est qđ infert id cuius est: non necēario. Vt noctu vagari, nō. n. sequitur necēario noctu vagat ergo fur, bñ. n. cōiecturabilr sequit. vera de his li. a priori. Ex his patet per cām non intellexisse, cām rei, sed conclōnis. Nō. n. signū vel accn̄s est causa rei, sed cō clusionis. Verū cū demrō est per se, causa est rei & con clusionis. cū est extranea, est causa conclusionis non rei. Sic mihi vr esse intelligendū quod Arist. asserit hic.

Conuertibiliter. *Fit autē id cuius, et id cui est cā, p accidens cōsiderentur. Nō tamē ex numero eorū esse uidentur quæ proponuntur. Quod si*

Mutuo *ita non est, similiter habebunt & medium. Si n. æquiuora sint, me*

Commutabiliter. *dium habebunt æquiuocum. Si sint ut in genere, mediū hēbunt si militer, ueluti pp quid et mutuo ordine similitudinē subeunt rō num. Est. n. alia cā in lineis, et in numeris. Atq; eadē alia quidem est, ut linearū rōne subit. Eadē autē ut tale habet incrementū & eodē in oibus modo. Vt color autē colori figuraq; figuræ sit si milis. Alia erit alij cā. Simile nanq; in his est æquiuocū. In figuris n. in similitudine forsitan rōnum cōsistit quæ inter latera sunt &, angulorum æqualitate. In coloribus autē in unitatem ipsius sen sus, aut aliquo tali, ea uero quæ similitudine rōnum eadem sunt, medium identidem similitudine rationum idem habebunt.*

Est aūt & cuius causa, & cui considerare secundum accidēs, non tamen uidentur problemata esse. Si autem nō similiter se ha bebit mediū. Nā si sunt æquiuoca, æquiuocum medium est. Si ue ro sicut in genere similiter se habebit, ut propter quid conuerti biliter, analogū est. Alia enim est causa in lineis, & in numeris, & eadem, inquantū quidē lineæ, alia est. Inquantum uero habens augumentum tale, eadē est, sic in omnibus. Similem autem esse co lorem colori, & figuram figuræ, aliam esse alij. Equiuocum n. est simile in his. Hic quidem est fortaßis secundum analogiam habe re latera, & æquales angulos. An coloribus autem unum sensum esse, aut aliquid aliud huiusmodi. Quæ autem secundum analo giam eadem sunt, & medium habent secundum analogiam.

Themistius vult Arist. velle declarare mediū seq cō dōnē maioris extremitatis. Nā cū declarauerat de co extūtia cāæ,& cāti, consentaneū vr esse declarare quōnā mō mediū se hēat ad extrema, q̄re (vt Them. innuit) de clarabit mediū seq cōdōnē maioris extremi. Et tunc iu xta hāc expōnē Arist. priō pmittit extrema demrōnis, q̄les sunt maior & minor extremitates nō p se cōsidera ri i demrōne, sed p accn̄s. Et ppea inqt ℂ Est āt id cuius cā,& id cui est cā, p accn̄s cōsiderare in demrōne. nō tñ sunt ꝓblemata,& propōnes, q̄ p se in demrōne cōside rant. Quo ꝟo ad ꝟba attinet, in demrōnib. maior ex tremitas dr̃ cuius cā, minor extremitas cui cā, mediū ꝟo ipsa cā dr̃. Quia igit id cuius cā est,& id cui cā est, termi ni sunt i demrōne p accn̄s cōsiderāt, q̄ l; p accn̄s cōside rent, ꝓblemata nō sunt: sed termini, ex qbus cōficiunt ꝓ blemata, hoc ergo est, qđ Arist. pmittit,& (vt puto ꝓ ex pōne terminorū) q̄ extrema appellant. Hoc ergo pmis so, ōndit mediū seq cōdōnē maioris extremi qñ demrō nō fuerit p signū, vel p accn̄s,& hoc inqt. Si aūt nō sup. demrō fuerit p signū: aut p accn̄s, mediū silr se hēbit cū maiori extremitate, q̄ dr̃ cuius cā. Et signat Arist. p hæc ꝟba (vt Them. innuit) mediū seq cōdōnē extremita tis, cū demrō fuerit p signū: aut p accn̄s. ℂ Philo. ꝟo (si recte ꝟba eius itellexi) refert hęc ꝟba ad proxime dic ta. Nā cū Ar. declarauerat aliq̄ demōstrationē posse ēē se p cām extraneā, q̄si remouēdo qōnē, inqt. ℂ Est āt & id cuius cā aliq̄ ē,& id cui cā aliq̄ ē, cōsiderare s̄m accn̄s vtpote in demrōnib. q̄rū mediū ē accn̄s, nō tñ uñr ꝓble mata esse, sup. eā, q̄ ex talib. p accn̄s deducūt, sed quędā rhetoricę cōclōnes. Qđ si dicant ꝓblemata, silr se hēbit mediū (vt se hēt maior extremitas) q̄ est pdicatū ꝓble matis,& hoc inqt. Si āt n̄ sic se hñt, sed q̄runt vt proble mata, silr se hēbit mediū, vt pdicatū ꝓblematis se hēt,& tūc iuxta hāc expōnē Arist. dedit intelligere qñ medium seqt condōnē maioris extremitatis,& qñ non. Seqt. n. tūc maioris extremitatis cōdōnē, cū problemata sunt p se,& p media ꝓpria, cū ꝟo q̄ demrant, n̄ sūt p se, ꝓble mata, neq; p media ꝓpria, tunc nō seqt mediū maioris extremi condōnē. Pōt ergo textus hic cū pcedēti sic co pulari, si āt nō sic. i. si āt demrō nō fuerit p se cōtingit de mrari p cām extraneā. Est āt contingit āt demrōnē non eē p se, cū & cuius cā,& cui cā cōsiderāt p accn̄s, vt rhe tor cōsiderat. Addit cū ħ q̄ demrō p accn̄s demrat, n̄ cē ꝓblemata, sed Theses, q̄ sunt qōnes rhetoricę. Deīn po nit

Com. 134. Expositio Them.

Verborū expositio.

expō phi.

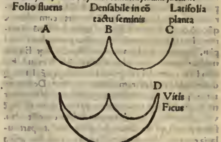
nit cõdõnes qbus seruatis, mediũ sequit cõditionẽ maioris, & inqt. Si aũt nõ fuerit demrõ p accñs. sed p se. & ,pblemata p se, tũc mediũ se habebit silr, sicut maior extremitas. dico silr, quo ad ęquiocationẽ, & vniuocationẽ. In rhetoricis vero syllis mediũ nõ seqt cõditionẽ alicuius extremi, qa non fiũt p media propria, sed extranea. Nec quo ad rẽ expõ Them. differt ab hac: licet videat aliq̃ dña quo ad pria ꝟba textus. Vterq; tñ vult Aris. declarare mediũ seq cõditionẽ maioris extremitatis, qñ demonstratio est ex his, q̃ sunt p se, & ,pblemata sunt p se. Et qa mediũ i talibus seqtur cõditionẽ maioris extremitatis, exponit quo ad q̃. mediũ seqtur cõditionẽ maioris extremitatis, & inqt. Nã si maiora extrema in demrõnibus sunt ęquoca, æquocũ mediũ ẽ. Si vero sint sicut in gñe, hoc ẽ vniuoca mediũ silr se habebit: & erit vniuocũ. Affert exẽpla, & inqt. Vt pp qd cõmutabiliter analogũ. i. pp qd cõmutata ,pportio aliqbus inest. Constat. n. hãc passionẽ esse maiorẽ extremitatẽ, & analogũ siue ęquocũ qd, & eius mediũ silr, & hoc exponit, & inquit. Alia. n. est cã in lineis, & numeris, & eadẽ. Inquãtũ quidẽ lineę sup. alię sunt a numeris alia, cã ẽ, q̃ de lineis cõmutata ,pportio demrãtur, & q̃ de numeris. Inquãtũ vero hñs augumẽtũ tale (qd ẽ rõ cõmutatæ ,pportiõis. Est. n. cõmutata ,pportio, q̃ augẽt vniformiter) cã eadẽ est & ita quo ad subã, cã alia ẽ. Quo ad rõnẽ passionis, est eadẽ. Addit sic eẽ itelligẽdũ i oibus, hoc ẽ tpibus & corporibus, & supficiebus, in qbus omnibus cõmutata ,pportio reperitur. In oibus. n. rõne habita ad subã mediũ est aliud, atq; aliud. rõne vero habita ad nomẽ vel nois signãtionẽ, mediũ ẽst idẽ oibus. Vlterius assignat aliud exẽplũ, & inqt. Similẽ ãt eẽ colorẽ colori, & figurã figuræ aliã esse sup. cãm aliã alij, dicẽdũ ẽ nã silẽ i his nõ est vniuocũ, sed æquocũ. Hic qdẽ. s. in figuris silẽ est ẽm ,pportionẽ hẽre latera, & æq̃les angulos. Oẽs. n. figurę eiusdẽ gñis æqlateræ sunt, & ęqangulę. In coloribus aũt silẽ ẽ hẽre vnũ sensum, aut aliud hmõi. Et nõ mõ mediũ seqtur maiorẽ quo ad vniuocationẽ & æquocationẽ, sed quo ad analogiã, iõ iquit. Quæ aũt extrema maiora in demrõnibus p se sunt ẽm analogiã eadẽ, et mediũ idẽ hñt ẽm analogiam. Patet ergo mediũ i demrõnibus p se seq cõditionẽ maioris extremitatis, q̃ ad æquocationẽ vniuocationẽ, & analogiã ❡ Quæres & nõ iniuria, minor extremitas in demrõne quẽ locũ teneãt

Dubitatio

Solutio.

❡ Esset autẽ ad hoc dicendũ minorẽ extremitatẽ in demrõne se hẽre vt cõcessum, & materiã. Maior aũt extremitas se hẽt (vt cãtũ) & q̃situ. Mediũ vero (vt cã) & mediũ. Est. n. minor extremitas cõcessum, qd supponitur, & materia vtriusq;. s. medij, & quesiti. Quare non ab re Them. & Phi. tria eẽ in demõstratione affirmarũt qd: cuius causa, & cui causa. Est. n. mediũ, quod cã: est q̃sitũ siue maior, cuius cã, est minor siue cõcessum cui est, cã.

Causa aũt & id cuius est causa, atq; id cui ẽ cã, ita se habent ad mutuo sese sequẽdũ. Nã si hoc sumas p singula, id cuius est cã ad plura sese extendit, uelut externos angulos quatuor rectis equales habere extẽdit triãgulũ atq; quadratũ. Quod si oĩa sumas, æquatur. Sunt. n. quecũq; quatuor rectis equales externos angulos habẽt. Similiter sese habet et mediũ. Est autẽ ipsum mediũ extremi ratio primi. Quo circa sciẽtiæ omnes p diffinitionẽ fiunt, uelati spoliari frondibus simul sequitur uitem, atq; excedit. Et ficũ itẽ atq; excedit, sed nõ omnis superat, sed equatur. Si igitur primũ mediũ sumpseris rõ illud erit abijciẽdi folia. Erit n. primũ quidẽ mediũ uersus extremũ alterũ, tales inquam uniuersis esse, deinde mediũ huius succi cõgelari, uel aliquid aliud tale. At si quispiã interrogauerit quid est defluere folia, cõgelari respõdebimus eum succũ qui in seminis cõiunctione consistit. Habent autẽ se sic ad consequendũ adinuicẽ cã, & cuius causa, & cui est cã: unũquodq; tamẽ accipiẽti, cuius est cã, in plus ẽ, ut quatuor æquales, qui sunt extra, plus sunt q̃ triangulus, aut quadrãgulus in omnibus autẽ æqualiter. Quæcunq;. n. quatuor rectis æquales qui sunt extra. Et medium similiter est. Est autẽ mediũ rõ primi extremi, ex quo omnes sciẽtiæ per definitionem fiunt. Vt folio fluere similiter sequitur uitem, & excellit, & ficũ & excellit sed non omnia sed æqualia. Si igitur accipias primũ medium (ratio, folio fluendi est. Erit n. primum quidem in altera medium, quoniam huiusmodi sunt omnia, deinde huius medium) quoniam succus densatur, aut quoddam aliud huiusmodi. quid autem est folio fluere? densari in contactu seminis succum.

Secũdũ Them. Arist. agit de reciprocatione eius cuius est cã, & eius, cui ẽ cã. hoc ẽ de reciprocatione subti & passionis. Appellat aũt id, cui est cã subm, vt arborẽ, vitẽ, ficũ. Id cuius est cã, affectionẽ, vt defrõdescere, siue folio fluere. Causam vero, humorẽ contrahi, aut qd vis aliud. Quia igr supra dictũ est cãm, & id cuius est cã cõuerti, si definitio cã sit, & quod definit effectus, nũc qñõ cuius cã. i. affectio, & cui cã. i. subm cõuertãtur, exponit. Et (vt placet Them.) affectio & subm primũ reciprocãtur, vt defrõdescere & plãta latifolia. Affectio vero, & subm particulare, qd subi primi est aliq̃ pars, non reciprocãtur, vt vitis, & defrõdescere. Iuxta hãc expõnẽ lege ꝟba, inqt ❡ Sed cã, & cuius cã & cui cã ad cõsequẽdũ inuicẽ se habent sic, hoc ẽ partim vt diximus, & partim, vt dicemus. Diximus. n. cãm, & cuius cã cõuerti, qñ cã est definitio eius qd est cuius cã. Nũc vero dicemus cuius cãm, & cui cã cõuerti, cũ cui cã. hoc est subm vlr, et primo sumitur, nõ aũt particulariter. Iõ subdit, vnũquodq; tñ accipiẽti hoc ẽ accipiẽti subiectũ tñ particulariter, cuius cã in plus est subto. Exẽplũ affert, & inqt, vt q̃tuor ęq̃les, q sunt extra, hoc ẽ oẽs extrinsecos angulos q̃tuor rectis ęq̃les hẽre est affectio in plus se hñs q̃ triãgulus. aut q̃drãgulus, & ita est in plus q̃ subm particulare qduis sumptũ. Est tñ hęc affectio æq̃lr se hñs in omnibus. i. in subto primo cõtinẽti oĩa particularia subta.

Cõ. 155. Them. expõ.

❡ Debes scire Cãpanũ virũ doctissimũ libro 1. elemẽtorũ Euclidis demõstratiue ,pbasse in omni figura multiãgula oẽs extrinsecos angulos q̃tuor rectis hẽre ęquales, vbi cõstat subiectũ primũ eẽ figurã multiãgulã, affectionẽ esse oẽs extrinsecos angulos q̃tuor rectis hẽre ęq̃les. Cõstat aũt effectionẽ cõuerti cũ subto primo: nõ autẽ cũ subo particulari. Iõ inqt. Quęcũq;. n. figurę multiãgulę angulos, q̃ sunt extra q̃tuor rectis ęquales hñt. Et ppea hęc affectio cũ prio subto cõuertit, nõ aũt cũ subo particulari.

Quæ Cãpanus. ppositio nem. 32.

les. Cõstat aũt affectionẽ cõuerti cũ subto primo: nõ aũt cũ subo particulari. Iõ inqt. Quęcũq;.n. figurę multã particulari. ℂ Mihi aũt vr̃ Aristo. agere de duplici reciprocatione: & affectionis cũ subto, & de hac i prima parte textus. Et medij cũ subto. & de hac agit in fcda parte textus, & hęc ẽ expõ Phi. & cõuenit verbis Aris. & tñc, lege sic. ℂ Hñt ãt se cã: & cui cã ad cõsequẽdum se, cũ sup. sic se hñt (vt dictũ ẽ) hoc ẽ in demõnibus p se q̃ pcedũt p media ppria. Ponit tñ primo qñ affectio cõuertit: cũ subo, & qñ nõ conuertit & inqt. Vnũqdq; tñ accipiẽti .i. subm particulare accipiẽti cuius cã .i. affectio i plus est. Vt q̃tuor ęqles, q sunt extra i plus sunt q̃ triãgulus, aut q̃drãgulus: In omnibus aũt ęquale sunt .i. subiecto primo ęqlis est affectio illa. Nã q̃cunq; figura angulos, q sunt extra q̃tuor rectis ęqles hẽt. Et ita patet passionẽ & subtũ primũ cõuerti, nõ tñ subm particulare. Secũdo declarat, qũo mediũ conuertit cum subto. & qũo nõ, & iqt. Et mediũ silr ẽ cũ subto se hñs, nã cũ primo subto se hẽt cõuertibilr, cũ subto particulari se hẽt i plus. Exponit aũt qd p mediũ intelligit, & inqt. Est aũt mediũ rõ primi extremi, & assignat cãm: & inquit. Ex quo .i. ex eo mediũ ẽ rõ primi extremi: qa oẽs sciẽtię p definitionẽ primi extremi fiũt, vt supponit. Deinde ponit exẽplũ, p qd dat itelligere qñ passio cũ subto cõuertit: & qñ nõ & iqt. vt hęc passio q̃ ẽ folio fluere silr seqt vitẽ, & excellit, & fi cũ & excellit. sed nõ excellit oĩa .i. subm primũ, qd oĩa cõtinet, sed ęqlia excellit .i. particularia excellit, q̃ hic vocat æqlia, forte qa oĩa sunt æqlia sub gñe, vl spẽ. Demũ epilogat, & obscure loquit, & inquit. Si igit accipias primũ & ppriũ mediũ, & nõ extraneũ vl p accñs. videlicet qm̃ succus densat siue arescit, aut qdcunq; aliud mediũ fuerit, tale mediũ erit rõ folio fluẽdi, qd est affectio. Et qm̃ duplex ẽ demõ altera prima, & vl'is, in q̃ demrãt vlr, qm̃ oĩs planta latifolia folio fluit. Alia particularis, in q̃ pbat, qm̃ ficus vel vitis folio fluit, iõ iquit. Erit. n. mediũ primũ quidẽ in altera demõstratione, q̃ demrãt, qm̃ hmõi sunt oĩa .i. q̃ est vl'is, probans qm̃ omnis plãta latifolia folio fluit. Deinde huius .s. particularis demrõnis erit mediũ, in q̃ pbat qm̃ ficus, vel vitis folio fluit. Et ita in vtraq; erit mediũ, in prima erit primũ & vlẽ mediũ cũ subto cõuertibile: i fcda erit mediũ, fm, & in plus. qa accepit succũ dẽsari, esse definitionẽ folio fluẽdi, hęc demrãt ex cõi iterrogatione, q̃ fieri solet, & inquit. Quid aũt ẽ folio fluere? Rñderi solet ẽ dẽsari in cõtactu seminis succũ. Hoc ergo mediũ vtraq; in demrõne mediũ ẽ, in vli qdẽ æqle cũ subto. In particulari i plus. Patet ergo qũo affectio sit i plus & qũo in ęquo cũ subto: & qũo mediũ, sit in plus, & quomodo in æquo cũ subo, q̃ duo pposuit Arist. declãre. ℂ Animaduerte tñ, oẽs hos textus eẽ obscuros, et grecos circa illos nõ cõcordes esse, nec (vt mihi vr̃) bñ exponũt. Tu vero iudica. ℂ Quo vero ad vba attinet, Ari. dicit qm̃ succus dẽsat, aut qdda aliud, qm̃ duæ sunt cãæ qbus arbores latifolię defrõdescũt. Altera, qa humidũ cõtrahit: Altera, qa humidũ sit fluidũ, ppterea air, aut aliqd aliũ.

In figuris aũt hoc pacto quispiã assignabit, q̃rentibus quonã pacto se sequitur cã & id cuius est cã. Ponatur, a, cuilibet insese, b, ipsum aũt, b, cuiq; cõpetat eorũ quæ sunt, d, a, igitur uniuersale bisce fuerit quæ sunt, d, Etenim id uniuersale dico qd nõ cõuertitur. id aũt uniuersale uocito primũ cũ quo unũquodq; quidẽ nõ cõuertitur uniuersa aũt conuertuntur atq; equantur b, igitur cã est ut a. cunctis bisce cõpetat quæ sunt d. Oportet ergo ipsum a. ad plura sese extendere quã ipsum b. Quia si ita nõ est, cur magis hoc erit illius causa? Quia si b non oĩbus cõpetit e. erunt uniuersa illa unũ quid aliud ab ipso b. Aliqui quonã pacto dicere licebit. A quidẽ ipsum oĩ cõpetere e ipsum aũt e. non oĩ cõpetere a. Cũ uero non erit aliqua cã. nã ipsum a. cunctis cõpetit d. at ipsis ẽt e. Est ipsa igitur unũ quid erũt, atq; id cõsiderare oportet, et sic e. Fieri igitur põt, ut eiusdẽ, sed nõ eisdẽ spẽ plures sint causę, ueluti ut lõge sint uite quadrupedes quidẽ causa est ipsas bili uacare, uolucres autem ipsas esse siccas aut aliquid aliud.

In figuris aũt sic assignabit cõsecutionẽ cãæ, & cuius ẽ cãæ. Insit a. ipsi b. inexñs oĩ b. aũt unicuiq; d. in plus tñ b. quid esset igitur uniuersale inerit utiq; ipsius d. Hoc. n. dico uniuersale quod nõ conuertitur primũ aũt uniuersale, cui unumquodq; quidẽ nõ cõuertitur: oĩa aũt conuertuntur, & nõ excedunt. Ipsis igitur d. cã ipsius a. est b. oportet ergo a. in plus quam b. extendi. Si uero nõ, quid magis cã erit hoc illius. Si igitur omnibus e. insit a. erũt aliquid illa unũ oĩa aliud a. b. Si. n. nõ quo erit dicere, quonia cui ipsum e. inest, ei omni ipsum a. Cui aũt ipsum a. inest, ei non oĩ ipsum e. Propter quid. n. non erit causa aliqua, ut ipsum a insit omnibus d. Sed nunquid & quæ sunt e. erunt aliquod unũ. Considerare igitur oportet hoc, & sic e. Cõtingit igitur eiusdem plures cãs esse, sed non eisdẽ spẽ ut lõgeua esse quidẽ quadrupeda nõ habere cholerã causa est. Volatilia autem sicca esse, aut alterũ quid.

Longæuum A — B Carẽs chola — C Siccum esse — D

Elephãtus
Ceruus
Cornix
Aquila

E

ℂ Quę superius pertractauit. Nunc p exẽpla exponit; & hoc facit (vt Philo. inquit) vt notius & credibilius fa cit, id quod oñsum est. Et primo p exẽplũ exponit, qũo eiusdẽ effectus sint plures cãę, nõ tñ in eodẽ subo, sed in diuersis subiectis spẽ, & hoc proponit, & inquit. ℂ In figuris aũt .s. exẽplis sic assignabit aliqs cõsecutionẽ cãæ, & eius cuius est cã, & primo p exẽplũ assignabit, qũo eiusdẽ effectus sint plures cãæ, nõ qdẽ eidẽ subiecto, sed spẽ diuersis, & inqt. Insit a. lõgæuũ ipsi b. carenti chola inexñs oĩ, ita vt oẽ carens cholera sit lõgæuũ b. vero insit vnicuiq; d. vt elephanto & ceruo: in plus tñ, qa al ijs multis ab his. Ex isto casu infert p̃ter propositũ b. quidẽ igitur vlẽ inerit vtiq; ipsis d eo qa inest oĩbus d. & ẽ in plus, vt assumpsit. Est aũt hoc obiter dictũ, quia propositũ est p exẽplũ declarare qũo eiusdem effectus sint plures causę. Et qm̃ hoc, qd hinc infert, est p̃ter ppositũ, & p̃ter ppositũ declarat quid hic p̃ter vlẽ velit. nã vlẽ primo hoc accepit pro pprio, & adequato, iõ inquit: Hoc. n. dico vlẽ, qd nõ cõuertit, & ita hic loquit de vli Prioristico, primũ aũt vlẽ, cui vnũquodq; quidẽ nõ cõuertit, hoc est cũ quo nullũ particulare conuertit, oĩa ãt .i. subiectũ oĩa cõtinẽs conuertit & non excellit, & hoc dr̃ vlẽ. Posterioristicũ vt definitio, & propriũ. Ergo hic loqtur de vli Prioristico: qd pdicat & inest omnibus, & est

Propria expositio

Demõ alia vl'is alia particularis.

Verborũ expositio.

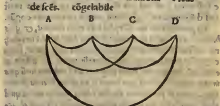
Com.136.

Cap.12.

& est in plus his expositis : & deductis extra ꝓpositū
redit ad ꝓpositū. & inqt. Ipsis igit, d. cā ipsius a. ē. b. hoc
est ꝙ omnibus. d. insit. a. causa est. ipsum. b. carēs chole-
ra: Deinde vult ꝓbare ꝙ ipsius. a. cā. est q̄dā alia ab
ipso. b. vt pote. c.) hoc est ꝙ. c. sit causa ꝙ. a. insit alijs
subiectis gn̄e diuersis ab ipsis. d. vt ꝙ insit ipsis. e. per
c. mediū atq; cām. Ad huius ꝓbatione̅ sumit. a. plus eē
q̄. b. hoc ē pluribus cōpetere q̄ cōpetat. b. Et hoc ꝓpo
nit: & inquit. Oportet ergo. a. in plus q̄ b. extendi. Et in
telligit per. a longæuū: per. b. vero carens cholera. Ver
bū ergo executiue: & nō illatiue tenetur. Probat autē
hoc assumptū, scilicet ꝙ. a. in plus sit q̄: b. & inquit. Si
enim non sit in plus: sed in equo. quid pro cur, magis
hoc: scilicet. b. sit causa illius, scilicet a. ꝙ insit ipsis. d. q̄
sup. econtra. Et per causam intelligit non secundum rē
sed s̄m conclusionem. Et recte dicit: quia si. a. effectus
cōuertitur cū. b. cā nō magis. b. erit cā scd̄m cōclusionē
ipsius. a. ipsis d. ꝙ insit ipsis. d. & ita erit cōuersio syllogi
stica, qm̄ termini cōuertibiles sunt: cuius cōtrariū superi
us ꝓbauit, & nunc supponit. Dixit. n. eiusdē posse esse
plures cās, q̄rū cū nulla cōuert' effectus. Ex hoc assum
pto, infert aliud, & inqt. Si igit omnibus. e. insit. a. & sup
est in plus omnia illa. e. erūt aliqd vnū aliud ab ipso. b.
aliud dico ab ipso. b. quia erūt omnia lōgęua. Et nō p
b. ꝓbat hoc, & inquit. Si. n. nō erūt. e. aliud qd ab ipso.
b. sed erūt lōgęua p ipm̄. b. quō erit dicere, qm̄ cui ipm̄
e. inest, ei omni ipm̄ a. inest: cui aūt ipsum. a. inest, ei non
omni ipsum. e. imo erūt a. & e. cōuertibilia qa. a. cōpetit
omnibus. e. per. b. & ita ipsa. d. non erunt alia ab ipsis
e. nam propter quid. e. sint a. non erit aliqua alia cā: vt
ipm̄. a. insit omnibus. d. immo eadē, quia. b. erit cā, & ꝙ
a. insit. e. & ipsis. d. sed qm̄ hoc falsum est, inquit. Sed &
nunquid & q̄ sunt. e. ipsa: erunt aliquod vnum. f. sed cur
a. insit ipsis. e. erit aliqua vna alia cā ab ipso. b. ppea cō
cludit, cōsiderare igit oportet hoc: scilicet quid sit illud
vnum, per quod. a. inest ipsis. e. & sit ꝓ m̄o illud vnum
e. scilicet siccū esse, quo. a. inest omnibus e. Ex his vult
hr̄e per exēplū a. lōgęuū esse hr̄e duas cās, alteram, per
quā inest omnibus d. alterā per quam inest omnibus. e.
Propterea cōcludit intentū, & Inqt. Contingit igit eius
dē plures cās eē, sed nō eiusdē subto sed sp̄ē. Vt lōgęua
quidē esse q̄drupeda nō hr̄e cholerā, cā est. Volatilia au
tē lōgæua esse, cā est sicca esse, aut alterū qd, quodcūq;
illud sit, patet igit exēplo eiusdem in diuersis subiectis
Dubō. 1. plures cās esse ℂ Quæres an sint duæ demōstrationes
Solutio phi. hę, quarū altera p b. altera p. c. fit. ℂ Philoponus autu
mat has demr̄ones nō esse p se, sed p accn̄s aut p signū.
Refutatio Quia demr̄o per se fit ex primis. ℂ Sed si q̄ Philop: in
qt bn̄ Intellexi: nō placēt, qm̄ media taliū demōstratio
nū: nec sunt accn̄tia, nec signa. Vt Arist. in exēplis innu
it. Preterea qdlibet illorū mediorū Arist. appellat ꝓ
ptee qd, ergo nulla illarū esse pōt demr̄o p signū: aut p
Propria expositio accn̄s. ℂ Vt ergo mihi q̄libet talē demr̄onē esse pee se.
nō tn̄ vlem, qm̄ nō est ex primis, nec ꝓhibet eiusdē effe
2. dubō. ctus p se eē plures cās, mō isit diuersis subiectis. ℂ Quę
res ēt an effectio: vt lōgeuū eē sit vnius rōnis i omnibus
Solutio. Phi. illis subiectis; vtpote i. d. & e ℂ Philoponus affectionē
nō eē vnius rōnis i omnibus subiectis, sed asserit eē ana
logū qddā, licet videat vnū quid & huius rei cām affir
mat ex eo. qa plures cāę primæ nō possunt esse eiusdē
Iuniores effectus. ℂ Iuniores vero asserūt fieri posse vt aliud q̄

vnū eiusdē rōis sit i diuersis subiectis, qd̄ tn̄ rōne hita ad
suū genus, vniuocū est. Rōne vero habita ad sua subā,
quibus inest analogum est. Vt dimensio in cœlo, & ele
mentis. Rōne quidem habita ad genus quantitatis, est
vniuoca. Ratione vero habita ad cœlum, & ad elemē
tum, est analoga, sed hæc quæstio metaphysica est.

*Quod si non statim accedunt ad indiuiduum, & si non solum
unum, sed plura sunt media, plures etiā & causæ sunt. Vtrū aūt
mediorū sit singulis causa, utrū id qd̄ est uersus uniuersale pri-
mum, an id quod uersus singula collocatur. Patet igitur ea esse
quæ propinquißima sunt unicuiq; cui est cā, nā ut primū sit sub
uniuersali hoc est causa, ueluti ut, a, cōpetat ipsi, d, cā est ipsum,
c, Vt igitur, a, cōpetat ipsi, d. causa ipsum, c. ut aūt, a. competat ip
si, e. cā est ipsum, b. at ut huic insit id ipsum. At. n. de rōcinatione
quidem demōstrationeue quidnam utrunq; sit: Et quo sit modo
satis iam patuit, & simul ēt demonstratiua scientia. Est. n. idem.
Si autē in atomū non statim ueniunt, & non solum unū me-
diū est, sed plura, et causæ plures sunt. Vtrū autē cā mediorū, q̄
est ad uniuersale primū sit, an quæ singularis, ad singularia. Ma
nifestum igitur, quoniā q̄ proximæ unicuiq; sunt, cui cā est. Eius
n. esse, quod primū sub uniuersali est. hæc est causa: Vt ipsi, d. eius
quod est a, inesse, c. causa est. ipsi igitur, d. ipsum, c. causa est eius
quod est, a. ipsi aūt, c. ipsum, b. Huic autē idē de syllogismo igitur
& de demōstratione quid unumquodq; sit, & quomodo fiat, ma
nifestum est. simul autem, et de scientia demōstratiua. Idem. n. est.*

Quærit Aristo. qōnem hypotheticā s. dato ꝙ maior Cō. 117
extremitas nō immediate insit minori extremitati, sed
iter maiorē & minorē extremitatē plura media sint, &
p cōsequēs plures cāę. Vtrū potior cā. cur maior mino
ri isit, sit ea cā, q̄ ꝓpe minorē ē. an ea, q̄ ꝓpe maiorē, ver
bi cā, vt si a. insit ipsi. d. nō statim, sed iter sint. c. b. medię
cāę. Vtrū potior cā, cur. a. inest ipsi d. sit. c. an. b. de hac
qōne Arist. primo sumit hypothesim: ꝙ vz. a. insit ipsi
d. nō statim, sed p plura media, & ita p plures cās, & iqt.
Si aūt in atomū. i. ad immediatū maiores cū de minori
bus p̄dicant, nō statim veniūt, & nō solū vnū mediū est
iter maiores & minores, sed plura, & ēt cāę plures sunt,
p quas maiores minoribus insunt, hæc est hypothesis,
q̄rit hac sumpta. Vtrū de numero mediorū, qbus. a. in-
est ipsi d. ea potior cā sit, q̄ est ad vl̄e, hoc est ad maiorē,
vz b. an q̄ singularis. i. ꝓxima, q̄ est ad singularia hoc ē
ad minores. s. ad. d. vtpote. c. Rn̄det Arist. potiorē cām
esse ꝓximā. s. c. & inqt. Manifestū igit, qm̄ potiores cāę
eius effectus, cui ē aliq̄ cā, sunt illæ, q̄ sunt illi minori ꝓ
ximę, vt. c. potior ē. b. Et assignat rōnē, & iqt. Quia eius
eē, qd̄ ē minorē eē sub vl̄i primo & p se, hoc est sub ma
iore, hæc cā, q̄ illi est ꝓxima potior ē. Est ergo rō, ꝙ rō
cā ꝓxima minori, est potior, qa est illa, p q̄ maior inest
minori. Per. c. n. a. ipm̄ inest ipsi. d. p: b. aūt nō ipsi. d. in ē
sed ipsi. c. Per latifoliū. n. defrōdescere inest ipsi Ficui, p

ƀm succū cōdensabile inest ipsi.c.hoc est ipsi latifolio,ergo cā proxima minori est potior cū cā. Hæc,quæ dixit exēplo manifestat,& inqt. Vt ipsi.d.eius: qd est.a.inesse.c.cā est. Et repetit hoc.& inqt. Ipsi igit.d.cā est eius qd ē.a.ipsum.c. Ipsi aūt.c.ipsum.b.hoc est,cā vero cur ipsi.c.insit a.est ipm.b.huic aūt.s.b.cur.a.insit idē est cā.i.nulla alia est cā.q̄ idē.a.est,n. illi immediate exñs. Ergo bñ dcm̄ ē potiorē cām.q̄re.a.inest ipsi.d.esse.c. qa p c.inest ipsi.d.p.b.vero.inest ipsi.c.epilogat,& inqt. De syllō igit.s.in lib.priorū,& de demrone in hoc lib.qd vnūqdq; sit:& qūo fiat:hoc est & de medio sylli.& demronis,manifestū est. Sil'aūt & de sciētia demratiua manifestū est:idem.n.ē.demro & sciētia demratiua. Est tñ dr̄ia vt Philop.inqt. Quia sciētia demōstratiua ē vt habitus demro vt actus. ❡ Sed cōtra hęc dubitares: vr̄.n. potiorē cām esse,q̄ ppe.a.est primo:qa habet rōnē prioris scđo qa longius se habet ab effectu:ergo habet magis rōnē cāę. Præterea in ipsa cessat qō,si.n.q̄rimus pp qd Ficus defrōdescit,qm̄ ē latifolia,si adhuc q̄rimus pp qd latifoliū defrōdescit,dicemus,qa est ƀm succo cōdēsabile cū vero q̄reremus pp qd ƀm succū cōdēsabile,est defrōdescēs,nō possumus cām assignare,qa ē immediata,ergo potior cā est.b.cū in ipsa cesset qō. Et dicēdum cām potiorē eē,bifariā dici,aut simplr,aut huius simplr cā potior,ē.b.vt rōnes cogūt,huius vero,hoc est q.a. insit ipsi.d.potior cā est.c.a.n.nō pōt inesse ipsi.d.nisi p.c. Ipsi vero.c.nō nisi p b. Ergo potior causa cur.a. inest ipsi.d.ē.c.nō autē ē absolute potior vt rationes cogūt.

Scia demratiua & demro in quo differant.

Dubō

Solutio.

De principijs aūt quo nā pacto nota nobis euadunt, & quis habitus ea cognoscit hic patefiet,si antea dubitamus. Fieri itaq; nō posse,ut demōstrationē quisquā scientiā consequatur, si non cognoscat prima principia uacātia medijs:prius est dictum ac explicatū. Dubitauerit autem quispiam utrū cognitio eorū quæ medijs uacāt sit eadē an ante non eadē,& utrum scientia sit utriusq; an ante sit sed alterius quidem sciētia alterius autē aliquid aliud genus,& utrum habitus eorum non insint,sed fiant ac acquirantur,an insint quidem licet lateant.

Tex.27. *De principijs autē,& qūo fiat cognita,et quis est cognoscēs, habitus,hinc manifestum est dubitantibus primū. Quod quidem igitur non contingit scire per demōstrationem non cognoscentē prima principia immediata,dictū est prius. Immediatorum autem cognitionem,& utrum eadem est an non eadem. Dubitabit utique aliquis. Et utrū scientia utriusq; est,an:non. An huius, quidem scientia illius aūt alterum aliquod genus sit. Et utrum, cum non insint habitus fiant. An cum insint:lateant.*

Cō.138. De principijs demronis mouet qōnē quo ad duo,vt qūo illa nobis innotescāt,& q̄ potentia sit, q̄ illa cognoscimus,vñ inqt. ❡ De pricipijs aūt,& qūo fiāt cognita, & qs ē habitus.i.potētia illa cognoscēs. Hic manifestū ē dubitātibus primū. Hæc est qō in gñe. Per spēs vero q̄rit tres qōnes,& primo sumit eū,q nō cognoscit prima principia immediata,saltē qa vera sunt,nō posse scire p demronē,& hoc inqt. Qd qdē igit nō cōtingit scire p demronē nō cognoscētē prima principia immedia

Tex.5 ta,dictū est prius lib.i. Ibi.n.dictū est ante oēm demronē oportere scire prima principia,qa vera sunt. Tūc circa cognitionē primorū principiorū,quęrit tria,& inqt. Immediatorū aūt principiorū cognitionē. ❡ Dubitabit vtiq; qs,& vtrū eadē est cū scia demōstratiua.s.spē: an nō eadē,sed altera spē. Est ergo prima qō: vtrum cognitio primorū pricipiorū sit eiusdē spēi cū scia demratiua,an alterius spēi. ❡ Scđo quęrit & vtrū scia vtriusq; .s.pricipij & conclonis est, an nō. Est ergo qō scđa vtrū cognitio imediatorū principiorū, & cōclonū vtraq; sit scientia,an huius qdem scientia.s.conclonum. Illius aūt .s.principij alterum aliquod genus sit honorabilius, & excellentius. ❡ Tertio quærit:& vtrum cū nō insint nobis a natura habitus primorū principiorū,fiāt nobis de nouo. An cū insint nobis a natura,vt Plato autumat in Cratillo,lateant,& non cognoscamus illos inesse. Hæc enim qō est valde desiderabilis.propter quod(vt Themistius inquit) Aristo.incepit disputare hanc.

Si igitur ipsos habemus absurdū est sane. Fit.n.ut lateat nos habētes certiores demōstratione cognitiōes has habere. Sin uero nō habētes prius acqrimus quonā pacto cognoscamus atq; discamus ex nō antecedēti. Id.n.fieri neqt,ut de demōstratione etiā dicebamus. Cōstat igit fieri nō posse,ut aut habeamus ipsos,nō.n.sane ignoraremus,aut ignari nullūq; hñtes habitū cōseqmur.

Siqudē igitur habemus ipsos,incōueniēs est. Cōtingit.n.certiores habentes cognitiones quā demonstratio sit:latere. Sinaūt accipiemus nō habētes prius,qūo utiq; cognoscemus & addiscemus ex nō præexistēte cognitiōe. Impoßibile.n.est,sicut in demōstrationē diximus. Manifestū igitur est,quoniā neq; habere poßibile est. Sic ignorantibus,neq; etiam nō habentibus habitū fieri.

Pertractat vltimā qōnē,& disputat pro vtraq; parte. Erat.n.qō,vtrū habitus primorū principiorum sit nobis congenitus,an fit de nouo acqsitus. Argumentat ergo,si ipsos habitus hēmus congenitos,incōueniens est. contingit.n.certiores hñtes cognitiones q̄ demro sit, nos latere. Quod vr̄ ridiculum,quia(vt Them.inquit.) Quēadmodum demronē tenere nullus pōt,si tenere se ignoret,ita nec scire principia,q̄ scire se nesciat. Ego.n. potissimum,q principiorū cognitio certior est. Sic igitur non pōt cognitio eorū esse nobis congenita,& non latere. Sinautē accipiamus sup demronē non habentes prius cognitionē principiorū congenitā, vel sic (& est melius) Sinautē accipiamus cognitionē principiorum nullā prius cōgenitā hñtes,tunc illa cognitio fiet in nobis de nouo,& nulla alia p̄cedet,q vr̄ falsum. Nā qūo vtiq; cognoscemus,& addiscemus illā ex non præexistente cognitione? Impoīe.n.est aliquā hr̄e doctrinam siue principiorum siue conclonum ex non p̄existente cognitione,sicut de demrone diximus, Ex his qōnē cōcludit,& inquit. Manifestum igitur est,qm̄ neq; hr̄e possibile est a natura congenitā eā sic nobis ignorantibus. Neq; ēt possibile est habitum eorum fieri de nouo etiā nullam præexistentem cognitionem habentibus,ergo quęstio pro vtraq; parte est dubia.

Com.139.

Necesse est itaq; um quidē nos aliquā potentiāq; habere,non tñ talē ut his ipsis exactior sit,ac certitudine præstabilior. Videtur aūt idipsum animalibus cunctis inesse. Nā habent uim quandam insitam discernendi,quam quidem uniuersi sensum appellāt.

Necesse est itaq; habere quandā quidem potentiā, non talem autem habere,quæ sit his honorabilior secundū certitudinem. Videtur autem hoc omnibus inesse animalibus. Habent enim connaturalem potentiam discretiuam,quam sensum uocant.

Com.140. Nunc soluit qōnē. Et primo p solone sumit nos homines hr̄e q̄dā,siue vim, siue potētiā,siue virtutē,nō tñ necē ē talē hr̄e,q̄ sit his principijs honorabilior ƀm certitudinis excellētiā. Cuius cām affert Philop. ex eo q illa potentia respectu principiorū est veluti subiectū & materia,vel potius vt Seminariū, Cognitio aūt principiorum:

priorū,veluti finis & forma,& ita potētia illa nō pōt eē pſtātior cognitione principiorū. Et ne qs credat hāc potētiā ,priā eſſe hominibus, ſubſcribit. Vt aūt hoc: ſiue pricipiū,ſiue potētia omnibus ineſſe animalibus, qd ,pbat ex eo,qa cūcta animalia videnē habere naturalē q̄dā potentiā iudicatiuā,ſiue diſcretiuā,q̄ diſcernūt vtile ab inutili & delectabile a triſti,q̄ phyſici vocāt ſenſum. Dixit aūt vt hoc oībus ineſſe animalibus,qa hic accipitur,& nō ,pbatur. Sed in libro de anima,& de ſenſu ſatis abūde ,pbatur. Sic igitur ex his ,p ſuppoſitione accipitur homines habere potentiam diſcretiuam,quæ ſenſu dicitur,cunctis animalibus tributam.

Inſito autem animalibus ſenſu natura in quibuſdam fit formę ſenſibilis manſio,in quibuſdam non fit.

In quibus igitur non fit hiſce præter ipſum ſentire nō eſt co
Que q̄dā. *gnitio,aut omnino,aut eorum circa quæ nō fit formę manſio. In quibus autem fit,ut cauſa ſentiunt unum quid in anima habeant. In his cum multa talia fiunt differentia quædam emergit,ut quibuſdam ex talium manſione rō fiat,quibuſdam non fiat.*

Cū autem inſit ſenſus,his quidē animalibus fit manſio ſenſati,Aliis aūt non fit. Quibuſcunq; igitur non fit,aut omnino, aut circa quædam nō fit his nec cognitio extra ipſum ſentire eſt. In quibus autem ineſt ſentientibus, habere eſt unum quoddā in anima. Multis igitur factis hmōi iā,differentia quædā fit,ut in his
Co.141. *fit fieri ratione ex talium memoria,in aliis autem non.*

Scd̄o ,p ſolōne ſumit diuiſionē animaliū. Cū.n.oībus animalibus inſit ſenſus. Prima diuiſio eſt ꝙ his animalibus fit māſio ſenſati,ita, vt poſt ſentire remaneat aliqd in ſentiēte:qd̄ dr̄ memoria. Aliis aūt aīalibus talis māſio nō fit:cū nihil poſt ipſam ſentire derelinquat. Hāc diuiſionē aliis verbis Ariſt.i libro de memoria ſic affert,ꝙ aīaliū habētiū ſenſum. Alia eius,qd ſentiūt:memoriā ſeruāt. Alia poſt ſentire nullā ,prius memoriam hñt. Quę memoriā ſeruāt, pfecta aīalia ſunt,& prudētia,vt primo metaphyſicæ dr̄. Quæ vero poſt ſentire memoriā nō ſeruāt impfecta aīalia ſunt.& nō prudētia. Rurſus eorū,q̄ poſt ipſum ſentire memoriā nō hñt,quorūdā hñt. Hōt.n.eorū memoriā:q̄ fortiter mouerūt ſenſum. Quæ vero debiliter fortaſſe memoriā nō habent.
In phemio. Puto.n.muſcas eorū hr̄e memoriā,q̄ fortiter ſenſum earū mouerūt. Aliquorū aūt debiliter mouētium fortaſſe memoriā nō habēt. Verū hæc aīalia ſiue habeāt aliquo
.3.2 rū memoriā ſiue nō hēant,poſt ſentire,nihil ſeruāt eorū ſaltem:quorū illis nō ineſt memoria,& hoc iqt. Quibuſcūq; igit nō fit.ſ.memoria aut omnino.ſ.nullorū penitus,aut ſaltē nō fit circa q̄dā debiliter mouētia,his nec cognitio extra ipſum ſentire eſt,ſaltē eorū, quorū nō ē memoria. Ecce ꝙ innuit aliā ſubdiuiſionē. In qbus autē (vt inqt)ſentiētibus ineſt aliqd,eſt hr̄e vnū qddā ſimulachrū in aīa,qd̄ dr̄ memoria. Vlterius,eorū aīaliū,q̄ memoriā hñt,ſubſcribit diuiſionē,& inqt. Multis igit factis hmōi,memoriis iā,dr̄ia quædā fit ſubaudi aīaliū,vel taliū memoriarū,vt ſit ex memoria taliū in his animalibus fieri rōnē. In aliis autē nō ſit fieri rōnē. Q.d.eorū animaliū.quę multas memorias hñt,alia ſunt,q̄ ex illis memoriis gnāre rōnē. i. experimentū,qd̄ eſt aliqua rō, vt homines q ex multis memoriis quādā rōnē colligūt,q̄ dr̄ experimētū. Alia vero,quę ex multis memoriis nullā rōnē deducūt,aut experimētū,vt Bruta. Eſt ergo diuiſio aīaliū,ꝙ alia eorū,quę ſentiunt memoriā ſeruant, alia nō,quę non ſeruāt memoriā,vt penitus nullorū ſeruāt,aut aliquorū,eorū vero,quæ ſeruāt,alia ex illis memoriis deducunt experimentum alia non. Ex his vult habere ſecundam ſuppoſitionem : ſcilicet ꝙ homines & ſenſum,& memoriam,& experimentum habeant.

Ex ſenſu igitur fit memoria quemadmodum dicimus:ex memoria uero ſæpius eiuſdem facta, experientia naſcitur. Plures n.memoriæ numero una experientia eſt. Experiētia uero aut ex omni uniuerſali quietem i an in anima conſecuto quod eſt unum præter multa quodq; in omnibus illis unum ineſt,idemq; principiū artis atque ſcientiæ pullulant, artis ſi ſit circa generationē ſcientiæ ſi ſit circa id quod eſt.

Ex ſenſu igitur fit memoria,ſicut dicimus. Ex memoria aūt multoties eiuſdem facta experimentū. Multæ .n.memoriæ numero experimentum eſt unum. Ex experimento autem, aut ex omni quieſcente uniuerſali in anima,aut uno præter multa(quod in omnibus illis idem unum ſit). Actus principium & ſciæ eſt. Si qdē igitur circa generationē artis ē. Si uero circa ens, ſcientiæ.

Ex his deducit q̄ñ o cognitio primorū pricipiorū in Co.142.
nobis fiat,& vnde accedat,& inqt. ¶ Ex ſenſu igit fit memoria.ſ.in hominibus:ſicut nūc diximus. Ex memoria aūt multoties eiuſdē facta,fit experimētū. Nā multę memoriæ numero ſunt vnū experimentū ſaltē in pdicatione cāli. Ex experimēto aūt,qd̄ ē aut vlē de omni,vel de nullo quieſcēs in aīa,vt in ſubiecto,aut quod eſt vnū,pter multa.ſ.ſingularia,nō ita pter ſingularia,ſicut diuerſum ſecūdū eſſe(vt Plato dixit)ſed qd̄ in omnibus illis eſt vnū & idē ſecundū rē:& ſolū rōne diuerſum:eſt artis,& ſcientię pricipiū. Artis qdē ſecūdū generationē: & operationē,q̄ aliquid fit. Scientiæ vero ſecūdū ens,vt intelligibile,& ſpeculabile. Eſt ergo ordo, ſenſus hominibus ieſt a natura,ſenſatio vero ex ſenſibilibus,ex ſenſatione fit memoria,ex memoriis experimentū,qd̄ vlē pdicatiuū in aīa,vel in ſingularibus ipſis poſitū. Et experimēto tandē fit pricipiū artis & ſciētię. hoc pacto ſciētiarū pricipia nobis inſunt. Dixit autem experimentū,qd̄ eſt vniuerſale,eſſe aut in aīa, aut vnum cōe pter multa,ſed in illis oibus poſitum,qa(vt Philop. inquit) Per vlē hic intelligit ,pponem vlēm, quæ aut eſt intellectu,aut in rebus ſingularibus, aliquo modo ab illis diſtincta,eſt enim vt inquit,vlē multiplex.

Neq; igitur determinati habitus inſunt,neq; ab aliis ad cognoſcendum magis aptis habitus, ſed a ſenſu fiunt ut diximus, ueluti in plio facta fuga,ſi ſtetit unus & ſtetit alius, deinde alius,donec ad pricipiū ē ,uētū. Anima āt et talis ut poſſit id pati.

Neq; igitur inſunt determinati habitus,neq; ab aliis habitiobus fiunt notioribus,ſed a ſenſu. Vt in pugna euerſione facta.uno ſtante,alter ſtetit. Poſtea alter, quouſq; in principium ueniant. Anima autem eſt,qualis poſſit pati hoc.

Ad formā ergo q̄onis rñdet,ꝙ habitus primorū pri Co.143.
cipiorū neq; ſunt nobis inſiti atq; a natura inſtituti (vt Plato,& Socrates autumāt)neq; ex aliis habitibus notioribus in nobis fiūt. Sed fiunt ſenſu mō quo dixit, & p exemplū rurſus exponit,& inqt,vt in pugna euerſione ſiue in plio cū terga vertūt,vno nāq; ſtāte,alter ſe illi adiūgēdo ſtetit,poſtea alter,quouſq; in principiū belli veniāt,q̄ñ iterū belli principiū inſtaurent, ſic fit principiū artis & ſciētię,ꝙ ex ſenſu memoria,ex multis memoriis experimētū, & ſic fit vniuerſale,quod eſt principiū artis,& ſciētiæ. Et qa quis poſſet dicere, q̄ño in anima tale pricipiū fieri poſſit,cū nō videat paſſiua. Rñdet,& inqt, Anima autem eſt talis exñs,q̄lis poſſit pati.

hoc, eo q̄ hēt intellectū passiuū, q̄ pati p̄t a sensibilibus. Nihil ergo prohibet hoc fieri in anima, licet sit forma.

Quod aūt dictū est antea, sed non dilucide dictum est, id rursus dicemus. Nā cum steterit unum quæ non differunt, primum uniuersale tum in anima nascitur. Etenim sentit illud quidem singulare. Sensus autē est ipsius uniuersalis ut hominis, sed non Calliæ hominis. Rursus in his ipsis stat quousq; ad ea stet quæ partibus uacāt, atq; ad ipsa uniuersalia, ueluti tale animal donec stet animal, & in hoc modo eodem. Necesse est igitur nobis ut ex bis sce patet, ipsa prima inductione cognoscere. Sic enim & sensus efficit in nobis ipsum uniuersalia.

Quod autem dictum est quidem ante, non clare aūt dictū est, iterum dicamus. Stante.n. uno indifferentiū. Primū quidē in anima uniuersale est. Etenim sentire quidem singulare est, sensus autem uniuersalis, ut hominis, sed non Calliæ hominis. Iterum in his statur, quousq; utiq; impartibilia, & uniuersalia sint. Vt huiusmodi animal, quousq; utiq; animal, & in hoc similiter. Manifestum igitur est, quoniam nobis prima inductione cognoscere necessarium est. Etenim & sensus sic uniuersale facit.

Cō.144. Multiplr ea q̄ dicta sunt, vr̄ obscura. Primo, q̄a non vr̄: quonā pacto anima, cū sit vna, a tot memoriis possit pati. Scdo, q̄a non videtur ex sensu deduci posse vl'e cū non sit nisi singulariū. Tertio q̄a non vr̄, q̄uo intellectus possit, pcedere vltra vl'e, q̄ ex singularib. deduxit. Videmus.n. intellectū scādere ad vl'issima, q̄rū singularia sensus apphender non vr̄. Quarto, q̄a ex his, q̄ dixit, nō apparet q̄lis nā sit hæc methodus, q̄ intellus ex singularib. vl'e deducit. ideo inqt. ¶ Q̄ d̄ aūt dictū est q̄dē ante, non clare āt dictū est. Iō iterū dicamus. Non clare eē dictū asserit pp illa q̄tuor. Resoluēdo ergo illa q̄tuor p̄ ordinē, resoluendo primū inqt. Stante.n. vl'i ipso vno de numero indrium primū q̄dē in aia vl'e est, nā l; vl'e sit multa singularia, est vnū vl'e, sub cuius vnitate aia pōt pati a multis. Hæc de primo. Resoluendo ⁊o s̄m inqt. Et.n. sentire q̄dem est singulare, resq; singularis. Sensus āt est rei vl'is. Nā sensus est hois, non Calliç hominis. Rē hāc Philo. & Them. exposuerunt. Nā quoties sensu cognoscimus Socratē, vna in Socrate cognoscimus hominē. Et q̄ hoc rubrū, illud callidū videt simul & rubrū & calidū videt. Sensus ergo cognoscit vl'e non seorsum a singulari, sed aliq̄ modo singulari mixtū. Et licet cognoscamus sensu vl'e hoc mō singulari mixtū. Tn̄ sentire ē res singularis: veluti calefacere, & vrere. Alibi ⁊o alr diximus, nūc ⁊o sic dixisse nobis satis sit. Hęc de scdo. Resoluendo tertiū, inqt. Iterū in his stat q̄usq; vtiq; ipartibilia: & vl'ia sint, vt hmōi aial sensu pcipimus. quousq; aial sit: intellu apphensum. Et hoc. f. corpe sit q̄usq; corpus sit, & in hmōi suba q̄usq; suba sit, & in hoc ente, quousq; ens sit. Percipimus.n. sensu hoc aial, q̄usq; intellu pcipimus aial seorsum a singulari aiali. Percipimus sensu hoc corpus, quousq; intelfu pcipimus corpus vl'e seorsum a singulari corpore, & sic de alijs. Hęc de tertio. Ex his trib. resoluit q̄rtū: & inqt. Manifestū igit est, q̄m nobis prima principia nec̄ariū ē cognoscere inductiōe, ñ āt syllo, aut demōne: & cām affert, cū inqt. Et.n. & sensus sic inducēdo vl'e facit, salrē dispositiuę, q̄a, ppriç intellectus vl'e facit, & pspicua est solutio primæ. q.

Cū aūt mētis habituū quibus uerū perspicimus quidam ueri perpetuo sint, ut intellectus atq; scientia, quidā interdum falsum suscipiant: ut opio, subducendeq; rōnis principiū, nullumq; aliud genus exactius sit scientia quam intellectus, atq; principia notiora sint demōstrationibus, scientiaq; cum rōne sit omnis, hæc int cum ita sint, scientia quidem principiorum non erit, sed cum fieri nequeat ut aliud quicquā uerius scientia sit quā intellectus ipse. Intellectus profecto principiorū habitus erit. Quod ex eo quoq; perspicuum fuerit, quia demōstrationis principium non est demōstratio. Quare neq; scientiā. Si igitur præter scientiā nullum aliud genus uerum habemus quā intellectū, intellectus sane scientiæ principium erit, atq; principiū quidem est ipsius principij. Scientia autem ad rem omnem sese habet similiter.

Quoniā autē circa intelligentiā habituum, quibus uerū diximus. Alij quidem semper ueri sunt. Alij autē recipiunt falsitatē, ut opinio, & rō. Vera autē semper sunt scientia & intellectus. Et nullū genus sciētia certius est quā intellectus. Principia autē demōstrationū certiora sunt. Scientia autē omnis cum rōne ē. Principiorū scientia quidē non utiq; erit. ¶ Quoniam autem nihil uerius contingit esse scientia quā intellectum, intellectus utique erit principiorū ex his considerantibus. Et quoniam demōstrationis principium non demōstratio est. Quare neq; scientiæ scīa. Si igitur nullū aliud p̄ter sciam habemus genus uerū. Intellectus utiq; erit sciæ principium. Et principium quidem principij utiq; erit. Si aūt omnis similiter se habet ad omnem.

Nūc soluit duas primas q̄nes. Pro q̄rū solōne sumit q̄tuor. Quorū primū ē: q̄ sciētia: & intellectus sunt habitus semp veri. Et p sciētiā: intelligit demōstratiuā intelligētiā: p intellectū vero nō potētiā, sed cognitionē principiorū, q̄ iō intellectus dr̄, q̄a nobilior ē sciētia. Cū .n. cognitio principiorū, & sciētia demr̄atiua ex intellu pficiscant, cognitio primorū principiorū retinet nomē suę originis, & dr̄ itellectus, iqt. ¶ Q̄m aūt circa diano eā hoc ē intelligentiā habituū, q̄bus verū dicimus, ai qs explicamus. Alij q̄dē semp veri sunt. Alij aūt veri, sed nō semp, quia recipiūt falsitatē, vt opinio, q̄ est cōclusio silli dialectici, & rō, q̄ est syll's ipse dialecticus. Veri aūt habitus semp, sunt sciētia & itellectus principiorū. Hęc ē prima suppō. Deinde secūdo sumit, nullū eē genus notitię ipsa sciētia certius, nisi sit ipse itellectus, & hoc dicoll eē pōt aliq̄d genus notitię certius esse ipsa sciētia. Nō.n. esse pōt opinio vl rō, nec ipsamet scientia. Ergo si q̄dē certius ipsa sciētia, erit intellectus. Hęc est secūda. Deinde sumit tertio principia demrōnū eē certiora ipsis demrōnibus, scientijsq; demōstratiuis. Nec hoc, pbat, sed ex primo libro sumit, q̄a, ppter q̄d vnūq̄dq; tale, & illud magis. Hæc est tertia. Sumit q̄rto sciētiā oēm eē cū rōne, hoc est p demrōnē, quā nec, pbat, sed ex libro primo vult eē, pbatā. ¶ Ex his q̄tuor suppōnibus soluit q̄nes, Prima erat, An cognitio primorū principiorū sit sciētia, vl' alterius gn̄is a sciētia. soluit, Principiorū itaq; cognitio scientia q̄dē nō erit, sed alterius gn̄is, pbat, ex suppōnibus tertia, & q̄rta. Nam principia demrōnū sunt certior aipsa demr̄atiua sciētia, vt dicit tertia suppō. Ergo sciētia principiorū nō ē sciētia demr̄atiua. Preterea, pbat ex q̄rta sciētia demr̄atiua est p rōne. Principiorū vero cognitio nō p rōne ē ergo notitia primorū principiorū nō ē sciētia. Hęc ad primā q̄nē. ¶ Rn̄det ad scdam, q̄ erat. Si notitia primorū principiorū nō ē sciētia, q̄d ē, vtrū sit q̄d nobilius. Rn̄det, & sumit secūdā suppōnē p antecedēte, & inqt. Q̄m aūt nihil verius cōtingit esse sciētia q̄ intellectū. Hęc.n. erat secūda suppositio. Nō.n. pōt opinio vel rō verior esse sciētia. Iō infert. Intellectus vtiq; erit cognitio primorū pricipiorū, erit dico notitia pricipiorū itellectus ex his cōsiderātibus Cō.145. Tex.5.

bus quę diximus,qm̃ ex secunda suppōne. Et non solū erit ex his cōsiderātibus.sed ē qm̃ demrōnis principiū nō est,demōstratio, q̃re neq̧ sciæ principiū erit sciētia, igiƚ cū nō sit opinio,neq̧ rō,erit intellus,& sic patet ad secundā qōnē.

1.corol.

¶ Ex solutionibus harū qōnū infert duo corollaria. Primū cū inquit. Si igiƚ nullū aliud p̃ter sciētiā habemus genus verū. nisi intellectum. Intellus vtiq̧ erit sciētię principiū. Nō.n.pōt eē opinio vł rō,ergo itellus ē principiū sciētię,& ē primū.

Secundū

Secūdo infert,& principiū qdē principij vtiq̧ erit,siqdē omnis.s.sciētia sicr se habeat ad oēm cōclusionē,cuius ipsa est principiū,vt intellus se habet ad ipsam sciētiā. Erit.n. intellectus principiū sciæ demōstratiuę,& scia demrātiua principiū cōclōnis. Ergo patēt duo, & q̧ intellꝰ pricipiorū sit principiū scię demrātiuę,& qd principiū aliquod sit alicuius principij principiū,vt intellus qui est principiū scientiæ demrātiuę,q̃ est principiū conclusionis. Verba aūt illa, Si aūt omnis,legātur siquidē omnis,& ita patet ad oēs qōnes.

qō de medio demrōnis.

¶ Sed circa finē quæriƚ qd sit mediū demrōnis ꝓpter quid,& dixi ꝓpter quid:qm̃ syllogismus ab effectu ad cām nō est demrō:sed(vt Philo.inqt) cōiectura.

Com. 5.

¶ Vbi animaduerte q̧ in demrōne pp quid tria sunt, vt Philo.dixit primo huius,cōcessum & est minor extremitas.qnod ab aliqbus subm cōclusionis dr̄ q̄situ,qd est extremitas maior:& cōclōnis:prędicatū,est autē q̄situ aliqñ passio cōcessi,vt si demōstrareƚ de homine risibile. Aliqñ quæsitū,& genus,vt si de homine corpus demrāretur. Hinc q̄riƚ,vtrū in demrōne ꝓpter qd mediū sit maioris extremitatis definitio,siue maior illa extremitas sit passio,siue quęsitū.

Philopo.

Philo.ita in hoc libro secūdo asseruit definitionē maioris extremitatis, siue q̄siti eē mediū in demrōne ꝓpter quid q̄(vt inqt, Aristo. declarare promisit. Declarauit ē definitionē minoris extremitatis p accn̄s. Principaliter.n.(vt dicit) definitionē maioris intēdit.

¶ Huius pōnis vr̄ Them. in hoc secūdo: Arist.etiam maxime cap.8.

Themi. Cap. 31.

Moueƚ aūt Them. qm̃ Aristo.asserit definitionē quæ mediū est,variari in vnitate ꝓ maioris extremi variatione,qm̃ si maior extremitas est vniuoca,& definitio,q̃ mediū est, erit vniuoca. Et si maior extremitas est analoga, ē definitio,q̃ mediū est,erit talis. Mouit etiam Philopo.vt puto,qm̃ Aristo.asserit mediū cām & definitionē idē esse. Q̄d de definitione minoris extremi intelligi non pōt.

Tho.& Egi.alex. & Simplicij.

¶ Hanc pōnē Thomas vir doctissimus , & Egidius secuti sunt. Alexāder vero & Simplicius asseruerūt definitionē cōcessi esse mediū,q̃ definitionē Aristo . Principaliter in hoc secūdo intēdere aūt. Moueƚ aūt auctoritate Theophrasti,q asseruit principalē huius libri intētionē eē de definitione subiecti,q̃ mediū est. secūdariā vero eē de definitione passionis . Pro hac parte vr̄ Arist.primo huius cap.de vtilitate significatorū p se, vbi asseit duo significata p se esse demrōni necessaria,primū,& scđm.

Cap.25.

¶ Alia aūt,ut dixit Themi. Ibi,amplificādi exornādiq̧ cā esse,vt ē Phil.exponit. Per q̄ dant itelligere mediū demrōnis esse definitionē subti,qa sic ꝓpō prima erit i secūdo mō,& secūda ꝓpō in primo mō.

Rationes pro parte.

¶ Pro hac parte sunt nullæ Aristo.auctoritas in philosophia,q̃ cū sint vltra hūc librū,p̃termittanƚ. Pro hac quoq̧ parte sunt ē rōnes.

Prima.

Prima qdē,qm̃ passio effluit a principijs subti: ergo p illa debet demrāri.

Secunda

Secūdo,qm̃ ꝓpriū nō habet esse: nisi p subti esse nuā,ergo per illā debet demōstrari. Præterea quicqd esse demrār,demrāt inesse,vt Arist. hic inqt. Sed cōcessi definitio oñdit rei subam & esse. Ergo demōstrat inesse eorū oium,q̃ cōcesso insunt.

Tertia.

Pręterea id,quo oia q̄sita soluunƚ de subo,est mediū in eorū demrātione.

Quarta.

Sed subti bona definitio est , q̃ oia de illo q̄sita soluunƚ. vt asserit Aristo.

cōciliatio pōnum.

¶ Pro cōsilio horū dicēdū q̄situ qnod de cōcesso demrāƚ , posse accipi ꝓut actu subo vel concesso inest,vt sumeretur ridere, & sic subo cōpetit soli,non tñ omni, & semp.

Quęsitum q̧ de concesso demōstratur pōt accipi dupliciter

Alio mō accipi ꝓut aptitudine subo competit, & sic nihil aliud est nisi subm aptū natū,vt risibilitas est hō aptus ridere. Vñ defectus luminis pōt accipi actu, & sic est accn̄s ꝓpriū lunę,quod soli cōpetit,nō semp. Et pōt accipi aptitudine, & sic est ipsa luna apta eclipsari. Tūc dicerem q̧ sumēdo q̄situ actu,sic cū nō fluat,ex principijs cōcessi,demōstrabiƚ,de illo p definitionē q̄siti,& nō p definitionem subiecti qm̃ cū definitione sua cōuertiƚ,nō aūt cū definitione subti. At cū aptitudinaliter accipiƚ,sic cū nihil sit nisi subm aptū,de subo demrābitur definitione subiecti qm̃ definitio illius cū passione cōuertiƚ. Nihil tñ ꝓhibet ē definitiōe passionis demrāri. Sic igiƚ dicendū q̄situ in actu sumptū demrāri solū definitione sui & nō subiecti,& sic intellexit prima pō . In aptitudine vero demrāri pōt & definitione subiecti & definitione q̄siti, qm̃ cū vtraq̧ cōuertiƚ. Et sic itellexit scđa pō,hactenus medio demrōnis.

dubitatio alia. text.6.

¶ Cōsequēter dubitaƚ. Nā primo huius Arist.asserit prima principia demrōnū scibilia eē p se,qa ex ipsorū terminorū sciētia, termini vero sciunƚ itellu,& sic vult nos cognoscerē pricipia intellu, quo & eorū terminos cognoscimus. Hic āt asserit pricipia sciri ex memorijs,sensib.& experiētijs,& sic nō solo lumine intellus,& ita vr̄ nō parua i dictis Arist.cōtradictio. Pręterea Arist. 1.huius cōclusiōes resoluit ad principia, principia mediata ad īmediata,imediata vero ad terminos,terminos aūt ad lumē intellus. Asserit.n. cōclōnes cognosci ex principijs. Mediata vero principia ex īmediatis,imediata vero cognosci ex terminis , terminos vero cognosci itellu. Et sic nūq̧ resoluit ad sensus memorias & experiētias.

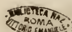
Solutio.

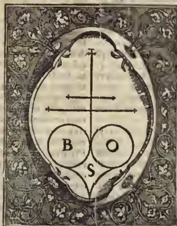
¶ Ad hāc dubōnē respōderē saluo meliori iudicio: q̧ imediata principia bifariā cōsiderari possunt,simplr: & negāti. Si cōsidereƚ simplr,sic illa scimus ex memorijs,sensibus,& experiētijs,vtpura i ductiōe ex singularibus sensibus,& memorijs deductis. Scimus.n.oē elemētū ex cōtrario fieri,qm̃ oē qd gñaƚ, gñaƚ ex cōtrario. Vlterius scimus oē,qd gñaƚ,gñari ex cōtrarijs īductione singulariū oium,q̃ sensib.& memorijs,& experiētijs colligiƚ. Et hoc pacto īmediata principia ex memorijs:sensib.& experiētijs hr̄,vtputa cū absolute cōsiderāƚ: At si cōsiderāƚ respectu illa negātis, sic resoluunƚ ad prias cōes dignitates,& illę in terminos,q itellu accipiunƚ,& sic tollitur cōtradictio. Hic.n.Arist. loqtur de principijs absolute cōsideratis. In prio vero huius loqtur de principijs consideratis respectu negantis. Hæc de secundo libro Posteriorum.

FINIS

REGISTRVM.

a b c d e f g h i k l m n o
Omnes sunt terni,præter,h,qui
duernus,&,o,quaternus.

B
O
S